

KARNATAKA-KAVI-CHARITE

ಕರ್ನಾಟಕ-ಕವಿ-ಚರಿತೆ

VOLUME I

(To the end of the 14th Century)

ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟ

(೧೪ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ)

BY

R. Narasimhachar, M.A., M.R.A.S

Director of Archaeological Researches in Mysore

AND

S. G. Narasimhachar

Translator, Education Department in Mysore

Mysore:

THE WESLEYAN MISSION PRESS

1907

प्रकाशकीयम्

दुर्धरचितना पडेली, पीळ अने
दुर्धीळ उच्चवासनुं संपादन मुभ्यत्वे
अनुस्नातकना विद्यार्थींओनी जड्रियात
संतोषवा माटे करवांमां आठ्युं छे.
तेमां उच्चकक्षाने ज्यालमां राभीने
उच्च कोटिनुं संपादन कार्य करी विद्वान
संपादको, विद्यार्थींओ तथा जिज्ञासु-
ओनी जड्रियात संतोषवा सक्षण थछ
शक्या छे.

गुजरातीमां, भूण संस्कृत ग्रंथ
साथेनो अनुवाद अने प्रस्तावना
अभ्यासपूणुं अनुस्तानक कक्षाना
अभ्यासीओने अनुरूप थाय ते दृष्टिथी
आपेलां छे. आथी उच्चकक्षाना अध्य-
यन-अध्यापनमां आ पुस्तक चोळकस
उपयोगी नीवडशे ओवो अमारो
विश्वास छे.

: प्रकाशक :

सरस्वती पुस्तक बांर

अमदावाद-१

00049551

CONTENTS.

I. ವಿಷಯ ಸೂಚಿ ಕೆ .

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಗಳ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ವಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ	ಸು.	1160 157	ಕವಿವ್ಯಾಸ	ಸು.	900 22
ಳ	.	1189 223	ಕವಿಶ್ವರ	?	13
ಸವ ಚಂದ್ರ	ಸು.	1400 358	ಕಾಳವೈ	ಸು.	1160 156
ಸವಪಂಪ	ಸು.	1105 80	ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ	ಸು.	1125 106
ಸವ ಮಂಗರಾಜ		1398 356	ಕುಮಾರಪದ್ಮರಸ	ಸು.	1180 216
ಸವ ಶ್ರುತಮುನಿ	ಸು.	1365 341	ಕುಮುದೇಂದು	ಸು.	1275 316
ಕದ್ದಾಸ	ಸು.	1300 323	ಕುರುಳ್ಳಳ ಸವಣ	ಸು.	950 39
ಳಬುಧ		1249 305	ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ	ಸು.	1165 189
	ಸು.	945 32	ಕೇಶವದೇವ	ಸು.	1189 227
ಯ್ಯ	ಸು.	1235 294	ಕೇಶವರಾಜ	ಸು.	1180 209
ಣ್ಣ	ಸು.	1195 236	ಕೇಶವರಾಜ ಚಮೂಪ	ಸು.	1195 234
ತ್ಯ		1057 67	ಕೇಶವವರ್ಣ		1359 335
ವ್ವಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯ	ಸು.	1106 157	ಕೇಶಿದಂಡನಾಯಕ	ಸು.	990 54
ರಾರ್ಯ		1275 320	ಕೇಶಿರಾಜ	ಸು.	1260 311
ಯ	ಸು.	800 11	ಕೇಶಿಯಣ್ಣ	ಸು.	1200 254
ಯಾದಿತ್ಯ	ಸು.	1150 132	ಕೊಂಡಗೂಳ ಕೇಶಿರಾಜ	ಸು.	1160 152
ಟ	?	169	ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ	ಸು.	1160 158
ಲಿಂಗವೆದ್ದಿ	ಸು.	1180 215	ಗಜಾಂಕುಶ	ಸು.	1050 67
ೋರಾಮಿತಂದೆ	ಸು.	1160 163	ಗುಣನಂದಿ	ಸು.	900 20
	ಸು.	1105 91	ಗುಣವರ್ಮ (ವಿಚಾರ)		63
ಲಭವ	ಸು.	1235 290	ಗುಣವರ್ಮ I	ಸು.	1050 64
ಸಾರ್ಯ	ಸು.	1140 116	ಗುಣವರ್ಮ II	ಸು.	1235 285
ರ್ಣಭರಣ ಬುಧವರ	ಸು.	1165 194	ಗೌರಾರ್ಯ	ಸು.	1270 315
ರಸ		1084 77	ಘಟ್ಟನಾಳಯ್ಯ	ಸು.	1160 156
ಯ್ಯ		1206 260	ಚಂದ್ರ	ಸು.	800 14
ಕಾಮ	ಸು.	1200 240	ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ	ಸು.	1150 136
ಕವಿಲಾಸ	ಸು.	1100 93	ಚಂದ್ರರಾಜ	ಸು.	1079 70
ರಮೇಷ್ಠಿ	?	4	ಚಕ್ರಪಾಣಿ ರಂಗನಾಥ	ಸು.	1195 233
		1209 262	ಚಾವಣ	ಸು.	1180 209
		1057 67	ಚಿವುಂಡರಾಯ		978 39
	ಸು.	1160 157	ಚಿದಾನಂದಕವಿ		1237 298

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ
ಚೆನ್ನ ಬಸವ	ಸು.	1160 145	ನೇಮಿಚಂದ್ರ	ಸು. 1170
ಚೌಂಡರಸ	ಸು.	1300 326	ಪಂಡಿತ	
ಜನ್ನ		1209 260	ಪಂಪ	941
ಜಯಬಂಧು	ಸು.	800 12	ಪದ್ಮಣಾಂಕ	ಸು. 1385
ಜಯಬಂಧು ನಂದನ	ಸು.	800 15	ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತ	1205
ಜಯವರ್ಮ	ಸು.	1250 306	ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ	ಸು. 1195
ಜಿನಾಚಾರ್ಯ	ಸು.	1400 360	ಪುಷ್ಪದಂತ	ಸು. 1350
ಶಿವ್ ಗೋಷ್ಠಿ		1169 196	ಪೂಜ್ಯಪಾದ	ಸು. 470
ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತ		1188 222	ಪೊನ್ನ	ಸು 950
ದಾಮರಾಜ		1085 78	ಪೋಲಾಳ್ವದಂಡನಾಥ	1223
ದಾಮೋದರ		1249 305	ಪ್ರಭುದೇವ	ಸು. 1160
ದಾಮರಸ	ಸು.	1165 196	ಬಂಧುವರ್ಮ	ಸು. 1200
ದಿಗಂಬರದಾಸ		1112 96	ಬಸವ	ಸು. 1160
ದುರ್ಗಸಿಂಹ	ಸು.	1145 125	ಬಾಚಣ್ಣ	1188
ದುರ್ವನೀತ	ಸು.	470 12	ಬಾಚಿಕಾಯಕದ	
ದೇವಕವಿ	ಸು.	1200 246	ಬಸವಪ್ಪ	ಸು. 1160
ದೇವವಾರ್ಯ		1174 208	ಬಾಲಚಂದ್ರ	ಸು. 1170
ದೇವರಸಪಂಡಿತ	ಸು.	1165 195	ಬಾಲಚಂದ್ರ	1273
ದೋರಾಂಬುಧಿಯ			ಬಾಲಚಂದ್ರ ?	1283
ರಾಮಣ್ಣ	ಸು.	1165 194	ಬಾಲಚಂದ್ರ ಕವಿಕಂ	
ನಯವರ್ಮ	ಸು.	1250 306	ದರ್ಪ	ಸು. 1200
ನಯಸೇನ		1112 96	ಬಿಜ್ಜಳದೇವಿ	ಸು. 1160
ನವಿಲ್ಲಂದದ ಮಾದಿರಾಜ	ಸು.	1300 330	ಬೂಚಿರಾಜ	1173
ನಾಗಚಂದ್ರ	ಸು.	1105 80	ಬೊಪ್ಪಣಪಂಡಿತ	ಸು. 1180
ನಾಗದೇವ		1223 276	ಬ್ರಹ್ಮ	ಸು. 1079
ನಾಗರಾಜ		1331 331	ಬ್ರಹ್ಮದೇವ	1320
ನಾಗವರ್ಮ (ವಿಚಾರ)		43	ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ	ಸು. 1125
ನಾಗವರ್ಮ I	ಸು.	990 46	ಭಲ್ಲಟ	
ನಾಗವರ್ಮ II	ಸು.	1145 121	ಭೀಮಕವಿ	1369
ನಾಗವರ್ಮಾಚಾರ್ಯ	ಸು.	1070 68	ಮಂಗರಾಜ (ವಿಚಾರ)	
ನಾಗಾರ್ಜುನ		11	ಮಂಗರಾಜ	ಸು. 1360
ನಾಗಿದೇವ	ಸು.	1165 195	ಮಡಿವಳ ಮಾಚಯ್ಯ	ಸು. 1160
ನಾಚಯ	ಸು.	1189 227	ಮಧುರ	ಸು. 1385
ನಾಚಿರಾಜ	ಸು.	1300 329	ಮಧುಸೂದನದೇವ	1147
ನಿಂಬಾಣದ ಗಣೇಶ್ವರ	ಸು.	1160 157	ಮನಸಿಜ	ಸು. 1140
ನೀಲಮ್ಮ	ಸು.	1160 155	ಮರುಳದೇವ	ಸು. 1300
ನೂತ್ನಕವಿತಾವಿಲಾಸ		1112 96	ಮರುಳಸಿದ್ಧ	
ನೈಪತುಂಗ	814—877	16	ಮೆಲುಹಣ	
ನೈಸಿಂಹಕವಿ		1382 345	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಮಲ್ಲ ಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿ			ಶಿವಕವಿದೇವ	ಸು. 1340	334
ತಾರಾಭ್ಯ	ಸು. 1160	{ 161 163	ಶಿವದಾಸ	ಸು. 1165	196
ಮಲ್ಲ ಕಾರ್ಜುನಭಟ್ಟ	1102	94	ಶಿವಯೋಗಿದೇವ	ಸು. 1160	157
ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ	ಸು. 1160	154	ಶಿವಲಿಂಕಮಂಚಣ್ಣ	ಸು. 1160	160
ಮಹಾಬಲಕವಿ	1254	307	ಶಿಶುಮಾಯಣ	? 1232	281
ಮಾದಿರಾಜ	1229	278	ಶಿಲವಂತ್ಯೆಯ	ಸು. 1160	158
ಮಾದಿರಾಜಮುನಿ	ಸು. 1140	120	ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ	ಸು. 1160	160
ಮಾಳೆಯ	1192	228	ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವ	ಸು. 700	7
ಮುನಿಚಂದ್ರ	1229	277	ಶ್ರೀವಿಜಯ		12
ಮೇಘಚಂದ್ರ	1148	132	ಶ್ರೀವಿಜಯರ್ ದಶಕೀರ್ತಿ		
ಮೈದುನ ರಾಮಯ್ಯ	ಸು. 1160	154	ದೇವರ್	1234	284
ಮೋಳಿಗಯ್ಯ	ಸು. 1160	156	ಸಂಕಣ್ಣ	ಸು. 1287	322
ಯಶಶ್ಚಂದ್ರ	ಸು. 1350	334	ಸಮಂತಭದ್ರ	? 138	1
ರನ್ನ	993	54	ಸಮುದಾಯದ ಮಾಘ		
ರವಿನಾಗಭಟ್ಟ	929	21	ಐಂದಿ	ಸು. 1260	313
ರಾಘವಾಂಕ	ಸು. 1165	{ 180 194	ಸರಣ	ಸು. 1195	236
ರಾಜಾದಿತ್ಯ	ಸು. 1120	101	ಸಂತಮಹಂತ	1137	113
ರಾಮದೇವ	ಸು. 1180	215	ಸಿದ್ಧರಾಮ	ಸು. 1160	150
ರಾಮತಂದೆ	ಸು. 1165	195	ಸುಜನೋತ್ತಂಸ	ಸು. 1180	219
ರುದ್ರಭಟ್ಟ	ಸು. 1180	209	ಸುಮನೋಬಾಣ	ಸು. 1150	135
ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ		162	ಸೊಡ್ಡಳಬಾಚರಸ	ಸು. 1160	154
ರೇವಣಸಿದ್ಧ		162	ಸೋಮನಾಥಪಂಡಿತ	1234	283
ರಟ್ಟಕವಿ	ಸು. 1300	323	ಸೋಮರಾಜ	1222	270
ಲೋಕಪಾಲ		14	ಸ್ವಯಂಭುರುದ್ರ	ಸು. 1200	255
ವಜ್ರ	1393	356	ಒಂವೆಯ ಮಾದಿರಾಜ	ಸು. 1100	93
ವಾಣೀವಲ್ಲಭ	ಸು. 1195	236	ಹಂಪೆಯ ರಾಮಣ್ಣ	ಸು. 1165	195
ವಾಸುದೇವ	1189	227	ಹಂಸರಾಜ	ಸು. 1140	115
ವಾಸುದೇವ	ಸು. 1200	254	ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ	ಸು. 1160	154
ವಿಮಲ		10	ಹರಭಕ್ತ	ಸು. 1250	306
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ		136	ಹರಿಪಾಲ	ಸು. 1140	114
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪಂಡಿತತ್ರಯ		159	ಹರಿಹರ ಸೂರಿ	1194	228
ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯಪಂಚಕ		162	ಹರಿಹರಾದಿ ವೀರಶೈವ ಕವಿ		
ವಿಶ್ವವಿಲಾಸ	ಸು. 1160	137	ಗಳ ವಿಚಾರ		165
ವಿಶ್ವವರ್ಮ	ಸು. 1100	80	ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ	ಸು. 1165	170
ವಿಶ್ವಕವಿ	ಸು. 1165	196	ಹಲಾಯುಧ		170
ವಿಸ್ತಾರಾಥ	1164	164	ಹಸ್ತಮಲ್ಲ	1290	322
ವಿಸ್ತಾರವರ್ಮ	ಸು. 1160	134	ಹುಲಿಗೇರೆಯ ಮಾಯಿ		
ವಿದಿನಾಥಪಂಡಿತ	1174	209	ದೇವ	ಸು. 1165	194

CONTENTS.

II. ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ .

ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಅಂಜನಾಚರಿತ್ರೆ	282	ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ವಚನ	154, 155, 156
ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನ	156	ಕಾವನಗೆಲ್ಲ	295
ಅಕ್ಕಗಳ ಪೀಠಿಕೆ	154	ಕಾವ್ಯರತ್ನ	56
ಅಗ್ಗಳಲೀಲಾವತಿ	223	,,	97
ಅಜಿತಪುರಾಣ	56	ಕಾವ್ಯಸಾರ	300
ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣ	266	ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ	123
ಅಭಿನವ ದಶಕುಮಾರ ಚರಿತೆ	327	ಕಾಳವೈಯ ವಚನ	156
ಅಭಿನವ ನಿಘಂಟು	357	ಕಿರಾತ	311
ಅಮಿತಗತಿ ಶ್ರಾವಣಾಚಾರ ಟೀಕೆ	336	ಕುಸುಮಾವಳಿ	250
ಅರ್ಧನೇಮಿ	205	ಕುಮುದೇಂದು ರಾಮಾಯಣ	317
ಅಶ್ವವೈದ್ಯ	359	ಕೊಂಡಗೂಳಿ ಕೇಶಿರಾಜಯ್ಯಗಳ ವಚನ	152
ಅಷ್ಟಾವರಣ ಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ	152	ಕೊಲಶಾಂತಯ್ಯನ ವಚನ	158
ಅತ್ಯಲಿಂಗ ಪ್ರಣವಸಂಯೋಗಸ್ಥಲದ ತ್ರಿವಿಧಿ	158	ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ	105
ಆದಿಪುರಾಣ	26	ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣ	338
,,	322	ಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ	162
ಆಯ್ದಕ್ಕಿಯ ಮಾರಯ್ಯನ ವಚನ	157	ಗದಾಯುದ್ಧ	60
ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಸ್ತೋತ್ರ	161	ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ	173
ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರ	134	ಗಂವಟ್ಟಸ್ತುತಿ	219
ಉದ್ಭಟಕಾವ್ಯ	270	ಗುಮ್ಮಟಾಷ್ಟಕ	330
ಉದ್ಯೋಗಸಾರ	320	ಗೊಮ್ಮಟಸಾರ ಟೀಕೆ	335
ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಯ್ಯಗಳ ವಚನ	215	ಗೋವೈದ್ಯ	107
ಕಂಠಿಕಂಪನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು	91	ಘಟಚಕ್ರದ ವಚನ	145
ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ	96	ಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣಿ ಶತಕ	69
ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ	295	ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕ	290
ಕರಣ ಹಸುಗೆ	145	ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣ	1
ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ	123	,,	2
ಕನಿರಾಜಮಾರ್ಗ	17	ಚಕ್ರೇಶ್ವರ ಚರಿತೆ	
ಕಾದಂಬರಿ	51	ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣ	4
ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ವಚನ 145, 147, 148,		ಚಿಂತಾಮಣಿ ಪ್ರತಿಪದ	35
152		ಚಿತ್ರಮಾಲೆ	31
		ಚಿತ್ರಹಸುಗೆ	10

ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
7	ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣ	352
229	ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಟೀಕೆ	197
311	ಪರಶುರಾಮಚರಿತ	54
48	ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣ	257
213	ಪುರಾಣ ಚೂಡಾಮಣಿ	36
121	ಪುರಾಣ ತಿಲಕ	56
135	ಪುಣ್ಯಾಸ್ತವ	332
198	ಪುಷ್ಪದಂತ ಪುರಾಣ	287
38	ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರ	311
81	ಪ್ರಭುದೇವರ ಕಂದ	148
247	ಪ್ರವಚನಸಾರ ಟೀಕೆ	197
106	ಪ್ರಸಾದ ಸಂಪಾದನೆ	155
	ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಂಭವೀಚಂದ್ರನ ದೀಕ್ಷಾ	197
229	ಪ್ರಾಚೀನ ವಚನ	161
198	ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರವಚನ	343
197	ಪ್ರಾಚೀನ ಟೀಕೆ	157
283	ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಂಗತ್ಯ	155
40	ಪ್ರಾಚೀನ ಲಕ್ಷಣಮಹಾಪುರಾಣ	150
191	ಪ್ರಾಚೀನ ಬೀಜ	157
315	ಪ್ರಾಚೀನ ಸೂತ್ರಟೀಕೆ	342
348	ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಥ ಪುರಾಣ	33
138	ಪ್ರಾಚೀನ ಕೀರ್ತಿ	357
97	ಪ್ರಾಚೀನ ಮೃತ	160
329	ಪ್ರಾಚೀನ ಜೀಯ	145, 147, 149, 150
157	ಪ್ರಾಚೀನ ನಂದಲೀಲೆ	148
219	ಪ್ರಾಚೀನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆ	147
315	ಪ್ರಾಚೀನ ಪಾದದ ಗದ್ಯ	72
118	ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಥ ಪುರಾಣ	158
205	ಪ್ರಾಚೀನ ಮರುಳದೇವರ ಕಂದ	159
309	ಪ್ರಾಚೀನ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ	89
128	ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾಳವಿ ಮಾಧವ	116
29	ಪ್ರಾಚೀನ ರತ	151
85	ಪ್ರಾಚೀನ ಯುಜ	146
176	ಪ್ರಾಚೀನ ಕ	179
146	ಪ್ರಾಚೀನ ಗೋಪ್ಯ	154

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು
ವೋಳಿಗಯ್ಯಗಳ ವಚನ	156	ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರ
ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ	264	ಶೃಂಗಾರಸಾರ
ಯೋಗಿನಾಥ ವಚನ	151	ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ
ರಕ್ಷಾ ಶತಕ	170	ಷಟ್ಪಲ ವಚನ
ರನ್ನಕಂದ	54	”
ರಸಕಲಿಕೆ	209	ಷಡಕ್ಷರ ಕಂದ
ರಾಜಯೋಗದ ವಚನ	145	ಸಗುಣಲೀಲೆ
ರಾಮಕಥೆ	33	ಸಜ್ಜನ ಚಿತ್ರವಲ್ಲಭ ಟೀಕೆ
ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ ಪುರಾಣ	85	ಸದ್ಗುರು ರಗಳೆ
ರಟ್ಟಮತ	324	ಸಮಯ ಪರೀಕ್ಷೆ
ರಟ್ಟಸೂತ್ರ	324	ಸಮಯಸಾರ ಟೀಕೆ
ಲೀಲಾವತಿ	106	ಸಮಾಧಿ ಶತಕ ಟೀಕೆ
”	201	ಸಹಸ್ರಗುಣನಾಮ
ವರ್ಧಮಾನ ಪುರಾಣ	209, 238	ಸಾನಂದ ಚರಿತ್ರೆ
ವಸ್ತುಕೋಶ	124	ಸಾಹಸ ಭೀಮವಿಜಯ
ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ	29	ಸಿಂಹಪ್ರಾಯೋಪಗಮನ
ವೀರಭದ್ರ ವಿಜಯ	233	ಸಿದ್ಧರಾಮಪುರಾಣ
ವೀರೇಶಚರಿತ	116	ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ತ್ರಿವಿಧಿ
”	188	ಸುಭದ್ರಾಹರಣ
ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತ	102	ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ
ವ್ಯವಹಾರರತ್ನ	106	ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ
ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ	312	ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ
ಶರಣು ಬಸವರಗಳೆ	233	ಸೊಡ್ಡಳಬಾಚರಸನ ವಚನ
ಶರಭಚಾರಿತ್ರೆ	188	ಸೊಬಗಿನ ಸುಗ್ಗಿ
ಶರಭಲೀಲೆ	233	ಸೋಮನಾಥ ಚರಿತೆ
ಶಾಂತಿಪುರಾಣ	36	ಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ
ಶಾಂತೀಶ್ವರಪುರಾಣ	292	ಸ್ತನಶತಕ
ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ	141	ಸ್ಮರತಂತ್ರ
ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಸಮುಚ್ಚಯ ಟೀಕೆ	313	ಸ್ವಯಂಭುರುದ್ರನ ವಚನ
ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳು	177	ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ವಚನ
ಶಿವಾಕ್ಷರಮಾಲೆ	170	ಹರಿಚಾರಿತ್ರೆ
ಶೀಲಸಂಪಾದನೆ	231	ಹರಿವಂಶ
ಶೂದ್ರಕ	64	ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ
ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ	149	ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ
ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯ	201	ಹರಿಹರ ಮಹತ್ವ

Introduction.

Kannada belongs to the group of languages known as the Pancha Dravida. The other languages which belong to this group are Tamil, Telugu, Malayalam and Tulu. The term Dravida is very old, being found in such ancient works as those of Manu, Varahamihira and Kumarila Bhatta. The region where the Dravidian languages are spoken is the whole of Peninsular India from the Vindhya mountains and the river Narmada in the north to Cape Comorin in the South, excluding Orissa in the East and the Gujarati and the Mahrathi Districts in the west. Orientalists include in the group of Dravidian languages not only the five languages of Southern India mentioned above but also Kudagu, Tuda, Kota, Badaga, Gond, Ku or Khond, Oraon and Rajamahar. They have thus extended the general signification of the term Dravida, as also the territorial limits of the Dravidian languages as far north as the confines of Bengal. They also recognise Dravidian affinities in the Brahui, a language of Beluchistan, outside India itself, and trace the Dravidian race beyond the Indus—thus proving that the Dravidians entered India from the North-west just like their successors, the Aryans.

Of the Dravidian languages of Southern India, Tamil, Kannada, Telugu and Malayalam are cultivated in the sense of having alphabets, grammars and literatures of their own; while the remaining dialects, viz, Tulu, Kudagu, Tuda, Kota and Badaga are uncultivated, inasmuch as these have not even an alphabet of their own. That all these uncultivated dialects are related to Kannada is admitted by all, though opinions may differ about the degree of the relationship. Some even go so far as to consider that these languages are mere dialects of Kannada.

Of the cultivated languages, viz, Tamil, Kannada, Telugu and Malayalam, the claim of Malayalam to be considered as a distinct member of the Dravidian group is questioned by some philologists. Dr. Caldwell regards Malayalam as a very ancient offshoot of Tamil. Of the remaining languages—Tamil, Telugu and Kannada—which are all related to one another by essential and distinctive grammatical characteristics, the affinities between Tamil and Kannada are closer and far more deep-seated than

those between Tamil and Telugu. It is true that many of the roots and grammatical forms in Tamil and Telugu are identical; but they are so 'disguised, altered and corrupted by inflexional and dialectic changes peculiar to Telugu that they require the ingenuity of a clever philologist to discover their original and common form. On the other hand, the coincidences in the vocabularies and grammars of Tamil and Kannada are so great that in most cases words and grammatical forms of the one language may, without the least change, be transferred to the other.

“The region in which the Kannada language is now spoken comprises the west of the Nizam's Dominions, parts of the Central Provinces and Berar, the southern Districts of the Bombay Presidency, the whole of Mysore and Coorg, and the Madras Districts bordering these countries on the north, west and south.” The number of the Kannada-speaking people, according to the census of 1901, is ten millions. As regards the range and principal seats of the language in the 9th century we learn from Nripatunga's Kavirajamarga that Kannada was spoken and cultivated in the portion of the country extending from the Cauvery as far as the Godavary and that the pith of good Kannada is found in the region lying within Kisuvolal, Kopana, Puligere and Onkunda.

The Karnataka country and language are of great antiquity. Banavasi, the ancient capital of the Kadambas, to the north-west of Mysore, is mentioned in the 'Mahavanso' as a city to which a Buddhist missionary was sent in the 3rd century B. C. It is also named by Ptolemy in the 2nd century A. D. In Mamulanar's Aga-nanuru, a Tamil work of the 2nd century, not only is Erumai-nadu, the equivalent of Mahisha-mandala (Mysore), mentioned but also Erumaiyuran or the Ruler of Mysore who is stated to have united his forces with those of the Chola and the Chera Kings against the Pandya King Nedunjelivan II.' Among the papyri belonging to the 2nd century discovered at Oxyrhynchus in Lower Egypt there is one which contains a Greek play or farce, based upon the story of a Greek girl carried off to the coast of India and rescued by her brother, in which there occur what are meant to be some Indian words which Dr Hultzsch considers to be no other than Kannada.² The name Karnataka is also mentioned by Varahamihira.

---

1. *The Tamils 1800 Years Ago* p. 83. 2. *Mysore Archaeological Report, 1904.*

Various opinions are held regarding the origin of the word Karnata. Kesava-varni, a Kannada author of the 14th century, appears to hold the opinion that the word is derived from the Sanskrit root *karna* to differentiate and applies it to the language in general use (Kannada) in contra-distinction to the divine language (*divya-bhasha*). The Visvaguṇādarsa of about the 17th century derives the word from *karna* and *ata* which is explained as meaning *passing to the ears of all men*. Dr. Gundert, on the other hand, derives it from *kar+nadu* the black country, referring to the black cotton soil which characterises the plateau of the Deccan in which the language is spoken.

The Kannada alphabet, like those of the other Dravidian languages, contain a few characteristic letters which are not found in the Sanskrit alphabet. These are short e (ಎ) and o (ಒ); ಃ (಼), ಣ and ಳ. Of these ಣ and ಳ are still in use in Tamil and Malayalam. ಃ disappeared from Kannada literature about the 13th century, while ಣ was disused after the 18th, their places being taken by ಃ (಼) and ಣ (ಞ) respectively. The regular use of these now obsolete letters in manuscripts helps us to some extent in fixing the age of Kannada works.

The Kannada vocabulary, though pretty sufficient for ordinary purposes, has to borrow largely from Sanskrit for expressing abstract ideas of philosophy, science and religion. Several of the Jain authors, who were advocates of purism in the use of Kannada, have condemned the practice of introducing unnecessary Sanskrit words into Kannada composition. There were even a few authors who attempted to write works in Kannada without the admixture of Sanskrit words in order to show that the use of Sanskrit is not indispensable for Kannada composition. Yet later poets continued the indiscriminate introduction of pure and corrupt forms of Sanskrit words, so that we now find a large percentage of Sanskrit words in the Kannada language.

There are three stages or periods of the language, viz., Purvada Halagannada or the Primitive Old Kannada, Halagannada or Old Kannada and Hosagannada or Modern Kannada. This Primitive Old Kannada is said to have been the language of Banavasi and to have continued in use to the end of the 7th century. This appears to answer to the 'Palagannada' of Nripātunga. This was succeeded by Halagannada which remained in use to about the 14th century, being followed in its turn by

Hosagannada. These three stages are not separated from one another by hard and fast lines of demarcation; their boundaries may and do overlap one another. Yet each period is characterised by certain grammatical peculiarities which are not commonly found in others. Geographical separation of the Kannada-speaking communities and contact with people speaking various non-Dravidian languages have given rise to dialectic peculiarities such as are found in what are called Dharwar Kannada, Mangalore Kannada and Mysore Kannada.

Kannada literature is of considerable antiquity. The earliest work extant is a treatise on poetics called *Kavirajamarga* * by Nripatunga or Amoghavarsha, the Rashtrakuta King who ruled from 814 to 877. But there are references in this work which enable us to place the rise of Kannada literature much farther back than this period. Nripatunga mentions many Kannada authors that preceded him, one of these being Durvinita, most probably the Ganga king of that name who ruled from 478 to 513. Bhattakalanka mentions a voluminous Kannada commentary named *Chudamani*, containing 96000 *granthas*, on the *Tattvartha Mahasastra*. From inscriptions we learn that the author of this work was Srivardhadeva and that he was praised by Dandi, whom orientalisists have placed in the 6th century A.D. This voluminous work of about the 6th century presupposes the existence of an earlier literature and a wide-spread cultivation of the language. Thus it will be seen that the literature of Kannada is of far greater antiquity than that of any other Indian Vernacular, excepting perhaps that of Tamil.

Kannada poets may be roughly classed as Jains, Virasaivas and Brahmans. The earliest cultivators of the language for literary purposes were the Jains. Down to the middle of the 12th century we have mostly Jain authors. They were patronised by the Gangas, the Rashtrakutas, the Western Chalukyas and the Hoysalas. The decline of their political power in Mysore consequent on the conversion of their king Vishnuvardhana to Vaishnavism by Ramanujacharya, the foundation of the Lingayat faith, the overthrow of the Kalachurya dynasty and other causes may have led to their withdrawal from literary pursuits about the 12th century. The Jain works are mostly in the form of

---

* Dr. Fleet holds the opinion that this work was written by a poet named *Kavisvara*.

champus. For about three centuries the Jains were succeeded principally by Virasaiva authors. Their works are mostly in the form of *ragale*, *shatpadi*, *tripadi* and *sangatya*. From about the 16th century date the Vaishnava works. They are mostly in the form of *shatpadi*, songs and narratives. It is not to be understood, however, that the above periods of Jaina, Virasaiva and Vaishnava literatures are marked off from one another by hard and fast lines, and that during the literary predominance of one sect no works originated with the others.

Kannada literature is of vast extent and range. Bhattakalanka in his introduction to Sabdanusasana remarks that in Kannada are written numerous works on *sahdagama*, *yuktyagama* and *paramagama* as well as numberless books of poetry, the drama, rhetoric and the fine arts. A survey of Kannada literature brings to view not only *kavyas*, works on poetics, prosody and grammar and lexicons but also a respectable number of works on medicine, veterinary science, astronomy, mathematics, astrology, and other sciences and arts. Besides, there are innumerable Kannada inscriptions written in excellent *kavya* style.

From the earliest times Kannada literature has thrived under the fostering care of kings and nobles. Among the patrons of Kannada literature may be mentioned the Rashtrakutas, the Gangas, the Chalukyas, the Kalachuryas, the Kakatiyas, the Hoysalas, the Kings of Soundatti, Vijayanagar and Karkala, the Chautas, the Keladi Naiks and the Mysore Kings, besides many ministers, generals and other high personages. Not a few of the kings and nobles have written works in Kannada and thus have themselves added to the stock of Kannada literature.

Karnataka Kavicharite or Lives of Kannada Poets.

There is no work in Kannada which deals with Kannada literature. Messrs. Kittel and Rice have given a brief account of Kannada literature in their Introductions to Nagavarma's Chandombudhi and Bhattakalanka's Sabdanusasana respectively. Their accounts are necessarily brief and incomplete and contain a few statements which recent research has shown to be incorrect. Further, being written in English, their accounts, though useful to the English-knowing Kannadigas, are not of much use to the bulk of the Kannadigas who are ignorant of English. For the benefit of the Kannadigas in general we have written the present work called Karnataka-Kavicharite or Lives of Kannada poets

in the Kannada language. The book now issued to the public is the first volume of the work. It treats of Kannada poets from the earliest times to the close of the 14th century. As many of the Kannada inscriptions are excellent specimens of poetical composition, we have thought it desirable to include the names, where available, of the authors of inscriptions also. The lives of poets are written in chronological order. It is well-known that in India authors very rarely give in their works details about their life and time. Although there are a few exceptions to this rule here and there in Kannada literature, still the period of most of the poets had to be determined from a close and laborious study of inscriptions, genealogies of kings, succession lists of *gurus*, numerous works on history and a large number of published as well as unpublished works in Kannada. In this work we have not only included many facts not known before, but have also tried to remove previous misconceptions about several works and authors. A general study of the whole will make this clear, but it may not be out of place to mention a few salient points here:—

(1) It has been conclusively proved in this work that there were two Gunavarmanas, two Nagavarmanas and two Mangarasas, who belonged to different periods and wrote different works. (2) It was supposed that the literary activity among the Virasaivas began about the 13th century; now we have produced evidence to show that it began in the middle of the 12th century. (3) The misconception about the poet Rudrabhatta was that he flourished in the 16th century. We have now proved that he must have lived four centuries earlier than the above period. (4) There are given in this book the names of many authors and works that were never heard of before. Among such authors may be mentioned Chandraraja, Kirtivarman, Brahmasiva, Rajaditya, Devakavi, Somaraja and Sisumayana; and among works, Srivijaya's Chandraprabha—Charita, Ponna's Jinaksharamale, Karnaparya's Malavimadhava, Padmaraja—Purana, Lokopakara and Haricharitra.

Generally, in the life of each poet the following details are given—his name; the names of his works; details of his life with reference to his country, parentage, caste, religion, spiritual preceptor, patron, titles etc.; his time with discussion where necessary; the poets who mention him; the poets mentioned by

him ; the verses in which his poetical skill etc. are referred to ; detailed examination of his works with occasional literary criticisms ; and illustrative extracts from the works.

There are three appendixes to this work. Appendix I contains accounts of some poets left out in the work, though belonging to the period treated of in it. Appendix II gives an alphabetical list of some works which there is reason to think belong to this period. Appendix III contains corrections and additions. There is also a supplement at the end of the work in which are given alphabetical lists of subsequent works arranged by centuries from the 15th to the 20th. These lists are not to be considered as exhaustive. We have tried to include all the works that have come to our knowledge. Though the supplement is not connected with the period treated of in this work, still it is given with the object of giving an idea of the wealth of Kannada literature, which compares favourably with that of any other Vernacular of the South.

For the purposes of this work we examined the Madras Oriental Mss. Library, the Mysore Government Oriental Library, the Mysore Palace Library, the Mss. in the Mysore Archæological Office and the private libraries of Messrs. Nanjaraja Bahadur, Lingaraja Urs, Dalvay Devaraja Urs, Dinachandriah, Virasangappa, Karibasappa Sastri, B. Mallappa, Mysore ; Huchcha Virappa, Davangere ; Prathamasetti, Hubli ; and Masi Brahmaiyya, Mandya ; and of several others, and took notes from all the palm-leaf manuscripts found therein. We also examined the lists of manuscripts belonging to the Mutts at Sravan Belgola, Mudabidre and Hombucha, the Murgi Mutt and others. Besides, we consulted among others, the Indian Antiquary, the Epigraphia Indica, the Epigraphia Karnataka, the Journal of the Royal Asiatic Society, many works on History and works bearing on the Sanskrit and the Dravidian languages. We take this opportunity of offering our hearty thanks to one and all who have in one way or another helped us in the preparation of this work.

The labour involved in writing this work has been immense, and it is only those that have laboured in this field that can realise the difficulty of the task. Our love of the language impelled us to this labour and we cheerfully undertook it in the hope of doing a little service to the Kannadigas. We

are fully conscious that this work is not quite free from mistakes ; and we are sure that they will be excused by those who know the difficulties connected with attempts of a similar character. If this work should in any degree awaken interest in, and promote the culture of, the Kaanada language we shall deem our labours amply rewarded.

Bangalore, }
3rd April, 1907. }

R. A. N.

S. G. N.

ಅವತರಣಿಕೆ .

ಪಂಚದ್ರಾವಿಡ.

ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯು ಪಂಚದ್ರಾವಿಡವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಷಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಮಲೆಯಾಳ, ತುಳು ಇವೂ ಸೇರಿವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪ್ರಾಚೀನಪಂಡಿತರು ಮರಾಠಿ ಗುಜರಾತಿ ಎಂಬ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಜನ್ಯಗಳಾದುದರಿಂದ ಈಗಿನ ಭಾಷಾತತ್ವಜ್ಞರು ಇವುಗಳನ್ನು ಏತಜಾತೀಯವಾದ ಬಂಗಾಳಿ, ಸೈಂಧವಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಗೌಡಭಾಷಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದ್ರಾವಿಡ ಗೌಡ ಭಾಷಾವರ್ಗಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದಗಳು.

ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಸದಗಳೂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾ ನುಸಾರವಾದ ಕೆಲಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗವಿಶೇಷಗಳೂ ದೊರೆತರೂ, ಭಾಷೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಮುಖ್ಯಸಾಧನವಾದ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷಾಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮರಾಠಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಗೌಡಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಜನ್ಯಗಳಲ್ಲದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವತಂತ್ರಶಬ್ದಗಳಿದ್ದರೂ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಜನ್ಯಗಳಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯ, ಸಂಧಿ, ಪ್ರತ್ಯಯಸಂಯೋಜನ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಕರಣಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿವೆ. ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಹೀಗಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಜನ್ಯಗಳಾದ ಕೆಲಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳು ಸೇರಿದ್ದರೂ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಕರಣಮರ್ಯಾದೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ:— ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವು ಅರ್ಥವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ; ಸಂಧಿಕ್ರಮವು ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ; ನಾಮಪದಗಳಲ್ಲಿ ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನವೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ; ಗುಣವಾಚಕಗಳಿಗೆ ತರತಮಭಾವವಿಲ್ಲ; ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮವಿಲ್ಲ; ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗವು ವಿಶೇಷವಾಗಿಲ್ಲ; ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ನಿಷೇಧರೂಪವಿದೆ; ಕೃತ್ವದ್ವಿತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ.

ಇತರ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪಂಚದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲದೆ ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತುದವ, ಕೊಡಗು, ಬಡಗ, ಕೋತ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಕ್ಷುಲ್ಲಕಭಾಷೆಗಳೂ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಹಿಂದುದೇಶದ ಇತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಾಂಡ್, ಕು ಅಥವಾ ಖಾಂಡ್, ಒರಾಯನ್, ರಾಜಮಹಾಲ್ ಎಂಬ ಭಾಷೆಗಳೂ ಬೆಲೂಚಿಸ್ಥಾನದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಎಂಬ ಭಾಷೆಯೂ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವೆಂದು ಭಾಷಾತತ್ವಜ್ಞರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪಂಚದ್ರಾವಿಡಗಳು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

ಪಂಚದ್ರಾವಿಡಗಳು—ಮರಾಠಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಓಡಿ, ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗಗಳು ಹೊರತು— ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ.

ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಆಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ.

ಇಂಡಿಯಾದೇಶದ ಹಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 1901 ನೆಯ ಖಾನೇಷುಮಾರಿಯ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಕೋಟಿಯೂ ನಾಲ್ಕುತ್ತುಲಕ್ಷ ವೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಾಚೀನತೆ.

ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳು ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದುವು. ದ್ರಾವಿಡ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಮನು, ಪರಾಶರ, ವರಾಹಮಿಹಿರ, ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟ ಇವರುಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 5 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆಹಿಸ್ತನ್ ಟಾಬೆಟ್ಸ್ (Behistun Tablets) ಎಂಬ ಶಾಸನದ ಭಾಷೆಯು ವ್ಯಾಕರಣಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಲುವುದೆಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ದ್ರಾವಿಡರ ನಾಗರಿಕತೆ.

ದ್ರಾವಿಡರು ಆರ್ಯರ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಗರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ರಾಜತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿವುಣರಾಗಿ, ಕೃಷಿವಾಣಿಜ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಹಡಗುಗಳ ಮೇಲೆ ಇತರ ದೇಶೀಯರೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಗರಿಕತೆಯಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳು.

ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಳ, ತುಳು, ತುದವ, ಬಡಗ, ಕೋತ, ಕೊಡಗು ಎಂಬ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗೆ

ಕಲ್ಲಿ ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಳ—ಈ ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ವರ್ಣಮಾಲೆಗಳೂ, ವ್ಯಾಕರಣಗಳೂ, ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಂಥಿಕಭಾಷೆಗಳು ಎನ್ನಬಹುದು. ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ವರ್ಣಮಾಲೆಗಳು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಅವು ಕೇವಲ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಭಾಷೆಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇತರ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷಾಶಾಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆವ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಈ ಭಾಷೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡದ ಆಭಾಸಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಾಂಥಿಕ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳು.

ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಳ ಎಂಬ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಲೆಯಾಳವು ತಮಿಳಿನ ಆಭಾಸವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಬಹಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷೆಯಾಯಿತೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳೂ ಶಬ್ದರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಕರಣಮಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಅವುದೋ ಒಂದು ಮಾತೃಭಾಷೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುವೆಂದು ಭಾಷಾ ತತ್ವಜ್ಞರು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವುಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡವು ಶಬ್ದರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಕರಣಮಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ತಮಿಳನ್ನು ತೆಲುಗಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಲುತ್ತದೆ.

ತಮಿಳರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರಾದ ತಮಿಳ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಮಧುರ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತೆಲುಗರೂ ತೆನುಗು ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಮಾಧುರ್ಯವಾಚಿಯೆನ್ನುವರು. ಕನ್ನಡಶಬ್ದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯು ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ತಮಿಳಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಖುಷಿಗಳೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ವಾಖುಷಿಗಳೂ ಆದಿಕವಿಗಳಾಗಿ ಗ್ರಂಥ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೆ ಯಾವ ಖುಷಿಯೂ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯ ವರೆಗೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಕಿಸುವೊಳಲ್, ಕೊಪಳನಗರ, ಪುಲಿಗೇರೆ, ಒಂಕುಂದ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವೇ ತಿರುಳುಗನ್ನಡದ ನೆಲೆಯೆಂದೂ ನೃಪತುಂಗನ (814-877) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಿಂದ1 ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದಿಪಂಪನು (941) “ ಪುಲಿಗೇರೆಯ ತಿರುಳ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ” ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

1. ಕಾವೇರಿಯಿಂದಮಾ ಗೋ | ದಾವರಿವರಮಿರ್ಪ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ||
ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸು | ಧಾವಳಯುವಿಲೇನವಶದವಿಷಯವಿಶೇಷಂ ||
ಅದರೊಳಗಂ ಕಿಸುವೊಳಲಾ | ವಿದಿತಮಹಾಕೋಪಣನಗರದಾ ಪುಲಿಗೇರೆಯಾ ||
ಸದಭಿಸ್ತುತಮುಷ್ಟೊಂಕುಂ | ದದ ನಡುವಣ ನಾಡೆ ನಾಡೆ ಕನ್ನಡದ ತಿರುಳ್ ||

ಈಗ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು—ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ, ಕೊಡಗು, ಬೊಂಬಾಯ್ ಆದಿಪತ್ಯದ ದಕ್ಷಿಣ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ಕೊಡಗು ಇವುಗಳ ಉತ್ತರ ಪಶ್ಚಿಮ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮದರಾಸ್ ಆಧಿಪತ್ಯದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, ಮಧ್ಯಪ್ರಾಂತ ಬೀರಾರ್ ಇವುಗಳ ಕೆಲಭಾಗಗಳು— ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 1901 ನೆಯ ಖಾನೇಷುಮಾರಿ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಕೋಟಿ.

ಕರ್ಣಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ.

ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶವು ಬಹಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಕದಂಬರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಬನವಸೆಗೆ ಕ್ರಿ. ಪೂ. ಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕಮಹಾರಾಜನು ಒಬ್ಬ ಬೌದ್ಧ ಮತೋಪದೇಶಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಂತೆ ಮಹಾವಂಶವೆಂಬ ಬೌದ್ಧ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಕ್ರಿ. ಶಕ ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಟಾಲಮಿ ಎಂಬ ಪಂಡಿತನೂ ಬನವಸೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಾನುಲನಾರ್ ಎಂಬ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಅಹನಾನೂಱು ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಮಂಡಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರ್ಯಾವಾದ ಎರುವೆಯೆನಾಡು ಎಂಬ ಮೈಸೂರುದೇಶದ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಎರುವೆಯೆನಾಡಿನ ರಾಜನು ಪಾಂಡ್ಯರಾಜನಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ಚೋಳಕೇರಳ ರಾಜರೊಡನೆ ಸೇರಿದ್ದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿವೆ.¹ ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಳಗಣ ಈಜಿಪ್ಟ್ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೆ “ ಆಕ್ಸಿರಿಂಕಸ್ ” ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಒಂದು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.² 6ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ವರಾಹಮಿಹಿರಾಚಾರ್ಯರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ‘ ಕರ್ಣಾಟಕ ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಕೇಶವವರ್ಣಿ (1859) ಎಂಬ ಜೈನಪಂಡಿತನು ಭೇದನಾರ್ಥಕವಾದ ಕರ್ಣಾಧಾತು ವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ದಿವ್ಯಭಾಷೆಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಯಾದ ಕಾರಣ ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವಗುಣಾರ್ಥ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ ವೆಂಕಟಾಧ್ಯರಿಯು (ಸು. 1700) ಕರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಟನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ—ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ

1. The Tamils : 1800 Years Ago. P. 83.

2. ಡಾಕ್ಟರ್ ಹುಲ್ಲೆರವರು ಆ ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಓದು ತ್ತಾರೆ—ಬೇರೆ ಕೊಂಚ ಮಧುಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ; ಪಾನಂ ಬೇರಿತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ಮಧುವಂ ಬೆರಿತ್ತವೆನಾ. Mysore Archaeological Report, 1904.

ಯೂ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ—ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟವೆಂಬ ಹೆಸರುಂಟಾಯಿ. ತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಗುಂಡರ್ಬ್ ಎಂಬವರು ಈ ಶಬ್ದವು ಕರ್ನಾಡು—ಕರಿಯಮಣ್ಣುಳ್ಳ ದೇಶ—ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೇ ಡಾಕ್ಟರ್ ಕಾಲ್ಡವೆಲ್ ಎಂಬವರೂ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇಶಿರಾಜನೂ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನೂ ಕನ್ನಡ ಎಂಬುದು ಕರ್ಣಾಟ ಎಂಬುದರ ಅಪಭ್ರಂಶವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡದ ವರ್ಣಮಾಲೆ.

ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳ ವರ್ಣಮಾಲೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಶೋಕಶಾಸನಗಳ ಲಿಪಿಯ ವಿಕೃತರೂಪವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುವೆಂದು ಕೆಲವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಗೂ ದ್ರಾವಿಡ ಲಿಪಿಗಳಿಗೂ ಈಗ ಕಂಡುಬರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ, ಓಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಠದಿಂದ ಬರವೆ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ಪದ್ಧತಿಯು ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೂ ತೆಲುಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ತಮಿಳೂ ಮಲೆಯಾಳವೂ ಬಹಳವಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಈಗ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಗೂ ತಮಿಳು ಲಿಪಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಯೆರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಯೆರಡು ಲಿಪಿಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಾದೃಶ್ಯವು ವಿಶದವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಷೆಗಳ ಲಿಪಿಗಳು ಒಂದೊಂದೂ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ಬಂದು ಈಗಿನ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ದ್ರಾವಿಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಎ, ಒ, ಳ, ಉ, ಳ ಎಂಬ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳುಂಟು. ಈ ಐದಕ್ಷರಗಳೂ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳ ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಳ ಕಾರವು ಬಹಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಉ ಕಾರವು ಮಾತ್ರ ಈಗಲೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಳ ಕಾರವು ಸುಮಾರು 18 ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ತರುವಾಯ ನಷ್ಟವಾದಂತೆಯೂ ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾರವು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉ ಕಾರವು ಸುಮಾರು 18 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ಇದ್ದಿತು. ಬಳಿಕ ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರೇಫವು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಱ, ಕುಳ, ಕ್ಕುಳ ಎಂದು ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಇವು ಪ್ರಾಸಕ್ಯೂ ಯಮಕಕ್ಯೂ ಸಲ್ಲವು ಎಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ 12 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಕವಿಗಳು¹ ಈ ನಿಯಮನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದುದಾಗಿ

1. ನೋಡುವೊಡೊಂದಕ್ಕರವುದು | ಮಾಡುವೊಡುಚ್ಚಿ ರಣೆಗಿರಿದು ಮೂರುಂ ತರಣಂ ||
ಕೊಡೆ ಕವಿತತಿ ವಿಚಾರಿಸ | ಬೇಡದರಿಂ ರಳಕುಳಕ್ಕುಳಂಗಳನಿದರೊಳ್ ||
ಹರೀಶ್ವರನ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ.

ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. 13 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೇಶಿರಾಜನು ಈ ನಿಯಮಭಂಗವು ದೋಷವೆಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಗಾನುಕೂಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಕಾರವಿರುವ ಶಬ್ದಗಳ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಭಟ್ಟಕಕಂಕನು (1604) ಈ ನಿಯಮವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಕಾರ ರೇಫಗಳ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದಣ ವೈಯಾಕರಣರು ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕನಾದ ಭಟ್ಟಕಕಂಕನು ಮಾತ್ರ ಈ ನಿಯಮೋಲ್ಲಂಘನವು ದೋಷಾವಹವಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಉಚ್ಚಕಕ್ಷಗಳ ಮತ್ತು ರೇಫಉಚ್ಚಕರಗಳ ಪ್ರಾಸನಿಯಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಕಾರ ಅಕಾರಗಳ ಕ್ರಮವಾದ ಪ್ರಯೋಗವು ಗ್ರಂಥಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ದೇಶ್ಯಶಬ್ದಗಳು ಇವೆ. ಆದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಪದಗಳಿಂದಲೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ; ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳ ಸಹಾಯವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಮಿತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದುದರಿಂದ ಅಂಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಯಸೇನನು—ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ತುಂಬುವುದು ತಪ್ಪು; ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಾದರೆ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಬೇಕು; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬೆರಸುವುದು ಘೃತವನ್ನೂ ತೈಲವನ್ನೂ ಬೆರೆಸಿದಂತಾಗುವುದು—ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.¹ ಕನ್ನಡವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನೂ ಆನವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೆರಸುವುದನ್ನು—‘ಮುತ್ತಂ ಮೆಲಸಂ ಕೋದಂತಿರೆ’ ಎಂದು ಕೆಲವರು ದೂಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಡಯ್ಯನು ಕಬ್ಬಿಗರಕಾವವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ತಡೆವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಯಿತು; ಈಚೆಯ ಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ತೆಲುಗು, ಮಲೆಯಾಳ ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಯೋಗವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ.

1. ಪೊಸಗನ್ನಡದಿಂ ವ್ಯಾವ| ಣೀಸುವೆಂ ಸತ್ಯತಿಯನೆಂದು ಕನ್ನಡಮಂ ಚಿಂ||
-ತಿ ಕೊಡಲಾರದಕ್ಕಟ| ಮಿಸುಕದ ಸಕ್ಕದಮನಿಕ್ಕುವವನುಂ ಕವಿಯೇ||
ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೇಳೊಡೆ ನೆರೆ| ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೆಳ್ಳೆ ಸುದ್ದೆಗನ್ನಡದೊಳ್ ತಂ||
ದಿಕ್ಕುವುದೆ| ಸಕ್ಕದಮಂ| ತಕ್ಕದ ಬೆರಸಲ್ಕೆ ಘೃತಮುಮಂ ತೈಲಮುಮಂ||

ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವು ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತದ್ಭವಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ತದ್ಭವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆವಾಗ ಆಗುವ ವಿಕಾರಗಳು ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಈ ವಿಕಾರಗಳು, ಪ್ರಾಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಅಸಭ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು, ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ತದ್ಭವರೂಪಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿವೆ; ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ವಿಶೇಷವಾಗಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ದೇಶ್ಯಶಬ್ದಗಳು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಕರೂಪವಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾದ ತೆಲುಗು ಕನ್ನಡ ಪದಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; ಕನ್ನಡ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆ ಅರ್ಥಭಾಗವು ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಇದೆ; ಇನ್ನು ಕಾಲುಭಾಗ ಶಬ್ದಗಳು ಏಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ವಿಧಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತದ್ಭವಗಳಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಹಳಗನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು ಕೂಡ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದೇ ವಿಧಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಕರಿಸಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿವೆ.

ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳೂ ಪ್ರಾಕೃತ ಶಬ್ದಗಳೂ ಬಂದು ಸೇರಿರುವಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೂ ಕೆಲಕೆಲವು ದ್ರಾವಿಡ ಶಬ್ದಗಳು ಹೋಗಿ ಸೇರಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಯೆಂದೂ ಅಂಥ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದಿರುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲವೆಂದೂ ಕೆಲವರು¹ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳು.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡ, ಹಳಗನ್ನಡ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಎಂಬ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನೃಪತುಂಗನು ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹಳಗನ್ನಡವೆಂಬ ಭಾಷೆಯಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡವು ಕದಂಬರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬನವಸಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೂ 8ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ದ್ದಂತೆಯೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತರುವಾಯ ಹಳಗನ್ನಡವು 14ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆ ಹೊಸಗನ್ನಡವು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಈ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳು ಇಂಥಿಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆರಂಭವಾಗಿ ಇಂಥಿಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಯಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಭಾ

1. ಡಾಕ್ಟರ್ ಕಾಲ್ಡವೆಲ್, ಕಿಟ್ಟಲ್, ಗುಂಡರ್ಕ್ ಮುಂತಾದವರು.

ಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಬರುವ ರೂಪಭೇದಗಳಿಂದ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹಳಗನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ, ಸಂದಾನ್, ಬಂದೋನ್, ಒಕ್ಕಲುಳ್, ಕೆಡುಗ, ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದರೂಪಗಳು 8ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ರೂಪಗಳು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಶಬ್ದರೂಪಗಳ ಪ್ರಯೋಗಪ್ರಾಚುರ್ಯವು ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುರುತಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಳಗನ್ನಡಕ್ಕೂ ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭೇದವು ವಿಧಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಲಭೇದದಿಂದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ಅವಸ್ಥಾಭೇದವುಂಟಾದಂತೆ ದೇಶಭೇದದಿಂದಲೂ ಕೆಲಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ನೈಪತುಂಗನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ, ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಎರಡು ಭೇದಗಳು ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಚಿಹ್ನವಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾಗವರ್ಮ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕರೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ದೇಶವು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜಾಂಗಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದರಿಂದಲೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ದೇಶಭೇದ ಸೂಚಕವಾದ ಧಾರ್ವಾಡದ ಕನ್ನಡ, ಮಂಗಳೂರ ಕನ್ನಡ, ಮೈಸೂರ ಕನ್ನಡ ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಅವಾಂತರ ಭೇದಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯು ಆರಂಭವಾದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ದೊರೆತಿರುವುದರಲ್ಲಿ 9ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಅದರೂ ನೈಪತುಂಗನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಾಚೀನಕವಿಗಳಲ್ಲಿ 5ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಗರಾಜನಾದ ದುರ್ವಿನೀತನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿರುವಂತಿದೆ. ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು (1604) ತತ್ವಾರ್ಥಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾದ 96,000 ಗ್ರಂಥಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳ ಚೂಡಾಮಣಿಯೆಂಬ ಜೈನಗ್ರಂಥವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ಬರೆದವನು ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವನೆಂದೂ ಇವನು ದಂಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನೆಂದೂ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ಸುಮಾರು 6ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದ್ದಿರಬೇಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಅಪಾರವಾದ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಆರಂಭವಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಐದನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯು ಆರಂಭವಾದುದು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಮತ್ತಾವ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆಮಾಡಿರುವ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಜೈನರು, ವೀರಶೈವರು, ವೈಷ್ಣವರು ಎಂಬ ಮೂರು ಪಂಗಡವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಜೈನರೇ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ಆದಿಕವಿಗಳು. 12 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಜೈನಕವಿರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಚಂಪೂರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚತ್ತಾಣ, ಬೆದಂಡೆ, ಮೆಲ್ವಾಡು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಬಂಧವಿಶೇಷಗಳು ರಚಿತವಾದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಬಂಧಗಳಾವುವೂ ಈಗ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈ ಜೈನಕವಿಗಳಿಗೆ ಗಂಗರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಚಾಳುಕ್ಯರು, ಬಲ್ಲಾಳರು ಈ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯು ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ಹಲವು ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. 12 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಬಿಟ್ಟು ದೇವನು ವೈಷ್ಣವಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದುದು, ಬಸವನು ಲಿಂಗವಂತರ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದು, ಕಾಲಚೂರ್ಯರಾಜವಂಶವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದುದು—ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಜೈನರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಕುಗ್ಗಿಹೋಗಿ ಅವರ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯು ಕುಂದಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

12 ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದೀಚೆ 16 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮೊದಲಾದ ವೀರಶೈವರು ಮತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದುದರಿಂದ ಈ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವುಂಟಾಯಿತು. ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ವಚನ, ರಗಳೆ, ಷಟ್ಪದಿ, ತ್ರಿಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ—ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ.

ತರುವಾಯ ವೈಷ್ಣವಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಷಟ್ಪದಿ, ಪದ, ಸುಳಾದಿ, ಕಥೆ, ಈ ರೂಪವಾಗಿವೆ.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತದ ಕವಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಾಲವಿಭಾಗಮಾಡಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಜೈನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ ವೈಷ್ಣವ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಶೈವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಜೈನ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ವೈಷ್ಣವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಜೈನರು, ವೀರಶೈವರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಕೂಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕಂತಿ, ಬಿಜ್ಜಳದೇವಿ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಚೆಲುವಾಂಬೆ, ಸಂಚಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಹೆಳವನಕಟ್ಟೆ, ಗಿರಿಯಮ್ಮ, ಇವರೇ ಮುಖ್ಯವಾ

ದವರು. ಈ ಮೂರು ಮತದವರಲ್ಲದೆ ಇತರರೂ ಕೂಡ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು¹ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮತಗ್ರಂಥಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಅಲಂಕಾರ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಬಹು ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕಗ್ರಂಥ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜೈನರೂ, ವೀರಶೈವರೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಕೆಲ ಕೆಲವು ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಜೈನರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಚರಿತ್ರವೂ ತತ್ವವಿಚಾರವೂ ಹೇಳಿವೆ. ವೀರಶೈವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಲೀಲೆಗಳೂ ಅದುವತ್ತುಮೂವರ ಮತ್ತು ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆಗಳೂ, ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಿ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವವಿಷಯಗಳೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗ್ರಂಥಗಳು ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತ, ಭಾಗವತ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣಕಥೆಗಳನ್ನೂ ವೇದಾಂತವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಟಕಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಚೀನನಾಟಕಗಳು ಯಾವುವೂ ಈಗ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕರ್ಣವಾಯನು ಬರೆದುಬಂದಿ ತಿಳಿದು ಬರುವ ಮಾಳವೀಮಾಧವವೂ ಕೇಶಿರಾಜನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಸುಭದ್ರಾಹರಣವೂ ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರವೂ ನಾಟಕಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ರತ್ನಾ ವಳೀನಾಟಕೆಯ ಭಾಷಾಂತರವಾದ ಸಿಂಗರಾಧ್ಯಕೃತ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದವೆಂಬ ನಾಟಕೆಯೊಂದೇ ಈಗ ದೊರೆತಿದೆ. ಇದು 17 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ.

ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನೈಪತುಂಗನ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಅಲ್ಲಂದೀಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾಗವರ್ಮನ 'ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳೂ ಕವಿಸಮಯವೂ ಕವಿಕಾಮನ ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರ, ಸಾಕ್ಷ್ಯನ ರಸರತ್ನಾಕರ, ತಿಪ್ಪರಸನ ನವರಸಾಲಂಕಾರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಶಾರದಾಲಾಸದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ "ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥದ ಪರಿವರ್ತನರೂಪವಾದ ಮಾಧವಾಲಂಕಾರವೂ ಚಂದ್ರಾಲೋಕದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಅಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತ, ನರಸತಿವಿಜಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಕೆಲಗ್ರಂಥಗಳೂ ಇವೆ.

ಛಂದಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುಣಕಾಂಕಿಯವೆಂಬ ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥವು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಈಗ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದೋಬ್ಬು

1. ಶಬ್ದಾಗಮ ಯುಕ್ತಾಗಮ ಪರಮಾಗಮ ವಿಷಯಾಣಾಂ ತಥಾ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಾಲಂಕಾರ ಫಲಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಾಣಾಂ ಚ ಬಹುನಾಂ ಗ್ರಂಥಾನಾಮುಪಿ ಭಾಷಾಕೃತಾನಾಮುಪಲಭ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್. —ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ.

ಧಿಯಲ್ಲಿ ಛಂದಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಿವೆ. ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ, ಛಂದಸ್ವಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇರುವುದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ಊಹಿಸಲು ಕಾರಣವಿದೆ.

ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಯಸೇನಕೃತವಾದ ಒಂದು ವ್ಯಾಕರಣವಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಇವೆರಡು ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷಾಭೂಷಣ, ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ ಎಂಬಿವೆರಡೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ.

ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ರನ್ನಕಂದವೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಶಬ್ದಸಾರ, ಕರ್ಣಾಟಕನಿಘಂಟು, ಚತುರಾಸ್ಯನಿಘಂಟು, ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿ, ಕಬ್ಬಿಗರ ಕೈಪಿಡಿ, ಕವಿಕಂಠಹಾರ ಮೊದಲಾದುವು ಹಳಗನ್ನಡಸದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ವಸ್ತುಕೋಶ, ಮಂಗಾಭಿಧಾನ, ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರ ಮೊದಲಾದುವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಪ್ರತಿಪದಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಅಮರ, ಹಲಾಯುಧ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಕೋಶಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಗಳೂ ವೈದ್ಯನಿಘಂಟುಗಳ ಟೀಕೆಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಭಾಷಾವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲದೆ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳೂ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿಕೃತವಾದ ಬಾಲಗ್ರಹಚಿಕಿತ್ಸೆಯೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪುರಾತನಗ್ರಂಥಗಳಿದ್ದಂತೆ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ವಿಷವೈದ್ಯವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯ, ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ, ನಂಜರಾಜ, ನೃಸಿಂಹಭಟ್ಟ, ರಂಗಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಹಲವು ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವ್ರಣವೈದ್ಯ, ಸ್ತ್ರೀವೈದ್ಯ, ಬಾಲವೈದ್ಯ ಇವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಚಂದ್ರರಾಜ, ಅಭಿನವಚಂದ್ರ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದವರು ಅಶ್ವವೈದ್ಯವನ್ನೂ ಚಳುಕೈರಾಜನಾದ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನು ಗೋವೈದ್ಯವನ್ನೂ ವೀರಭದ್ರರಾಜನು ಪಾಲಕಾಪ್ಯಕೃತಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಯಬಂಧುನಂದನನ ಗ್ರಂಥವೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಮಂಗರಸರಚಿತವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವೂ ಇದೆ.

ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಾಮುಂಡರಾಯಕೃತ ಲೋಕೋಪಕಾರವೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ರಟ್ಟಮತ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಪುರಾಣ, ಶಕುನಪ್ರಪಂಚ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಸೂರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳ ಟೀಕೆಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತ, ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ, ಬೀಜಗಣಿತ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಕೆಲಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಗಳ ಟೀಕೆಗಳೂ ಇವೆ.

ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮದನತೀಲಕವೇ ಪುರಾತನಗ್ರಂಥವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸ್ಮರ ತಂತ್ರ, ಜನವತ್ಸ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ, ತೇಕೋಕ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಟೀಕೆಗಳೂ ಇವೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಸ್ವರಶಾಸ್ತ್ರ, ರತ್ನಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಾಮುದ್ರಿಕಶಾಸ್ತ್ರ, ಬಾಣಗಾರಿಕೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಕಾವ್ಯಸರಣಿಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಪ್ರೌಢವಾದ ಬಂಧದಿಂದ ಉದ್ಧಾಮಕವಿಗಳು ರಚಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು 10 ನೆಯ ಶತಮಾನ ಮೊದಲುಗೊಂಡು 18 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರೌಢವಾಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ರಾಜರುಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.

ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯೂ ಕವಿತೆಯೂ ಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲೂ ರಾಜರುಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಗಂಗರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಕಾಲಚೂರ್ಯರು, ಕಾಕತೀಯರು, ಹೊಯ್ಸಳ ಬಲ್ಲಾಳರು, ಸೌಂದತ್ತಿಯರಸರು, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು, ಕಾರ್ಕಳದ ರಾಜರು, ಚೌಟರು, ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರು, ಮೈಸೂರರಸರು, ಈ ರಾಜರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವತಃ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕರು ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರಾಜರುಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇವರ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದ ಅನೇಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರಾಗಿ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನೃಪತುಂಗನು ಸ್ವತಃ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಿಗೆ ಅವಲಂಬವಾಗಿ ಇದ್ದನು. ಗಂಗರಾಜರಿಂದ ಪೋಷಿತರಾಗಿ ಚಾವುಂಡರಾಯ, ನಾಗವರ್ಮ I, ಗುಣವರ್ಮ I, ಮೊದಲಾದವರು ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆದಿಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ಚಂದ್ರರಾಜ, ದುರ್ಗಸಿಂಹ, ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ, ನಾಗವರ್ಮ II ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲಚೂರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಂತರ ಮತವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಆ ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ “ವಚನ” ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಭಿನವಪಂಪ, ಕಂತಿ, ರಾಜಾದಿತ್ಯ, ಸುಸುನೋಬಾಣ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಜನ್ನ, ಹರಿಹರ, ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಕುಮಾರಪದ್ಮರಸ, ಕೇಶಿರಾಜ ಮೊದಲಾದವರು ಗ್ರಂಥರಚನೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ಣಪಾಠ್ಯ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಮುನಿಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸೌಂದತ್ತಿಯರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಧುರ, ಮಂಗರಸ I, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ, ನಿತ್ಯಾತ್ಮ ಶುಕ, ಕಲ್ಲರಸ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ಣ ದಂಡೇಶ, ಚಾಮರಸ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಮುಂತಾದವರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರ್ಕಳದ ರಾಜರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಳ್ಯ, ರತ್ನಾಕರ

ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಗ್ರಂಥರಚನೆಮಾಡಿದರು. ಮೈಸೂರಸರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಾಚಾರ್ಯ, ತಿರುಮಲೆಯಾರ್ಯ, ಸಿಂಗರಾರ್ಯ, ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ, ತಿಮ್ಮರಸ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಸಂಚಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮ ಕಳಲೆ ನಂಜರಾಜ, ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾರಾಧ್ಯ ಮುಂತಾದವರು ಅನೇಕಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯ ಲಿಂಗರಾಜ, ದೇವಲಾಪುರದ ನಂಜುಂಡ, ಕೆಂಪು ರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮೊದಲಾದವರು ಅನೇಕಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದಲೂ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದಲೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗುವಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರುವ ಹಾಗೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಿಸುವೊಳಲೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅಂತರ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟು ಚಾಲುಕ್ಯರಿಂದ ಪೋಷಿತವಾಗಿ ಬಳಿಕ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕೈಸೇರಿ ತರುವಾಯ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಕಾವೇರಿತೀರದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಸರ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಥಾರೂಪವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರತು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಕಾಲದೇಶಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ದೇಶೀಯ ಪಂಡಿತರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಧವಾದ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ವಿದೇಶೀಯಪಂಡಿತರೇ ಪ್ರಥಮಪ್ರವರ್ತಕರಾದರು. ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮಿಳಿಗೆ ಬೆಸ್ಸಿ, ಕಾಲ್ಡವೆಲ್ ಮುಂತಾದವರೂ ತೆಲುಗಿಗೆ ಬ್ರೌನ್ ಮೊದಲಾದವರೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ರೀವ್, ಕಿಟ್ಟಲ್, ರೈಸ್ ಮುಂತಾದವರೂ ಮಲೆಯಾಳಕ್ಕೆ ಗುಂಡರ್ತ್ ಮೊದಲಾದವರೂ ಈ ವಿಧವಾದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳಾದರು. ಈಚೆಗೆ ದೇಶೀಯಪಂಡಿತರೂ ಆಯಾಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಕವಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಿಟ್ಟಲ್‌ರವರು ಛಂದೋಬುಧಿಯ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ರೈಸ್‌ರವರು ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತಾವು ಬಹಳ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಅನೇಕವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಿಟ್ಟಲ್‌ರವರು ವೀರಶೈವಕವಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ರೈಸ್‌ರವರು ಜೈನಕವಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ವಿಚಾರವೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಯಂಶಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ಬಹಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿವೆ; ಅನೇಕಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥ

ಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿವೆ ; ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾದಿಕದೋಷಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಕೊರತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿವಾರಣೆಮಾಡಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚರಿತೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ.

ಇದು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದ 14 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ, ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳಾದ ಕೆಲಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡಶಾಸನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಯದ ಅನೇಕ ಪ್ರೌಢ ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅಂಥ ಕವಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಅವರ ಚರಿತೆಗಳನ್ನೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯು ಕಾಲಕ್ರಮವಾದ ಅನುಪೂರ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ವಿರಳವಾಗಿರುವ ಅಂಶವು ಸರ್ವವಿದಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಶಾಸನಗಳನ್ನೂ ರಾಜರುಗಳ ವಂಶವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಗುರು ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನೂ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಅಮುದ್ರಿತವಾದ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ವಿಶೇಷ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕಾಲನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೂಡಿದಮಟ್ಟಿಗೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದ ಅನೇಕವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಕವಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಹಲವು ತಪ್ಪುತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿಯೂ ಇದ್ದೇವೆ. ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಓದಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸ್ವತಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇವೆ :—

(1) ಗುಣವರ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯೇ ಹರಿವಂಶ, ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಈ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನನಾದವನು 10 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಕ, ಹರಿವಂಶ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಆಧುನಿಕನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು 13 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದೇವೆ (ಪುಟ 63, ಪರಿಶಿಷ್ಟ 3). (2) ಹೀಗೆಯೇ ನಾಗವರ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯೇ ಛಂದೋಂಬುಧಿ, ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಆ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಒಬ್ಬನು ಛಂದೋಂಬುಧಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ಭಾಷಾರ್ಥೋಷಣ, ವಸ್ತುಕೋಶ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ (ಪುಟ 14). (3) ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗರಸನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯೇ ಖಗೀಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣ, ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು 13 ನೆಯ ಶತಮಾನ

ದಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಆ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು 14 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಶನವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು 16 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ತಪ್ಪ ಕೌಮುದಿ, ಜಯಕುಮಾರಷಟ್ಪದಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿದ್ದೇವೆ (ಪುಟ 336). (4) ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಸುಮಾರು 16 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂದು ಹಿಂದಣ ತಿಳಿವಳಿಕೆ. ಈಗ ಆತನು 12 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ (ಪುಟ 211). (5) ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯು 13ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂಬುದು ಹಿಂದಣ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈಗ ಹರೀಶ್ವರ, ರಾಘವ, ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ, ಕುಮಾರಪದ್ಮರಸ ಮೊದಲಾದ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳು 12 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲೆಯೇ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದುದಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ (ಪುಟ 165).

ಹಿಂದೆ ಚಂದ್ರರಾಜ, ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ, ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ, ರಾಜಾದಿತ್ಯ, ದುರ್ಗಸಿಂಹ, ದೇವಕವಿ, ಸೋಮರಾಜ, ಶಿಶುಮಾಯಣ, ಪದ್ಮಣ- ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತವನ್ನೂ ಪೊನ್ನನು ಜಿನಾಕ್ಷರಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಕರ್ಣವಾರ್ಯನು ಮಾಳವೀಮಾಧವನನ್ನೂ ಚಾವುಂಡರಾಜನು ಲೋಕೋಪಕಾರವನ್ನೂ ಸುಜನೋತ್ತಂಸನು ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿನ ಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ ಅಂಶವೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯಗಳೂ ಇದೇ ಜಾತಿಯಾದ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕವಿಯ ಚರಿತೆಯನ್ನೂ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ: - ಮೊದಲು ಕವಿಯ ಹೆಸರೂ ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ವರ್ಷಸಂಖ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ವರ್ಷಸಂಖ್ಯೆಯು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಸು. ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವು ಬರೆದಿದೆ. ಬಳಿಕ ಆ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕವಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ಇತರಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರೂ ಸೇರಿಸಿದೆ. ತರುವಾಯ ಕವಿಯ ದೇಶ, ವಂಶ, ಮತ, ಗುರು, ಪೋಷಕ, ಬಿರುದುಗಳು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅವನ ಜೀವನವೃತ್ತಾಂತದ ಅಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಅನಂತರ ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಇತರಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದೆ ಈ ಕವಿಯು ಸ್ಮರಿಸುವ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಅನಂತರ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರು, ಗುಣಗಳು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಯಗಳು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿಕೃತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರದರ ಸ್ವರೂಪ, ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಿಷಯ, ಕಥಾ

ಗರ್ಭ, ಆಶ್ವಾಸಸಂಖ್ಯೆ, ಇಷ್ಟ ದೇವತಾಸ್ತುತಿ, ಗುರುಪರಂಪರೆ, ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಬಳಿಕ ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ಗದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಅನಂತರ ಗ್ರಂಥದ ಬಂಧದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕವಿತೆಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಬಾರದಿರುವ ಕೆಲ ಕೆಲ ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪರಿಶಿಷ್ಟಗಳೂ ಒಂದು ಅನುಬಂಧವೂ ಸೇರಿಸಿವೆ. I ನೆಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ 15 ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬಂದು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವ ಕೆಲಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. II ನೆಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. III ನೆಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಶುದ್ಧಿಯೂ ಕೆಲ ವಿಶೇಷವಿಷಯಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ 15 ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ 20 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ತಿಳಿದ ಕಡೆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳ ಹೆಸರುಗಳೊಡನೆ ಶತಮಾನ ಶತಮಾನವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಈ ಪಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರದೆ ಇರುವ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ಇರಬಹುದು. ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ. 19 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಲಗ್ರಂಥಗಳೂ ಈಗ ಜೀವಂತರಾಗಿರುವ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಡದಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದಲೂ ಮುಂದೆ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನೂ ಪುಸ್ತಕಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೂ ಈ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಈ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆಯು ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಏನೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಪುಟದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಚಕರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಯೊಡನೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ, ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರವರ ಅರಮನೆಯ ಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರ, ಮೈಸೂರು ಹಳೆಯ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ವೀರಶೈವಮಠದ ಪುಸ್ತಕ

భండార, మ్యేసూరు శాసనద ఇలాఖీయ పుస్తకసంగ్రహ ; నంజరాజబహుదూ రవరు, అళియ లింగరాజ అరసినవరు, దళవాయి దేవరాజ అరసినవరు, ది న చంద్రేయనవరు, విరసంగప్పనవరు, కరిబసప్ప శాస్త్రిగళు, బి. మల్లప్ప నవరు, దావణగేరే యుజ్జవిరప్పనవరు, యుబ్బళ్ళి ప్రథమసేట్టి సీరసప్పనవరు, మండేయద మసి బ్రహ్మయ్యనవరు, శాసనద ఇలాఖీయ పద్మరాజపండితరు, ఇవరుగళల్లిద్ద పుస్తకసంగ్రహగళు, ఇవగుళల్లిల్లా దోరత ప్రాచీన తాళప త్ర పుస్తకగళన్లేల్లా ఆములొగ్రావొగి పరిక్షిసి నొడిదివె. అల్లదే శ్రవణబి ళ్లొళదమత, మొడబిదిరీయ మత, హంబుళమత, ముదగియ మత ఇవగుళ ల్లిరువ తాళపత్ర పుస్తకగళ పట్టిగళన్నొ పరిశీలిసిదేవు. ఇదు అల్లదే ఇండి యన్ ఆంటిక్వేరి, ఎసిగొఫ్ఫియొ ఇండిక్, మ్యేసూరు సంస్థానద శాసన పుస్త కగళు, రాయల్ ఏస్టాబ్లిష్ మెంట్ వొదలొదువుగళన్నొ హలవు జరిత్ర పుస్తకగళన్నొ ఇన్నొ సంస్కృత ద్రొవిడ భాషేగళిగి సంబంధపట్టి అనేక పుస్తకగళన్నొ ఓది ఇవగుళింద ఈ గ్రంథరచనేగి విశేషసహాయవన్నొ పడేదేవు. ఈ మేరే ఈ గ్రంథరచనేగి సహాయభూతరాద ఎల్లా మహనీ యర లుపకారవొ జిరస్మరణీయవొగిదే.

కన్నడదల్లి అజ్ఞాగిరువ గ్రంథగళ సంఖ్యే స్వల్పవే ఆగిదే. అజ్ఞాగిదే ఇరువ గ్రంథగళ సంఖ్యేయు అపారవొగిదే. అజ్ఞాగిద పుస్తకగళల్లా వ్రొయికవొగి తాళపత్రగళల్లి బరేదివే. ఈ పుస్తకగళు హలవు కడేగళల్లి ఇద్దరు అవగుళన్నొ సంపాదిసువుదు సులభసాధ్యవల్ల. అనేకరు తమ్మ మతగ్రంథగళన్నొ అన్యరిగి తొలరిసకొడదేందు ఈగలొ భావొసిద్దారే. ఇన్నొ కేలవరు పుస్తకగళన్నొ బహిరంగమాడబారదేంబ తాత్పర్యదొంద గుప్తవొ గియే ఇట్టిరుత్తారే. ఇంథ సందర్భగళల్లి జనగళన్నొ అనువర్తిసి అవర సమయవన్నొ నిరిక్షిసి గ్రంథావలొలొకనకొగి అల్పస్వల్పకాల పుస్తకగళన్నొ పడేదుకొళువుదే భగిరథప్రయత్నవొయితు.

ఓలీయ పుస్తకగళు వ్రొయొ; హుళుకొరిదొ, మురిదు హొలొగియొ, అల్లల్లి గ్రంథపాతవొగియొ, మధ్యే మధ్యే పత్రగళల్లిదొయొ, అక్షరగళు అస్పష్టవొగియొ ఇరుత్తవే. ఇవగుళన్నొ సమంజసవొగి ఓదువుదే విశేష ప్రయొసకరవొగిరుత్తదే. ఈ పుస్తకగళల్లి బరేవణిగియు హలవు బగియొగి రువుదరిందలొ మధ్యే మధ్యే అక్షరగళు బిట్టు హొలొగిరువుదరిందలొ ఎడబి డదే దండాకారవొగి బరేదిరువుదరిందలొ అనేకసందర్భగళల్లి గద్య పద్య వివేచనేమాడువుదే కష్టవొగుత్తదే ; కేలవు వేళి సరియొగి సమన్వయొసు వుదకే కవితాశక్తియొ అపేక్షితవొగుత్తదే.

ఈ గ్రంథరచనేగాగి నొవు ఇంథ నొనొరు ఐనొరు తాళపత్ర పుస్త కగళన్నొ ఆములొగ్రావొగి ఓది విషయసంగ్రహమాడిదేవే. ఇదరల్లి నొవు

ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮವು ಈ ವಿಧವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆದರೂ ಕನ್ನಡಭಾಷಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಈ ಭಾಷೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಗ್ರಂಥಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ ತನ್ನೂಲಕ ಇದರಲ್ಲಿ ಆದ ರಾತಿಶಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದಲೂ ಅನೇಕವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ವಿಧವಾದ ಭಾಷಾಸೇವೆಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ಭಾವದಿಂದಲೂ ನಾವು ಯಾವ ಶ್ರಮವನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ.

ಹಿಂದೆ ದುರ್ವಿನೀತ ನೃಪತುಂಗ ಮೊದಲಾದ ರಾಜರುಗಳೂ, ಚಾವುಂಡರಾಜ ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಧಾನಿಗಳೂ, ಗಜಾಂಕುಶ ಕೇಶಿ ಮೊದಲಾದ ದಂಡನಾಥರೂ, ಸುಮನೋಬಾಣ ನಾಗವರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯರುಗಳೂ, ಉನ್ನತಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ದೇಶಭಾಷಾಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಣದವರೂ ಆಶ್ರಮದವರೂ ಮತದವರೂ ಅಧಿಕಾರದವರೂ ಆದ ಪುರುಷರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯೂ ಮಾಡಿಸಿಯೂ ಕನ್ನಡಭಾಷಾಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರುದೇಶದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಭಾಷಾಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ(1617—1637) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ (1672—1704) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಈಚೆಗೆ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹಲವು ನಾಟಕಗಳೂ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದುದಲ್ಲದೆ ಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರವೂ ಪ್ರೌಢ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳೂ ಏರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅನೇಕವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿ ಪಂಡಿತರಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕಪ್ರೌಢ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್, ಜಿ. ಸಿ. ಎಸ್. ಎ. ಯವರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನವೀನಗ್ರಂಥಗಳು ತಲೆದೋರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷಾಭಿಮಾನವು ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನಾವೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಭಾಷಾಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಎಳೆಗೆಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯವಾದರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಶ್ರಮವು ಸಫಲವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆವು. ಇಂಥ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆವುದರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಪ್ರಮಾದದಿಂದಲೂ ತಪ್ಪುಗಳು ಬೀಳುವುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ ಸಹೃದಯರಾದ ಮಹನೀಯರು ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಕೈಕೊಂಡು ಅಭಿನಂದಿಸುವರೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಎಂಬ ಮೂವರು ಕವಿಗಳ ನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಪ್ರಬಲರಾದ ಜೈನಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ:—

ಶ್ರೀಮತ್ಸಮಂತಭದ್ರ | ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ ||
 ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪೂಜ್ಯಪಾದ | ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪದಂಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತಪದಮಂ ||
 ಅದಿಪಂಪ.

*** ಸಮಂತಭದ್ರ | ಖ್ಯಾತರ ಪದಪಾಂಸು ಕಿಡಿ ಸುಗಘಂಟುಗಳಂ ||
 ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಗುಣ | ಸ್ತವನಂಗಳ ಪೂಜ್ಯಪಾದಮತಿಪತಿಯ-ಗುಣ ||
 ಸ್ತವನಂಗಳೊರ್ವೊ ನಾಲಗೆ | ಗೆ ವಂದ ವಾನವನ ವಾಜ್ಞಲಂ ನಿಂದಪುದೇ ||
 ಅಭಿನವಪಂಪ.

ಸಮನಿಕೆ ಮನ್ನಾನಸದೊಳ | ಸಮಂತಭದ್ರಾಂಭಿನಖರಕಾಂತಿಜಳಂ ಮ ||
 ತ್ತಮಗಳೆನಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ | ಕ್ರಮಕಮಳಂ ಪೂಜ್ಯಪಾದಪದನಖಕುಮುಖಂ ||
 ಅಗ್ಗಳ.

ಹೀಗೆಯೇ ಹೊನ್ನ, ನಯಸೇನ ಮೊದಲಾದವರೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮೂವರು ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೂ ಇವರನ್ನು ಅನೇಕಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಇವರ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವು.

ಸಮಂತಭದ್ರ. 138 ?

ಈತನನ್ನು ಬೆನಸೇನನು (783) ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ¹ ಚಾವುಂಡರಾಯನು (978) ತನ್ನ “ಚಾವುಂಡರಾಯ” ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ—
 ಅಭಿನವತಮಾಗರೆ ತತ್ತ್ವಾ | ಧರ್ಮಭಾಷ್ಯಮಂ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಬರೆದು ವಚೋ ||
 ವಿಭವದಿನಿಗಳೆನದ ಸಮಂ | ತಭದ್ರದೇವರ ಸವಾನರಂಬರುಮೊಳರೇ ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

1. ನಮಸ್ತು ಸಮಂತಭದ್ರಾಯ ಮಹತೇ ಕವಿವೇಧಸೇ |
 ಯದ್ವಚೋವತ್ರಿಪಾತೇನ ನಿರ್ಧಿಣ್ಣಾಃ ಕುಮತಾದ್ರಯಃ ||

ಇದಲ್ಲದೆ, ಶ್ರ. ಬಿ. 54 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (1128) ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತವೆ:—ಈತನು ಭಸ್ಮಕರೋಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪದ್ಮಾವತೀದೇವಿಯಿಂದ ಉದಾತ್ತವಾದ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಚಂದ್ರವ್ರಭಜಿನನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಮಾಡಿ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜಿನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದನು. ವಾದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರನಗರ, ಮಾಳವದೇಶ, ಸಿಂಧು ದೇಶ, ತಕ್ಕದೇಶ, ಕಾಂಚೀಪುರ, ವಿದಿಶ, ಕರಪಾಟಕದೇಶ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿದನು. ಇವನು ವಾದಕ್ಕೆ ನಿಂತರೆ ಈಶ್ವರನಿಗೂ ನಾಲಗೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. 1-

ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ದೇವಚಂದ್ರನು² ತನ್ನ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಹೀಗೆ ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ:—

ಕಾಂಚೀಪುರಿಯೊಳು ಚವಕೋಟಿಮಹಾರಾಜನೆಂಬಾತನನುಜಂ ಕಿವಾಯನಂ ಶರಸು ರಾಜ್ಯಂಗಿಯುತ್ತ ಕೋಟಿಲಿಂಗಸ್ಥಾಪನೆಗೆಯ್ದು ಅವತೊಳು. ಭೀಮಲಿಂಗದ ಗುಡಿಯೊಳು ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ದ್ಯಾವಕಶಿಖಂಡುಗತಂಡುಲದ ಅನ್ನವಂ ವಿನಿಯೋಗಂಮಾಡಿ ಸುತ್ತಿರ್ಪಿನಮಿತ್ತ ಭೀಮರಥೀ ಕೃಷ್ಣ ವೇಣೀ ತೊತೆಗಳ ಮಧ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಕಲಿಕಾಗ್ರಾಮದೊಳುದ್ಭವಿಸಿದ ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಯತಿಪತಿಗಳು ಮಣುವಕ ಹಳ್ಳಿಯೊಳನಶನಾದಿತವದಿಂ ಕ್ರಿಯಣಯುಕ್ತರಾಗಿರಲೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿ ಭಸ್ಮಕವ್ಯಾಧಿ ಪುಟ್ಟಿಯದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವಿಲ್ಲದುದೆಂ ಸ್ವಗುರುವ ಸಮಾಪಮನೆಯ್ಲಿ—

ಉಪಸರ್ಗೇ ದುರ್ಭಿಕ್ಷೇ ಜರಸಿ ರುಜಾಯಾಂ ಚ ನಿಷ್ಪ್ರೀಕಾರೇ ||

ಧರ್ಮಾಯ ತನುವಿವೋಚನವೊಹುಸ್ಸೆಲೈಖನಾಮಾರ್ಥಾಃ ||

ಎಂದು ಸೆಲೈಖನವಂ ಟೇಡುವುದುಂ ಗುರುಗಳೆಂದೆ—ನಿಮ್ಮಿಂದಂ ಮುಂದೆ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಮಪ್ಪುದೆಂದೆಲ್ಲಿಯಾನುಂ ತೃಪ್ತಿಯಪ್ಪಂತು ಭುಂಜಿಸಿ ರೋಗೋಪಶಮಮಾಗಿ

1. ವಂದ್ಯೋ ಭಸ್ಮಕಭಸ್ಮಸಾತ್ಕೃತಿವಟುಃ ಪದ್ಮಾವತೀದೇವತಾ |
 ಪತ್ನೋದಾತ್ತಪದಃ ಸಮಂತ್ರವಚನವ್ಯಾಹೂತಚಂದ್ರಪ್ರಭಃ ||
 ಆಚಾರ್ಯಸ್ಸ ಸಮಂತಭದ್ರಗಣಭೃದ್ಯೇನೇಹಕಾಲೇ ಕಲಾ |
 ಜೈನಂ ವರ್ಮ ಸಮಂತಭದ್ರಮುಭವದ್ಭದ್ರಂ ಸಮಂತಾನ್ಮಹಾಃ ||
 ಯಸ್ಯೈವಂ ವಿಧಾ ವಾದಾರಂಭಸಂರಂಭವಿಜ್ಞಂಭಿತಾಭಿವ್ಯಕ್ತಯುಸಗ್ನೈಶ್ಚಯಃ—
 ಪೂರ್ವಂ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರಮಧ್ಯನಗರೇ ಭೇರೀ ನುಯಾ ತಾದಿತಾ |
 ವಶ್ಚಾನ್ಮಾಳವಸಿಂಧುತಕ್ಕನಿಷಯೇ ಕಾಂಚೀಪುರೇ ವೈದಿತೇ ||
 ಪ್ರಾಪ್ತೋಹಂ ಕರಪಾಟಕಂ ಬಹುಭಟಂ ವಿದ್ಯೋತ್ಕಟಂ ಸಂಕಟಂ |
 ವಾದಾರ್ಥೇ ವಿಚರಾಮೃಹಂ ನರಪತೇ ತಾರ್ಕಿಕವಿಕ್ರೀಡಿತಂ ||
 ಅವಟುತಟಮಟತಿ ರ್ಘಟತಿ ಸ್ಫುಟಪಟುಪಾಚಾಟಧೂರಜ್ಜೀರಕು ಜಿಹ್ವಾ ||
 ವಾದಿ ಸಮಂತಭದ್ರೇ ಸ್ಥಿತವತಿ ತವ ಸದಸಿ ಭೂಪ ಕಾಸ್ಥಾನೈಶಾಂ ||
 ಈತನು 1838 ರಲ್ಲಿ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯೆಂಬ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ಇತಿಹಾಸಗಳೂ, ಆನೇಕರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆಗಳೂ, ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ವಿಷಯಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಪುನರೀಕ್ಷೆಗೊಳ್ಳುವುದೆಂಬುದು ಕಾಂಚೀಪುರವನೆಯಿಂದ ಏವಕೋಟಿಮಹಾರಾಜನ ಕಂಡಾನ್ವೇಷಣದಂತೆ ಆವರ ಕರೀರದ ಭದ್ರಾಕಾರವು ವಾಗ್ಜಾಲಮಂ ನೋಡಿ ಆತ್ಮ ರೈವನಾಗೆ ಏವನೆಂದೇ ಬಗೆದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ನೀಂ ವಸಾಲ್ಪಿ ಧರ್ಮಮೇನೆಂಬುದು; ತನ್ನ ಏವಭಕ್ತಿ ಏವಾಚಾರವುಂ ಕೋಟಿಲಿಂಗಾರಾಧನೆಯುಂ ಭೀಮಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಪಡಿತರ ಮುಂ ಪೇಲಿಕ್ಕಿ, ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಮನಾಕೂಯಿಯುಂ ಏವಾರ್ಪಣಂ ವಾಲ್ಪಿನ್ನೆಂದು ಪನ್ನೆರ ಡುಬುಡುಗದಕ್ಕು ಯನ್ನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವ್ಯಂಜನಪದಾರ್ಥವನಿಕ್ಕಿಸಿ ಕವಾಟಬಂಧಮಂವಾಡಿ ಪೋಗವೇಲ್ಪಿ ತಾನುವಾಭಕ್ತವೆಲ್ಲಮನೊಂದಗು ಯಿಲಿಯದಂತೆ ತನ್ನ ದರಾಗ್ನಿ ಗಾ ಹುತಿಗೊಟ್ಟು ತಣಿಸಿ ಕದಹಂ ತೆತಿಯಲತ್ಯಾಶ್ಚ ಯುಂ ಬಟ್ಟು ಮಜುದಿವಸಂ ರಾಜ್ಯೋಳ ಭಾಂಕರೋಳೊಂದಂಕಮುಂ ಏದೊಡೆ ಇದೇಕುಂ ಏದುದೆಂದು ಬೆಸಗೊಳೆ, ದೇವರಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಾನ್ನ ಮನಿರಿಸಿದರೆಂದೊಡಂ, ಬೆಳಗಿನೊಳು ನಾಲ್ಕು ಕೊಳೊಂದಂಕಮುಲಿಯೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಲಾರಯ್ದು ನೋಡಿ ತಿಳಿದು ಐದನೆಯ ದಿವಸಂ ಚತುರಂಗಬಲಂ ಬೆರಸರಸಂ ಮೂವಳಸು ಸುತ್ತಿ ಬಾಗಿಲಂ ತೆತೆವುದೆಂದು ಕಲಕಲರವಂ ಪೋಣ್ಣೆ ತದುಪಸರ್ಗಂ ಪಿಂಗುವನ್ನ ವಾಹಾ ರಶರೀರನಿವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನಂ ವಸ್ತುಸ್ತವಾದಿ ತ್ರಿವಿಧ ಸ್ತೋತ್ರಮನೇಕುತಿತ್ತದಿಂ ವೃಷಭಾದಿ ಅಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕುಗಂ ನಾನಾಜಾತಿವೃತ್ತ ಪದ್ಯಂಗಳೆಂ ಪೇಲಿಲುತೊಡಗಿಯು ದ್ವೈ ಮತೀರ್ಥಕರಚಂದ್ರಪ್ರಭಸನ್ಯಾಮಿಗೈದುಸ್ತುತಿಯಂ ಪೇಲ್ಪಿ ಭೀಮಲಿಂಗವನೀಕ್ಷಿಸುವು ದುಂ, ಜಿನಶಾಸನದೇವಿಯಿಂದ ಲಿಂಗದೊಳೆ ಮೂಲುಪುರುಷಪ್ರವಾಣದ ಸುವರ್ಣಮಯ ಚಂದ್ರಲಾಂಛನಮಸ್ಪರ್ಶದ್ಬಟ್ಟುರಕಪ್ರತಿಮೆ ಯುಕ್ತಯುಕ್ತೀ ಪ್ರತಿಮೆಯಿಂದ ದ್ವೈಮಹಾ ಪ್ರಾತಿಹಾರ್ಯದೊಡನೆ ಜಾಜ್ಜುಲ್ಯವಾನವನಿಗೆ ಸೂರೋದಯವಾದಂತೆ ಸುಧೈವಿಸಿ ತೋಲುಪುದುಂ; ಮುನೀಶ್ವರಂ ಬಾಗಿಲಂ ತೆತೆದೊಡೆ ವೀತರಾಗನ ಸುತಿಯುಯುತ್ತೆ ನಿಂದಿ ಪುರದುಂ, ಅವಾಹಾತ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವನಾಗೆ ಏವಕೋಟಿಮಹಾರಾಜಂ ಭವ್ಯನಪ್ಪಿದ ಳೆಂ ನಿಜಾನುಜಂ ಬರಸಾಮುನಿಮುಖ್ಯರ ಪ್ರೇಸಾದಕ್ಕಂ ಪೋಡೆವಟ್ಟುಪುರದುಂ, ಮಹಾ ವೀರವರ್ಧವಾನಪರ್ಯಂತಂ ನುತಿಗೆಯ್ದು ಕೈಯೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪರಸೆ ಆಸದ್ಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪಮಂ ಸವಿಸ್ತರಂ ಕೇಲ್ಪಿ ಸಂಸಾರಶರೀರಭೋಗನಿವೇಗದಿಂ ಪ್ರೇಕುರನೆಂಬ ಸು ತಂಗೆ ರಾಜ್ಯಮನಿತ್ತು ಏವಾಯನಂಗೊಡಿ ಆ ಮುನಿವರಲ್ಲಿಯೇ ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯನಾಂತು ಏವಕೋಟಿಯಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ರತ್ನವಾಲಾದ್ಯನೇಕಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವರ್ತಕರಾದರೆ. ಅಭಾವಿತೀ ರ್ಥಕರರಪ್ಪ ಸಮಂತಭದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪುನರೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ತಪಸ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂ ಚತುರಂಗುಲಾಕಾರಾತ್ಮಮಂ ಪಡೆದು ರತ್ನಕರಂಶಕಾದಿಜಿನಾಗಮಪುರಾಣಮುಂ ಪೇಲಿ ಸ್ಯಾದ್ಯಾದವಾದಿಗಳಾಗಿ ಸರ್ವಾಧಿವಡೆದರು.

ಕಾಂಚಿಯಂ ನಗ್ನಾಟಕೋಹಂ ಮಲಮಲಿನತನುಲಾರ್ಬುಸೇ ಸಾಂಶುಪಿಂಡಃ |
 ಪುಂಡ್ರೇಂದುಶ್ಕಾಕಭಿಕ್ಷುರ್ಧಕಪುರನಗರೇ ವೃಷಭೋಜೀ ಪರಿವ್ರಾಟೆ ||
 ವಾಣಾರಸ್ಯಾಮುಖೂವಂ ಶಶಧರಧವಳಃ ಪಾಂಡುರಾಗಸ್ತಪಸ್ವೀ |
 ರಾಜನ್ ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿ ಶಕ್ತಃ ಪ್ರವದತು ಪುರತೋ ಜೈನನಿಗ್ರಂಥವಾದೀ ||

ಈತನನ್ನು ಜಿನಸೇನನು (783) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೂ ದೂರವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈತನು, ಶಾ. ಶ. 60ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 138. ರಲ್ಲಿ → ಇದ್ದಂತೆ ಜೈನರಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ.¹

ಈತನು ಮಣುವಕಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದಂತೆ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವುಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿರಬಹುದು. ಇವನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಈತನ ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಾಕೃತಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಹಳಗನ್ನಡದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ.—ಕಾಲ (?).

ಇವನನ್ನು ಆದಿಪಂಪನೂ (941) ನಯಸೇನನೂ (1112) “ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ” ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತನು (1205)—

ನಿಷ್ಠಾಪರತ್ಯದಿಂ ಪರ | ಮೇಷ್ಠಿ ಸ್ತವನಮನನೂನಮಂ ಮಾಡಿ ಗುಣ ||

ಜ್ಯೇಷ್ಠ ನಿನಿಹರ್ಪ ಕವಿಪರ | ಮೇಷ್ಠಿ ಗುಣಸ್ತವನಮಮುಗೆ ದರ ಕರಣೀಯಂ ||

ಎಂದೂ, ಎರಡನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನು (ಸು. 1235) ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕದಂತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ—

ನಿರುಪಮಸರಸ್ವತೀಸುಂ | ದರಚತುರಾನನನಕೇಷವಿಬುಧಸ್ತುತ್ಯಂ ||

ಪರಮಬ್ರಹ್ಮನೇನರ ಕವಿ | ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಪುರಾಣಪುರುಷನೆಂಬುದು ಪುನಿಯೇ ||

ಎಂದೂ, ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಾವುಂಡರಾಯನು (978)—

ಚರಿತಪುರಾಣವೊಳೊಂದನೆ | ಬರೆದರೆ ಬರೆದಿಕ್ಕಿ ದರ ತ್ರಿಷ್ಠಿಶಲಾಕಾ ||

ಪುರುಷರ ಪುರಾಣಮಂ ಕವಿ | ಪರಮೇಶ್ವರರಂತೆ ಜಸಕೆ ನೋಂತರುಮೊಳರೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ನೇಮಿಚಂದ್ರನು (ಸು. 1170) ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ

ಜಿನಸರ ಪುರಾಣಂಗಳೊಳೊಂ | ದನೆ ಬರೆದೊಡೆ ಬರೆದವೆಂಬರೀಭುವನಂ ಜೇ ||

ಯೆನೆ ಬರೆದಿರಿಸಿದರರ್ಪ | ತ್ತುನಾಲ್ಕು ಮಂ ಪೊಗಲಿ ಸುಕವಿಪರಮೇಶ್ವರರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, “ಕವಿಪರಮೇಶ್ವರ” ಎಂಬ ಕವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಈ ಪದ್ಯದ ಹಿಂದಣ

ಸುಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ನಾ | ಟಕವೆನಿಸಿದ ಭುವನವಂದ್ಯವರವಿದ್ಯಾತೀ ||

ರ್ಥಕರತ್ಯಪುಣ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ | ಸಕಲಕೃತದೇವಿ ಯಕ್ಷಿ ಯಜ್ಞಂ ಬ್ರಹ್ಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಕವಿಪರಮೇಶ್ಠಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ “ಕವಿಪರಮೇಶ್ವರ” ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನೃಪತುಂಗನು

1. ದಾಕ್ಷರ ಭಂಡಾರ್ಕರವರ “ಸಂಸ್ಕೃತಕೋಶಸಂಗ್ರಹ”ದ ರೆಫೋರ್ಬ್ 1883-1884. ಪುಟ 820.

(814—877) ಪೂರ್ವದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ — “ ಪರಮ ಶ್ರೀವಿಜಯ ಕವೀಶ್ವರಪಂಡಿತಚಂದ್ರಲೋಕಪಾಲಾದಿಗಳ್ ” ಎಂಬ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ “ ಕವೀಶ್ವರ ”ನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ಈತನ ಹೆಸರೇ ಆಗಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈತನ ಹೆಸರೇ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು. ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರಾಯತಃ ಸಮಂತಭದ್ರನ ಹೆಸರಿಗೆ ಮುಂದೆಯೂ ಪೂಜ್ಯಪಾದನ (ಸು. 470) ಹೆಸರಿಗೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಸಮಂತಭದ್ರನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯೂ ಪೂಜ್ಯಪಾದನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಚೆಯೂ ಇದ್ದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದಿಪಂಪನು (941) ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣವನೆಂಬುದಂತೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಪೂಜ್ಯಪಾದ. (ಸು. 470).

ಈತನನ್ನು ಚಾವುಂಡರಾಯನು (978)—

ಸುಕವಿಪ್ರಣಾತರ್ ವ್ಯಾಕರ | ಣಕರ್ತೃಗಳ ಗಗನಗಮನಸಾಮರ್ಥ್ಯರ ತಾ ||
ಕೀಕತಿಳಕರೆಂದು ಪೋಗ್ವಿಯು | ಸಕಲಜನಂ ಪೂಜ್ಯಪಾದಭಟ್ಟಾರಕರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ವೃತ್ತವಿಲಾಸನು (ಸು. 1160) —

ಭರದಿಂ ಜೈನೇಂದ್ರಮಂ ಭಾಸುರಮನಲೊರೆದಂ ಪಾಣಿನೀಯಕ್ಕೆ ಟೀಕಂ |
ಬರೆದಂ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಮಂ ಟಿಪ್ಪಣದಿನಚಿಪಿದಂ ಯಂತ್ರಮಂತ್ರಾದಿಕಾಸ್ಯೋ ||
ತ್ವರಮಂ ಭೂರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ವಿರಚಿಸಿ ಜನಮಂ ತಾಳಿದಂ ವಿಸ್ತವಿದ್ಯಾ |
ಭರಣಂ ದೇವಾಂಗನಾರಾಧಿತಪದಕಮಳಂ ಪೂಜ್ಯಪಾದವ್ರತೀಂದ್ರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ನೇಮಿಚಂದ್ರನು (ಸು. 1170) —

** ಪೂಜ್ಯಪಾದ | ಸ್ವಾಮಿಯ ವಾಣೀವಿಲಾಸವಿಾಗಭಿಮತಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತನು (1205) —

ಸಕಳೋರ್ವಿನುತಪೂಜ್ಯಪಾದಮುನಿಪಂ ತಾಂ ಕೇರ್ಮಿ ಕಲ್ಯಾಣಕಾ |
ರಕದಿಂ ದೇಹದ ದೋಷಮಂ ವಿತತನಾಟಾದೋಷಮಂ ಕಲ್ಪ ಸಾ ||
ಧಕಜೈನೇಂದ್ರದೀರ್ಘಜ್ಞನದ ಮಿಥ್ಯಾದೋಷಮಂ ತತ್ತ್ವಜೋ |
ಧಕತತ್ತ್ವಾರ್ಥದ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕಳೆದಂ ಕಾರುಣ್ಯದುಗ್ಧಾರ್ಣವಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾಸನಗಳಿಂದ¹ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಗಳೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತವೆ:—ಈತನಿಗೆ ಮೊದಲು ದೇವನಂದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದ್ದಿತು. ತರುವಾಯ ಬುದ್ಧಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಜಿನೇಂದ್ರಬುದ್ಧಿ ಎಂಬ ನಾಮಧೇಯವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ವನದೇವತೆಗಳಿಂದ ಇವನ ಪಾದಗಳು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಈತನು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಪಾದತೀರ್ಥಸ್ವಶ-ದಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣವು ಚಿನ್ನವಾಯಿತು. ಈತನು ಪೂರ್ವವಿದೇಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಜಿನದರ್ಶನಮಾಡಿದನು.

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಶಕವರ್ಷ 300 ಸಂದಂದು ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳು ಕೊಳ್ಳುಗಾಲಮೆಂಬಪುರದೊಳು ವಸಾಧವಭಟ್ಟನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೆಂಡತಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯೆಂಬವಳು ಗರ್ಭಂ ಬಳಿದು ನವವಾಸಂ ನೆಜೆಯ ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರದೊಳ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಯಪ್ಪುದುಂ ಣಾತನಾಮಕವರ್ಷದಿಗಳಂ ಮಾಡಿ ಪೂಜ್ಯಪಾದನೆಂದು ವೆಸರಿಟ್ಟು ಸಲಹಿದೊಡೆ, ಜೈನಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳೊಳ ಬಲ್ಲಿದನಾಗಿ ಬಾಲಕಾಲದೊಳ ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯಂ ತಾಳಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಗ್ಬಾಗದ ಲೋಚ್ಚಯದೊಳ ತಸಂಗೆಯುತ್ತಿದರ್ಲಂ. ಮುಡಿಗುಂಡವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೋದರದ ವಾಸನಾದ ಪಾಣಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣವುಂ ಪೂರ್ತಿಮಾಡುವುದತೊಳಗೆ ಅವ ಸಾಸಕಾಲಂ ಬರೆ ಆತನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳಲು ಪೂಜ್ಯಪಾದಂ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿದಂ. ಜೈನೇಂದ್ರವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರವುಂ ರಚಿಸಿದಂ. ಬಹುಕಂ ಪಾಣಿನಿಸೂತ್ರವೃತ್ತಿಯುಂ ರಚಿಸಿದಂ.

ಈ ಕಥೆಯು ಪ್ರಕಾರ ಪೂಜ್ಯಪಾದನು ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪಾಣಿನಿಯ ವಿಷಯವು ಸಂಬುಗೆಗೆ ಅರ್ಹವಾದುದಾಗಿ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತು ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ:—

---

1. ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ. 40. ಯೋದೇವನಂದಿಸ್ತಥಮಾಭಿಧಾನೋ | ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಮಹತ್ಯಾ ಸಜಿನೇಂದ್ರಬುದ್ಧಿಃ ||
 ತ್ರೀಪೂಜ್ಯಪಾದೋಜನಿ ದೇವತಾಭಿ | ಯತ್ಪೂಜಿತಂ ಪಾದಯುಗಂಯು ||
 [ದೀಯಂ ||
 ಅದಿ 105. ತ್ರೀಪೂಜ್ಯಪಾದಾತಿ ಚೈಷಬುದ್ಧ್ಯಃ ಪ್ರಚಚ್ಚೀ | ಯತ್ಪೂಜಿತಃ ವಸಯುಗೇ ||
 [ವನದೇವತಾಭಿಃ ||
 ಅದಿ 108. ತ್ರೀಪೂಜ್ಯಪಾದಮುನಿರವ್ರತಮೌಷಧಿಃ | ಚರಿಯಾದ್ವಿದೇಹಜನದರ್ಶ ||
 [ನಪೂತಗಾತ್ರಃ ||
 ಯತ್ಪಾದಧೌತಕಲಸಂಸ್ವರುಕಪ್ರಭಾವಾತ್ | ಕಾಲಾಯಸಂ ಕಲ ತದಾ ||
 [ಕನಕೇಶಕಾರ || (?)

ಪೂಜ್ಯಸಾದಯೇಂದ್ರಂ ಪದಿನಾಡಿನೋಳು ತಪಂಗಿಯುತ್ತೆ ತೀರ್ಥವಂದನೆಯಂ
 ಮಾಡಲೆಂದು ಅಂಧ್ರ ಕರ್ಣಾಟ ಚೋಳ ಪಾಂಚ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಂ
 ವಿಹಾರಿಸಿ ಕಾಂಗೇಲಿಯಶೈಲಕ್ಕೆಂ ಬಂದು ಜಿನಾಗಮಂ ಕೆಲವು ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಪದೇಶಂ
 ವೂರ್ದಿವರಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಮುಕ್ತಗರೆದಿದುರ್ದುಷಂ ಸಂದೇಹಗ್ರಸ್ತವಾಗಿ ಪೂ
 ವ್ವವಿದೇಹಕ್ಕೆ ಪಾದಲೇಪಾಪದಿಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂ ಪೋಗಿ ಸಮವಸರಣದೊಳಿದ್ ಪೀ
 ಜನಪತಿಗಳಂ ವಂದಿಸಿ ತತ್ತ್ವಮಂ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗುತಿದಲ್ಲಿಯ ಪುಸ್ತಕದೊಳ ಬರೆದು
 ಕೊಂಡು ದೈವಾಯತ್ತದಿಂ ಭರತಕ್ಷೇತ್ರಮನೆಯ್ದು ವಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣೋದ್ಭವದಿಂ
 ದೃಷ್ಟಿ ಪೋಗೆ ಬಂಕಾಪುರವೆಂಬುದಪೊಳ ಶಾಂತೀಶ್ವರರಂ ವಂದಿಸಿ ಶಾಂತೈಷ್ಯಕಮಂ
 ಪೇಲಿ ದೃಷ್ಟಿಗುಂ ಪಡೆದು ಬಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಂ ಷಡ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಮುಪದೇಶಂಗೆ
 ಯ್ದು ಲಾಕಿಕಪರವಾರ್ಥಗಳಂ ರಚಿಸಿ ಸದ್ಗತಿಪ್ರಾಪ್ತರಾದರ—ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಈತನು ಗಂಗರಾಜನಾದ ದುರ್ವಿನೀತನಿಗೆ (478—513) ಗುರುವಾಗಿದ್ದನೆಂದು
 ಹೆಚ್ಚಿದು ತಾಮ್ರಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವುದಾಗಿ ಮೆ. ರೈಸ್ ಒರೆದಿದ್ದಾರೆ.¹ ಈ
 ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ ಶಬ್ದಾವತಾರಕಾರದೇವಭೂತೀನಿುದ್ಭವೃತಪ್ರಥಃ * ಎಂಬ ವಿಶೇ
 ಷಣವು ದುರ್ವಿನೀತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಶಬ್ದಾವತಾರಕಾರನು ಪೂಜ್ಯವಾದನು. ಈತನ
 ತಿಷ್ಠನಾದ ವಜ್ರನಂದಿ 470ರಲ್ಲಿ ಮಧುರಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ
 ಸಿದನೆಂದು ದಿಗಂಬರ ದರ್ಶನ² ವೆಂಬಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜಾವಳಿ
 ಕಥೆಯಲ್ಲಿ —

“ ನಿಕ್ರವಾರ್ಕನಿಂ ಮುಂದೆ 556 ವರ್ಷದಂದು ಪೂಜ್ಯಸಾದರ ಷಡ್ಯ ವಜ್ರನಂ
 ದಿ ದ್ರಾವಿಡಮತಸ್ಥಾಪನೆಯೆಂದು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ. 5 ನೆಯ ಶತಮಾನದವನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು.
 ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಒರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು.

ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವ (7ನೆಯ ಶತಮಾನ).

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ —

“ ಮತ್ತಂ ತುಂಬುಲೂರಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದ ತುಂಬುಲೂರುನಾವಾಚಾರ್ಯರ ಪಾತ್ರೈತ
 ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಾದಿಭಾಷೆಗಳೆಂ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಬಂಧಕರ್ತೃಗಳ್ ಚೂಡಾಮಣಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ
 ನಚತುರೇತಿಸಹಸ್ರಗ್ರಂಥರಚನೆಯಂ ಮಾಡಿದರ. ”

ಎಂದು ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ,

“ ತುಂಬುಲೂರುನಾವಾಚಾರ್ಯರ ಎಂಬತ್ತುನಾಲ್ಕುಸಾನಿರ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳ
 ಳಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯಿಂ ಚೂಡಾಮಣಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಂ ಮಾಡಿದರ. ”

1. ಶಬ್ದಾನುಪಾಸನದ ಉಪೋದ್ಭವ. ಪುಟ 18. 2. ದಾಂಬೆ ರಾಯರ್ ಎಷ್ಯಾಟಿಕ್
 ಸೊಸೈಟಿ ಜರ್ನಲ್ ನಂ. XLIV, ಮಾರ್ಚ್ 1897, ಪುಟ 74.

ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿದೆ.

ಚಾವುಂಡರಾಯನು (978) ತೆಂಬುಳೂರಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರವಾಡಿತ್ತಾನೆ. ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು (1604) ತನ್ನ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ— ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಸಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೊಂಬತ್ತಾರು ಸಾಸಿರ ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಚೂಡಾಮಣಿ ಎಂಬ ತತ್ವಾರ್ಥಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ¹—ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ದೇವಚಂದ್ರನು 84,000 ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು 96,000 ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಸ್ಯಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೇಳಿಕೆಗೂ ಇವನ ಹೇಳಿಕೆಗೂ 12,000 ದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಇದೆ. ಈ 12,000 ಗ್ರಂಥವು ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾಗಿಯೇ ಅವತರಣಿಕೆಯ ರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಲ್ಲವೆಂದೂ ಜೈನರಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಿ ಇರುವಂತೆ, ಮೆ. ರೈಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.² ಆದುದರಿಂದ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನಾನು ಗಣನೆಗೆ ತರಬೇಕೆನಿಸಿಲ್ಲ. ದೇವಚಂದ್ರನು—ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಹೆಸರು ತುಂಬುಲೂರಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಕಂಠೀಲಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ; ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು ಚೂಡಾಮಣಿ ಎಂದೂ ಗ್ರಂಥವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ಎಂದೂ ಇಬ್ಬರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ. 54ರಲ್ಲಿ (1128) ಚೂಡಾಮಣಿಯೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ಕವಿಚೂಡಾಮಣಿಯಾದ ಶ್ರೀನರ್ಧದೇವನೆಂದೂ³ ಈತನನ್ನು ದಂಡಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆಂದೂ ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ತುಂಬುಲೂರಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀನರ್ಧದೇವ, ಎಂಬ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳೂ ಒಬ್ಬನಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವಚಂದ್ರನೂ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನೂ ಹೇಳಿರುವ ಚೂಡಾಮಣಿಯೆಂಬ ಹೆಸರೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ “ಚೂಡಾಮಣಿಕಾವ್ಯ”ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸನಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಚೂಡಾಮಣಿಗ್ರಂಥವೂ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ ದೇವಚಂದ್ರರು ಹೇಳುವ ಚೂಡಾಮಣಿಗ್ರಂಥವೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬಹುದೇ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಗ್ರಂಥವು ಕೇವಲವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಶಬ್ದವು ಅನುಚಿತವಲ್ಲ.

1. ನಚ್ಯಾಚಾ (ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾ) ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಪಯೋಗಿನೀ, ತತ್ವಾರ್ಥಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸ್ಯ ಪಲ್ಲವತಿ ಸಹಸ್ರಸ್ಯಮಿತಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯಾರೂಪಸ್ಯ ಚೂಡಾಮಣ್ಯಭಾಷಾಸ್ಯ ಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ * * * ಉಪಲಭ್ಯವಾನತ್ಪಾತ್. ಪುಟ 6.

2. ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ. ಉಪೋದ್ಯಾತ, ಪುಟ 44.

3. ಚೂಡಾಮಣಿ ಕವೀನಾಂ ಚೂಡಾಮಣಿನಾಮಸೇವ್ಯಕವ್ಯಕವಃ | ಶ್ರೀನರ್ಧದೇವವಿವ ಹಿ ಕೃತಪುಣ್ಯಃ ಕೀರ್ತಿಮೂಹರ್ಷುಂ || ಯುವವಮುಪಶ್ಲೇಷಿತೋದಂದಿನಾಃ— ಜಹ್ನೋಃ ಕನ್ಯಾಂ ಜಹಾಗ್ರೇಣ ಬಭಾರ ಪರಮೇಶ್ವರಃ || ಶ್ರೀನರ್ಧದೇವ ಸಂಧಕ್ಷೇ ಜಹ್ನಾಗ್ರೇಣ ಸರಸ್ವತೀಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಾದ ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವನು ದಂಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ದಂಡಿಗೆ ಹಿಂದೆಯೋ ಅಥವಾ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿಯೋ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ದಂಡಿ 6 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು, ಮೆ. ವೆಬರ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.¹ ಅಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಇನ್ನೂ ಈಚೆ—ಎಂದರೆ ಬಾಣಭಟ್ಟನಿಗೂ ವಾಮನನಿಗೂ ಈಚೆ— ಇದ್ದಿರಬೇಕು ಎಂದು, ಮೆ. ಪೀಟರ್‌ಸನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.² ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದ ಹಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೃಪತುಂಗನು (814—877) ತನ್ನ ಕವಿ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ³ ದಂಡಿ ನೃಪತುಂಗನಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಒಂದು ವೇಳೆ ದಂಡಿ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದವನಾದರೂ ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವನು ಆದೇ ಕಾಲದವನೋ ಅಥವಾ ಹಿಂದಣ ಕಾಲದವನೋ ಆಗಿರಬೇಕು. ಚಾವುಂಟರಾಯನು (978) ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತೆಂಬುಳೂರಾಚಾರ್ಯರು ಜಿನವೇನನಿಗೆ (783) ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಮೆ. ಪೀಟರ್‌ಸನ್ 4—ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ದಂಡಿ ದಶಕುಮಾರಚರಿತದ ಕವಿಯಲ್ಲ; ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನತತ್ಪರ್ವವಾದ ಅಭಿನವದಂಡಿಯಾಗಿರಬೇಕು—ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನತನನ್ನು ಬರೆದವನಿಗೆ ದಂಡಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿಲ್ಲ; ಉದ್ದಂಡಕವಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವನು ದಂಡಿಯಿಂದಲೇ (ಉದ್ದಂಡನಿಂದಲ್ಲ) ಸ್ತುತನಾದಂತೆ ಶಾಸನಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದಲೂ ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣದಿಂದ ಆತನು 783ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದುದಾಗಿ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಆತನು 7ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥವು ಇನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು (1604) “ಸಮುಪಲಭ್ಯವಾನತತ್ಪಾತ್” ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. 7ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಅಸಾರವಾದ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಆಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಅನೇಕಕರ್ತೃಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇದ್ದಿರಬೇಕು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ದೊರೆಯದೆ ಇರುವುದು ಶೋಚನೀಯವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

-
1. Weber's His. of Ind. Lit. pp. 213 and 232.
  2. ದಶಕುಮಾರಚರಿತದ ಉಪೋದ್ಭೂತ ಪುಟ. 6—8.
  3. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಉಪೋದ್ಭೂತ ಪುಟ 18—20.
  4. ದಶಕುಮಾರಚರಿತದ ಉಪೋದ್ಭೂತ. ಪುಟ 8.

ನೃಪತುಂಗನು (814—877) ಹೇಳುವ ಪೂರ್ವದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು
ಸು. 8ನೆಯ ಶತಮಾನ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ನೃಪತುಂಗನು (814—877) ಕನ್ನಡ
ದಲ್ಲಿ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವೆಂಬ ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂ
ಥದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕರ್ಣಾಟಕಗದ್ಯಪದ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳಾದ ಕೆಲವುಮಂದಿ
ಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು —

ಮಿಗೆ ಕನ್ನಡಕಬ್ಬಿಗಳೊ | ಳಗಣಿತಗುಣಗದ್ಯಪದ್ಯಸಮ್ಮಿಶ್ರಿತಮಂ ||

ನಿಗದಿಸುವರೆ ಗದ್ಯಕಥಾ | ಪ್ರಗೀತಿಯಂ ತಚ್ಚಿ ರಂತನಾಚಾರ್ಯಕರ್ತೃ ||

ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳೆ:—

ವಿಮಲೋದಯನಾಗಾರ್ಜುನ | ಸಮೇತಜಯಬಂಧುದುರ್ವಿನೀತಾದಿಗಳೇ ||

ಕ್ರಮದೊಳ ನೆಗಟ್ಟು ಗದ್ಯಾ | ಶ್ರಮಪದಗುರುತಾಪ್ರತೀತಿಯಂ ಕೆಯ್ಕೊಂಡರೆ ||

ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳೆ :—

ಪರಮಶ್ರೀವಿಜಯಕವೀ | ಶ್ವರಪಂಡಿತಚಂದ್ರಲೋಕಸಾಲಾದಿಗಳೇ ||

ನಿರತಿಶಯವಸ್ತು ವಿಸ್ತರ | ವಿರಚನೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ತದಾದ್ಯಕಾವ್ಯಕ್ಕೆಂದುಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ
ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದುವೆಂಬುದು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ಇಡತಕ್ಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.
ಈಕವಿಗಳ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ಒರೆದಿದೆ.

I ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳು :—

ವಿಮಲ.

ವಿಮಲನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಶ್ವೇತಾಂಬರಜೈನಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶೋತ್ತರಮಾಲೆ
ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಒರೆದಿರುವಂತೆ ಆ ಗ್ರಂಥದಿಂದ¹ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಆ ವಿಮಲನು
ಇವನೇ ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ. 54 ರಲ್ಲಿ² (1128)

1. ರಚಿತಾ ಸಿತಪಟಗುರುಣಾ ವಿಮಲಾ ವಿಮಲೇನ ರತ್ನಮಾಲೇವ ||

ಪ್ರಶೋತ್ತರಮಾಲೇಯಂ ಕಂಠಗತಾ ಕಂ ನ ಭೂಷಯತಿ ||

2. ಯಸ್ಯ (ವಿಮಲಚಂದ್ರಸ್ಯ) ಅಯಮಾಸಾದಿತಪರವಾದಿಪದ್ಯದಯಶೋಕಃ ಪತ್ರಾಲಂಬ
ನಶ್ಚೋಕಃ :—

ಪತಂ ಶತ್ಪುಭಯಂಕರೋರುಭವನದ್ವಾರೇ ಸದಾ ಸಂಚರ |

ನ್ಮಾನಾರಾಜಕರೇಂದ್ರಬೃಂದತುರಗವ್ರಾ ತಾಕುಲೇ ಸ್ಥಾಸಿತಂ ||

ಶೈವಾನ್ ಪಾಶುಪತಾನ್ ತಥಾಗತಸುತಾನ್ ಅಪಾಲಿಕಾನ್ ಕಾಪಿಲಾ |

ನುದ್ದಿಶ್ಯೋದ್ಧೃತಚೇತಸಾ ವಿಮಲಚಂದ್ರಾಶಾಂಬರೇಣಾದರಾಶಾ ||

ನಿಮಲಚಂದ್ರನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ದಿಗಂಬರಜೈನಕನಿಯನ್ನು ವಾದಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಆತನು ಒಂದುವೇಳೆ ಇವನೇ ಆಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಉದಯ.

ಸೋಮನಾಥನೆಂಬ ಜೋಳರಾಜನ ಮಗನಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರವೆಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಉದಯ ಎಂದೂ ಒರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈತನು ಸು. 1150ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನು ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಉದಯನಲ್ಲ.

ನಾಗಾರ್ಜುನ.

ಈ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಒಬ್ಬನು ವೈದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನಿಪುಣನಾಗಿ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಕಲ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ರಸವಾದದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಂಗಾರಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ:— ನಾಗಾರ್ಜುನನು ಪೂಜ್ಯವಾದನ ಸೋದರದಳಿಯನೆಂದೂ ಪೂಜ್ಯವಾದನ ಉಪದೇಶ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಇವನು ಬಂಗಾರಮಾಡುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ದೇಶಾಟನಮಾಡುತ್ತ ಯಂತ್ರಮಂತ್ರತಂತ್ರಾದಿಗಳಂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಾರ್ಜುನನೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ ದಿಗಂತವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರಲು ಶ್ರೀಶೈಲವನ್ನೆ ದಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದು ಉತ್ತರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಂದೆರಡು ಬೆಟ್ಟಮಂ ಚಿನ್ನಮಂ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಇಬ್ಬರು ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಂಚಿಸಿ ಇವನನ್ನು ಕೊಂದರೆಂದೂ—ಹೇಳಿದೆ.

ನಾಗಾರ್ಜುನಕಕ್ಷ ಪುಟವೆಂಬ ಒಂದು ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ನಂದಿಸೂತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕಸೂತ್ರಗಳ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನಾಗಾರ್ಜುನನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವಂತೆ 2 ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಇವರಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವ ನಾಗಾರ್ಜುನನು ಒಬ್ಬನಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಬೌದ್ಧರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಒಬ್ಬ ನಾಗಾರ್ಜುನನು ಮಾಘ್ಯಮಿಕಮತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.³

1. ಉದಯಾದಿತ್ಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

2. Indian Antiquary, Vol. XVIII, p. 181.

3. Journal of the Buddhist Text Society, Vol. III, Pt. II, p. 6.

ಜಯಬಂಧು.

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಚಂಪೂರೂಪವಾದ ಒಂದು ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಜಯಬಂಧು ನಂದನಾ” ಎಂದಿದೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದ ಶೈಲಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಜೈನಕವಿಗಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇದೆ. ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಜಯಬಂಧುವಿನ ಮಗನೇ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಅರ್ಹದ್ವಾಸನು (ಸು. 1200) ಬರೆದಿರುವ ರಟ್ಟಮತವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಂಧುವಾದ ಕುಂಚತೇಜನೆಂಬ ಅಪರನಾಮಧೇಯವುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಜಯಬಂಧುವಿನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಯಬಂಧು ಅರ್ಹದ್ವಾಸನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂದು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ.¹

ದುವಿನೀತ.

ಗಂಗರಾಜರಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರಿನವನೊಬ್ಬನು 478 ರಿಂದ 513ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದನು. ಹೆಬ್ಬಾರು ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ “ಶಬ್ದಾವತಾರಕಾರದೇವಭಾರತೀನಿಬದ್ಧಪ್ರಹತ್ಪಥಃ” “ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯಪಂಚದಶಸರ್ಗಟೀಕಾಕಾರಃ” ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು ಶಬ್ದಾವತಾರವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಪೂಜ್ಯಸಾಧನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದೂ ಭಾರವಿಕೃತ ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯದ 15 ಸರ್ಗಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಕನ್ನಡಕವಿ ಈತನೇ ಆಗಿರಬಹುದು; ಮೆ. ರೈಸ್ ಇವನೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.² ಈತನೇ ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನು ಕರ್ಣಾಟಕಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಸುಮಾರು 5 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗದೆ ಇರಲಾರದು.

II ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳು:—

ಶ್ರೀವಿಜಯ.

ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣವನ್ನು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದನೆಂದು ಮಂಗಳಸನು (1509) ತನ್ನ ನೇಮಿಜಿನೀತಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ—
“ಕನ್ನಡದೊಳು ಚಂಪೂಕಾವ್ಯವ ನೆಹ್ ಪೇಱ್ಡು | ಸನ್ನುತಸತ್ಯವೀಶ್ವರರ” ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂ

1. ಅರ್ಹದ್ವಾಸನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

2. ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನನ ಉಪೋದ್ಯೋತ ಪುಟ 19.

ದಾರಂಭಿಸಿ “ ದೇವಚಂದ್ರಪ್ರಭರನು ಕೊಂಡಾಡಿದ | ಶ್ರೀ ವಿಜಯರ . . . . . ” ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ದೊಡ್ಡಿಯನು (ಸು. 16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ “ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣವ ಪೇಜ್ಜಿ ವಿಜಯಕ ವೀಂದ್ರ ” ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕವಿಯನ್ನು ದುರ್ಗಸಿಂಹನು (ಸು. 1145) ತನ್ನ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ *ಶ್ರೀ ವಿಜಯರ ಕವಿಮಾರ್ಗಂ | ಭಾವಿಪ ಕವಿಜನದ ಮನ ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯುಂ ಕೆ||ಯ್ಲೀವಿಗಿಯುಮಾದುವದಱುಂ|ಶ್ರೀವಿಜಯರ್ ದೇವರವರನೇವಣ್ಣಿ ಪು ದೋ || ” ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೇಶಿರಾಜನು (ಸು. 1260) ತನ್ನ ಶಬ್ದ ಮಂಜರಿಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತರಕವಿಗಳೊಡನೆ ಶ್ರೀವಿಜಯನನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಇವರುಗಳ “ ಸು ಮಾರ್ಗಮಿದಱೊಳೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಆಲ್ಲದೆ, ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ. 54 ರಿಂದ (1128) ಈತನು ಆವನೋ ಒಬ್ಬ ಗಂಗರಾ ಜನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಹೇಮಸೇನಮುನಿ ಬಹುಕಾಲ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಧಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆಯೂ ತಪಸ್ಸೂ ಈತನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೆಯೇ ಸಂಕ್ರಮಿಸಿದುವು ಎಂದು ವಾದಿ ರಾಜದೇವನು ಸ್ತುತಿಸಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.¹

ಈತನು ನೃಪತುಂಗನ “ ಸಭಾಸದ ” ನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಾ ಲಂಕಾರವನ್ನು ನೃಪತುಂಗನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಿ ರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈಯಂಶವು ನೃಪತುಂಗನ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ.²

ದುರ್ಗಸಿಂಹನೂ ಕೇಶಿರಾಜನೂ ಈತನನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಪ್ರೌಢಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಈತನ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚಂಪು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈತನು ಮತ್ತಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಕವೀಶ್ವರ.

ಇದು ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಹೆಸರಾಗಿರಲಾರದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಎಂ ಬುದರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಕವೀಶ್ವರ ಎಂದು ಒಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹು

1. ಗಂಗಾವನೀಶ್ವರತೀರ್ಥಮಣಿಬದ್ಧ ಸಂಧ್ಯಾ | ರಾಗೋಲ್ಲ ಸಚ್ಚ ರಣಚಾರುನಬೀಂಜುಲಕ್ಷ್ಮೀಃ || ಶ್ರೀಶಬ್ದಪೂರ್ವವಿಜಯಾಂತವಿನೂತನಾಮಾಧೀಮಾನಮಾನುಷಗುಣೋತ್ತಮಃ|ಪ್ರಕಾಂತುಃ || ಸ್ತುತೋಹಿ ಸಭ (ಗ)ವಾತನೇಷಶ್ರೀವಾದಿರಾಜದೇವೇನಃ —

ಯವ್ವಿದ್ಯಾತಪಸೋಃ ಪ್ರತಸ್ತಮುಥಯಂ ಶ್ರೀಹೇಮಸೇನೇ ಮುನಾ | ಪ್ರಾಗಾಸೀತ್ಸಚರಾಭಿಯೋಗಬಲತೋ ನೀತಂ ಪರಾಮುನ್ನತಿಂ || ಪ್ರಾಯಃ ಶ್ರೀವಿಜಯೇ ತದೇತದಖಿಲಂ ತದ್ವೀಧಿಕಾಯಾಂ ಸ್ಥಿತೇ | ಸಂಕ್ರಾಂತಂ ಕಥಮನ್ಯಧಾನತಿಚರಾದೀದ್ಯಗ್ನಿಧೇದ್ಯಕ್ತವಃ ||

2. ನೃಪತುಂಗನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿಯ ಹೆಸರಾಗಿರಬಹುದೋ ಎಂಬ ಊಹೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ.¹

ಪಂಡಿತ.

ಶ್ರೀ. ಬಿ. ಶಾ. 82 ರಲ್ಲಿ (1362) ಪಂಡಿತಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಯತಿಯನ್ನು ವಾಗ್ಮಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದೆ.² ಆದರೆ ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ಬುಕ್ಕರಾಯನ (1358—1374) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಪಂಡಿತನು ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ.

ಚಂದ್ರ.

ಕೇಶಿರಾಜ (ಸು. 1260) ರುದ್ರಭಟ್ಟ (ಸು. 1180) ರಟ್ಟಮತವನ್ನು ಬರೆದ ಅರ್ಹದ್ವಾಸ (ಸು. 1200) ಇವರುಗಳು ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನೆಂಬೊಬ್ಬ ಕವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನು, ಸು. 1150 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.³ ಚಂದ್ರರಾಜನೆಂಬ ಒಬ್ಬಕವಿ ಮದನತೀಲಕನೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು 1079 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ.⁴ ದುರ್ಗಸಿಂಹನೂ (ಸು. 1145) ಅಭಿನವದತ್ತಕುಮಾರಚರಿತವನ್ನು ಬರೆದ ಚೌಂಡರಸನೂ (ಸು. 1300) ಚಂದ್ರನೆಂಬ ಒಬ್ಬಕವಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ರಾಯಮುಕುಟನು ತಾನು ಬರೆದಿರುವ ಅಮರಕೋಶವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಚಂದ್ರನು, ದುರ್ಗಸಿಂಹರಾಯಮುಕುಟರು ಸ್ತುತಿಸುವ ಚಂದ್ರನಾಗಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಲೋಕಪಾಲ.

ಇವನು ಅವೋಘವರ್ಷನ (ನೃಪತುಂಗನ) ಸಾಮಂತರಾಜ ಬಂಕರಸನ ಮಗನಾದ ಲೋಕಾದಿತ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು, ಮೆ. ರೈಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.⁵ ಆದರೆ ಲೋಕಾದಿತ್ಯ, ಲೋಕಪಾಲ, ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಭೇದವಿದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಎರಡೂ

1. 4 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

2. ಮಂದಾರದ್ವಯಮುಖಂಡೀಮಧುಧುರೀಮಂಜುಸ್ಪುರನಾಧುರೀ |

ಪ್ರೌಢಾಹಂಕೃತಿರೂಢಿಪಾಟವಪಂಪಾಟೀಕೃತಾಟೀಫಟಃ ||

ನೃತ್ಯದ್ವುದ್ರಕವರ್ಷಗರ್ತವಿಲುಲೆಶ್ವರೋರ್ಕಕಲೋಲಿನೀ |

ಸಲ್ಲಾಸೀ ಖಲು ಪಂಡಿತಾರ್ಯಯಮಿನೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕೋಶರಾಹುಃ ||

3. ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. 4. ಚಂದ್ರರಾಜನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

5. ಶ. ಶಾ. ಉಪೋದ್ಭಾ.ತ. ಪುಟ 22.

ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ ನೃಪತುಂಗನು ತನ್ನ ಸಾಮಂತರಾಜನ ಮಗನನ್ನು ಪುರಾಣಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಅಸಂಭವವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳಿರುವ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದನೆಂದು, ಮಂಗರಸ, ದೊಡ್ಡೆಯ, ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರೇ ತಿಳಿಯದು. ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ದೊರೆತರೆ ನೃಪತುಂಗನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದಣ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಕರಣಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದುವು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ನೃಪತುಂಗನು ಹಳಗನ್ನಡದ ಪದಗಳನ್ನು ಎಳಿವವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳಗನ್ನಡದ ಸ್ವರೂಪವೆಂಥದೋ ತಿಳಿಯದು. ಅವನು ಹೇಳಿರುವ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಾಯಶಃ ಆಕಾಲದ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಆ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆತರೆ ಆಕಾಲದ ಹಳಗನ್ನಡದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೆಂದಿತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಜಯಬಂಧುನಂದನ. ಸು. 800.

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರವು ದೊರೆತಂತೆಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ಜಯಬಂಧುನಂದನಾ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇರುವಂತೆಯೂ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ.¹ ಈ ಜಯಬಂಧುನಂದನನು, ನೃಪತುಂಗನು ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಜಯಬಂಧುವಿನ ಮಗನಾಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವದ ಜೈನಶೈಲಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಇವನ ಒಂಥವೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಉಪಸ್ಥಂಭಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಕವಿಯ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನಾಗಲಿ ಬರೆದನ್ನಾಗಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಾಡಿಕೆಯುಂಟು : ಮಂಗರಸ, ಅರ್ಹದ್ವಾಸ, ಸುಜನೋತ್ತಂಸ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ವಿಷಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ 'ಜಯಬಂಧುನಂದನ' ಎಂಬುದೂ ಕವಿಯ ಹೆಸರೇ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಈ ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರವು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅದರೂ ಗೆದ್ಯಭಾಗವೇ ಎಳಿವವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

1. 12 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಕಾಸಿದ ಪಾಲೊಳಕ್ಕೆ ವೊಸರಂ ನೆಪೆ ಪೊಲ್ಪಿ ಸೆವಂತಮತ್ರೆಯಂ |
 ಕಾಸಿ ಘೈತಾನ್ವಿತಂ ಕಳಮಚೂರ್ಣಮನಿಕ್ಕಿ ಬಲಃಕ್ಕೆ ಸೀರೆಯೊಳ ||
 ಮೂಸರವಾಗೆ ಸೇವಿಗೆಯನೊತ್ತಿ ಸಿತೋದಕದಿಂದೆ ಮತ್ತೆ ಸಂ |
 ವಾಸಿಸಿ ವಾಲ್ಚಿ ಲಡ್ಡುಗೆಯನೀತೆದಿಂ ಜಯಬಂಧುನಂದನಾ ||
 ಆರದುದಿನ ಜೇಳಿಯನೊಂ | ದಿರೆ ಮೊಸರದಿ (?) ನೀರೊಳಿಂಗು ಜೀರಗೆ ಕೊತ್ತುಂ |
 ಬರಿ ಮೊಣಸಲ್ಲಂ ಬೆರಸಿ | ಡ್ಡ ರಿಗೆಯನಡೆ ಕಂಪನಿಂಪುಮಂ ತಳದಿಕುಂ ||
 ತುಳುವೆಯು ಬೇರನಿಕ್ಕಿ ತರುಹೇ × ಯು ದುಗ್ಧ ಮನರ್ಥಮಪ್ಪಿನಂ |
 ಮುಳುಗಿಸಿ ಬಂಧವಾಗಿ ಘೈತಮಂ ಬೆರಸಿಟ್ಟು × × × ಮತ್ತೆ ದಂ ||
 ಪೆಪವತೊಳೆಂ ತ್ರಿ ಜಾತಕದೊಳೊಂದಿರೆ ವೇದಿಸಿ ಕಮ್ಮಿತಾಗೆ ಪಾಂ |
 ಗಣಾದವ್ಯತೋಪಮಾನಮಿದು ತಾನನೆ ಮಾಡುಗೆ ಪಾಲೊಳುಂಡೆಯಂ ||

ನೃಪತುಂಗ. 814—877.

ಈತನು ಕವಿರಾಜವಾರ್ಗವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟವಂಶದ ದೊರೆ. 814 ರಿಂದ 877 ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಧಾರವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಿಲ್ಲಂದದ ತಾಲ್ಲೂಕು ಸೀರೂರಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.¹ ಕನೇರಿಶಾಸನದಿಂದ ಈತನು 877 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.² ಈತನಿಗೆ ಅವೋಘವರ್ಷ, ಅತಿಶಯಧವಳ ಎಂಬಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಈತನು— ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಜಿನಸೇನಭಟ್ಟಾರಕರ (783) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಗುಣಭದ್ರನ (898) ಉತ್ತರಪುರಾಣದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.³ ಈತನ ರಾಜಧಾನಿ ಮಾನ್ಯ ಬೇಟಪುರವು. ಇದು ಈಗ ಷೋಲಾಪುರದ ಆಗ್ನೇಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 90 ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾಲ್‌ಬೇಡ್ ಎಂಬುದೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು, ಮೆ. ಬೂಲರ್ ನಿಶ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.⁴ ನೃಪತುಂಗನು 62 ವರ್ಷಗಳು ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿದ

1. Ind. Antiq. Vol. XII. P. 216. 2. Ind. Antiq. Vol. XIII, P. 135.

3. ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಂಶುನಪಾಂಶುಜಾಲವಿಸರದ್ಧಾ ರಾಂತರಾವಿರ್ಭ |

ಶ್ಲಾದಾಂಘೋಜರಜಃಪಿತಂಗಮಕುಟಪ್ರತ್ಯಗ್ರರತ್ನದ್ಯುತಿಃ ||

ಸಂಸ್ಕೃತಾ ಸ್ವಮಮೋಘವರ್ಷನೃಪತಿಃ ಪೂತೋಷಮಧ್ಯೇತ್ಯಲಂ |

ಸತ್ತೀಮಾನ ಜಿನಸೇನಪೂಜ್ಯಭಗವತ್ಪಾದೋ ಜಗನ್ಮಂಗಳಂ ||

4. Ind. Antiq. Vol. XII. P. 215.

ನು. ಬಳಿಕ ತಾನೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಅವನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಪ್ರತಿಯೇ ತ್ತರಮಾಲೆಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಅಂತ್ಯಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ¹

ಇವನ ತಂದೆ ಅತಿಶಯಧವಳನೆಂದು, ನೆ. ರೈಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ² ಆದರೆ ಅತಿಶಯಧವಳ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇವನದೇ ಎಂಬುದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಶಾಸನದಿಂದಲೂ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ “ಅತಿಶಯಧವಳೋಕ್ತಕ್ರಮದೆ” “ಅತಿಶಯಧವಳೋರ್ವೀಶೋದಿತಾಲಂಕೃತಿ” “ಆಗದೆಂದನತಿಶಯಧವಳಂ” “ಅತಿಶಯಧವಳಧರಾಧಿಪಮತದಿಂದಂ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, “ನರಲೋಕಚಂದ್ರಮತದಿಂ” “ಕೃತಕೃತ್ಯಮಲ್ಲವಲ್ಲಭಮತದಿಂ” “ಪರಮಸರಸ್ವತೀತೀರ್ಥಾವತಾರಸೃಪತುಂಗದೇವ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೊರೆವುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಅತಿಶಯಧವಳ ಎಂಬುದಲ್ಲದೆ ನರಲೋಕಚಂದ್ರ, ಕೃತಕೃತ್ಯಮಲ್ಲವಲ್ಲಭ, ಪರಮಸರಸ್ವತೀತೀರ್ಥಾವತಾರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನಗ್ರಂಥವು:—

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ.

ಇದು ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥವು. ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇದೇ ಪುರಾತನವಾದುದು. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮೂರು ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ:—

(1) ದೋಷಾನುವರ್ಣನನಿರ್ಣಯ (2) ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ (3) ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ನೃಪತುಂಗ” ಎಂದೂ ಎರಡನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಅತಿಶಯಧವಳ” ಎಂದೂ ತನ್ನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಳಿಕ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಕವೀಶ್ವರನನ್ನೂ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹೊಗಳಿ, ಗದ್ಯಪದ್ಯಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ತೆಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಹರ್ಷಚರಿತಗಳೆಂಬ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳ ಕರ್ತೃವಾದ ಬಾಣನನ್ನೂ ಪದ್ಯಕಾವ್ಯಕರ್ತೃಗಳಾದ ಗುಣಸೂರಿ ನಾರಾಯಣ ಭಾರವಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಮಾಘಾದಿಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಪದ್ಯಕಾವ್ಯಕರ್ತೃಗಳೆಂದು ಈತನು ಹೇಳಿರುವವರ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ³

ಆಮೇಲೆ ಕನ್ನಡಭಾಷೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ಆ ಭಾಷೆ ಉಚ್ಛ್ರಾಯದಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಆ ಸ್ಥಳದವರು ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದರು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿ, ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಳಗನ್ನಡವೆಂಬ ಭಾಷೆಯಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಶೈಲಿಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಭೇದಗಳು ಉಂ

1. ವಿವೇಕಾತ್ಮಕ ರಾಜ್ಯೇನ ರಾಜ್ಞೇಯಂ ರತ್ನಮಾಲಿಕಾ |
 ರಚಿತಾಮೋಘವರ್ಣನ ಸುಧಿಯಾ ಸದಲಂಕೃತಿಃ ||
 2. ಕ. ಶಾ. ಉಪೋದ್ಯತ ಪುಟ 23. 3. 10ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಟಿಂದೂ, ಬೆಂದೆಚಿತ್ತಾಣಗಳೆಂಬ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಪದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಪುರಾತನ ಕವಿಗಳು ಒಡಂಬಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.¹ ತರುವಾಯ ಕಾವ್ಯದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಪದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾದ ಏಕಾಕ್ಷರದ್ವೈಕ್ಷರಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಚಿತ್ರಯಮಕಾದಿಗಳಿಗೂ ಉದಾಹರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಸುವಾರು ೩೫ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿಪರಿಚ್ಛೇದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ “ನೃಪತುಂಗದೇವಾನುಮತಮಸ್ವ ಕವಿರಾಜವಾರ್ಗದೊಳ” ಎಂದಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಛಂದೋಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯೂ ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ.²

ಯದ್ಯಪಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ನೃಪತುಂಗಕೃತವೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀವಿಜಯ ಕೃತವೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದದ ಅಂತ್ಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭೂತಮನಿದಂ ಕೆಯೊಳ್ಕೊಳ್ಳುದೀವಾಚ್ಛಿಯಿಂ” ಎಂದೂ, ದ್ವಿತೀಯಪರಿಚ್ಛೇದದ ಕಡೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಕಾವ್ಯದಿಂ ಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭೂತಮುದಮಂ ತ ನಗಾಗಿಸಿದಂ ಕವೀಶ್ವರಂ” ಎಂದೂ, ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಪರಮಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭೂತಿಜಯಶಸ್ತ್ರೀಬಾಲವೃದ್ಧಾಹಿತಂ” ಎಂದೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಪರಿಚ್ಛೇದದ ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ “ನೃಪತುಂಗದೇವಕೃತ” ಎನ್ನದೆ “ನೃಪತುಂಗದೇವಾನುಮತಮಸ್ವ” ಎಂದಿದೆ. ಮೂರು ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ “ಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭೂತ” ವೆಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಕಡೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಇದನ್ನು ವೊಡಿದನು’ ಎಂಬರ್ಥವು ತೋರುವುದರಿಂದಲೂ ಗ್ರಂಥದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ “ಆಶ್ರಿತ ಮಹಾನೃಪತುಂಗಸಭಾಸದಂ..... ಕೊಡೆ ಪೇಟ್ಟಿ ನುತಕಾವ್ಯಂ.” ಎಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ “ನೃಪತುಂಗಾನುಮತಮಸ್ವ” ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ನೃಪತುಂಗನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ರೀವಿಜಯನೇ ಆತನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿ ದ್ದು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ನೃಪತುಂಗನ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ನೃಪತುಂಗನಿಗೆ ಶ್ರೀವಿಜಯ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಅವ ಆಧಾರವೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳು ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಯಶಃ ನೃಪತುಂಗನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದ್ಧೃತವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಪದ್ಯಗಳ

1. ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

2. ಛಂದೋಂಬುಧಿ. ಪುಟ 18, 19, 20, 21. ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ, ಪುಟ 71, 98.

ಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವು ಕೆಲವಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಈಗ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲದ ಆವುದೋ ಒಂದು ರಾಮಾಯಣವು ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ರಾಮಾಯಣದ ಪದ್ಯಗಳು ನಾಗವರ್ಷನ ಛಂದೋಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ. ನೃಪತುಂಗನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹಳಗನ್ನಡವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಇವನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಪದ್ಯಗಳ ಬಂಧಗೌರವದಿಂದಲೂ ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಕನ್ನಡವು ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಿತೆಂದು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಇವನು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

1. ಆಶುದ್ಧ :—1 ಅರಸುಕುವನನನಾಯತ | ತರಕಡೆಗಣ್ಣೆಂದೆ ನೋಡಿ ಕೆಳದಿನ
ಮೇತಂ |

ಪರಿಗತನಗೆಯಿಂದಿರ್ಬೆಂ | ಗುರುನಾಣ್ಣಾರದಿಂದಮೆಲಿಗಿ ಮುಖತಾ
[ವರೆಯಂ ||

ಶುದ್ಧ :— ನರಪತಿತನಯನನಾಯತ | ತರಳಾಸಾಂಗದೊಳೆ ನೋಡಿ ಕೆಳದಿಯ
[ರೊಡನಾಂ ||

ಪರಿಗತಹಾಸ್ಯದೊಳಿರ್ಬೆಂ | ಗುರುಲಜ್ಜಾಭರದಿನೆಜಿಗಿ ಮುಖಿಸರೆ
[ಸಿಜಮಂ ||

2. ಅಶುದ್ಧ :— ಬಹಿರಂತರುಪವನಂಗಳೊ | ಳಹರಹಮಾಪರಭೃತಂಗಳುಲಿವ ರ
[ವಂಗಳ ||

ಸಹಸಾತಳಮಳಗೊಳಿಸಿದು | ವಹೋ ಮನಂಗಳನಿತಸ್ತುತಂ
[ವಿರಹಿಗಳಾ ||

ಶುದ್ಧ :— ಬಹಿರುದ್ಯಾನಾಂತರದೊಳೆ | ಸಹನೋದಿತಮತ್ತ ಕೋಕಿಲೋಚ್ಚೈ
[ಧ್ಯಾನಂ ||

ಮುಹುರಾಕರ್ಣಿಸೆ ಪಡೆದ | ತ್ತಹರ್ನಿಶಂ ಪರ್ಚನಂತರಂಗೆಕ್ಕೆ ನ್ನಾ ||

3. ಅಶುದ್ಧ :— ಬರಿಸಿ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಯಂ ಸೈ | ತಿರಿಸಿ ಪ್ರಿಯಕುಶಲವಾರ್ತೆಯಂ ಬೆಸ
[ಗೊಂಡು ||

ಸ್ಥಿರಮಿದುರ್ ಪ್ರಭು ನುಡಿಯೆ | ಪ್ರರೂಢಮುದನಾದನಾತನೆಂಬು
[ದು ದೂಷ್ಯಂ ||

ಶುದ್ಧ :— ಕ್ಷಿತಿಪತಿಯಂ ಬರಿಸಿ ಜಗ | ನ್ನುತನಂ ಸಂತೈಸಿ ಕುಶಲವಾರ್ತಾಂತ
[ರಮಂ ||

ಮಿತವಚನಂ ಬೆಸಗೊಂಡತಿ | ವಿಶೀರ್ಷಮುದನಾದನಾತನೆಂಬುದು
[ವರ್ಣಂ ||

ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಎರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

1 ಮುನ್ನಂ ತನ್ನಂ ತಾನೆ ತಾನೇ | ಕೆನ್ನಂ ಕೆನ್ನಂ ನಿರಂತರಂ ||
 ಖಿನ್ನಂ ಬಂದಿರ್ಪನಂತಿನ್ನುಂ | ತನ್ನಿಂ ತನಗಮೇವಳೋ ||
 ನಿನ್ನಿಂ ನಿನ್ನನೇನೇ ನಿನ್ನಾ | ನಾನಾನನನನ್ನನಂ ||
 ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನ ನಾನಾನಾ | ನಿನ್ನಿನೇನನನೂನನಂ ||
 ವಾನಿನೀಮುನ್ನ ವಾನಿನೇ | ನೀನಾನಿನ್ನ ನುವಾನಮೇಂ ||
 ವಾನಮಾನಾನಮುನ್ನನ್ನೈ | ವಾನವಾನನಮುನ್ನಿನಾ ||
 ಕಿಡಿಪಂ ಬಾರಗೇ ಮೆಯ್ಯಂ | ಕಿಡಿಪಂ ಕಿಡಿಪಂತೆ ಮುಂ ||
 ಕಿಡಿಪಂ ಪೋಕುಮೇ ತಾಮುಂ | ಕಿಡಿಸಲೆ ಸುಡಿಸೋಲಮೇ ||

ಇವನ ಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಕೌಱವಂತು ಪೆಱರ ಬಗೆಯಂ | ತೆಱೆದಿರೆ ಪೆಱರ್ಗಱಪಲಾರ್ಪವಂ ವೂತೃವಂ ||
 ಕಿಱದಱಿಳಿಳಿ ಪಿರಿದುವರ್ಥಮ | ನಱಪಲ್ ನೆಱೆವಾತನಾತನಿಂದಂ ನಿಪುಣಂ ||
 ನುಡಿಯಂ ಭಂದದೊಳೊಂದಿರೆ | ತೊಱೆರ್ಕಲಟೆವಾತನಾತನಿಂದಂ ಜಾಣಂ |
 ತಡೆಯದೆ ಮಹಾರ್ಥಕೃತಿಗಳ | ನೊಡರಿಸಲಾರ್ಪತನೆಲ್ಲರಿಂದಂ ಬಲ್ಲಂ ||

ಗುಣನಂದಿ. ಸು. 900.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ತನ್ನ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವೆಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕಪದ್ಯಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗುಣನಂದಿಯ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೇಶಿರಾಜನು² (ಸು. 1260) ಪೂರ್ವದ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಇವನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ³ —

“ಚುರ್ಚದವೊಲೆ ಬಿಸಿಲಳೆರೆ ಕಿ | ಮುಟ್ಟಿದ ತಳೆರಂತೆ ನೊಂದು ಗುಣನಂದಿ ***”

ಎಂಬ ಕಂದಭಾಗವು ಉದಾಹರಿಸಿದೆ. ಇದು ಗುಣನಂದಿಕೃತವಾದ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತೆಗೆದುಬಂದಿರುವ ಇಲ್ಲವೇ ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತೆಗೆದುದೋ ತಿಳಿಯದು.

ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು (1604) ಈತನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ “ಭಗವಾನ್ ಗುಣನಂದಿಃ” ಎಂದು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತನನ್ನು ಭಾಮನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಸೂತ್ರವ್ಯಾ

1. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಹದ್ದಿರುವವಾಗ ತೋರುತ್ತದೆ; ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

2. ಪುಟ 4.

3. ಪುಟ 39.

ಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಂಜುಂಡನು (16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ಕುಮಾರ ರಾಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ

“ಇಂಪುವಡದ ಕವಿತಾರಸಲಹರಯ | ನೊಂಪಿನಿಂ ವಾದಿಗಳೆದೆಗೆ ||

ಕಂಪನವನು ಪುಟ್ಟಿಸುವ ಗುಣನಂದಿಯ | ನಾಂ ಪೊಗಲುವೆ ಬಲಗೊಂಬೆ||”

ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಬಲಾಕಪಿಂಭನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದೂ ತರ್ಕವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನೆಂದೂ “ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾಪತಿ”ಯೆಂದೂ, ಶ್ರ. ಬಿ. 42, 43, 47 ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.¹ ಅಲ್ಲದೆ ಈತನಿಗೆ ಮುನ್ನೂರುಷನ ಶಿಷ್ಯರೆಂದೂ ಅವರಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದವನೆಂದೂ ಸಹ ಅದೇ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.² ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 47 ನೆಯದು 1115 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿಯಿಂದೀಚೆಗೆ ಈ ಶಾಸನದ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಏಳುಷನದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ ಆದಿಪಂಪನ (941) ಗುರುವಾದ ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು.³ ಈತನ ಗುರುವಾದ ಗುಣನಂದಿ ಒಹುಶ 900 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ರವಿನಾಗಭಟ್ಟ. 929.

ಇಂದಿಯನ್ ಅಂಟಿಕೈರಿ 12 ನೆಯ ಸಂಪುಟದ 223 ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕನ್ನಡಶಾಸನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆಶಾಸನವನ್ನು ಈ ಕವಿ ಬರೆದುವಾಗಿ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಬರೆದೊನಿದಂ ಶ್ರೀವಿಜಯಂ | ನೆರೆದಿನ್ನೂ ರಿವರ್ಧಿಂಬರಂ ಪೇಲಿನೆ ತಾಂ ||
ಪರಿಣತನೀಕಳ್ಳಿಗಳ | ನೊರೆದಂ ರವಿನಾಗಭಟ್ಟನತ್ಯಾದರದಿಂ ||

1. ಅಥೂದುಮಾಸ್ತಾ ತಿಮುನೀತ್ತರೋಣಾವಾಚಾರ್ಯ ಕಬ್ಬಿತ್ತರಗೃಹ್ಯ ಪಂಥಃ ||
ಶ್ರೀಗೃಹ್ಯಕುಂಭಮುನಿಸಪ್ತ ಬಲಾಕಪಿಂಭತ್ತಿವ್ಯೇಜನಿಷ್ಠ ಭುವನಿತ್ರಯವರ್ತಕೀರ್ತಃ ||
ತಟ್ಟಿನ್ಯೋ ಗುಣನಂದಿವಂದಿತಯತಿಶ್ಚಾರಿತ್ರಚಕ್ರೇಶ್ವರಃ ||
ತರ್ಕವ್ಯಾಕರಣಾದಿಶಾಸ್ತ್ರನಿಪುಣಸ್ತು ಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾಪತಿಃ ||
ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿಮದಾಂಧಸುಂಘರಘಟಾಸಂಘಟ್ಟಕಂಠೇರವೋ |
ಭವ್ಯಾಂಭೋಜದಿವಾಕರೋ ವಿಜಯತಾಂ ಕಂದರ್ಪದರ್ಪಪಹಃ ||
2. ತಟ್ಟಿಷ್ಯಾಸ್ತಿ ತತಂ (P) ವಿವೇಕನಿಧಯತ್ಯಾಸ್ತು ಬ್ರಿ ಪಾರಂಗತಾ
ಸ್ತೇಷೂತ್ಯಪ್ಪಿತಮಾ ದ್ವಿಸಪ್ತತಿಮಿತಾಃ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಕಃ ||
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ಪಟವೋ ವಿಚಿತ್ರಚರಿತಾಃ ತೇಷು ಪ್ರಸಿದ್ಧೋ ಮುನಿಃ
ನಾನಾನೂನನಯಪ್ರ ಮಾಣಿಸಿಪೋ ದೇವೇಂದ್ರಸೈದ್ಧಾಂತಿಕಃ ||
3. ಆದಿಪಂಪನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. “ರವಿನಾಗಭಟ್ಟ” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿ ದರೆ ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈತನೇ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಕವಿ. ಇವನು ಆದಿಪಂಪನ (902—941) ಸಮಕಾಲದವನು. ಶಾಸನದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಪ್ರೌಢಕವಿಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಶಾಸನವು ಧಾಂತ್ಯಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಿಲ್ಲಂದದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ನರುಗುಂದದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ. ಶಾಸನದ ತಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವೂ ನಂದಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದು ಜೈನಶಾಸನವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜನಾದ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಭೂತವರ್ಷನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 841 ನೆಯ ಪ್ರಮಾಣಿಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಈಕವಿಯ ಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸನವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಪ್ರಭೂತವರ್ಷಂ | ವಿಸ್ತೃತಕುವಳಯವನುತ್ತರೋತ್ತರವಿಭವ ||
 ಪ್ರಸ್ತುತ್ಯತೆಯಿಂ ರಕ್ಷಿಸ್ತ | ವಿಸ್ತರದಂದೆಂಟುನೂಜನಾಲ್ಕತ್ತವು ತಾ (ಂ)||
 ಶಕಕಾಲಂಗಳೆ ವರ್ಷಂ | ಪ್ರಕಟಂ ಪೆಸರಿಂ ಪ್ರವಾಣಿ ವರ್ತಿಸೆ ದಿನಪಂ ||
 ಮಕರಕ್ಕೆ ವರ್ಷ ಸಂಕ್ರಮ | ಣಕಾಲದೊಳೆ ಕೂಡೆ ಬಂದಪಾಪದ ತಿಥಿಯೊಳೆ ||
 ಪನ್ನಿ ಮರ್ತ್ತರೆ ಕೆಯ್ಯುಂ | ವಾನ್ಯಂ ಗುಡುಗೊಂದು ಪೇಷಿ ವೋ(?)ರನ ಬೆಸದೊಳೆ ||
 ನನ್ನಿ ವೆಡಂಗಂ ಲಿ(ಂಗಮೆ ?) | ತನ್ನೆ ಲ್ಲಿಯೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೆಣಗೆ ಯಶಮಂ ಪಡೆದಂ ||
 ವಿಪ್ರರ ವಿವಾಹಮೂರೊಳೆ | ಗಪ್ಪನಿತಣಿಗಳೆಲ್ಲಮೊಸಗಿದ್ರಮ್ಮಂ ಮೂಜಂ ||
 ತಪ್ಪವೆ ವಾಣಿಯೊಳೆರಡಂ | ಕೆಪ್ಪಿದರೀಶೂದ್ರಗಣದ ಮದುವೆಯೊಳೊಂದಂ ||
 ಪಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ನಿಮಿತ್ತದೊ | ಳಾಯದ ಪಣವೆನಿತನಿತ್ತು ಮೂರೊಳೆ ಸಹಿರ ||
 ಣ್ಯಾಯದ ಪಣಮುಂ ಪೆಗೇಷಿ | ಗಾಯಮಿದಂದೊಸದು ಕೊಟ್ಟೊರ್ದಿಜಮುಂ
 [ಬ್ರೂರ್ ||
 ನೆಷಿಯೆಗುಣಾಧ್ಯರ್ ಕಂಠಮ | ಗೆಣೆಗಿನಿತುಂ ದ್ರವ್ಯದಾಯಮಂ ಕೊಟ್ಟವರ್ಗಳೆ ||
 ತಜ್ಜಸಂದೀಶಾನಮಂ | ನಿಜಸಿದರಾಚಂದ್ರತಾರಕಾಂತಂಬರೆಗೇ ||
 ವಾತಿನೊಳೆನೀಸ್ತಿ ತಿಯಂ | ಘಾತಿಸಿ ಕಿಡಿಸಿದ ನರಂ ಚಿರಂ ಪಂಚಮಹಾ ||
 ಪಾತಕನ ಪೋದ ಲೋಕ | ಕ್ಷಾತಂ ತಾಂ ಪೋಕುವೆಂದೊಡದುವೇಂ ಪಿರದೇ ||
 ಮೂಜಿಯ ಮೊದಲೊಳೆ ಕೊಟ್ಟೊರ್ | ತೆಜೆವರಿಯರನಾಳ್ವುದೆಂದು ಕೇರಿ ಸಮ
 ಸ್ತಂ ||
 ಕೆಣಿಗೆ ಪದಿನೇಲಿಮುತ್ತರ | ತೆಜುವುದು ಕೇಸಪ್ಪೆಯಿತ್ತ ಕೆಯ್ಯುಂ ಮತ್ತರ ||

ಕವಿವ್ಯಾಸ. (?)

ಆದಿಪಂಪನು (941) ತನ್ನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ—ವ್ಯಾಸಮುನೀಂದ್ರರುಂದ್ರವಚನಾ ಮೃತವಾರ್ಧಿಯನೀಸುವೆಂ ಕವಿವ್ಯಾಸನೆಂಬ ಗರ್ವಮೆನಗಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕವಿವ್ಯಾಸನೆಂಬ ಗರ್ವಮೆನಗಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಅವನೋ ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದು ಕವಿವ್ಯಾಸನೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕರು ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಪಂಪನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿವ್ಯಾಸನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನೇ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೆಂದು ಕೆಲವರು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪಟ್ಟದೀಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಾದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಅಷ್ಟು ಹಿಂದಿನವನಲ್ಲ; ಬಹಳ ಆಧುನಿಕನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಿವೆ.¹

ಆದಿಪಂಪ: 941.

ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದಿಪುರಾಣ, ಭಾರತ ಅಥವಾ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ, ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ದುಂದುಭಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದಾಗಿ ಅದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿರುವ

“ದುಂದುಭಿಗಭೀರನಿದಂ ದುಂದುಭಿಸಂವತ್ಸರೋದ್ಯಮಂ”

ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅದೇ ಗ್ರಂಥದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

“ಶಕವರ್ಷಮೆಂಟುನೂಱ | ಕೆ ಕಡೆಯೊಳ ಋವತ್ತು ಮೂ ಋ ಸಂದಂದು ಜಗ||

ತ್ವೈಕಟಪ್ಪ ವಸಂವತ್ಸರ | ದ ಕಾರ್ತಿಕಂ ವ್ಷಾಘಮನೀಯ ನಂದೀಶ್ವರದೊಳ ||”

“* * *ನಗಲ್ಪಿದಂದೀ | ಕೃತಿ ಜಗದೊಳ ಪುದಿದು ಸಾಗರಾಂತಂಬರಗಂ”

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು, ಶಕ 863 ನೆಯ ಪ್ಲವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 941 ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ದುಂದುಭಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪ್ಲವವರ್ಷದಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದುಂದುಭಿಯವರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿದರೆ ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. 902 ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಾಗ ಇವನಿಗೆ 39 ವರ್ಷವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಭಾರತದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈತನು ತನ್ನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—ವೆಂಗಿಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ವೆಂಗಿಪಳುವಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಸಂತ, ಕೊಟ್ಟೂರು, ನಿಶುಗುಂದಿ, ವಿಕ್ರಮಪುರ ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿ ವತ್ಸಗೋತ್ರೋದ್ಯವನಾದ ಮಾಧವಸೋಮಯಾಜಿಯೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನ ಮಗ ಅಭಿಮಾನ ಚಂದ್ರ; ಆತನ ಮಗ ಕೊಮರಯ್ಯ; ಅವನ ಮಗ ಅಭಿರಾಮದೇವರಾಯ. ಈತನು ಮತಗಳೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಜೈನಮತವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ತಿಳಿದು ಜಿನಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗನೇ ಆದಿಪಂಪನು.

1. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈತನು ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಕೊಂಡಕುಂದಾಸ್ತ್ರಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವ, ಪುರಾಣಕವಿ, ಸುಕವಿಜನಮನೋ ಮಾನಸೋತ್ತಂಸಹಂಸ, ಸರಸ್ವತೀಮುನಿಹಾರ, ಸಂಸಾರಸಾರೋದಯ—ಎಂಬ ಬಿರು ದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಗುರು ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ. ಈ ಮುನಿ ರಾಜವೂಚಿತ ನೆಂದೂ “ಭಾರತೀಭಾಷಪಟ್ಟ”ನೆಂದೂ, ಶ್ರ. ಬೆ. 42 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯು ತ್ತದೆ.¹ ಈ ಕವಿ ಪುಲಿಗೆರೆಯ ರಾಜನಾದ ಚಳುಕ್ಕವಂಶೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಆಸ್ಥಾನವಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನು; ‘ಚತುರಂಗಬಳಭಯಂಕರಣಂ’ ಎಂದೂ

“ಜೋಳದಪಾಳೆ ನಿಜಾಧಿನಾಥನಾಹವದೊಳರಾತಿನಾಯಕರ ಪಟ್ಟವೆಸಾರಿಸೆಂದ ವೆಂಪು. . . . . ಸಂದನೇಂ ಕಲಿಯೊ”

ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅರಿಕೇಸರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದಂಡನಾಯನಾಕಗಿಯೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಈ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಭಾರತದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಚಳುಕ್ಕ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ದೊರೆ ಯುದ್ಧಮಲ್ಲ. ಇವನು “ ಸಪಾಲಕ್ಷಕ್ಷಿ ತೀಕ.” ಇವನ ಮಗ ಅರಿಕೇಸರಿ. ಈತನ ಮಕ್ಕಳು ನರಸಿಂಹ, ಭದ್ರದೇವ. ನರಸಿಂಹನ ಮಗ ದುಗ್ಧಮಲ್ಲ. ಇವನ ಮಗ ಬದ್ದೆಗೆ. ಈತನ ಮಗ ದುಗ್ಧಮಲ್ಲ. ಇವನ ಮಗ ನರಸಿಂಹ. ಈತನು ಘಾಜ್ಜರರಾಜನನ್ನು ಜಯಿಸಿ “ ಗಂಗಾವಾರ್ಧಿಯೊಳಾತ್ಮತುರಂಗ ಮುಮಂ ಮಿಸಿದಂ.” ಈತನ ಹೆಂಡತಿ ಜಾಕವೈ. ಈತನ ಮಗನೇ ಕವಿಯ ಪೋಷಕ ನಾದ ಅರಿಕೇಸರಿ. ಈ ರಾಜನು “ ಸಮಧಿಗತಪಂಚಮಹಾಶಬ್ದ” ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಳ್ಯ ಸಾಮಂತಶ್ರೇಷ್ಠನು.

ಕವಿ, ಈ ದೊರೆಗೆ ಅರಿಗ, ಹರಿಗ, ಗುಣಾರ್ಣವ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಆರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಿಸಿ

1. ಅಜನಿ ಮಹಿಪಚೂಡಾರತ್ನರಾರಾಜತಾಂಪುಃ ವಿಜತಮಕರಕೇತೂದ್ಧಂಡದೋದರ್ಪಂಡ
[ಗರ್ವಃ ||

ಕುನಯನಿಕರಭೂಧ್ರಾನೀಕದಂಭೋಳವಂಡಃ ಸಜಯತು ವಿಬುಧೇಂದ್ರೋ ಭಾರತೀ
[ಭಾಳಪಟ್ಟಃ ||

2. ಈ ಪದವನ್ನು, ಮೆ. ರೈಸ್ ಜೋಳರಾಜ್ಯವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಯಾ ಅಥವಾ ಹಂಗು ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವೆಂದು ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ:—
ಜೋಳದಪಾಳೆಯೊ ಬಗೆದು ವಿಲ್ಲಾ ದ್ರೋಣನುಂ ದ್ರಿಣಿಯುಂ | —ರನ್ನ.
ಜೋಳದಪಾಳೆಗನ್ನ ಸುಪನಿತ್ತಾ ಖ್ಯಾತಿಯಂ ತಾಳ್ದವೆಂ || —ಕರ್ಣನಾರ್ಯ.
ಸಲಹಿದೊಡೆಯನ ಜೋಳವಾಳಿಗೆ |
ತಲೆಯ ಮೂರುವುದೊಂದು ಪುಣ್ಯ || —ಕುಮಾರನಾಥ.

ಅರಕೇಸರಿ ಕವಿಗೆ ಬಚ್ಚಿಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದವ ಧರ್ಮಪುರವೆಂಬ "ಶಾಸನದಗ್ರಹಾರ" ವನ್ನು ಕೂಟ್ಟನು.

ಕವಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಲಾಕಿಕ' ವನ್ನೂ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ 'ಬಿನಾಗಮ' ವನ್ನೂ " ಸಮಸ್ತಭೂತಳಕೆ ಬೆಳಗುವಂತೆ "ಯೂ ಒಂದನ್ನು ಆರುತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ದನ್ನು ಮೂರುತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಾನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು " ರಾಜಸುಧಾನಿಯ ಪುಟವಹ ಸಾಜದ ಪುಲಿಗೆರೆಯ ತಿರುಳ ಕನ್ನಡದೊಳ " ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳು "ಮುನ್ನಿನ ಕಬ್ಬ ಮನೆಲ್ಲಮಿಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿದುವು." ನಾಗವರ್ಮ, ಕೇಶಿರಾಜವೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಕಾರರೆಲ್ಲಾ ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನಿಂದೀಚೆಗೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಜೈನಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಃ ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೌರವಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:—

ಚತುರಚಮತ್ಕೃತಿಯುಧ್ವಾ | ಟತರಮಣೀಯಂ ದಿಟಕ್ಕೆ ಪಂಪನ ಕೃತಿ ಮಿ ||
 ಕೃತರ ಕೃತಿತಿಯವಿಶಾ | ರಿತರಮಣೀಯಂ ವಿದಗ್ಧಂ ಮೆಚ್ಚಿ ಕುಮೇ ||

[ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತ. (1205)]

ಪಸರಪ ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಡೆಯನೊರ್ವನೆ ಸತ್ಕವಿ ಪಂಪನಾವಗಂ |
 ವಸುಧೆಗೆ ಚಕ್ರಿಯಂತಮರಭೂಮಿಗೆ ವಾಸವನಂತೆ ಸಂತತಂ ||
 ರಸಗುರಗೀಂದ್ರನಂತೆ ಗಗನಕ್ಕೆ ವಿಕರ್ತನನಂತೆ ಛಾತ್ರಿಯೊಳ |
 ವಸರ್ವಡದಿದರ್ನೀಗಳಮಗೀಗೆ ತದೀಯವಚೋವಿಳಾಸವಂಂ ||

[ನಾಗರಾಜ. (1331)]

ಆದಿಕವಿ ಪಂಪನೆಂದನು | ವಾದಿಸಿ ವಾದಿಸಿ ವಿರೋಧಿ ವಿಪರೀತತೆಯಿಂ ||
 ದೋಡ ವಿಲೋಮದೆ ವೆಸರಂ | ಮೇದಿನಿಯೊಳಗವನ ವೆಸರೆ ವೆಸರ್ವಡೆವೆನಗುಂ ||

[ಮಧುರ. (ಸು. 1335)] ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈತನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಅವ ಕನ್ನಡಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಕವಿ ತನ್ನ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಕವಿತಾವ್ರೇಷಿಯನ್ನೂ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಇತರವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ಕ್ಷಿತಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತಮುಖಾದಿಪುರಾಣಮುಖಾಸಗಳೊಂದಳಂ |
 ಕೃತಿಯೊಲಿದುರ್ವೇಕಜಾಯ ಪೋದವರಾದವರೊಳ ಸರಸ್ವತೀ ||
 ಮತಿ ಕವಿತಾಗುಣಕ್ಕೆ ಪದೆದೆಯ್ದೆವರಲ್ತೆ ಕವೀಂದ್ರರಾರ್ ಸರ |
 ಸ್ವತಿಗೆ ವಿಳಾಸವಂ ಪೋಸತುವೂಡುವ ಪಂಪನ ವಾಗ್ವಿಳಾಸವಂ ||

ವತ್ಸಕುಲತೀಲಕನಭಿಜನ | ವತ್ಸಲನಭಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ಸುಕವಿಯೆಕೋನಿ |
 ಮೃತ್ಸರನವ್ಯುತಮಯೋಕ್ತಿಶ | ರತ್ಸಮಯಸುಧಾಂಶುವಿಕದಕೀರ್ತಿವಿತಾನಂ ||
 ವಿದಿತಂ ಪ್ರಾತೀತಿಕಂ ಕೋಮಳಮತಿಮುಖಗಂ ಸುಂದರಂ ಸೂಕ್ತಿಗರ್ಭಂ |
 ಮೃದುಸಂದರ್ಭಂ ವಿಚಾರಕ್ಷಮಮುಚಿತಪದಂ ಶ್ರವ್ಯವವ್ಯಾತುಲಂ ವ್ಯಾ ||
 ರ್ತದಿಗಂತಂ ಕಾವ್ಯಮೆಂದಸ್ವಿತಸುಕವಿಜನಂ ಮೆಚ್ಚೆ ನಿಚ್ಚಂ ಮನಂಗೊ |
 ಲ್ಪುದೇಂದಂ ನೆಟ್ಟನೀತಂ ಸುಕವಿಜನಮನೋವಾಸನೋತ್ತಂ ಸಹಂಸಂ ||
 ಋದು ನಿಚ್ಚಂ ಪೊಸರ್ತಣವಂಜೊಲತಿಗೆಂಬೀರಂ ಕವಿತ್ವಂ ಜಗ |
 ಕ್ಕದಱುಂದಂ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವನಿಳಾಲೋಕೈಕವಿಖ್ಯಾತನ ||
 ಸ್ವೈದಯಪ್ರಾಪ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮುನ್ನತಯಕಂ ಸಂಸಾರದೊಳೆ ಸಾರಮ |
 ಲ್ಪುದರ್ಪಂ ಧರ್ಮವದಂ ನಿಮಿರ್ಚುವುದಱುಂ ಸಂಸಾರಸಾರೋದಯಂ ||
 ಅತಿಸುಖಗಗೆ ಸಂದಸರ | ಸ್ವತಿಗೀತನ ಲಲಿತವಾಗ್ಯುಳಾಸಮೆ ಸದಲಂ ||
 ಕೃತಿಯವೊಲೆಸದಪುದು ಜಗ | ತ್ಪ್ರತೀತನೀತನೆ ಸರಸ್ವತೀಮಣಿಹಾರಂ ||
 ಕದಳೇಗರ್ಭಶ್ಯಾಮಂ | ಮೃದುಕುಟಲಃರೋರುಹಂ ಸರೋರುಹವದನಂ ||
 ಮೃದುಮಧ್ಯಮೆತನು ಹಿತಮಿತ | ಮೃದುಮಳನಂ ಲಲಿತಮಧುರಸಾಂದರ
 [ವೇಷಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ :-

1. ಆದಿಪುರಾಣ.

ಈ ಕಾವ್ಯವು ಆದಿತಿರ್ಧಕರನಾದ ಪುರುದೇವನ ಚರಿತವು; ಚಂಪೂರೂಪವಾ
 ಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಗ್ರಂಥವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದುದಾಗಿ—

ಇದುವೆ ಸುಕವಿಪ್ರವೋದ | ಪ್ರದಮಿದುವೆ ಸಮಸ್ತಭವ್ಯಲೋಕಪ್ರಮುದ |
 ಪ್ರದಮೆನೆನೆಗೞಾದಿಪುರಾ | ಇದೊಳಱುವುದು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಮಂ ಧರ್ಮಮು
 [ಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥವು 16 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪ
 ಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧರನ್ನೂ
 ಆಚಾರ್ಯರನ್ನೂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನೂ ಸಾಧುಗಳನ್ನೂ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಿಯನ್ನೂ ವ್ಯವಧ
 ಯಕ್ಷನನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ನುತಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಸಮಂತಭದ್ರನು ಮೊದಲುಗೊಂಡು
 ಅಕಳಂಕದೇವನ ವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ¹ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತರುವಾಯ

1. ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಶ್ವ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಗೃಹಪಂಥಾಚಾರ್ಯ, ಜಟಾಚಾರ್ಯ,
 ಶ್ರುತಕೀರ್ತ್ಯಾಚಾರ್ಯ, ಮುಲಧಾರಿಸಿದ್ಧಾಂತಮುನೀಶ್ವರ, ಜೀವೇಂದ್ರಮುನಿ, ಜಯ
 ನಂದಿಮುನಿ, ಅಕಳಂಕದೇವ.

ತನಗೆ "ಬುಧಸಮೂಹಂ" ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ¹ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು "ಇದಂ ಪೇಱಿಂದೆನೆ ಪೇಱಿಲ್ಯಾಂ ಮನಂದಂದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಥೆ "ಪರಂಪರೆಯಿಂ ವಿಶ್ವು ತವೀರನೇನಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯಪರೈಂತವಾಗಿರೆ ಬಂದುದು." ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾ ಭಿನಂದನನಾದ ವೃಷಭನು ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಭರತನು ಕೇಳಲು ವೃಷ ಭಸೇನಗಣಾಗ್ರಣಿ ಈ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ವಿಪ್ರಲಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾ ನಜಿನಸ್ವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗೌತಮರು ಮಗಧನಾಯಕನಿಗೆ ಅದನ್ನೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿ ದರು. ಆ ಕಥೆಯನ್ನೇ "ಅಪರಿಮಿತಭಕ್ತಿಯಿಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಥೆ ಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ -

“ಇದು ದೇವೇಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರವಂದ್ಯ ಪರಮಜೀನೇಂದ್ರಮುಖಚಂದ್ರವಾಕ್ಯಂದ್ರಿಕಾ ಪ್ರಸರಪ್ರಸಾದೋದೀರ್ಣಸೂಕ್ತಿ ಕಲ್ಪೋಲವಾಲಾಕೀರ್ಣಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವಪ್ರ ಣೀತಮಸ್ವಾದಿಪುರಾಣದೊಳೆ ||”

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಭಾಷಾಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪದದ ಜೋಡಣೆ ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗಿಯೂ ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಪದಗಳು ಮುತ್ತುಕೋದಂತೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿವೆ. ಬಂಧವು ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇವನ ವಾಗ್ಗೋಧರಣಿ ಪ್ರಾಯಃ ಇತರಕನ್ನಡ ಕವಿ ಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಸುತ್ತೇವೆ:-

ಮಗಳಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಹೇಳುವ ಬುದ್ಧಿವಾದು.

ಮನಮುಱದಂಜಿ ಚರ್ಚಿ ಬೆಸಕೆಯ ನಿಜವಲ್ಲಭನೇನನೆಂದೊಡಂ |

ಕಿನಿಸಿರೊಂದಿದಗ್ರಮಹಿಷೀ ಪದದಲ್ಲಿ ಪದಸ್ಥೆಯಾಗು ನಂ ||

ದನರನಗಣ್ಯಪುಣ್ಯಧನರಂ ಪಡೆಯೆಂದಮರ್ಧಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತ|

ತ್ತನುಜಿಯುಗಲ್ತೆ ಯೊಳೆ ನೆಗೆಪಿರ ಬಸಮಲ್ಲದ ಬಾಷ್ಪವಾರಿಯಂ ||

ಅಳಿಯನಿಗೆ ಅತ್ತೆಮಾವಂದಿರು ಹೇಳುವ ಹಿತೋಕ್ತಿ.

ಬಗೆದುಂ ನಿನ್ನ ನ್ನವಾಯೋನ್ನ ತಿಯನಿವಳತಿಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧಮಂ ನೀಂ |

ಬಗೆದುಂ ಸಂದಮ್ಪ್ರ ನಣ್ಣಂ ಬಗೆದುಮುಱಯದೇನಾನುಮೆಂದಾಗಳುಂ ಮೆ||

ಲ್ಲಗೆ ನೀಂ ಕಲ್ಪಿಪ್ಪುದೆಮ್ಮಂ ನೆನೆದೆರ್ಬಿಡದಂತಾಗಿ ಪಾಲಿಪ್ಪುದಿಂತೀ |

ಮೃಗಣಾಪೇಕ್ಷಾಜ್ಞೆಯಂ ಮನ್ನಿ ಸುವುದಿನಿತನಾಂ ಕೇಡಿದೆಂ ವಜ್ರಜಂಘಾ ||

1. ಸ್ವಭವವು ನೋಡ.

ಅಗಲಿಕೆ.

ಪೊಡೆಮಡುವುಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳ ನೆನೆಯುತ್ತಿ ರಿಮೆಂಬ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುವಂ |
 ಕುಡುವ ಪಲರ್ಮೆಯಿಂ ಪರಸಿ ನೇಸೆಯನಿಕ್ಕುವ ಬುದ್ಧಿವೇಲ್ವಿಕೆ ||
 ಯ್ಯೆಡೆ ನಿಮಗಂದೊಡಂಬಡಿಸ ನಲ್ಲರಗಲ್ಕೆಗೆ ಕಣ್ಣ ನೀರ್ಗಳಂ |
 ಮಿಡುವ ಬಹುಪ್ರಕಾರಜನಸಂಕಟವೊಪ್ಪಿದುದಾಪ್ರಯಾಣದೊಳ ||

ಪರ್ವತಪ್ರಾಂತ.

ಎಳನೀರೊತ್ತಿ ನೊಳೊತ್ತಿ ಬರ್ಪ ಪೊನಲೊಳ ಸಾಂದ್ರೇಂದುಕಾಂತೋಪಲೋ |
 ಚ್ಚೆಳೆತಾಚ್ಚಾ ಚ್ಚೆ ಜಳಪ್ರವಾಹಭರದೊಳ ಮಂದಾನಿಲಾಂದೋಳನಾ ||
 ಕುಳಿತಾರಾಮಫಲಾಮೃತೋಪವರಸನೋತ್ರತಂಗಳೊಳ ಸಾಲ್ವಿನಂ |
 ಜೆಳದೋರಂತೋಬಗಿದರ್ ಶಾಲಿವನದಿಂ ಸೇವ್ಯಂ ನಗೋಪತ್ಯಕಂ ||

ಮಾವು.

ತಳೆರೊಳೊಂಬಿನೊಳೊಳ್ಳ ಕೋಕಿಲಕುಲಂ ಪುಗೊಂಬಿನೊಳ ಪಾಡುತಿ |
 ಪಳೆವ್ಯಂದಂ ತುಟ್ಟುಗಿದರ್ ಬಲ್ಮಿಡಿಯ ತೂಗುಂಗೊಂಬಿನೊಳ ಪಾಯ್ದು ಬಂ ||
 ಡುಳಿಸುತ್ತಿಪ್ಪ ಕುಕಾಳೆ ತಮ್ಮೆ ಬೆಸದಿಂ ತಂತಮ್ಮೆ ಶಾಣಾಂತರಂ |
 ಗಳೊಳಿದರ್ಗಂಜತಂತ್ರದಂತೆಸೆವಿನಂ ಚೆಲ್ವಾದುವಿಮ್ಮಾವುಗುಗಳ ||
 ತಳೆರೊಳ ನೀನೆ ಬೆಡಂಗನೈ ನನೆಗಳೊಳ ನೀಂ ನೀಜನೈ ಪುಷ್ಪಸಂ |
 ಕುಳದೊಳ ನೀನೆ ವಿಳಾಸಿಯೈ ಮಿಡಿಗಳೊಳ ನೀಂ ಚೆಲ್ವನೈ ಪಣ್ಣ ಪ |
 ಣ್ಣೆಳೆನೋವೋ ಪೆಟತೇನೊ ನೀನೆ ಭುವನಕ್ಕಾ ರಾಧ್ಯನೈ ಭೃಂಗಕೋ |
 ಕಿಳೆಕೀರಪ್ಪಿಯು ಚೊತರಾಜ ತರುಗಳ ನಿನ್ನಂತೆ ಚೆನ್ನಂಗಳೆ ||

ಮಂದಾನಿಲ.

ಅಳಿನಿನದದ ಮದಕೋಕಿಳ | ಕಳನಿನದದ ಜತಿಯೊಳಭಿನಯಂ ನೆಗಟ್ಟುನೆಗಂ ||
 ಲಳಿತವನೇನಾಡಿಸಿದನೊ | ಮಳಯಾನಿಳನರ್ತಕಂ ಲತಾನರ್ತಕಿಯಾ ||

ಸುರಹೊನ್ನೆ.

ಎಸತ್ತಿ ಳನೆಯ್ದೆಕಂಡರಿಸಿ ಮುತ್ತಿ ನೊಳಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಚೂರ್ಣಮಂ |
 ಪಸರಿಸಿ ಕೇಸರಾಕೃತಿಯೊಳಲ್ಲಿಗೆ ಕರ್ಣಕೆಯಂದವನಿಗೆ ಕೀ |
 ಲಿಸಿ ಹೊಸತಪ್ಪ ವಾಣಿಕದ ನುಣ್ಣುರಲಂ ಮಧು ಮನ್ಮಥಂಗೆ ಬ |
 ಣ್ಣಿಸಿ ಸಮೆದಂತೆ ತೋಪುವುದು ಪುಗಳೊಳೆಂ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಚೆನ್ನನೋ ||

ವಸಂತ.

ಎಳವಿಸಿಲಿಗಳಿಗಳೆ ಮುದಿದ್ದು ದು ಚೂತಕುಜಾತವಿಗಳೇ,
 ಗಳ ನೆನದೋಪಿಂತಿದೊಳದಿನುಣ್ಣಿದ ಪಟ್ಟದವೃಂದವಿಗಳೇ ||
 ಗಳ ಮೊರದತ್ತು ಚಂದನದ ತಳ್ಳ ಬಲಾನಿಕರಕ್ಕದಿಗಳೇ |
 ಗಳ ನೆಗಟ್ಟಿತ್ತೆಲೇ ಪುಗಿಲದಾಗಲೆ ವೇಡ ವಸಂತರಾಜನಾ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ.

ಅದೊಂದಿನಿಸು ಬೇಗದಿಂ ನವಜಪಾಪ್ರಸೂನಾಭವಾ |
 ಯ್ದೊಂದಿನಿಸು ಬೇಗದಿಂ ಕನಕಕುಂಭದಂತಾಯ್ತು ಮು ||
 ತ್ತದೊಂದಿನಿಸು ಬೇಗದಿಂ ಮೃದುಮೃಣಾಳಸಂಕಾಕವಾ |
 ಯ್ದು ದೇಂ ಬಲಕೆ ಬಿಂಬದುಜ್ಜಳಿಕೆಯೋ ಸುಧಾಸೂತಿಯಾ ||

ಚಂಪಕ.

ಪಡೆದೊಡೆ ಕಂಪಂ ಬಲ್ಲಂ | ಬಡೆಯವು ಬಣ್ಣ ಮನೆ ಪಡೆದು ವಪ್ಪೊಡೆ ಕಂಪಂ ||
 ಪಡೆಯವು ಬಿಡಲರ್ಗಳರಡುವು | ನೊಡವೆಳದೀಚಂಪಕಕ್ಕೆ ಪೂಗಳೆ ದೊರೆಯೇ ||

2. ಭಾರತ ಅಥವಾ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಪಾಂಡವರ ಜನನದಿಂದ ಕೌರವವಧಿಯ ವರೆಗೆ ಭಾರತಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಅರಿಕೇಸರಿಯೆಂಬ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನನ್ನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥವು 14 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಮನ್ಮಥನಿಗೂ ಹೋಲಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ವಿನಾಯಕನನ್ನೂ ನುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತರುವಾಯ—ಹಿಂದೆ ಅನೇಕರು ಭಾರತಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಬಿಡದಂತೆ ಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನಾರೂ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ— ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು “ಪೇಟಿಲೊಡಚಿದನೀಪ್ರಬಂಧಮಂ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪೋಷಕನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—

“ ಇದು ವಿವಿಧಬುಧಜನವಿನುತಜನಪದಾಂಭೋಜವರಪ್ರಸಾದೋತ್ಪನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನ ಗಂಭೀರವಚನರಚನಚತುರಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದೊಳೆ” ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂಧವು ಅದಿವುರಾಣದ ಬಂಧದಷ್ಟು ಲಲಿತವಾಗಿಲ್ಲ; ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚು; ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಜರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ರಾಜಧರ್ಮ, ಅರ್ಜುನೋಕ್ತಿ.

ಒತ್ತಿ ತಟುಂಬಿ ನಿಂದ ರಿಪುಭೂಜನವಾಜದ ಬೇರ್ಗಲಂ ನಭ |
 ಕ್ಷೇತ್ರದೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಮಜಿವೊಕ್ಕೊಡೆ ಕಾಯದೆ ಚಾಗದೊಳ್ಳಿನ ||
 ಚೊತ್ತದೆ ಪೂಣ್ಣ ಬಾಲ್ಯಿ ಪುಯಿವಾನಸನೆಂಬನಜಾಂಡಮೆಂಬದೊಂ |
 ದತ್ತಿಯ ಪಣ್ಣೊಳರ್ಪ ಪುಯಿವಲ್ಲದೆ ವಾನಸನೇ ಮುರಾಂತಕಾ ||

ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವುದು.

ಕಲಿವರ್ಗಲಿಯಿದಲಿಕ್ಕೊಡವರೇಚ್ಚೊಡಮಂತವರಿಂ ಬಚ್ಚಿ ತಾ |
 ಮುಜಿವೊಡಮೇಲಿರಂತವರಣಂ ತಮಗಂ ಬಚ್ಚಿ ಕ್ಷಿಲ್ಲ ಧರ್ಮಮಂ ||
 ಗಣಿಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಿದೊಂದೆ ಚದುರಿಂತುಟು ಸಂಸೃತಿಧರ್ಮಮೇಕೆ ಬಾ |
 ಯುಜಿವುದದೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುವುದೇಕೆ ಪಲುಂಬುವುದೇಕೆ ನೋವುದೋ ||

ಧನಮದ.

ನುಡಿ ತಡವಪ್ಪುದೊಂದು ಮೊಗದೊಳ ಮುಲಿಂಕಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳಿದೊಂದು ನಾ |
 ನ್ನೆಡೆಗುಡದಿಪುದೊಂದು ನುಡಿಗಳ ಮೊಜಿಯಂ ಮಜಿಯಿಪ್ಪುದೊಂದು ಕ ||
 ಳ್ಗುಡಿವರಂದಮಿಂತು ಸಿರಿ ಸಾರ್ತರೆ ಸಾರ್ವದದರ್ಕೆ ಸಂದೆಯಂ |
 ಬಡದೆ ಜಲಕ್ಕನೀಗಳೆಡೆಂದೆ ಸಿರಿ ಕಳೊಡವುಟ್ಟಿತೆಂಬುದಂ ||

ಅರ್ಜುನನ ವಿರಹ.

ಅಲರಲರ್ಗಣ ಮುಗುಳ ನಗೆ ಮಡಲ್ ತೊಡೆ ತುಂಬಿ ಕುರುಳ ತಳಿರ ತಳಂ |
 ಗೊಲೆ ಮೊಲೆ ಕಂಪು ಕಂಪು ಕೊನೆ ಸೆಳ್ಳುಗುರ್ಗಳ ಕುಡಿ ತೋಳ ನಯಂನೆಯಂ ||
 ನೆಲೆ ನೆಲೆ ಭಂಗಿ ಭಂಗಿ ಪದವಣಿ ಬೆಳವಾರ್ಯ ಪೆತ್ತಿತ್ತಲಿದಂತೊ ಕೋ |
 ಮಲಲತೆ ಪೇಜಿಮೆನ್ನಿ ನಿಯಳಂ ಮಜಿಗೊಂಡುದೊ ಸೂಜಿಗೊಂಡುದೋ ||

ನಂದನ.

ಕವಿವ ಮದಾಳಿಯಿಂ ಮಸುಳನಾಗಿ ಪಯೋಜರಜಂಗಳೊಳ ಕವಿ |
 ಲ್ಗವಿಲನುವಾಗಿ ಒಂದ ಮಲಯಾನಿಲನೊದೆ ತೆರಳ್ಳೆ ಚೂತಪ ||
 ಲ್ಲವದ ತೆರಳ್ಳೆ ತದ್ವನವಿಲಾಸಿನಿಯುಟ್ಟು ದುಕೂಲದೊಂದು ಪ |
 ಲ್ಲವದ ತೆರಳ್ಳೆ ಯಂತೆಸೆಯೆ ಕಣ್ಣೆ ಸದಿದುರ್ವು ನಂದನಾಳಿಗಳ ||

ಮಿದಿದೊಡೆ ತನಿಗರ್ಬು ರಸಂ | ಬಿಡುವುವು ಬಿರಿದೊಂದು ಮುಗುಳ ಕಂಪಿನೊಳ
[ಮೊಗಂ ||

ಗಿಡುವುವು ತುಂಬಿಗಳಲ್ಲ ಮೆ|ವಡುವುವು ಕುಡಿದೊಂದು ಪಣ್ಣ ರಸದೊಳ ಗಿಳಿಗಳೆ ||

ವರ್ಷಕಾಲ.

ದನೆ ಪಸುರೇಣ ಪಚ್ಚೆಯೊಳ ಮುಚ್ಚಿ ಮುಸುಂಕಿದ ಮೂಲ್ಚಿ ಯಾದುದಾ |
ಗಸಮಳಿನೀಳಿನೀಳ ಗಳಕಂಠವನೊಳವಿನೀಳ ನೀರದ ||

ಪ್ರಸರವಿಭಾಸಿಯಾದುದು ಸವಿಾರನುದಾರಕದಂಬಕೇತಕೀ |
ಪ್ರಸರರಜಸ್ವರಪ್ರಕಟಪಾಂಸುಳಮಾದುದು ಮೇಘಕಾಲದೊಳ ||
ಪೊಳವಮರೇಂದ್ರಗೋಪದ ಪಸುರ್ತೆಳವುಳ್ಳ ತಳ್ಳ ಕಾಮುರ್ಗಿ |
ಲ್ಲಳ ಕಿಲಿಗೊಂಕುಗೊಂಕಿದ ಪೊನಲ್ಲಳ ಕೆಂಪು ಪಸುರ್ಪು ಕರ್ಪು ಬೆ ||
ಳ್ವೊಳಕೊಳ ಶಕ್ರಕಾಮುರ್ಕವಿಳಾಸಮನೇನೆರ್ದೊಂಡು ಬೇಟದ |
ತ್ತಳಗಮನುಂಟುಮಾಡಿದುದೊ ಕಾಮನ ಕಾಮುರ್ಕದಂತೆ ಕಾಮುರ್ಕಂ ||

ಶರತ್ಕಾಲ.

ಕಡವಿನ ಕಂಪಡಂಗಿದುದು ಜಾದಿಯ ಸೊಂಪೆನೆದತ್ತು ಸೋಗೆಯು |
ಕುರ್ಡುಗಿದುದಂಚಿಯುರ್ಕು ಪೊಸತಾಯ್ತು ಮುಗಿಲ್ಲಳ ನೀಳ್ಳೆ ಕರ್ಪುಮೋ ||
ಗಡಿಸಿದುದಿದುಮಂಡಳದ ಕರ್ಪೆನೆದತ್ತು ಘನಾಗಮಂ ಮೊದ |
ಲ್ಲಿಡೆ ಶರದಾಗಮಂ ನೆಣಿಯೆ ಪರ್ವ ಸಮಸ್ತ ಮಹೀವಿಭಾಗಮಂ ||
ಅಳಿ ಬಿರಿದರ್ ಜಾದಿಯೊಳ ಪಲ್ವೊರೆಯುತ್ತಿರೆ ಹಂಸೆ ಪೂತ ಪೂ |
ಗೊಳದೊಳ ರಾಗಿಸುತ್ತಿರೆ ಕುಕಾವಳಿ ಬಂಧುರಗಂಧಕಾಳಿನಂ ||
ಕುಳದೊಳ ಪಾಯ್ದು ಪಾಯ್ದು ನಲಿಯುತ್ತಿರೆ ಸಾರೆ ಚಕೋರಮಿಂದುಮಂ |
ಡಳಗಕಿತಾವ್ಯತಾಸವಮನುಂಜುಸಿರುತ್ತಿರೆ ಚೆಲ್ವು ಕಾರದಂ ||

ಭೀಷ್ಮಶರತ್ಕಾಲ.

ತಿಂತಿಣಿಯಾಗಿ ನಟ್ಟ ಕಣೆಯೊಳ ನೆಲಮುಟ್ಟದ ಮೆಯ್ಯೊಳತ್ತಮಿ |
ತ್ತಂ ತೆತ್ತಿದರ್ ಪುಣ್ಣಳಸೆವಕ್ಕ ರದಂತಿರೆ ನೋಡಿ ಕಲ್ಲಮೆಂ ||
ಬಂತವೊಲರ್ದನಟ್ಟವಣೆಗೋಲ್ಲಳ ಮೇಲೆನೆದರ್ ವೀರನಿ |
ದ್ಧಾಂತದ ಶಾಸನಂಬರೆದ ಪೊತ್ತಗೆಯಂತಮರಾಸಗಾತ್ಮಜಂ ||

ರಾಜಸೇವೆ.

ಕಲಿಯನೆ ಪಂದೆವಾಲ್ಯ ಕಡುವಂದೆಯನೊಳ ಲಿವಾಲ್ಯ ತಕ್ಕನಂ |
ಪೊಲೆಯನ ವಾಲ್ಯ ಮುಂ ಪೊಲೆಯನಂ ನೆಣಿ ತಕ್ಕನೆ ವಾಲ್ಯ ತನ್ನೊಳ ||

ಗ್ಗಲಿಸಿ ಪೊದಟ್ಟು -ಪರ್ವದವಿವೇಕಿತೆಯಿಂ ನೃಪಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ಸಂ |
ಚಲಮದಪ್ಪಾಂದವೋಲಗಿಸಿ ಬಾಚ್ಚುದೆ ಕದ್ವಮಿಳಾಧಿನಾಥರಂ ||

ಸ್ತ್ರೀಶ್ಲೋಕ.

ಇಪ್ಪುವ ಪಿಣಿರೆ ತೆರಳೊಡೆವ ಕಣ್ಣಿನಿ ಮಾಣದೆ ಮೋದೆ ಶೋಕದ |
ಚ್ಚಿಪ್ಪಾದವೊಲಿದ್ ಬಾಸುಪ್ಪಾನಪ್ಪು ಕಪ್ಪು ಬಪ್ಪು ಜೋಪ್ಪು ಮೆ |
ಯ್ಪುಪ್ಪಿಗುವ ಬೇಗದೊಳ್ಳೊಗಮಾಣಂ ದೆಸೆಗಾಣದ ನೋಟವ್ವಾರುಮಂ |
ಮುಪ್ಪುಗಿಸೆ ಬಂದುದಂದು ಕರುಣಂ ಬರೆ ವೈರಿನೈಪಾಂಗನಾಜನಂ ||

ದುರ್ಯೋಧನಸ್ತಲಾಪ.

ಬಡಲೆರಡೊಂದೆ ಜೀವಮಿವರ್ಗಂಬುದನೆಂಬುದು ಲೋಕವಿಾಗಳಾ |
ನುಡಿ ಪುನಿಯಾಯ್ತು ನಿನ್ನ ಸು ಕಿರೀಟೆಯ ಶಾತಶರಂಗಳಿಂದೆ ಪೋ ||
ಪೊಡಮೆನಗಿನ್ನು ವಿಯೋಡಲೊಳಿದುರ್ದು ನಾಣಿಲಿಜೀವಮೆಂದೊಡಾ |
ವೆಡೆಯೊಳೆ ನಿನ್ನೊಳೆನ್ನ ಕಡುಗೂರ್ಮೆಯುಮಲ್ಲು ಲಿಯುಮಂಗಳಲ್ಲಳಾ ||

ಬನವಾಸಿ ದೇಶ.

ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿ ನೋಂಕಿದೊಡವೊಳ್ಳು ತಿಗೊಡೊಡಮಿಂಪನಾಳ್ಳೆ ಗೇ |
ಯಂ ಕಿವಿವೊಕ್ಕೊಡಂ ಬಿರಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಂದೊಡವಾದ ಕೆಂದಲಂ ||
ಪಂ ಕೆಳೆಗೊಂಡೊಡಂ ಮಧುಮಹೋತ್ಸವವಾದೊಡವೇನನೆಂದನಾ |
ರಂಕುಸಮಿಟ್ಟೊಡಂ ನೆನೆವುದೆನ್ನ ಮನಂ ಬನವಾಸಿದೇಶಮಂ ||

ಅಸಗ. ಸು. 945.

ಪೊನ್ನನು (ಸು. 950) ತನ್ನ ಶಾಂತಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ತಾನು “ಕನ್ನಡಕವಿತೆಯೊಳಸಗಂ | ಗನ್ನೂರ್ಮಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಯಸೇನನು (1112) ತನ್ನ ಧರ್ಮಾಮೃತದಲ್ಲಿ—“ಅಸಗನ ದೇಸೆ” ಎಂದು ಈತನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ದುರ್ಗಸಿಂಹನು (ಸು. 1145) ಈತನನ್ನು ಮನಸಿಜ, ಚಂದ್ರ, ಇವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ

“ಪೊಸತನಿಸಿ ದೇಸೆಯುಂ ನವ | ರಸವೆನೆಯತ್ತೊಳ್ಳು ವೆತ್ತ ವರ್ಣಾದಿನಿಗಳೇ |

ನೆನದುಪೊ ಸುಕವಿಗಳನೆ ನೆಗ | ಲ್ಪಿಸಗನ ಮನಸಿಜನ ಚಂದ್ರ . . . . .”

ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೇಶಿರಾಜನೂ (ಸು. 1260) ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದದರಿಂದ ಈತನು ಪ್ರೌಢಕವಿಯಾಗಿದ್ದರಬೇಕು. ಇವನು

ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೇ ತಿಳಿಯದು. ಪೊನ್ನನು (ಸು. 950) ಈತನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ: ಸುಮಾರು 945ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೊನ್ನ ಸು. 950.

ಈತನು ಶಾಂತಿಪುರಾಣವನ್ನೂ ಜನಾರ್ಕರವಾಲೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಂತಿಪುರಾಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

“ಪ್ರಕಟಂ ಲೋಕೋತ್ತರಲಾ | ಕಿಕಪರಿಣತಿ ಪೊನ್ನಿಗಂಗೆ ಶಾಂತೀಶ್ವರರಾ ||
ಮಕಥಾಪ್ರಶ್ನಿಯಿಂದಾ | ದ ಕೃತಿಗಳ್ ..... ||
ವಿದಿತಭುವನೈಕರಾಮಾ | ಭ್ಯುದಯಕ್ಕಂ ಬೆಲೆಗವಾವುದಂತರಮಿಂತೀ ||
ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಭುವನಂಗಳ್ | ಪದಿನಾಲ್ಕು ಶ್ವಾಸರಚನೆಗಂ ಬೆಲೆಮಕ್ಕುಂ ||”

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಈತನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಶ್ವಾಸವುಳ್ಳ “ರಾಮಕಥೆ” ಅಥವಾ “ಭುವನೈಕರಾಮಾಭ್ಯುದಯ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ “ಸಂದ ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತಮೆಂದೀಕೃತಿಯೆಂದಿನರ್ಕೆ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಶಾಂತಿಪುರಾಣವೆಂಬ “ಈಕೃತಿ” ಯಲ್ಲದೆ “ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತ” ವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿಯೂ ಈತನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ರಾಮಕಥೆಯೂ ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತಕೃತಿಯೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ—

ಉದಯಾಸ್ತೋನ್ನ ತಥೈಲಸೇತುಹಿಮವತ್ಪತ್ನೀಲಪಯಂತಸಂ |
ಪದೆಯಂ ವಾರ್ಧಿತರಂಗರಂಗನಿನದತ್ಕಾಂಚೀಕಲಾಪಾಂಚಿತಾ ||
ಸ್ವದಯಂ ಸಾಧಿಸ ಕಚ್ಚಿಗಂಗೆ ನೆಲನಂ ನಿವ್ಯಾಜದಿಂದಂ ನಿಮಿ |
ಚಿರದ ಗೆಲ್ಲಂ ಭುವನೈಕರಾಮಮಹಿಪಂಗಕ್ಕುಂ ಪೇರ್ಗಕ್ಕು ಮೇ|| 1

*** ಆನೆಯ ಮೇಲೆಯುವಣಳ ಮೇಲೆಯುಂ |

ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆಯುಂ ಪರಿದುದೊಂದೆ ಗಜಾ ಭುವನೈಕರಾಮನಾ || 2

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ “ಭುವನೈಕರಾಮ” ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದು ಪೊನ್ನನ “ಭುವನೈಕರಾಮಾಭ್ಯುದಯ”ದ ಪದ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಇವನ ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈತನು ಜೈನಮತದವನು. ಇವನಿಗೆ ಪೊನ್ನ, ಪೊನ್ನಿಗ, ಪೊನ್ನಮಯ್ಯ, ಸವಣ, ಕೊರುಳ್ಳೆ ಸವಣ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳುಂಟು; ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಉಭಯಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಸರ್ವದೇವಕವೀಂದ್ರ, ಸೌಜನ್ಯಕಂದಾಂಕುರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳೂ ಉಂಟು.

1. ಪುಟ. 188. 2. ಪುಟ. 146.

*** ಕವಿತಾರಸಮಂ ಸದರ್ದೈವಾ ||

ದಿತ್ಯಮನಿಂದ್ರನಂದಿಮುನಿಯಿಂ ಪಡೆದೊಂ ದೊರೆಯಾರ್ಕ ವಿತ್ಯವಾ |
ದಿತ್ಯಕುಲಂ ಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮನಿಪುನ್ನತಿಯಿಂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಳೆ ||

ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನ ಗುರು ಇಂದ್ರನಂದಿ¹ ಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಭುವನದ ಕನ್ನಡಸಕ್ಕದ | ಕವಿಗಳ ಸಲೆ ಸಾಲೆ ಸೋಲೆ ಸವಣಂಗಿತ್ತಂ ||
ಸವೀಕಮುಭಯಕವಿಚ | ಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ನಿಜಾಹಿತೋಷ್ಣಂ ಕೃಷ್ಣಂ ||
ಕವಿತಾವಿಳಾಸಮಂ ಚ | ಕ್ರವರ್ತಿ ತಾನಿದರ್ ಮೆಚ್ಚೆ ವೆಸಗೊಂಡೆರಡುಂ ||
ಕವಿತೆಯೊಳಮುಭಯಕವಿಚ | ಕ್ರವರ್ತಿಯೆನೆ ನೆಗಲ್ಪಿ ನೀಕುರುಳ್ಳೆ ಸವಣಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜನು ಉಭಯಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಜನ್ನನೂ (1209) ತನ್ನ ಯಶೋಧರಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ—

ಕನ್ನರನಾದರದಿಂ ಕುಡೆ | ಹೊನ್ನಂ ಮನವೊನೆದು ತೈಲಪಂ ಕುಡೆ ರನ್ನಂ ||
ಮನ್ನಿಸಿ ಬಲ್ಲಾಳಂ ಕುಡೆ | ಜನ್ನಂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ತಳದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನೇ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು (ಸು. 1145)

***** ಪಡೆದಂ ವಿಶ್ವಾ ||

ವನಿಪಾಲಂ ಕೃಷ್ಣನರೇಂ | ದ್ರನೀಯೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ಪೊನ್ನಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ರನ್ನನು (993) ಈ ಕವಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊಗಳುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ, ಈತನಿಂದ ಶಾಂತಿ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ ಮಲ್ಲಪ, ಪುನ್ನಿಮಯ್ಯ, ಎಂಬವರು ಮುಂದೆ ತೈಲಪನ ಚಮೂಪತಿಗಳಾದಂತೆ ರನ್ನನ ಅಜಿತಪುರಾಣದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ತೈಲಪನು 973ರಿಂದ 997ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಗೆ “ಉಭಯಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ರಾಜನು 945ರಿಂದ 956ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ, ಕನ್ನರ, ಅಕಾಲವರ್ಷ, ನಿರುಪಮ—ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟವಂಶದ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಾಗಿರಬೇಕು.² ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪೊನ್ನನು ಸುಮಾರು 950 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈತನು ಒಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕವಿ. ಈತನನ್ನು ಅನೇಕಕವಿಗಳು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ:—

1. ಈ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಜೈನಗುರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಮಭೂಷಣವೆಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನೇಯೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

2. ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ. ಉಪೋದ್ಭೂತ. ಪುಟ 73.

ಚದುರರನಿಸಿದರ ಚಿತ್ತ | ಕ್ಷಿ ದು ಪೊಸತೆನಿಸಿದ ರೀತಿಯಂ ನಿರ್ವಹಿದ ||
ಗ್ಗದ ಬಟ್ಟೆ ಬಗೆಯ ತನಗ | ಲ್ಲದೆ ವಚ್ಚಿಟ್ಟಿನಿ ಪೊನ್ನನಂ ಪೊಗಟದರಾರ ||

[ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತ (1205)]

ಹೀಗೆಯೇ ನಯಸೇನ (1112), ನಾಗವರ್ಮ (ಸು. 1145), ರುದ್ರಭಟ್ಟ (ಸು. 1180), ಕೇತೀರಾಜ (ಸು. 1260), ಮಧುರ¹ (ಸು. 1380), ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ನಾಗವರ್ಮಕೇತೀರಾಜಾದಿ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಕಾರರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ ಈ ಮೂವರೂ "ರತ್ನತ್ರಯ" ವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ರನ್ನನ ಅಜಿತಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೆ—

ಕವಿಜನದೊಳ ರತ್ನತ್ರಯ | ಪವಿತ್ರನೆ ನೆಗಟ್ಟಿ ಪಂಪನುಂ ಪೊನ್ನಿಗನುಂ ||
ಕವಿರತ್ನನುಮೂವರ | ಕವಿಗಳ ಜಿನಸಮಯದೀಪಕರ ವೆತ್ತರೊಳರೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿ ಪಂಪನಂತೆಯೇ ಆವ ಹಿಂದಣ ಕವಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ—
ಕನ್ನಡಕವಿತೆಯೊಳಸಗಂ | ಗನ್ನೂರ್ಮಡಿ ರೇಖೆಗ್ಗಳಂ ಸಕ್ಕದದೊಳ ||
ಮುನ್ನುಳ್ಳ ಕಾಳಿದಾಸಂ | ಗನ್ನೂರ್ಮಡಿ ರಚನೆಯೊಳ ಕುರುಳ್ಳಳವಣಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕನ್ನಡಕವಿಯಾದ ಅಸಗನನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಯಾದ ಕಾಳಿದಾಸನನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಅವರಿಗಿಂತ ತಾನು ಚತುರನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಈತನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನಿಗಿರುವ ಪ್ರಾಧಿಯನ್ನೂ ಅದ್ವಿತೀಯವಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ದೊರೆಯಿಲ್ಲನೆ ಪೊರೆಯಿಲ್ಲನೆ | ನೆರಮಿಲ್ಲನೆ ಸಮಂ ಸಕ್ಕದಂ ಕನ್ನಡಮಂ ||
ಬೆರಡುಂ ಕವಿತೆಸುನಮುಳ್ಳ | ತ್ತರಂತಿರೊಡನಡವಿದಂ ಕುರುಳ್ಳಳವಣಂ ||
ಇದಿಗ್ಗೆ ಬರೆ ಪೊನ್ನಿಗಂ ಕಿಡಿ | ಸದಿರಂ ಕವಿಗಮಕಿವಾದಿವಾಗ್ಗಿಗಳ ಕವಿ ||
ತ್ವದ ಗಮಕಿತ್ವದ ವಾದಿ | ತ್ವದ ವಾಗ್ಗಿತ್ವದ ಪೊಡರ್ಪಮಂ ದರ್ಪಮುಮಂ ||
ನೆರಿದುವೆನಿವೆರಡುಂ ಕವಿ | ತಾರಸವಿಸವಣನೊರ್ವನೊಳ ನೆಲಸಿದುವಿ ||
ನ್ನಾರಾರ ಕವಿತ್ಯಮುಮವಿ | ಚಾರಿತರಮಣೀಯಮಲ್ಲಿ ಪುರುಳ್ಳಸುವುದೇ ||
ಎರಡೆಡೆಗೆ ವರ್ಪನುಂ ಮ | ಚ್ಚರಿಸುವನುಂ ನುಡಿಗೇ ಸಕ್ಕದಂ ಕನ್ನಡಮಂ ||
ಬೆರಡುಂ ಕವಿತೆಸು ಬಟ್ಟಿಗೆ | ಬೆರಲಿತ್ತಿ ದನಿಳೆಯೊಳೇಕುರುಳ್ಳಳವಣಂ ||
ಜನಮಡಿಗಿಡೆ ಪೆಟರಿಂ ಪೇ | ಲಸದ ವಸರ ವೆತ್ತರದನಿಸಿ ಪೆಟರಿಂದಂ ನೋ ||
ದಿಸದ ಪೆಂಂಗಿನೆಡೆಗುಡ | ದಸಹಾಯಕವೀಶ್ವರಂ ಕುರುಳ್ಳಳವಣಂ ||
ನೋಡಿರೆ ವೆಚ್ಚಿ ಮೂಱುವರೆ ಭಾವೆಗಳಂ ಪೆಟರ್ಥಮಂ ಪೆಟರಿ |
ಮಾಡಿದ ದೇಸೆಯಂ ಪೆಟರ ಬಿನ್ನಣಮಂ ಪೆಟರೋಜೆಯಂ ಕಡಂ ||

1. ರನ್ನನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. 2. ನಾಗವರ್ಮನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಮಾಡುವ ಕಳ್ಳ ಕೊಳ್ಳು ಖಳರಿಕೆಮ ಕಬ್ಬಿಗಗಳ್ಳರೆಂದು ಕೂ |
 ಸಾಡಿಸಲಾಗದಕ್ಕ ರದ ರಾಜ್ಯದೊಳೀಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾ ||
 ಕಂಡೊಡನಾಡಿದಕ್ಕ ರಿಗನಕ್ಕ ರಿಗಂ ಗೆಡೆಗೊಂಡ ಪಂಡಿತಂ |
 ಪಂಡಿತನೆಯ್ಲ ಕಲ್ತ ಚದುರಂ ಚದುರಂ ಸಭೆಗುಕ್ತಿ ಮಂಡನಂ ||
 ಮಂಡನನಲ್ಲಯಂ ಕಿಡಿಸದಾಳ್ತ ನೃಪಂ ನೃಪನಿರ್ದ ಮಂಡಲಂ |
 ಮಂಡಲಮೆಂದೊಡೆಯ್ಲ ಲರಿದುನ್ನ ತಿಯಂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾ ||

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ:—

1. ಶಾಂತಿಪುರಾಣ.

ಇದು ಹದಿನಾರನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಶಾಂತಿನಾಥನ ಚರಿತವು ; ಚಂಪೂ ರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಹನ್ನೆರಡು ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕವಿ-ಪು ರಾಣಚೂಡಾಮಣಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ—

ಶಾಂತಿಜನಜನ್ಮ ಜಲಧಿಗೆ | ಶಾಂತಿಪುರಾಣಮೆ ಪರಾರ್ಥ್ಯರತ್ನ ಮಿದಂ ವೇ ||
 ಟ್ವಂತು ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆ | ನೋಂತಂ ಪೆಸರಿಂ ಪುರಾಣಚೂಡಾಮಣಿಯಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ವೆಂಗವಿಷಯದಲ್ಲಿಯ ಕಮ್ಮೆನಾಡಿನ ಪುಂಗುನೂರೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಂಡಿನ್ಯ ಗೋತ್ರೋದ್ಯವನಾದ ಯಜ್ಞವಲ್ಕುಲ್ಯಸದೃಶನಾದ ನಾಗಮಯ್ಯನೆಂಬ ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಮಲ್ಲಪನೆಂದೂ ಪುನ್ನಿಮಯ್ಯನೆಂದೂ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ಜಿನಚಂದ್ರದೇವರ “ ಪರೋಕ್ಷವಿನಯ ” ಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಚಾರ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯಸಾಧುಗಳನ್ನೂ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತರುವಾಯ ಜಿನಚಂದ್ರಮುನಿಯ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು¹ ಕೊಟ್ಟು ಆ “ಜಿನಚಂದ್ರನಂ ಶಾಂತೀಶ್ವರಕಥೆಗೆ ಪತಿಯೆನಟ್ಟಿ ಪೇಲ್ವಿಂ ಕೃತಿಯಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ ಮಲ್ಲಪಯ್ಯಪುನ್ನಿಮಯ್ಯರ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ನಿವರಿಸಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—

1. ಕಾನೂರ್ಗದ ಅರ್ಹದ್ವಲಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯ ಅರ್ಹಣಂದಿಯೋಗಿ ; ಆತನ ಶಿಷ್ಯ ವೀರಣಂದಿಮುನಿ ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಬಿಟ್ಟದ ರಾಮಣಂದಿ ; ಆತನ ಶಿಷ್ಯ ಚಂದಿನಂದಿ ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯನೇ ಕಥೆಗೆ ಪತಿಯಾದ ಜಿನಚಂದ್ರಮುನಿ. ಈತನು ಒಂದು ಪೂಜ್ಯಪಾಠಚರಿತವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಕವಿಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದು ಜಿನೇಂದ್ರಚರಣಸರಸೀರುಹಃ ಲೀಮುಖಾಯವಾನ ಶ್ರೀಮದುಭಯಕವಿಚಕ್ರ
 ವರ್ತಿನಿರ್ವರ್ತಿತಮುಂ ಅಮ್ಮನಭಕ್ತಾಭಿಧಾನವಿದ್ಯಾನಿಧಾನಮಲ್ಲಪಾರ್ಯತದನುಜಾತಾ
 ಭಿಜಾತನಃರಸ್ವತಪುನ್ನ ವಾರ್ಯಕಾರಿತಮುಮಪ್ಪ ಪುರಾಣಚೂಡಾಮಣಿಯೊಳೆ—
 ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಐತ್ರಿಧವಾಗಿದೆ; ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
 ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಭಾತ.

ದೇವಗಳ ಮೃಗಮದಕರ್ದಮ | ದೇವಕದಿನಸ್ತೆಕ್ಕೆ ಪಾಲೊಳೊಲಾಡಿದವೋಲೆ ||
 ಎಸದಿರ್ದುಪೋಯ್ಯನೊಯ್ಯನೆ | ಮಸುಳ್ಳುವು ತಾರಗೆಗಳೊಣಗಿದಗೆಗಳ ತೆಟುದಿಂ

ಚಂದ್ರೋದಯ.

ಉದಯಕ್ಷಾಭೃತ್ತೆಟಂ ರಂಗಮನುಡುತತಿ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಕ್ಷೇಪಮಂ ಪ |
 ನಿರ್ದಗುವರ್ಪಸ್ಪಂಧಕಾರಂ ನವಯವನಿಕೆಯಂ ನಾಲ್ಕು ಜಾವಂಗಳೆಂ ತ ||
 ಪ್ಪದೆ ನಾಲ್ಕು ಕಂಗಳಂ ಪೋಲ್ತ ಮದಿರೆ ಹಿಮಕೃನ್ನಾಟಿಕಾಸೂತ್ರಧಾರಾ |
 ಭೃವಯಪಾರಂಭಮಿಂದ್ರಾಶೆಯೊಳೆನೆಯೆನೆ ಚೆಲ್ವಾಯ್ತು | (ತಾಂಕುಟಿಂಟಂ ||

ಮಾವು.

ಪುದಿವಳಿಗಾಯ್ ಬಸಂತದ ಮೊದಲೆ ನೆರೆದೊಪ್ಪುವ ದೋರೆಗಾಯ್ ಬಸಂ |
 ತದ ನಡು ಪಣಿ ಬಸಂತದ ಸೆಟ್ಟಂಗನೆ ತನ್ಮಯಮುಪ್ಪಿನಂ ಬಸಂ ||
 ತದ ನಿಮಿದಾರ್ದಿ ಮಧ್ಯಮವಸಾನಮೊಡಂಬಡೆ ತನ್ನೊಳಂ ಬಸಂ |
 ತದೊಳಮದೇಂ ಬಸಂತದದಗುಂತಿಗೆ ಬಾಲಿಸ್ತೊಡಲಾಯ್ತು ಮಾಮರಂ ||

ಸರಸ್ಸು.

ವಿಧಳಿತಹೇಮತಾಮರಸಸಾಂದ್ರಲಸನ್ಮಕರಂದಸಿಕ್ತಪ |
 ಟ್ಪದತತಿ ಪಾಯ್ಕು ಪಾಯ್ಕು ಸರಸೀರುಹದಿಂ ಸರಸೀರುಹಕ್ಕೆ ಪೋ ||
 ಲ್ತುದು [ಮಧುವುಂ] ಮನೋಭವನುಮುಖ್ಯಯೊಳಾಡುವ ಪೋನ್ನ ಬಟ್ಟನೊ |
 ಮೊದಲೆ ಮನೋಜಕಾಂತೆ ಮುಳಿಸಿಂ ದೆಸಗೋವದೆ ಸೂಸುವಂದಮಂ ||

ವನ.

ಮೆಯ್ಯಸಮೊಂದೆ ಪೂವಿನೊಳೆ ಪೋಗೆ ತೊಂದಿರಿದಳ್ಳೆಗೊಂಬಿನೊಳೆ |
 ಪಾಯ್ಕುದುಮೊಂದೆ ಪಣ್ಣ ರಸಮಂ ಸವಿಗಾಣದೆ ಚೂಕುವಂ ನೆಲ ||
 ಕ್ಕುಯ್ಯುದುಮೊಂದೆ ಕೋರಕದೊಳೆತ್ತ ಮೆವಟ್ಟವಚತ್ತು ಲಂಘನಂ |
 ಗೆಯ್ಯುದುಮಾದುದಾಮಧುಪಕೀರಹಿಕಾಳಿಗೆ ನಂದನಂಗಳೊಳೆ ||
 ನಯಮಳವಟ್ಟ ಪಚ್ಚೆ ಸಹಕಾರದೊಳಿಂಗುಳಿಕಂ ತಳೆರ್ತೋ |
 ಕೆಯೊಳೆರಿದಾಳಮುಳ್ಳೆಲರ್ಡ ಸಂಪಗೆಯೊಳೆ ಕಡುಗರ್ಪು ಭೃಂಗಕೋ ||

ಟೈಲೊಳಸಿದರ್ಧ ನೀಲಿ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಗೆಯೊಳ ಸಮನಾಗೆ ಚೇರಣ್ಣ |
 ಟೈಯೆ ಬರೆದಿಟ್ಟ ಚಿತ್ರದ ಬನಕ್ಕೆ ಣೆಯಾಯ್ತು ಬನಂ ವಿದೇಹದೊಳ ||

ವಸಂತ.

ಸಕಲಮಧುವ್ರತಪ್ರಚಯಮೆಂಬ ಪಿಕಾವಳಿಯೆಂಬ ಸದ್ಯಚ |
 ಶ್ರುಕಕುಳಮೆಂಬ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದ ಗಾಯಕಸತ್ಪ್ರತಿಹಾರವೃತ್ತಪಾ ||
 ಕಕತತಿಗತ್ತನಗ್ಗಳದ ಮಾವಿನ ಪೂವಿನ ಮಾವಿನಂಕುರ |
 ಪ್ರಕರದ ಮಾವಿನೊಳ್ಳಿಡಿಯ . . . ಜೀವಿತಮಂ ಬಸಂತದೊಳ ||

ಅಶೋಕ.

ಭ್ರಾಜಿತಧೂಮನಾಳೆ ಮಧು ಪಾವಳಿ ಕೇಸುರಿ ಕೆಂದಳೆರ ತದು |
 ವೀಣಮುದಗ್ರವಚ್ಚಯೆನೆ ಯಾತ್ರೆಯೊಳಂಗಜನಿಕ್ಷುಣಾಪಮಂ ||
 ಪೂಜಿಸಿ ವೀಣಕೇತನಮನರ್ಚಿಸಿ ವಾಜಿಯನಾಜಿಗೊಂದು ನಿ |
 ರಾಜಿಸಲಂದು ಪೊತ್ತಿಸಿದ ದೀಪ್ಯಮೆನಿಪ್ಪುವು ತಳ್ಳ ಕೋಕೆಗಳ ||

ಮಲ್ಲಿಗೆ.

ಕುಸುಮಕುಲಕ್ಕೆ ನಿನ್ನರಸೆ ನಿನ್ನ ವಿಳಾಸಮೆ ನಿನ್ನ ಚೆಲ್ವೆ ನಿ |
 ನ್ನೆಸಕಮೆ ನಿನ್ನ ಸಲೆ ಮಧುಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಳಾಮಲಯಾನಿಲೇಂದುಗಳ ||
 ಪೊಸಯಿಸೆ ನಿನ್ನ ಸಾರಭಮನೆಂದಭಿಷೇಕಪುರಸ್ಕರಂ ಸ್ಮರಂ |
 ನನುವಿರಿದಿದ್ ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದನಂಕದ ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಮಂ ||

2. ಜಿನಾಕ್ಷರಮಾಲೆ.

ಇದು ಜಿನಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥವು ; ಇದರಲ್ಲಿ 39 ಕಂದಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಕಕಾರದಿಂದ ಳಕಾರದ ವರೆಗೆ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಆರಂಭಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಅಂತಾದಿಯಾಗಿಯೂ ಇವೆ.

ಳಾಂತಂಬರಂ ಬುಧರೆ ಪೊಗೆ | ಙ್ವಂತಕ್ಕ ರವನಾಲೆಯಂ ಜಿನಸ್ತ ವದೊಳಗೋ ||
 ರಂತಿರೆ ಪೇಡ್ವಿಂ ಹಿಮಸೇ | ತ್ವಂತವರಂ ಪರವಿನಂ ಕುರುಳ್ಳ ಳಸವಣಂ ||

ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕ್ರಮವೂ ಕವಿಯ ಹೆಸರೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಘನದುಷ್ಪ್ರತಬಳನಿವೇ | ದನಕರಚಾರಿತ್ರ ಚಿತ್ರವಾಗರೆ ಪೊಗುತ್ತಿಂ ||
 ಜಿನನಾಥ ಭವದ್ಗುಣಮಂ | ವಿನತೋವೀಜನಮನಂತ ಮತ್ಪ್ರತಿಪಜ್ಞಾ ||
 1 ಬವನಂ ಭಾವಲಯಂ ಸಿಂ | ಹವಿಪ್ಯರಂ ಚಮರಮಮರತೂರ್ಯಮಕೋಕಂ ||
 ಧವಳಚ್ಚತ್ರಂ ಸುರಪು | ಪ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಜಿನನಾಥ ನಿಮೋಳೆಸವೆದು ನಿಜ್ಜಂ ||

1. ಈ ಪದ್ಯವು ಶ. ತಾ. ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ. ಸೂ. 65.

ಝಷಕುಲಿಶಾಂಕಿತವದಯುಗ | ವೃಷಭಧ್ವಜ ವೃಷಭನಾಥ ಸುಚರಿತ್ರ ಗಣ||
 ದ್ವಿಷವಿಷ್ವರ ಪೋಗಲಿಶ್ ಮ | ದ್ವಿಷಯಮೆ ಸಿನ್ನಮಲಗುಣಗಣಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾ ||
 ಹೊಬ್ಬಿನ ನೊಡಂ ಚರವಿಂ | ಚಿಟ್ಟಂಜೊಯ್ದೆ ಟಿಯಿನಲರಿನಕ್ಷತೆಯಿಂದಂ ||
 ಮೆಬ್ಬರಿಸಿ ನಿನ್ನ ನರ್ಹಸಿ | ನಿಬ್ಬರವಾಗಿದರ್ ನರಕಗತಿಯೊಳ್ ಬೀಳ್ವೆಂ ||

ಚಾವುಂಡರಾಯ 978.

ಈತನು ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿರುವ—

ನವಶತಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿ ಕಕಕಾಲಸಮಂ ನೆಗ್ಲೋತ್ಸರಾಬ್ದಮು |
 ತ್ವವಕರವಾಗೆ ಫಾಲ್ಗುಣಸಿತಾಪ್ಯಮಿ ರೋಹಿಣಿ ನೋಮವಾರಮೆಂ ||
 ಬವು ಶುಭದಂಗಳಾಗಿ ಪರಮೋತ್ಸವದಿಂ ಗುಣಶತ್ನ ಭೂಷಣಂ |
 ಕವಿಜನಶೀಖರಂ ಬರೆದು ಪುಸ್ತಕಕೇಳಿಸಿದಂ ಪುರಾಣಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ ಪುರಾಣವು ಶಕ 900 ನೆಯ ಈಶ್ವರಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 978 ರಲ್ಲಿ—ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಈತನ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಅನೇಕಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ :- ಇವನು ಬ್ರಹ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ದವನು. ಇವನಿಗೆ ಅಜಿತಸೇನಾಚಾರ್ಯಶಿಷ್ಯನಾದ “ ಗಂಗಳೂರಾಬ್ಧಿಚಂದ್ರ, ಗಂಗಳೂರಚೂಡಾಮಣಿ, ಜಗದೇಕವೀರ, ಧರ್ಮಾವತಾರ, ನೊಳಂಬಕುಲಾಂತಕದೇವ” ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ರಾಜಮಲ್ಲನು (974—984) ‘ಪರಮಸ್ವಾಮಿ.’ ಈ ರಾಜಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ ಈತನು ಸೇನಾನಾಯಕನಾಗಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಇವನೂ ಅಜಿತಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನು. ಈತನು ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಳೂಳದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿ ಧನವ್ಯಯಮಾಡಿ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ರಾಜಮಲ್ಲನು ಇವನ ಬೆಡಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ “ರಾಯ” ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಶ್ರ. ಜಿ. 137ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ—“ಸ್ಮರಜಿನಶಾಸನೋದ್ಧರಣರಾದಿಯೊಳಾರನೆ ರಾಜಮಲ್ಲಭೂ ವರವ ರಮಂತ್ರಿ ರಾಯನೆ ಒಟ್ಟಕ್ಕೆ * * *” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇವನಿಗೆ “ರಾಯ” ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈತನಿಗೆ “ಅಣ್ಣ” ನೆಂದೂ ಒಂದು ಹೆಸರು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ಗೋವಿಂದರಾಜನನ್ನು ಬೆಂಕೊಂಜು ರಾಜಯನನ್ನು ಕೊಂದು ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಬಹಳಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ಇದ್ದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ಅಳ್ಳನ ಪಸದಿಂ ಬೇಡಗಕಾಳಗದೊಳ್ ವಜ್ಜುಳದೇವನಂ ಗೆಲ್ಲ ಸಾಹಸದಿಂ ಸಮ-
 ಲಭುರಂಧರಂ ; ಗೋನೂರ ಬಯಲೊಳ್ ಬಂದೊಡ್ಡಿದ ನೊಳಂಬರ ಕಾಳಗ

ದೊಳು ಜಗದೇಕವೀರನ ಮುಂತೆ ತನ್ನ ಬಲಮಂ ಮೆಜೆದುದೞಂ ವೀರವೂರ್ತಾಂ
 ಡಂ ; ಉಚ್ಚಂಗಿಯ ಕೋಟೆಯೊಳು ರಾಜಾಯ್ತನೊಳು ಬರ್ವನೆ ರಣಮಂ ಮೆಜೆ
 ದುದೞಂದೆ ರಣರಂಗಸಿಂಗಂ ; ಬಾಗೆಯೂರ ಕೋಟೆಯೊಳು ತ್ರಿಭುವನವೀರನಂ
 ಕೊಂದು ಗೋವಿಂದರನಂ ಪುಗಿಸಿದುದೞಂ ವೈರಿಕುಲಕಾಲದಂಡಂ ; ನೃಪಕಾಮನ
 ಕೋಟೆಯೊಳು ರಾಜ, ಬಾಸ, ಸಿವರ, ಕೂಣಾಂಕ ಮೊದಲಾದ ಕಲಿಗಳೆಂ ಒಂದೆ
 ಮೆಯ್ಯೊಳು ವೆಣೆದಿಡುದುದುಚಿಂ ಭುಜವಿಕ್ರಮಂ ; ತನ್ನ ತಮ್ಮನಂ ನಾಗವರ್ಮ
 ನಂ ಕೊಂದ ಪಗೆಗೆ ಚಲದಂಕಗಂ ; ಗಂಗರ ಭಟನೆನಿಸಿದ ಮುದುರಾಚಯನಂ
 ಕೊಂದುದಚಿಂ ಸಮರಪರಶುರಾಮಂ ; ಜಟ್ಟಿಗರನಟ್ಟಿದ ದಂಡಿನೊಳು ನಿಷ್ಕಂಟಕಂ
 ವೂಡಿದುದೞಂ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಂ ; ವೀರಭಟಕೋಟೆಯಂ ತನೆ ಕೊಂದುದೞಂ
 ಭಟವೂರಿ ; ನಿಶ್ಯಂಕಾದಿಗುಣಪರಿಕ್ಷಣೈಕಕಾರಣನಪ್ಪುದಚಿಂ ಗುಣವಂ ಕಾವಂ ;
 ಸತ್ಯತ್ಯಾಗಾದಿಸಮನ್ವಿತನಪ್ಪುದೞಂ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವರತ್ನಾಕರಂ ; ಪರಾಂಗನಾಪರದ್ರವ್ಯ
 ಪರಾಬ್ಧುಖನಪ್ಪುದಚಿಂ ಶೂಲಾಭರಣಂ ; ಪರಿಹಾಸದೊಳಂ ಸೂನ್ಯತವಚನನಪ್ಪುದ
 ಳಂ ಸತ್ಯಯುಧಿಸ್ಥಿರಂ ; ಅತಿಪ್ರಚಂಡವೀರವೂಂಡಲಿಕಶಿಖಂಡಮಂಡನಮಣಿಯ
 ಪ್ಪುದೞಂ ಸುಭಟಶೂಡಾಮಣಿ.

ವೀರವೂರ್ತಾಂಡನೆಂಬ ತನ್ನ ಬಿರುದನ್ನು—

ಚಂಡಪ್ರತಾಪರೂರ್ಜಿತ | ಮಂಡಲರಪ್ರತಿಮತೇಜರೆಂದೆ ಭಯಂ ||

ಗೊಂಡೆಜಗುಗುಂ ಜನಂ ವಾ | ತಾಂಡಂಗೆ ನೆಗ್ಚಿ ವೀರವೂರ್ತಾಂಡಂಗೆ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರ. ಬೆ. 109ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಸು. 983) ಈತನ ವಿಜಯಗಳೂ ಬಿರುದುಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಈತನಿಗೆ 'ಗುಣರತ್ನಭೂಷಣ' 'ಕವಿಜನಶೇಖರ' ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ಕವಿರನ್ನನಿಗೆ (993) ಪೋಷಕನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಅಜಿತಪುರಾಣದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥ—

ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣ ಅಥವಾ ತ್ರಿಷ್ಠಿಲಕ್ಷಣಮಹಾಪುರಾಣ.

ಇದು ಚತುರ್ವಿಂಶತಿರ್ಥಕರರ ಚರಿತವು. ಈ ಮಹಾಪುರಾಣವನ್ನು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಚಿಭಟ್ಟಾರಕರೂ ನಂದಿಮುನೀಶ್ವರರೂ ವಿರಚಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಕವಿಪರಮೇಶ್ವರರು ತ್ರಿಷ್ಠಿಶಲಾಕಾಪುರಾಣಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದನ್ನೇ ಜಿನಸೇನಮುನೀಶ್ವರರು "ಭವ್ಯಾಳಿಗೆ ಪೇಲ್ವಿ ಮಾಣೆ ಗುಣಭದ್ರಮುನೀಶ್ವರರ ತ್ರಿಷ್ಠಿಪುರಾಣಪ್ರತಿಬಂಧಪುರಾಣ" ವನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದನ್ನೇ ಚಾವುಂಡರಾಯನು "ಭವ್ಯಕೋಟಿಗೆ ಅಱಿಪಿದೆಂ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯುಷಭಜಿನೇಂದ್ರಾದಿಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜಿನರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಳಿಕ ಗೃಧ್ರಸಿಂಧಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಅಜಿತಸೇನಾಚಾರ್ಯರವರೆಗೆ

ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.¹ ತರುವಾಯ (1) ಋಷಭ (2) ಅಜಿತ (3) ಶಂಭವ (4) ಅಭಿನಂದನ (5) ಸುಮತಿ (6) ಪದ್ಮಪ್ರಭ (7) ಸುಸಾರ್ಥ (8) ಚಂದ್ರಪ್ರಭ (9) ಪುಷ್ಪದಂತ (10) ಶೀತಲ (11) ಶ್ರೀಯಾಂಸ (12) ವಾಸುಪೂಜ್ಯ (13) ವಿಮಲ (14) ಅನಂತ (15) ಧರ್ಮ (16) ಶಾಂತಿನಾಥ (17) ಕುಂಧು (18) ಆರ (19) ಮಲ್ಲಿ (20) ಮುನಿಸುವ್ರತ (21) ನಿಮಿ (22) ನೇಮಿ (23) ವಾರ್ತಕ (24) ವರ್ಧಮಾನ, ಎಂಬ ಚತುರ್ವಿಂಶತೀರ್ಥಕರರ ಚರಿತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳು, ಕೇವಲಿಗಳು, ದಶಪೂರ್ವಧರರು, ಏಕಾದಶಾಂಗಧರರು, ಆಚಾರಾಂಗಧರರು, ಪೂರ್ವಾಂಗದೇಶದೇಶಧರರು, ಇವರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ, ಅನಂತರ ಅರ್ಹದ್ವಲಿ, ಮಾಘಾಣಂದಿ, ಭೂತಬಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾಚಾರ್ಯ, ತೆಂಬುಕೂಲಾಚಾರ್ಯ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಶುಭನಂದಿ, ರವಿನಂದಿ, ಏಲಾಚಾರ್ಯ, ವೀರಸೇನ, ಜಿನಸೇನ, ಇವರನ್ನು ಹೇಳಿ—

ಇಂತಸ್ತುತೊಂಬಜನಮುನಿ | ಸಂತತಿಯಿಂಪಂ ಕೃತಾವತಾರಂ ಧರಗೋ ||
 ರಂತ ನಿಮಿರ್ದಸೆದುದವರ್ಗಳ | ಸಂತತಿಯೊಳ ನೆಗಟ್ಟ ರಜಿತನೇನಾಚಾರ್ಯರ ||—

ಎಂದು ತನ್ನ ಗುರುಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ—

ಇದು ಸಕಲಭುವನಜನವಂದ್ಯವಾನಸಂಯಮಸಮಾಧಾನವಿಜಿತದುರಿತಾರಾತಿನೇನ ಶ್ರೀಮದಜಿತನೇನಭಟ್ಟಾರಕಪಾದಪದ್ಮಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತರತ್ನತ್ರಯಾಲಂಕೃತಧರ್ಮವಿಜಯಶ್ರೀಮಾಚಾರ್ಯವುಂಡರಾಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ತ್ರಿಪಷ್ಟಿಲಕ್ಷಣಮಹಾಪುರಾಣದೊಳ—

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ—

ಇದು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಸಂಯಮಸಂಪನ್ನ ಶ್ರೀಮದಜಿತನೇನಭಟ್ಟಾರಕಚರಣಕಮಲ ಚಂಚರೀಕಧರ್ಮವಿಜಯ * * * ಪುರಾಣದೊಳ—

ಎಂದಿದೆ.

1. ತತ್ಪಾರ್ಥಸೂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ಗೃಧ್ರಪಿಂಭಾಚಾರ್ಯರು; ಕವಿತಾಚತುರರಾದ ಸಿದ್ಧಸೇನಾಚಾರ್ಯರು; ತತ್ಪಾರ್ಥಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದ ಸಮಂತಭದ್ರರು; ರತ್ನತ್ರಯವೆನಿಸಿದ ಸಮಂತಭದ್ರತ್ರಯ; ನ್ಯಾಯಕರಣಕರ್ತೃಗಳೂ ಗಗನಗಮನಸಹಮುರ್ಧರೂ ಪಾರ್ಕಿಕತಳಕರೂ ಆದ ಪೂಜ್ಯಪಾದಭಟ್ಟಾರಕರು; ಚರಿತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೂ ತ್ರಿಪಷ್ಟಿತಲಾಕಾಪುರುಷರ ಪುರಾಣವನ್ನೂ ಬರೆದ ಕವಿವರಮೇಶ್ವರರು; ವೀರಸೇನಭಟ್ಟಾರಕರು; ಜಿನಸೇನಭಟ್ಟಾರಕರು; ಗುಣಭದ್ರದೇವರು; ಸರ್ವಸಾಧುಭಟ್ಟಾರಕರು; ಧರ್ಮಸೇನಾಚಾರ್ಯರು; ಮುಳ್ಳುಂದದೊಳ ಸನ್ನೈಸನವಂ ಮೂಡವೊಗಿ ಬಳಿಕ ಕೊವಣಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿಪಿದ ಸುಕುಮಾರಸೇನಮುನಿ; ನಾಗಸೇನ ವೀರಸೇನ ಚಂದ್ರಸೇನ ಮುನಿಪುಂಗವರು; ಅರೈನಂದಿಮುನಿ; ನಯನೇನಮುನಿತಿಷ್ಯರೂ ತನ್ನ ಗುರುಗಳೂ ಆದ ಅಜಿತಸೇನಾಚಾರ್ಯರು.

ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣವು ಪ್ರಾಯಃ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಷಡ್ಯಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಷಡ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇತರಕವಿಗಳು ಬರೆದಿರುವ ಜಿನಪುರಾಣಗಳು ಹೀಗಿಲ್ಲ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ಷಡ್ಯಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ. ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆವೃದ್ಧಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈಗ ದೊರೆತಿರುವ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣವೇ ಅತಿ ಪುರಾತನವಾದುದು. ಈ ದೊಡ್ಡ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥವು ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯನ್ನು ತಿಳಿವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಉಪಯೋಗವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಷಡ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಾವುಂಡರಾಯನ ಕೀರ್ತಿ.

ಸುರಶೈಲಂ ಪಿರಿದಲ್ತು ವಾರ್ಧಿ ಪಿರಿದಲ್ತು ಮೇರುಗಂ ವಾರ್ಧಿಗಂ |
 ಪಿರಿದುರ್ವೀತಳಮಲ್ತು ಮೇರುಗಿರಿಗಂ ವಾರಾಃಗಂ ಧಾತ್ರಿಗಂ ||
 ಪಿರಿದಾಶಾಂತರಮಲ್ತು ಮಂದರನಮುದ್ರೋರ್ವೀದಿಗಂತಂಗಳಿಂ |
 ಪಿರಿದುಗ್ರಾರಿಜಯಾರ್ಜಿತೋರ್ಜಿತಯಶಂ ಶ್ರೀವೀರವೂರ್ತಾಂಡನಾ ||

ವಸಂತ.

ಕಳಕಂಠೀನಾದನಾದಂ ಬಗೆಗೊಳೆ ಲಲಿತಾಶೋಕಧಾತ್ರಿರುಹಂ ಕ |
 ಹೊಳ್ಳೆ ಚೇತೋಹಾರಿಚೂತದುಮಮವನಿಜನಪ್ರೇಮಮಂ ಶೋಭಯಿಂದೀ ||
 ಲ್ಲಿಷ್ಟಿಳೆ ಕಾವಂ ಪೂವಿನಂಬಂ ಹೆಗೆದುಕೊಳೆ ಮುಗುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಕಾವನಾಟಿ ಚಿತ್ತಂ |
 ಗೊಳೆ ಬಂದತ್ತಂದು ವಸದ್ಯನ್ಮಧುಕರಕುಳಯುಂಕಾರಕಾಂತಂ ವಸಂತಂ ||

ಸೀತಾವಹಾರ.

ರಾವಣಂ ಕೂರ್ಪನಬಿಯ ಮಾತಂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ವಸಾರೀಷಂಠರಸು ಪುಷ್ಪಕವಿವಾ ನಾರೂಢನಾಗಿ ನಭಸ್ಸೊಲಕೊಡು ಚಿತ್ರಕೂಟೋದ್ಯಾನವನಮನೆಯ್ಲಿ ವಸಾರೀ ಚನಂ ಸಠಾರ್ಥ್ಯಮಣಿಹರಿಣಪೋತಕಂವನಾಡಿ ಸೀತೆಯ ಮುಂದೆ ಸುಖಯುಟ್ಟೀ ಲ್ಲೊಡೆದಂ ಸೀತೆ ಕಂಡರನಂಗೆ ತೋಷು ವಿಚಿತ್ರವರ್ಣಮೃಗಮಿದು ರಾಜಭವನ ಯೋಗ್ಯಮೆಂಬುದುಮರಸನಾಕೆಯಲ್ತುಯಂ ತೀರ್ಚಲೆಂದು ಮೃಗದ ಬಿಡಿಯಂತ ಗುಳ್ಳೊಡೆದು ದೂರಮುಮಾಸನ್ನ ಮುಮಲ್ಲದಾಸಿದೋಷು ಕಿಷಾದೆಡೆಯನುಯ್ಯಾ ಕಾ ಶಿಕ್ತೆ ಪಾಣುವುದುಮದೆ ಪೋಬಿಡಿಯನಲಿಯದೆ ಮಗುಟ್ಟಿ ನನ್ನೆಗಮಿತ್ತ ರಾವಣಂ (ರಾಮು)ವೇಷಧರನಾಗಿ ಸೀತೆಯಲ್ಲಿಗೆ ವಂದು, ಮಣಿವೃಗಪೋತಕಮಂ ಪಿಡಿದು ಪೋಲಿಟ್ಟದೆನೀಗಳಸ್ತಮಯಸಮಯವಾದುದು ಪೋಲಿ ಪೋಪಂ ಸಿಬಿಗಿಯನೇ ಳೊಂದು ಕಿಬಿಕಾಕಾರವಾಗಿದರ್ ಪುಷ್ಪಕವಿವಾಸಮನೇಷುಸಿ ಸಿಬಿಗಿಯು ಕೆಲದೊಳೆ ತಾ

ನುಂ ತುರಗಾರೂಢನಾಗಿ ಬರ್ಪಂದಮಂ ವನಾಯಿಯಿಂ ವನಾಡಿ ತನಗೆ ವೃತ್ಯುದೇ
 ವತೆಮನುಯ್ಯಂತುಯ್ದು ಲಂಕೆಯನೆಯ್ತು ಪೊಟವೊಟಲೊಳೆದುರ್ ವನಾಯನವಿಧಿ
 ಯಂ ಪಿಂಗಿಸಿ ತನ್ನ ತಂದಾವೃತ್ತಾಂತಮನಜುಪಿ ಹರನೀಲೋಜ್ಜ್ವಲವರ್ಣಮಪ್ಪ
 ನಿಜರೂಪಮಂ ತೋಪಿ, ಜನಕಾತ್ಮಜೆ ಲಜ್ಜೆಯೊಳಂ ಭಯದೊಳಂ ರಾಮನ ವಿರಹ
 ದೊಳಂ ಮೂರ್ಛಾಗತೆಯಾಗೆ, ತೀಲವತಿಯಪ್ಪ ಸೀತೆಯ ಕೋಮಲಾಂಗನ್ನರ್ಕನದಿ
 ನಾಕಾಶಗಾಮಿನಿವಿದ್ಯಾನಿವಾಸಮಕ್ಕು ಮೆಂಬ ಭಯದಿಂ ಮುಟ್ಟಲಂಜಿ ವಿದ್ಯಾಧರ
 ಯರಂ ಬರಿಸಿ ತೀತಲಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂ ಸೀತೆಯನೆಚ್ಚಿ ಪುನಿದೊಡಿದಾವ ಪ್ರದೇಶಮೆನೆ, ಲಂಕಾ
 ಪುರಬಹಿರುದ್ಯಾನವಿವಾಪ್ರದೇಶಮಿಲ್ಲಿಗೆ ನಿನ್ನಂ ರಾವಣಂ ತಂದನಾತಂಗೆ ನೀಂ ಮಹಾ
 ದೇವಿಯಾಗಿ ತೀಲವತಿಯಪ್ಪಳಂ ಸುಖಮಿಪುರ್ವದು ವೆಪದಂ ಬಗೆಯದಿರೆಂಬುದುಮ
 ದಂ ಕೇಳ್ದು ಶೋಕಾಕುಲಿಯಾಗಿ ವಿನಕ್ಕರಾತ್ಮಕಮಪ್ಪೋ (?) ಲೆಗಮನುಗಮೆನ್ನ
 ತೀಲಮಂ ಕಿಡೆ ನೆಗಚ್ಚಿನಲೆ ನೆನ್ನ ರಸನಂ ಕಾಣ್ಬನ್ನೆ ಗವನಾರೂಳಂ ನುಡಿವೆನಲೆ
 ನಾತನ ಕ್ಷೇಮವಾರ್ತೆಯಂ ಕೇಳ್ಯನ್ನೆ ಗವನುಣಸಲೆ ನಾತಂಗೆ ಪೊಲ್ಲದಾದಂದು
 ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಗ್ರಂಥಿಸಂತಪ್ಯಾಗದಿಂ ಸನ್ನೈಸನಂಗೆಯ್ದು ಸಾವೆನೆಂದು ಪರಿಚ್ಛೇ
 ದಂಗೆಯ್ದು ದಿವವಾ (?) ಲಕ್ಷಣಮಪ್ಪ ಕೇವಲಾಭರಣಂಗಳನಿರಲಿತ್ತು ಪುದುವನೆ
 ಲ್ಲಮಂ ಕಳೆದು ನೀಮಿನ್ನೆ ನ್ನಂ ಮುಟ್ಟದಿರಿಮೆಂದು ಖೇಚರಿಯರಂ ಬಾರಿಸಿ ಮನ
 ವ್ರತದಿಂದಿಸಿನಂ ಲಂಕೆಯೊಳನೆಕಮುತ್ಪಾತಂಗಳಾಗೆ ಚಕ್ರರತ್ನ ವನಾಯುಧಾಗಾ
 ರದೊಳ ಪುಟ್ಟೆ ತದುತ್ಪಾತಂಗಳಂ ಕಂಡು ಪೇಜಗಾಗಿ ಪುರೋಹಿತಾದಿಗಳ್ ಬಂದು
 ಸೀತೆಯಂ ತಂದು ಪೊಲ್ಲಕೆಯ್ದು, ನಿನಗಹಿತಮುಮಪಖ್ಯಾತಿಯುಮಪ್ಪಂತು ವನ
 ಡಿದೆಯಿಂಮಗುಣಿ ಕುಡುವುದೊಳ್ಳಿತನೆ, ರಾವಣಂ ಸೀತೆಯಂ ತಂದ ಕಾರಣದಿನೆಗೆ
 ಸಕಲಭುವನಾಧಿಪತ್ಯಮಂ ವನಾಲ್ಪು ಚಕ್ರಂ ಪುಟ್ಟೆದುದದಪ್ಪಂ ನೀಮಿದರ್ಕೆ
 ವನಾರ್ಕೊಳ್ಳದಿರಿಮೆಂದು ಬಾರಿಸಿದಂ.

ನಾಗವರ್ಮ.

ವಿಚಾರಂ.

. ಈ ಹೆಸರಿನವರು ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಛಂದೋಂಬು
 ಧಿಯನ್ನೂ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಬರೆದವನು ಒಬ್ಬ ನಾಗವರ್ಮನೆಂದೂ, ಕಾವ್ಯಾವಲೋ
 ಕನ ವಸ್ತುಕೋಶ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾವಾಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಬರೆದವನು ಬೀರೊಬ್ಬ ನಾಗವ
 ರ್ಮನೆಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದ ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ಮೆ ಟ್ಟೆ ಉಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಿರುವ ಛಂದೋಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂ
 ಗಳಿಲ್ಲೊಳಗಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವೇ ಮೊದಲಾದಂಶಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ
 ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿವೆ. ನಾವು ನೋಡಿದ ನಾಲ್ಕು
 ಓಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ—

ಅರಸಂ ರಕ್ಕ ಸಗಂಗಂ | ಗುರುಗಳ್ ನೆಗಲ್ಪಿ ಜಿತಸೇನದೇವರ ದಯೆಯಿಂ ||
 ಪೊರವ ನೃಪನಣ್ಣನೆನೆ ಮ | ಚ್ಚ ರಿಸುವರಾರ ನಾಕಿಯಿರುಳೊಳೆಂ ಪುಟ್ಟಿದನೇ ||
 ಗಂಡರ ಮೂಕುತಿಯೆನಿಸಿದ | ವಾಂಡಳಿಕರ ಮಂತ್ರಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ರಾಯಂ ||
 ಕೊಂಡಾಡಿ ಪೊರದನೆನೆ ಧರ | ಕೊಂಡಾಡದೆ ಕೊಂಡುಕೊನೆಯದೇ ನಾಕಿಗಳನಂ ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಭಂದೋಂಬುಧಿಯನ್ನು ಬರೆ
 ದ ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು :
 (1) ರಕ್ಕ ಸಗಂಗಂ.—ಈ ರಾಜನು ರಾಜಮಲ್ಲನ (974—984) ತಮ್ಮನೆಂದೂ ಆತ
 ನ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಸುವಸರು 984 ರಿಂದ 999ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವಾಡಿದನೆಂ
 ದೂ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. 1 (2) ಅಜಿತಸೇನದೇವರು.—ಇವರು ರಾಜ
 ಮಲ್ಲನಿಗೂ ಆತನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಗೂ ಗುರುಗಳು. 2 (3) ಅಣ್ಣ ;
 ರಾಯ.—ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ಅವನ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ
 ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ನಾಗವರ್ಮನು ರಕ್ಕ ಸಗಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾವುಂಡ
 ರಾಯನಿಂದ ಪೋಷಿತನಾಗಿಯೂ ಅಜಿತಸೇನದೇವರ ಕಿಷ್ಕಿನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನೆಂಬ
 ದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗದಿರಲಾರದು.

ಅಲ್ಲದೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು “ ಸತ್ಕೃತಿವಸಿತೆಗಿದಾ
 ಚಿತ್ರವೆಂದಿತ್ತನತ್ಯುತ್ಸವದಿಂ ವಿದ್ವತ್ಸಭಾಮಂಡಲಿ ತಣಿವಿನೆಗೆಂ ಭೋಜರಾಜಕ್ಷೀತಿ
 ಶಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಧಾರಾಪುರದ ಭೋಜರಾಜನು 997ರಿಂದ 1053 ವರೆಗೆ ಆಳಿ
 ದಂತೆ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 3 ಇನ್ನು ಕೆಲವರು 1004ರಿಂದ 1059ರ ವರೆಗೆ
 ಆಳಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 4 ಮೇಲಣ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಭೋಜರಾಜನು
 ಇವನೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ನಾಗವರ್ಮನು ಸುವಸರು 990ರಲ್ಲಿ
 ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ—

ಪ್ರಣುತಗುಣರೆನಿಸಿ ವಿಬುಧಾ | ಗ್ರಣಿಗಳ್ ಕೆಯ್ಕೊಂಡುಪೊಗಾಳಿನೆಗಲ್ಪಿವುಧಾ ||
 ರಿಣಿಯೊಳಗೆ ನಾಗವರ್ಮನ | ಗುಣವರ್ಮನ ಶಂಖವರ್ಮನಧ್ವಾನಂಗಳ್ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವು ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಾದ ನಾಗವ
 ರ್ಮನಿಗೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಬೇರೆ ಬಹು ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಕಾರನಾದ ನಾಗವರ್ಮನು ಪ್ರಖ್ಯಾ
 ತನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನವನ್ನು ಬರೆದ
 ನಾಗವರ್ಮನಿಗೆ ಅದೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೆ—

ಅಭಿಮತಕಬ್ಬ ಸಂಸ್ಕರಣದಿಂ ಜನಮಂ ತಿಳಿವಂತುವಾಡಿ ವಾ |

ಗ್ನಿಭವಮದಪ್ರತ್ಯಯವೆನೆ ಸಂದೆಸಕಂ ದೆಸೆಯಂತನೆಯ್ದೆ ತ ||

1. ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾಸನದ ಪುಸ್ತಕ ಉಪೋದ್ಯೋತ. ಪುಟ 69. ಕೊಡಗು ಶಾಸನದ ಪುಸ್ತಕ. ಪುಟ 5.

2. 39ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

3. Dut's Ancient History of India Vol. II. p. 320.

4. Indian Antiquary Vol. VI. p. 51.

ತ್ಯಭೆಯೊಳಗಗ್ರವೂಜೆವಡೆದೊಂದು ಮಹಾಮುಹಿವಾನುಭಾವದಿಂ |

ದಭಿನವಕರ್ಮವರ್ಮನಿವನೆಂದಪುದುರ್ಮರ ನಾಗವರ್ಮನಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ 'ಅಭಿನವಕರ್ಮವರ್ಮ'ನೆಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಜನ್ನನು ಆನಂತನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ-ಜನನಾಥಂ ಜಗದೇಕನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾನಾಗವರ್ಮನಿದಾನೀಂತನಕವ ವರ್ಮನೆ ಗಡಂ ಜನ್ನಂ ಗುಪಾಧ್ಯಾಯಂ* - ಎಂಬುದರಿಂದ "ಆದಾನೀಂತನಕವರ್ಮ" ನೆನಿಸಿದ ನಾಗವರ್ಮನು ಜನ್ನನಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಜಗದೇಕನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಗವರ್ಮನೇ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನವನ್ನು ಬರೆದವನಾಗಿರಬೇಕು. ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜರಲ್ಲಿ ಪರಮ ಅಥವಾ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಎಂಬವನು 1139 ರಿಂದ 1149 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ನಾಗವರ್ಮನು ಸುಮಾರು 1145 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಜನ್ನನು 1209 ರಲ್ಲಿ ರಾಜೋಧರಚರಿತವನ್ನೂ 1230ರಲ್ಲಿ ಆನಂತನಾಥಪುರಾಣವನ್ನೂ ಬರೆದಂತೆ ಆಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದ ಈ ನಾಗವರ್ಮನು ಜನ್ನನಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾದಾಗ ಬಹಳ ವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಈತನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಮತ್ತೊಂದಂಶವಿದೆ. ಈತನು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಟನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಆತನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಹಲವು ಉದಾಹರಣಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆಮಾಡಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಟನು ಗ್ರಂಥವು ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರುದ್ರಟನು 11ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಆತನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಸುಮಾರು 50, 60 ವರ್ಷವಾದರೂ ಈಚೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

- II. (1) ಛಂದೋಂಬುಧಿಯನ್ನು ಬರೆದ ನಾಗವರ್ಮನು ತನ್ನ ತಂದೆ ವೆಣ್ಣಿ ಮುಷ್ಯುನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ಬೇಂದ್ರಾದಾವೋದರತನಯನೀವಚೋಲಂಕೃತಿಯಂ" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವಸ್ತುಕೋಶದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗೂ "ದಾವೋದರಬ್ರಿಯಸುತಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. (2) ಮೊದಲನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನಿಗೆ ನಾಕಿ, ಸಯ್ಯಡಿ ಸಾತಂ, ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಾದಿಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಹಿಕ್ಕು ವುದಿಲ್ಲ (3) ಮೊದಲನೆಯವನಿಗೆ "ಕವಿರಾಜಹಂಸ" ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು; ಎರಡನೆಯವನಿಗೆ "ಕವಿತಾಗುಣೋದಯ" ಎಂಬ ಬಿರುದಿದೆ. (4) ಮೊದಲನೆಯವನು ಛಂದೋಂಬುಧಿಯ ಆದಿಭಾಗದ ಸ್ತೋತ್ರ

1. Jour. B. B. R. A. S. Vol. XII, No. XXXIV p. 67.

2. Kittel's Introduction to Chandombudhi p. XXXVI.

ತ್ರದಿಂದಲೂ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಆದಿಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ಓಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅಧಿಕಾರಾಂತ್ಯದ ಗದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಆದಿಶ್ಲೋಕದಿಂದಲೂ ಶೈವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಗುರುಗಳು ಅಜಿತ ಸೇನಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ದೊರೆಗೂ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಗೂ ಗುರುವಾದುದರಿಂದ ತನಗೂ ಗುರುವೆಂದು ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಚಾವುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣದಿಂದ ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಗೆ ನಾಗವರ್ಮನೆಂಬ ಬಟ್ಟು ತಮ್ಮನಿದ್ದಂತೆಯೂ ಈ ತಮ್ಮನನ್ನು ಅವನು ಕೊಂದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.¹ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವ “ಅರಸಂ ರಕ್ತ ಸಂಗಂ” ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನು “ಅಣ್ಣ”ನೆಂಬುದರಿಂದ ಇವನೇ ಅವನ ತಮ್ಮನಾಗಿರಬಹುದು; ಮತ್ತು ಇವನು ಮತಾಂತರಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಜಿನಮತಬದ್ಧಾದರನಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನು ಇವನನ್ನು ಕೊಂದಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈತನೇ ಚಾವುಂಡರಾಯನ ತಮ್ಮನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಜಿತಸೇನಾಚಾರ್ಯರು ಕುಲಗುರುವಾದುದರಿಂದ ತನಗೂ ಗುರುವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಎರಡನೆಯವನು ಜೈನನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ವಸ್ತುಕೋಶ, ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆದಿಭಾಗದ ಸ್ತುತಿಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಅಂತ್ಯಭಾಗದ ಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ಜನ್ಮನು ಜೈನಪುರಾಣಕರ್ತೃಗಳಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ.

ಈಯಿಬ್ಬರು ನಾಗವರ್ಮರಲ್ಲದೆ ಒರೊಬ್ಬ ನಾಗವರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣಿತಕವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.²

ನಾಗವರ್ಮ I. ಸು. 990.

ಇವನು ಛಂದೋಂಬುಧಿಯನ್ನೂ ಕರ್ಣಾಟಕಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಛಂದೋಂಬುಧಿಯಿಂದ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ :— ವೆಂಗಿವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಪ್ತಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ ವೆಂಗಿಪಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕೌಂಡಿ ನೈಗೋತ್ತೋದ್ಭವನಾದ ವೆಣ್ಣಮಯ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನ ಪತ್ನಿ ಕೌಂಡಿ ಕಟ್ಟಿ; ಮಗ ದಾಮಮಯ್ಯ. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಕುಂದಕಟ್ಟಿ; ಜೈಷ್ಠಪುತ್ರ ವೆಣ್ಣಮಯ್ಯ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಪೋಳಕಟ್ಟಿ; ಜೈಷ್ಠಪುತ್ರ ನಾಗವರ್ಮ I. ಈತನಿಗೆ ಕವಿರಾಜ ಹಂಸ, ಬುಧಾಬ್ಜವನಕಳಹಂಸ, ಕಂದಕಂದರ್ಪ, ನೆಗಣ್ಣಿಗೋಜ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಕಿ, ಸಯ್ಯಡಿಯಂತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇ

1. 40 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

2. ನಾಗವರ್ಮಚಾರ್ಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. 3. ಸಯ್ಯಡಿಯೆಂಬುದು ಕರ್ಣಾಟಕ ಜೀತದ ಕೆ.ಸ.ಕಾಡುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಗ್ರಹಾರವೆಂದು ಫಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. — ದುರ್ಗ ಸಿಂಹನ ಪಂಚತಂತ್ರ ಪುಟ 8.

ದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. *ವೀರಸಿರಿಯಕ್ಕೆ ಭುಜಾಸಿಗೆ ನಾಗವರ್ಮನಾ * ಎಂದೂ “ಕುಂತೀಪುತ್ರಂ ಪೋಣರ್ದ ರಣದೊಳ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಈತನು ಯುದ್ಧವೀರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಕಾಲವೇ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಹಿಂದಣ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿವೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರ್ಯವನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ನವರಸಮುಣ್ಣಿ ಮಾತು ಪೊಸತಾಗಿರೆ ದೇನೆಯ ದೇನಿವೆತ್ತುದೆಂ |
 ಬವೊಲಿರೆ ಜಾಣ ಮನಂಗೊಳಿಸೆ ಪೂಣ್ಣಿರದರ್ಥಕೃತಿಪ್ರಬಂಧಮಂ ||
 ಕಿವಿಗಿನಿದಾಗಿ ಪೊಣ್ಣ ಪೊಸತಾಗಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಪೇಲ್ಪಿ ನ |
 ತ್ತವಿ ಕವಿರಾಜಹಂಸನೆನೆ ಪೇಟಲೊಡರ್ಚಿದನೀಪ್ರಬಂಧಮಂ ||
 ರಚಿತಪದಪ್ರಸನ್ನ ಪರಿಪೂರ್ಣರಸಾವಹಮರ್ಥಯುಕ್ತವಾ |
 ಗುಚಿತಪುರಾಣಮಾರ್ಗಪದಪದ್ಯ ತಿಬಂಧುರಬಂಧಮೆಂಬಿನಂ ||
 ರಚಿಯನೆ ವಾಚ್ಯವಾಚಕವಿಶೇಷ್ಯವಿಶೇಷಣಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣ |
 ಪ್ರಚುರತೆ ಕಾಳಿದಾಸನುಮನೇಳಿಸತೀಕವಿರಾಜಹಂಸನಾ ||
 ಹರಹಾಸಕೊಂದೆರಬ್ಬಿಕ್ಕ ರಿರದನಕೆರಬ್ಬೂಟು ನಾಕಾಧಿನಾಥ |
 ದ್ವಿರದಕ್ಕಂ ಮೂಜುನಾಲ್ಕಿಂದುವಿನ ರುಚಿಗೆ ನಾಲ್ಕಯ್ಯು ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಗಳಯ್ಯಾ ||
 ಲಿರವಿಂದಕ್ಕತ್ತ ಲಾಜೇಲಿವರನದಿಗಮೇಚ್ಚೆಂಟು ಕೈಲಾಸಧಾತ್ರೀ |
 ಧರಕೆಂಟೊಂಬತ್ತು ಪತ್ತೆಂದೆನೆ ಪನರಿಸಿದಂ ಕೀರ್ತಿಯಂ ನಾಗವರ್ಮಂ ||
 ಕುಂತೀಪುತ್ರಂ ಪೋಣರ್ದ ರಣದೊಳ ಪದ್ಮಜಂ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ ಶ್ರೀ |
 ಕಾಂತಾಕಾಂತಂ ಪಿರಿಯ ಸಿರಿಯೊಳ ಸಿಂಧುಜಂ ಶಾಚದೊಳ ಕ ||
 ಣಂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲೆಂದೆನಿಪ ನುಡಿಯೊಳ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಾತೋರ್ |
 ರಂತೀವಾದಾರತೆಯೊಳನೆದಂ ಕಂದಕಂದರ್ಪನೆಂದುಂ ||
 ತನುವಿಂದೊಂದು ಗುಣಂಗಳೆಂದೆರಡು ಸಾಹಿತ್ಯಂಗಳೆಂ ಮೂಟು ಮೇಣ |
 ಮನದಿನಾಲ್ಕು ಮಳತ್ವದಯ್ದನೆ ಸುಖಾರಿತ್ರಂಗಳೆಂದಾಯಿ ನ ||
 ಜ್ಞಾನದಿಂದೇಟು ಸುತತ್ವದಿಂದ ತಳೆದೆಂಟಂಗೆಂ ಭುಜದ್ಯಂದ್ವದೊಳ |
 ತನಗಿನ್ನಾ ಸ್ವರಿ ನಾಗವರ್ಮನೊಳ ದಾಸರೆ ಕಾಳಿದಾಸಂಬರಂ ||
 ಮತಿವಂತರ ಸಮನೆಂಬುದಾವುದದೊಳ ಮತ್ತೊ ವರ್ಣಿಬ್ಬಿವೇ |
 ಸ್ವಿತಭೂಚಕ್ರದೊಳಂತು ಮೇರುಗಿರಿಯಿಂ ಮತ್ತೊಂದು ಶೈಲೇಂದ್ರಮು ||
 ನ್ನತಮಿಲ್ಲಂತುಟಿ ನಾಕಿಗಂಗೆನುತುವಿಗಮತ್ತೇಭವಿಸ್ತೀಡಿತಂ |
 ಪ್ರತಿವಸ್ತುಪಮೆಯಿಂ ತಗುಳ್ಳು ಪೊಗಲ್ಪಿಂ ವಿಶ್ವಂಭರಾಮಂಡಲಂ ||
 ಚಿತಬಾಣಂ ಹರಿಯಂತಧಃಕೃತಮಯೂರಂ ತಾರಕಾರಾತಿಯಂ |
 ತತಿವನಾಘಂ ಶಿಶಿರಾಂತ್ಯದಂತೆ ಸುರಪಪ್ರೋಚ್ಚಂಡಕೋದಂಡಂ ||

ತೆ ತಿರೋಭೂತಗುಣಾಧ್ಯನಬ್ಜವನದಂತಾವಿರ್ಭವದ್ದಂಡಿ ಭಾ |
ರತದಂತಾತ್ತಧನಂಜಯೈಕವಿಭವಂ ವಾಗ್ಗುಂಧದೋಳ ನಾಕಿಗಂ ||

ಕುಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ:—

ಹಱುಗವಿಗಳ ಕಬ್ಬಿಂಗಳ | ಪೊಣಗೊಳಗಕ್ಕ ರದ ಪೊಟ್ಟಿ ಬಿರ್ಚಿದೊಡೆಲ್ಲಂ ||

ಬಲಿತಾಱಗಬೀಱಗವೆ | ತ್ತ ಱತತ್ತ ಱವೆಕ್ಕ ಸಕ್ಕ ಮಸ್ತ ವ್ಯಸ್ತಂ ||¹

ಮುಟಿಮಿಲ್ಲದೆ ಪೊಯ್ನೀರಿಂ | ಬೆಳಗುಮೆಧರೆ ಮುಱುಗಿ ಕುದಿದು ಶಾಸ್ತ್ರದ್ರ
[ಬಲದಿಂ ||

ದಳಿಂ ಪೇಱೊಡಮದು ಕೋ | ಮಳಮಕ್ಕು ಮೆ ಸಹಜಮಿಲ್ಲದಾತನ ಕಬ್ಬಿಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ—

ಛಂದೋಂಬುಧಿ.

ಇದು ಛಂದಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ. ಕನ್ನಡಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪುರಾತನಗ್ರಂಥವು. ಈಶ್ವರನು ಉಮೆಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ ಛಂದಸ್ಸು ಪಿಂಗಳನಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಾನು ಕಲಿತು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಪಿಂಗಳನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಪಿಂಗಳ, ಪ್ರಾಕೃತಪಿಂಗಳ, ಎಂದು ಇಬ್ಬರು ಪಿಂಗಳರು ಇದ್ದಂತೆ ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಪಿಂಗಳನೇ ಸಂಸ್ಕೃತಛಂದಸ್ಸನ್ನೂ ಪ್ರಾಕೃತಛಂದಸ್ಸನ್ನೂ ಬರೆದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಈ ಕವಿ ಈಯೆರಡುಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅನುಪೂರ್ವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವೃತ್ತಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪಿಂಗಳಛಂದಸ್ಸಿಗೂ ಇವನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರ, ಶ್ರುತಬೋಧ, ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದ್ಯವೇ ಆ ವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಆರು ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪೀಠಿಕಾನಂತರ (1) ಸಂಜ್ಞಾಧಿಕಾರ—ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಪ್ರಾಯಶಃ ನೃಪತುಂಗನ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

“ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಪ್ರಾಕೃತಮಪಭ್ರಂಶಂ ವೈಶಾಚಿಕಮೆಂಬ ಮೂಱುವರೆ ಭಾವೆಗಳೊಳೆ
ಪುಟ್ಟುವ ದ್ರವಿಡಾಂಧ್ರಕರ್ಣಾಟಾದಿಪಟ್ಟಿಲಾಕಾತ್ಸರ್ವವಿಷಯಭಾಷಾಜಾತಿಗಳ.
ಕೃಂ”

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವ “ಜಾತಿ”² ಗಳನ್ನು—

1. ಈ ಪದ್ಯವು ಹಂಪರನ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

2. ವೃತ್ತಮುಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯಾತಂ ಜಾತಿಮೂರ್ತಾತ್ಸರ್ವತಾಭಿವೇತ್.

ಮದನವತಿಯಕ್ಕರಂ ಚಾ | ಪದಿ ಗೀತಿಕೆಯೇಳೆ ತಿವದಿಯುತ್ಸಾಹಂ ಸ |
 ಟ್ಟದಿಯಕ್ಕರಿಕೆ ಕರಂ ಚೆ | ಲ್ಲೊದವಿದ ಛಂದೋವತಂಸಮಬ್ಬದಳಾಕ್ಷೀ |
 ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. (2) ಸಮವೃತ್ತವಿವರಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ
 ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ವರೆಗೆ 26 ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮೂರನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ
 ಇತರಸಮವೃತ್ತಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಧಸಮವೃತ್ತವಿಷಮವೃತ್ತಗಳನ್ನೂ ಮಾತ್ರಾಚ್ಛಂದಗಳ
 ನ್ನೂ ಮಾತ್ರಾಣಚ್ಛಂದಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಇತರ
 ಮಾತ್ರಾಣಚ್ಛಂದಗಳನ್ನೂ ಐದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಮಾತ್ರಾಣಚ್ಛಂದಗಳನ್ನೂ ಆರ
 ನೆಯದರಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪತ್ತಿಯಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೆ| ಕಿಟಲ¹
 ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ

ಇದುಸಮಸ್ತ ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರಮಣಿಮುಕುಟಘಟತ್ರೇಮಧ್ಯಗವದಹ್
 ತ್ವರಮೇಶ್ವರಚಾರುಚರಣಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವಮಕರಂದಮತ್ತಮಧುಕರಾಯವನಾನವಿ
 ಬುಧಜನಮನಃ ಪದ್ಮಿನೀರಾಜಹಂಸಶ್ರೀಮತ್ಕವಿರಾಜಹಂಸನಾಗವರ್ಮನಿರ್ಮಿತಮ
 ಪ್ಪ ಛಂದೋಂಬುಧಿಯೊಳ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಆದರೆ ನಾವು ನೋಡಿದ ಕೆಲವು ಓಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವು—

“ ಇದು ಪರಮೇಶ್ವರಚರಣಾರವಿಂದಮರಂದಮಧುಕರಾಯವನಾಣ ”

ಎಂದು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ—ಇದು ಭಗವದ್ಭವಾನೀವಲ್ಲಭನಾ
 ದಾರವಿಂದ—ಎಂದು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೆ|| ಕಿಟಲ¹ ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ—ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿರುವ ಮಂ
 ಗಳಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವತಾಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಪದ್ಯಗಳೂ
 ಗ್ರಂಥದ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕವಿವಿಷಯಕವಾದ 1 ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳೂ ಬಿಟ್ಟವೆ ಎಂ
 ದು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈಕವಿಯ ರಚನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ
 ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕಗಳು.

ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ.

ಶ್ರೀವಧುವಂ ಪಯೋಧಿಮುಘನೋದ್ಭವಪಸ್ತುಸಮೂಹದೊಳ ಮಹಾ |
 ದೇವಸಮೇತವಿದ್ವಾಸುರರುಂ ಸುರರುಂ ಕುಡೆ ತನ್ನ ಮೊಚ್ಚುಗೊಂ |
 ಜಾವನಶೇಷಘೂಘುವನಮಂಜಲವಲ್ಲಭನಾದ ದೇವನೀ |
 ಗಾವಗಮೆಮ್ಮೈ ಜೇಪ್ಪು ವರದುನ್ನತಿಯಂ ಸುಕವೀಂದ್ರವಲ್ಲಭಂ |

1. ಪುಟಪಕ್ಕ ನೋಡಿ.

ಶಿವಸ್ತುತಿ.

ಜಡೆಗಳ ಬಂಬಲೊಪ್ಪುವಳಕಾವಳಿ ಭೀಷಣಮಪ್ಪ ಪಾವಿನೊ |
 ಲ್ಪಡಿಗಿ ಪೊದಲ್ಲ ಪೊಂದುಡಿಗಿ ಶಕ್ತಿ ವಿರಾಜಿಸ ಶಕ್ತಿ ಕೂಲವಾ ||
 ಏದಿದ ಕರಾಸಿ ಗೌರಿ ನಿಜವಲ್ಲಭಿಯಾಗಿರೆ ಮಿಕ್ಕ ನಾಕಿ ಸ |
 ಯ್ಯುಡಿಯ ಏನಾಕಿ ಕೂರ್ತು ನಮಗೀಗೆ ವರಂಗಳನುತ್ಸವಂಗಳಂ ||

ಪಾರ್ವತೀಸ್ತುತಿ.

ನಗೆಮೊಗವಂ ಪೊದಲ್ದಿ ಪೊಸಜವ್ವನವಂ ಮಿಗಿಲಪ್ಪ ಗಾಡಿಯಂ |
 ನೊಗಯಿಪ ಮುದ್ದುಗೆಯ್ತು ಮನೊಜಲ್ದಿನಿಸಂ ಮನವಾಪ್ಪಿ ನೋಡಿ ತೊ ||
 ಟ್ಪುಗೆ ಕೊಳ ಮೇಲೆ ವಾಯ್ದು ಮಹಿಷಾಸುರನಂ ತವೆ ಕೊಂದಳಾವಳಾ |
 ಭಗವತಿ ಕೂರ್ತು ಬೀರಸಿರಿಯಕ್ಕೆ ಭುಜಾಸಿಗೆ ನಾಗವರ್ಮನಾ ||

ವಿನಾಯಕಸ್ತುತಿ.

ನಕಳಕಳಾಗವಾಭರಣನೀಶ್ವರತತ್ವಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ರೂ |
 ಪಕನಕಲಂಕನಭ್ಯುದಯಕಾರಣವಾರಣವಕ್ತ್ರನಾಪ್ತಲಾ ||
 ಕಿಕಮತನನ್ನಿತಾಗಮಪದಾರ್ಥಪರಂಪರನಾದನಾವಿನಾ |
 ಯಕಗಣನಾಯಕಂ ಕೃತಿಗೆ ನಾಯಕನಕ್ಕೆ ನೆಗಟ್ಟಿಗೋಜನಾ ||

ಸೂರ್ಯಸ್ತುತಿ.

ಬದವಿದ ಕಾಮುದಂ ಮುಗಿಯೆ ಧಾರಿಣಿಯಂ ಕಡುವಂದವಾಗಿ ಪ |
 ವಿಫದ ತಮಮೆಲ್ಲನೋಸರಿಸೆ ತನ್ನನೆ ಕೀರ್ತಿಪ ಷ್ಟಕೋಟಿಗ ||
 ಭ್ಯುದಯಮನಾವಗಂ ನಿಜಕರಂ ದಯೆಗೆಯ್ದರೆ ತಾನೆ ದೇವನಾ |
 ದುದಯದಿವಾಕರಂ ಕರಮಲರ್ಕುಗೆ ನಮ್ಮ ಮುಖಾರವಿಂಧಮಂ ||

ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿ.

ಅತಿಮಧುರಪ್ರಸನ್ನ ಪರಿಪೂರ್ಣರಸೋಚಿತರಂಜಿತಾರ್ಥನಂ |
 ಯುತ ಸಕಲಾಗವೋಕ್ತಿ ಯುತೆ ಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷ್ಯಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ಸಂ ||
 ಯುತೆ ಸರಸೀಜಗರ್ಭನ ಮುಖಾಂಬುಜದಿಂದಮಗಲ್ಪು ಬಂದು ವಾ |
 ಕ್ಷೆತಿ ನೆಲಸಿರ್ಕೆ ಕೂರ್ತು ಮುಖಪಂಕಜದೊಳೆ ಕವಿರಾಜಹಂಸನಾ ||

ಮೂರನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದ ಮೊದಲನೆಯ ಪದ್ಯ.

ಶ್ರೀರಮಣನಖಿಳಸುರವಿ | ಸ್ತಾರಕನಮರೇಂದ್ರಮಕುಟತಾಟತಚರಣಾಂ |
 ಭೋರುಹನಶೇಷತತ್ತ್ವಾ | ಗಾರಂ ದಯೆಗೆಯ್ಗೆ ನಾಗವರ್ಮಂಗೊಳ್ಳಂ ||

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದ ಮೊದಲನೆಯ ಪದ್ಯ.

ಶ್ರೀರಮಣೀರಮಣಂ ಕವಿ | ತಾರಮಣೀರಮಣನಧಿಕಸಾಭಾಗ್ಯದ ಗೌ |
ರೀರಮಣೀರಮಣಂ ಕುಡು | ಗಾರೋಗ್ಯಾಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಿಯಂ ನಾಕಿಗನೊಳೆ ||

ಕನ್ನಡಚಂಪೂಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೊರೆತ ಷಡ್ವಿಧವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದುದಕ್ಕೆ ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:-

ಗುರುವೊಂದಾದಿಯೊಳುತ್ತಲಂ ಗುರುವೊದಲ್ಮೂಱಾಗೆ ಕಾರ್ಡೂಲವನಾ |
ಗುರುವಾಲ್ಮಾ ಗಿರಲಂತು ಸ್ತಗ್ಧರೆ ಗುರುವ್ಯಂದ್ಯಂ ಲಘುದ್ವಂದ್ಯವನಾ ||
1ಗರೆ ಮತ್ತೇಭಮದೊಂದೆ ನಾಲ್ಕು ಲಘುವಿಂದಾಚಂಪಕಂ ಮತ್ತವನಾ |
ಹರಣೀವೃತ್ತಮದಕ್ಕು ಮಯ್ಯು ಲಘುವಿಂ ಪಂಕೇಜಪತ್ರೇಕ್ಷಣೇ ||

ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ:-

ಗಿರಿಬಾಣಾನಲಚಂದ್ರದಿಗ್ಗ ಜಖರಾಂಭೋರಾಯುಗ್ಯಂಗಳಂ |
ಖರದಟ್ಟಲ್ ತೆಗೆದಾಗಳೆಬ್ಬಿ ಗುಣರತ್ನಾದ್ರಿದ್ವಯಂ ದ್ರವ್ಯಭೂ ||
ಕರಮೆಂಬೀಕ್ರಮದಿಂದಮೋಚೆಯೊಳೆ ಕೇಳೆ ಪಟ್ಟಿಕ್ರಮಂ ತಪ್ಪದಿಂ |
ತಿರದೋದಲ್ ಸಲೆ ಗೂಡಲೇಖನಮಿದುಂ ಪಂಕೇಜಪತ್ರೇಕ್ಷಣೇ ||

ಕಾದಂಬರಿ.

ಇದು ಬಾಣಾಕೃತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಕಾದಂಬರಿಗೆ ಚಂಪೂರೂಪವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಂತರವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥದ ಅನುವೂರ್ವಿಯೇ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ವರ್ಣನಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿವೆ. ಕವಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:-

ಸತ್ಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದೆ ಜ | ಗತ್ಕೃತುಕವನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕರ್ಣಾಟದೊಳಂ |
ಸತ್ಕವಿನಿವಹಂ ಪೊಗಲೆ ಚ | ಮತ್ಕೃತಿಯುಂ ಪಡೆದು ಸೊಬಗುವಡೆದತ್ತಿಗಳೆ ||
ಇದು ಚೋದ್ಯಂ ಕವಿಹೃದ್ಗತಂ ನವರಸಂ ನಿರ್ದೋಷಮಂದೀಗನಾ |
ದುದು ಕಾದಂಬರಿ ಸೇವ್ಯವಾದುದನಿತುಂ ತಾನೆಯ್ವು ಭೂಭಾಗದೊಳೆ ||
ವಿದಿತ್ರೀಕವಿನಾಗವರ್ಮನ ವಚಸ್ಸಂದೋಹದಿಂ ಬೋಪಮೊಂ |
ದದಳೆಂಕಾರದ ವಸ್ತು ಬಂಧಮಿದು ತಾನೇಂ ವೂಡದೆಂಗೆಯ್ಯುದೋ ||

1. ಗರೆ ಮತ್ತೇಭ ಲಘುದ್ವಯತ್ರಿಗುರುವಿಂದಕ್ಕುಂ ಮಹಾಸ್ತಗ್ಧರಂ |
ಹರಣಾಕ್ಷೇ ಲಘುನಾಲ್ಕು ಚಂಪಕವಿನಾದುಂ ಪ್ಯಾತಕರ್ಣಾಟಕಂ || ಎಂಬ ಪಾಠವೂ ಇದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಬಾಣಕವಿಯನ್ನೂ ಹೊಗಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಕಾದಂಬರಿಯೊಳ
ಎಂದಿದೆ.

ಈ ಕವಿಯ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. —

ಗಿಳಿ.

ಜಳಜದ ಮೊಗ್ಗೈಯಂತೆ ಮುಗುಳಂತೆಳೆಯೆರ್ಕೆಯ ಕಾಯ್ಗಳಂತೆ ಶಾ |
ಲ್ಮಳಿಕುಮಂಗಳಂತೆ ತರುನೀಡನಿಕಾಯದಿನೆಲ್ಲವಾಗಳಾ ||
ಗಳೆ ಗಱುವೊಯ್ಯ ಕಣ್ಣಿಣ್ಣಿವ ತುಪ್ಪು ಅಸೋಡರ್ಚುವ ಕೆಂಪನಾಳ್ವ ಕೋ |
ಮಳಶುಕಶಾಬಕಪ್ರಕರಮಂ ತೆಗೆದಂ ದಯೆಗೆಟ್ಟು ಲುಬ್ಧಕಂ ||

ಅಳುವುದು.

ನನುದೆಹಿಯುತ್ತು ಮಿದರ್ ಪೊಸಮುತ್ತಿನ ಸಿಂಪಿನ ಸಂಪುಟಂಗಳೆಂ |
ನುಸುಳ್ಳು ಸುಪಾಣಿಯಾಗಿ ಪೊಪಪೊಣ್ಣುವ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯಂದದಿಂ ||
ಮಿಸುಗಿ ನಿರಂಜನಂಗಳೆನಿಪಕ್ಷಿಪುಟಾಂತರದಿಂದಮೇಕೆ ಪೇಣ್ |
ಪಸರಿಸಿ ನೀಳ್ಳು ಪೊಣ್ಣಿದುವು ಕಣ್ಣಿನಿಗಳೆ ತರಳಾಯತೇಕ್ಷಣೇ ||

ಕುದುರೆ.

ಮೊಗದಿಂದಂ ನೇರ್ಪನಾಳ್ವಂತುರದಿನಗಲಿತಾದಂತೆ ಪಾರ್ಶ್ವಂಗಳೆಂ ನೂ |
ಲ್ದಿಗದತ್ತೆಂಬಂತೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೆ ಸವಡಿಸಿತೆಂಬಂತಿರುದ್ದಿ ವ್ರವದಿಂ ಪ ||
ವುಗೇವೆತ್ತಂತಂಗಳಾಂತಿಪ್ರಕರದೆ ಪಸರಿವ್ವಂತೆ ಮುಂಗಾಲ್ಗಳೆಂದಂ |
ಮುಗಿಲಂ ಮುಟ್ಟುಪ್ಪುದೆಂಬಂತತಿಜವಮಿದಿರೊಳ ಬಂದುದಿಂದ್ರಾಯುಧಾಶ್ಯಂ ||

ಸಜ್ಜನರು.

ಜನಪತಿಗಳ್ಳು ಡಿಯಲ್ಮಾ | ದರ್ನಿಯಂತನುವದಿಸಿ ಬದರ್ಪಕಲೊಲ್ಲದೆ ವನಾರ್ಕೊಂ |
ಡನುಚಿತಮಿದಂದು ವನಾಣಿಸ | ಮನುಜೋತ್ತಮರೆಲ್ಲಿಯಾನುಮಿರ್ಪರ್ಪಗದೊಳ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಿ.

ಸುರೆಯಿಂ ನೋರ್ಕಂ ಸುರೋರ್ವಿರೂಹಕಿಸಲಯದಿಂ ರಾಗಮಂ ಕಾಸು ಭಪ್ಪ |
ಸ್ತರದಿಂ ನೈಷ್ಠುರ್ಯಮಂ ದುರ್ವಿಷಮವಿಪದಿನುನೋಹಮಂ ಮುಗ್ಧದೋಷಾ ||
ಕರನಿಂ ವಕ್ರತ್ಯಮಂ ದುಶ್ಚೈವನನ ಹಯದಿಂ ವೇಗಮಂ ತಾಳ್ವಿ ನೀರಾ |
ಕರದಿಂದೇಲ್ತೆಂದಳಂತಾಸಿರಿ ಸಹಭವರಂ ಪೋಲ್ವುದೇಂ ಚೋದ್ಯವನಾಯ್ತೇ ||೧||

ಶ್ರುತವುಂ ಕೆಯೊಳ್ಳುಳಾಚಾರಮನವಧರಿಸೆ ಸತ್ಯವುಂ ಬಾಚ್ಚಿಗೈಯ್ಯುಳ್ |
 ಮತಿಯುಂ ಬಿವ್ವಂಡಿಪಳ್ ಲಕ್ಷಣಮನೆಣಿಸೆಳಾದಾರ್ಯಮುಂ ಚಿಂತಿಸೆ ಸಂ ||
 ಗತಿಯುಂ ವಿಶ್ವಾಸಿಸೆ ಸುಂದರತರವಪುವೆಂ ನೋಡಳಂತುಂ ವಿಶೇಷ |
 ಜ್ಞತೆಯುಂ ತಾನೇತಕೆಂಬೆಳೆ ಸಿರಿಸುನಜಾಯುತುಂ ಬಣ್ಣಿಪಂ ಗಾಂಪನಲ್ತೀ ||೨||

ನೈಪರು.

ಮೊದಲೊಳ್ ತಮ್ಮನೆ ನೋಡಲಿತ್ತ ಪದದೊಳ್ ಕೆಯೊಂಡವರೆ ತಾಮೆ ನೋ |
 ದಿದೊಡೋರಂತುಪಕಾರವುಂ ಮೆಚ್ಚಿದವರೆ ಮಾತಾಡಿದಂದರ್ಥರಾ ||

ಜ್ಯದ ವೆಂಪಂ ದಯೆಗೆಯ್ದವರೆ ಬೆಸಸಿದಂದಾಗಳೆ ವರಂಗೊಟ್ಟವರೆ |
 ಪದವಿಂ ಮುಟ್ಟಿದೊಡೆಯ್ದ ರಕ್ಷಿಸಿದವರೆ ಭೂಪರೆ ಧರಾಚಕ್ರದೊಳ್ ||

ಪುಂಡರೀಕನು ಮೃತನಾದಾಗ ಕಪಿಂಜಳನ ಪ್ರಳಾಪ.

ಪರಿಚಯಮಿಲ್ಲ ಕಂಡಜಾಯಯೋ ಸಖ ತೊಟ್ಟಿನಲಿಂತು ಬಿಟ್ಟು ಪೋ |
 ಪರೆ ಕೌನಾತ್ಮನಾದೆ ನೆರವಾರನಗಿದರ್ಪರತ್ತವೋ ವೆನೊ ||

ವರಮೆನಗಾಸೆಯಿಲ್ಲ ದೆನೆ ಪಾಶ್ಚಿ ನಗಿದರ್ಪುದಂಧನಾದೆನಾರೆ |
 ಶರಣೆನಗೆನ್ನ ಬಾಚ್ಚಿಯೆ ನಿರರ್ಥಕಮೆಂದೆನುತುಂ ಪಲುಂಬಿದಂ ||

ಒಡನುಂಡೊಡನಿದೊಡವಳೆ | ದೊಡನಾಡಿಗಳಾಗಿ ನೈತ್ಯಗೀತಂ ಮೊದಲಾ |
 ಗೊಡನೊಡನೆ ಕಲು ಕಲೆಗಳೆ | ನೆಡವಿಡಿದರ್ಪರ್ಪವಾಯ್ತು ಪರಮವೈವಂ ||

ಸಂದೈ.

ದೆಸದೆಸೆಯೊಳ್ ಪಸರಿಸುತಿರೆ | ಪೊಸ ತೊಂಡೆಯ ಪಣ್ಣ ಬಣ್ಣ ಮುಂ ಮುಸುಳಪ ಕೆಂ |
 ಬಿಸಿಲ ಮಿಸುಪಿಸಿಸು ಪಡುವಣ | ದೆಸೆಗವಲಂಬಿಸಲೊಡರ್ಚಿದತ್ತಿ ನಬಿಂಬಂ ||

ಹಾರ.

ಪೊಳವೆಳದಿಂಗಳೊಳ್ಳುಳುಗಳೆಂ ಸುರಸಿಂಧುವ ತೀಕರಂಗಳೆಂ |
 ಜಳನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವನಾರ್ಪೊಳೆವ ತಾರೆಗಳೆಂ ಸಮೆದಂತೆ ಶಾರದಂ ||
 ಗಳ ಜಸದೇಣ್ಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಜೊನ್ನದ ಬಾಚ್ಚಿ ರತ್ನಸಂ |
 ಕುಳದಧಿದೈವಮೆಂದೆಸೆದುದುಜ್ಜ್ವಳಮಾಕಿ ಕಹಾರವುಂಡಳೆಂ ||

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ.

ಕಡದರೊ ಕಂಬದಿಂ ತೆಗೆದರೋ ನವಮಾಕ್ತಿ ಕದಿಂ ಮೈಣಾಲದಿಂ |
 ಪಡೆದರೊ ದಂತದಿಂದೆಸೆಯೆ ಮಾಡಿದರೋ ರುಚಿರೋಜ್ಜ್ವಳಾಂಗಮಂ ||
 ಬಿಡವಮೃತಾಂಶುರತ್ನಗಳೆ ಕುಂಚಿಗಿಯಿಂದಮೆ ಕರ್ಚಿ ಪಾರದಂ |
 ದೊಡದರೊ ಪೇಚಿನಲ ಕರಮೆ ಕಣ್ಣೆನೆದಿದುದು ರೂಪು ಕಾಂತೆಯಾ ||

ಕೇಶಿದಂಡನಾಯಕ.—ಸು. 990.

ಈತನು ರನ್ನನ ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯವನ್ನು ತಿದ್ದಿದಂತೆ ಆಗ್ರಂಥದ—

ವನರುಹಭವನೆನಿಸಿದ ದಂ | ಡನಾಯಕಂ ಕೇಶಿ ತೀರ್ಥ ವೇಷ್ಣಿಂ—

ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಕೇಶಿದಂಡನಾಯಕನಾರೋ ತಿಳಿಯದು-
ರನ್ನನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಿದ್ದಬೇಕಾದರೆ ಈತನು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈತನ
ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿಯಬಂದಿಲ್ಲ.

ರನ್ನ—993.

ಈತನು ಅಜಿತಪುರಾಣವನ್ನೂ ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.
ಅಲ್ಲದೆ, ಅಜಿತಪುರಾಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ—

ಕರವೆಸೆದುವು ರತ್ನತ್ರಯ | ಪರಿಕಲ್ಪದೆ ಪರಶುರಾಮಚರಿತಂ ಚಕ್ರೇ ||

ಶ್ವರಚರಿತಮಜಿತೀರ್ಥೇ | ಶ್ವರಚರಿತಂ ರತ್ನನಿಂದೆ ಭುವನತ್ರಯದೋಳೆ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ಪರಶುರಾಮಚರಿತ, ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತ, ಎಂಬ ಬೇರೆ ಎರಡು
ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಹ ಬರೆದ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯದಲ್ಲಿಯೂ “ಗಂ
ಗಮಂಡಲಚಕ್ರೇಶ್ವರಕಟಕೋತ್ತಮನಾಯಕವಿರಚನೆಯಿನನರ್ಘ್ಯರತ್ನಮಾದಂ ರತ್ನಂ”
ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತೆ ಈರಾಜನ ವಿಷಯವಾದ
ಗ್ರಂಥವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈಪರಶುರಾಮಚರಿತವೂ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತವೂ
ನನುಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ರನ್ನಕಂದವೆಂಬ ಒಂದು ನಿಘಂಟುವನ್ನೂ ಈತನು ಬರೆದಿರುವು
ದಾಗಿ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—

ಈತನು ಬೆಳುಗರೆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳುಗಲಿ ಐನೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜಂಬುಖಂಡಿ ಎ
ಪ್ಪತ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮುದುವೊಳಲಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ (949 ರಲ್ಲಿ) ಹುಟ್ಟಿ
ದನು; ಜೈನಮತದವನು; ಬಳಿಗಾರಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಈತನ ತಾಯಿ ಅಬ್ಬಲಬ್ಬೆ;
ತಂದೆ ಜಿನವಲ್ಲಭೇಂದ್ರ; ಸಹೋದರರು ದೃಢಸಾಹು, ಕೇಚಣ, ಮಾರಯ್ಯ; ಹೆಂಡತಿ
ಯರು. ಜಕ್ಕಿ, ಶಾಂತಿ; ಮಗ ರಾಯ; ಮಗಳು ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ. ಇವನ ಗುರು ಅಜಿತ
ಸೇನಾಚಾರ್ಯರು¹; ಸ್ವಾಮಿ ಚಾವುಂಡರಾಯ. ಇವನಿಗೆ ತೈಲಪನು (973—997)
ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.² ಈತನು ಮೊದಲು ಸಾಮಂತರಲ್ಲಿಯೂ

1. ಈತನೇ ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಗೂ ಮೊದಲನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನಿಗೂ ಗುರು.

2. ಪಡೆಯಡೆಯ ಕಡೆಯ ಬಡವರ್ | ಕುಡೆ ಪಡೆದನೊ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೋಳ್ ತೈಲಪನೋಳ್ ||
ಪಡೆದಂ ಮಹಿಮೋನ್ನತಿಯಂ | ಪಡೆದಂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತವೆಸರಂ ರನ್ನಂ ||

ಇನ್ನನೂ ಈಯಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಮಂಡಲೇಶ್ವರರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಬಳಿಕ ಆಹವಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ (997—1008) * ಉದಯಪ ರಂಪರಿಯ *ನ್ನು ಹೊಂದಿದನು; ಕನಕದಂಡ ಚಾಮರ ಆನೆ ಛತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಬಿರು ದುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅಜಿತಪುರಾಣವನ್ನು ಶಕ 915 ನೆಯ ವಿಜಯವರ್ಷದಲ್ಲಿ— ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 993 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದನು.

ಈತನಿಗೆ ಕವಿರತ್ನ, ಅಭಿನವಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಕವಿಕುಂಜರಾಂಕುಶ, ಕವಿಚಕ್ರ ವರ್ತಿ, ಉಭಯಕವಿ, ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳುಂಟು. ಅಲ್ಲದೆ—

ಕವಿಮುಖಚಂದ್ರಂ ಕವಿಚ | ಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿರಾಜಶೇಖರಂ ಕವಿರಾಜಂ ||
ಕವಿಜನಪೂಜಾರತ್ನಂ | ಕವಿತಿಲಕಂ ಕವಿಚತುರ್ಮುಖಂ ಕವಿರತ್ನಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತರಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನನ್ನೂ ಹೊನ್ನನನ್ನೂ ಹೊಗಳಿ ಅವರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.—ಪಂಪ ನಿಂದ 'ವಾಗ್ವಿಭವೋನ್ನತೆ ನಿಗೆಯ್ತಿದು.' 'ಅವನ ಗುಣದೊಳಗೆ ಸಿದ್ಧ' ಉಭಯಕವಿಚ ಕ್ರವರ್ತಿಗೂ (= ಹೊನ್ನ) ಅಭಿನವಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗೂ (= ತಾನು) ಸಮಾನರುಂಟೇ? ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತಾಗುಣಾರಣವ (ಪಂಪ), ಕವಿರತ್ನ, ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಪುಣ್ಯವಂತರು, ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಕೃತಾರ್ಥರು. ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದರಿಂದ ಪಂಪನು ದ್ವಿಜವಂಶ ಧ್ವಜವಾದನು. ಅಜಿತಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದರಿಂದ ರನ್ನನು ಮೈತ್ಯವಂಶಧ್ವಜವಾ ದನು. ಹಿಂದೆ ಪಂಪನೂ ಪೊನ್ನನೂ ರಟ್ಟರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರು; ಉಭಯಕ ವಿಯಾದ ಕವಿರತ್ನನು ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದನು.

ಈಕವಿಯನ್ನು ಅಭಿನವಪಂಪ (ಸು. 1100), ನಯಸೇನ (1112), ಪಾರ್ಶ್ವ (1205) ಮಧುರ (ಸು. 1380) ಮಂಗರಸ (1509), ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ನಾಗವರ್ಮಕೇಶಿರಾಜರು ಇವನಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯ ಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈತನು ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣಭಾರತಕರ್ತೃಗಳಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿವ್ಯಾ ಸರನನ್ನೂ ಪದ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತನಾದ ಕಾಳಿದಾಸನನ್ನೂ ಗದ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ನಾದ ಬಾಣನನ್ನೂ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪಪೊನ್ನರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಕ್ಲಿಷ್ಟಕವಿತೆಯನ್ನು —

ಕಾರಕಪೂರಕವಸ್ತುವಿ | ಚಾರಕನಿಸ್ತಾರಕರ್ಕಳೋಳಿಯೆ ಸಭೆಗೊ |
ಟಿಷ್ಟೋರಂತೆ ನಾಲ್ವರಿದರ್ವ ವಿ | ಚಾರಂಪೇಚ್ಚಿಂತ ವೇಚ್ಚಿ ಕೃತಿಯುಂ ಕೃತಿಯೇ||
ಪರವ್ರರಮುಮಂಟಿಸುಂಟಯು | ಮರಿವೊರಕನುಮೆನಿಸಿ ತರತರಂ ನುಡಿಡು ಸಭಾಂ |
ತರದೊಳ ರಂಜಿವುದೆ ರಸಾಂ | ತರಂಗಳಂ ಮುಟ್ಟು ನುಡಿಡು ರಂಜಿಸವೇಡಾ ||

ಸರಸತಿಯನಬಲೆಯಂ ಗೋ | ಣ್ಮರಿಗೊಂಡರ್ಥಕ್ಕೆ ಕುದಿದು ನೋಯಿಸುವವನ ||

ಕ್ಕರಿಗನೆ ಸಾತಕನಾತನೆ | ಸರಸ್ವತೀದ್ರೋಹನವನನಾರ' ಮುಟ್ಟುವರೋ? ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸಿ, ತನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಉಭಯಕವಿತಾಚಾತುರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಕೊಂಡಾಟದ ಸಾಮಂತರ | ಮಂಡಲಿಕರ ಸಕಲಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಸಭಾ ||

ಮಂಡಲದೊಳುಭುಕುವಿಮುಖ | ಮಂಡನವಾಗಿಸರ್ ರತ್ನವಿಣಕವಿರತ್ನಂ ||

ವಸುಧೆಯೊಳಿಗೊಂದು ರತ್ನಮಿ | ದೆಸೆದಿದುದು ಪಲವು ರತ್ನಮಿಲ್ಲೆಂಬಿನಮೇಂ ||

ಮನುಳಿಸಿದನೊ ಬಹುರತ್ನಾ | ವಸುಂಧರಾ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಮಂ ಕವಿರತ್ನಂ ||

ಆರಾತಿಯಕವಿಪುಂಗವ | ರಾರುಂ ಮುನ್ನಾರ್ತರಲ್ಲ ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಛಂ ||

ಡಾರದ ಮುದ್ರೆಯನೊಡೆದಂ | ಸಾರಸ್ವತಮೆನಿಸ ಕವಿತೆಯೊಳ ಕವಿರತ್ನಂ ||

ಕನ್ನಡಮೆರಡಲುನೂಱು | ಕನ್ನಡವೂತಿರುಳ ಕನ್ನಡಂ ಮಧುರವೋ ||

ತ್ವನ್ನಂ ಸಂಸ್ಕೃತಮೆನೆ ಸಂ | ಪನ್ನಂ ನೆಗ್ಗುಭಯಕವಿತೆಯೊಳ ಕವಿರತ್ನಂ ||

ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಕನಾಂ ಕೃತಿ | ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಕನೆಂದೆ ಘಟಿಸತಿಯ ಘಟಾ ||

ರತ್ನಮುಮಂ ರನ್ನನ ಕೃತಿ | ರತ್ನಮುಮಂ ಪೇಷ'ಪರೀಕ್ಷಿಸಂಗೊಬೆರ್ದೆಯೇ? ||

ರಸಮಂ ಭಾವಮುಮಂ ಕಾ | ಳಸಮಂ ಕುಣಿಕೆಮುಮನಱುದು ಕವಿವನಾಗ

[ದೊಳಂ ||

ಪೊಸದೇಸೆಮ ನುಡಿಗಳೊಳಂ | ಪೊಸಯಿಪ ಬಲೆಗೆ ಚತುರ್ಮುಖಂ ಕವಿರತ್ನಂ ||

ಅವನಿಪರೊಳ ನಿಜಭುಜಚ | ಕ್ರವರ್ತಿ ರಣಜಯಕೆ ತೈಲನೆತಸಹಾಯಂ ||

ಕವಿಗಳೊಳಮಂತೆ ಕವಿಚ | ಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿರತ್ನನಂತು ಕೃತಿಗಸಹಾಯಂ ||

ಮತಿ ಕೋಶಂ ಪದವಿದ್ಯೆ ಕಂಠಿಕೆ ಜಸಂ ಕ್ಷೀತಾತಪತ್ರಂ ಸರ |

ಸ್ವತಿ ಮಾದೇವಿ ಪದೋಕ್ತಿ ಭೇರಿ ಕಳಿತಂ ಸಿಂಹಾಸನಂ ಸಂದಲಂ ||

ಕೃತಿ ಚಂಚುಚ್ಚ ಮುರೀಜವನಗೆ ಕವಿತಾಸಾವ್ರಾಜ್ಯಮಂ ತಾಳಿದು |

ನ್ನತಿಯಿಂದಂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರೇಂ ರತ್ನಂಗೆ ಮೆಯ್ಯಿತ್ತುದೋ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ:—

1. ಅಜಿತಪುರಾಣ.

ಇದು ಎರಡನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಅಜಿತನಾಥನ ಚರಿತೆ; ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಈಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಕವಿ 'ಕಾವ್ಯರತ್ನ,' 'ಪುರಾಣತಿಲಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು—

ಇನಿತುಪಪತ್ತಿಯಿಲ್ಲಿನಿತುಬಿನ್ನ ಣಮಿಲ್ಲಿನಿತರ್ಥದೃಷ್ಟಿಯಿ |

ಲ್ಲಿನಿತುಚಿತ್ತೋಕ್ತಿಯಿಲ್ಲಿನಿತಳಂಕೃತಿಯಿಲ್ಲಿನಿತಾಗವನಾರ್ಥಮಿ ||

ಲ್ಲಿನಿತುವರಂ ಪ್ರಜೋಧಮಣಮಿಲ್ಲ ಪಿಂಗಿದು ಕಾವ್ಯರತ್ನಮಃ
ಡನಮನೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಬಣ್ಣ ಸದರಾರ ಕವಿರತ್ನನ ಕಾವ್ಯರತ್ನಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.¹

ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ಪೊನ್ನನಿಂದ ಶಾಂತಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ ಮಲ್ಲಪನೂ ಪುನ್ನಿಮಯ್ಯನೂ ತೈಲಪನ (973—997) ಚಮೂಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪುನ್ನಿಮಯ್ಯನು ಗೋವಿಂದರನೆಂಬ ದ್ರೋಹಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಡಿ ಕಾವೇರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ವೃತನಾದನು. ಮಲ್ಲಪನು ತೈಲಪನ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ, ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಇಷ್ಟವೆಂಬಂಗೆ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳೊಳ್ಳ, ಆಹವಮಲ್ಲದೇವನ (997—1008) ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನಿಗೆ ಐವರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೂ ಮೂವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಇದ್ದರು: ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಮುಚ್ಚೈ ಗುಂಡಮುಚ್ಚೈ ಎಂಬಿಬ್ಬರನ್ನು ಚಾಳುಕ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯಾದ ದಲ್ಲಿಪನ ಮಗ ನಾಗದೇವನಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಈಯತ್ತಿಮುಚ್ಚೈಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಡೆವಳಿತ್ಯಲ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಅಣ್ಣಿಗದೇವನೆಂಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲು ನಾಗದೇವನು ಕೌಮರರ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ನೇನಾಪತಿಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅನಂತರ ಪಂಜಲನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಕರಹಡದೇಶದಿಂದ ಮಲ್ಲಮನನ್ನು ಓಡಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ವೃತನಾದನು. ಆಗ ಅವನ ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಗುಂಡಮುಚ್ಚೈ ತನ್ನ ಅಕ್ಕನಾನ ಅತ್ತಿಮುಚ್ಚೈಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ—“ ನೀನು ಪುತ್ರವತಿಯಾದುದರಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಪರಾವರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರು. ನಾನು ಪತಿಯೊಡನೆ ಸಹಗಮನವನ್ನು ವೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇ? ಪತಿಯೊಡನೆ ದೇಹತ್ಯಾಗವೊಡಿದಳು. ಬಳಿಕ ಅತ್ತಿಮುಚ್ಚೈ ವ್ರತನಿಷ್ಠಳಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಮಣಿ ಕನಕಮಯಜನಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ವೊಡಿಸಿ ವಿಶೇಷಪ್ರಖ್ಯಾತಿಹೊಂದಿ ತನ್ನ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ಜಗವೆಲ್ಲಾ ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳುವಂತೆ ವೊಡಿದಳು. ಆಕೆಯ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕವಿ ಈಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದನು.

ಈಗ್ರಂಥವು 12 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಜಿತಚಿನೇಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳನ್ನು² ಸ್ತುತಿಸಿ, ಮಲ್ಲಪ ಪುನ್ನಿ

1. ಈಕವಿಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಾರ್ಶ್ವವಂದಿತನು (1205) — ರತ್ನಕೃತಿಪದಕಮಂ.ನುತ | ನೂ ತ್ವಾರ್ಥಃ ವ್ಯಕ್ತಿಯುಕ್ತಮೂ ಸತ್ಕೃತಿಯಂ || ಯತ್ಪದ ಸುಜನರಂ ವಿಚತಸ | ಪತ್ತಮನತಿ ಪ್ಸಥುಳಪ್ಪದಯದೂರ್ ತಳಿಯದರಾರ್—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.
ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು; ಶಾಸನದೇವಿಯರು, ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಅಜಿತಸೇನಮುನಿ, ಅರ್ಹಸ್ಥಿಧ ಸಾಧುಧರ್ಮ; ಜನಾಗಮ, ಗಣಧರಸೇನಾನಾಯಕನಾದ ಸಿಂಹಸೇನ, ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷಿಯಕ್ಷರು, ಧರ್ಮಚಕ್ರ.

ಮಯ್ಯ ಇವರ ವಂಶಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಅತ್ತಿಮುಬ್ಬಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ,¹ ತರುವಾಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—

ಇದು ಸಕಲಮುನೀಂದ್ರವ್ಯಂದವ್ಯಂದಾರಕ್ಕ್ರಮದಜಿತನೇನಭಟ್ಟಾರಕ್ಕ್ರವಾದಪ
ದ್ವಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತರತ್ನತ್ರಯಾಲಂಕೃತಶ್ರೀಮದಭಿನವಕವಿಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿರತ್ನನಿ
ರ್ಮಿತಶ್ರೀದಾನಚಿಂತಾಮಣಿನಿರ್ವಾಪಿತ್ಯುಶ್ರೀಮದಜಿತೀರ್ಥಕರಪುರಾಣತಿಲಕದೊಳ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಈಕವಿ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧನು. ಇವನ ಬಂಧವು ಸರಸವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೌಢವಾಗಿ ಯೂ ಇದೆ. ಇವನ ಪದಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ರಚನಾಶಕ್ತಿಯೂ ಬಂಧಗೌರವವೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಹವಾಗಿವೆ. ಪದ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವ ತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಪದಗಳು ಹೊರಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಈಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮಧುರನು (ಸು 1380) ಧರ್ಮ ನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನ ರನ್ನ ಇವರ ಚಾತುರಿಯನ್ನು

ಬಿನ್ನಣದ ಕುಸುರಿ ಪಸರಿಸು | ವನ್ನಂ ಗುಣಜಾತಿಬಂಧಮಳವಡೆ ನೆಗಲ್ಪಾ |
ಪೊನ್ನಂ ರನ್ನಂ ಕೂಡಿದೊ | ಡಿನ್ನೀವಾಗ್ಯಧುಗೆ ಭೂಪಣಂ ಪೆಪತುಂಟೇ—

ಎಂದು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆಜಿತಪುರಾಣದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—
ವಸಂತ.

ಎಳವೆಚ್ಚಿ ದಾಡೆ ಕೆಂದಳೆರೆ ನಾಲಗೆ ವನಾಮರದಳೈಗೊಂಬಿನೊಳ |
ಮಿಳವೆಳವಳೈ ಬಾಲಮಲದೊಂಗಳೆ ಕೇಸರವೆಂಬಿನಂ ಮೆನಂ ||
ಗೊಳ ಮಧುವನಾಸಕೇಸರಿ ವಿಯೋಗಿಗಳೆಂಬ ವೃಗಂಗಳೆಂ ಭಯಂ |
ಗೊಳಿಸಿದುದುತ್ಕ ಕೀರಮದಕೋಕಿಲಗರ್ಜಿತರ್ಜಿತಂಗಳೆಂ ||²

ನವಸಹಕಾರದಂಕುರದಿನಂಕುರಿಸಿತ್ತು ಪೊದಲ್ಪು ನೀಳ್ವ ಪ |
ಲ್ಲವತೆಯಿಂದೆ ಪಲ್ಲವಿಸಿತುನ್ನದಭೃಂಗಕುಳಕ್ಕೆ ಕಂಪುವೀ ||
ಉವ ಕುಸುಮಂಗಳೆಂ ಕುಸುಮಿಸಿತ್ತು ಶುಕವ್ರಜಮುತ್ತುಕೆತ್ತದಿಂ |
ನವಿವ ಫಲಂಗಳೆಂ ಫಲಿತವನಾಯ್ತು ಮನೋಜಮನೋರಥದ್ರವಂ ||

1. ಈಕೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ—ದಾನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಒೂತಗ, ನೊಳಂಜಾಂತಕ, ಷಾ ಷೂಡರಾಯ, ತಂಕರಗಂಡ, ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು ; ಇವರಿಗಿಂತ ಈಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳು— ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

2. ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ.—ಪು. 81. (1st Edition)

ಚಂದ್ರ.

1 ಜಗದಾಲೋಕನದರ್ಪಣಂ ಪ್ರಥಮದಿಕ್ಶಾಂತಾನನಂ ಕಂತುರಾ |
ಜಗಜೋದ್ಧೀಪನಪಿಂಡಮಂಬರಸರಸ್ಯುತ್ಪಂಸಹಂಸಂ ವಿಯೋ ||
ಗಿಗಣಾಕೂತಕುರಂಗಪೋತಭಮಕೃತ್ಕಂಠೀರವಂ ಚೆಲ್ವುವೆ |
ತೋಗೈದತ್ತಣ್ಣವವೀಚಿನರ್ತನನಟಂ ಬಿಂಬಂ ಸುಧಾಸೂತಿಯಾ ||

ಚಂದ್ರಿಕೆ.

1 ಬೆಲಗನೆದೀವಿಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಲೆ ಮೊಗೆಯಲೆ ಕೊಡಗೊಂಡು ನಿರ್ಬಿ ಬ |
ಚ್ಚ್ಚಲನೆಳದೋಂಟದೊಳ ಪರಿಯಿಸಲ ಪಱುಗೋಲಗಳನಿಕ್ಕಿ ಪಾಯಿಸಲ ||
ನೆಲೆಯಿನಿಸೆಂದು ನೋಡಲೊಳಪೊಕ್ಕು ಧುಡುಮ್ಪಿಱಾದಾಡಲೀಸಲ |
ಗ್ಗಲಿಸದಲಂಪಿನಿಂ ಬಗೆದುದಂದು ಜನಂ ಘನಚಂದ್ರಿಕಾಂಬುವಂ ||

ಸೂರೈದಯ.

ವಾಸವದಿಕ್ತಟಂ ಸಮೆದ ಮೂವೆ ತಮಂ ಸುರಿದಿರ್ಬಲಜ್ಜಸಂ |
ವಾಸಿ ಸವಿಸಾರನೇರಣೆಗನಾಗಿ ನಿಧಾಘದ ದೀಪ್ತಿವರ್ತಿಯೋಳ ||
ಕಾಸೆ ತೆರಳ್ಳ ಪಿಂಜರಿಯವೋಲೆ ಕಿಸುಸಂಜೆ ತೆರಳ್ಯನಂ ಪದಂ |
ಗಾಸಿನ ಪೊನ್ನ ಗಂಟೆಯವೊಲೊಪ್ಪಿದುದುದ್ಗತಭಾನುವಂಡಲಂ ||

ಪ್ರಭಾತ.

ಕೇಳ್ಯನಜಾನನೇ ಶಫರಲೋಚನೆ ಪದ್ಮಿನಿ ಪದ್ಮಬಾಂಧವಂ |
ಬಳ್ಳವನೀಡಿದಂ ಕರಸಹಸ್ರಮನೆಂದು ಕಳಸ್ಯನಂ ಮನಂ ||
ಗೊಳ್ಳನೆಗೆಂ ಕಳಕ್ಕಳಿಸಿ ಸಂತಸವಾತಿನ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರಮಂ |
ಕೊಳ್ಳವೊಲೀಡಿದ್ದಿ ಕೊಂಡುವಳಿಗಳ ಸುಮನೋಮಕರಂದೆಗಂಧವಂ ||

ಸ್ತ್ರೀಜನಿ.

ವಿಳಿಸಿತಪುಂಡರೀಕಚರಣಂ ಕುಮುದೇಕ್ಷಣಕಾಂತಮಂಜನಾ |
ಕುಳಿತವಿಲೋಚನಂ ಸ್ವಗತವಾಮನಮನ್ವಿತಮಪ್ರತೀಕಮು ||
ಜ್ಜ್ವಲತರಪುಷ್ಪದಂತಮಮರೇಭಗತಂ ಗೃಹಸಾರ್ವಭಾಮಮು |
ಗ್ಗಲಮೆಸದತ್ತು ದಿಗ್ವಳಯದಂತೆ ನಿಶಾಂತದೊಳಂಗನಾಜನಂ ||

ಸ್ತ್ರೀಶೋಕ.

ಪಡಪಡವಾಯ್ವು ಮೆಲ್ಲೆರ್ಬಗಳಂ ಕರಯುಗ್ಮದಿನೊತ್ತಿ ಕಣ್ಣ ನೀ |
ರಡಿಗಡಿಗುಣ್ಣಿ ಪಾಯ್ತರೆ ಮುಖೇಂದು ಬಿಗುರ್ತಿರೆ ಸುಯ್ಯು ಬೆಂಕೆಯಾ ||
ನಿಡುಪಮಳುಂಬಮುಪ್ಪನೆಗವಿಶಶನದೆಲ್ಲಿದನೆತ್ತವೋದನಾ |
ವೆಡೆಯನಧೀಶನೆಂದು ಪಲವಾಡಿದರಂದಜಿತಾಂಗನಾಜನಂ ||

ವಿರಕ್ತಿ.

ಸಾರದ ಸಾರಮಪ್ಪ ಜಿನಧರ್ಮಮನಾತ್ಮನಸಾರಮಪ್ಪುದಂ |
 ಸಾರಮಿದೆಂದು ನಂಬಿ ತನಗಲ್ಲದುದಂ ತನಗಪ್ಪುದೆಂದು ಕೇ ||
 ದಾರವಿಹಾರಸೋದರಕೃಶೋದರಸುಂದರದಾರದಾರಕೋ |
 ದಾರವಿವೋಹದೋಳ ತೋಡರ್ದು ದಾರುಣದುಃಖವನೆಮ್ಮದಿರ್ಕುಮೇ ||

2. ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯ ಅಥವಾ ಗದಾಯುದ್ಧ.

ಈಗ್ರಂಥವು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ— ಭೀಮನು ದ್ರೌಪದಿಯ ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ದುರ್ಯೋಧನನ ಮಕುಟವನ್ನೂ ತೊಡೆಗಳನ್ನೂ ಗದೆಯು ದೃದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಂಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದನು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಕುಲತೀಲಕ, ಇತಿವ ಬೆಡಂಗಿ, ಸಾಹಸಭೀಮ, ಚಾಳುಕ್ಯನಾರಾಯಣ, ಅಕಳಂಕಚರಿತ, ಅಮ್ಮನ ಗಂಧವಾರಣ, ಸಾಹಸಾಂಕ, ಸತ್ತಿಗ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ಆಹವಮಲ್ಲದೇವನ (997—1008) ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬೇಕೆಂದು ತನಗೆ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಈರಾಜನನ್ನು ಕಥಾನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ “ಭೀಮನೋಳ ಪೋಲಿಸಿ ಪೇಚ್ಚಿ ನೀಗದಾಯದ್ಧಮಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈರಾಜನು “ನರಪತಿತ್ಯೈಲಪಂ ಬಿಸವೆ ಘೋರ್ಜರಸೇನೆಗೆ ಸೂಚಿಯಾನೆಯಂ ಪರಿಯಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಂ” “ಕೊಂಕಣೇಶ್ವರನನಿ ದಿರ್ಚಿ ಸಾಧಿಸಿದಂ” “ಬಲವತ್ತುಂಗಳೆಂಗೆರಾಜಮದವನ್ಮಾತಂಗೆಸಿಂಗೆಂ” ಎಂದೂ, “ಸರ್ವಗ್ರಾಸಂಗೆೊಂಡತ್ತಪರಾದಿತ್ಯನ ಮಂಡಲಮಂ ಬಾಹುರಾಹು ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ನಾ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಆಹವಮಲ್ಲನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಈರೀತಿಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಅವರ ಪೂರ್ವಜರಪ್ಪರಸುಗಳೊಳಗೆ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರಪರಮೇಶ್ವರನುಂ ದಿಶಾ ದಂತಿಪ್ರಕಟಪ್ರಭಾವನುಮಪ್ಪ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯವಲ್ಲಭನಿಂ, ವಿಷ್ಣು ವರ್ಧನಾಪರನಾಮು ಧೇಯನಿಂ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟಗಜಘಟಾವಿಘಟನಸಿಂಹನೆನಿಸಿದ ಜಯಸಿಂಹದೇವನಿಂ, ಅತಿಪ್ರಬಲರಣರಾಮನೆನಿಸಿದ ರಣರಂಗಸಿಂಹನಿಂ, ವಾತಾಪಿಪುರವರೇಶ್ವರನೆನಿಸಿದ ಪುಲಕೇದೇವನಿಂ, ಪರರಕ್ಷಿತಪವಿತ್ರವರ್ಮನೆನಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನಿಂ, ತತ್ತನಯನ ವೈರಡನೆಯ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯದೇವನಿಂ, ಅವನ ಕಿಷಿಯ ಮಗನಪ್ಪ ಮಂಗಳಾರ್ಣವನಿಂ, ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನವೈರಡನೆಯ ಸತ್ಯವ್ರತಿಯಿಂ, ತತ್ತನಯನವ್ಪಾದಿತ್ಯವರ್ಮನಿಂ, ತದಪತ್ಯನಪ್ಪ ವಿಕ್ರವಾಹದಿತ್ಯನಿಂ, ತತ್ಪುತ್ರನಪ್ಪ ದುರ್ಧರಮಲ್ಲನಿಂ, ತನ್ನಂದನನಪ್ಪ ನಿರವದ್ಯಾಪರನಾಮಧೇಯನಪ್ಪ ವಿಜಯಾಹದಿತ್ಯಭಟ್ಟಾರಕನಿಂ, ತತ್ಸೂನುಮಿತ್ರನಪ್ಪ ವಿಕ್ರವಾರ್ಣವನೆನಿಸಿದ ಕೊಂಕಣವಿಕ್ರವಾಹದಿತ್ಯನಿಂ, ತತ್ಸೂನುಮಿತ್ರನಪ್ಪ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನಿಂ, ಆತನ ಕಿಷಿಯ ಮಗನಪ್ಪ ಭೀಮಸರಾಕ್ರಮನಿಂ, ತಜ್ಜಾತನವೈರಡನೆ

ಯ ಕೀರ್ತಿವರ್ನಿನಿ, ತತ್ಸೂನುವಸ್ವ ಪಿರಿಯ ತೈಲಪನಿಂ, ಆತನ ಮಗನಪ್ಪ ಮುಕುಂದಿಯ ಕೊಂದ ಕುಂದಿಯ ಭೀಮನಿಂ, ಆತನ ಮಗನಪ್ಪ ವಿಕ್ರವಾದಿ ತೈದೇವನಿಂ, ಆತನ ಮಗನಪ್ಪ ರಣರಂಗಮಲ್ಲನೆನಿಸ್ವಯ್ಯುಣದೇವನಿಂ, ಆತನ ಮಗ ನುತ್ತುಂಗಮಲ್ಲನೆನಿಸಿದ ವಿಕ್ರವಾದಿತ್ಯನಿಂ, ಚಾಳುಕ್ಯಕುಲೋದ್ಭವನಪ್ಪ ವಿಕ್ರ ವಾದಿತ್ಯದೇವಂಗಂ ಚೈದ್ಯಕುಲೋದ್ಭವೇಯಪ್ಪ ಬೊಂಕಾದೇವಿಗಂ ಪುಟ್ಟಿದ ಕ ರಹಟಭಯಂಕರಂ, ಪಲ್ಲಿಕೋಟೋಲ್ಲಂಘನೆಂ, ಭದ್ರಕವಿದ್ರಾವಣಂ, ಕೊಂಕಣಭ ಯಂಕರಂ, ಯಾದವಕುಲಾಂಬರದ್ಯುವುಣಿ, ರಣರಂಗಭೀಷಣಂ, ಸಾಮಂತಮೈ ಗಣದೂರ್ಗಲ ರಣರಂಗರಾಕ್ಷಸ ಆಕಲಂಕರಾಮ ತಳವರ್ಗತಳಪ್ರಹಾರ ಅರಿಪ್ಪುಘ ರಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟಕಾಳಕೂಟಂ ಪಾಂಚಾಲಮದೇಭಪಂಚಾನನಂ ಉತ್ಪಕ್ಯಮು ಲ್ಲಂ ಶ್ರೀಮನ್ನೂ ಮೃಡತೈಲಪನೆನಿಸಿದಾಹವಮಲ್ಲದೇವನಿಂ ಚಾಳುಕ್ಯವಂಶಮುದಿ ತೋದಿತವಾದುದು.

ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ವನರುಹಭವನೆನಿಸಿದ ದಂಡನಾಯಕಂ ಕೇಶಿ ತಿರ್ದೆ ಪೇಚ್ಚಿಂ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಕೇಶಿದಂಡನಾಯಕನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿ ಈಗ್ರಂಥದ ಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ "ಸಿಂಹಾವಲೋಕನಕ್ರಮ"ದಿಂದ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳು ತ್ತಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥವು 10 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷೆ ಯಿಂದ ಚಾಳುಕ್ಯನಾರಾಯಣನನ್ನು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿಮಾಡಿ ದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈಶ್ವರನನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಮನ್ಮ ಥನನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಗಣನಾಯಕನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿ ಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—

ಇದು ಸಮಸ್ತಭುವನವಲ್ಲಭ ಶ್ರೀಮದಾಹವಮಲ್ಲದೇವೋ ಶ್ರೀಪಾದಕಲ್ಪಪಾದಪನ ದಾಶ್ರಯಾಸನ್ನ ವರ್ತಿ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿರನ್ನ ವಿರಚಿತಮಸ್ವ ಚಾಳುಕ್ಯಚಕ್ರವ ರ್ತಿಶ್ರೀಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯದೊಳ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಗಳೆರಡರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ—
 ಶಕಸಮಗತಿಯತುಯುಗಶಃ | ನಿಶರಾಂಕಂ ಚಿತ್ರಭಾನು . . . ಕಾ ||
 ತಿಫಕಸಿತಸಪ್ತಮಿ . . . | ಸುಕರಂ ಬುಧಸೇವ್ಯವಾಯು ರನ್ನನ ಕಾವ್ಯಂ ||
 ಎಂಬ ಅಸಮಗ್ರವಾದ ಪದ್ಯವಿದೆ. ಈಪದ್ಯದ ಅರ್ಥವು ವಿಶದವಾಗಿಲ್ಲ. ವರ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಾಲ್ಕು ಅಂಕಗಳು ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಕವ ರ್ಷ ಸಾವಿರವೂ ಚಿಲ್ಲರೆಯಾದರೆ ಅಜಿತಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಶಕ 915 ಕ್ಕೂ ಇದ ಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವೇ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಶಃ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಎಂಬ ಸಂಕೇತ ವುಂಟು. ಆದರೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿರುವ "ಶಃನಿಕರ" ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಏನರ್ಥವೋ ತಿಳಿಯದು. ಈಪದ್ಯವು ಸಮಗ್ರವಾಗಿಯೂ ಸುಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ದೊರೆತ ವರೆಗೆ

ಇದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರಭಾನುವರ್ಷ ಎಂಬುದ ರಿಂದ ಅಚಿತ್ರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ವಿಜಯವರ್ಷದಿಂದ ಈಚೆಯ ಚಿತ್ರಭಾನು ಎಂ ದು ಊಹಿಸುವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಆಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ 49 ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ, ಕವಿಗೆ 93 ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ, ಈಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ; ಅಲ್ಲದೆ ಆಕಾ ಲದ ರಾಜನೇ ಬೇರೆ ; ಆದುದರಿಂದ ವಿಜಯವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣ ಚಿತ್ರಭಾನುವಿನಲ್ಲಿ- ಎಂದರೆ, ಶಕ 904 ರಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. 982 ರಲ್ಲಿ) ಯೇ—ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು.

ಈಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ವಾಕ್ಪ್ರಾಥಮೀಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾ ನೆ ; ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೀರರಸವನ್ನು ಬಹಳಶ್ಲಾಘ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥ ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ದುರ್ಯೋಧನವಧಾನಂತರ “ಇದು ವರೆಗಂ ಕುರುಮಹೀಪತಿಯೊಳ್ ನೆಲಸಿ ದೆವೀಗಳುತ್ತಮವುರುಷೋತ್ತಮಂ ಬಯಸೆ ಪಾಂಡವರೊಳ್ ನೆಲಸಲ್ಕೆ ಪೋದಪೆಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನುಕ್ತಿ—

ಕಲಿ ಪಂದೆಯೆಂದು ಬಗೆಯದೆ | ಕುಲಜಂ ಕುಲಹೀನನೆಂದು ಬಗೆಯದೆ ತರುಣಂ |
ಸಲೆ ವೃದ್ಧನೆಂದು ಬಗೆಯದೆ | ನೆಲಸುವೆ ನಿನ್ನಿಂ ನಿಕ್ಕೃಷ್ಣರೆಂಬರುಮೊಳರೇ ||
ಇಱಿಯಿಸುವೆ ತಂದೆಮಕ್ಕಳ | ನಿಱಿಯಿಸುವಯೆ ಸೋದರರ್ಕಳಂ ತಮ್ಮೊಳ ತ |
೪ ಱಿಯಿಸುವಯೆ ಗುರುಚಿಷ್ಯರ | ನಱಗುಲಿ ನಿನ್ನಂತು ಕಷ್ಟೆಯಾದರುಮೊಳರೇ ||
ಪೊಡಮಡಿ ಪರಸದೆ ಬಿನ್ನವಿ | ಪೊಡೆ ಕೇಳದೆ ಮುಂದೆ ನಿಂದರಂ ಕಾಣದೆ ತ |
ಕ್ಕ್ಕೆಡೆಯೊಳೆ ಕಡೆಗಣಿಸುವ ನೃಪ | ವಿಡಂಬವಿವು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿನ್ನ ದೂಸಱನಲ್ತೇ ||
ಗುಣಿಗಳ ನೆರೆವೊಡದ ನಿ | ಗುಣಾರಂ ಪೊರ್ದುವ ವಿಶಿಷ್ಠರಂ ದುಷ್ಕರೊಳಂ |
ಗಣಿಯಿಸಿ ಸಮನೆಂಬವಗುಣ | ಗಣಂಗಳೆವು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿನ್ನ ದೂಸಱನಲ್ತೇ ||

ಭೀಮಸೇನನು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು
ಮೂದಲಿಸುವುದು.

ಹರಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ವಂದಂದವಘಡಿಸಿದಹಂಕಾರಮೆಲ್ಲಿತ್ತೊ ಕೃಷ್ಣಾಂ |
ಬರಕೇಶಾಕೃಷ್ಣಿಯಂ ಮಾಡಿಸಿದ ಮದಮದೆಲ್ಲಿತ್ತೊ ಕಾಂತೇಯರಂ ಮು ||
ಚ್ಚರದಿಂ ಕಾಂತಾರದೊಳೆ ತಿಱ್ರನೆ ತಿರುಪಿದ ಸೂರ್ಕಿಗಳೇನಾದುದೆಂದಾ |
ಕುರುವಂಶಾಧೀಶನಂ ಮೂದಲಿಸಿದನದಟಂ ಭೀಮನುದ್ಧಾಮಭೀಮಂ ||

ಭೀಮನ ಗದಾಪ್ರಹಾರ.

ಇದು ಲಾಕ್ಷಾಗೇಹದಾಹಕ್ಕೆ ದು ವಿಷಮವಿಷಾನ್ನಕ್ಕೆ ದಾನಾಡೆ ಜುಡಿಂ |
ಗಿದು ಪಾಂಬಾಲೀಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ದು ಕೃತಕಸಭಾಲೋಕನಭ್ರಾಂತಿಗಿಂದೋ ||
ವದೆ ಪೊಯ್ದಂ ಕಾಲ್ಗಳಂ ತೋಳ್ಗಳನಗಲ್ಲದಮಂ ಕೆನ್ನೆಯಂ ನೆತ್ತಿಯಂ ಕೋ |
ಪದಿನಯ್ದಂ ದುರ್ಣಯುಕ್ತಯ್ದೆಡೆಯನುರುಗದಾದೆಡೆಡಿಂ ಭೀಮಸೇನಂ ||

ದುರ್ಯೋಧನನು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದ ಕರ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ
ಪ್ರಲಾಪಿಸುವುದು.

ಕೆಳೆಯಂಗಾಯ್ತು ಸುವೋಕ್ಷವನಗದೆನಗಂ ಬಾಷ್ಪಾಂಬುಮೋಕ್ಷಂ ಧರಾ |
ತಳಮಂ ಕೊಟ್ಟನಿವಂ ಜಳಾಂಜಳಿಯುಮಂ ನಾಂ ಕೊಟ್ಟೆನಿಲ್ಲನೈವಂ ||
ಡಳಮಂ ಸುಟ್ಟನಿವಂ ಪ್ರಕೋಪಃಖಿಯಿಂದಾನೀತನಂ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾ |
ನಳನಿಂ ಸುಟ್ಟನುಮಿಲ್ಲ ಮತ್ತಿಯುತಮಂ ಕರ್ಣಂಗಿದೇಕೂರ್ತನೋ ||

ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದ ದುಶ್ಯಾಸನನನ್ನು ನೋಡಿ ದುರ್ಯೋಧನನು
ಪ್ರಲಾಪಿಸುವುದು.

ಜನನೀಸ್ತು ಸ್ಯಮನುಂಡೆನಾಂ ಬಲಃಕೆ ನೀಂ ಸೋವಾಮೃತಂ ದಿವ್ಯಭೋ |
ಜನಮೆಂಬಿಂತಿವನುಂಡೆನಾಂ ಬಲಃಕೆ ನೀಂ ಬಾಲತ್ವದಿಂದೆಲ್ಲಿಯುಂ ||
ವಿನಯೋಲ್ಲಂಘನವಾದುದಿಲ್ಲ ಮರಣಕ್ಕೆನ್ನಿಂದೆ ನೀಂ ಮುಂಚಿದಯ |
ಮೊನೆಯೊಳೆ ಸೂತ್ತಿಡವಾಯ್ತಿದೊಂದೆಡೆಯೊಳೆಂ ಹಾ ವತ್ಸ್ಯ ದುಶ್ಯಾಸನಾ ||

ಗುಣವರ್ಮ.

ವಿಚಾರಂ.

ಈಹೆಸರಿನವರು ಒಬ್ಬರು ಜೈನಕವಿಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಹರಿವಂಶ
ವನ್ನು ಬರೆದವನು ಒಬ್ಬ ಗುಣವರ್ಮನು; ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದವ
ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು. ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಗುಣವರ್ಮನು ಪೂರ್ವ
ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ

ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೂಡೆ ಗುಣವರ್ಮನ ಮೆಯ್ಯಿರಿ ಪಂಪನೋಜೆ ಪೊ |
ನ್ನನ ಪೊಸದೇನೆ ರನ್ನನ ಗುಣೋನ್ನತಿಯುಗಳನೊಳ್ಳು ನಾಗವ ||
ಮನ ಬಹುರೀತಿ ನೇಮಿಯ ಚಮತ್ಕೃತಿ ಜನ್ನಿಗನಿಂಪು ನಾಗಚಂ |
ದ್ರನ ರಸವೃತ್ತಿ ರಂಜಿಸುಗೆ ನಿರ್ಣಯಮೆನ್ನಯ ನವೈಕಾವ್ಯದೊಳೆ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗುಣವರ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದೆ
ಒಬ್ಬ ಗುಣವರ್ಮನೆಂಬ ಕವಿ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನು ಅಗ್ಗ
ಳನನ್ನೂ (1189) ಜನ್ನನನ್ನೂ (1209) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಆಕವಿಗಳಿಗಂತ ಈಚೆ
ಯವನಾಗಿರಬೇಕು ; ಅಲ್ಲದೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ಇವನ ಪುಷ್ಪದಂ
ತಪುರಾಣದಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.
ಈಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈತನು ಸುವನಾರು 1235 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಹಿಂದೆ
ಗುಣವರ್ಮನನ್ನು ನಯಸೇನನು (1112) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ನಯಸೇನನಿಗಿಂತ
ಆತನು ಹಿಂದೆನಿಸಿರುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ಚಾವುಂಡರಾಯ,

ರನ್ನ ನೊದಲಾದವರು ಈಗುಣವರ್ಮನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗುಣವರ್ಮನು ಸುವಾರು 1050 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂತು ನಯಸೇನನಿಂದ ಸ್ತುತನಾದ ಗುಣವರ್ಮನಿಗೂ ಜನ್ನನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಗುಣವರ್ಮನಿಗೂ ಅವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೆ ಇರಲಾರದು.

ಗುಣವರ್ಮ I. ಸು. 1050.

ಕೇಶಿರಾಜನು (ಸು. 1260) 118 ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ಕೆಳಗೆ—“ಓಲ್ ಪರವಾದಲ್ಲಿಯೂ ದೀರ್ಘಮುಂಟು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, “ ಈಂದ ಪುಲಿಯಾವೊಲಿದರ್ಗಳ್— ಎಂದು ಗುಣವರ್ಮನ ಹರಿವಂಶಪ್ರಯೋಗಂ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಹರಿವಂಶವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ—

ಗುಣವರ್ಮಂ ಸತ್ಪತಿತಾ | ಗುಣಮುಂ ಭವ್ಯೈತ್ಯಗುಣಮುವಾತ್ಮಯಶೋರ |
 ಕ್ಷಣಮೆನೆ ಮೆತಿದಂ ವೆಸರಿಂ | ಪ್ರಣೂತಮೆನೆ ವೇಲ್ಪು ನೇಮಿನಾಥಾನ್ವಯಮಂ ||
 ಎಂಬ ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತನ (1205) ಪದ್ಯದಿಂದಲೂ ಈತನು ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು—ಎಂದರೆ ಹರಿವಂಶವನ್ನು—ಬರೆದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನ (ಸು. 16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಕಾವ್ಯಸಾರದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಕವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಗುಣವರ್ಮನಿಂದ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಕೆಲವುಕಡೆ ಹೇಳಿ ಆಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪದ್ಯಗಳು ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಶೂದ್ರಕವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ನಾಗವರ್ಮನು II. (ಸು. 1145) ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿ—

ಅನಿತ್ತನಿತ್ತಂಬುಜಪತ್ರನೇತ್ರೆಯಾ | ಘನಸ್ತನಂಗಳ ಬಳಗುಂ ಕಿರಾತೆಯಾ ||
 ಅನಿತ್ತನಿತ್ತಂ ವನದೊಳ ವನೇಚರಂ | ತನತ್ತು ಬಿಲ್ಲಾ ನದನೆತ್ತೆ ಕೀಸುಗುಂ ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ “ ಗುಣವರ್ಮಕವೇರ್ಭುವನೈಕವೀರಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಃ ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪದ್ಯವು ಈತನ ಆವ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಉದ್ಧೃತವಾಗಿದೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ನಾಗವರ್ಮನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನಿಗೆ ಭುವನೈಕವೀರ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಾಗವರ್ಮನು II. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಅಸ್ವನಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ—

ಪ್ರಣೂತಗುಣರಸಿಪ ವಿಬುಧಾ | ಗ್ರಣಿಗಳ ಕೆಯೊಂಡು ಪೊಗಲಿ ಸಲೆ ನೆಗಲಿವು ಧಾ |
 ರಿಣಿಯೊಳಗೆ ನಾಗವರ್ಮನ | ಗುಣವರ್ಮನ ಕಂಬವರ್ಮನಧ್ಯಾನಂಗಳೆ ||

ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಈಗುಣವರ್ಮನು ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಕಾರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಯಸೇನನು (1112)—“ ಗುಣವರ್ಮನ ಜಾಣ್ ನೆಲಸಿಕೆ ಮತ್ಸ್ಯತಿಯೊಳ್ ” ಎಂದೂ ರುದ್ರಭಟ್ಟನು (ಸು. 1180)—“ ಗುಣವರ್ಮನ ಬಂಧ

ಗೌರವಂ ಇರ್ಕೆ ಮತ್ಕೃತಿಯೊಳೆ' ಎಂದೂ ಇತರಕವಿಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಈತನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯಾಗಿ ದ್ದಿರಬೇಕು. ಶೂದ್ರಕಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕಾವ್ಯಸಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (ಸು. 1245) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆ ಯುತ್ತವೆ. ಕಾವ್ಯಸಾರದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಒಬ್ಬ ಗಂಗರಾಜನ ಸ್ತುತಿ ಯಿದೆ. ಗಂಗಚಕ್ರಾಯುಧಾಂಕಂ ; ಗಂಗರರ್ಜುನಂ ; ಶ್ರೀರೂಪಕಂದರ್ಪಂ ; ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈಶೂದ್ರಕವನ್ನು ಈಕೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದ ಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಅವನೋ ಒಬ್ಬ ಗಂಗರಾಜನನ್ನು ಶೂದ್ರಕನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಈಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿಯದು. ಶೂದ್ರಕರಿಂದ ಕಾವ್ಯಸಾರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭೂತವಾಗಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಸಮುದ್ರ.

ಗಂಭೀರಸ್ಫಾರವೇಲಾಬಹಲಪರಿವೃತೋಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಲಾ |
 ರಂಭಪ್ರೋಡ್ಧೀನಫೇನಪ್ರಬಲಜಲಚರೋಲ್ಲಾಪಪಾಲಿನಶುಂಭ ||
 ತ್ಕುಂಭೀರಾಭೀಳನಕ್ರಪ್ರಕರಮಕರನೀರೇಭರತ್ನಪ್ರವಾಳೋ |
 ಜ್ವಲಂಭತ್ಪ್ರೋದ್ಧಾಪಿಸೀಚೇನಿಕಯಘನಘನಾರಾವರಾದ್ರಂ ಸಮುದ್ರಂ ||
 ಮಿಳಿವರುಣಧ್ವಜಂಗಳ ನೆಪಿಲ್ಲಳನೊಂದೆರೆಗೆತ್ತು ವಾರ್ಧಿಯೋಳ |
 ಪೊಳವೆಳವಾಳಗಳ ಕರ್ಡುಕೆ ಬಾಳೆಗಳಂ ತಿಮಿ ನುಂಗೆ ನುಂಗಿದಾ ||
 ಗಳೆ ತಿಮಿಯಂ ತಿಮಿಂಗಳನಡಂಗುವಿನಂ ತವೆ ನುಂಗೆ ತತ್ತಿಮಿಂ |
 ಗಿಳನುಮನಾತಿಮಿಂಗಳಿಗಳಂ ನೆಪಿ ನುಂಗೆವುದೊಂದು ತಾಣದೊಳೆ ||

ನದಿ.

ಪೆಜಗಸಿತಾಗ ಮುಂತಗಲಿತವೃದ್ಧಜಾಂದೆ ಧರಾತಳಂದಗು |
 ಕ್ಲೆಪ್ಪವುಡಜಾಂದೆ ಕೊಂಕಿ ಪರಿಯುತ್ತಿರವಿದೆ ಕೊಲಟ್ಟೆ ಮೊಕ್ಕಳಂ ||
 ನೆಪಿವುಡಜಾಂದೆ ಸಪ್ತ ಮುಖದಿಂದೆ ವಿಷೋನ್ನತಿಯಿಂದೆ ಭೋಗದೊಳೆ |
 ತುಣುಗಿರವಿದೆ ಪೋಲ್ತುದು ಮಹಾನದಿ ರುದ್ರಘೋಂದ್ರರಾಜನಂ ||

ಸೂರೋದಯ.

ಪುದಿದು ಕವಿದಿಡಿದ ತಮದೊ | ಡ್ಡ ದಿವಿವನಮೋದಲೋರ್ವ ಕಲವೆಯ ಸಸಿವೇಲೆ ||
 ಕದಿರ್ಗಳೊಳೆ ತುಣುಗಿ ಮೂಡಿದ | ನುದಯಾದ್ರಿಯೊಳರುಣತರುಣಕಿರಣಪ್ರಸರಂ ||

ಸೂರಾಸ್ತ.

ಃರಣಂಗಳೆ ಕಾವುಗಳನೆ | ಹರಿದಶ್ಯಂಗಳೆ ಪಸುರ್ತ್ತೆ ಪಸುರೆಲೆಯನೆ ತೋ ||
 ಪರ್ವರೂದಿನಮಣಿ ಬಯಲ್ದಾ | ವರೆಯನೆ ಪೋಲ್ತಿದರ್ವನಪರಗಿರವರೂರದೊಳೆ ||
 ಮುಂದಾಗಿ ದಿನಪನುದಯಾ | ನಂದದೊಳೆ ಸ್ತಮಯಸಮಯದೊಳೆ ಸಂಜೆ ಕರಂ ||
 ಋಂದುಪುದುದಂತೆ ಕೆಲರೊತ | ವಂದುದುದ ಸುದೊಳೆ ಸಾರ್ವರೂರೊಳೆಗಲ್ಪುರ್ ||

ಚಂದ್ರ.

ಒಡನೆ ಸುರಾಸುರರ ಕನಕಪರ್ವತಮಂ ಕಡೆಗೋಲ ಮಾಡಿ ಮೇಣ |
 ಪಡೆ ಪಲವಪ್ಪ ವಾಸುಕಿಮಹೋರಗನಂ ಕಡೆಗಣ್ಣಿ ಮಾಡಿ ಪಾ ||
 ಲ್ಲಡಲನುಪಾಯದಿಂ ಕಡೆಯೆ ರಾಹುಗೆ ವಾಯುಪಥಾಗ್ರಮೆಂಬ ವೆ |
 ಮೃಡಕೆಯೊಳಿಕ್ಕಿ ಕೊಟ್ಟು ಪೊಸಪಣ್ಣಿ ವೊಲಿದುರ್ದು ಚಂದ್ರಮಂಡಲಂ ||

ಅವಾತ್ಯಲಕ್ಷಣ.

ಕರಿಯವೊಲಪ್ಪುದಾಳ್ಳಿದನರಸರ್ಕಗಿವಲ್ಲಿ ನರೇಂದ್ರನರ್ಥಮಂ |
 ಪೊರೆದಿರವಲ್ಲಿ ಪಂಕರುಹಪತ್ರದ ನೀರವೊಲಪ್ಪುದೆಲ್ಲ ಸು ||
 ಟ್ಪುರೆಯವೊಲಪ್ಪುದರ್ಥಮನುಪಾರ್ಜಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿಜಾಭಿವಾಸನಮಂ |
 ಧರಿಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಚಾದಗೆವೊಲಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದವನಾತ್ಯಲಕ್ಷಣಂ ||

ನೀತಿ.

ಒಡನೆ ದಂದ್ರರಲ್ಲಮುಭಿವಾಸಿನಿಗಳೆಪ್ಪಿಡವುಳ್ಳನಿಚ್ಚೆಯಂ |
 ನುಡಿನವರಲ್ಲವಾತನೆಡರೊಳೆ ನಿಲಲಾಪೊಡಮರ್ಥರಾಶಿಯಂ ||
 ಪಡವವರಲ್ಲವೋಗಡಿಗದೀವೊಡವಾಜಿಯೊಳುರ್ಚೆ ಕೆಯ್ದುವಂ |
 ಪಿಡಿವವರಲ್ಲಮಣ್ಣು ವೊಡವಿಯುಗಮೇಕೆ ಕನಿಪ್ಪ ಮಪ್ಪುದೋ ||

ಕಾಡು.

ಗರಿಯದು ಕರಿಯದು ಕರಿಯದು | ಗರಿಯದು ಗರಿಯಲ್ಲ ಕರಿಯದಲ್ಲ ಕರೀಂದ್ರಂ ||
 ಗರಿವರಮಿದು ಕರಿವರಮೆಂ | ದಂದ್ರಾಪುಲ ಗಡವದೊಳಗೆ ಗರಿಯಂ ಕರಿಯಂ ||

ಸೂಕರ.

ಮಿಜುಗುವ ದಾಡೆಯಿಂದಣೆದು ಪೆರ್ದಾರಿಯಂ ತರದಿಂದಮೆತ್ತುತುಂ |
 ತುಣುತುಣುತೀಂಬ ಕಂಧರಮನೊತ್ತರಗೊಂಡು ಮಹಾಮಹೀಭದೊಳೆ ||
 ತಹತಹನಾಗಿ ವಾಪೊಣಸುತುಂ ಮಲೆಯುತ್ತುಲೆಯುತ್ತು ಮಲ್ಲಿ ಕೆಯೆ |
 ಪಪ್ಪದ ಗಜೇಂದ್ರನಂತೆ ಬರುತ್ತಿದುರ್ದು ಭೀಕರನೊಂದು ಸೂಕರಂ ||

ಸೌಂದರ್ಯ.

ಸಣ್ಣಂ ನಡು ತಿಣ್ಣಂ ಮೊಲೆ | ಬಣ್ಣಂ ಪಸುವೆಸಣ್ಣ ಬಣ್ಣ ಮಧರಂ ಮಧುರಂ ||
 ಕಣ್ಣಂ ಲಗಣ್ಣೆ ಮೆ ಮೆಂದಂ | ಬಣ್ಣಿ ಸಲರಿದಬ್ಬ ಜಂಗವಾಕೆಸು ರೂಪಂ ||

ಶೂದ್ರಕನ ಬೇಟೆ.

ತುಂಗಗಿರಿಬರದಿಂದಂ | ಲಂಘಿಸಿ ಶೂದ್ರಕನ ಪೊಳವೆ ಸುರಗಿಯ ಮೊನೆಯೊಳೆ |
 ಪೊಂಗಿ ಸೊಡರ್ಗುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಪ | ತಂಗಂ ಪಾಯ್ವಂತೆ ಪಾಯ್ವು ಬಿಟ್ಟುಡು

[ಸಂಗಂ]

ಗಜಾಂಕುಶ. ಸು. 1050.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ — 'ಗಜಾಂಕುಶರಾಜನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ' — ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು. ನಯಸೇನನು (1112) ಧರ್ಮಾಮೃತದಲ್ಲಿ — 'ಗಜಾಂಕುಶನೊಳ್ಳುವೆತ್ತು ರಂಜಿಸುವ ಸದರ್ಥದೃಷ್ಟಿ' ಎಂದು ಈಕವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1112 ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ದುರ್ಗಸಿಂಹನು (ಸು. 1145) ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ —

ತ್ರಿಜಗನ್ನ ತವಾಗ್ವಿಭವದಿ | ನಜಂಗೆ ನೂರ್ವೂಡಿಯೆನಿಸ್ಪ ಪೆಂಪಂ ತಳೆದಂ ||

ವಿಜಿತಾರಿ ದಂಡನಾಯಕ | ಗಜಾಂಕುಶಂ ಕುಶಲವಾಂಘ್ರಿಯುಕಾರ್ಯಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ ಗಜಗ¹ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಈಕವಿಯನ್ನು ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಅಂಡಯ್ಯ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಕುಮುದೇಂದು, ವಾಣೀವಲ್ಲಭ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕವಿಗಳು ಹೊಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಪ್ರೌಢಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಯಾವುವೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಮೇಷದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಗಜಗ ಎಂಬ ಹೆಸರು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಉದ್ಧೃತವಾದುವೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಕವಿಮಲ್ಲ [ಆದಿತ್ಯ?] 1057.

ಈತನು ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟಿತಾಲ್ಲೂಕಿನ 18ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು² ಬರೆದು ದಾಗಿ ಆಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ —

ಮುಖಪರ ಚಕ್ರಂ ದ್ವಿಜರೋಳ | ಕಪ್ಪಮೆಲೆಯಿಲ್ಲೆ ನಿಪ ಕುಣುಬನಾದಿತ್ಯಂ ಸಂ |
ದಪ್ಪುಕೆಯವೆಗಾದ ಮಲ್ಲಂ ಜಪುಚದ ಕವಿ ರಾಜಬಾಂಧವಂ ಬರೆದನಿದಂ ||

1. ರತ್ನಶೇಖರಚರಿತವನ್ನು ಬರೆದ ವಟ್ಟಾಭಿರಾಮನು (1726) ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ ಗಜಗ, ಗಜಾಂಕುಶ ಎಂಬವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಕವರುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಈತನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಯಾವ ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ತಿಳಿವಳಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಗಜಗ ಎಂಬುದು ಗಜಾಂಕುಶ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ ರೂಪವಾಗಿರಬಹುದು. ಜನ್ನಿಗ, ಜನಾರ್ಪನ; ನಾಕಿಗ, ನಾಗವರ್ಮ; ಬಾಚಿಗ, ಭಾಸ್ಕರ; ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ವಿಷಯವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

2. Inscriptions in the Mysore District, Pt. II, P. 192.

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈಶಾಸನವು ರಾಜೀಂದ್ರಚೋಳನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 979ನೆಯ ಹೇಮಲಂಬಿಯಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 1057ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ—ಚೋಳರಾಜನಲ್ಲಿ ಮಂಡಳಿಕನಾಗಿಯೂ ನುಗುನಾಡಧಿಪನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ರವಿಗನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ದೇಕಬ್ಬಿಯನ್ನು ನವಿಲಿನಾಡಧಿಪತಿಯಾದ ಏಚನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಿದ್ದಂತೆಯೂ ಈ ಏಚನು ತನ್ನ ದಾಯಿಗರನ್ನು ಕೊಂದುದರಿಂದ ರಾಜನು ಇವನನ್ನು ತಲೆಕಾಡಿಗೆ ಒಯ್ದು ಕೊಲ್ಲಿಸಲು, ದೇಕಬ್ಬಿ ಪತಿಯೊಡನೆ ಸಹಗಮನವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ಅವಳ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ರವಿಗನು ಈಶಿಲಾಸ್ತಂಭಶಾಸನವನ್ನು ನಡಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಈಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ವೃತ್ತ ಕಂದ ಅಕ್ಷರ ಇವುಗಳ ಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಒರೆದವನು ಪ್ರೌಢಕವಿಯೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ರವಿಗಂ ಪುಟ್ಟಿದನೊಡನು | ಧ್ವವಮಾಯ್ತು ಅವನೊಡನೆ ಪುಟ್ಟಿದುದಾಳುಂ ||
 ಸವಸಂದಾಯದೊಡಂ ಸಂ | ಭವಮಾದುದು ಅಾಗಮಿಂತುಟುಂ ಬಿರುದುಂಟೇ ||
 ಕಡಲ ಕಡೆವರಮಜಾಂಡದ | ಕುಡಿವರಮಾಣಾಗಜೇದ್ರದಂತುವರಂ ತ ||
 ಕೊಡನೊಡನೆ ಪರ್ವಿ ಬಳೆದುದು | ಕುಡಿಯರ ವಲ್ಲಭನ ಕೀರ್ತಿಲತೆ ಕೋಮಳದಿಂ ||
 ಕುಡಿಯರ ವಲ್ಲಭಂ ಕುಡಿಯರಾಭರಣಂ ನುಗುನಾಡ ರಾಮನೆಂ |
 ದೊಡೆ ಕಲಿಕಾಲಕರ್ಣನ ವಿನೋದದ ಅಾಗದ ಬೀರದಾರ್ಪನೀ ||
 ಗಡಿನ ನಿಕ್ಯಪ್ಪನಿರ್ಗುಣನಿಕ್ಯತ್ಯನಿರಾಚರಣೇಟವೀಟರೊಳೆ |
 ಕಡುಜಡರೆಂತು ಪೋಲಿಪರೊ ಧನ್ಯನೆನಿಸ್ವ ವಚೋಗ್ರಗ್ರಾಣ್ಯನಾ ||
 ನುಗುನಾಡಧಿಪತಿ ರವಿಗನ | ಮಗಳಾಗಿಯುಮಂತೆ ನವಿಲಿನಾಡಧಿಪತಿಗಾಂ ||
 ನೆಗಲಿ ಸತಿಯಾಗಿ ಬಾಲ್ಯವುದು | ಬಗೆದರ್ಪನೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡ ಮನೆಯಸಮಂ
 [ಅಯಲೆ ||
 ನೆರೆದಲ್ಲಂ ಬೇಡ ಮಾಣೆಂದೊಡೆ ನುಡಿಯದಿರಿಂ ಪೋಗಿವಾಂ ಮಾಣೆನಂದಾ |
 ದರಂದಂದಂ ಭೂಮಿ ಪೋ ಪುಟ್ಟಿಗೆ ಪಸು ಧನಮಂ ನೀಡುತುಂ . . . ದೇ ||
 ವರ ದೇವಂಗಲ್ತಿಯಿಂ ಕೆಯ್ಯುಗಿದುರಿವುರಿಯಂ ಪೊಕ್ಕು ದೇಕಬ್ಬಿ ತನ್ನಂ |
 ಧರೆಯಲ್ಲಂ ಮೆಚ್ಚಿ ನಿಚ್ಚಂ ಪೊಗಲಿ ನೆಗಲಿಯುತುಂ ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೋದಕೆ ||

ನಾಗವರ್ಮಾಚಾರ್ಯ. ಸು. 1070.

ಈತನು ಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣಿಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯು ಉದಯಾದಿತ್ಯನ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಲಲಾಮಂ ನಾಗವರ್ಮಂ ಸಮಂ | ತುದಯಾದಿತ್ಯನ ರಾಯಭಾರಿಯೆನಿಸಿದಾರ್ತಾತ್ಮಾಗ್ರಜಂ ಭಾಸ್ಕರಂ || ಮೊದಲಾದೀಶ್ವರಭಕ್ತರಪ್ಪಿವರ್ಗಿ ಪೇಲ್ವಿಜ್ಞಾನಸಾರಂ ಸುಖಾ | ಸ್ವದಮೊಲೊಡ್ಡಿದುಗೆ ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಫಲಮಂ ಪ್ರೀತಂದ್ರಚೂಡಾಮಣೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ. ಈತನು ಉದಯಾದಿತ್ಯರಾಜನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಉದಯಾದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಭಾಸ್ಕರ ಮೊದಲಾದವರಿಗೋ ಸ್ವರ ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಶಿಕಾರಿಪುರದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ 129ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (1071) ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನಾದ ಭುವನೈಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ (1069—1076) “ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಪ್ರಧಾನಂ ಹಿರಿಯ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ಮನವೇಗಡೆ ದಂತನಾಯಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಕೃತ್ರಶಿಖಾಮಣಿ ರಾಜಾಧಿರಾಜಂ ಕೋಳಾಳಪುರವರೇಶ್ವರಂ ನಂದಿಗಿರಿನಾಥಂ” ಆದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನು “ಬನವಸಿ 12000, ಸಾಂತಳಿಗೆ 1000, ಮಂಡಳಿ 1000, ಪದಿನೆಂಟುಗ್ರಹಾರಂ” ಇವುಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹಳಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಅದ್ವೈತಿ ಗುಣಗಳನಾಗವರ್ಮಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರೊಬ್ಬರು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಶಾಸನೋಕ್ತನಾದ ನಾಗವರ್ಮನೇ ಈಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನು ಸುಮಾರು 1070 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ಕವಿಗೆ ಗುಣಗಳನೆಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆಯೂ ಈತನು ಅದ್ವೈತಿಯಾಗಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಮೇಲಣ ಶಾಸನದ ಈಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಆನಂದಾದ್ಯಜುಸತ್ಯ | ಜ್ಞಾನಮಯಿರ್ ನೆಗಲ್ಪಿ ರಬಿಳಿದೊಳ ನಿಷ್ಕಳನಾ ||
 ದಾನಂದರ್ ತನ್ನಾ ವಾ | ಭೀನರ್ ಗುಣಗಳನಾಗವರ್ಮಾಚಾರ್ಯರ್ ||
 ಶ್ರೀಮನ್ಮುಕ್ತಿವಧೂಲೀ | ಲಾಮಂಗಳ ತಿಳಕನೆಸದನದ್ಯಯಮಹಿಮೋ ||
 ದ್ವಾಮಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ವಿ | ದ್ಯಾಮೂರ್ತಿ ಜಿತಾತ್ಮನಕ್ಷರಂ ಗುಣಗಳಂ ||
 ತ್ರಿ. || ನುಡಿವ ತತ್ವದ ವಾತಂ ಬಿಡಲಾರನೇನುಮಂ |
 ನುಡಿವಳಿಯಂತೆ ನಡವಳಿಯೆನಿಸಿದಂ |
 ನುಡಿದಂತೆ ಗಂಡಂ ಗುಣಗಳಂ ||

ಈತನು ಬಲಿಪುರದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ ಮುತ್ತೂರೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧತೀರ್ಥವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ :—ಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣಿಶತಕ.

ಈಗ್ರಂಥವು ಮತ್ತೇಭವ್ಯತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವು ವೈರಾಗ್ಯವು. ಈಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಸಾರವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ದನೆಯಂ ನುಂಗಿಯುಮರ್ಬಿಯಂ ನೊಣೆದುಮಂಭೋರಾಜಿಯಂ ಋರ್ಮವಾ |
 ಗಸಮಂ ತಳ್ತಡರ್ಪಯುಂ ದಣಿಗುಮೇ ಮತ್ತೆಯ್ಯುದಿರ್ಪಲ್ಲಿಗೆ ||
 ಯ್ವಿಸುತಿರ್ಕುಂ ಚಲದಿಂದೆ ತೃಪ್ತೈ ನೆಗ್ಪಾತ್ಪಪ್ಪಾನ್ನಿಯಂ ಕೂಡೆ ಮ |
 ಷ್ಣಿಸಲಕ್ಕುಂ ನಿಜತತ್ವಮೆಂಬಮೃತದಿಂ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣೀ ||

ನರೆಯಿಂದಂ ತೆರೆಯಿಂದವನಾದ ನೆರೆಯಿಂದಂ ಮುಪ್ಪಿನೊಳ ಚೆಲ್ವುಗೆ |
 ಟ್ಟರುತುಂ ವ್ಯಾಧಿಯೊಳಾಗಳುಂ ನಮೆಯುತುಂ ತ್ತೆರ್ದ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೊಳೆ ||
 ಪೂರಳುತ್ತಿ ದುರಮದೆಂತುಮಿಂತುಮಳಿವೆಂತುಂ ಪೋಗದಾಕುತ್ತುಮಂ |
 ಹಂಪೊಂದಾಪಧಿಯಂ ನಮಂತು ದಯೆಗೆಯ್ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣೀ ||
 ಪೆಣನುಂಡಂ ಪೆಣನುಟ್ಟಪಂ ಪೆಣನತಕ್ಕೈಶ್ಯರೈಯೆಂ ತಾಳ್ದಿದಂ |
 ಪೆಣನುದ್ಧಮಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಗಿದಪ್ಪನೆಂದಾಗಳುಂ ||
 ಕಳುಹಿಂದಂದಶನಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಸಲನೆಂದೋರಂತೆ ತನ್ನಂತೆ ತಾಂ |
 ಪೆಜರಂ ಭಾವಿಸೆ ತತ್ತಮ್ಮಿಂತುಟೆ ವಲಂ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಚೂಡಾಮಣೀ ||

ಬ್ರಹ್ಮ. ಸು. 1079.

ಮದನತೀಲಕವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಚಂದ್ರರಾಜನು (ಸು. 1079) ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು "ತೀರ್ಥ ಬರೆದವಂ ಬ್ರಹ್ಮಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪಂಡಿತನಾಗಿರಬೇಕು. ಇವನ ವಿಸಯವಾಗಿ ನಮಗಿನ್ನೇನೂ ತಿಳಿಯದು.

ಚಂದ್ರರಾಜ. ಸು. 1079.

ಈಕವಿ ಮದನತೀಲಕವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಕಲವ್ಯಾಕರಣಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಗಣಿತಾಲಂಕಾರಸತ್ತ್ವವೈನಾ | ಟಕವಾತ್ಪ್ರಾಯನನೈತ್ತಗೀತಹಯಶಾಸ್ತ್ರಾದ್ವೈತಗಾಂಧರ್ವತಾ || ಕರ್ಕವೀಂದ್ರಾಗಮವೈದ್ಯವಾದ್ಯಶಕುನೋದ್ಯದ್ಧೈದ್ಯವಿದ್ಯಾಕದಂ | ಬಕಮಂ ಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರನೋರ್ವನೆ ವಲಂ ಬಲ್ಲಂ ಕೊಂ. ಬಲ್ಲರೇ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ಜೈನಕವಿ (ಸು. 1400) ಅಭಿನವಚಂದ್ರನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮೇಲಣ ಪದ್ಯದಿಂದ ಚಂದ್ರಂಶನು ಹಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ 300 ದಿ ಒಬ್ಬ ಚಂದ್ರನು ಹಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಒಂದು ಹಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳು ಅವುಗಳೆಂದಿರಬಹುದು.

ಇವನು 'ವಿಪ್ರಕುಲಲಲಾಮಂ' 'ದ್ವಿಜಾಂಭೋಧಿರಾಜಂ' 'ಮನುಮುನೀಂದ್ರಾಚಾರಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ವಾಚಗೋತ್ರದವನು. 'ಧರಾಧೀಶಚಪತಿವಾದಾಂಬುರುಪಾದಿ ಪೂರ್ತಸುಮನೋಚೂತಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೌರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

‘ಸುರಂಜಿತಧರಾಧೀಶಂ’ ಎಂಬುದರಿಂದ ರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ ಶ್ರೀಕವಿತಾಮಹಿವರ್ಣವ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕಂದರ್ಪ, ಅಬ್ಜನನಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜಜಯಸಿಂಹದೇವನ ಮಹಾಸಾಮಂತನಾದ ಮಾಚನು ತನಗೆ ಪೋಷಕನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪೋಷಕನನ್ನು ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇವನ ಪೋಷಕನ ಹೆಸರು “ರೇಚ” ಎಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ “ಗಂಗಾಚಂದ್ರ ಹಿವಾಚಲ . . .” ಎಂಬ ಚಕ್ರಬಂಧಪದ್ಯದಿಂದ ‘ಮಾಚ’ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದರಿಂದ ‘ಮಾಚ್’ ಎಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ಹೆಸರಾಗಿರಬೇಕು.¹

ಮೈಸೂರುಶಾಸನಗಳ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ² 165 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (1079) ಚಾಳುಕ್ಯಜಯಸಿಂಹರಾಜನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಮಾಚಿರಾಜನೆಂಬೊಬ್ಬನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ಈತನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈಕವಿ 1245ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿದೆ. 1245ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಜಯಸಿಂಹನೆಂಬ ರಾಜನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಮಾಚಿರಾಜನೆಂಬವನಿದ್ದುದು 1079ರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದ ಶಾಸನೋಕ್ತನಾದ ಈಮಾಚಿರಾಜನೇ ಕವಿಯು ಪೋಷಕನಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಆದುದರಿಂದ ಈಕವಿ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಸು. 1079ರಲ್ಲಿ—ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ದುರ್ಗಸಿಂಹನು (ಸು. 1145) ಅಸಗವಾನಸಿಜರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚಂದ್ರ . . . ನನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಭಿನವದಶಕಮಾರಚರಿತವನ್ನು ಬರೆದ ಚೌಂಡರಸನು (ಸು. 1300) ‘ಸುಗಮಾರ್ಥಸ್ಥುಟಶಬ್ದಸುಂದರಕಿರಿದ್ರಾವ್ಯಾಕ್ಲಾಂಧ್ರನಂ ಚಂದ್ರನಂ’ ಎಂದು ಇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಅವ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :—

ನಕಲಕಲಾಗಮಕೋವಿದ | ನಕಲಂಕಚರಿತ್ರನುದ್ಧಗುಣಗಣಮಣಿ ವಿ ||
ಪ್ರಕುಲಲಲಾಮಂ ಲೋಕ | ಪ್ರಕಟೇಕೃತೀರ್ತಿ ನೆಗೃಪ್ತಿ ಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರಂ ||

ತಿ ಮುತವಾಕ್ಯಾಂಬುಧಿ ಶಾರ್ಯಸದ್ಗುಣಿ ಮಹಾತೇಜಂ ಮಹಾತೇಜನೂ |
ರ್ಜಿತವಿದ್ಯಾದಯಿತಂ ಸುರ:ಜಿತಧರಾಧೀಶಂ ಧರಾಧೀಶಜಾ ||

1. ಹಳಗನ್ನಡವ ಮೂ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವು ಈಗಿನ ರೇ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಲುತ್ತದೆ. 2. Mysore Inscriptions.

3. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಮದನತೀಕವ ಪ್ರತಿ ಬಹಳತಿಥಿವಾಗಿಯೂ ಹಳು ತಿಂದು ಹೋಗಿ ಯೂ ಅಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇವು ಹಾಗೆಯೇ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ.

ಪತಿಪಾದಾಂಬುರುಹಾದಿಪೂರ್ತಸುಮನೋಜಾತಂ ಮನೋಜಾತನಂ |
 ದೊಲವಿಂದಂ ಧರೆ ಬಂದು ದೇಶಶರದೋಷಕ್ಷಂದ್ರನಂ ಚಂದ್ರನಂ ||
 ಆಸತೀಸಂಕುಲದೂರನಂ ಮನುಮುನೀಂದ್ರಾಚಾರನಂ ಭ್ರವಧೂ |
 ಲಸಿತೋರಸ್ಥಲನಂ ವಿರುದ್ಧಕುಲನಂ ದಿಕ್ಪಾ ಮಿನೀಗೇಯವಾ ||
 ನಸಮುದ್ಭುಸಿತವರ್ಣನಂ ಬಹುಕಲಾಸಂಪೂರ್ಣನಂ ಧಾತ್ರಿ ಬ |
 ಣ್ಣಿ ಸುಗುಂ ಚಂದ್ರನನರ್ಥಿಕೀರಪರಪುಷ್ಪಾನಂದವನಾಕಂದನಂ ||
 ಪರಹತನೆಂಬ ಸತ್ಯನಿಧಿಯೆಂಬ ಮಹಾಕವಿಯೆಂಬ ದೀನಭಾ |
 ಸುರಸುರಭೂಷಣೆಂಬ ಗುಣಿಯೆಂಬ ಗುಣಾನ್ವಿತನೆಂಬ ಲೋಕದೊಳೆ ||
 ಪರಹತನೆಂಬ ಸತ್ಯನಿಧಿಯೆಂಬ ಮಹಾಕವಿಯೆಂಬ ದೀನಭಾ |
 ಸುರಸುರಭೂಷಣೆಂಬ ಗುಣಿಯೆಂಬ ಪೆಜಿರ ನರರಾರ ಧಂತ್ರಿಯೊಳೆ ||
 ವೇದಲಂ ಪುಣ್ಯಚೀಲಂ ವಿಬುಧವಿಬುಧಕಾಲಂ ಗುಣಾನೀಕಕಾಲಾ |
 ಸುವಿನೀತಂ ಬಂಧುನೀತಂ ಸುಕೃತಸುಕೃತಜಾತಂ ಸುವಿಸ್ಮಾರಿಜಾತಂ ||
 ಕವಿಭಾವಂ ಸುಪ್ರಭಾವಂ ವಿಶದವಿಶದಭಾವಂ ಮಹಾಭಾವಭಾವಂ |
 ಭವತೇಜಂ ಚಂದ್ರರಾಜಂ ಕರಣಕರಣರಾಜಂ ದ್ವಿಜಾಂಭೋಧಿರಾಜಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—ಮದನತಿಲಕ.

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವು. ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಮಾಚಿಂಜನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಾಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಈಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ—

ಆಗಣಿತಗುಣವನಚಿನ್ಮಪಂ | ಮೃಗನಯನೆಗೆ ಪೇಚ್ಚಿ ಕಾಮತತ್ತ್ವಮನಿಂಪಾ ||
 ವಗಮೊದವೆ ಪಲವುಳಂದದೊ | ಳೊಗೆದಂಭೋಜಾಸ್ಯಚಂದ್ರನಭಿವರ್ಣಿಸಿದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿದೆ :—

‘ಚಂದ್ರರಾಜಂ ಆಗಮಲಾಕಿವಿರೋಧಮಂ ಕಳೆದು ಸಾರಾಂಶಮಂ ಕೊಂಡು
 ಪಲವುಮತಂಗಳನೊಂದುವನಾಡಿ ಪದಿನೆಂಟುಧಿಕರಣಂಗಳಿಂದಲಂಕಾರಾಲಂಕೃತವನಾಗಿ
 ನಾನಾಚ್ಛಂದದಿನಯೊಡ್ಡಿ ಉಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳೆಂ ವಿಕ್ರತಂ ಮಾಡಿ ಪೇಚ್ಚಿಂ.’

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮೆನ್ನಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಚಾಳುಕ್ಯಜಯಸಿಂಹರಾಜನನ್ನೂ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಮಾಚನೃಪನನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ. ತರುವಾಯ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವರಿಗಿಂತ ತಾನು ಅಧಿಕನೆಂದು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :—

ಆನಕಂ ಕುಂಡಲಿ ಬಾಭ್ರುವೀರ್ಯನತಿಲಾಲ್ಯಂ ಕೂಬಿರಂ ಕಾತರಂ |
 ಕಿನಿಪಂ ಭದ್ರನರೂಪ ಕೇತು ಕುವಿಟಂ ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನಂ ಗೋಣಿಕಾ
 ತನಯಂ ನಿರ್ದಯನಲ್ಪವೀರೈನನಿಪಂ ಚಾರಾಯಣಂ ಜತ್ತಕಂ |
 ತನುಹೀನಂ ದೊರೆಯಲ್ಲರಿಂತಿನಿಬರುಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕಂದರ್ಪನೊಳೆ ||

ಎನೆ ನೆಗೆಲ್ದಿ ಚಂದ್ರನಬ್ಜಾ | ನನಚಂದ್ರಂ ಶ್ರೇತಕೇತುಜತ್ತ ಕವಾತ್ಸಾಸ್ರಿ |
ಯನಪಾಂಚಾಳಾದಿಮಹಾ | ಮುನಿಮತಮನೆ ಪೇಲ್ದಿನೆನೆಯೆ ಪೊಸಗನ್ನಡದಿಂ ||

ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :-

ಅಥರೀಕೃತವಾತ್ಸಾಸ್ರಿಯನ | ಮಧಿಗತಕವಿವರ್ಗಮುಖಿಳನಾನಾಚ್ಚಂದ |
ಕೃಧಿಕೃತಮಿದೆಂದು ಪೇಲ್ವಿದು | ಬುಧಮಂಡಲಿ ನಚ್ಚಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಚಂದ್ರನ ಕೃತಿಯಂ ||
ಕೃತಿಪತಿ ವೂಚನೃಪಂ ಕವಿ | ಪತಿ ಚಂದ್ರಂ ತಿರ್ದಿ ಬರದವಂ ಬ್ರಹ್ಮಂ ನ ||

ತ್ಯತಿ ಮದನತಿಲಕಮಿದು ಕಾ | ಮತತ್ತ್ವಮೆನೆ ನಚ್ಚಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಪೊಗಲ್ದಿದರೊಳರೇ ||

ಅಧಿಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ -

ಋದು ಚಂದ್ರರಾಜವಿವಚಿತಮಪ್ಪ ಮದನತಿಲಕದೊಳ -

ಎಂದಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಚಿತ್ರಿತವಾಗಿ ಯೂ ರಚನಾಕೌಶಲವ್ಯಂಜಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳು ಚಕ್ರಾದಿಬಂಧ ರೂಪವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ನಾನಾಬಂಧಗಳೂ ವೃತ್ತಗಳೂ ಉದ್ಧಾರವಾ ಗುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಚಿತ್ರಕವಿತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರಕವಿತೆಯಾದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಲಾಲಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ರಸಪುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಿಧವಾದ ಕೊರತೆಯೂ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈತನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಅರ್ಜುನವಿಜಯವಾಗಿದೆ. ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು "ಪೇಲ್ದಿನೆನೆಯೆ ಪೊಸಗನ್ನಡದಿಂ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಆಕಾಲದ ಹಳಗನ್ನಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರಬೇಕು.

ತನ್ನ ಪ್ರೇಷಕನನ್ನೂ ತನ್ನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಚಿತ್ರ ಬಂಧರೂಪವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಇತರಪದ್ಯಗಳೊಡನೆ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ -

ಜಯಸಿಂಹಸ್ತುತಿ.

ತ್ರಿಜಗದ್ವ್ಯಾಪಿತಕೀರ್ತಿ ಕುಂತಲಧರಾಧೀಶಂ ದ್ವಿಪದ್ಭೂಮಿಪ |
ವ್ರಜಕಾಲಂ ಹರಿಮೂರ್ತಿ ನಿರ್ಮಳಗುಣಂ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಷ್ಟಿತಂ ||
ವಿಜಯಾದ್ಯ . . ವಿಳಾತಿವರ್ತಿ ಜಯಸಿಂಹಂ ದೇವದೇವಾಂಘ್ರಪಂ |
ಕಜಘ್ನಂ ನುತಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಕಂ ಬಾಳುಕೃವಂಶೋತ್ತಮಂ ||
ಬಳವದ್ವಿಟ್ಟವವತಿ ಕಂ (ಟ) ಕುರೋವ್ಯತ್ತೀರ್ತಿ ಸಂಸುಗ್ರಿತಾ |
ಖಿಳಪ್ರದ್ವೀವರಲಾಭಪೂರ್ತಿ ಮಗಧೋರ್ವೀಪಾಳಲೀಲಾರ್ತಿ ಕುಂ ||
ತಳದೇಶೋದ್ಭವಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭುವನಪೊತ್ತೀರ್ತಿ ಉಪ್ಪಪ್ರಜಾ |
ಕುಳವಿಶ್ವಾರ್ತಿ ಮುಕುಂದಮೂರ್ತಿ ನೆಗೆಲ್ದಿಂ ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿವಿದ್ಯಾಧರಂ ||
ಚೋಳಕುಳವಿಳಯಕಾಳಂ | ಕಾಳಮುಖಪ್ರಾಪಿತೋದ್ಭತಾಹಿತಮಾಳಂ |
ಮಾಳವರಾಜಕರೋಳಂ | ಕೂಳಾಯುಧಚರಣಕಮಳಘ್ನಂ ಸಿಂಹಂ ||

ವಾಚಸ್ಪತಿ.

ಮಳಯಾಂಧ್ರಾರ್ಜುನವನಗಧದ್ರವಿಶವೆಂಗೀವಂಗಳನೇಪಾಳಕೇ |
 ರಳಪಾಂಚಾಳಕಳಿಂಗಕೋಂಕಣಸುರಾಷ್ಟ್ರಾಭೀಳಕಾಸ್ತೀರಕೋ |
 ಸಳಲಂಪಾಕತುರುಷ್ಯಗಾಳಕನಕಾವಾಕ್ಷೀಂದ್ರಕಾಂಭೋಜಸಿ |
 ಹಳದೇಶಾಧಿಪರಂ ಭಯಂಗೋಳಿಸಿದಂ ವಿಕ್ರಾಂತದಿಂ ವಾಚಿಗಂ ||
 ಅಭಿವಭಗದತ್ತಂ ಭೋಗದೋಳ ಚಾರುದತ್ತಂ |
 ಸ್ಯಭುವಿಜಯಸಾರ್ಥಂ ಖಂಡಿತಾರಾತಿಪಾರ್ಥಂ ||
 ಸುಭಟನಿಕಟಸಾಮಂತಾವತಂಸಂ ಘನಾಂಸಂ |
 ವಿಭವಚಿತಬಿಡೂದಂ ವಾಚಕಾಂತಾಮನೋಜಂ ||
 ಗತಿ ವಾಗಂ ಶ್ರುತಿ ದೇಸೆ ನುಣ್ವು ಗಮಕಂ ಬಂಧಂ ಕ್ರಮಂ ಕೂಕುಳಂ |
 ಕೃತಿಯಾರ್ಥಂ ಲಯತಾಳಸಾಸವಗುಣಂ ಬಣ್ಣಂ ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಂ ||
 ಯತಿ ತಾಳಂ ರಸಭಾವಮಿಂಪಭಿನಯಂ ಪ್ರಾಣಂ ಪದಂ ಛಂದವಾ |
 ನತಿ ಶಾರೀರನೇನಿಸ್ಪ ಗೀತದೇದೆಯೋಳ ವಾಚಂ ಸರೋಜಾಸನಂ ||
 ಸುರಹಿತನಲ್ಲದೆಯುಂ ತಾಂ | ಸುರಹಿತಕರನರನನಲ್ಲದರಸಂ ಕಮಳಾ |
 ಕರನಲ್ಲದೆಯುಂ ಕಮಳಾ | ಕರನೇನಿಕುಂ ವಾಚನೃಪತಿ ವಿಶ್ವಂಭರೆಯೋಳ ||

ಚಕ್ರವೃತ್ತಂ.

ಗಂಗಾಚಂದ್ರಹಿವಾಚಲಾಭಯಕನುತ ಸ್ತೋತ್ರಗ್ರಾಜಪ್ರಭಂ |
 ಗಂಗೋದ್ಯತ್ಸಿಂಧುರಶಕ್ರನಪ್ರಿಯತನೋಮಿತ್ರಂ ದಿವಾಕೃತ್ಸಮು ||
 ತ್ತುಂಗಾರಾಜಿತಸದ್ವಿಸನ್ನಯವಿದೋ ದುರ್ಗಾಭ್ರವಾತದ್ರವಂ |
 ವಂಗಾಂಗಾಂಧ್ರಕಳಿಂಗಪಾರ್ಷ್ವತುಹಿನಾಭಂ ವಾಚಿಮಂತ್ರೋದ್ಯಮಂ ||

[ಈ ಶ್ಲೋಕವು ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಚಂದ್ರರಾಜಕೃತ-ಚಕ್ರವೃತ್ತ ಮಿದು-
 ವಾಚಿಸ್ತೋತ್ರ-ಎಂದು ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ.]

ಅನೇಕವೃತ್ತಗಳೂ ಬಂಧಗಳೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವ ಪದ್ಯ :-
 ಅಂಗನೃಪಾಮತಿತುಂಗಭುಜಂ ಕಲಿಯಂಗಿತುಕ್ಷಿತನಿಂದುಯಶಂ |
 ಖಂಗಜದೊಂಗೆತಫ್ಯಂಗಕಚಂ ಕಲಿ ಮಂಗಳಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತನಿವಂ ||
 ಸಂಗರಕೇಸರಿ ಸಂಗಗುಣಂ ಬಲಿ ಭ್ಯಂಗರದಕ್ಷನುವಾಯುತನುಂ |
 ಸಂಗದಸನ್ಮತಿ ವಂಗವಹಂ ಸಲಿ ಭಂಗಿಯನೀಕ್ಷಿಸಿ ವಾಚನೃಪಂ ||

“ ಇದುವೆ ಎಡೆಯಕ್ಕರಮುಂ, ಕಿಷ್ಕಿಯಕ್ಕರಮುಂ, ಚೌಪದಿಕೆಯುಂ, ಎರಡು
 ಪಟ್ಟದಿಯುಂ, ತ್ರಿಪದೋನ್ನತಿಯುಂ, ವಲ್ಗಮುಖಿ ಮುಂ, ತೋಟಕಮುಂ, ಚಿತ್ರ
 ಪದಕಮುಂ, ಕಮಳಮು, ಚಂದ್ರಿಕೆಯುಂ, ಇಂದುಮುಖಿ ಮುಂ, ಮೊದಲಾಗೆ
 84 ವೃತ್ತ ಮುಂ, ಪಾದಮುರಜಬಂಧಮುಂ, ಗೋಮೂತ್ರಕೆಯುಮಕ್ಕುಂ ”

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

(1) ಕಮಳವೃತ್ತಂ :—

ಕ್ಷಿತಿನಿದುಯಶಂ | ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತನಿವಂ ||
 ದಕ್ಷನುವಾಯುತನುಂ | ನೀಕ್ಷಿಸಿವಾಚನೃಪಂ ||

(2) ತೋಟಕಂ.

ಕಲಿಯಂಗಿತಕ್ಷಿತಿನಿದುಯಶಂ |
 ಕಲಿ ಮಂಗಳಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತನಿವಂ ||
 ಬಲಿ ಭೃಂಗರದಕ್ಷನುವಾಯುತನುಂ |
 ಸಲಿ ಭಂಗಿಯನೀಕ್ಷಿಸಿ ವಾಚನೃಪಂ ||

(3) ಸೌಂದರಂ.

ತುಂಗಭುಜಂ | ಭೃಂಗಕಚಂ ||
 ಸಂಗಗುಣಂ | ರಂಗವಹಂ ||

(4) ಚಿತ್ರಪದಂ.

ಅಂಗನೃಪಾಯತಿತುಂಗಭುಜಂ |
 ಹಿಂಗಜದೊಂಗತಭೃಂಗಕಚಂ ||
 ಸಂಗರಕೇಸರಿಸಂಗಗುಣಂ |
 ಸಂಗದಸನ್ಮತಿರಂಗವಹಂ ||

(5) 'ಅಂಗಿಶಶಿಕ್ಷಿತ' ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿದರೂ ಇದೇ ವೃತ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

(6) ತ್ರಿಪದೋನ್ನತಿ.

ಪೂರ್ವಾರ್ಧವೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದವೂ ಮೇಲಣ ಚಿತ್ರಪದದಂತೆಯೇ. ಮೂರನೆಯ ಪಾದವು ವಾತ್ಯ

“ ಸಂಗರಕೇಸರಿಸಂಗಗುಣಂ ಬಲಿ ” ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.

(7) ಮತ್ತು (8) ಶರಪಟ್ಟದಿ.

ಪೂರ್ವಾರ್ಧವೂ ಉತ್ತರಾರ್ಧವೂ ಒಂದೊಂದು ಶರಪಟ್ಟದಿಯ ಪದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

(9) ಜಗದ್ವಂದಿತಂ.

ತುಂಗಭುಜಂ ಕಲಿಯಂಗಿತಕ್ಷಿತಿನಿದುಯಶಂ |
 ಭೃಂಗಕಚಂ ಅತ್ಯಾದಿ.

(10) ಈಗಿರುವ ಪದ್ಯವೇ ವಸಮಂಜರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕವಿವಿಷಯ.

ಶ್ಲೋಕೇಯ ಕಂದಂಗಳ್.

ವೃತ್ತಗೋಮಂ ಸಕಲಕಲಾ | ಸ್ವಿತನಮೃತಮಯಂ ವಿಶುಧ್ಧವಿದ್ಯಂ ಪರಿವೇ ||
 ಸ್ವಿತನನ್ನಿವಹಂ ಕುವಲಯ | ಹಿತನೇ ಸಂಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನೊಳ ದೊರೆ ಚಂದ್ರಂ ||
 ಬಸದಿನಿಸಂ ವಿಬುಧರ ಸೇ | ವಿಸ ಮೋಡಕಳೆಗೆ ಕುಂದುವಾಚಂದ್ರನಿನೇ ||
 ನೆಸದನೊ ನಾಲ್ವಡಿ ಮಿಗಿಲನೆ | ಮಿಸುಪ ಚತುಷ್ಟ ಸ್ವಿಕ್ಕಲೆಗಳೆಂ ಕವಿಚಂದ್ರಂ ||

ಇದು ಪಣವಬಂಧಮುಂ ಗೋಮೂತ್ರೀಕೆಯುಮಕ್ಕುಂ :-

ಆಜಿವೈತ್ರಕರಂ ಧೀರಂ | ರಾಜಿತಂ ಚಂದ್ರನೂರ್ಜಿತಂ ||
 ವಾಜಿಗೋತ್ರಂ ಸ್ಥಿರಂ ಧೀರಂ | ಪೂಜಿತಂ ಚಂದ್ರನೂರ್ಜಿತಂ ||

ಅರ್ಧಪಾದಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತವಿಷಮಚಕ್ರಪದ್ಯಂ.

ಸಾಹಸಾಮದಯಾಹಾಸ | ಸಹಾಯದರಿತೋಪರಿ ||
 ವಿಜತೋರಯನೋಹೇಮ | ಮಹಿಸೋಯಮಸಾಹಸಂ ||

ಇದುವೆ ಮುರಜಪಣವಬಂಧಮುಂ ಗೋಮೂತ್ರೀಕೆ ಮೊದಲಾದ ಪಲವುಂ
 ತೆಹದ ಬಂಧಮುಂ ಜತ್ತರಟ್ಟಮೆಂಬಿರಡು ವೃತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ :-

ಕವಿರಾಜಸವಾನಮೃ | ಕವಿರಾಜಸವಾನಸಂ |
 ಕವಿರಾಜಸವಾನಂ ತಾಂ | ಕವಿರಾಜಸವಾನಕಂ ||

ಇದು ಆದ್ಯಂತವ್ರಾಸಯಮಕಮುಂ ಜತ್ತರಟ್ಟಮುಮಕ್ಕುಂ :-

ಪೂಜಿತವಿಬುಧಸವಾಜಂ | ಯೋಜಿತಸಮವಿದ್ಯನಮಲಗುಣಕವಿರಾಜಂ ||
 ರಾಜಿತರೂಪಮನೋಜಂ | ವಾಜಿತಮೋರಹಿತನಂಬುಜ ಳಾ (?)ತೇ ಜಂ ||

ಇತರಪದ್ಯಗಳು.

ಏಕಾಕ್ಷರಿ.

ನಿನ್ನನ್ನಂ ನಿನ್ನನ್ನೆಂ | ನಿನ್ನಾನುನನನ್ನನಿನ್ನನನ್ನೆಂ ನಿನ್ನಂ ||
 ನಿನ್ನನ್ನಾಂ ನಾಂ ನೀನೆನೆ | ನಿನ್ನೆನ್ನಂ ನನ್ನಿ ನಿನ್ನನಾನಿನನೆನ್ನೆಂ ||

ದ್ವೈಕ್ಷರಿ.

ದನುನಂದನನಿನನಂದನ | ನಿನನಂದನನಿನನಂದನನ ವಂದನನಂ ||
 ಜನನಂದನನಂದನುದಿನ | ದನನಿನನಾನನ್ನನಾದೆನಾಂದಂ ನಿನ್ನಂ ||

ತ್ರೈಕ್ಷರಿ.

ದಾನನಂದನಂ ವಾನಾ | ವಾನಂವಾನಿನೀಮನೋಮದನಂ ||
 ವಾನಿನಿನಾನಾನಾಮನುದನನುದ್ಧಾ ಮನಿನಿದಂದಾನಂ (?) ||

ಅಕಾರಾಂತಕಂದಂ.

ಹರಹಾಸಧವಳಕಮಳಾ | ಕರಕರಧವಳಾಭ್ರಹಾರತಾರಾಚಳಪಾಂ ||
ಡರಪತ್ರಖಂಡತಾರಾಂ | ಬರರಂಗಾಚಳಶಶಾಂಕಶಂಕರವಲಯಂ ||

ನಿರೋಷ್ಟ ಕಂದಂ.

ಇದುವೆ ಜತ್ತರಟ್ಟಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಖರಕಿರಣನ ತನಯನ ಖರ | ಕಿರಣನ ದಶರಥನ ನಳನ ಜಲಜಜನ ಧರಾ ||
ವರನ ಶಕಧರನ ಶಕ್ರನ | ಚರಿತೆಯ ನಿಜಚರಿತವೆನಿಸಿದಾತನನೊಲ್ಲುಂ ||

ಓಕಾರಾಂತಪದ್ಯ.

ಓವೋ ವೋಲ್ಪೋ ತೋವೋ ವೋವೋ |
ವೋವೋ ನೋವೋ ವೋಯ್ಯೋಳ್ಪೋಲೋ ||
ಕೋವೋಲ್ಪೋಯ್ಯೋ ಸೋವೋಂಕೋಳ್ಪೋ |
ಗೋವೋಂ ನೋಂದೋ ನೋರ್ಪೋ ವೋರ್ಪೋ ||

ಓಕಾರಾಂತಮುಮೇಕಾರಾಂತಮುಮೋಡಗೂಡಿದುದುಕ್ಕೇ :-

ಬಲೆದೂರಪೊಳವೊರೆಲೆತೊತೊ ವೋಗೊಂಬೊಡವೋಡೆಂದೊಡವೋ ಬಳ್ಳೆಲೆಗೊ
ಲೆವೋ ಪಳ್ಳೊಡೆಪೊರೆವೋರೆವೋಕೆಂದೊಳ್ ಕೊಳನೋಡೊವೋಂಪಳ್ಳೊಂ ||

ವೇಶ್ಯಾಚರ್ಯ.

ಕಿಚ್ಚಂ ನೀರಂ ಪೊಕ್ಕುಂ | ನಿಚ್ಚಂ ಕಾಲ್ಪಿಡಿದು ಮತ್ತೆ ಲಲ್ಪಿಟ ಕರಂ ||
ಬೆಚ್ಚನೆ ಸುಯ್ಯುಂ ನಂಬಿಪ | ರಚ್ಚರಿಯೇ ವೇಶ್ಯೆಯರ್ಕಳಂತಪ್ಪರುಮಂ ||

ಕರ್ಪರಸ. 1084.

ಈತನು ಧಾರವರ್ಕಡಜಿಲ್ಲೆಯ ನೆನಿಲ್ಲಂದದ ತಾಲೂಕು ನರಗುಂದದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಹದಳಿಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ 1 ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯು—

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ದಂಡನಾಯಕಂ ಕಾಳಿದಾಸಭಟ್ಟರಳಿಯಂ ಕವಿತಾ ಮನೋಹರಂ ಕವಿತಳರ ಕರ್ಪರಸಂ ಬರೆದಂ ”

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು 1084 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನಾದ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲಪೇರ್ಮಾಡಿವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ VI ಎಂಬವನ (1076—1126) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಶಕ್ತಿಪಂಡಿತಶಿಷ್ಯನಾದ ಚಲ್ಲಾನಶಕ್ತಿಪಂಡಿತನು ಹದಳಿಯ 400 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮುಂದೆ ಗೌರೇಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

1. Indian Antiquary—Vol. XIII. P. 91.

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಯಾಗಿ ದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಇವನ ತಂದೆ ಚಂದ್ರ, ತಾಯಿ ಚಾಮಾಂಬಿಕೆ, ಮಾವ ಕಾಳಿದಾಸಭಟ್ಟ—ಎಂಬ ಅಂಶಗಳು —

ಜನಕಂ ವಿಪ್ರಕುಲಾಂಬರದ್ಯುಮಣಿ ಚಂದ್ರಂ ತಾಯ್ ಸದಾಚಾರವ |
 ತ್ರಿಪಿ ಚಾಮಾಂಬಿಕೆ ನಿರ್ಮಲೋರ್ಜಿತಯಶಂ ಶ್ರೀಕಾಳಿದಾಸಂ ಧರಾ ||
 ವಿನುತಂ ಮಾವನುಮಾವರಂ ಸಕಲಲೋಕಾರಾಧ್ಯನಾರಾಧ್ಯನೇಂ |
 ದು ನಿತಾಂತಂ ಧರೆ ಬಣ್ಣಿ ಕುಂ ಬುಧಸಮೂಹಕ್ಕರ್ಪನಂ ಕರ್ಪನಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾಳಿದಾಸಭಟ್ಟನ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳು 1099 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಬಲ್ಲಗಾಂವೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮದನತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರರಾಜನು (ಸು. 1079) ಈ ಕವಿಯ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ —

ಪಲ್ಲಿಲ ನಾನೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ತುತಿ.

ಶರಣೆನೆ ಕಾವರೇವರರೆದರ್ಥಿಗೆ ವಿಪ್ರಕುಲಪ್ರದೀಪರೀ |
 ಶ್ವರಚರಣಾಬ್ಜಭ್ರಂಗರಧಿಕರ ಸಲಿ ಧರ್ಮದ ಮೇರುಗಳ ದಿಶಾಂ ||
 ತರಯಶರತ್ತಮರ ಗುಣಿಗಣಾಗ್ರಣಿಗಳ ಸರಸೀಜಜಾತನೋಳ |
 ದೊರೆಯನೆ ಲೋಕದೊಳ ನೆಗ್ಗಿ ಪಲ್ಲಲ ಸದ್ವಿಜರೇಂ ಕೃತಾರ್ಥರೋ ||

ಚ್ಛಾನಶಕ್ತಿಪಂಡಿತಸ್ತುತಿ.

ವರವೇದಾಗಮಶಾಸ್ತ್ರದ | ಪರಿಣತಿಯೊಳಜಂಗೆ ತಾಮೆ ದೊರೆ ಪದ್ಯಭವಂ ||
 ದೊರೆ ತಮಗೆ ಪೇರೊಳಾವನೊದೊರೆ ವಿಪ್ರಕುಲಪ್ರದೀಪರೋಳವನುಮತಿಯೊಳ ||
 ಸ್ಮರಪರಿತಾಪಮಂ ತೋಪದನಶ್ರಮದಿಂ ವಿಷಯಂಗಳೆಲ್ಲಮಂ |
 ಹಂಸಿದನೆಂದು ಲೋಕಮನಿತುಂ ನೆಣಿ ಕೀರ್ತಿಪುದಿಂತಿದೇಕೆ ವಾ ||
 ಕ್ತರುಣಿಗೆ ಸೋಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿವಧುಗಾಟಪನೆಂದೊಡೆ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿದೇ |
 ವರ ಚರಿತಂ ಚರಾಚರದೊಳಂ ಬಗೆವೆಂಗೆ ವಿಚಿತ್ರಮೆಲ್ಲಿಯುಂ ||
 ಸೆರಗಿಲ್ಲದೀವ ದಾನದೊ | ಳರವಿಂದಪ್ರಯತನೊಜನುಂ ಕುಚಿತನದೊಳ ||
 ಮರುತಾತ್ಮಜನೆಂಬಿವರೊಳ | ದೊರೆ ಪಂಡಿತಪುಂಡರೀಕವನಮಾರ್ತಂಡಂ ||

ದಾಮರಾಜ. 1085.

ಈತನು ಶಿವಮೊಗ್ಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕು 10 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಒರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯ — “ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹ ದಾಮರಾಜಂ ಸಾಸನಗಬ್ಬಮಂ ಪೇರಿಯ್ದಿ ಒರೆದಂ ”

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ಆರಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಶಾಸನವು ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲನ (1076—1126) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 1001 ನೆಯ ಕ್ರೋಧನವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಕ್ರೋಧನವು 1007 ನೆಯ ವರ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವರ್ಷಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೊನೆಯ ಅಂಕವಾದ ೭ ರ ಬಾಲವು ಹೋಗಿ ೧ ರಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ — ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲರಾಜನ ಸಾಮಂತನಾದ ಶ್ರೀಗಂಗಪೆರ್ಮಾನಡಿವನದಲ್ಲಿ ಮಠಾಪ್ರಧಾನನಾಗಿದ್ದ ಹೆಗ್ಗಡೆ ನೊಕ್ಕಯ್ಯನು ಬಸದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆಯೂ ಈ ಬಸದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಗಂಗಪೆರ್ಮಾನಡಿವನರು ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ದಾಮರಾಜನು ಈನೊಕ್ಕಯ್ಯನ ಅತ್ತಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಕವಿ ಜೈನನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಈಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:—

ಗಂಗಪೆರ್ಮಾನಡಿಯ ಸ್ತುತಿ.

ನುಡಿದುದೆ ನನ್ನಿ ವನಾಡಿದುದೆ ಶಾಸನಮಿತ್ತುದೆ ರಾಮರೇಸು ವಾ |
 ಒಡಿದುದೆ ವಜ್ರಲೇಪಮುಒದೀದ್ವಿದೆ ಮೃತ್ಯು ಪರೋಪಕಾರದೊಳೆ ||
 ನಡೆದುದೆ ಬಟ್ಟೆ ಪಡ್ಕಣವೆ ಮೆಯ್ಯನೆ ಧರ್ಮದೊಳೊಂದಿ ನಿನ್ನ ವೇಶೆ |
 ನಡೆವ ನೈಂದ್ರನಾವನವಿಳಾವನಿಯೊಳೆ ಕಲಿಗಂಗಳೊಪತೀ ||
 ಸ್ಥಿರನೇ ಮೇರುಗಿರೀಂದ್ರದೊಳೆ ಸೇನಸುವಂ ಗಂಭೀರನೇ ವಾರ್ಧಿಯೊಳೆ |
 ಪುರುಡಿಪ್ಪಂ ಕಲಿಯೇ ಸುರೇಂದ್ರಸುತನಂ ಮೆಚ್ಚಂ ಮಹಾದಾನಿಯೇ ||
 ಸುರಭೂಷಣೊ ರೆಗಟ್ಟವಂ ಚದುರನೇ ಪಾಠಾಳನಿಂ ಮಿಕ್ಕನೆಂ |
 ದಿರದೀಗಳೆ ಧರೆ ಬಣ್ಣೆ ಕುಂ ರಣಜ ಸುಪ್ರೋತ್ತುಂಗನಂ ಗಂಗನಂ ||

ನೊಕ್ಕನ ಸ್ತುತಿ.

ಪಾರ್ಥವರಂ ನಿರಾಕರಿಸ ದಾನಗುಣೋತ್ತಿಯಿನರ್ಥಗರ್ಭಮಂ |
 ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದೀವ ಕಾರಣದೆ ವರ್ಗಡೆ ನೊಕ್ಕಣನೀಪರೋಪಕಾ ||
 ರಾರ್ಥಮಿದಂ ಶರೀರಮೆನಿಪೊಂದು ಪ್ರರಾಣವಚೋತ್ತಿಯಿಂದಮ |
 ಪ್ರಾರ್ಥಿತದಾನದಿಂದೆ ನೆಗಟ್ಟಿನೈತಿ ಸಂದುದಿಳಾತಳಾಗ್ರದೊಳೆ ||
 ವರ್ಗದೊಳೊಳ್ವನೊಳ್ಳು ಣದೊಳೆ ನೊಳಾರ್ಪನೊಳಾದದೊಂದು ಪೆಂ |
 ಪಾರ್ಥಮಸಾಧ್ಯಮಿಂತಿಪುವ ಕಾವ ಗುಣಂಗಳೆ ಸಾಜಮೆಂದು ಕೇ ||
 ಲ್ಲೆಗ್ಗಡೆಗೊಂಡು ಜೇಂಕರಿಸೆ ರಾಜಗುಣಕ್ಕೆ ಲವಟ್ಟು ನೊಕ್ಕನಂ |
 ವರ್ಗಡೆಯೆಂಬುದೇ ಧುರಕೆ ವರ್ಗಡೆ ಮುಂ ಪತಿಗೇಕಸಾಧನಂ ||

ವರ್ಗಡೆತನಮಂ ಬಲ್ಲರ್ | ಖೃತಿ ಮನೋಮುಖಯರುಱಿದಮಾತ್ಯರ್ ನೊಕ್ಕಂ |
ವರ್ಗಡೆ ಗಂಗರ ಮನೆಯೊಳ | ಮಾರ್ಗಡೆ ಸಂಗರದ ಮೊನೆಯೊಳನೆ ಮೆಚ್ಚಿದರಾರಿ ||

ಶಂಖವರ್ಮ ಸು. 1100.

ಈಕವಿಯ ಹೆಸರು ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನ (ಸು. 1145) ಕಾವ್ಯಾ ವಲೋಕನದಲ್ಲಿ 'ಅಧ್ವನ್' ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವಾಗ—

ಪ್ರಣುತಗುಣರಸಿವ ವಿಬುಧಾ ಗ್ರಣಿಗಳ ಕೆಯೊಂಡು ಪೊಗಚ್ಚಿ ಸಲೆನೆಗ್ನುಪ್ಪು ಧಾ||
ರಣಿಯೊಳಗೆ ನಾಗವರ್ಮನ | ಗುಣವರ್ಮನ ಶಂಖವರ್ಮನಧ್ವಾನಂಗಳೆ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈತನು ಈನಾಗವರ್ಮನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಆಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಕಾರನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಕವಿಯನ್ನು ರುದ್ರಾಚಾರ್ಯನು (ಸು. 1180) 'ಸಂದ ಶಂಖವರ್ಮನ ಒಗೆ' ಎಂದು ಹೊಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಮೈಸೂರುಶಾಸನಗಳ 1 ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ತಿರಿಸೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಸು. 1160) ರಾಜವಂಶೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಒಬ್ಬ ಶಂಖವರ್ಮನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನೇ ಈಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅವುಗಳ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ನಾಗಚಂದ್ರ. ಸು. 1105.

ಈತನು ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣ (ಪಂಪರಾಮಾಯಣ), ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ಜಿನಮುನಿತನಯ' 'ಜಿನಾಕ್ಷರ ಮಾಲೆ' ಮೊದಲಾದ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಈತನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ದೇವಚಂದ್ರನು ರಾಜಾವಳಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಜಿನಮುನಿತನಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಈಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದುದೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ್ರಂಥದ ರಚನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ನಾಗಚಂದ್ರನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೂ ಆವ ವಿಧವಾದ ಹೋಲಿಕೆಯೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕನಾದ ಅವನೋ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣಕವಿಯಿಂದ ಈಗ್ರಂಥವು ರಚಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಈಗ್ರಂಥದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯು—

ಕೇಳುವ ಭವ್ಯರ ಪುಣ್ಯಂ | ಪೇಟುವ ಕವಿನೂತನಾಗಚಂದ್ರನ ಭಾಗ್ಯಂ ||
ಪಾಲಿಸ ಜಿನೇಂದ್ರಧರ್ಮವ | ನೇಶಿಸಿವರು ಮೋಕ್ಷಗಾಮಿ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವು ಇದೆ. "ಕವಿನೂತನಾಗಚಂದ್ರ" ಎಂಬುದರಿಂದ 'ಜಿನಮುನಿತನಯ' ವನ್ನು ಬರೆದವನು 'ಅಭಿನವನಾಗಚಂದ್ರ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಕವಿನೂತನಾಗಚಂದ್ರ' ಎಂಬುದನ್ನು 'ಕವಿನುತನಾಗಚಂದ್ರಂ' ಎಂದು ಅಚ್ಚುಹಾಕಿರುವುದರಿಂದ ಈಗ್ರಂಥವು ನಾಗಚಂದ್ರಕೃತವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಗೆ ಅವಕಾಶವುಂಟಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜಿನಾಕ್ಷರಮಾಲೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ಪೊನ್ನನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಕೆಳಗಿದ್ದೇವೆ. 1 ನಾಗಚಂದ್ರನೂ ಒಂದು ಜಿನಾಕ್ಷರಮಾಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅಥವಾ ದೇವಚಂದ್ರನೇ ಭ್ರಮಿಸಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಈಕವಿಯು ದೇಶ, ಕಾಲ, ವಂಶ, ಮುಂತಾದುದಾವುದೂ ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯು

ನಿಜವಿಭವೋದಯಂ ಸಫಲಮಾಯಾನೆ ಮಲ್ಲಿಜಿನೇಂಪ್ರಗೇಹಮಂ |
 ವಿಜಯಪುರಕ್ಕೆ ಲಂಕಾರಣಮಾಗರೆ ಮಾಡಿಸಿ ತುಳ್ಳ ರಿಶ್ರಮಂ ||
 ಸುಜನಸಭಾವತಂಸಮೇನೆ ಪೇಲ್ಪುದಿತೋದಿತಮಾಗೆ ಮಾಡಿದಂ |
 ನಿಜಕವಿತಾಗುಣೋದಯಮದೆಂಬಿನಮಿಾಕೃತಿ ನಾಗಚಂದ್ರನಾ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈತನು ವಿಜಯಪುರದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥಜಿನಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಜಯಪುರವು ಈಗಿನ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದೆ; ಇದೇ ಇವನ ಊರಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. "ನಿಜವಿಭವೋದಯಂ ಸಫಲಮಾಯಾನು" ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗಿ ಉನ್ನತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ ಅಭಿನವಪಂಪ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; ಮತ್ತು ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ - 'ಭಾರತೀರ್ಕಣಪೂರ; ಕವಿತಾಮನೋಹರ; ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ; ಚತುರಕವಿಜನಾಸ್ಥಾನರತ್ನಪ್ರದೀಪ; ಸಾಹಿತ್ಯಸರ್ವಜ್ಞ; ಸೂಕ್ತಿಮುಕ್ತಾವಂಶ' ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಗುರು ಬಾಲಚಂದ್ರಮುನಿ

ಈಕವಿಯು ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಮಾಡು

ತೇವೆ:-

(1) ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು (ಸು. 1145) ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿ 'ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥೇ ಚತುರ್ಥೀ' 2 ಎಂಬ ಸೂತ್ರದ ಕೆಳಗೆ -- "ಒಬ್ಬತಾಪಕ್ಕೆ ಬಿಗು ತುರ್ತಿ ವಿಷ್ಣು ಪಡೆದಂ ಮತ್ಸ್ಯವತಾರಕ್ಕೆ" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಪಂಪರಾಮಾಯಣದಿಂದ ತೆಗೆದು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನಾಗಚಂದ್ರನು ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಒಂದು ತಲೆಯಾದರೂ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಕಯವಿಲ್ಲ. (2) ದುರ್ಗಸಿಂಹನು (ಸು. 1145) ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಕರ್ಣಪಾರ್ಯನು ತನ್ನ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯು--

1. 38 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2. ಸೂತ್ರ 93. 3. ಅಶ್ವಾಸ 7, ಪದ್ಯ 98.

ಅದ್ಯತನನಾಗಿಯುಂ ನೆಗ|ಆದ್ಯದ್ಯರ ದೊರೆಯನಿಸಿ ಮೆಚೆದು ಸಾಹಿತ್ಯಕಳಾ ||
ಹೃದ್ಯತೆಯಿನೇದನಾನಿರ| ವದ್ಯಗುಣಂ ಸಂದ ನಾಗಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಗಚಂದ್ರನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. 'ಅದ್ಯತನನಾಗಿಯುಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಕರ್ಣಾಟಕವಾಚ್ಯನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಲೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. (3) ಮೇಘಚಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ 'ಮುನಿನಾಥಂ ದಶಧರ್ಮಧಾರಿ' ಎಂಬ ಪಂಪರಾಮಾಯಣಪದ್ಯವು, ಆ ಮೇಘಚಂದ್ರನು 1115 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಸುಮಾರು ಅದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಳೂಳದ 47ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ, ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಪಂಪರಾಮಾಯಣವು ಈಶಾಸನ ಹುಟ್ಟಿದ 1115 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. (4) ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯ ಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತ, ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ. 1027—ಎಂದರೆ 1105 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದ, ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಂಪಕವಿಯ ಹೆಸರು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈಕನಿ ನಾಗಚಂದ್ರನೇ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಈಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಾಗಚಂದ್ರನು ಸುಮಾರು 1105 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಂತಿ 2 ಯೆಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಒಬ್ಬ ಕಬ್ಬಿಗಿತಿ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಂತಿಹಂಪನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಂದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಈಕಂತಿಗೂ ನಾಗಚಂದ್ರನಿಗೂ ಸಂವಾದಗಳು ನಡೆದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.³ ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ದೇವಚಂದ್ರನೂ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:—'ದೋರರಾಯಂ ಆಸಾಧನದ ಕನ್ನಡಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾಕವಿಗಿಧಿಪಂ ಪಂಪಕವಿಯಂ ಕಳುಹಲ' ಆತಂ ಬಂದು ವಿದ್ಯೆಯಿಂ ಸಾವಿರಪ್ರಶ್ನೆಯಂ ಕೇಳಲ' ಆಕೆ (ಕಂತಿ) ಉತ್ತರಮಂ ಕುಡಲ' ಆಕೆಯಂ ರಾಜಸಭೆಯಿದ್ದನೆ ವಿದ್ಯತ್ನಮೂಹದೋಳಧಿಕಕವೀಶ್ಯರಿಯಾಗಿದಃಖ'. ಈಹೇಳಿಕೆ ನಿಜವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಗಚಂದ್ರನು 1104 ರಿಂದ 1141 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಬಲ್ಲಾಳವಿಷ್ಣುವರ್ಧನರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಮೆ|| ರೈಸ'—ನಾಗಚಂದ್ರನ ಗುರುವಾದ ಬಾಲಚಂದ್ರನು ಸುಜನೋತ್ತಮನ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದೂ ಪ್ರಾಚ್ಯತತ್ವತ್ರಯವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನೆಂದೂ ಸುಮಾರು 1140-ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ⁴; ಅಲ್ಲದೆ ಮೆ|| ಪಾಠಕರು "ಮೇಘಚಂದ್ರನು ಪೂಜ್ಯಪಾದಕೃತವಾದ ಸಮಾಧಿಕತಕಕ್ಕೆ 'ವಿತತಯಶೋನಿಧಿ ಪಂಪನ ಸುತಂಗೆ ತಿಳಿವಂತು ಪೂಜ್ಯ ಪೊಸಗನ್ನಡದಿಂ' ಬಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು 1148

1. ಅಶ್ವಾಸ 1 ಪದ್ಯ 20.

2. ಕಂತಿಯ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

3. "ಉಸಿರೆಂದಾಗುಣಕಂತಿಕೆ | ಗಸಣುಸಮಸ್ಯೆಯನೆ ಕೊಟ್ಟನಭಿನವಪಂಪಂ"

4. ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ, ಉಪೋದ್ಭೂತ, ಪುಟ 93.

ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ಹೇಳುವ¹ ಆಧಾರದಿಂದ ನಾಗಚಂದ್ರನು ಸುಮಾರು 1145 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬಾಲಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಇಬ್ಬರು ಜೈನಗುರುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಸುಜನೋತ್ತಂಸನ ಸಮಕಾಲದವನೂ ಪ್ರಾಚ್ಯತತ್ವಯವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನೂ ಆದ ಬಾಲಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಬಾಲಚಂದ್ರ² ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈತನು 1177 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನೆಂದೂ³ 1182 ರಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದನೆಂದೂ⁴ ಪುಸ್ತಕಗಳ್ಳದ ವನೆಂದೂ⁵ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ಬೇರೆ ನಾಗಚಂದ್ರನ ಗುರುವಾಗಿರಲಾರನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬಾಲಚಂದ್ರನು 1115 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಮೇಘಚಂದ್ರನ ಸಧರ್ಮನೆಂದೂ⁶ ವಕ್ರಗಳ್ಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನಯಕೀರ್ತಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಗುಣಚಂದ್ರನೂ ಈಮೇಘಚಂದ್ರನ ಸಧರ್ಮನೆಂದು ಶ್ರ. ಬೆ. 42 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವಕ್ರಗಳ್ಳದ ಬಾಲಚಂದ್ರನೂ ಮೇಘಚಂದ್ರನೂ ನಯಕೀರ್ತಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಗುಣಚಂದ್ರನೂ ಸಮಕಾಲದವರೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ್ಳದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಬಾಲಚಂದ್ರನಿಗೂ ನಯಕೀರ್ತಿಯ ತಂದೆಯ ಸಧರ್ಮನಾದ ವಕ್ರಗಳ್ಳದ ಬಾಲಚಂದ್ರನಿಗೂ ಅವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಈವಕ್ರಗಳ್ಳದ ಬಾಲಚಂದ್ರನೇ ನಾಗಚಂದ್ರನ ಗುರು. ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸುಮಾರು 1115 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರ. ಬೆ. 55 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—

ಸಿದ್ಧಾಂತಾದ್ಯಖಿಳಾಗಮಾರ್ಥನಿಪುಣವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಂಕುಂದ್ಧಿಯಿಂ |

ಶುದ್ಧಾಧ್ಯಾತ್ಮಕತತ್ತ್ವನಿರ್ಣಯವಚೋವಿನ್ಯಾಸದಿಂ ಪ್ರೌಢಿಸಂ |

ಬದ್ಧವ್ಯಾಕರಣಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಭರತಾಲಂಕಾರಸಾಹಿತ್ಯದಿಂ |

ರಾಡ್ಧಾಂತೋತ್ತಮಬಾಳಚಂದ್ರಮುನಿಯಂತಾರ' ಖ್ಯಾತೋಲೋಕದೋಳ' ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ. ಈತನೂ ಕನ್ನಡಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ನಾಗಚಂದ್ರನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಮೇಘಚಂದ್ರನೇ ಬೇರೆ ; ಸಮಾಧಿಕತಕವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನಾದ ಮೇಘಚಂದ್ರನೇ ಬೇರೆ. ಮೊದಲನೆಯವನು 1115 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದುದಾಗಿ ಹೇಳುವ ಶ್ರ. ಬೆ. 47 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ " ಮುನಿನಾಥಂ ದಶಧರ್ಮಧಾರ " ಎಂಬ ಪದ್ಯವು ಇದೆ. ಎರಡನೆಯವನು ಸಮಾಧಿಕತಕವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು 1148 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದ ಈತನಿಗೂ 1115 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದವನಿಗೂ ಏನೇನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಈತನು ಶ್ರ. ಬೆ. 42 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಮೇಘಚಂದ್ರನಾಗಿರಬಹುದು. " ವಿತತಯಶೋನಿಧಿ ಪಂಪನ " ಎಂಬುದು ನಾಗಚಂದ್ರನಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ

1. Indian Antiq. Vol. xii. p. 20.

2. ಇವನ ಶಂಕವನ್ನು ನೋಡಿ.

3. ಶ್ರ. ಬೆ. ಶಾ || 42.

4. ಶ್ರ. ಬೆ. ಶಾ || 124.

5. ಶ್ರ. ಬೆ. ಶಾ || 105.

6. ಶ್ರ. ಬೆ. ಶಾ || 55.

ಅವನ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಎರಡನೆಯ ಮೇಘಚಂದ್ರನು ಸಮಾಧಿಕತಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು.

ನಾಗಚಂದ್ರನು ಸ್ತುತಿಸುವ ವೀರಣಂದಿಸೈದ್ಧಾಂತಿಕನು ಸಮಾಧಿಕತಕವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನಾದ ಮೇಘಚಂದ್ರನ ಮಗನೆಂದು ಮೊ|| ಪಾಠಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.1 ಆದರೆ ಈತನು ಮೊದಲನೆಯ ಮೇಘಚಂದ್ರನ ಮಗನೆಂಬುದು ಕ್ರ. ಜಿ. 50 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಗಚಂದ್ರನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಕುಭಕೀರ್ತಿ, ನಾಗಚಂದ್ರನ ಗುರುವಾದ ಬಾಲಚಂದ್ರನ ಮಗನೆಂದು ಅದೇ ಶಾಸನದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕವಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸುವ ಮೊದಲನೆಯ ಮೇಘಚಂದ್ರನೂ ಅವನ ಮಗ ವೀರಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಿಯೂ ತನ್ನ ಗುರು ಬಾಲಚಂದ್ರನೂ ಇವನ ಮಗ ಕುಭಕೀರ್ತಿಯೂ ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ; ಕ್ರತಕೀರ್ತಿಯೂ ಸಮಕಾಲದವನಾಗಿರಬಹುದು.

ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಕರ್ಣಪಾರ್ಯ (ಸು. 1140), ದುರ್ಗಸಿಂಹ (ಸು. 1145), ಪಾರ್ಶ್ವ (1205), ಜನ್ನ (1209), ಮಧುರ (ಸು. 1380). ಮಂಗರಸ (1509) ನೊದಲಾದವರು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ:—

ಮಾರ್ಗದ್ವಯಪರಿಣತಕವಿ | ಮಾರ್ಗವನೋಹಾರಿಯಾದುದೆಂದಬಿಳುಧರ |
ನಿರ್ಗರ್ವರಾಗಿ ಪಂಪನ | ಗೀರ್ಗುಂಫದ ಪಂಪನಾಗಳುಂ ಬಣ್ಣಿಸುವರಂ ||
ದುರ್ಗಸಿಂಹ.

ಇಂಪನೆಯ ವಿಪಂಚಿಯ ದನಿ | ಯಂ ಪೋಲ್ತರೆ ಸುಕರಸರಸನೊಕ್ಕಿ ವಿಲಾಸಂ ||
ಪಂಪನ ನುಡಿನಂ . . . . . ಬಲಾಕ್ಕೆ ಕಳಕಂಠನಪೋಲ್ ||

ಪಾರ್ಶ್ವ.
ಘಳಿಲನೆ ವಿಬುಧರ ತುಟ್ಟಿಯ | ನೊಳಕೆಯ್ಪು ಮನಃಪ್ರಸಾದಮಂ
ಪಡೆವುದುಂ |

ಕಳೆಯಂ ಚಂದ್ರಂ ಕವಿತಾ | ಕಳೆಯಂ ಕವಿನಾಗಚಂದ್ರನೊಂತುಡೆ ನಫಲಂ ||
ಮಧುರ.

*** ರಘು | ಕಾಂತನ ಮಲ್ಲಿತೀರ್ಥಕರ ||
ಸಂತಸದಿಂ ವರ್ಣಿಸಿದ ನಾಗಚಂದ್ರನ | ಸಂತತಮುಭಿನುತಿಸುವೆನು ||
ಮಂಗರಸ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ನಾಗವರ್ಮಕೇಶಿರಾಜಾದಿಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಕಾರರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈತನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂದ, ಪೊನ್ನ ರನ್ನ ಇವರುಗಳನ್ನು—
ಮನ್ನಿಸುಗೆ ಕೃತಿಗೆ ಸೌಭಾ | ಗೋನ್ನತಿಯಂ ಸುಕವಿಪಂಪನಾದಿಪುರಾಣಂ ||
ಪೊನ್ನನ ಶಾಂತಿಪುರಾಣಂ | ರನ್ನನ ಕೃತಿರತ್ನವೆನಿಸಿದಜಿತಪುರಾಣಂ |

1. Ind. Antiq. XIV. 14.

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಪಾತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-
ಪದರಚನೆ ಸಜ್ಜನಶ್ರವ | ಣದೊಳಂಚೆಯ ತುಪ್ಪುಲಿಂಚೆಯಿಂ ತಿರಿವಿದ

ವೋಲ' 1 ||

ಮೃದುವೆನೆ ಪ್ರೊಸಬಗೆ ರಸಭಾ | ವದೋಳೋಕುಳಿಯಾಡೆ ಪೇಲ್ಪಿ ನಭಿನವಪಂಪಂ ||

ಬಗೆ ಚೇತೋಬಂಧು ಬಂಧಂ ಶ್ರವಣಸಹಚರಂ ಕಾಂತಿ ಕಾಂತಾಕಟಾಕ್ಷಾ |

ನುಗಮರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿ ವಾಣೀಮಣಿಮಯಮುಕುರಂ ಶಿಷ್ಟಮಕ್ಲಿಷ್ಟಮಧ್ಯಂ ||

ಸುಗಮಂ ಭಾವಂ ಪ್ರಸನ್ನಂ ರಸಮನವಧಿ ಮಾಧುರ್ಯಮಾಶ್ಚ ಯಮಿಂದೀ |

ಜಗಮೆಲ್ಲಂ ಮೆಚ್ಚೆ ಪೇಲ್ವಂ ಚತುರಕವಿಜನಾಸ್ಥಾನರತ್ನಪ್ರದೀಪಂ ||

ಫುಲ್ಲಶರಂ ಬಸಂತದ ಪುಗಿಲ್ ನೆಹಿದಿಂಗಳ ತಣ್ಣಿಸಿಲ್ ಮುಗು |

ಳ್ಳಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮಾವಲೆವ ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿ ವಿಪಂಚಿಯಿಂಚರಂ ||

ನಲ್ಲಳ ಲಲ್ಲೆ ಕೋಗಿಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೆ ತುಂಬಿಯ ಗೇಯಮೆಂಬಿನಂ |

ಬಲ್ಲವರಂ ಮನಂಗೆೊಳಿಸುಗುಂ ಕೃತಿ ಸತ್ಕೃತಿ ನಾಗಚಂದ್ರನಾ ||

ಜನಪತಿಸಭೆಯೊಳ ಪೂಜ್ಯಂ | ಮುನಿಪತಿಸಭೆಯೊಳ ಪದಾರ್ಥನಿಪುಣಂ ವಿದ್ವ |

ಜ್ಞನಸಭೆಯೊಳ ಮಾನ್ಯಂ ಸ | ಜ್ಞನಸಭೆಯೊಳ ಚಾರುಚರಿತನಭಿನವಪಂಪಂ ||

ಕುಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ :-

ಆರಯ್ಯದೆ ಸದ್ಭಾವಮ | ನಾರಯ್ಯದೆ ಪದಪದಾರ್ಥಮಂ ದೆನೆಬದ್ದಂ |

ನೀರುಡುವಿನಡವಿಯಂತಿರ | ನೀರಸಮನೆ ಕೇಳ್ವರಲನೆ ಪೇಲ್ಪಿಯಿಂ ಕವಿಯೇ ||

ಪೆಜರ ನುಡಿ ಪೆಜರ ಮಾರ್ಗಂ | ಪೆಜರರ್ಥಂ ಪೆಜರ ದೇನೆ ಪೆಜರೋಚೆಯನಲ್ ||

ಪೆಜರ ಬಿಡುಸಂದು ತನ್ನಂ | ಮೆಹಿವಂ ಕವಿಯಲ್ಲಮಾಟಕಾಟರ ಜೋಹಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ -

1. ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣ ಅಥವಾ ಪಂಪರಾಮಾಯಣ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇ ಪರಲ್ಲಿ ಜೈನಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕವಿ-ವಿಪುಳಾಚಳದಲ್ಲಿ ವೀರಜಿನಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಗಣಾಗ್ರಣಿ ಗೌತಮನು ಮಗಧಾಧಿಪನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಮರ್ಣಿಸು ತ್ತೇನೆ-ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ರಾಮಕಥೆಯು ವಿಷಯವಾಗಿ ದೇವಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಮಕಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. -

ಈರಾಮಕಥೆಯಂ ಮುನ್ನಂ ಆದಿದೇವನ ಸಮವಸರಣದೊಳ ಆದಿಚಕ್ರಿಯ ಪ್ಪ ಭರತೇಶ್ವರಂಗಂ ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರಂ ಮೃದುಮಧುರಶ್ರಾವ್ಯನವ್ಯದಿವ್ಯಭಾ ಷೆಯಿಂ ನಿರೂಪಿಸಿದುದು, ಪರಂಪರಾತೀರ್ಥಗಾಂತಾನದಿಂ ಬರೆ, ಪಶ್ಚಿಮತೀರ್ಥಂಕ

1. ೪ಂಚೆಯಂ ತೀವಿವವೋಲ' ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರವು.

ರರಪ್ಪ ಶ್ರೀವೀರವರ್ಧಮಾನಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ವಭಾಷಾಸ್ವಭಾವದಿಂ ಶ್ರೇಣಿಕಮಹಾಮಂ
ಡಲೇಕ್ವರಂಗಣಯ ಪೇಲ್ವಿಯಿದುಂ, ಅದು ಅನುಕ್ರಮದಿಂ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಿಂ
ವ್ಯಕ್ತಮಾಗುತ್ತುಂ ಬರ ಕೂಚಿಭಟ್ಟಾರಕರಂ ನಂದಿಮುನಿವರರಂ ಕವಿಪರ
ಮೇಷ್ಠಿಗಳುಂ, ರವಿಜ್ಞಾನಾರ್ಯರಂ ನೀರನೇನಸಿದ್ಧನೇನರಂ ಪದ್ಮನಂದೀಕರಂ
ಗುಣಭದ್ರರಂ ಸಕಲಕೀರ್ತಿಗಳೆಂದಿವರಾದಿಯಾಗಿ ಪೇಲ್ವಿಯಿದಂ ಚಾವುಂಡರಾಯ,
ನಾಗಚಂದ್ರ, ಮಾಘಾಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಿ, ಕುಮುದೇಂದು, ನಯನೇನಾದಿಗಳ್ ಪುರಾ
ಣದೊಳಂ, ರಾಮಚರಿತ್ರದೊಳಂ ಕುಮುದೇಂದುರಾಮಾಯಣದೊಳಂ ಪುಣ್ಯಾ
ಸ್ರವಕಥಾಸಾರದೊಳಂ ಪೇಲ್ವಿರ'.

ಇದರಿಂದ ಗುರುಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ರಾಮಚರಿತೆ ಈಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥವು 16 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸ
ಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ದೇವಚಂದ್ರನು -

“ ಶ್ರೀಮೂಲನಂಘಬಿರೋತ್ಕಾರಗಣಶ್ರೀಮಾಘಾಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಿಚಕ್ರವರ್ತಿಸುತ
ಚತುರ್ವಿಧಪಾಂಡಿತ್ಯಶ್ರೀವಾದಿಕುಮುದಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವ 1 ರಚಿತರಾಮಾಯಣ
ಸಮಾನವಾದ ಶ್ರೀಮದಭಿನವಪಂಪರಚಿತರಾಮಾಯಣ ”

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಕವಿತಾವ್ರಾಢಿಯನ್ನೂ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ವರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. -

ಏರದನಿಸಿದ್ಧ ರಾಮಕಥೆಯಂ ಕಿಷಾದಾಗಿರೆ ಬೇಸೆ ಮಾರ್ಗಮಂ |
ಬೆರಡಹೊಳಂ ರಸಂಬಡೆದು ಪಂಡಿತಮಂಡಲಿ ಮೆಚ್ಚೆ ನೇಪುರ್ವೆ ||
ತ್ತಿರಲನಿರೋಧಮಾಗೆ ಕೃತಿವೇಷಾದ ಸತ್ಕವಿ ನಾಗಚಂದ್ರನಂ |
ತಿರೆ ಪೆಷರಾರ'ಸರಸ್ವತಿ ಕುಡಲ' ಪಡೆದರ' ವರಮಂ ಕವೀಶ್ವರರ' |

ಕೃತವಿದ್ಯುರ' ಸಮಚಿತ್ತರಾಗಿ ಪದಪಿಂದಾರಯ್ಯ ಕರ್ಣಾಟಸಂ |
ಸ್ತೃತಕಾವ್ಯಂಗಳೊಳರ್ಥದಿಂ ರಚನೆಯಿಂ ನೇರ್ಪಟ್ಟ ವಿದ್ವಚ್ಚ ಮೆ |
ತ್ಯುತಿಯಪ್ಪಂತಿರೆ ನಾಗಚಂದ್ರವಿಬುಧಂ ಪೇಲ್ವಿಂದದಿಂದಾದ್ಯುರ ||
ದ್ಯುತನರ' ಪೇಲ್ವಿಭಿರಾಮರಾಮಕಥೆಯೇಂ ಸಯ್ಯಿಂಗಡರ್ಪಕ್ಕು ಮೇ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ 20 ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಮುನಿಸುವ್ರತನನ್ನು ಸ್ತುತಿ
ಸಿದ್ಧಾನೆ. ಒಳಿಕೆ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ತರುವಾಯ ಅನುಬದ್ಧ
ಕೇವಲಿಗಳು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ವೀರಣಂದಿಸೈದ್ಧಾಂತಿಕರ ವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿ

1. ಈಕನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಕುಮುದೇಂದುವೆಂಬೊಬ್ಬನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು
ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸುಮಾರು 1275 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುವುದ
ರಿಂದ ನಾಗಚಂದ್ರನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನು.

ಸಿದ್ಧಾನೆ.¹ [ಈ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪದ್ಯಗಳು ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದವಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.²] ಬಳಿಕ ನಾಮನಿರೀಶಮಾಡದೆ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅಮೇಲೆ ಜೈನಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ -

ಜಗಮಂ ಯುಗಮಂ ಮನ್ವಾ | ದಿಗಳಂ ಕಾಲಸ್ವರೂಪಮಂ ಜನರಂ ಚ |
ಕ್ರಗಳಂ ಹಲಧರಕೃಷ್ಣಾ | ದಿಗಳಂ ಶ್ರೀರಾಮಚರಿತದೋಳ³ ವರ್ಣಿಸುವೆಂ ||

ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆವಾಡಿ ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಹಲಧರಕೃಷ್ಣರವರೆಗೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಮೂರನೆಯ ಅಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ದಶರಥನ ಕಥೆಯನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಯ ಅಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಜನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಐದಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ-

ಇದು ಪರಮಜಿನಸಮಯಕುಮುದಿನೀಕರಚ್ಚಂದ್ರಬಾಲಚಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರಚರಣನಖಿಕಿರಣಚಂದ್ರಿಕಾಚಕೋರಂ ಭಾರತೀಕರ್ಣಪೂರಂ ಶ್ರೀಮದಭಿನವವಸಂಪವಿರಚಿತಮಪ್ಯ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣದೋಳ⁴

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಕ್ಕೂ ಇರುವ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಾಮನ ತಾಯಿ ಆಪರಾಜಿತೆ; ಶತ್ರುಘ್ನನ ತಾಯಿ ಸುಪ್ರಭೆ. ಸುಮಿತ್ರಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಬ್ಬನೇ ಮಗ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಪ್ರಸ್ತಾವವೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಗ್ರೀವನ ದಿಗಳು ಕಪಿಗಳಲ್ಲ, ಕಪಿ ಸ್ವಜರು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ಒಲಾಚ್ಯುತರು ಎಂದೂ ಹೆಸರು. ಇವರು ಕಾರಣಪುರುಷರೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣ, ಕೇಶವ, ವಾಸುದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು; ಇವನಿಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಹೇಳಿದೆ. ರಾಮನ ವರ್ಣ ಬಿಳುಪು; ಲಕ್ಷ್ಮಣನದು ಕಪ್ಪು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಅನೇಕಾವೃತ್ತಿ ಮದು

1. ಅನುಬಂಧಕೇವಲಿಗಳು, ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳು, ದಶಪೂರ್ವಧರರು, ಏಕಾದಶಾಂಗಧಾರಿಗಳು, ಭೂತಬಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ಜನಸೇನ, ಎರಸೇನ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕವಿಸರವೇಷ್ಮಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಕೋಡಕುಂದ, ಅಕಲಂಕ, ವರ್ಧಮಾನಭಟ್ಟಾರಕ, (ಸ್ವಗುರು)ಪಾಲಚಂದ್ರ, (ತತ್ಪಥರ್ಮ) ಮೇಘಚಂದ್ರಪ್ರವಿದ್ಯಾ, (ಪಾಲಚಂದ್ರಪುತ್ರ) ಶುಭಕೀರ್ತಿ, ವಾಸುಪೂಜ್ಯ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, (ಮೇಘಚಂದ್ರಪುತ್ರ)ವೀರಣಂದಿ.

2. ಮೇಘಚಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ " ಮುನಿನಾಥಂದತಥರ್ಮಧಾರಿ " (I. 20) ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ || 47 ರಲ್ಲಿ (1115); ಇವನನ್ನೇ ಸ್ತುತಿಸುವ ಈ ಪದ್ಯವೂ "ಮೂವತ್ತಾಊಂ ಗುಣದಿಂ" (I. 19) ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ, ಇವನ ಮಗ ಎರಣಂದಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ " ಗಣಧರರಂ. ಶ್ರುತಮೋಳ " (I. 26) "ಹರಿಹರಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ " (I. 27) ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳೂ ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ || 50 ರಲ್ಲಿ (1146); ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ " ಆವೊಂದಾದಿಕಥಾತ್ರಯ " (I. 24) " ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಗಳ ವಿದ್ಯ " (I. 25) ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳು ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ || 40ರಲ್ಲಿ (1163); ಪಾಲಚಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ " ಪ್ರಚುರಕಲಾಸ್ಥಿತ " (I. 18) ಎಂಬ ಪದ್ಯವು ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ || 69 ರಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ವೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಈತನೇ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೀತೆಗೆ ಪ್ರಭಾಮಂಡಲ ನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸಹೋದರನುಂಟು; ಅವಳು ಲವಾಂಕುಶರ ಜನನಾನಂತರ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಬಹಳಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಘನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಪಿಲಚಿತ್ತೋತ್ಸನೆಯರ ಸ್ನೇಹ.

ಬಡನಾಡಿಯುನೋಡನೋದಿಯು | ವೊಡವಳೆದುಂ ಪಲವು ಕಾಲದಿಂದನುಬಂಧಂ ||
ಗಿಡದೊಡಲೆರಡನು ವೊಂದನೆ | ಗೆಡವಕ್ಕಿ ಗಳಂತೆ ಕೂಡಿ ನಲಿಯುತ್ತಿ ದರ್ ||

ಹುಲಿ.

ಜಡಿಯುತ್ತುಂ ಬಾಲಮಂ ಕಣ್ಣು ರಿಯನುಗುಣಿ ಜಿಹ್ವಾನಲಂ ಪರ್ಚಿ ಬಾಯ್ವಿ |
ಟಿಯೊಡವನ್ನಂ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಂ ಪವನಜವದೆ ಮೇಲ್ವಾಯ್ವು ಪೊಯ್ದತ್ತು ಕೈಯ್ಯೇ
ಊಡೆಯಿಂ ಬಾಯೇಱ ಬಾಯಿಂದೊಡನೆ ರುಧಿರಮುಂ ಖಂಡಮುಂ ಸೂಸುವನ್ನಂ
ಸಿಡಿಲೆಂಬಾಶಂಕೆಯಂ ಪೆಣ್ಣುಲಿ ಪಡೆದು ವೃಗೀರಕ್ತ ಸೇವಾನುರಕ್ತಂ ||

ದಶರಥನ ಸೌಂದರ್ಯ.

ತೊಡವುಗಳೆಡ್ಡ ಮಾವನಿತಜ್ಞಂ ತನಗೆಕ್ಕು ಮೆ ಗಾಡಿ ಗಾಡಿ ಮೆ |
ಯ್ದೊಡವೆನೆ ಮುಸಿ ರೂಪುಗರೆದರೊಡಮಾತನ ರೂಪಿದೊಂದು ಕ ||
ಣೊಡವೆನೆ ಬೇಱದೊಂದು ಬಗೆಗಿಕ್ಕಿ ದ ಶಕ್ತೆನೆ ವಶ್ಯದೊಂದು ಕ |
ಣೊಡವೆನೆ ನೋಲ್ವಿ ನೋಟಕರ ಕಣ್ಣೊಳಗಾದುದು ಕಣ್ಣು ಪಾಪವೋಲ್ ||

ರಾಮನ ಮೂರ್ಛೆ.

ನಸುಬಿಸುಪೇಱಿ ಮೆಯ ಮಗುಣಿ ಕೆತ್ತು ವ ತಾಣಮೆ ಕೆತ್ತೆ ಮುಂಡಮಾ |
ದುಸಿಗಳೆ ನಾಸಿಕಾಮುಕುಳದಿಂದಿನಿಸುಂ ಪೊಪಪೊಣ್ಣೆ ತಳ್ತು ಸಂ ||
ಧಿಸಿದೆಮೆ ಬಿರ್ಚಿ ಕಣ್ಣುಲರ್ಗಳುಳ್ಳಲರುತ್ತಿರೆ ಜಾನಕೀ ಎನು |
ತ್ತು ಸಿದುರ್ಸಿದ್ವೆನ್ದ ನಾರಘುಕುಲಾಂಬರಚಂಡಮರೀಚಿ ಮೂಛೆಕೆಯಿಂ ||

ರಾಮನ ಪ್ರಲಾಪ.

ಕಳಹಂಸಾಲಸಯಾನೆಯಂ ಮೃಗಮದಾವೋದಾಸ್ಯನಿಶ್ವಾಸೆಯಂ |
ತಳೆರೇ ತಾವರೆಯೇ ಮದಾಳೆಕುಳಮೇ ಕರ್ನೆಯ್ದಲೇ ಮತ್ತೆಕೋ ||
ಕಿಳಮೇ ಕಂಡಿರೆ ಪಲ್ಲವಾಧರೆಯನಂಭೋಜಾಸ್ಯೆಯಂ ಭೃಂಗಕುಂ |
ತಳೆಯಂ. ಕೈರವೆನೇತ್ರೆಯಂ ಪಿಕರವಪ್ರಖ್ಯಾತೆಯಂ ಸೀತೆಯಂ ||

ವರ್ವಕಾಲ.

ತೀಡುವ ಪಕ್ಷಿ ಮಾನಿಲನ ತೀಟದೊಳುತ್ತ ಟಮಾಗೆ ರಾಗಮಿ |
ಪೋಡಿ ದ ಚಂಚುವಂ ತೊಡೆಚಂಕೆಯೆಲ್ಲಿದೆರೆ ಕಂಠನಾಳಮಂ ||

ನೀಡಿ ವಿಯತ್ತಳಕ್ಕೊಗೆದು ಕಾರ ಮುಗಿಲ್ವನಿಯಂ ಮನಂಕುಳಿ |
ಕೋರಡುವಿನಂ ಕರ್ದುಂಕಿ ನಲಿದಾಜುದಾದಿದುದಂದು ಚಾತಕಂ ||

ಗ್ರೀಷ್ಮ.

ಮೃಗಕುಲವಾಗೆಯು ಮೃಗತ್ವಪ್ಪಿ ಕೆಯಂ ಜಲಮೆಂದು ತೃಷ್ಣೆಯಿಂ |
ಪಗಲಿಜುವನ್ನೆಗಂ ಪರಿದು ಗಂಟಲರಂಬರವಾಹಿ ಬೆಂದೊವಲೆ |
ತೆಗಳಿಗೆವೀಳಿ ಬಾಯ್ಗೆ ಕರುಸಂ ಬರೆ ನಾಲಗೆಗಿಲ್ಪು ನಟ್ಟ ದಿ |
ಟ್ಟಗಳೊಡನಳ್ಳ ಪೊಯ್ಯೊ ನಡೆಗೆಟ್ಟುವು ತೃಷ್ಣೆಯಿನಾರೊ ಬೇಯದರೆ |

2. ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ.

ಇದು 19ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಮಲ್ಲಿನಾಥನ ಚರಿತೆ; ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 14 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಕವಿತಾಪ್ರಾಧಿಯನ್ನೂ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಸಮಚಿತ್ತರಪ್ಪ ವಿದ್ಯಾ | ತ್ತಮಂದಿರ್ಧಾರಯ್ಯ ಸರಸಕವಿತಾರಸದೊಳ |
ಸಮನಕ್ಕು ಮಧಿಕಮಕ್ಕುಂ | ಸಮಸ್ತಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣಂ ||
ಧರೆ ಪೊಗಳಿ ವೀತರಾಗನ | ಚರಿತದೊಳೆಳವಡಿಸಿ ಸಕಲರಸಮಂ ಕವಿತಾ |
ಪರಿಣತಿಯುಂ ಮೆಟಿದಂ ಕಾ | ವ್ಯರಸಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಭಿನವಪಂಪಂ ||
ಚರಿತಪುರಾಣಮಂ ನೆಟಿಯೆ ಪೇಳ್ವೊಡ ಪೇಳ್ಗೆ ಮ ದಿವ್ಯಭಾವೆಯಿಂ |
ಪರಮಜಿನೇಶ್ವರಂ ಗಣಧರಂ ಜಿನತತ್ತ್ವಮಹತ್ತ್ವಮನ್ಯಗೋ ||
ಚರಮೆ ರಸಾವಲಂಬಮೆನೆ ಮಲ್ಲಿಜಿನೇಂದ್ರಮಹಾಪುರಾಣಮಂ |
ವಿರಚಿಸಿದಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಪದ್ಧತಿಯಿಂ ಕವಿತಾಮನೋಹರಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ರತ್ನತ್ರಯವನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಅನುಬದ್ಧಕೇವಳಿಗಳಿಂದ ಮೇಘಚಂದ್ರತ್ವೈವಿದ್ಯರವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ 1

ಭರತಮಹೀಶ್ವರಂಗೆ ಮಗಧೇಶ್ವರಮಂಡಲಿಕಂಗೆ ತಾರಭೂ |
ಧರವಿಪುಳಾದ್ರಿಯೊಳೆ ವ್ಯಪಭಸನಗಣಾಗ್ರಣಿ ಗೌತಮೋತ್ತವಂ ||
ಪುರುಜಿನವರ್ಧಮಾನಗುರುಸನ್ನಿಧಿಯೊಳೆ ತಿಳಿವಂತು ಪೇಲ್ಪಿದಂ |
ವಿರಚಿಸುವೆಂ ಮನಂ ಬಯಸೆ ಮಲ್ಲಿಜಿನೇಂದ್ರಮಹಾಪ್ರಬಂಧಮಂ ||

ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯವೇ ಇದೆ; ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣದೊಳೆ ಬಂದಿದೆ.

1. 84 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 12

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ವರ್ಣನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಅಭಿನಯ.

ಮನದ ತೊಡಪು ಲೋಚನದಡರ್ಪರಲಂಬಿನ ಕೂಪು ಸರ್ವವೋ |
ಹನರಸದಿಪು ಬೇಟದ ಪೊಡರ್ಪಭಿವಾನದ ನಟ್ಟತುಪು ಕಾ ||
ಮನ ಕರವಾಳ ಕಪು ವಿರಹಾಹಿಯ ತೋಳ ಪಸುಪು ಜೀಯ ಭಾ |
ಪೆನಿಸುವುದಂಗಾರಕರಣಾಭಿನಯಂಗಳ ನೇಪು ನೀಷಿಯಾ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ.

ದಾಂಗುಡಿವಿಟ್ಟು ದಳಿಸುವ ಕೆಂದಳದಿಂದೊಸೆದತ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕಾ |
ಮಂಗೆ ಮಗಂಗೆ ಶೈಕವನಿರೀಕ್ಷಣಕೇಳಿಗೆ ನೇತ್ರಸೂತ್ರದಿಂ ||
ದಿಂಗಳೆಂಬ ಸಜ್ಜೆವನೆಯೊಳ ತೆರೆದೊಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಕೆಂಬರ |
ತ್ತಿಂಗಳೆಗಟ್ಟಿದಂತುದಯಶೈಲಶಿಖಂಡದೊಳೆಂದುಮಂಡಳಂ ||

ಚಂದ್ರಿಕೆ.

ಪುಗಿದುವಟ್ಟು ಪರ್ವತಗುಹೋದರಮಂ ಕೆಲವಂ ಗವಾಕ್ಷದಿಂ |
ದುಗಿದುವು ದೇವಸದ್ಯದೊಳಡಂಗಿಡುವಂ ಬಯಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುವಂ ||
ತಗುಳ್ಳರೆಯಟ್ಟು ನುಂಗಿದುವು ಪರ್ಮರನಂ ಸೆಣಿಗೆಯ್ದು ಪರ್ಣಸಂ |
ಧಿಗಳೆಡೆಯಿಂದಮಿಟ್ಟೊರಸಿ ಕೊಂದುವು ಕೆಟ್ಟಲೆಯಂ ಹಿವಾಂಕುಗಳ' ||

ಭೃಂಗ.

ಬಿರಿಮುಗುಳೊಳ ಮುಸುಂಬನಲೆದೊಯ್ಯನೆ ಕರ್ಣಿಕೆಯಂ ಕರ್ಮಂಕಿ ಕೇ |
ಸರಮನೆಂಕೆಯಿಂ ಕೆದಚಿ ಬಂಡನುರಂಬರಮುಂಡು ತಳೆ ಸೌ' ||
ಪೂರೆಯೊಳಡಂಗಿ ನುಣ್ಣರದಿನಾಣತಿಮಾಡಿದುದುನ್ಮದಾಳೆ ತಾ |
ವರೆಯೊಳಗಿದರ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮನಂಬಡೆದಕ್ಕ ಲಗಾಣನೆಂಬಿನಂ ||
ಪೊಸತಲರ್ಪ ವಕುಳರಸದೊಳ | ಮುಸುಂಬು ಮುಯ್ಯಿಗುವಿನಮೆಣಗಿ ಕೋ
ಡೆಣಕೆಗಳಂ ||

ಪೆಸರಿಸಿ ಕಂಪನಲಂಪಿಂ | ದುಸಿದುರ್ನಿರ್ದೀಂಟಿದುದು ಮಧುಪನೆರ್ದಮುಯ್ಯ
ಗುವಿನಂ ||

ಹಂಸದ ಪಟ್ಟ.

- ಬಟ್ಟಿದುವಾದ ಕಣ್ಣ ಕರಿಯಾಲಿಯ ಸುತ್ತಣ ಸಣ್ಣ ಬೆಳ್ಳು ನೇ |
ಪರ್ಪಟ್ಟಿದು ಕಬುರಚ್ಚವಿಯ ಚಂಚು ಮನಂಗಳೊಳಿಸಿತ್ತು ಮೆಯ್ಯ ಬಿ ||
ಳ್ಳಿಟ್ಟಳವಾಯ್ತು ಕಾಲ್ಗಳರಿದಾಳದ ಮೇಗಣ ಕೆಂಪಿನಣ್ಣೆಯಿಂ |
ದಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದುದಾರ' ಬರೆವರಿಂತಳವಟ್ಟರೆ ರಾಜಹಂಸನಂ ||

ಪಕ್ಷಿಯ ಕೂಗು.

ಅಲರ್ವಕ್ಷಿಯ ಗೆಡವಕ್ಷಿಯ | ಜಲವಕ್ಷಿಯ ಪವಳವಾಯ ಪಕ್ಷಿಯ ಕಿಸುಗ |
 ಣ್ಮೂಲರ್ವಕ್ಷಿಯ ಮೆಲ್ಲುಲಿನ | ಲ್ಲುಲಿ ಮದನನ ಗೀತವಾದ್ಯದುಲಿಯ ಪೊಲೆ
 ನೆಗುಂ ||

ಕಂತಿ. ಸು. 1105.

ಈಕೆ ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಈಕೆ ದ್ವಾರ ಸಮುದ್ರದ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನವಪಂಪನು ಕೊಟ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿದಂತೆ “ಕಂತಿಹಂಪನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು” ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಹುಬಲಿ (16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ನಾಗಕುಮಾರಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ—

ವಿಖುಭಜನಸ್ತು ತ್ರೀವೀರದೋರನ | ಸಭೆಗೆ ಮಂಗಳಲಕ್ಷ್ಮಿಯನಿಪ ||
 ಶುಭಗುಣಚರಿತೆ ಕಂತಿಕೆಯರ ಪೊಗಪ್ಪಿನಾ | ನಭಿನವವಾಗ್ನೀವಿಯರ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಕೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಈಕೆ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. “ಅಭಿನವವಾಗ್ನೀವಿ” ಎಂಬುದು ಈಕೆಗೆ ಜರುದಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ದೇವಚಂದ್ರನು ಈಕೆಯ ನಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ :—

ದೋರರಾಯಂ ದೋರಸಮುದ್ರಮೆಂಬ ತಟಾಕಮಂ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಭರ್ಮಾಚಂ ದ್ರನೆಂಬ ದ್ವಿಜನುಂ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಲ' ಆಳುತ್ತಿರೆ ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗಂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿ ಭಂದೋಲಂಕಾರವ್ಯಾಕರಣಕಾವ್ಯಾದಿಗಳಂ ಪೇರಿಯಿತ್ತ ಮಕ್ಕಳ ಮತಿಪ್ರಕಾಶಕ್ಕಂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತೀತ್ಯಲಮಂ ಮಾಡಿ ಕುಡುಕೆಯೊಳೆಟ್ಟು ಮಂದಮತಿಯಾಗಿದರ್ಗರ್ಬಿಂದುಮಾತ್ರಮಂ ಕುಡುತ್ತು ಮಿರ್ಪುದುಂ ಕಂತಿಯೆಂಬ ಕೆಳದಿ ಅಜಿಯದೆ ಆ ತೈಲವೆಲ್ಲವುಂ ನೇವಿಸಲ' ಉರಿ ಹತ್ತಿ ಬಾವಿಯೊಳ' ಬಿಚ್ಚೊಡಂ ಕಂಠಪ್ರಮಾಣದ ನೀರೊಳ' ನಿಂದು ಜೀವಮುಷಿಯ ವಿಧ್ಯಾವಿಕಾರದೆಯಾಗಿ ಕವಿತ್ವಮಂ ಪೇಚಿತ್ತುಂ ಬಾವಿಯೊಳ' ಇರ್ಪುದುಂ, ದೋರರಾಯನಾಸ್ಥಾನದ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾಕವಿಗಧಿಪಂ ಪಂಪಕವಿಯಂ ಕಳುಹಲ' ಆತಂ ಬಂದು ವಿದ್ಯೆಯಿಂ ಸಾವಿರಪ್ರಶ್ನೆಯಂ ಕೇಳಲ' ಉತ್ತರಮಂ ಕುಡಲ' ಆಕೆಯಂ ರಾಜನ ಭಗೆಯ್ದನೆ ವಿದ್ಯತ್ಸಮೂಹದೊಳ' ಅಧಿಕ ಕವೀಶ್ವರಿಯಾಗಿದರ್ಗ'.

ಅಭಿನವಪಂಪನು ಇವಳಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈಕೆ ಆತನ ಸಮಕಾಲದವಳಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ 1104 ರಿಂದ 1141 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಬಲ್ಲಾಳನೇ ರಾಜನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈತನ ಸಭೆ

ಯನ್ನು ಪಂಪ, ಕಂತಿ, ರಾಜಾದಿತ್ಯ, 1 ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಅಲಂಕರಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕವಿತ್ವವಾಡಿರುವ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಈಕೆಯೇ ಮೊದಲನೆಯವಳು. ಇವಳ ಪದ್ಯಗಳಿಂಥ ಈಕೆ ಜೈನಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವಳಿಗೂ ಪಂಪನಿಗೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಸಂವಾದವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ, ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಪಂಪನು ಇವಳಿಂವ ಹೂಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದು ಪಂಪನಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಕೋಪಿಸ್ವರ ಸತ್ತವನಂತೆ ನಟಿಸಿ ಶವದಂತೆ ಬಿದ್ದಿರಲು ಆಗ ಕಂತಿ ಈತನನ್ನೂ ಈತನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನೂ

ಕವಿರಾಯ ಕವಿಹಿತಾಮಹ ಕವಿಕಂಠಾಭರಣ ಕವಿಖಿಲಾಮಣಿ ಭಾಪುರೆ ||

*** ಮ ಪಂಪುಗೆ ಕವಿಚಕ್ರೇಶಂಗೆ ಸಾವು ಸಮನಿಸಿತಕಟಾ ||

ಕಲೊ ಸರ್ಗುಂ ಕೊಯ್ದೊಣಗಿದ | ಪುಲಿಲ್ಲಂ ಚಿಗುರ್ಗುಮಡವಿಗಡಿದ ಮರಂ
ಗಳ' ||

ಪಲ್ಲವಿಕುಮಮಮ ಕವಿಗಜ | ಮಲ್ಲನ ಪಂಪುಗನ ಕಾವ್ಯರಸತಾಮೃತದಿಂ ||

ಇನ್ನೇಕೆ ದೋರನೋಲಗ | ಮಿನ್ನೇಕೆ ಕವಿತ್ಯವಾದತರ್ಕಸಮಸ್ಯಂ ||

ಇನ್ನೇಕೆ ಬಲ್ವಿಚಾರಂ | ಚೆನ್ನಿಗಕವಿ ಪಂಪರಾಜನಜ್ಞದಬಲಿಕ್ಕಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿ ಶೋಕಿಸಲು, ಪಂಪನು ಎದ್ದು "ನಿನ್ನಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪಂಥವನ್ನು ಗೆದ್ದೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ, ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯಾಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :-

ಪಂಪ.-ದನವಂ ಕಡಿಕಡಿದು ಬಸದಿಗಿಚಿಯುತಿ ದರ್ಠ'. [ಪರ್ಪ ||

ಕಂತಿ.-ವನದೊಳಗೆ ಪುಟ್ಟು ಬೆಳೆಯುತೆ | ತನಿಗಂಪಂ ಪತ್ತುದೆನೆಗೆ ಬೀಯುತಿ
ಘನತರಸುರುಚಿರಸಚ್ಚಂ | ದನವಂ ಕಡಿಕಡಿದು ಬಸದಿಗಿಚಿಯುತಿ
ದರ್ಠ'. ||

ಕಂತಿ.-ಕಡೆದೊಡೆಯಲೆ ಹರನಾಮಂ | ನಡುದೊಡೆಯಲೆ ಹವಿಯ ನಾಮಂ
ಮಾದ್ಯಕ್ಷರಮಂ ||

ತೊಡೆಯಲೆ ರವಿಯ ನಾಮಂ | ಕಡೆಯಿಂದೋದಲೆ ವಿರಹ ಕೇಳಲೆ
ಪಂಪಾ ||

[ಹರವಿ.]

ಪಂಪ.-ಮಸಕಲ್ಲ ಕುದುರೆ ಬಾಚಿಯ | ಪೊಸತೆನಿಸುವ ಕೊಡಲಿಯುಳಿಯನೊ
ಕಂದದೊಳಂ ||

ಉಸಿರಂದಾಗುಣಕಂತಿಕೆಗಸಮಸಮಸ್ಯಮನೆ ಕೊಟ್ಟನಭಿನವಪಂಪಂ ||

ಕಂತಿ.-ಮಸಕಲ್ಲಿಳಿ ಮೂಂಬಳಮಂ | ವಸುಧಾತಳಕುದಿರೆ ಬಾಚಿಯುತಿ ದಳೊ
ವೆಳ' ||

'ಶಕಿಮುಖಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕಾವಧು | ಪೊಸವಣ್ಣಂ ಸವಿದು ನೋಡಿ ನನುವು
 'ಯೆಂದಳ' ||

ಕಂತಿ-ನಿನ್ನ ಕವಿತ್ವಮೆಲ್ಲಂ ಮಡಕೆ, ತುಡುಕೆ, ಅಡಕೆ, ಹೊಡಕೆ ಎಂದೊಡೆ—
 ಪಂಪಂ-ಮಡಕೆ ನಿಮಿದಾಡೆ ಜಡೆಗಳ' | ತುಡುಕೆ ಕರಾಘಮುಮನಭವನತಿ
 ಕೋಪದೊಳಂ ||

ಅಡಕೆ ಮರುಳ್ಳುಳ' ಪೆಣನಂ | ಹೊಡೆಕೆಡೆದರ' ದೈತ್ಯರಂದು ತ್ರಿಪುರ
 [ಸ್ಥಳದೊಳ' ||

ಪಂಪಂ-ನಿರೋಪ್ಯಕಂದಮಂ ಪೇಱೆಂದೊಡೆ—

ಕಂತಿ.-ಸು1 ರನರನಾಗಾಧೀಶ್ವರ | ಹೀರಕಿರೀಟಾಗ್ರಗ್ನ ಚರಣಸರೋಜಾ ||
 ಧೀರೋದಾರಚರಿತ್ರೋ | ತ್ಸಾರಿತಕಲುಷಾಘ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಿ ಷನಹಾ ||

ಹಂಪೆಯ ಮಾದಿರಾಜ. ಸು. 1100.

ರಾಘವಾಂಕನು (ಸು. 1165) ತನ್ನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು
 "ಸುಕವಿ" ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇವನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ
 ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಈತನು ಹರಿಹರನ (ಸು. 1165) ತಂದೆಯ ಗುರು
 ವಿನ ಗುರುವಾದುದರಿಂದ ಸುಮಾರು 1100 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನಾವ ಗ್ರಂಥ
 ಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಕವಿತಾವಿಲಾಸ. ಸು. 1100.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನು (ಸು. 1145) ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ

ಅನತಿಶಯನೀತಿವಾಗ್ಗನ | ನನೂನಕವಿತಾವಿಲಾಸನಂ ಭೂತಲದೊಳ' ||

ಮನುಗಂ ವ್ಯಾಸಂಗಂ ಮಿಗಿ | ಲೆನಿಸಿದ ಕವಿತಾವಿಲಾಸನಂ ಪೊಗಲಿದರಾರ' ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿತಾವಿಲಾಸನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ
 ಕವಿ ಅವುದೋ ಒಂದು ನೀತಿಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
 ನಯಸೇನನು (1112) "ನೂತ್ನಕವಿತಾವಿಲಾಸ" ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂ
 ಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನೇ ಅದಿಕವಿತಾವಿಲಾಸನಾಗಿರಬೇಕು. ಅದುವರಿಂದ ಈತನು
 ನಯಸೇನನಿಗೆ ಹಿಂದೆ—ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1100 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

1. ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರವು ದೀರ್ಘವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ
 ಯೇ ಇದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಭಟ್ಟ. 1102.

ಶಿಕಾರಿಪುರದ 98 ನೆಯ 99 ನೆಯ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಈತನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ—

ವಿನುತಮಧುರೋಕ್ತಿಯಿಂ ತ | ನ್ನನತಿಶಯವಚೋವಿಭೂತಿಗಿದುವೆ ಯಕಶ್ಯಾ ||
 ಸನಮಾದುದೆಂಬಿನಂ ಶಾ | ಸನಮನಿದಂ ಬರೆದನಾಶುಕವಿನಿಟಲಾಕ್ಷಂ ||
 ಕವಿನುತಮನಲೊರೆದತಿಸಟು | ಕವಿಸಾರಸ್ವತಮಹೋದಯನ ಕಿಂಕರನೀ ||
 ಶಿವಧರ್ಮಶಾಸನವನಭಿ | ನವಮಾಗಿರೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾರ್ಯಂ ಬರೆದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ “ಆಶುಕವಿನಿಟಲಾಕ್ಷ” ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು. ಈತನು “ಸಾರಸ್ವತಮಹೋದಯ” ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಬೆಳಗಾವೆಯ ಶ್ರೀಸೋಮೇಶ್ವರಪಂಡಿತದೇವರ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನು ಸ್ವಾರ್ಥಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳೂ ಚಾಳುಕ್ಯ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಪರ್ಮಾಡಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು 1102 ರಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡನೆಯದು 1112 ರಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ—ಗೋವಿಂದದಂಡನಾಯಕನು ಕೇದಾರೇಶ್ವರದೇವರ ಧೂಪದೀಪನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆಂದು ದತ್ತಿಯುಂ ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೂ, ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ—ಕೊಂಕಣಾಧಿಪಚಂದ್ರನೃಪಕುಮಾರನಾದ ಕಾಮದೇವರಸನು ಕೇದಾರೇಶ್ವರದೇವರ ದೇವಕುಲದ ಖಂಡಸ್ಥುಟತಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಾದಿಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆಂದು ದತ್ತಿಯುಂ ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ—

ಪರಿಕಿಸೆ ಮಲ್ಲಿದೇವವಿಭುಗಾರ' ಸಮನಿರ್ಬರುಮಿರ್ಕೆಲಂಗಳೊಳು' |
 ಬರೆದುವನಂತ್ಯದಿಂ ಬರೆವ ಬಾಜಿಪ ಬಾಜಿಪ ಕಲ್ಪಮೆಂತುಟಂ ||
 ತಿರೆ ಪೊಸಗಲ್ಪುಮಂ ನುಡಿದ ಭಾವಿಸಿ ಕೇಳೆ ಕಥಾಚತುಷ್ಕಮಂ |
 ಧರೆ ಪರಿಕರ್ಮಮಂದಿನಿತುಮಂ ಗುಣಿಯಿಪ್ಪ ಮತಿಪ್ರಭಾವದೊಳು' ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದಲೂ, “ಶ್ರೀಮತ್ಸಹಜಸಾರಸ್ವತವಾಚಕವಾರಿಚಾಸನಂ,” “ನಾನಾ ವಿಧಾವಧಾರಣಾಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಭಟ್ಟಂ ಕವಿಕಂಜಸಂಭವಂ,” “ಗೊಬ್ಬೂರ ಧಾರಣಾಸಾರ್ವಭೌಮಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಭಟ್ಟಂ ಸುಕವೀಂದ್ರಷಣ್ಮುಖಂ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಈತನು ಆವಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗೊಬ್ಬೂರು ಇವನ ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬಹುದು. “ಮಲ್ಲಿದೇವವಿಭು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ದೊರೆನು ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಭೌದಾಜಿಯವರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲನಕಾಲದ 48 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನೂ ಇವನೇ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಪ್ರೌಢಕವಿಯೆಂಬಂತವನ್ನು ಶಾಸನ ಪದ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ:—

ತ್ರಿಭುಮಲ್ಲಸ್ತುತಿ.

ಸ್ಯಸ್ತಿ ಶ್ರೀವನಿತಾರ್ಪಿತ | ವಿಸ್ತೀರ್ಣೋರಸ್ಥಲಂ ರಿಪುವ್ರಜಮಸ್ತು ||
 ನ್ಯಸ್ತಚರಣಂ ಸಮಸ್ತಜ | ನಸ್ತತಸಿತಕೀರ್ತಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನೃಪಂ ||
 ಬಿರುದಂ ಬಿಟ್ಟಳ್ಳಿ ಕೊಂಡಿರ್ಪತಿಭಯರಸದಿಂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಾಳ್ವಿ ವಿಶ್ವಂ |
 ಭರೆಯಂ ಬಿಟ್ಟದ್ರಿ ಕುಂಜಂಗಳೊಳು ಅದು ಅದಿಪುರ್ಕಿ ಮಾಣಾಂತು ಯುದ್ಧಾ ||
 ಜಿರದೊಳು ಬಿಟ್ಟು ತ್ರಕಾಂತಾಘಮನಮರವಧೂವರ್ಗದೊಳು ಲೀಲೆಯಿಂದಂ |
 ನೆರೆದಿಪುರ್ಗದೊಳು ಗಮಂ ಶಾತ್ರವರ್ಗ ಸಲಿಸುವಂ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯದೇವಂ ||

ಪರಶುರಾಮಸ್ತುತಿ.

ಧರಣೀಮಂಡಲದೊಳು ಧರಾಭುಜರನಿರ್ಪತ್ತೊಂದು ಸೂಕ್ತ ಕೊಂದು ತ |
 ದ್ಧರಣೀಮಂಡಲಮಂ ಸಮಸ್ತ ಧರಣೀದೇವರ್ಗಿ ವಾಧ್ಯುಂತ್ರಿಕಂ ||
 ಖರಮಿತ್ತಲ್ಲಿ ಧರಾಮರಸ್ವದೊಳಿರಲ್ತಾಗೆಂದು ಪೋಗೊತ್ತಿ ಸಾ |
 ಗರಮಂ ಚಾಪದ ಕೊರ್ಪಿನೊಳು ಬುಧನುತಂ ಶ್ರೀರೇಣುಕೀನಂದನಂ ||
 ಕಣಮಾತ್ರೋದಕಮನಿರ | ಲ್ಪಣಮಿಯಾದ ಪಶ್ಚಿ ಮಾಬ್ಧಿ ತೆಗೆದಡೆಯೊಳು ಕೊಂ ||
 ಕಣನಪ್ತ ಕಮಂ ಘಣಿಕಂ | ಕಣವರದೆ ನಿಜಾಶ್ರಯಾರ್ಥಮಾವಿಭು ಪಡೆದಂ ||

ಗೋವಿಂದಡಂಡನಾಯಕಸ್ತುತಿ.

ಅರಿಭಟರಳ್ಳ ರುಳ್ವಿಣಿಲ ಬಾಸಿಗದಿಂ ನೊರೆನೆತ್ತರೆಂಬ ಬಂ |
 ಧುರತರಕುಂಕುಮದ್ರವದಿನುಡ್ಡುಶಿರಸ್ಸರಸೀರುಹಂಗಳೆಂ ||
 ಕರಮೊಸೆದರ್ಚಿಪಂ ನಿಜಭುಜಾಸಿಲತಾಸಿ ತಚಂಡಿಕಾಪದಾಂ |
 ಬುರುಹಯುಗಂ(ಗಳಂ) ಸಮರರಂಗದೊಳೀರಣರಂಗಳೈರವಂ ||
 . . . ಸನನಂ . . . ಮುಂತಣ . . . ಸ . . . ಯಿ . . . ಪೋಗದಾಂ |
 ಪೆಸಕಮನಾಂತವಂಗೆ ಪೆಸರಾವುದೇತಟ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟು ತಾ ||
 ನೊಸೆಯಿಸುವಂ ಪ್ರಿಯಂ ಮುಳಿದಳಂ ಕಿವಿಗೇಂ ಪೆಸರಾರ್ಪಿನ್ನೇಳ್ಗೆಯಿಂ |
 ವಸುವತಿಯೊಳು ವಿಚಾರಿಸುವೊಡೆದೊರೆಯಂ ರಣರಂಗಳೈರವಂ ||

[ಕಲಿಕಾಲಕರ್ಣಂ.]

ಬಿರುದರೆ ಜವನದಟರ ಗೋ | ಣ್ಮರಿ ಮಲೆವರ ಮಾಂ ಗಂಡಮಚ್ಚೆ ರದೊಳು ಮ ||
 ಚ್ಚೆ ರಿಸುವವ ಮಿಲ್ಲು ಕಾರ್ಯಾ | ಭರಣಂ ರಣರಂಗಳೈರವಂ ಗೋವಿಂದಂ ||

ಕೊಂಕಣಾಧಿಪ ಚಂದ್ರನೃಪಸ್ತುತಿ.

ಕಲಿತನಮಾರ್ಗವಿಾಕಲಿ ಕಟಾಕ್ಷಿಸುವನ್ನೆ ಗಮೆಲ್ಲಿಯುಂ ಭುಜಾ |
 ಬಲದಳವೀಭುಜಾಬಲಿ ವಿರೋಧಿಸುವನ್ನೆ ಗಮೇಕಮಾರ್ಗದಿಂ ||
 ಸಲುತ್ತಿರಲಕ್ಕು ಮುರ್ಬಿದದಟೀಯದಟಂ ಭ್ರಕುಟಪ್ರಭಾವಮಂ |
 ನೆಲೆಗೊಳಿಪನ್ನೆಗೆಂ ಮುಖದೊಳೆಂಬುದು ಚಂದ್ರನರೇಂದ್ರನಂ ಜಗಂ ||

ಕಾಮದೇವರಸನ ಸ್ತುತಿ.

ರತಿಗೆಣೆಯಾಗಿ ಬೀರಸಿರಿ ಮಾಧವಮಾಗೆ ಮಹಾಹವಂ ಸಮೂ |
 ಜಿತವಿಪವಾನ್ಪ್ರಪಾತದಿನರಾತಿಗಳಂ ದಿವಿಜೇಂದ್ರಕಾಮಿನೀ ||
 ತತಿಗೆತಿಗಿಪ್ಪ ಬಲೈ ನಿಜವಾಗಿರೆ ಸಂದ ಸಮಗ್ರನಬ್ಬಿ ಭಾ |
 ಪ್ಪುತಿಕಯಕಾಮದೇವನಿನನೆಂದಪ್ಪುದುರ್ವರೆ ಕಾಮದೇವನಂ ||

ನಯಸೇನ. 1112.

ಈತನು ಧರ್ಮಾಮೃತವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ನಾ
 ಗವರ್ಮನು (ಸು. 1145) ಭಾಷಾಭೂಷಣದ 72ನೆಯ ಸೂತ್ರವಾದ “ದೀರ್ಘೋ
 ಕ್ತಿನರ್ಯಸೇನಸ್ಯ” ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ನಯಸೇನಮುನಿಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಬೋಧ
 ನಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವುಂಟೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈತನು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಸಹ ಬರೆ
 ದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಾಮೃತವು ಹೊರತು ಈ ಕವಿಯ ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥ
 ವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈತನು ಜೈನಮತದವನು.

ಮುಳುಗುಂದದೊಳಿರ್ದು ಮಹೋಜ್ಜ್ವಲಧರ್ಮಾಮೃತಮನಪ್ಪಿಯಿಂದಂ ಭ
 ವೆಗೆಗುಪಿದಂ ಧರಿತ್ರಿ | ತಳಪೂಜ್ಯಂ ಸುಕವಿನಿಕರಪಿಕವಾಕಂದಂ || [ವ್ಯಾ |

ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮುಳುಗುಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.
 ಅದೇ ಇವನ ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬಹುದು.

ಗಿರಿಶಿಖಿನಾಯುಮಾರ್ಗಶತಿಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಾವಗವೊಂದಿ ವರ್ತಿಸು |
 ತ್ತಿರೆ ಶಕಕಾಲಮುನ್ನತಿಯ ನಂದನವತ್ಸರದೊಳ . . . . . ||
 . . . . ಕಾವ್ಯರತ್ನಮೆನಿಸಿದೀಗ್ರಂಥಂ ನಿರ್ವಾಹಮಾಯು ನಿರ್ವಿಘ್ನತೆಯಿಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1037 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ
 ನಂದನವರ್ಷವು 1037 ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ; 1034 ಆಗುತ್ತದೆ. ‘ಗಿರಿ’ ಎಂಬುದರಿಂದ ಜೈನ
 ರು ನಾಲ್ಕು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದುಂಟೆಂದು ಏನೂ ತಿಳಿಯದು. ಹಾಗೆ
 ದ್ದರೆ ಶಕ 1034 ಎಂದರೆ 1112ರಲ್ಲಿ ಈಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಈಕವಿಗೆ ‘ಸುಕ’
 ವಿನಿಕರಪಿಕವಾಕಂದ,’ ‘ಸುಕವಿಜನಮನುಷಪದ್ಮಿನೀರಾಜಹಂಸ’ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು
 ಇದ್ದಂತೆ ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಆಧ್ಯಂತಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊ
 ನೆಯ ಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ‘ದಿಗಂಬರದಾಸ,’ ‘ನೂತ್ನಕವಿತಾಲಾಸ’ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿ
 ದ್ದಾನೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದೆ ‘ತೈವಿದ್ಯಚೂಡಾಮಣಿ,’ ‘ತೈವಿ
 ದ್ಯಚಕ್ರೇಶ್ವರ,’ ‘ತೈವಿದ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ’ ‘ತೈವಿದ್ಯಚಕ್ರಾಧಿಪ’ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ
 ದರೂ ನರೇಂದ್ರಸೇನಮುನಿಯನ್ನು ಮೂರುಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿ, ತೈವಿದ್ಯಚಕ್ರೇಶ್ವರ

ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಚಾಳುಕ್ಯಭುವನೈಕಮಲ್ಲನಿಂದ (1069—1076) ಪೂಜಿತನಾದ ಗುಣ ಚಂದ್ರಪಂಡಿತನಿಗೆ ಈನರೇಂದ್ರಸೇನಮುನಿಗಳು “ ತ್ರೈವಿದ್ಯಮಹಾಭಿಧಾನಮಂ ಕೊಟ್ಟಿ ರ್ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನೇ ಕವಿಯ ಗುರುಎಾಗಿರಬಹುದು.

ಈ ಕವಿ ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ—
ಅನಗನ ದೇಸೆ ಪೊನ್ನನ ಮಹೋನ್ನತಿವೆತ್ತ ಬಿಡಂಗು ಪಂಪನೊಂ |
ದಸದ್ಯಕಮಪ್ಪಪೂರ್ವರಸಭಾವ ಗಜಾಂಕುಕನೊಳ್ಪವೆತ್ತು ರಂ |
ಜಿಸುವ ಸದರ್ಥದೃಷ್ಟಿ ಗುಣವರ್ಮನ ಜಾಣ ಕವಿರತ್ನನೋಜೆ ಶೋ |
ಭಿಸೆ ನೆಲಸಿಕ್ಕೆ ಧಾರಿಣಿ ಮನಂಗೊಳ ಮೆತ್ತೈತಿಯೊಳ ನಿರಂತರಂ |

ತನ್ನಗುಣಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—
ಮಾನಿತೀಲನಿಧಾನನ | ನೊನಗುಣಂ ಸಕಳಭವ್ಯಜನಮುಭಜನಚಿ |
ತ್ತಾನಂದಕರಂ ಕೇಳ ನಯ | ಸೇನಬುಧಂ ಸುಕವಿನಿಕರಪಿಕವಾಕಂದಂ |

ಈ ಕವಿ—ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆಂದು ಆರಂಭಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು—ಎಂಬಂಶವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ಪೊಸಗನ್ನಡದಿಂ ವ್ಯಾವಿ ಳಿಸುವೆಂ ಸತ್ಕೃತಿಯನೆಂದು ಕನ್ನಡಮಂ ಚಿಂ |
ತಿಸಿ ಕೂಡಲಾಡದಕ್ಕಟಿ ಮಿಸುಕದ ಸಕ್ಕದಮನಿಕ್ಕು ವವನುಂ ಕವಿಯೇ |
ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೇಪ್ಪೊಡೆನೆ ಪಿ ಸಕ್ಕದಮಂ ಪೇಪ್ಪಿ ಕುದ್ಧಕನ್ನಡದೊಳ ತಂ ||
ದಿಕ್ಕು ವುದೆ ಸಕ್ಕದಂಗಳ ತಕ್ಕದ ಬೆರಸಲ್ಕಿ ಘೃತಮುಮಂ ತೈಲಮುಮಂ ||

ಇಂದಿಂ ಈಕವಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನೇಕಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಧರ್ಮಾಮೃತ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ— ‘ ಜಿನಮತದೊಳೆನಿತು ಸಾರಮು | ದನಿತುಂ ಲೇಸಾಗಿ ತೋರ್ಪುದು’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ‘ ಕಾವ್ಯರತ್ನ’ವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದು 14 ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ—ವಿಪುಳಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಠನಾಥಂ ನೆಲಸಿರಲು, ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರ್ಧ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಜ್ಞರಾವ ಗೌತಮರಂ ಶ್ರೇಣಿಕಮಹಾರಾಜನು ಧರ್ಮೋಪದೇಶವಂ ಮಾಳ್ವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅವರು ಜಿನದರ್ಶನಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ, ಆ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅಾಗಗಳಾದ ನಿಶ್ಯಂಕೆ, ನಿಷ್ಕಾಂಕ್ಷೆ, ನಿರ್ವಿಚಿಕ್ಕಿತ್ನೆ, ಅಮೂಢದೃಷ್ಟಿತ್ನೆ, ಉಪಗೂಹನ, ಸ್ಥಿತಿಕರಣ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಧರ್ಮಪ್ರಭಾವನೆ ಎಂಬುವುಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತೂ

ವಸಂತ.

ವನಜಂಗಳ' ದಳವೇಣಿ ಚೂತಲತೆಗಳ' | ನೀರೇಣಿ ಶೀತಾಂಕು ತೋ |
 ಟ್ಟನೆ ಪೂರ್ವಾದ್ರಿಯನೇಣಿ ಮನ್ಮಥಗಜಂ ಸೂರ್ಕೇಣಿ ಪೊನ್ನಯ್ಯಾ
 ವನಜಾತಾಕ್ಷಿಯರೇಣಿ ಕಾಮನ ಸರಲ' ಕೂರ್ಪೇಣಿ ಪುಂಡ್ರೇಕ್ಷುಚಾ
 ಪನ ಚಾಪಂ ಕೋಲಿಗೇಣಿ ಬಂದುದು ವಸಂತಂ ಸಂತತೋತ್ಸಾಹದಿಂ |
 ಅಳಿಗಳ ಗಾನಮುಂ ನಿಮಿರೆ ಕೋಕಿಳಿನಿನ್ವನಮುಣ್ಣ ಕೇಕಿಸಂ |
 ಕುಳರವನೊಪ್ಪ ಕೆಂದಳಿರ ಗೊಂದಳದಿಂ ಸಡಕಾರಭೂರುಹಾ ||
 ವಳಿ ಕಡುರಯ್ಯಮಾಗೆ ವನಜಂಗಳರಲ್ದಿರೆ ಕೂಡೆ ಚಂದ್ರನು |
 ಜ್ವಲಿಸೆ ವಿನೋದಮಂ ಪಡೆಯೆ ಬಂದನೊಪ್ಪು ವಸಂತವಲ್ಲಭಂ |

ಕಳವು.

ನರಕದ ದಾರಿ ಮಹಾನಿ | ಪೂರದುಃಖದ ಬಿಟ್ಟು ಪುಣ್ಯದ ಜ್ವಯಮಳಿಪಿಂ |
 ಗಿರಲೆಡೆ ಕೊಲೆಯ ತವರ್ಮನೆ | ದುರಿತದ ಪರ್ಜಿಳಿಸು ಕಳವು ಲಗವೊಡೆ ಜಗ
 ದೊಳ' |

ವಿಚಾರಪರತೆ.

ತೆಂಗಿನ ಕಾಯದೊಂದು ಕೂನತ್ವಮನೊರ್ವೆಯೆ ಕಂಡು ಪೊಲ್ಲದೆಂ |
 ದೇಂ ಗಳ ಬೆರ್ಚಿ ಭೀರುತನದಿಂ ಬಿಡದೊಯ್ಯನೆ ಮೂಸಿ ನೋಡಿ ಕಾಯ' ||
 ಪಿಂಗಿದುಬೆಂಬಿ ಬೆಳ್ತನಮನೊಯ್ಯನೆ ಮಾಡದೆ ಬುದ್ಧಿ ವಂತರಂ |
 ಪಿಂಗದೆ ಪೊರ್ಡಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಪೊರ್ಡುವುದಾಪ್ತನಪ್ಪನಂ |

ವಿವಿಧ ನೀತಿ.

ಕಲ್ಲಂ ಕರ್ತುನಮಂ ನೋಡೆಲ್ಲಿಯುಮೋರಂತೆ | ಪಡೆಯಲಪ್ಪುದು ಪೊನ್ನಂ ||
 ಸಲ್ಲಲಿತಮಪ್ಪ ರತ್ನಮ | ನೆಲ್ಲಿಯುಮೋರಂತೆ ಪಡೆಯಲಪ್ಪುದ ಧರೆಯೊಳ' |
 ಪೆಣ್ಣಿಂಗಂ ಪೊನ್ನಿಂಗಂ | ಮಣ್ಣಿಂಗಂ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದಮೆಜಗದೆ ಲೋಕಂ ||
 ಬಣ್ಣಿಸೆ ಸಂಚಲನಾಗದೆ | ತಿಣ್ಣಂ ನಡವವನೆ ತಾಂ ತಪೋಧನನಕ್ಕುಂ ||
 ಜಲಧಿಯೊಳ ಕಪ್ಪೆ ಸತ್ತೊಡೆ | ಜಲಧಿಯ ನೀರಲ್ಲಮಟ್ಟ ಕೊಳೆ ನಾರ್ಪುವೆ ನಿ ||
 ಮರ್ಲನಲ್ಲದೊವನಿಂದಂ ಮಲಿನತೆ ಪೊರ್ಡುವುದೆ ವಿಮಳಸದ್ಧ ಮರ್ಮುಮಂ ||
 ಅರಳೆಯ ಕಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಧನಮಾಯು ವಸಂತದ ಕೋಭೆಯಂತೆ ಪೆ |
 ದೊರೆಗಳ ಬಂಬಲಂತೆ ಸೊಬಗೊಡ್ಡಿದ ಮೇಘಸಮೂಹದಂತೆ ನಂ ||
 ಟರ ಕಡುಗೂರ್ವ ಪಣ್ಣ ಮರನಂತೆ ವಿಳಾಸಧಗುರ್ಬು ಮೈಮೆಯು |
 ಖ್ಬರಮದು ನೀರ ಜೊಟ್ಟುಳಿಕೆಯಂತೆ ನಿರಂತರಮಲ್ಲಿವೆಲ್ಲಿಯುಂ ||
 ಉರಗವಿಪಮೇಷಾದವರುಂ | ಸಿರಿಯುಳ್ಳಿರ' ಮರ್ಮಗುಣಿಕೆಯಂ ತಿಂಧವರುಂ ||
 ಖರಿದುಂ ಪೈತ್ಯಾಧಿಕರುಂ | ಧರೆಯೊಳ' ಮೆಯ್ಯುಷಾಯರೆಂಬ ನುಡಿ ತಪ್ಪುಗುಮೇ ||

ಏಗಟ್ಟತ್ತನ್ನದೆ ಮನವೋಗಡಿಸದೆ ತೀರದಾರನೆಂದುಡುಗದೆ ನಿ |
 ವೇರ್ಗಂ ಚಿತ್ತದೊಳಣಮಿನಿ | ಸಾಗದೆ ತಾಂ ಮಾರ್ಪಿದನ್ನದಾನಮನಱವಂ |
 ತನ್ನವರೆನ್ನವರೆನ್ನದೆ | ಸನ್ನುತಮತಿಯಾಗಿ ಸಕಲಜೀವಂಗಳುಮಂ ||
 ತನ್ನಂ ರಕ್ಷಿಸುವಂತಿರೆ | ಬಿನ್ನಣಮೇನಜುದು ರಕ್ಷಿಪುದು ಸತ್ತುರೂಪಂ ||
 ಕನ್ನಡಿಯಂ ತೋಟುವೊಡ | ತ್ಯನ್ನತಸಲ್ಲಕ್ಷಣಂಗೆ ಮುನಿಸಾಗದು ಮ ||
 ತ್ತನ್ನದೆ ಮೂಕೋಜೆಯಂಗೆ | ಕನ್ನಡಿಯಂ ತೋಟಿ ಬಡಿಗುಮಿಜುಗುಂ ಕೊ
ಲ್ಯಂ ||
 ಕಲಿತನದಿಂದಂ ಲೋಗರ | ಪುಲಿಯಂ ಪಿಡಿದೊಡಮದೇಂ ಬಿಡೆಂಬರ ತಾವೊಂ ||
 ದಿಲಿಯಂ ಪಿಡಿದೊಡಮದು ಪೆ | ಬುಲಿಯೆಂಬರ ದುರ್ಜನಗ್ಗ ತಾನಿದು
ಸಹಜಂ ||
 ಆರಯ್ದು ನೋಡೆ ತೋಟಗಳ | ನೀರುಂ ವಾರಿಧಿಯ ನೀರ ಪೊರ್ತುಗಿಯಿಂದಂ ||
 ಸಾರಂಗೆಟ್ಟುಪ್ಪಪ್ಪನೊ | ಲಾರುಂ ದುರ್ಜನರ ಸಂಗದಿಂದಂ ಕಿಡರೇ ||
 ಕಡುದಣ್ಣುಗೆಟ್ಟು ಕಿಚ್ಚನೊ ಳೊಡಗೂಡಿದ ನೀರ ಬಜುಕ್ಕೆ ತೀವ್ರತೆಯಿಂ ಕೆ ||
 ಯುಡುವಂತೆ ನೋಡೆ ದುರ್ಜನರೊಡನಾಡಿದ ಮಾನಸಗ್ಗ ಸದ್ಗುಣಮುಂಟೇ ||
 ಮರಣಕ್ಕಂಜದೆ ಗುಣಮಂ | ಪರಿಹರಿಸದೆ ಶೀಲರತ್ನ ಮಂ ರಕ್ಷಿಸ ಸ ||
 ತ್ತರ ಸಾವು ಸಾವೆ ಶೀಲಮ | ನುರವಣಿಯಿಂ ಬಿಟ್ಟು ಖಳರ ಬಾಲ್ಯಿಂ ಬಾಲ್ಯ ||
 ಮೊದಲೊಳ ಮುಳ್ಳಿನ ಮೊನೆಗಳ | ಮೃದುವಪ್ಪುವು ಬಜುಕೆ ಬಿಟ್ಟತಪ್ಪುವು
ಖಳರುಂ ||
 ಮೊದಲೊಳ ಗುಣಿಯನಿಸರ್ಪರ | ತುದಿಯೊಳ ಕೇಳ ತಮ್ಮ ಮಾಯಮಂ
ಪ್ರಕಟಿಸುವರ ||
 ಪೊಲೆಯರ ಭಾವಿಸುವೊಡೆ ದು | ಪ್ಪುಲರನುಪಮಕುದ್ಧವೃತ್ತಿಯೊಳ ನಡೆವೊಡೆ
ಭೂ ||
 ತಲಮೆಲ್ಲಂ ಬಣ್ಣಿಸುವುದು | ಕುಲದಿಂದಂ ಧರ್ಮಮಧಿಕಮೆಂದಜಪುವವೋಲ ||

ಸತ್ಯತಿ ವರ್ಣನೆ.

ರಸಭಾವಂ ಗಮಕಂ ಕಾ | ಳನೆ ನಾಣ್ಣುಡಿ ದೇಸವೆತ್ತ ಪೊಸನುಡಿ ಮಾಗಂ ||
 ಕುಸುರಿಯ ಬಗೆಯೆಂದಿನಿತೊ | ಳನೆಯದಕೃತಿ ಕೃತಿಯೆ ಬಗೆದು ನೋಟೊ
ಡೆ ಬಗದೊಳ

ಸ್ವರಿಯರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ.

ಧರಣೀಚಕ್ರಮುಮಂ ವಿಯತ್ತಳಮುಮಂ ಗಂಟಕ್ಕು ವರ' ಮಿಂಚಿನ |
 ಚ್ಚೈರಿಯಪ್ಪಂತುಡೊಂದುಮಾಡಿ ಪಣೆವರ' (?) ಕಲ್ಲಣ್ಣಿ ನಾರತ್ತುವರ' ||

ತ್ಯುರಂತ ಬಿನ್ನಣದಿಂ ಬಿಸಿಲು ದುರೆಯಂ ತಂದೇವುವರ' ಮೇರುವಂ |
ಭರದಿಂದಂ ಪಿಡಿದತ್ತು ವರ' ಮಳಲೊಳಂ ನೀವೂಡುವರ' ಜೋಡೆಯರ' ||

ರಾಜಾದಿತ್ಯ. ಸು. 1120.

ಈತನು ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತ, ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ, ವ್ಯವಹಾರರತ್ನ, ಲೀಲಾವತಿ, ಚಿತ್ರಕಮಗಿ, ಜೈನಗಣಿತಸೂತ್ರಪೀಠೋದಾಹರಣ, ಮೊದಲಾದ ಗಣಿತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ರಾಜವರ್ಮ, ಭಾಸ್ಕರ, ಬಾಚ, ಬಾಚಯ, ಬಾಚಿರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಗಣಿತವಿಳಾಸ, ಓಜಿವೆಡಂಗ, ಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. "ಕೂಂಡಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸುಪಮರತ್ನಮಂಡನಮೆನಿಪ್ಪ ಪೂವಿನಬಾಗಿ" ಇವನ ಸ್ಥಳವು. "ಉರ್ದಿಶ್ಚರನಿಕರಸಭಾಯೋಗ್ಯಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ರಾಜರಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗುರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:-

ಜಿನನಾಥಂ ನೇಮಿನಾಥಂ ನಿಜಗುರು ಶುಭಚಂದ್ರೋತ್ತಮಂ ತಂದೆ ನರ್ವಾ |
ವನಿಪಸ್ತುತ್ಯಾಸ್ವದಂ ಶ್ರೀಪತಿ ಜನನಿ ವಸಂತಾಖ್ಯೆ ತನ್ನಗ್ರಜಂ ಶಾಂ ||
ತನುಮತ್ತಾಭೋಗಮಂ(?) ಬಾಹುಬಲಿಭರತರಾತ್ಮೇಶ್ವರರ' ತಾಮೆನಲ' ಭಾ |
ಪೆನೆ ರಾಜಾದಿತ್ಯನೇಂ ಫನ್ಯನೊ ವಿಶದಯಶಂ ಸದ್ಗುಣಾಂಭೋಧಿಚಂದ್ರಂ ||

ಈತನ ವ್ಯವಹಾರರತ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುನೃಪಾಲನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವ -
ನಗಮಷ್ಟಂ ನವಮರ್ಕದಿಬ್ಬನುದಿನಾಂಭೋರಾಶಿಪಟ್ಟಂಚಸಂ |
ಖ್ಯೆಗಳಂ ವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳಿ ವಂದಿಜನವೀರಯ್ದುರ್ಕಮಾದಾರ್ಯವೀ ||
ಯಗುಣಂ ವಿಷ್ಣುನೃಪಾಲನಿತ್ತನೊನೆದಿನೊ ಹೇ ಲಿಪ್ಪಿನ್ನ ಮತ್ತೆಲ್ಲವಂ |
ಜಗರೋರೋವರ್ ಭಾಗಕೇನಜುದು ಮತ್ತೇನಕ್ಕು ಮೋ ಭಾಸ್ಕರಾ ||

ಎಂಬ ಈ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವುಕಡೆ ವಿಷ್ಣುನೃಪಾಲನ ಹೆಸರು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು 1104ರಿಂದ 1141 ರವರೆಗೆ ಅಳಿಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಕವಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರ. ಬಿ. 43ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಶುಭಚಂದ್ರದೇವನು 1123ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈತನೇ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿರಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿ ಸುಮಾರು 1120ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ; ಆದರೆ—

ವೊಗಧವಿಷಯದ ಪರಿಭಾ| ಪಾಗಮಮಂ ಪೇಱ್ಱಿನೆತ್ತೆ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯಂ ||

ಲೋಕರಜನವಂತು ಕ್ರಾಂತನಾ| ಬಾಗಿಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿವಂ ವಿರಚಿಸಿದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಅವನೋ ಒಬ್ಬ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯನು ಬರೆದುದನ್ನು ತಾನು ಕ್ರಾಂತನಾ ಬಾಗಿಯ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ತನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :

ಈಚೆತುರಬ್ಬಿ ವೇಷ್ಠಿತಮಹೀತಳದೊಳು' ದೊರೆಯಾರ' ನಮಸ್ತವಿ |

ದ್ಯಾಚಿತುರಾನನಗೆ ವಿಬುಧಾಶ್ರಿತಕಲ್ಪಮಹೀರುಹಂಗನಲ' ||

ಖೇಚರಕರ್ಣಗತರಿಣಿಯನಧಂಬಣ್ಣಿ ಪರಂತಸಿದುನಾ (?) |

ಳೋಚಿತನಂ ದಳವಾಬ್ಬಿಹಿಮರೋಚಿಯನಪ್ರತಿಗಂಧಬಾಚಿಯಂ ||

ಆಶ್ರಿತಕಲ್ಪಮಹೀಜಂ | ವಿಶ್ರುತಭೂಭುವನಕೀರ್ತಿ ಕಿಷ್ಕೇಪ್ಪಜನ್ಯೆ ||

ಕಾಶ್ರಯನಮಳಚರಿತ್ರಂ | ಮಿಶ್ರವ್ಯವಹಾರಗಣಿತಮಂ ವಿರಚಿಸಿದಂ ||

ಅನುರೂಪಂ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯಂ ಪರಹಿತಚರಿತಂ ಸುಸ್ಥಿರಂ ಭೋಗಿ ಗಂಭೀ |

ರನುದಾರಂ ಸಚ್ಚರಿತ್ರಂ ಸೊಬಗನಖಿಲವಿದ್ಯಾವಿದಂ ಭವ್ಯಸೇವ್ಯಂ ||

ಜನತಾಸಂಸ್ತು ತ್ಯನುವೀರ್ಯಶ್ರಮಿಕರಸಭಾಯೋಗ್ಯನಂದಾಗಳುಂ ಮೇ |

ದಿನಿ ರಾಜಾದಿತ್ಯನಂ ಬಣ್ಣಿ ಪುದಜಾದೊಲವಿಂ ಸಂತತೋತ್ಸಾಹದಿಂದಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ —

1. ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತಂ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಗದ್ಯಪವ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ; ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದು ಪೀಕೆಯನ್ನೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥವು 8 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಒಂದೊಂದಧಿಕಾರಕ್ಕೂ ಹಾರವೆಂಬಂಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 5 ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ—

ಲೆಕ್ಕದ ಕವಿತೆಯ ಬಲೈ ಜ | ಗಕ್ಕೆ ಸಿದಿರೆ ಸಕಲಗಣಿತವೀಗ್ರಂಥದೊಳಂ ||

ತೆಕ್ಕನೆ ತೀವಿರಲಯ್ದುದಿ | ನಕ್ಕಂ ನೆಣಿ ಪೇಱ್ಱಿನೆತ್ತೆ ರಾಜಾದಿತ್ಯಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ;—

ಅದಜಂ ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಂ | ಮೃದುಪದಲಿತಪ್ರಸನ್ನಗಂಭೀರಾರ್ಥಾ ||

ಸ್ವದಮೆನೆ ಭಾಸ್ವರದೇವಂ | ವಿದಿತವ್ಯವಹಾರಗಣಿತಮಂ ವಿರಚಿಸಿದಂ ||

ಅಪ್ಪಾಧಿಕಾರಗಣಿತಮ | ನಪ್ಪಾದಕರೂಪಮೊಂದಿಯುಂ ಲೆಕ್ಕಮನಾಂ ||

ಸ್ವಪ್ಪಮೆನೆ ತಿಳಿಯಲಪ್ಪುದ | ದೃಷ್ಟಂ ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತಮಂ ವಿರಚಿಸಿದಂ ||

ಎನಿಸಿದ ಗುಣಿ ರಾ (ಜಾದಿ| ತೃನೆ ಸು) ರುಚಿರಮಪ್ಪ ಗಣಿತತತ್ತ್ವಜ್ಞತೆಯಂ ||
 ಜನತೋಪಕಾರದೋಳ' ಮೆಟಿ|ದನೆನಲ' ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತಮಂ ಮೆಚ್ಚೆ ದರಾರ||
 ಧಾರಣಿಯೊಳ' ಸಕಲಬುಧಾ| ಧಾರಮೆನಲ' ಸ್ವಲ್ಪಮಾಗಿಯುಂ ವ್ಯವಹಾರಾ ||
 ಧಾರಮೆನಲ' ಸಾರಮೆನಲ' | ಶ್ರೀರಾಜಾದಿತ್ಯನಱ್ಱಿಯಿಂ ವಿರಚಿಸಿದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ “ಜಿನಪತಿ ರಾಜಾದಿತ್ಯಂಗೆ ವಾಣಿ ಮತಿವಿಕಸನಮಂ” ಎಂದು ನೇಮಿಜಿನನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಧಿಕಾರಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು ಶುಭಚಂದ್ರದೇವಯೋಗೀಂದ್ರಪಾದಾರವಿಂದಮತ್ತ ಮಧುಕರಾಯ ಮಾನಮಾನಸಾನಂದಿತಸಕಲಗಣಿತತತ್ತ್ವವಿಳಾಸಂ ವಿನೇಯಜನವಿನುತಂ ಶ್ರೀರಾಜಾದಿತ್ಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತದೋಳ'

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು: ಸಹಜತ್ರಯ ರಾಶಿ, ವ್ಯಸ್ತತ್ರಯರಾಶಿ, ಸಹಜಪಂಚರಾಶಿ, ವ್ಯಸ್ತಪಂಚರಾಶಿ, ಸಹಜಸಪ್ತರಾಶಿ, ವ್ಯಸ್ತಸಪ್ತರಾಶಿ, ಸಹಜನವರಾಶಿ, ವ್ಯಸ್ತನವರಾಶಿ, ಪದಪಿನ ಸೂತ್ರ, ಬಣ್ಣಾಂತರದ ಸೂತ್ರ, ಹೊದೆಯಂಬಿನ ಸೂತ್ರ, ವಿಧುರೆ, ತೂಬಿನ ಸೂತ್ರ, ಹರವರಿಯ ಸೂತ್ರ, ಚಕ್ರ ಬಡ್ಡಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. 1

ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಮೊದಲನೆಯವನು. ಈತನು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಯಶಃ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಜನಗಳಿಗೆ ಸುಖಬೋಧವಾಗುವಂತೆ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಬರೆವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೂ ಈ ಕವಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೂ ಬಹಳ ಲಲಿತವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವಗಾಹನವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಬಂಧದಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೀಣತೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕವಿತಾಸ್ಪ್ರಾಧಿಯೂ ಉಂಟೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸೂತ್ರ.—ಕತಫಲಯುಗಳಾಂತರದಿಂ | ಗತಮಾಸಮನಿಷಿದು ಪಡೆದ ಲಾಭದ ಪೊನ್ನಂ ||
 ಪೃತಿಗೆಯ್ದು ಲಬ್ಧಿದಿಂದಂ | ಕತಮಂ ಮೋದಿದೋಡೆ ಬರ್ಕುಮಾಮೂಲಭನಂ ||

1. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ತಿಥಿಲವಾಗಿಷ್ಟು ಪರಿಂದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶ್ನೆ.—ತ್ರಿಕಶತದ ಕೊಂಡು ತಾಂ ಪಂ | ಚಕಶತದಿಂ ಕೊಟ್ಟು ಲಾಭಮುಖವ
 ತ್ತಚ್ಚಂ ||
 ಪ್ರಕಟಮೆನೆ ಪಡೆಯೆ ಬರಿಸ | ಕ್ಕ ಕಳಂಕಚರಿತ್ರ ಮೊದಲ ಪೊನ್ನೆನಿ
 ತಕ್ಕುಂ ?||

ಗದ್ಯಾಣಂ. ತಿಂಗಳು ೧. ಬಡ್ಡಿ ಗದ್ಯಾಣ. ೩.
 ಗ|| ೧೦೦. ತಿಂಗಳು ೧. ಬಡ್ಡಿ ಗ|| ೫.
 ಮೊದಲು ಗ||—೧೦. ತಿಂಗಳು ೧೦. ಲಾಭ ಗ|| ೬೦. [ಲಬ್ಧ. ಮೊದಲು
 ಗ|| ೨೫೦.

ಟೀಕು.—ಲಾಭದ ೬೦ನು ೧೦೦ ಅಂ ಗುಣಿಸಿರಿ, ಮತ್ತೆ ಬಡ್ಡಿ ಗ||
 ೫ ಲ್ಲಿ ಗ|| ೩ ಬಡ್ಡಿಯಂ ಕಳೆದ ಉಜ್ಜದ ೨ ಅಂ ತಿಂಗಳು ೧೦ ನಿಜದು
 ಗುಣಿಸಲ್ ೨೪ ಹಾರವಂ ಮಾಡಿ ಭಾಗಿಸಲ್ ತಪ್ಪದು.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು.

ಮೂಱುದಿವಸಕ್ಕೆ ಬಿಂಡುಗ| ದಾಱುಂ ಕೊಳಂಗಳೆರಡು ಬಳ್ಳಂ ಮಾನಂ ||
 ಮೂಱುಗಲ್ ಬರಿಸದ ಮೇ | ಲಾರಿಯಂ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಭತ್ತ ತಾನೆನಿತಕ್ಕುಂ ||
 ನೂಱುಪ್ಪತಯ್ದು ಪೊನ್ನಂ | ಮಾಱುಪ್ಪುವುದರ್ಕೆ ವಟ್ಟಮಿರ್ಪಣಮಡ್ಡಂ ||
 ಮೂಱುಂ ವಿರಸಮೆನಲ್ಕೆ | ಯೊಱುಂ ಪೊನ್ನಟ್ಟಮುಱುದು ತಾನೆನಿತಕ್ಕುಂ ||
 ಕರಿ ನೂಱುಂಟುಮನೆಯ್ದು ಕಾವದಿವಸಕ್ಕೋ ರೊಂಡು ಗದ್ಯಾಣಮಂ |
 ಸ್ಥಿರವಿಾವೆಂ ನಿನಗೆಂದೊಂದು ದಿವಸಕ್ಕೊಂದಾನೆಯಂ ಮಾಱಲಾ |
 ಕರಿಯಾರೋಹಕರಿಪ್ಪತಯ್ದು ದಿವಸಂ ಕಾದೊಲ್ಲೆ ನೆಂದಾಗಳಿ |
 ಬರ್ಸಂವಾದದ ಲೆಕ್ಕಮಂ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಱು ನಿರ್ವ್ಯಾಜದಿಂ ಭಾಸ್ಕರಾ ||

ಕರಿ ೧೦೮. ದಿನ ೧ಕ್ಕೆ ಕೂಲಿ ಗದ್ಯಾಣ ೧. ದಿನ ೧. ಮಾರಿದಾನೆ ೧.
 ಈ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದಿನ ೨೫ ಕ್ಕೆ ಲಬ್ಧಿ ಗ|| ೨೨ ೨ ವಿ ೪.
 ಟೀಕು.—ಮೊದಲ ಪ್ರಮಾಣಿನ ೧೦೮ ನೂ ಗ|| ೧ ನೂ ಕೂಡಲು ೧೦೮ ನು
 ದಿನ ೨೫ ಅಂ ಗುಣಿಸಲು ೨೬೨೫. ಇದಂ ಪ್ರತಿಯೆನಿಟ್ಟು ಆ ಕಡೆಯ ದಿನ
 ೨೫ ನು ವರ್ಗಂಗೊಂಡು ಅದಱೊಳಗೆ ಆ ದಿನ ೨೫ ನು ಕೂಡಿ ಅರ್ಧಿಸಲು
 ೩೨೫. ಇದಂ ಮುನ್ನ ಪ್ರತಿಯಿಟ್ಟು ೨೬೨೫ ಅಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಲು ೨೪೦೦. ಇದಂ
 ಆದಂತಿ ೧೦೮ ಅಂ ಭಾಗಿಸಲು ತಪ್ಪದು.

ದಾಳಿಂಬದ ಬೀಜವನಂವುದಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರ.

ಎಸಲಿನಿಜದೆತ್ತ ನಯದಿಂ | ರಸಕ್ಕತಿಯಿಂ ಬೀಜವಕ್ಕು ಮವು ದಾಳಿಂಬ |
 ಕ್ಕೆ ಸಗುಂ ಗುಣಿತಕ್ರಮದಿಂ | ವಸುಮತಿಗಱುವಂತೆ ಪೇಲಿ ಗಣಿತವಿಳಾಸಾ ||
 ದಾಳಿಂಬದ ಕಾಯಂ ೧ಕ್ಕೆ ಎಸಲ್ ೫ಕ್ಕೆ ಲಬ್ಧಿ ಬೀಜ ೩೬೦.

ಟೀ:-ಎಸಪ್ ಭನು ಒಣಂ ಗುಣಿಸಿದೊಡೆ-ಂ. ರಸಕೃತಿಯಿಂದ
ವರ್ಗಂಗಳೆಲೆಲು ೩೬. ಇದಂ ಒಂಪಂ ಗುಣಿಸಲು ೩೬೦.

ಪರಿಭಾಷೆ.

ಕಾಗಿನೆನಾಲ್ಕುಂ ವೀಸಮು| ದಾಗಿರ್ಕುಂ ವೀಸಮಯ್ಯುಪಾಗಮೆನಿಕ್ಕುಂ ||
ಪಾಗಂ ನಾಲ್ಕು ಟೋಳ ಫಣಂ| ಪ್ರಾಗುಕ್ತಂ ದಶಪಣಂಗಳೆಂ ಗದ್ಯಾಣಂ ||

ಪೂವಿನಬಾಗೆಯು ವರ್ಣನೆ.

ವನತತಿಯಿಂ ನದೀನದಕುಳ್ಳುತ್ತು ಲದಿಂ ಧನಧಾನ್ಯವರ್ಗದಿಂ |
ಜನಪದರಾಜಿಯಿಂ ಬೆಳವ ಕೆಯ್ಯೊಲದಿಂದೆಸೆವೂರ್ಗಲೆಂ ಜಗ ||
ಜ್ಜನಮತಜೈನಧರ್ಮದ ನೆಗಜ್ಜೆಯಿನೊಪ್ಪರೆ ಕೂಂಡಿಮಂಡಲ |
ಕ್ಕನುಪಮರತ್ನ ಮಂಡನಮೆನಿಪ್ಪುದು ಪೂವಿನಬಾಗಿ ಸಂತತಂ ||
ಆವೆಡೆಯೊಳ ಮನಂಬಯಸಿ ಪಾಂಥಜನಂ ನಿಲಲಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗ |
ಬ್ಬಾವಳಿಯಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಸುಸಾರಭದಿಂದೆಸೆದಿರ್ಪ ಪುಷ್ಪವಾ ||
ಟಾವಳಿಯಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ನವಭ್ರಮರಾವಳಿ ಹಂಸಭೃಂಗಕೀ |
ರಾವಳಿಯಿಂದವೊಪ್ಪುವುದು ಬಾಗೆಯದೊಂದು ಮಹೀಪ್ರದೇಶದೊಳ ||
ಪೊಸ ಪೊಂಗೇದಗೆ ಜಾಜಿ ಪಾಟಲಿ ಲಸತ್ಸೇವಂತಿ ನೀಲಾಬ್ಜಮು |
ದ್ವಸರೋಜಂ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಸಂಪಗೆ ನಪೋದ್ಯನ್ತಲ್ಲಿಕಾದಿಪ್ರಸೂ ||
ನ.....ಸಿನಿಂದೆಸೆಗೆ ನಿಜ.....ನನ್ಯರ್ಥಮಾ |
ಗೆಸೆಗುಂ ಪೂವಿನಬಾಗೆಯೆಂಬ ಪೆಸರಿಂದಿಂಬಾಗಿ ಚೆಲ್ವಾಗಿರಲೆ ||

ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತ ವ್ಯವಹಾರಗಣಿತದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ, 'ಬಾಗಿ ನಿಜಾನ್ಯ
ಯದ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆನಿಕ್ಕುಂ' ಎಂದೂ, 'ಕನಕಮಾಲೆಯುಂ ಪ್ರಿಯಸತಿಯಾಗಿರೆ
ನೆಗಲ್ದಿನತ್ತ ರಾಜಾದಿತ್ಯಂ' ಎಂದೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಈತನ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ ಪೂವಿನ
ಬಾಗಿ ಎಂದೂ, ಈತನ ಹೆಂಡತಿ ಕನಕಮಾಲೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

2. ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಭೂಮಿಯು| ಸುತ್ತಳೆದರ್ಥವನೆ ಬಿಡುವುದುಒದರ್ಥದೊಳಂ ||
ಮತ್ತೆರಡು ಭಾಗವನಾಡಿಯು| ಮತ್ತೊಂದತೊಳೊಂದನೊತ್ತೆ ಕಂಭಂ ಬರ್ಕುಂ||
ಅತಿವೃತ್ತ ಮರ್ಥಚಂದ್ರಾ| ಕೃತಿಯಾಗಿರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಮದಪೊಳೊಂದಂ ಕೊಂಡಾ||
ಗತಿಭಾಗೆಯೊಳೊಂದಂ ಕೊಂಡಿಡತಿಶಯದಿಂ ರವಿಯು ಗುಣಿಸೆ ಸಮಪದಮುಕ್ಕುಂ ||
ವೃತ್ತದ ವಳಯಮನಳದಾ| ಮೊತ್ತವ ಗುಣದಿಂದಮೆತ್ತಿ ಬಂದಾಲಬ್ಧಮು ||
ನೊತ್ತುತೆ ತನ್ನಿಂ ತನ್ನಂ| ಬಿತ್ತರದಿಂ ಗತಿಯೊಳೆತ್ತ ಬಂದುದು ಕಂಭಂ ||

3. ವ್ಯವಹಾರರತ್ನ.

ಇದರಲ್ಲಿ 5 ಅಧಿಕಾರಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದೇವೆ.

4. ಜೈನಗಣಿತಸೂತ್ರೋದಾಹರಣ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತರವನ್ನು ಪಡೆವ ವಿಧಾನವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನೇಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ:—
ಶ್ರೀಮದವಿಚಳಿತಲಕ್ಷ್ಮೀ! ಪ್ರೇಮಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಧಾಮನಾನತಕಕ್ರಂ||
ಸೋಮಂ ಸ್ವಾಧೀನಮುಖಂ| ನೇಮಿಜಿನಂ ಮಾಙ್ಗಿ ನಮಗೆ ಬೋಧೋದ
ಯಮಂ||

5. ಚಿತ್ರಹಸುಗೆ.

ಇದು ಸೂತ್ರಪ್ರೇಕಾರೂಪವಾಗಿದೆ.

6. ಲೀಲಾವತಿ.

ಇದು ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ ಇದೆ.
ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಗಳು ಬಹಳ ಶಿಥಿಲವಾಗಿಯೂ ಅಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ.

ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ. ಸು. 1125.

ಈತನು ಗೋವೈದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ—
ಜಿನನಾಪ್ತಂ ಗುರು ದೇವಚಂದ್ರಮುನಿಪಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲಾಧಿಪಂ|
ಜನಕಂ ಪಾಲಭವಂದ್ಯ . . ಬೆಳಲದೇಂತಾಯ ಕಲಂ ವಾಕ್ಪ್ರೇವರಂ ವಿಕ್ರ
ಮಾಂ||
ಕನರೇಂದ್ರಂ ತನಗ್ರಜಾತನೇನಲಂತಾರ' ನೋಂತರೇಕೀರ್ತಿವ|
ಮನರೇಂದ್ರಂಬರಮೆಂದು ಧಾತ್ರಿ ಪೊಗಟ್ಟಂ ನಿಚ್ಚಂ ಮಹೋತ್ಸಾಹದಿಂ||
ಏಂಬ ಪವ್ಯದಿಂದ ಈತನ ತಂದೆ "ಪಾಲಭವಂದ್ಯ"ನಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲಾಧಿಪನು, ಅಣ್ಣನು ವಿಕ್ರಮಾಂಕನರೇಂದ್ರನು, ಗುರು ದೇವಚಂದ್ರಮುನಿ, ಇಷ್ಟದೇವತೆ ಜಿನನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯದ ಎರಡನೆಯ ಪಾದವು ಅಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ತಾಯ ಹೆಸರು ಇಂಥದೆಂದು ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ಈ ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ಬೃಹ್ಮತಿವಕವಿ ತನ್ನ ಸಮಯಪರಿಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಜನತಾನಂದಂ ಚಳುಕ್ಯಾಭರಣವನಿಪಾಳೋತ್ತಮಂ ಸಾರ್ವಭೌಮಂ |
 ಜನಕಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲಂ ಸಕಲವನುಮತೀವಲ್ಲಭಂ ವಿಕ್ರಮಾಂಕಾ ||
 ವನಿಪಂ ತಾನಗ್ರಜಾತಂ ತ್ರಿಭುವನಪತಿ ದೇವಾದಿದೇವಂ ಜನೇಂದ್ರಂ |
 ತನಗಾಪ್ತಂ ಮತ್ತೇನಲ್ಪೇಂ ಪಿರಿಯನೊ ಜಗತೀನಾಥರೊಳ' ಕೀರ್ತಿವರ್ಮಂ ||
 ಅರನುಮಗಂ ಗಡ ಕವಿ ಗಡ | ಪಿರಿದೀವಂ ಗಡ ಬಲಿಕ್ಕೆ ಜೈನಂ ಗಡನಲ' ||
 ಧರಣಿಪತಿ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮಂ | ನಿರತಂ ಪೊನ' ಕಮ್ಮಿತಾದುದನಿಸಿದನಿಳಿಯೊಳ' ||

ಇದರಿಂದ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನು ಚಳುಕ್ಯರಾಜರವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ರಾಜರಲ್ಲಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲನು 1044 ರಿಂದ 1068ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆಯೂ ಅವನ ಮಗನಾದ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಪರ್ಮಾಡಿವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು 1076 ರಿಂದ 1128 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನೇ ಕವಿಯ ಅಣ್ಣನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುವಾರು 1125 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಜಯಸಿಂಹ III, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನವಿಜಯಾದಿತ್ಯ, ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮಂದಿರಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿರಬಹುದೋ ಎನೋ ತಿಳಿಯದು. ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲನಿಗೆ ಕೇತಲದೇವಿಯೆಂಬ ಜೈನಧರ್ಮಾನುಸಾರಿಣಿಯಾದ ಪತ್ನಿಯೊಬ್ಬಳು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಆಕೆ ಕೆಲವು ಜಿನಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. 1 ಕವಿ "ಜಿನನಾಪ್ತಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈಕೆಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಶ್ರ. ಬೆ. 40 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (1163) ಗುರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ರಾಘವಪಾಂಡವೀಯವನ್ನು ಬರೆದ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ತ್ರೈವಿದ್ಯರ ಸಮಕಾಲಿಕನಾದ ಒಬ್ಬ ದೇವಚಂದ್ರಮುನಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಈತನೇ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಕವಿ—ಕೀರ್ತಿಚಂದ್ರ, ವೈರಿಕರಿಕರಿ, ಕಂದರ್ಪಮೂರ್ತಿ, ಸಮ್ಯಕ್ಸ್ವರತ್ನಾಕರ, ಬುಧಭವ್ಯಬಾಂಧವ, ವೈದ್ಯರತ್ನ, ಪಾಲಭವಂದ್ಯ, ಕವಿ ತಾಬ್ಲಿಚಂದ್ರಮ, ಕೀರ್ತಿವಿಳಾಸ—ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಗೋವೈದ್ಯ.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ, ಮತ್ತು ಅಶುದ್ಧ. ಈ ಪ್ರತಿಯ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಮೂರು ಓಲೆಗಳ ವರೆಗೆ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಉಳಿದ ಐವತ್ತು ಓಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಗೋಗಳ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧಗಳೂ ಯಂತ್ರಗಳೂ ಬರೆಹಾಕುವ ಕ್ರಮಗಳೂ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿವೆ. ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಆದಿಯಲ್ಲಿ —

ಬಡವಂ ಕೊಬ್ಬಿದ ಬಂಜೆಯನುಡುಗದೆ ಹಯಮೂಡಿ ಕಪ್ಪೆವ ತೆಹನಂ ಕುತ್ತಂ ||
ಬಿಡುವಂತು ವೈರಿಕರಿಹರಿ | ನುಡಿದಂ ಕಂದರ್ಪಮೂರ್ತಿ ಕೀರ್ತಿವಿಲಾಸಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ.

ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ —

ಇದು ದೇವೇಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರಚಂದ್ರಪಾದಾರವಿಂದಾಮಂದಮರಂದಮಧುಕ
ರಾಯಮಾನ . . . . . ದೆ ಸುಧಾಚಾರಿತ್ರಿ ವೇದಘೋಷಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತದೇವರವಿಂ
ದಾರಕಂ ಕವಿತಾಬ್ಜಿಚಂದ್ರಮಂ

ಎಂಬ ಅಬಧ್ಧವಾದ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಪದ್ಯಗಳು.

ಬಡಿಯದೆ ಭಾರಮಂ ಪಿರಿದನಿಕ್ಕದೆ ಮೇಹುಜ(ಲ)ಂಗಳೆಂಬಿವಂ |
ಕುಡದವಣಿಂದಕ್ಕುಟಂ ಬರದು ನೀಳದೆ ಕಾಯದೆ ಗೋಕುಲಂಗಳಂ ||
ಬಡವೆನಣಿಯದಂತು ಕಡುಗರುವಿನಮಾನರಾಯಂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ(೦) |
ಪಡೆದ (ಪ) ರೆಂದು ಪೇಳಿದನುಡಿಶೋತ್ಸವದಿಂ ಬುಧಭವ್ಯಬಾಂಧವಂ (?)||
ಅಧಿಕಂ ರಕ್ತಪ್ರಭಂ ಕಾಲಚನನಮದಿರೆ ಅಂತಸ್ತ ಸತ್ಪಾ ||
ಣದಜೀವಧನಂ ನೋಡಲೆ ಬಹಿಃಪ್ರಾಣಮುನಡೆನಿದಾನಂ ಜಗಕ್ಕೆಂದು ಕಾವ್ಯಂ ||
ಬುದೋಸದವೈದ್ಯತತ್ತ್ವಂ ದನೆದೆನೆಗೆಸೆಯಲೆ ಪೇಳಿದನುತ್ಸಾಹದಿಂವಿ |
ತಧರಾವಿಕ್ಕದರಪಾಲಭವಂದ್ಯಂ ಸಹಜಕವಿಜಿತೋತ್ಸಾಹನಂ ಕೀರ್ತಿಚಂದ್ರಂ ||

ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ. ಸು. 1125.

ಇವನು ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವತ್ಸ
ಗೋತ್ರದ ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪೊಟ್ಟಣಗೆರೆ ; ಇವನ ತಂದೆ ಸಿಂಗರಾಜ.
“ಅಗ್ಗಳದೇವನ ಕೆಳೆಯಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈಯಗ್ಗಳದೇವನಾರೋ
ತಿಳಿಯದು. ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಅಗ್ಗಳದೇವನು (1189) ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ.
ಈತನ ಗುರು ನಿರಣಂದಿಮುನಿ. ಇವನಿಗೆ ‘ಬ್ರಹ್ಮ’ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಈತನು
ಸಾರ, ಕೌಳೀಶ್ವರ, ವೇದ, ಸ್ಮೃತಿ, ವೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅವುಗಳ ಅಸಾರ
ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ—

ಸಾರಂ ಕೌಳೀಶ್ವರಮಂ | ಬಾರಾಧನೆಗಳೊಳಮುಖಿಳವೇದಸ್ಮೃತಿತ ||

ತ್ವಾರಾಣಮೆನಿಪ್ಪುವತೋಳ | ಸಾರಮನಿಂಬಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವಕವಿ ಬಲ್ಲಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಬಿರದಟ್ಟಿಯಿಂದ ವಾಹೇ|ಶ್ವರಧರ್ಮದೊಳದಪೊಳೊಳ್ಪುಗಾಣಡ ಮಗುಟ್ಟೇ||
 ಪರಮಜಿನಧರ್ಮದೊಳಪೊ| ಕ್ಕ ರಾಗಿವೊಡೆ ಸುಕವಿ ಬ್ರಹ್ಮ(. . . .) ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ಶೈವಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಅನಾರತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ತಿರುಗಿ ಜೈನನಾದಂತೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಓಶೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆವ ಅಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಎರಡನೆಯ ಓಶೆಯಲ್ಲಿ 'ದಾನವಿನೋದೆ' ಯೆಂಬ ಬಿರುಮುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಅತ್ತಿಮಜ್ಜೆಯನ್ನೂ, "ಜಿನಸಮಯ ವಾರ್ಧಿವರ್ಧನತಾರಾಪತಿ" ಯಾದ ಒಬ್ಬ ರಾಮತರಾಯನನ್ನೂ, ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜ ನಾದ ತೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲನ ಮಗ ಕವಿಕೀರ್ತಿವರ್ಮನನ್ನೂ, 1 ದೇವನಾಗನ ಮಗ ನಾದ ಆಹವಮಲ್ಲಮಹೀಶನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ, ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿಗೆ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ, ಆಹವಮಲ್ಲ, ಇವರು ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1125 ರಲ್ಲಿ ರದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನ ಗುರುವಾದ ವೀರಣಂದಿಮುನಿ 1115 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ 2 ಮೇಘಚಂದ್ರತೈವಿದ್ಯನ ಮಗ ನಾಗಿರಬಹುದು.

ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈತನನ್ನು ಆವ ಕವಿಗಳೂ ಸ್ತುತಿಸಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ಕೇ ಶಿರಾಜನು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದ 75ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ಕೆಳಗೆ ಈ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥದ ಲಿಯು—

ಪದದಾಡಂ ತವೆ ಕೊಂದು ಸಗ್ಗ ಮನದಕೋಲ್ದೀವರಂತೀಯಲಾ |
 ಗದೆ ತತ್ತುತ್ರಕಳತ್ರಮಿತ್ರನಿವಹಕ್ಕಾ ಡಿಂದಮಾಬಂಧು ಕೂ |
 ರದ (ರೇ) ಕೊಂದಡದಿಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರದಿನಹಿಂಸಾಲಕ್ಷಣೋಃ ಧರ್ಮವಂ ||
 ಬುದನೀತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯರತಿದರ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ.
 ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳಿಲ್ಲ.
 ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—

* * * ಚಳಭೇ! ದನವಜ್ರಂ ಜೈನಮಾರ್ಗನಿಶ್ಚಿತಚಿತ್ತಂ |
 ಜಿನಸಮಯಸುಧಾರಣವವ! ಧನಚಂದ್ರಂ ಪೇಟ್ಟಿನೆನೆಯ ಭವ್ಯರ ಮತದಿಂ ||
 ಜಿನಧರ್ಮಾಮೃತವಾರ್ಧಿವರ್ಧನಶಶಂಕಂ ತೀವ್ರಮಿಥ್ಯಾತ್ವಬಿಂ |
 ಧನಚಂಡಾಂಕು ಕಪಾಯಮೂಢತಿನಿರಧ್ವಾಂತದ್ವಿಷಂ ಭವ್ಯಮಂ ||

1. 106 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2. ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾಸನ 47.
 3. ಋ|| ಕಟ್ಟಣ್ ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ 'ಲಕ್ಷಣೋ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರ ತಿಯಾಗಿ 'ಪರಮೋ' ಎಂದು ತಪ್ಪು ಬಿದ್ದಿದೆ.

ಡನವಾನಂದಿತಸನ್ಮುನೀಂದ್ರನಿಕರಂ ರತ್ನತ್ರಯೋದ್ಭಾಸಿಸ |
 ಜ್ಞನಸಂಸ್ತುತ್ಯನನಾಪ್ತರಂದಮನೆ ಪೇೞ್ಡಂ ಬ್ರಹ್ಮನೀಮಾಚ್ಛೆಯಿಂ |

ಈತನ ಗ್ರಂಥ—

ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ “ಆಪ್ತಾಗಮಧರ್ಮಂ ಅನಾಪ್ತಾಗಮಧರ್ಮಂ” ಎಂಬ ಎರಡು ನನ್ನ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸೌರಶೈವವೈಷ್ಣವಾದಿಮತದವರ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಚಾರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಜೈನಮತವೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥವು ಮೊದಲಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೆ ಗದ್ಯಭಾಗವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲಕಂದವೃತ್ತರೂಪವಾಗಿಯೇ ಬರೆದಿದೆ. ಇದು 15 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.¹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ —

ಇದು ಭಗವದರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರಚರಣಸ್ತುರಣಪರಿಣತಾಂತಃಕರಣವೀರಣಂದಿಮುನೀಂದ್ರಚರಣಸರಸಿರಹಪಟ್ಟರಣಮಿಥ್ಯಾಸಮಯತೀವ್ರತಿಮಿರಚಂಡಕಿರಣಸಕಳಾಗಮಾರ್ಥನಿಪುಣ ಮಹಾಕವಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಿವವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯೋಳ’

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಬಹಳ ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಜೊಡು.

ಬವರದ ಬಿಟ್ಟು ವಂಚನೆಯ ಪುತ್ತಣಿವಿಂಗೆ ವಿಕಾರಹೇತು ದ |
 ಪ್ಯೂವನೆಗೆ(?) ಕಾರಣಂ ಪರಿಭವಕ್ಕು ಮ ವಿತ್ತದ ಕೇಡು ರಾದ್ರಸಂ ||
 ಭವಮಸುಖಾಸ್ವದಂ ಗುಣಗಣಂಗಳ ಕೇಡೆನಿಸಿದ್ ಜೊಡನಾ |
 ಡುವ(ನರ)ನೆಯ್ದನೇ ಸಕಳಹಾನಿಯನುತ್ತ ಮಸೌಖ್ಯಹಾನಿಯಂ ||
 ಪೆಡತಲೆ ನೋಗುಂ ಕಣ್ಣಳ’ | ಕಿಡುಗುಂ ಮೆಯ’ ಬೇನೆಗೆಯ್ಕು ಮೊಡಮೆಯು
 ಮೊಳ್ಳುಂ ||
 ಕಿಡುಗುಂ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯು ಮಡಸುಗುಮಿಂತಿನಿತೆ ಜೂದಿನಿಂ ಬರ್ಪ ಫಲಂ ||
 ಉಡುಗದೆ ಸೋರ್ಕಿದಂದದೊಳೆ ಗೆಲ್ವೆಡೆಯೊಳೆ ಸಲೆ ಬಾಯ್ಕಿ ವಂದುದಂ |
 ನುಡಿಪರಲಬ್ಬ ನೋೞ್ಡ ಪದದೊಳೆ ದೆನೆಗಾಣದೆ ಮಾನ್ಯರಪ್ಪರಂ || .

1. ಗ್ರಂಥದ ಕಡಿಭಾಗವು ದೊರೆಯದಾದಂಥ ಇವನು ಸ್ತುತಿಸುವ ದೇವರು ಗುರುಗಳು ಮೊದಲಾದವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ದೊರೆತ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇವನು ಹೇಳುವ ಅತಿಮಟ್ಟ ಮೊದಲಾದವರ ಹೆಸರುಗಳು ಹಿಂದೆಯೇ ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಜಡಿವಧನರ್ಥವಂ ಬಗೆಯಂತದಟೆಂದಮೆ ಜೂದನಾಡಲುಂ|
ನುಡಿಯಲುಮಾಗ ಸದ್ಗುಣಿ ವಿಭಾವಮನೆಯ್ದುವನೆಂಬ ದೂಸಪುಂ ||

ಜಿನಸಮಯ.

ಪುಸಿ ಕೊಲೆ ಕಳವು ಪರಸ್ತ್ರೀ|ವ್ಯಸನಂ ಮಧುಮದ್ಯಮಾಂಸಸೇವನೆಪೊಲ್ಲೆಂ||
ದು ಸದಾ ಬಗ್ಗಿ ಪ ಕತದಿಂ| ದೆ ಸಕಳಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಂ ಜಿನಸಮಯಂ ||
ಪುಸಿವವನೆ ತೊಲಗು ಹಿಂಸೆಯೊ|ಳಸಗುತ್ತಿ ಪರ್ವನೆ ತೊಲಗು ಪರವಧುವಿಂಗಾ||
ಟಸುವವನೆ ತೊಲಗೆನುತ್ತಂ| ಪಸರಿಸುವುದು ಜೈನಧರ್ಮಭೇರೀನಿನದಂ ||
ಅಡದಿಂಬ ತೊಲಗು * * ಪೆಱ| ರೊಡಮೆಗಳಂ ಕೊಳ್ಳ ತೊಲಗು ಮಧುವಂ
ಕಳ್ಳಂ ||

ಕುಡಿವವನೆ ತೊಲಗೆನುತ್ತಂ | ಪೊಡವಿಗೆ ಜಿನಧರ್ಮದೊಂದು ಗೋಸಣೆಯೆ
ಸೆಗುಂ ||

ಜೀವದಯೆ.

ನೀರಂ ತೋಟದೆ ಪಸಿದುದ | ನಾರಯ್ಯದೆ ಸೇದೆಯೆಟಿದು ನಿಲಿಸದೆ ಹಿರಿದುಂ ||
ಭಾರಮನೆ ಪೇಟಿ ಪಸುವಂ| ದೂರಾಂತರಮುಯ್ಯಲಾಗದೆಂಬಂ ಜೈನಂ ||
ಕಸಮಂ ಕಳವೆಡೆಯೊಳ ಸಾ| ಟಿಸುವೆಡೆಯೊಳಮಕ್ಕಿ ಗುಟ್ಟುವೆಡೆಯೊಳ ಸ
ಲೆ ಸೋ ||

ದಿಸಿ ಜೀವನಿಕರಮಂ ರ| ಕ್ಷಿಸುವರೆನಲೆ ಜೈನರಿಂ ದಯಾಪರರೊಳರೇ ||

ನೀತಿ.

ಬಡವಂ ಗುಣಿಯಾದೊಡಮವ| ನೊಡನುಡಿಯಂ ಹಸ್ತಿಮೂರ್ಖನಾದೊಡ
ಮಂತುಂ ||
ನುಡಿಗುಂ ಸಿರಿವಂತನೊಳಂ | ದೊಡೆ ಮತ್ತ ವನಚಿತದಲ್ಲಿ ಪುರುಳುಸುವುದೇ ||
ಆವಂಗಂ ತನ್ನಿಂದಂ| ಸಾವುಂ ಕೇಡುಂ ಭಯಂಗಳುಂ ವಿಕಳತೆಯುಂ ||
ನೋವುಮಿನಿಸಾಗದಂತಿರ| ಲಾವಂ ಸಲೆ ನುಡಿವನೆಂತುಮಾತನೆ ದೇವಂ ||
ಪುಸಿಯಂ ನುಡಿದವರ್ಗವಾ|ನಸಿಕ್ಕೆ ಯುಂ ಗುಣಮುಮಟೆಗುಮಂತವರಂ
ಮ ||

ನ್ನಿ ಸರಾರುಂ ಭಾವಿಸುವೊಡೆ| ಪುಸಿಯೆ ಮೊದಲೆ ಪಾತಕಂಗಳೆನಿತನಿತಕರ್ಕಂ ||

ಅಪವಗೋಚಿತಮಾರ್ಗಮಸ್ತ ದುರಿತಾತಂಕಂ ಸದಾಚಾರಸಾ |
ಬ್ಯುಪದಂ ಸಜ್ಜನಸನ್ನುತಂ ಬಗೆಯೆ ಸತ್ಯಂ ನಾಸ್ತಿ ಸತ್ಯಾತ್ಪರಂ ||
ತಪ ಎಂದಿದರ್ಪುಡಾಗಮೋಕ್ತ ಮದಚಿಂದಾರಾದೊಡಂ ಸತ್ಯವಾ |
ಕೃಪವಿತ್ರಿಕೃತವಕ್ತ್ರರಾಗಿ ಪಡೆಯಿಂ ನಿರ್ವಾಣಕಲ್ಯಾಣಮಂ ||

ಇವನೆತ್ತುಂಗೋಳಂ ನೀ | ಮಿವನಂ ನಂಬದಿರವೆಂದು ಕಂಡವರ್ಗಳ ಸಾ ||
 ಉವರತ್ತಲುಮತ್ತುತ್ತಮ | ಭವಮಟಿಗುಂ ಸ್ತೇಯಮದಟಿನೆಂತುಂ ಕಷ್ಟಂ ||
 ಗಂಡನ ದನೆಯುತ್ತಮರಂ | ಕಂಡೊಡೆ ಕಡೆಗಣಿಸುವರ | ತವವರ್ನೆಯವರಂ ||
 ಕಂಡೊಡೆ ರಾಗಿಸಿ ಕರೆದೊಡ | ನುಂಡುಂ ಬೇಡಿದುದನೀವರಣಗುಲಿವೆಂದಿರ | ||
 ಕಲಿಸದೆ ಮುಂ ಪೆಪಪೆಪತಂ | ಕಲಿಪುದು ಮಕ್ಕಳ್ಗೆ ದೇವತಾರಾಧನೆಯಂ ||
 ಕಲಿಸುವುದು ಜೀವದಯೆಯಂ | ಕಲಿಪುದು ಸತ್ಪಾತ್ರವುಟಿದು ದಾನಮನೀಯ
 ಲ |

ನರವಿನ ಪುತ್ರ ಮೇಧ್ಯದ ತವವರ್ನೆ ಕೀವಿನ ಕೊಂಡಮೆಲ್ವಿನಾ |
 ಗರಮಟಿದೋಲ ಪರ್ಬಡುಕೆ ಜಂತುಗಳಾಗಳುಮಿರ್ಪ ಠಾವು ನೆ ||
 ತ್ತರ ನೆಲೆ ವರ್ಚನಿಂದಮದು ಚಿಃ ಕಡುಕಷ್ಟಮೆನಿಪ್ಪುದೀರ್ಕಳೇ |
 ಬರಮನಿದೊಳ್ಳಿ ತಂಬರಟಿವಿಲ್ಲ ದವರ | ಪೆಣನೆಂಬರಹರ್ತರ ||

ಇತರಮತವಿಡಂಬನ,

ಬಗೆದುರಿಲಿಂಗದೊಂದುಪವಣಂ ಪರಿಭಾವಿಸಲಬ್ಜನಾಭನುಂ |
 ನೆಗಬ್ಬಿ ವಿರಿಂಚಿಯುಂ ಕೆಲಿಗಿಯುಂ ನೆಪೆ ಮೇಗಿಯುಮೆಯುಂ ವಲ್ಲ ಕೇ ||
 ದಗೆ ಗಡ ಬೊಮ್ಮನೊಳ | ನುಡಿದು ಮುಂ ಪುಸಿದಿದುರದಲಿಂದನಿಶಪೂ |
 ಚೆಗೆ ಪೊಣಗಾದುದೆಂಬರಲೆ ಕೇದಗೆ ಮುನ್ನುಡಿಗಲ್ಲ ದಕ್ಕು ಮೇ ||
 ಮರಳರಸಂಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಲೆಯ ಜಾದಿಯ ಕಂಪನಾಳ್ವ ಸುಂ |
 ದರಕುಸುಮಂಗಳಂ ಕುಡದ ಕಾರಣಮಾವುದೊ ಬನ್ನಿ ಯೆರ್ಕೆಯು ||
 ತ್ತರಣೆಯ ಬೆಲ್ಲವತ್ತ ದ ತೊಳಂಚಿಯ ಪತ್ರೆಯನೊಂದನಿತ್ತು ಚೆ |
 ಚ್ಚರಮಮರತ್ವಮಂ ಪಡೆದೆವೆಂಬರದರ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತಮಾವುದೋ ||
 ಧರೆಗೊಡೆಯಂ ಚಕ್ರೇಶಂ | ತಿರಿವನೆ ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡಿ ಮೂಪಡಿನೆಲನಂ ||
 ಸಿರಿಯೊಡೆಯಂ ಕೀಲಾಳಾ | ಗಿರಲಟಿವನೆ ಪರಿಸುತುಂ ಕಿರೀಟಿಯ ರಥಮಂ ||
 ಬಸಿಪೊಳಗೆ ಬಯ್ಯು ಹರ ರ | ಕ್ಷಿಸಿದಂ ಗಡ ಜಗಮನಸುರರಲ್ಲಿಂದೇನೊಂ ||
 ದನೆಯೊಳ ಪೋಗಿದರ್ರೊ (ಪೇಲ್ಟ | ಮ) ಸಗಿ ಕೊಲಲ | ತಕ್ಕುದೋ ಕರ
 ಷ್ಣೋಕ್ತವರಂ ||
 ಬಗೆವೊಡದೇನಾನುಂ ಬಾ | ಬ್ರೈಗಲ್ಲವೆನಿಸರಳಿಗೊಲ್ಲ ಪೊಡೆವಡುವವನಾ ||
 ಚಿಗುರುಂ ಪೂವುಂ ಕಾಯುಂ | ನೊಗಯಿಪ ಮಾವಿಗೆ ಪುಣಿಸೆಗಿಣಗಲ್ವೀಡಾ ||
 ಒವರ್ವಾನಂಗೆವಾವಿಂ | ಗೊರ್ಮೆಯುಮೆಪಗುತ್ತು ಮಿರದೆ ಕೊಡವಾಲ್ಗಟ್ಟೆ
 ವೊಂ ||
 ದರ್ವಗಿಣಗಿದೊಡೆ ಪಶುವಿಂ | ನೂರ್ಮಡಿ ಫಲವಿವಾವುದದಟಿನಿಣಗುಗೆಭಕ್ತಂ ||

ವ್ರತಗುಣಸಚ್ಚ ರಿತ್ರಯುತರಪ್ಪಮಹಾತ್ಮರ ಮೇಲೆ ಬಂದು ದೇ |
ವತೆ ತನಗೊಲ್ಪೊಡಂ ಪರಕವೇಡಿಡೊಡಪ್ಪುದು ನಂಬಲಂತದಂ ||
ಸಿತಗೆ ನಿಕೃಷ್ಟ ದುಕ್ಕ ರಿತೆ ತೊಪ್ಪೆ ನಿಸಿದ್ಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದು ದೇ |
ವತೆ ನುಡಿದಪ್ಪಳಂದೊಡ ವಿವೇಕಿಗಳಂತದನೇಕೆ ನಂಬುವರ' ||

ಜಾಗಮಂ ಸುಡುನೊಡೆ ರುದ್ರಂ | ಜಾಗದೊಳಗಿದಾತ್ಮಭಕ್ತ ರೆಲ್ಲರಮಂ ಮೆ ||
ಲ್ಲಗೆ ತೆಗೆದು ಬೇಡೆ ಪೊಜಗಿ | ಕ್ಕುಗುವೋ ಮೇಣ್ ಕೂಡೆ ಸುಟ್ಟು ಕಳಗುಮೊ
ಪೇಟೆಂ ||

ಬಡಲೊವಾಗವನಿತ್ತಂ | ಗಡ ಕಾಂತೆಗೆ ಕಂಭು ಕಂಭುಗಂ ಕೊಟ್ಟುಳ್ ತ||
ನೊಡಲೊವಾಗವನಗಸುತೆ | ಗಡ ಮಿಕ್ಕೆ ರಡರೆಯನಾರ್ಗ ಕೊಟ್ಟರೊ ಪೇ
ಟೆಂ ||

ಸಲೆ ಮೆಯ್ಯ ಚರ್ವ ಪಲ್ಲಂ | ಸುಲಿವ ವಿಲೇಪನಮನಾಗಳುಂ ಪೂಸುವ ತಂ ||
ಬುಲಮಂ ಮೆಲ್ವ ತಪಸ್ವಿಗಳೊಲಿಪರ' ಬೆಲೆವೆಣ್ಣಿನೊಲಿಸರವ್ಯತಾಂಗನೆಯಂ ||

ಸಾಂತಮಹಂತ. 1137.

ಈತನು ನಾಗಮಂಗಲದ ತಾಲ್ಲೂಕು 28ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ
ಆಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ—

ಕ್ಷಿತಿವಿನುತೆ ಸರ್ವದೇವನ | ಸುತೆ ಸನ್ನುತೆ ಸೋಮಿಯಕ್ಕನಣುಗಿನ ಪುತ್ರಂ ||
ಸತುಕವಿ ಸಾಂತಮಹಂತಂ | ಸ್ಥಿತಿಸಾರಂ ಪೇಟ್ಟಿನಟ್ಟಿಯಿಂ ಸಾಸನಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಹೊಯ್ಸಳವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ
(1104—1141) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ. 1059ನೆಯ ಪಿಂಗಳಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1137
ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ—ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ದಂಡನಾಧನಾದ ಏಚಿರಾಜನು
ದೊರೆಯಿಂದ ನಾನಲಕೆರೆಯ ಉಂಬಳಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅದನ್ನು ಮೂಲಸ್ಥಾನದ
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರಿಗೆ ಅಂಗಭೋಗನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.
ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ ಕವಿ ಸೋಮಿಯಕ್ಕನ ಮಗನೆಂಬ ಒಂದು
ವಿಷಯವು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶಾಸನದ ಆದಿಪದ್ಯವು ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಈತನು ಶೈವಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ನೋಡಿದರೆ ಸಾಂತಮಹಂತನು ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ
ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ಶಿವಸ್ತುತಿ.

ಪತ್ತಿ ರ ಗಂಗೆಯ ಪನಿಗಳ' | ಮುತ್ತಿ ನ ಬಾಸಿಗಮಿದನಿಸಿ ವಾಸುಗಿ ಸುಖದಿಂ ||
ಸುತ್ತಿ ರ್ವ ಜೂಟಿದಾದೇ | ಪೋತ್ತ ಮನೆಮಗೊನೆದು ಕುಡುಗೆ ಸುಖಸಂಪದಮಂ ||

ವಿಜಯಂಗನ ಪರಾಕ್ರಮ.

ಪಟಪಟಿಸಿ ಮುಳಿದು ಕಾಯ್ಪಿಂ ದುಱದೆತ್ತಿ ದ ವೀರವೈರಿವರ್ಗದ ಬಾಯ್ ಜೊ||
ನೊತ್ತೆಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದಲಗಂ| ಕಿಷ್ಕಪನೆ ರಣಮುಖದೊಳದಟನಿಂದೆಪೆಯಂಗಂ||

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಪ್ರತಾಪ.

ಚೇರಮ ವೈರಮಂ ಬಿಸುಡು ಪಾಂಡ್ಯ ಕಡಂಗದಿರಂಧ್ರ ರಂಧ್ರಮಂ |
ಪಾರದಿರೊಡ್ಡ ಗೊಡ್ಡ ಮನದಂ ಬಿಡು ಮೂಳವ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಮೆ ||
ಯೋಱದ ಸಾರಲೇ ತಿಗುಳ ನೀಂ ಜಗುಜೆಂಬುದಪಾರವೀರದು |
ವಾರಗಭೀರಧೀರತೆ (?) ವಿನಿಸ್ಸು ತಘೋಷಣೆ ಬಲ್ಲುಭೂಷಣಾ ||
ಎತ್ತದ ಮುನ್ನಮೆತ್ತಿ ನಡೆಗೊಳ್ಳದ ಮುನ್ನ ಮಡುತುರ್ ಕೋಪದಿಂ |
ಮುತ್ತದ ಮುನ್ನ ಮರ್ಥಮನೆ ತೆತ್ತಿ ರಿಮಿತ್ತಿ ರಿಮಾತ್ಮ ದುರ್ಗಮಂ ||
ಮತ್ತೆ ನವೇಡ ನಿರ್ಗಮಮಿದೆಂದು ವಿರೋಧಿಗೆ ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಾ |
ಉತ್ತಿರೆ ವಿಷ್ಣು ವಿಕ್ರಮದುಪಕ್ರಮಮಾಕ್ರಮಿಸಿತ್ತು ಲೋಕಮಂ ||
ಧುರದೊಳ ಬಂದೊಡ್ಡಿ ವೈರಿಪ್ರಕಂಮಿರಲವಪ್ಪಂಭದಿಂ ಬಿಟ್ಟದೇವಂ |
ಕರವಾಳಂ ತೋಡಿ ಕೊಂಡಿಂಬಟಿಕಮೆಲೆ ಮಹಾದೇವ ಕಾಳಾಗ್ನಿ ರುದ್ರಂ ||
ಗುರಿಗಣೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಕಾಳಿಗೆ ಗರವಡರ್ಧಂತಿದ್ರದಿಗ್ಧಂತಿ ಮುಳಿಸ್ಸಂ (?) |
ಪರಿಘಂಗೊಂಡಂತಗುರ್ಬುರ್ಬಿಪುದನೆ ಮುಳಿಸಿಂ ವಿನಾಶಿವನಾಱಾಂಪನಾವಂ ||

ಏಚಣಿಸ್ತುತಿ.

ಬಾರಿಸೆ ದಂಡೆಯಂ ಕೊರಲ ಕೊಂಕಳವಟ್ಟರೆ ಕಾಲವೇಗವಿಾ |
ಧಾರಣಿಯೊಳ ಬೆಡಂಗನೊಳಕೊಂಡಿರಲೇಣಿ ತುರಂಗರಾಜನಂ ||
ವೀರಮುಮಂ ವಿಳಾಸಮುಮನೀತನೆ ತಾಳ್ದಿದನೆಂದು ನೋಡಿ ಕೆ |
ಯ್ಯಾರದಿನೆಲ್ಲರುಂ ಪೊಗಜೆ ತನ್ನನೆ ಏಚಣಮಂತ್ರಿ ರಂಜಿಪಂ ||

ಹರಿಪಾಲ. ಸು. 1140.

ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನ (ಸು. 1145) ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿ “ದ್ವಿತೀಯಾಂತಸ್ಯವಾಸ್ವರೇ 1” ಎಂಬ ಸೂತ್ರದ ಕೆಳಗೆ “ಹರಿಪಾಲಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗೇ—ಕಲ್ಲಾನೇಷುದಂ ; ಬಿಲ್ಲಾನೇಷುಸಿದಂ” ಎಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹರಿಪಾಲನು ನಾಗವರ್ಮನಿಗೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1140 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

1. ಸೂ. 69.

ಮನಸಿಜ. ಸು. 1140.

ಈತನನ್ನು ದುರ್ಗಸಿಂಹನು (ಸು. 1145) ಅಸಗ, ಚಂದ್ರ . . . ಈ ಕವಿಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ—

ಪೊಸತೆನಿಸಿ ದೇಸೆಯಿಂ ನವ | ರಸವೆಸೆಯಲ್ಕೊಳ್ಳುವೆತ್ತ ಮಾರ್ಗದಿನಿಗಳೇ ||

ನಸದುಮೊ ಸುಕವಿಗಳನೆ ನೆಗೆ | ಅದ್ವಿಗನ ಮನಸಿಜನ ಚಂದ್ರ (. . ಕೃತಿಗಳ) ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ರುದ್ರಭಟ್ಟ (ಸು. 1180), ಕೇಶಿರಾಜ (ಸು. 1260) ಇವರೂ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಕಾಮನು (ಸು. 1200) ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ “ಮನಸ್ಸಂಜಾತ” ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮನಸ್ಸಂಜಾತನು ಈ ಕವಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈತನು ಅವುಮೋ ಒಂದು ಶೃಂಗಾರಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈಶ್ವರಕವಿ (ಸು. 16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನದಲ್ಲಿಯೆ—

ಚಿತ್ತ ಜನಾಗವರ್ಮಸುಧಿಯಂ ಕವಿಕೇಶವರನ್ನ ಮುಖ್ಯರಂ |

ಚಿತ್ತದೊಳಿಟ್ಟುಪೇಚೈ . . . . . ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ “ಚಿತ್ತಜ” ಎಂಬವನು ಈ ಕವಿಯೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ—ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1140 ರಲ್ಲಿ—ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನು ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅವುಗಳೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಹಂಸರಾಜ. ಸು. 1140.

ಕೇಶಿರಾಜನು (ಸು. 1260) ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದ 289 ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ಕೆಳಗೆ—“ಎರಡು ಪದಮುಂ ತದ್ವವ(ವ)ನೆಯ್ದವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದಮನುಷಿಸಿ ತಪ್ಪಾದುದಕ್ಕೆ ಹಂಸರಾಜನಪ್ರಯೋಗಂ—ತರವೇಲಿ ಮೋಣಿಕೃಭಂಡಾರದ ಪುಟಕೆಗಳಂ—ಇಲ್ಲಿ ಮೋಣಿಕೃಶಬ್ದಮನುಷಿದು ಮೋಣಿಕಭಂಡಾರಮನೆ ಶುದ್ಧಂ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ “ತರವೇಲಿ” ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನು (ಸು. 1145) ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ:—

ತರವೇಲಿ ಮೋಣಿಕೃಭಂಡಾರದ ಪುಟಕೆಗಳಂ ಪುಂಜಿಸಲ್ವೇಲಿ ಸುವರ್ಣೋ |

ತ್ಕರಮಂ ತೋಱಿಲ್ವೇಲಿ ದಂತಿಗಳನಿರಿಸವೇಲಿ ಮುಂತೆ ವಾಹಂಗಳಂ ಬಿ ||

ತ್ಕರಿಸಲ್ವೇಲಿ ಚಿತ್ರಚೀನಾಂಬರಪರಿಕರಮಂ ಮೂಡಂದೋಳಿಯಿಂ ಲಿಂ |

ಕರನಾಗಳ ಪೇಱ್ಪಿನೀಯಲ್ವ ರಿದವರ್ಗಿ ಮಹಾದಾನಮಂ ವಿಕ್ರಮಾಂಕಂ ||

ಇದರಿಂದ ಹಂಸರಾಜನು ನಾಗವರ್ಮನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಸುವಾರು 1140 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು 1178 ರಿಂದ 1126 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಚಾಳುಕ್ಯವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ ಆ ರಾಜನ ಕಾಲದವನೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈತನು ಯಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಕರ್ಣಪಾಯ್. ಸು. 1140.

ಈತನು ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. “ಮಾಳವೀಮಾಧವ” ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಈತನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ (ಸು. 1145) ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ—

ಪರಮಕವೀಶ್ಯರಚೇತೋ | ಹರಮೆಂಬನಮೆಸವ ಮಾಳವೀಮಾಧವಮಂ ||

ವಿರಚಿಸಿದ ಕನ್ನಮಯ್ಯಂ | ಬರಮಾಗಂ ಸುಕವಿ ಬಗೆವೊಡಿಸ್ಸುಂಮುನ್ನುಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವೀರೇಶಚರಿತವೆಂಬ ಬೇರೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ದೊಡ್ಡಯ್ಯನ (ಸು. 16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಚಂಪ್ರಪ್ರಭಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ—

ವರಶಾಂತಿನಾಥನ ಪೊಗಲ್ದಿ ಹೊನ್ನನ ಸ್ಮರ | ಹರನೇಮಿನಾಥಚರಿತವ ||

ದುರಿತಾರಿವೀರೇಶನ ಚರಿತವ ಪೇಲ್ದಿ | ಗರುವ ಕಣ್ಣ ಪನ ನುತಿವೆನು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಮಾಳವೀಮಾಧವವೂ ವೀರೇಶಚರಿತವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಈತನು ಜೈನಮತದವನು. ಈತನ ಹೆಸರು—ಕರ್ಣಪ, ಕಣ್ಣಪ, ಕಣ್ಣಮಯ್ಯ, ಕನ್ನಮಯ್ಯ, ಕಣ್ಣಮ ಎಂದೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ—ಪರಮಜಿನಮತಕ್ಷೇತ್ರವಾರಾಶಿಚಂದ್ರ, ಭವ್ಯವನಜವನಮಾತಾಂಡ, ಸಹಜಕವಿತಾರ ಸೋದಯ—ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈತನ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣದಿಂದ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—“ಜೀಮೂತವಾಹನವಿದ್ಯಾಧರಚಕ್ರವರ್ತಿವಂಶತಿಳಕ” ನಾದ ಗೋವರ್ಧನ ಅಥವಾ ಗೋಪಣ ಎಂಬ ರಾಜನು ಕಿಳಿಕಿಳದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ಶ್ರೀಗಂಡರಾದಿತ್ಯಭೂಪ, ಶ್ರೀಭೂಷಣ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳುಂಟು. ಈತನ ಹೆಂಡತಿ ಕಂಚವ್ವೆ; ಇವನಿಗೆ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರ, ವರ್ಧಮಾನ, ಶಾಂತ ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ಕುಮಾರರು ಇದ್ದರು. ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಸೊನ್ನಲದೇವಿ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಹೆಂಡತಿ ಗೋಪ. . . ಮಗಳಾದ ಚಂದಲದೇವಿ. “ಪ್ರಥಿತಯುಶಂ ಸಮಸ್ತವಿಬುಧಾಗ್ರಣಿ” ಯಾದ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜನು ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇ

ಳಿಸಿದನು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜನ ಗುರು ನೇಮಿಚಂದ್ರಮುನಿ. ಕವಿಯಗುರು—ಮ
ಲಧಾರಿದೇವರ-ಶಿಷ್ಯನಾದ ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ.

(1) ದುರ್ಗಸಿಂಹನು (ಸು. 1145) ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಈತ
ನು ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. (2) ಈತನು ನಾಗಚಂದ್ರನನ್ನು (ಸು. 1105)
ಹೊಗಳುವಾಗ “ಅದ್ಯತನನಾಗಿಯುಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ
ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಲೆ ಈಚೆಯವನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. (3) ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಕ
ಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಶುಭಚಂದ್ರಮುನಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಬ್ಬ
ಶುಭಚಂದ್ರಮುನಿ 1123 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದಂತೆ ಶ್ರ. ಬಿ. 43 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿ
ಯುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ 1115 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಮೇಘಚಂದ್ರತ್ರೈವಿಧ್ಯನ ಸಧ
ಮರ್ನಂದು ಶ್ರ. ಬಿ. 55 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕವಿ ಬೆಟ್ಟದ
ಮುನಿಯೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಗುರುವನ್ನು ಹೊಗಳಿ—ಬೆಟ್ಟದ ಮುನಿಯುಂ ನೆನೆದೊಡೆ ಮು
ಟ್ಟವು ರಾಕ್ಷಸಪಿಶಾಚವಿಷಮಾಹಿಗಳುಂ—ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ; ಶ್ರ. ಬಿ. 55 ನೆಯ
ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ—ಶಾಕಿನ್ಯಾದಿಗ್ರಹಾಣಾಂಚಿ ನಿರ್ಧಾಟನಧುರಂಧರಃ—
ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಬೆಟ್ಟದಮುನಿಯೆಂಬುದು ಕವಿಯ ಗುರುವಿನ ಮತ್ತೊಂ
ದು ಹೆಸರಾಗಿರಬಹುದು. ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿಯ ಗುರುವಾದ ಮಲಧಾರಿದೇವನಿಗೆ ಗು
ಣಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.¹ ಈತನು ಭುವನೈಕಮಲ್ಲನ (1069—1097)
ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ನಯಸೇನನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈತನು ಸುಮಾರು 1090 ರಲ್ಲಿ
ದ್ದಿರಬಹುದು. ಈತನ ಕಿಷ್ಕ ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ ಸುಮಾರು 1120ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.
ಈತನ ಕಿಷ್ಕನಾದ ಕವಿ ಇವನಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು 20 ವರ್ಷ ಈಚೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.
(4) ಶೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಬರೆದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನಿಗೂ (ಸು. 1170) ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾ
ಜನೇ ಪೋಷಕನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಆ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.² ನೇಮಿಚಂದ್ರನ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜನು ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಣ
ಪಾರ್ಯಂನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜನು ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಂ
ದೆಯೋ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣನಾದ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನೋ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಣಪಾರ್ಯಂನು ನೇಮಿಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಲೆ ಹಿಂದೆ
ಇದ್ದಿರಬೇಕು

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1140 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸಬ
ಹಾಗಿದೆ.

ಈತನನ್ನು ರುದ್ರಭಟ್ಟ (ಸು. 1180), ಅಂಡಯ್ಯ (ಸು. 1235), ಮಂಗಳ
ರಸ (1509), ದೊಡ್ಡಯ್ಯ (16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿ
ದ್ದಾರೆ.

1. ಶ್ರ. ಬಿ. ಶಾ. 55. 2. ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಚರಿತನನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಹೊನ್ನನ ರನ್ನನ ಪಂಪನ | ಸನ್ನುತಕವಿತಾಗುಣಕ್ಕೆ ಸರಿದೊರೆ ಸಮನ ||
ಪ್ಪನ್ನರ ಕಾವ್ಯಕಳಾಸಂ | ಪನ್ನರ ಪೆಟರೊಳರೆ ಭರೆಯೊಳೆನ್ನಂ ಮುನ್ನುಂ ||
ಅದ್ಯತನನಾಗಿಯುಂ ನೆಗೆ | ಅದ್ವೈರ ದೊರೆಯೆನಿಸಿ ಮೈಪೈದು ಸಾಹಿತ್ಯಕಲಾ ||
ಶೃದ್ಧತೆಯಿನೇದನಾನಿರ | ವದ್ವಗುಣಂ ಸದವ ನಾಗಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ —

ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣ.

ಇದ್ದು 22 ನೆಯು ತೀರ್ಥಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನ ಚರಿತವು. ಇದರಲ್ಲಿ “ ಹರಿ ವಂಶಕುರುವಂಶವೆರಡುಮಂ. ” - “ ತೀಭೂಪಣಾವ್ಯಪಮುಖಬುದ್ಧಜನಂ ಪೇಷಿಂ ” ಎನಲು—

ಅದಟೆಂದಮಾಪುರಾಣಮ | ನೊದವಿವ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದಮಾಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ ||

ಮೃದುಪದವಿನೂತರಚನಾ | ಸ್ವದಮಿದು ತಾನೆನ ಸಮಸ್ತಬುದ್ಧತತಿ ಸತತಂ ||

ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಕಥೆಯೂ, ಪಾಂಡವರ ಕಥೆಯೂ, ಭಾರತಯುದ್ಧದ ಕಥೆಯೂ ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರರಾಜನನ್ನು ವಿಸ್ತುವಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರರಾಜನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು—

ಕರದುದ್ಯಚ್ಚಂದ್ರಚಂದ್ರಾಭರಣಸುರಸರಿತ್ತಾರತಾರಾಚಳಪ್ರ |
ಸ್ಫುರಕೀರ್ತಿಶ್ರೀವಿಳಾಸಂ ಸಕಲಗುಣಗಣಾವಾನನಾಗಿದರ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ||
ಧರನಿಂ ಸಂಸಿದ್ಧಮಾದೀಶ್ವತಿ ವಿಬುದ್ಧಜನಾಹ್ಲಾದಸಂಪಾದಿ ವಿಕ್ಯಂ |
ಭರೆಯೊಳ ನಿತ್ಯಯ್ದೆ ನಿಲ್ವನ್ನೆ ಗಮವನಿಕುಲಾದ್ರೀಂದ್ರಚಂದ್ರಾಬ್ಧಿತಾರಂ ||

ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 14 ಅಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಯಕ್ಷಿಯಕ್ಷರನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಸಮಂತಭದ್ರನಿಂದ ಆಕಳಂಕಚಂದ್ರನ ವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.¹ ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—

ಇದುನಿಖಿಳವಿಬುದ್ಧಜನವಿನುತಸಾಕ್ಷರ್ಯಚಾರಿತ್ರಚಕ್ರವರ್ತಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ ಮುನೀಂದ್ರಚಂದ್ರವಾಕ್ಯಂದ್ರಿಕಾಪ್ರಸಾದಪ್ರಬೋಧಿತವಾಕ್ಯ ಮುದಸಮುದಯಂ

1. ಸಮಂತಭದ್ರ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಗೃಧ್ರಪಿಂಗಳ, ವೀರನೇನ, ಗುಣಭದ್ರ, ಕೊಂಡಕುಂದಾ ನ್ವಯಮಲಧಾರಿ, ಶಾಶ್ವತ್ಕಮಲಧಾರಿ, ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಶುಭಚಂದ್ರ, ಚಿಟ್ಟದಮುನಿ, ನೇಮಿಚಂದ್ರಮುನಿ, ಅಕಳಂಕಚಂದ್ರ.

ಸಹಜಕವಿತಾರಸೋದಯಂ ಶ್ರೀಕರ್ಣಪಾರ್ಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ನೇಮಿಸಾಧಪುರಾಣ
ದೊಳೆ.

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಾಭಾಗವು ವಿಶೇಷವಾಗಿಲ್ಲ; ಕಥೆ ಮಾತ್ರ ಸುಬೋಧವಾಗಿಯೂ ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಸಂದ ಸುವರ್ಣವೊಪ್ಪೆ ವ್ಯುದುರೇಖೆಯನಾಂತ ಪದಪ್ರಯೋಗದಿಂ |
ಸಾಂದರಮಪ್ಪ ಸದ್ವಚನಹೃದ್ಯತೆಯಿಂ ಪುದಿದರ್ಥದೃಷ್ಟಿಯಿಂ ||
ದೊಂದಿ ಸುಪುಣ್ಯಕಾಮಿನಿಯ ಮಾಪ್ಪೆಯಿನೆಯ್ನ ವಿದಗ್ಧಕೋಟಗಾ |
ನಂದವನಪ್ಪುಕೆಯ್ಯದೊಡೆ ಪೇಟೆ ಕೃತಿ ಸತ್ಕೃತಿಯೇ ನಿರಂತರಂ |

ಸಮುದ್ರ.

ಜಳಮತ್ತೇಭಪ್ರತಾನಪ್ರಬಳತರಕರಾಸ್ಥಾ ಲನೋದ್ಯೂತವೀಚೇ |
ಕುಳದಿಂ ಪ್ರಕ್ಷೋಭಿತೋದ್ಯುನ್ಮತ್ತಕರನಿಕರಹಸ್ತಪ್ರಹಾರಪ್ರಭೂತೋ ||
ಚ್ಚಳಿತಾಂಭೋಬಿಂದುಸಂದೋಹದಿನಮಿತತಿಮಿಸೋಮದಿಂ ಭೀಮನಕ್ರಾ |
ವಳಿಯಿಂದಾಕೀರ್ಣವಾದಂ ಸೋಗಯಿಪ ಲವಣಾಂಭೋಧಿ ಪೆಂಪಿಂದಗಾಧಂ ||

ವನ.

ಸುರಹೊನ್ನೆಯ ಸಾರಭವು | ಬ್ಬು ರಿಸುವ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಕಂಪು ಸಂಪಗೆಯ ಮನೋ ||
ಹರಮೆನಿಸ ಪರಿಮಳಂ ಪ | ವಿರೇ ನಂದನದಂತರಂ ಕರಂ ರಮಣೀಯಂ ||
ಗೆಳಪುವ ಗಿಳಿ ಬಗ್ಗಿ ಪ ಪಿಕ | ಮಲರೂಳೆ ಮೊರೆವಳಿ ಸಮಂತು ನರ್ತಿಪ ಕಿಬಿ ಸಂ ||
ಚಳಿಪ ಕಪಿ ಸುಳಿವ ಹಂಸೆಯು | ಮಳುಂಬಮನೆ ರೆಯ್ಯಮೆಂತುಮಾರಯ್ಯ ಬನಂ ||

ಕಂಸಸಭೆ.

ಇರೆ ರಾಜಮಂಡಳಂ ವಿ | ಸ್ತುರದಿಂ ಗುರುಬುಧಸಮೇತಮಾಗಳ ಸಭೆಯಂ ||
ಖರದಂತಿರಸೆಯ ಕಂಸಂ | ತರಣಿಯನನುಕರಿಸೆ ರಾಹುವೋಲ ಹರಿಯಿದರ್ಲಂ ||

ದೂತನಾಗಿ ಹೋದ ಕೃಷ್ಣನ ಉಕ್ತಿ.

ಹಿರಿದುಂ ದೋರ್ಬಲಗರ್ವದಿಂದೆನವ ನಿನ್ನೀಕರ್ಣನೀಶಲ್ಯನೀ |
ಸುರಸಿಂಧೂದ್ಭವನೀಘಟಪ್ರಭವನೀತತ್ಪುತ್ರನೀತತ್ಸಹೋ ||

ದರರುಂ ನೆಟ್ಟನೆ ನೋಡೆ ನೋಡೆ ಸಭೆಯೊಳ' ನಿಮ್ಮಿವರಂ ಕಟ್ಟಿ ಬೇ |
ಚರನುಯ್ಯುತ್ತಿರೆ ತಂದ ಗಂಡಿನದಟಂ ನೀಂ ಕಂಡುಮೇಂ ನಂಬಿಯೋ ||

ಬಲರಾಮಪಾಂಡವರ ಧಿಕ್ಕಾರ.

ಬಳಮಂ ನಚ್ಚು ವೊಡೀಕೃಷ್ಣಿವಳನುವಿಜೂದಾಳಿಯಾಗಾಳಿಗಾ |
ದಳಿಯಾಳಿಬಳದೊಟ್ಟ ನಟ್ಟುವನುವಿಜೂಪಾಳರಬ್ಬಿಯಮ ||
ಳಗಳೆ ದಲ' ಚಂಡಭುಜರ' ಬಿಭಾಪವರ್ಗಗಳಾಚಕ್ರೇಶಸ್ಯನ್ಯಾಗ್ರವಂ |
ಡಳನಾಥರ್ಕಳನಾಂಪರಾನದಿರರಿ ಬಲ್ಲಾಳಗಳೇಸಂದಯಂ ||

ಮಾವು.

ಅನುಪಮಮಾಗಿ ಖಂಡ ನನೆ ನುಣ್ಣೊನೆ ಗೊಂದಳಿಸಿರ್ಪ ಕೆಂದಳಿರ' |
ಕೊನರ ಸುಸಾರಭದ್ರವದ ಸೇವೆಯಿರುವಿ ಕುಕ್ಕಿಲ್ವ ಕೋಕಿಲಂ ||
ಘನತರದಿಂಚರಂ ನೆಗೆಯೆ ಮುಂಚಿದ ಪೂವಿನ ಗೊಂಚಲಂ ಕರಂ |
ಜನಿತವಿವೋಹದಿಂ ಮುಸುಣಿ ಮುತ್ತುವ ಮತ್ತಮದಾಳಿ ಮಾವಿನೊಳ' ||

ಕೃಷ್ಣ.

ದೇವಕಿಯ ನಯನಚಂದ್ರಿಕೆ | ಯಾವಂಸಿರೆ ಕೃಷ್ಣನಂಗಮೆಸೆದತ್ತಾಗಳ' ||
ದೇವಾಪಾಗಾಪ್ರವಾಹದಿ | ನಾವೃತಮಾಗಿದರ್ ನೀಲಮಣಿಶಿಖರಿಯವೋಲ' ||

ಸೈನ್ಯರಜಸ್ಸು.

ಪದಸಂಘಟ್ಟನದಿಂದಮೆಟ್ಟವನಿಯಂ ಪರ್ವಿರ್ಧ ಕೆಂದೊಳಿ ದಿ |
ಗೃದನಿವ್ರಾತದ ಕುಂಭಮಂ ಪುದಿದು ತತ್ಸಿಂದೂರದಂತಿರ್ದುಪಂ ||
ತೊದವುತ್ತುಂ ನೆಗೆದಭ್ರದೊಳ' ಪರಿದು ಮಂದೈಸಿರ್ಪುದುಂ ಭಾನುವಂ |
ದುದಯಾದ್ರೀಂದ್ರದೊಳಿರ್ಪ ಪಾಂಗನೊಳಕೊಂಡಿರ್ದುಂ ರಜೋರಂಜಿತಂ ||

ಮಾದಿರಾಜಮುನಿ. ಸು. 1140.

ಈತನು ದುರ್ಗಸಿಂಹನ (ಸು. 1145) ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನ ತಿದ್ದಿದನೆಂದೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಆ ಗ್ರಂಥದ—

ಕವಿಗಮೆಕವಾದಿವಾಗ್ಮಿ | ಪ್ರವರರ' ಶ್ರೀಮಾದಿರಾಜಮುನಿಪುಂಗವರು ||
ತ್ಸವದಿಂತಿರ್ದಿರನೆ ಭೂ | ಭುವನದೊಳಿದನೆಯ್ದೊಂಡು ಕೊನೆಯದರೊಳಿ
ರೇ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈತನು ಸುಮಾರು 1140 ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿರಬಹುದು. ಈತನಾವಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

೨೧ ರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮ. ಸು. 1145.

ಈತನು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣ, ವಸ್ತುಕೋಶ- ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜನ್ನನು (1209) ಇತರಕವಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಕವಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ, " ಈ ಕವಿಗಳತ್ತೆ ಜನೇಂದ್ರಪುರಾಣಕರ್ತೃಗಳ್ " ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವುದೋ ಒಂದು ಜನಪುರಾಣವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬೇಕು.

ಈತನು ಜೈನಭ್ರಾಹ್ಮಣನು; ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ನಾಕೆಗೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ವಸ್ತುಕೋಶ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಈತನ ತಂದೆ ದಾಮೋದರನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಜನ್ನನು ತನ್ನ ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ -

ಜನನಾಥಂ ಜಗದೇಕನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾನಾಗವ |

ರ್ಮನಿದಾನೀಂತನಕರ್ಮವರ್ಮನೆ ಗಡಂ ಜನ್ನಂ ಗುಪಾಧ್ಯಾಯಂ |

ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯು -

ಅಭಿಮತಕಬ್ಧಿ ಸಂಸ್ಕರಣದಿಂ ಜನವಂ ತಿಳವಂತುಮಾಡಿ ವಾ |

ಗ್ವಿಭವಮದಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮನೇ ಸಂದೆಸಕಂ ದನೆಯಂತನೆಯ್ದ ತ |

ತ್ಸಭೆಯೊಳಗಗ್ರಪೂಜೆವಡೆದೊಂದು ಮಹಾಮಹಿಮಾನುಭಾವದಿಂ |

ಬಿಭಿನವಕರ್ಮವರ್ಮನಿವನೆಂದಪುದುರ್ಮರೆ ನಾಗವರ್ಮನಂ |

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ ನಾಗವರ್ಮನಿಗೆ ಅಭಿನವಶರ್ಮವರ್ಮ ಎಂಬ ಜಿರುದು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ನಾಗವರ್ಮನೇ ಜನ್ನನಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿಯೂ, ಜಗದೇಕನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. 1209 ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಜನ್ನನಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈತನು ನಯಸೇನನ (1112) ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಆತನಿಗಿಂತ ಈಚೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಎವಂಚ ಈತನು 1112 ಕ್ಕೂ ಸುಮಾರು 1180 ಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈತನು ಜಗದೇಕನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಜನ್ನನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜರಲ್ಲಿ ವರ್ಮಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಎಂಬವನು 1139 ರಿಂದ 1149 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ನಾಗವರ್ಮನು ಈತನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಮಾರು 1145 ರಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಈತನು ಈ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಬಹುದಿವಸ ಬದುಕಿದ್ದು ವಾರ್ಧಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ನನಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

1. 43 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2. ಮ || ಕಟ್ಟು ಆ ಇವರ ನಾಗವರ್ಮ ಘಂಟೆನ್ನಿನ ಉಪೋದ್ಯತ 36 ನೆಯ ಪುಟ.

ಈತನಿಗೆ ಅಭಿನವಶರ್ಮವರ್ಮ, ಕವಿಕರ್ಣಪೂರ್ಣ, ಕವಿತಾಗುಣೋದಯ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನನ್ನು ವಾಣೀವಲ್ಲಭ (ಸು. 1200), ಜನ್ಮ ಸಾಳ್ವ (ಸು. 16ನೆಯ ಶತಮಾನ), ದೇವೋತ್ತಮ (ಸು. 16ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ— 'ದೀರ್ಘೋಕ್ತಿನಯಸೇನಸ್ಯ' 1 ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಯಸೇನನನ್ನೂ, 'ದ್ವಿತೀಯಾಂತಸ್ಯ ವಾ ಸ್ವರೇ' 2 ಎಂಬ ಸೂತ್ರದ ಕೆಳಗೆ "ಹರಿಪಾಲಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗೇ ತಥಾಗುಣವರ್ಮಕವೇರ್ಭುವನೈಕವೀರಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗೇ" ಎಂದು ಹರಿಪಾಲಗುಣವರ್ಮರನ್ನೂ, 'ಉದಂತಾನ್ನಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ' 3 ಎಂಬ ಸೂತ್ರದ ಕೆಳಗೆ "ಗುರುಹಂಪದೇವೋಕ್ತಪ್ರಯೋಗೇ" ಎಂದು ಅದಿಪಂಪನನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯೆ—

ಪ್ರಣುತಗುಣರನಿವ ವಿಬುಧಾ | ಗ್ರಂಥಗಳ ಕೆಯ್ಯೊಡು ಪೊಗಚೆ ಸಲೆ ನೆಗಟ್ಟು
ನು ಧಾ ||

ಐಣಿಯೊಳಗೆ ನಾಗವರ್ಮನ | ಗುಣವರ್ಮನ ಕಂಬವರ್ಮನಧ್ಯಾನಂಗಳ' ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದನೆಯ ನಾಗವರ್ಮ, ಒಂದನೆಯ ಗುಣವರ್ಮ, ಶಂಬವರ್ಮ ಈ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಭಾಷಾಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ಹಂಸರಾಜ, ನಾಗಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳು ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಸಾರವಿಚಾರಬಂಧುರಮತಿಪ್ರಸರಂ ಪರಿಪಕ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸಂ |
ಸ್ಥಾರನುಪೇತಕಾತುಕರಸಂವಿದಿತಾಗಮಲೋಕವೃತ್ತನು ||
ತ್ಸಾರಿತಮತ್ಸರಂ ಸುಜನವತ್ಸಳನೆಲ್ಲಿಯುಮಿತನೆಂದು ಕೆ |
ಯ್ಯಾರದೆ ಖಣ್ಣಿ ಕುಂ ವಿಬುಧಮಂಡಲೆ ಪಂಡಿತನಾಗವರ್ಮನಂ ||

ಕೃತದೇವೀಮಕರಂದಕಲ್ಪಲಪನಂ ವಾಕ್ಯೈ ನಿವಾಸಾಂಬುಜಾ |
ಯುತವಕ್ತ್ರಂ ರಸಭಾವಭಾಸುರಸಮುದ್ಯದ್ಭಾರತೀನರ್ತನೋ ||
ಚಿತ್ರಂಗೆಪ್ರತಿಮಾನನಂ ಪ್ರವಿಲಸದ್ವಾಕ್ಸುಂದರೀಕುಂಕುವನಾಂ |
ಕಿತಕೇಳೀಭವನಾಜಿರೋಪಮಮುಖಂ ಭೂಭಾಗದೋಳ ನಾಕಿಗಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ —

1. ಧಾಪಾಭೂಷಣ ಸೂ. 74. 2. ಧಾ. ಭೂ. ಸೂ. 69. 3. ಧಾ. ಭೂ. ಸೂ. 192.

1. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ.

ಇದು ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರ ; ಅದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣವೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು (1) ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ, (2) ಕಾವ್ಯಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿ, (3) ಗುಣವಿವೇಕ, (4) ರೀತಿಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣ, (5) ಕವಿಸಮಯ ಎಂದು 5 ಅಧಿಕರಣಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೆಂಬುದೇ ವ್ಯಾಕರಣಭಾಗವು. ಇದರಲ್ಲಿ (1) ಸಂಧಿ, (2) ನಾಮ, (3) ಸಮಾಸ, (4) ತದ್ವಿತ್, (5) ಆಖ್ಯಾತ ಎಂದು 5 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಕಾವ್ಯಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ (1) ಪದಪದಾರ್ಥ ಸಂಧಿದೋಷವಿನ್ಮಿಶ್ರಯ, (2) ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯಾರ್ಥದೋಷಾನುಕೀರ್ತನ ಎಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಕರಣಗಳಿವೆ. ಗುಣವಿವೇಕದಲ್ಲಿ (1) ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗದ ಶ್ಲೋಕ, (2) ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರನಿರೂಪಣ, (3) ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಎಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕರಣಗಳಿವೆ. ರೀತಿಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣದಲ್ಲಿ (1) ರೀತಿಭಾಗ, (2) ರಸಭಾಗ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಕವಿಸಮಯದಲ್ಲಿ (1) ಅಸದಾಖ್ಯಾತಿ, (2) ಸದಕೀರ್ತನ, (3) ನಿಯಮಾರ್ಥ, (4) ಐಕ್ಯ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು—

ಕವಿಗಳ್ನಿದು ಕಯ್ಗನ್ನಡಿ | ಕವಿತೆಗೆ ಬಾಚ್ಚೊದಲುದಾತ್ತ ವಾಗ್ಧೀವತೆಗು ||

ದ್ವೈವಜೇತುಕೋಶಗೃಹಮನೇಭುವನದೊಳೆದು ಪರದು ನಿಲ್ವುದೊಂದಚ್ಚ ರಿಯೇ ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನನನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಧಿಕರಣಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—

ಇದು ಸಕಳಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಾಯಮಾನಾನೊನಕವಿತಾ
 ಗುಣೋದಯಂ ಶ್ರೀನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದೋಳ'
 ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಕವಿತಾಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ಇದು ಸೌಂದರ್ಯಗುಣಪ್ರಕಾಶಮಿದು ತಾನಗ್ರಾವ್ಯತಾದಾನಮಿಂ |
 ತಿದು ಭಾಸ್ಯತ್ವರಭಾಗರಮ್ಯಮಿದು ಖಂಧಾಶೇಷವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಗಾ ||
 ಸ್ವದಮಂದಿಂತುಚಿತಪ್ರಯೋಗವಿಧಿಯಿಂ ಸಯಿರ್ಪಿಸಂ ತಿರ್ವಿ ಪೇ |
 ಐವ್ಯದು ಪೂವಾಲಯನಿಂಬಿನಿಂ ಸಮವನೋಲ' ಸತ್ಕಾವ್ಯಮಂ ಕಚ್ಚಿಗಂ ||

2. ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾರ್ಥೋಪದೇಶ.

ಇದು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು, ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದಾ

ಹರಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 280 ಸೂತ್ರಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥವು (1) ಸಂಜ್ಞಾ, (2) ಸಂಧಿ, (3) ವಿಭಕ್ತಿ, (4) ಕಾರಕ, (5) ಶಬ್ದರೀತಿ, (6) ಸಮಾಸ, (7) ತದ್ವಿತ್ತ, (8) ಆಖ್ಯಾತನಿಯಮ, (9) ಅವ್ಯಯನಿರೂಪಣ, (10) ನಿವಾತನಿರೂಪಣ ಎಂದು ಹತ್ತು ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕನ್ನಡವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಚ್ಚಾತ ವ್ಯಾಂಶಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿಯೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ:—

ಸರ್ವಜ್ಞಂ ತದಹಂ ವಂದೇ | ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿಸ್ತವೋಪಹಂ |

ಪ್ರವೃತ್ತಾಯನ್ಮುಖಾದ್ಧೀನೀ | ಸರ್ವಭಾಷಾ ಸರಸ್ವತೀ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ:—

ಕರ್ಣಾಟಕಬ್ಧಿಸೂತ್ರಾಣಿ | ಲೋಕವೈತ್ಯತ್ತಿ ಹೇತವೇ |

ರಚಿತಾನಿ ಸ್ಫುಟಾರ್ಥಾನಿ | ಕೃತಿನಾ ನಾಗವರ್ಮಣಾ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ ಇವೆ.

3. ವಸ್ತುಕೋಶ.

ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದ್ಯರೂಪವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕನಿಘಂಟು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (1) ಏಕಾರ್ಥಕಾಂಡ, (2) ನಾನಾರ್ಥಕಾಂಡ, (3) ಸಾಮಾನ್ಯಕಾಂಡ ಎಂದು ಮೂರು ಕಾಂಡಗಳು ಇವೆ. ವರರುಚಿ, ಹಲಾಯುಧ, ಶಾಶ್ವತ, ಅಮರಸಿಂಹ ವೊದಲಾದವರ ಕೋಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಏಳನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪರ್ಯಾಯನಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಬಿನ್ನಸ ಪರ್ವಾಯನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಅಕ್ಷೌಹಿಣಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಪಿರಿಯಕ್ಕರ.

1 ಬಂದು ಸಾಮಜವೊಂಧುತೇರ' ಮೂಱುಕೈಯುಕ್ಕಾ (ಲಾಳುಳುಂ) ಪತಿ
ಯಕ್ಕುಂ |
ಸಂದೆ ಪತ್ತಿ ಮೂಱುಗೆ ನೇನಾಮುಖಂ ಮೂಱುಹಿಂ ಗುಲ್ಮಂ ಮೂಱುಗುಲ್ಮ ||
ಕೊಂಡುಗೂಮವು ಮೂಱು ವಾಹಿನಿ ತತ್ತ್ರಯಂ ಪೃತನಾಪೈ ಪೃತನೆಗಳ'
ಮೂ |
ಪೊಂದಿತೋಪೇ ಚಮು ಮೂಱುಮನೀಕಿನಿ ಪತ್ತನೀಕಿನಿಯುಕ್ಕಾಹಿಣಿಯನಿ
ಕ್ಕುಂ |

ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇವನದೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪ್ರಥಮಾಧಿಕರಣವಾದ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈತನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ವ್ಯಾಕರಣಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕೇಶಿರಾಜನು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೇ ಕೇಶಿರಾಜನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಭೂಷಣವೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಇದರ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು (1804) ಶಬ್ದನುಶಾಸನವೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ ನಾಗವರ್ಮನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಮಾರ್ಗ, ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಭೇದಗಳೂ, ವೈದರ್ಭಗೌಡ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಉಂಟೆಂದು—

ಇವು ನಿಯತಂ ದಕ್ಷಿಣದೇ | ಕರ್ತಿಕವಿಮಾರ್ಗದೋ | ನೆಗೆಬ್ಬಂ ಮತ್ತಂ |
 ತವಣಿ ವಿಪರೈಯವೃತ್ತಿಯೆ | ಬವರಿಸುಗುಮುದೀಚ್ಯಮಾರ್ಗದೋ | ಪ್ರಚುರ
 ತೆಯಿಂ |

ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗವಿಭೇದಂ ಲಗೆವೊಡೆ ಗತಾನುಗತಿಕವಿದೆಂದೋ ||
 ಲ್ಪಾದರಪರ' ಕೆಲಬರ' ಸಂ|ವಾದದೊಳೆರಡುಂ ಸಮರ್ಥಮಪ್ಪುದೆಂದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲಂಕಾರಪ್ರಕರಣವು ನೃಪತುಂಗನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಈತನ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರಸನಿರೂಪಣವೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳು ನೃಪತುಂಗನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈತನ ರಸಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಸಾಲ್ವನು (16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ರಸರತ್ನಾಕರವೆಂಬ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಕೋಶವೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಮಂಗರಾಜನೂ (1398), ದೇವೋತ್ತಮನೂ (16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಈ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಕೋಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹ. ಸು. 1145.

ಈತನು ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತವೆ:—ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಕಿಸುಕಾಡು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಯ್ಯಡಿಯೆಂಬ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ “ಮನ್ನಾಡಿಪುರಾಣಮುನಿಗಣಪ್ಪಣೂ ತಶ್ರುತಿವಿಹಿತವಿಶುದ್ಧಮಾರ್ಗನುಂ, ನಿತ್ಯಹೋಮಾಧ್ಯಯನಾನೇಕಯಾಗಾವಭೃಥ ಸ್ನಾನಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನುಂ, ಭಗವನ್ನಾರಾಯಣಚರಣಾಂಬುಜಸ್ವರಣಪರಿಣತಾಂತಕರ

ಣನುಂ, ತರ್ಕವ್ಯಾಕರಣಕಾವ್ಯನಾಟಕಭರತವಾತ್ಸ್ಯಾಯನಾದ್ಯಶೇಷವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರತರಣಗುಣೈಕಪುಣ್ಯನುಂ, ಧರಾಮರಾಗ್ರಗಣ್ಯನುಂ" ಆದ ದುರ್ಗಮಯ್ಯನಿದ್ದನು. ಇವನ ಮಗನು: "ದೇವದ್ವಿಜಗುರುಜನಪದಸೇವಾನಿರತ" ನಾದ ಈಶ್ವರಾರ್ಯನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ರೇವಕಬ್ಬಿ; ಮಗನು ಕವಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು. ಈ ಕವಿ ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಕಮ್ಮೆಕುಲದವನು; ಗಾತಮಗೋತ್ರದವನು; ಇವನ ಗುರುಗಳು 'ಮಹಾಯೋಗಿ' ಗಳಾದ ಶಂಕರಭಟ್ಟರು. ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜರಲ್ಲಿ 'ಕಲಿಕಾಲಕರ್ಣಂ,' 'ನೃಪಚಕ್ರವರ್ತಿಸಿಲಕಂ,' 'ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿವಿದ್ಯಾಧರಂ,' 'ಸತ್ಯಾಶ್ರಯಕುಲತೀಲಕಂ,' 'ಚೋಳಕಾಲಾನಲಂ' ಎಂಬ ಬಿರುದಗಳುಳ್ಳ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಅಥವಾ ಜಯಸಿಂಹ ಎಂಬ ರಾಜನಲ್ಲಿ—ಶ್ರೀಗಂಡಭೂರಿಶ್ರಯನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಸಿಂಹಸನ್ನಾಹನೆಂಬ ದಂಡನಾಯಕನಿದ್ದನು. ತಚ್ಚರಣಕಮಲಭೃಂಗನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿದಂಡಾಧೀಶ, ಕೋದಂಡರಾಮಾಧಿಪ, ವೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಕವಿಗೆ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕವಿ ಸಯ್ಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಹರಭವನಂಗಳನ್ನು -ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು: 1245) ಈ ಕವಿಯ ಪಂಚತಂತ್ರದಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1245 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಸ್ತವಾಸರದಲ್ಲಿ ಈತನು ನಾಗಚಂದ್ರನ (ಸು, 1105) ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಆತನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ 1139 ರಿಂದ 1149 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನೆಂಬ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನಲ್ಲಿಯೇ ಈತನು ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು: ಸುವಾರು 1145 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ವರರುಚಿ ಕಾಳಿದಾಸಸುಕುಮಾರಕುಮಾರಕವ್ಯಾಸಬಾಣನುಂ |

ಹರಿಹರಸಾರ್ವಭೌಮಕವಿರನ್ನನು ರೇಳುಗದುರ್ಗಸಿಂಹನುಂ ||

ವರಕವಿಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಘವನಿಗೆ ಳರುದ್ರಭಟ್ಟನುಂ |

ತುರುಗಮಯೂರಹಂಪುಗನು ಕುಂತಿ ಚವುಂಡಿಯರೇ ಕವೀಂದ್ರರು ||

ಎಂಬ ಒಂದು ಪದ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.1 ಇದಾವ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಇದರಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನೂ ಕವೀಂದ್ರರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ—ಪಾಲ್ನೀಕಿವ್ಯಾಸಾದಿಕವಿಗಳು, "ನಾಭೇಯಂ ಸುರಾಮಾತ್ಯನಿಂದ್ರನದೀನಂದನನ್ನದ್ಧವಂ ಮನುವಿಶಾಲಲಕ್ಷ್ಮೀಭದಂತಂ ಕುಬೇರನಚಾ ತಪ್ರಿಯವುತ್ರ" ರೆಂಬೀ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವರ್ತಕರು, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನೀತಿವಿದನಾದ ವಿಷ್ಣುಗುಪ್ತ, ಗುಣಾಘ್ಯ, ವರರುಚಿ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಹರ್ಷರಾಜನಿಂದ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಬಿರುದಂ ಪಡೆದ ಬಾಣ, ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದ

1. ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಾಗಿರುವ ನೀತಿಸಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ.

ಮಯೂರ, ರಾಘವಘಾಂಡವೀಯವನ್ನು ಬರೆದ ಧನಂಜಯ, 'ಮಾಮನಕುಮಾರನು ದ್ವಿಭೇದಮಂ ಭವಭೂತಿಭಾರವೀಭಿಷ್ಟವಚಶ್ಚೀಮಾಘರಾಜಶೇಖರಕಾಮಂದಕರು,' ದಂಡಿ, ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳನ್ನೂ, ಶ್ರೀವಿಜಯ, 'ಮಾಳವೀಮಾಧವವನ್ನು ಬರೆದ ಕನ್ನಮಯ್ಯ, ಅಸಗ, ಮನಸಿಜ, ಚಂದ್ರ: ೧. . ಪೊನ್ನ, ಮಾರ್ಗದ್ವಯಪರಿಣತ ಕವಿಮಾರ್ಗನಾದ ಪಂಪ, ದಂಡನಾಯಕ ಗಜಾಂಕುಶ, ಕವಿತಾವಿಲಾಸ, ಈ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ಕವಿಗಮಕಿವಾದಿವಾಗ್ಮಿಪ್ರವರ' ರಾದ ಶ್ರೀಮಾದಿರಾಜಮುನಿಪುಂಗವರು ತಿದ್ದಿದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :-

ಅನವದ್ಯಾಚರಣಕ್ಕು ದಾಹರಣಮುದ್ಯುತ್ಕೀರ್ತಿಗಾಧಾರಮಾ |
 ಲ್ಲನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುತ್ತ ನೂಜನೆನಿಸಿದಾತ್ಮೀಯವಂಕಕ್ಕೆ ಮಂ ||
 ಡನರತ್ನಂ ಕಟಕಾರಣವಪ್ರತರಣಪ್ರೋದ್ಧಾಸಿಸಿದ್ಧೇಷ್ವತಿ |
 ಪ್ಪನಿಕಾಯಕ್ಕೆ ವಹಿತ್ರಮಂದು ಪೋಗಲ್ಗಂ ವಿದ್ಯಜ್ಜನಂ ದುರ್ಗನಂ ||
 ವಿನಯಾಧೀನನಹೀನಂ | ವಿನುತಕುಲೀನಂ ನಿಜೇಕಕಾರ್ಯಭೀರಣಂ ||
 ಮನುವಿಹಿತಧರ್ಮವಾಗಾ | ಧ್ವನೀನನಿವನಂದು (ದುರ್ಗನೆನಿಸಿ) ದನಲ್ತೀ ||
 ಅಠಿವಿಂಗಾಕರವೊಳ್ಳುಣಕ್ಕೆ ಕಣಿ ಶಾಚಕ್ಕಾ ಸ್ವದಂ ಜಾಣ್ತನ |
 ಕ್ಕೆ ಟಿವೆಟ್ಟೊಳ್ಳುಡಿಗಾರ್ಮಮಾಯತಿಗಡರ್ಪಾರ್ಹಿಂಗೇ ಲೀಲಾಗೃಹಂ ||
 ಗುಣಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿನೀತವೃತ್ತಿಗೆ ತವರ ಸತ್ಯಕ್ಕ ಧಿಷ್ಠಾನಮಂ |
 ದಠಿತಂ ಕೆಯ್ಯಿಗೆ ಕೂರ್ತು ಕೀರ್ತಿಸುವುದು ವೀರಮಂಡಲಂ ದುರ್ಗನಂ ||
 ನಿಶ್ಚಿತಮನರಲ್ಲದರಂ | ದುಶ್ಚರಿತರನೆಯ್ತು ಪಡೆದ ದೋಷಕ್ಕಂ ಪ್ರಾ||
 ಯಶ್ಚಿತ್ತಮಂದು ಸಕಲವಿ ಪಶ್ಚಿನ್ನಿಧಿಯನಿಪ ದುರ್ಗನಂ ಬಿಡಿ ಪಡೆದಂ ||
 ವಿನಯಾಂಭೋನಿಧಿ ಕಿಷ್ಟಕಲ್ಪಮಹಿಜಂ ಸತ್ಯವ್ರತಂ ವಿಪ್ರವಂ |
 ಕನಭೋಮಂಡಲಚಂಡಭಾನು ವಿಲಸದ್ಯಾಕ್ರಮನೋರಾಮನೆಂ ||
 ದನಸುಂ ಧಾರಣಿ ಬಣ್ಣಿ ಕುಂ ನಿಜಯಕೋವಲ್ಲೀವೃತಾಂಭೋದಮಾ |
 ಗ್ಗನನಾರಾಧಿತಭರ್ಗನಂ ಭೃತವಿಪಶ್ಚಿ ದ್ವರ್ಗನಂ ದುರ್ಗನಂ ||
 ಜಗದೊಪ್ಪತಿಹಿತದೇಯೋಳ | ನೆಗಟ್ಟೆನಜನೀಕದಂತನಿಂ ಪವನಜನಿಂ ||
 ಖಗರಾಜನೀದುರ್ಗಂ | ದ್ವಿಗುಣಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ಚತುರ್ಗುಣಂ ಪಂಚಗುಣಂ ||
 ದಾನಕೂರನಪವಾದಭೀರು ವಿ | ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ ಭುವನೈಕವತ್ಸಲಂ ||
 ಮಾನನೀಯಗುಣನೆಂಬ ಪೆಂಪಿನು | ದ್ವಾನಿಯಂ ತಳೆದ ದುರ್ಗನನ್ನರಾರ್ ||
 ಉದಯೋತ್ತಂಗಳನಗಸ್ವಭಾವದಿನಪಂ ಪ್ರೋದ್ಧಾ ಮಧರ್ಮಜ್ಞಮಾ |
 ಜದ ಬೀರ' ಸ್ವಾಮಿಹಿತಾಘನಿರ್ಮಲಮಹಾರತ್ನಾ ಕರಂ ನೀತಿಶಾ ||
 ಸ್ತ್ರದ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಧಿದ್ಯವತಂ ದ್ವಿಜಕುಲಶ್ರೀಕೇಳಿಸಂವಾಸಮಂ |
 ಖುಡು ಸರ್ವೋರ್ವಕ ಧರ್ಮನಿರ್ಮಲಯಶಸ್ಸದ್ವರ್ಗನಂ ದುರ್ಗನಂ ||

ಪತಿಹಿತನಂಜನಾತನಯನಾಪವನಾತ್ಮಜನಿಂ ಬಗೆಲ್ವರಂ |
 ಪತಿಹಿತನಾಮರುತ್ತ ನಯನಿಂ ಬಗೆರಾಜನಿನರ್ಕನಂದನಂ ||
 ಪತಿಹಿತನಾಮರುತ್ತ ನಯನಿಂ ಬಗೆರಾಜನಿನರ್ಕಜಾತನಿಂ |
 ಪತಿಹಿತನೀತನೆಂದು ಪೋಗಟ್ಟುಂ ಸಲೆ ಬುರ್ಗನನುರೈರಾಜನಂ ||
 ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಪಂಚತಂತ್ರ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ (1) ಭೇದಪ್ರಕರಣವರ್ಣನಂ, (2) ಪರೀಕ್ಷಾವ್ಯಾವರ್ಣನಂ, (3) ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರಕರಣವರ್ಣನಂ, (4) ವಂಚನಾಪ್ರಕರಣವರ್ಣನಂ, (5) ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯಪ್ರಕರಣಂ ಎಂಬ ಐದು ತಂತ್ರಗಳಿವೆ. ಪಂಚತಂತ್ರಕಥೆ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ರಜತಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನಮಸ್ತು ಮರಮಣಿಮಕ್ಕುಟೋದ್ಭವ್ಯಪ್ಪಪಾದಾರವಿಂದಂ ಗಿರಿಜಾಧೀಶನಿದರ್ಶಂ. ಅಂತಿರ್ದ ಪರಮೈಶ್ವರಂಗೆ ಗಿರರಾಜತನೂಜಿ ಕರಕಮಲಂಗಳಂ ಮುಗಿದು—ದೇವಾ ನೀವೆನಗೊಂದಪೂರ್ವಮಪ್ಪಕಥೆಯಂ ಪೇಟಲ್ವೇಟ್ಟುದನೆ, ಹರಂ ದರಹಸಿತವದನಾರವಿಂದನಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಗಪೂರ್ವಮಪ್ಪ ಕಥೆಯಂ ಪೇಟುತ್ತಿರಲಾಕಥಾಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ' ಪುಷ್ಪದಂತನೆಂಬಂ ಗಣಪ್ರಧಾನನಿದರ್ಲಮಂ ಕೇಳ್ತತ್ತಾನುಮೊಂದುಕಾರಣದಿಂ ಮಾನವಲೋಕದೊಳ' ಪುಟ್ಟು ಗುಣಾಧ್ಯನೇಂಬ ಸತ್ಕವಿಯಾಗಿ ಶಾಲಿವಾಹನನೆಂಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕವಿಯಾಗಿದುರ್ ಹರಂ ಗಿರಿಸುತೆಗೆ ಪೇಟುತ್ತಿ ಕಥೆಗಳಂ ಪೈಶಾಚಿಕಭಾಷೆಯೊಳ' ಬೃಹತ್ಕಥೆಗಳಂ ಮಾಡಿ ಪೇಚ್ಚೊಡವಂ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟಂ ಕೇಳ್ತ ಕಥಾಸಮುದ್ರದೊಳ' ಪಂಚರತ್ನ ಮಪ್ಪಯ್ಯು ಕಥೆಗಳನಾಯ್ತುಕೊಂಡು ಪಂಚತಂತ್ರಮೆಂದು ಪೆಸರಿಟ್ಟು ನಮಸ್ತು ಜನೋಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಪೇಟುಂ.

ಈ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಕೃತಿಯನ್ನೇ ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ—

ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟಕೃತಿಯಂ | ವಸುಧಾಧಿಪತಿತಮನಖಿಲವಿಬುಧಸ್ತುತಮಂ ||
 ಪೊಸತಾಗಿರೆ ವಿರಚಿಸುವೆಂ | ವಸುಮತಿಯೊಳ' ಪಂಚತಂತ್ರಮಂ ಕನ್ನಡದಿಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಈಶ್ವರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಚಂದ್ರ, ಮನ್ಮಥ, ಸೂರ್ಯ, ಗಣಪ, ದುರ್ಗಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತಂತ್ರಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—

ಇದುವಿನಮದಮರರಾಜವಸೌಳಿಪಾಣಿಕ್ಯವುರಿಚಿಮಂಜರೀಪುಂಜರಂಜಿತಭಗವದ್ಭವಾನೀವಲ್ಲಭಚರಣಸರಸಿರುಹಪಟ್ಟರಣಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ಬುರ್ಗಸಿಂಹವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಪಂಚತಂತ್ರದೊಳ'

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರಾಧವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.
ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಪಿಂಗಳಕನೆಂಬ ಸಿಂಹವು.

ಭಂಗುರಭೀಷಣಭುಕ್ರುಟಿದಂಷ್ಟ್ರನುದಗ್ರದವಾನಳಪ್ರಭಾ |
ಭಂಗುಶಂಗಳೇಸರಸಟಾವೃತರಾದ್ರಮುಖಂ ಮದಾಂಧಮಾ ||
ತಂಗಳಟಾವಿಘಟ್ಟನಪಟಷ್ಮಕತೋರನಖಾಳಿ ನಾಮದಿಂ |
ಪಿಂಗಳಕಂ ವ್ಯುಗೇಂದ್ರನೆನಿದಿಪುರದತರ್ಕ್ಯಪರಾಕ್ರಮಕ್ರಮಂ ||
1ಚಳದಳಕಂ ಹರ್ಷೋದ್ಗತ | ಪುಳಕಂ ನಖಮುಖವಿದಾರಿತೋಗ್ರೇಭಕಿರಃ ||
ಫಳಕಂ ವ್ಯುಗತಿಳಕಂ ಪಿಂ | ಗಳಕಂ ಪೋಗೆಂದು ಕಳಿಬದಂ ದಮನಕವಂ ||

ಸಮುದ್ರ.

ಬಲವೈರಸ್ಥಾರವಜ್ರಾಧಿಕಭಯಚಕಿತೋದ್ಧೂತಮೈನಾಕಗೋತ್ರಾ
ಚಲಪಕ್ಷತ್ರಾಯಿ ಸಿಂಧುಪ್ರಿಯತಮನತಿಗಂಭೀರನಂತರ್ನಿವಿಷ್ಟಾ ||
ಖಿಲಲೋಕಂ ನಕ್ರಚಕ್ರಸ್ಪರದುರುತರಯಾದಕ್ಷರಾಧ್ಯಾಸಿತಪ್ರೋ |
ತ್ಕಲಿತಾಂಭಃಕುಂಭಿಕುಂಭೋನ್ಮದರಸವಿಲಸತ'ಕ್ಷೋಭರಾದ್ರಂ ಸಮುದ್ರಂ ||

ಕತ್ತಲೆ.

ಮೇದಿನಿಯಂ ಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ ಪರ್ವಿದುದಾತ್ತನಭೋವಿಭಾಗಮಾ |
ಚ್ಛಾದಿತದಿಬ್ರುಖಂ ವ್ಯವಹಿತಾಖಿಲದೃಷ್ಟಿಪಥಂ ತಮಾಲಭ್ಯಂ ||
ಗೋದರನೀರದಾಗಮಘನಪ್ರಕರಾಂಜನಪುಂಜಕೋಕಿಳಾ |
ಜೋದರಕಾಯಕಾಂತಿಶಿತಿಕಂಠಗಲಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಂ ತಮಂ ||

ಸರ್ಮದೆ.

ಮದವದ್ವನ್ಯಗಜೇಂದ್ರದಾನಮಲಿನೋದ್ಯದ್ಭಂಗಸಂಘಾತಸಂ |
ಪದೆಯಂ ಬಾಲಮೈಣಾಲಜಾಲಕಲಸತ್ಸ್ವದುಪ್ರಪ್ಪೋತ್ಕರ ||
ಚ್ಛದೆಯಂ ತೀರನವೀನಚೂತಕುಸುಮವ್ರಾಜಾಸವೋನ್ಮತ್ತಪ |
ಟ್ಟದೆಯಂ ನರ್ಮದೆಯಂ ಮಹಾಹ್ರದೆಯನಾವಿಪ್ರಂ ಸಮಂತೆಯಿದಂ ||

ಸೂರಾಸ್ತ್ರ.

ಮುಗಿಯ ಸರೋಜಪಂಡಮಲದೋಪೈ ನವೋತ್ಪಲರಾಜಿ ಜಕ್ರವ |
ಕ್ರಿಗಳ ಮನಕ್ಕೆ ತಾಪಮೂದವುತ್ತಿರೆ ವಿದ್ರಮುಭಂಗಳಾಂತಿ ಕೆ ||
ಯ್ಯುಗೆ ಘನವೀಧಿಯೊಳ ನಿಜಕುಲಾಯತನಕ್ಕೆ ಪಾಪೆ ಪ |
ಕ್ರಿಗಳ ಪರಾಂಬುರಾಶಿಗಿಡೆದಂ ನಳನೀವನಜೀವಿತೇಶ್ವರಂ ||

1. ಈ ಪದ್ಯವು ಶದ್ಧಾನುಶಾಸನದ, 140 ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದೆ.

ಸಮೀರಣ.

ವಿದಳಿತಪುಷ್ಪಸಾರಭಮನಾವಗಮಿಕುಳಿಗೊಂಡು ಕೊಂಡು ಪ |
 ಟ್ಪದಪದವದ್ವಿನೀನಿವಹಕೃತ್ಯದೊಳೊಯ್ಯನೆ ಕೂಡಿ ಕೂಡಿ ಮಾ ||
 ಣದೆ ವಿವಿಧದ್ರವೋತ್ಕ ರದಿಱುಂಬಿನೊಳೆಂಬೆನೆ ನಿಂದು ನಿಂದು ತೀ |
 ಡಿದುದಘಹಾಘಣಂ ಪಥಪರಿಶ್ರಮವಾರಣಮಾಸವಿಾರಣಂ ||

ವಿವಿಧನೀತಿ.

ಹಿತನಪ್ಪ ಭೃತ್ಯನೆಂದುಂ | ಪತಿಗಪಜಯಮಾಗದಂತ ಪೇಱ್ಪುದು ಪತಿ ದು ||
 ವರ್ತಿಯಾಗಿ ದುಷ್ಪಜನಸಂ | ಗತಿಗೆಱಗಿದೊಡೆಱಗಲೀಯದಿಪುರದವೋಘಂ ||
 ಅಹಿದುದನಾಳ್ವನೊಳ ಮಹಿಸಿ ಮಾಣ್ಡಿ ರದೊಯ್ಯ ನ ಪೇಱದಾತನೇ |
 ತಱ ಹಿತನೆಯ್ದ ಕೂರ್ಪವರ ಪೇಱ್ಪುದನಿಂಬೆನೆ ಕೇಳದಾತನೇ ||
 ತಱ ವಿಭು ಮಂತ್ರಿಯುಂ ನೃಪತಿಯುಂ ಬಗೆಗೊಂಡನುಕೂಲವೃತ್ತಿಯೊಳ |
 ಮೆಜೆದಿರೆ ಕೂಡುಗುಂ ನಿಖಿಳರಾಜ್ಯವಿಭೂತಿಗಳಾವಕಾಲಮುಂ ||
 ಸುರಪತಿ ಗೃಧ್ರನಾಗಿ ತಗುಳಲ ಮಹೆವೊಕ್ಕ ಕಪೋತನಂ ಜಿತಿ |
 ಶ್ವರಕುಲಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶಿಖಿಯೆಂಬ ನೃಪೋತ್ತಮನಾತ್ಮವೂಂಸಮಂ ||
 ಸುರಪತಿಗತ್ತು ರಕ್ಷಿಸಿ ಪಯೋಧಿಪರೀತಧರಿತ್ರಿ ಬಣ್ಣಿಸು |
 ತ್ತಿರೆ ತಳೆದಂ ಕರತ್ನಮಯಚಂದ್ರಕರೋಜ್ಜ್ವಲರುಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯುಂ ||
 ಸಾಲದೆ ಪೆಱರಂ ಪೊಡಮ | ಟ್ಪೊಲೈಲೈಸದೆ ನಿಚ್ಚ ವಯಣಮಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನಿ ||
 ದಾರಲಯದೊಳೆದುರ್ ಬಾಱ್ಪುದೆ | ಮೂಲೋಕಮನಾಳ್ವ ಸುಖದಿನಗ್ಗಳಮ
 ತ್ತೇ ||

ಪುರುಷಂ ದೈವಮೆ ಕರಣೆಂ | ದಿರಲಾಗದು ತನಗೆ ತಾನೆ ಮಾಡದು ದೈವಂ ||
 ಪುರುಷಾರ್ಥಂಗೈಯ್ಯುತ್ತಿರೆ | ಪರಮಾರ್ಥಂ ದೈವಮುಂ ಕೃತಾರ್ಥಂವಾಱ್ಕುಂ ||
 ನಂಬಿಸರನ್ನರಪ್ಪರುಮನೇತಱದಿಂ ಸಲೆ ನಂಬೆ ಪಾಣ್ಣಿಯರ |
 ನಂಬಿಸರಂತನೇಕವಿಧದಿಂದೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡೆ ಪೆಂಡಿರಂ ||
 ನಂಬಲೆ ಆಗೆ ನಂಬದಿರಲಾಗವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಱಲಾಗದೇ |
 ನೆಂಬುದಿದರ್ಕೆ ತಕ್ಕು ದನೆ ಬಲ್ಲವನುಳ್ಳೊಡೆ ದೇವನಲ್ಲನೇ ||

ಮಧುಸೂದನದೇವ. 1147.

ಈತನು ದಾವಣಗೆರೆಯ 41 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನ
 ದಲ್ಲಿಯು—

ಶ್ರೀವೀರಪಾಂಡ್ಯದೇವಮ | ಹೀವಲ್ಲಭಮಹಿತಪಾದಪರಮಾರಾಧ್ಯ ||
 ಶ್ರೀವಿಭವರ ಮಧುಸೂದನ | ದೇವರ ವಿರಚಿಸಿದರೆನೆಯ ಶಾಸನಕೃತಿಯುಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಪರ್ಮಜಗದೇಕಮಲ್ಲ (1138—1150) ವರ್ಷದ 10 ನೆಯ ಪ್ರಭವದಲ್ಲಿ — ಎಂದರೆ 1147 ರಲ್ಲಿ — ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ನೋಕಂಬವಾಡಿ 31,000 ಮೊದಲಾಗಿ ಪಲವುಂ ದೇಶಂಗಳಂ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ವೀರಪಾಂಡ್ಯರಾಜನು ಶ್ರೀಶಂಕರನಾರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮಧುಸೂದನದೇವನು ಉದ್ಧಾಮಕವಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈತನು ವೀರಪಾಂಡ್ಯನ ಅಣ್ಣನಾದ ಪಂಡಿತಪಾಂಡ್ಯನಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ

ಅಧಿಕತನವಸ್ತು ವಿದ್ಯಂ | ಮಧುಸೂದನದೇವರಿಂದವೆನೆ ಪಂಡಿತಪಾಂ ||

ಧ್ಯಧರಾಧಿಪತಿಯ ಪೋಲ್ವಿಗೆ | ಬಧಿರಧರಾಧೀಶರೆಂತುಮೇಂ ಬಂದಸರೇ ||

ಎಂಬ ಶಾಸನಪದ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿ ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸಮುದ್ರ.

ಮಕರವ್ರಾತಾಭಿಷಾತೋಚ್ಚೈಶಿತಕಮಠಸಂಘಟ್ಟಿಸಂಸ್ಪರ್ಧಿ ವಿನಾಸ |
 ಪ್ರಕರಪ್ರಕ್ಷೋಭಿತೋದ್ಯುತ ರಳತರತರಂಗೋತ್ಕರಂ ಕ್ಷಿಪ್ತಮುಕ್ತಾ ||
 ನಿಕರಂ ಕಣ್ಣೈಶ್ಚಿಲ್ವಂ ಪಡೆದುದವಿರಳೋತ್ತಾಳಕಲೋಳಮಾಳಾ ||
 ಧಿಕಸಂಘರ್ಷಪ್ರಜಾತಪ್ರಬಳನಘನಧ್ವಾನರಾದ್ರಂ ಸಮುದ್ರಂ ||
 ಅದು ನಾನಾನಕ್ರಚಕ್ರಮಕರಮಕರೋಡ್ಧೀನಸಾರೀನವುಚ್ಚೈ |
 ಚ್ಚೈದವಾತಾಘಾತಭೀತಾಚಳಚಳನಚಳತ್ತುಂಗರಂಗತ್ತರಂಗಾ ||
 ಘದುರಂತಪ್ರಾಂತಮುಜ್ಜಲಂಭಿತಬಹಳತಡಿಜ್ಜಾಳಲೀಳಾವಿನೀಳಾಂ |
 ಬುದಬಿಂಬಾಡಂಬರಂ ಕಣ್ಣೆ ನವುದು ಲಹರೀಲೋಳಬಾಳಪ್ರವಾಳಂ ||

ಚಾಳುಕ್ಯಾಸ್ವಯಾವತಾರ.

ಶ್ರೀರಮಣೀರಮಣಿನ ಗಂ | ಭೀರತರೋದಾರನಾಭಿಕಾಸಾರಸರ ||
 ದ್ವಾರಿಯೊಳಾದುದು | ಸಿತಸರ | ಸೀರುಹಮತಿಬಹಳಸುರಭಿಪರಮಳಮಿಳಿತಂ ||
 ಜಳರುಹಜಠರನ ಜಠರದ | ಜಳಜಾತದೊಳೊಗೆದ ಜಳಜಾತನ ಹೃದಯ ||
 ಸ್ಥಳ ಜಳರುಹಜಾತಂ ನಿಜ | ಕುಳಾದಿಭೂತಂ ಹರೀತನತಿವಿಖ್ಯಾತಂ ||

ತೈಲಪಸ್ತುತಿ.

ಗಣನಾತೀತವಿಚರದ | ಪ್ರಣತಪ್ರಣತಾವನೀಪಕವನೀಪಕಮಾ ||
 ಗಣನಾಗಣಪ್ರದಾಯಕ | ರಣವಿತರಣಗುಣವಿನಿರ್ಜಿತೈಲಂ ತೈಲಂ ||

ಚಂದ್ರ.

ನಿಜವೆನಲಂಬುಜಜನನಾ | ಬ್ಧಿ ಜನನಮುನಿನಯನಜನನವೆಂಬೀಜನನ ||
 ತ್ರಿಜನನಮನೆಯ್ವಿ ಸೋಮಂ || ತ್ರಿಜಾತನಂತತ್ರಿಜಾತನಿದು ಚಿತ್ರತರಂ ||

ರಾಜರಾಜಪಾಂಡ್ಯಸ್ತುತಿ.

ನೆನೆನೆನದು ರಾಜರಾಜೇಂ | ದ್ರನ ಪೃಥುಳಗದಾಕನಿಪ್ರತಾಪಮನಹಿತಾ ||
 ವನಿಭೃನ್ನಿ ಕಾಯಮಂಭೋ | ಭಿನಿಲೀನಂ ಮಿಡುಕಲಣ್ಣದಚಳಮೆನಿಕ್ಕುಂ ||

ವೀರಪಾಂಡ್ಯಸ್ತುತಿ.

ಕರವಾಳಾಘಾತಶಾತಾಹಿತಕರಿವಿಲುತದ್ಧಂತಶಲ್ಕಂಗಳಿಂ ತ |
 ತ್ವರಿಬಹೋದ್ಧಮಹೇಮೊಭರಣಿರಣದಿಂ ತತ್ಪತಾಕಾಸ್ತ್ರವಮೂಂ ||
 ಬರಕೆತ್ತೋದ್ಧೋತದಿಂ ತದ್ರುಧಿರವಿಸರಕಾಸಾರಿಕಾಪೂರದಿಂ ಪಾಂ |
 ಡುರಿತಂ ಪೈಕಂಗಿತಂ ಕರ್ಬುರಿತಮರುಣಿತಂ ವೀರಪಾಂಡ್ಯಾಚರಂಗಂ ||
 ವಿಜಯಶ್ರೀಪತಿಪಾಂಡ್ಯಭೂಭುಜುಜಾವಷ್ಟಂಭವಿತ್ರಸ್ತವೈ |
 ರಜನಾಧೀಶರ ದೇಶದೋಳ ತಿಲಕಪುನ್ನಾ ಗಾಂಜನಸ್ಯಂದನ ||
 ಧ್ವಜಬಾಣಾಸನಸಾಲಕಾಂಜನಸಿತಚ್ಚತ್ರಂಗಳೆಂದುಂ ಕುಜ |
 ವ್ರಜದೋಳ ತೋಪುಫು ನೋಡೊಡ್ಡಿಲ್ಲಿತರವಸ್ತು ಸೋಮನಾಮಂಗಳಿಂ ||
 ಅದಿರದಿರಿರಿದಿರಿದಿರಿದು | ವದಟರನದಟಲೆದು ಬೆದಲೆ ಬೆಂಕೊಂಡು ಸಮ ||
 ಸ್ತದಿಗಂತರಮಂ ಪುಧಿದೊಡ | ವಿಧ ಜಸದಿಂದೆಸೆವನಸದಳಂ ಪಾಂಡ್ಯನೃಪಂ ||

ಮೇಘುಚಂದ್ರ. 1148.

ಈತನು ಪುಟ್ಟಪಾದಕೃತಸವನಾಧಿಶತಕಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು 1148 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. 1. ಈತನು 1177 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. 2 ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು—'ವಿತ್ತಯಶೋನಿಧಿಪಂಪನ ಸುತ್ತಿಗೆ ತಿಳಿವಂತು ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸಗನ್ನಡದಿಂ'—ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪಂಪನು ನಾಗಚಂದ್ರನೇ ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮಗನಿಗೋಸ್ಕರ ಈತನು ಈವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು. 3

ಉದಯಾದಿತ್ಯ. ಸು. 1150.

ಈತನು ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರವೆಂಬ ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ರಚನಾಚಾರುರಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಇನ್ನೂ

1. Indian Antiquary Vol. XIV, p. 14.
 2. ಶ್ರ. ಚಿ. ತಾ. 42. 3. 83ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಾವುವೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

“ವಸುಧಾನಾಥನ ಸೋಮನಾಥನ ಸುತಂ ಚೋಳೋದಯಾದಿತ್ಯಂ,”
 “ಸೋಮವುಹೀಭೃನ್ನಂದನಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಆವನೋ ಒಬ್ಬ ಸೋಮನಾಥನೆಂಬ ಚೋಳರಾಜನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಒದವಿದೊಂದು ತಮಂ ಜಗಕ್ಕೆ ಪಟಿವನ್ನಂ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನ |
 ಕ್ಕುದಯಾದ್ರೀಂದ್ರಕೆ ಬಸಾ ಪರ್ಮೆ ಮೆಪೆವನ್ನಂ ಸತ್ತ್ವವಿಪ್ರೋಲ್ಲಸ ||
 ದ್ವಂದನಾಂಭೋರುಹಪಂಡಮುಳ್ಳಲವಿನಂ ಭೂಮಂಡಲಾಧೀಶನ |
 ಪ್ಪುದಯಾದಿತ್ಯನುದಾರಕಾರ್ಯನೆಸೆದಂ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾಧರಂ ||

ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಉದಯ, ಉದೆಗ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಕವಿರತ್ನಶೇಖರ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ, ರಾಜಸುಕವಿರತ್ನಾಭರಣ, ಕವಿರಾಜಶೇಖರ, ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

‘ಒದವಿದ ಮುಂಜನ ಭೋಜನ | ವಿದಿತಶ್ರೀಹರ್ಷನುದಯಮತ್ಕೃತಿಯೊಳ’
 ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಭೋಜನು 1004 ರಿಂದ 1059 ರ ವರೆಗೆ 1 ಆಳಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಜಿಯನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಹದಿನೆಂಟೆಂಟೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ—

ಉದಧಿಪುರಾಧಿಪಸುತಮಂ | ತ್ರದೂತಗಮನಾಜಿವಿರಹಪರಿಣಯಸುರತ ||
 ತುಂದಿನೇಶಚಂದ್ರಮಧುಕುಂಭ | ದುದಕವನಸ್ವತಿಯೆ ಕೃತಿಗೆ ಪದಿನೆಂಟೆಂಟೆಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಈ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1248 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ಪ್ರೌಢಪುತ್ರನು 12 ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಕ್ಷೀಣದಶೆಗೆ ಬಂದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈತನು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಜನಾಗಿದ್ದಿರಲಾರನು. ಅವ ದೊರಿಯಲ್ಲಿ ಯೋ ಸಾಮಂತರಾಜನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1160 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಾಳವನು (18 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ರಸರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಈತನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

1. 997 ರಿಂದ 1059 ರ ವರೆಗೆ—ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, Dutt's Civilization of Ancient India, Vol. II, p. 82.

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಜ, ಭೋಜ, ಶ್ರೀಹರ್ಷ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ; ಆವ ಕನ್ನಡಕವಿಯು ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿ ಮುಂತಾದುದನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಸದಮಲಕಾಂತಿಯಿಂ ಸಮತೆಯಿಂ ಸುಕುಮಾರತೆಯಿಂದೆ ಭಿನ್ನಭಾ |
 ವದೆ ಸುತಲಕ್ಷ್ಯದಿಂ ಸಕಲಭೋಗದಿನ್ನುಜ್ಜ್ವಲರೂಪದಿಂ ಪೊದ ||
 ತೊಂದವಿದ ಕಾವ್ಯದಿಂ ಕವಿಶಿಖಾವುಣಿಯಾದುದಜಿಂದವಾದನಿಂ |
 ತುದಯನ್ಯಪೇಶ್ವರಂ ನೃಪಕವೀಶ್ವರಂ ಕವಿರಾಜಶೇಖರಂ ||

ಇದಲ್ಲದೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಸ್ತುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರ.

ಇದು ಸಣ್ಣ ಗ್ರಂಥ; ಇದರೊಳಗೆ 72 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (1) ಕಾವ್ಯಭೇದ, (2) ರೀತಿ, (3) ರಸ, (4) ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳು, (5) ಅಲಂಕಾರಗಳು ಇವುಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಚಂದ್ರಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳು ಪ್ರಾಯಶಃ ಒಂದೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ. ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಚತ್ತಾಣ, ಬೆದಂಡೆ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಭೇದಗಳನ್ನು ಈತನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳ ಭಾಷಾಂತರವಾಗಿವೆ.

ಈತನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ರೂಪಕ.

ಸಸಿಯಂ ಪೋಲ್ವುದು ಮೊಗಮೆಂ | ದುಸಿರದೆ ನಗೆಮೊಗಮೆ ಸಸಿ ದಲೆಂದಿಂತು
 ಸಮಂ |
 ತುಸಿವೊಡೆ ರೂಪಕಮಕ್ಕುಂ | ವಸುಧಾಧಿಪ ರಾಜಸುಕವಿರತ್ನಾ ಭರಣಾ ||

ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ.

ಇರೆ ವಸ್ತುವೊಂದು ತನ್ನಯ | ಪರಿಯಿಂ ಬೇಜೊಂದನದಪೊಳುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸುವಾ ||
 ಪರಿಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾಲಂಕೃತಿ | ಬಿಂದುವು ನಗುವಂತೆ ಬಿರೆಯಿಯಂ ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳ ||

ರಸವತ್ತ.

ಉದೆಗೆನೊಳಾಂಪರಾಶ ಮುಳಿದೊಡಂತಕನಾಂತೊಡೆ ಕಂಡದಿಂಡೆಯಂ |
 ಕೆಡಲುಪನೊಡ್ಡಿ ಧಾನಗಳನಿರ್ಕಡಿಮಾಡುವನಾತನೊಳ್ಳಸಂ ||

ಬೆದಚೆಸದಾರನೋಡಿಸದದಾರನದಾರನುದಾತ್ತ ಬೈನ್ಯದೊಳೆ !
 ಪುದಿಯಿಸದಾರನಾಗಿಸದು ತಾಪಸವೃತ್ತಿಯನಬ್ಬಲೋಚನೇ ||

ಸುಮನೋಬಾಣ. ಸು. 1150.

ಈ ಕವಿ ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಜನ್ಮನು ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜೈನಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ “ಪುಷ್ಪಬಾಣ” ಎಂದು ಈತನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈತನೂ ಅವುದೋ ಒಂದು ಜೈನಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಈತನು ‘(ಕವಿ) ಭಾಳಲೋಚನ’ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಜನ್ಮನ (1209) ತಂದೆಯೆಂಬುದು ಆತನ ಯಶೋಧರಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ—“ಭಾಳಲೋಚನಂ ಕವಿಸುಮನೋ ಬಾಣನ ಮಗನೆಂದಖಿಳ| ಕ್ಷೋಣಿಗೆ ಪೆಸರಾಯ್ತು . . . . .” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮನು “ಶಂಕರಪುತ್ರಂ ಕವಿ ಕಮ್ಮೆವಂಶನಧಿಕಜ್ಞಂಕಾಶ್ಯಪಂ” ಎಂದೂ, “ಶಂಕರಶುದ್ಧಾಂತಾಂಗನಾಗಂಗಿ ಗೇನುದಯಂಗಿಯ್ದನೊ ಕಾಶ್ಯಪೋದ್ಭವಕರಂ ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನಾಕರಂ” ಎಂದೂ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿಯ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಶಂಕರ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಕಮ್ಮೆವಂಶದವನೆಂದೂ ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನೆಂದೂ ಈತನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಗಿಯೆಂದೂ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. **ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು** (ಸು. 1245) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ತಾನು “ಯಾದವಕಟಕಾಚಾರ್ಯ ಕವಿಸುಮನೋಬಾಣನ ಚಾಮಾತ್ಯ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಾವನೆಂದೂ, ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಗನಾದ **ಕೇಶಿರಾಜನು** (ಸು. 1260) ಶಬ್ದಮಣಿರವಣದಲ್ಲಿ ‘ಕವಿಸುಮನೋ ಬಾಣನ ಯಾದವಕಟಕಾಚಾರ್ಯನೆವ ದಾಹಿತ್ರನೆನಾಂ’ ಎಂಬುದರಿಂದ ಕೇಶಿರಾಜನ ಮಾತಾಮಹನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು “ಯಾದವಕಟಕಾಚಾರ್ಯನು” ಎಂದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೂ ಕೇಶಿರಾಜನೂ ಹೇಳುವ ಅಂಶವನ್ನೇ ಜನ್ಮನೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಜನನಾಥಂ ಜಗದೇಕನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾನಾಗವ |
 ಮಗನಿದಾನೀಂತನಶರ್ಮವರ್ಮನೆ ಗಡಂ ಜನ್ಮಂಗುಪಾಧ್ಯಾಯನಿಂ ||
 ದು ನೈಸಿಂಹಕ್ಷಿತಿಪಾಲನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾರಂಬ ಸೂ |
 ಕ್ತಿನವೀನೋಜ್ಜ್ವಲಬಾಣನಪ್ಪ ಸುಮನೋಬಾಣಂ ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠರೊಳೆ ||

ಇದರಿಂದ ಜನ್ಮನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾದ ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ಚಾಳುಕ್ಯರಾಗದೇಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿಯೂ ಜನ್ಮನ ತಂದೆಯಾದ ಸುಮನೋಬಾಣನು ಬಲ್ಲಾ

ಳನರಸಿಂಹನಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಲ್ಲಾಳನರಸಿಂಹನು 1138 ರಿಂದ 1171 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1150 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಜನ್ಮ, ಕೇಶಿರಾಜ ಮೊದಲಾದವರು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿ ಸಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿಯ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಶಂಕರ ಎಂದು ಜನ್ಮನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಸುಮನೋಬಾಣ ಎಂಬುದು ಇವನ ಬಿರುದಾಗಿರಬಹುದು. “ನವೀನೋಜ್ಜ್ವಳಬಾಣನಪ್ಪ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಅಭಿನವಬಾಣ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಇದ್ದಂತೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕವಿಗೆ ಶಂಕರ ಎಂದೂ, ಈತನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಗಂಗೆ ಎಂದೂ, ಅಳಿಯನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂದೂ ಹೆಸರುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವರು ಸ್ಮಾರ್ತರಾಗಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಜೈನಸುತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರಬಹುದು.

ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ. ಸು. 1150.

ರುದ್ರಭಟ್ಟನು (ಸು. 1180) ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ “ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನ ಜತಿ. . . . ಮತ್ಸ್ಯತಿಯೊಳಿಕೆ” ಎಂದೂ, ಕೇಶಿರಾಜನು (ಸು. 1280) ಇತರಕವಿಗಳೊಡನೆ ಇವನನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ “ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನ. . . . ಸುವಾರ್ಗಮಿದಱೊಳಿಲಕ್ಷ್ಯಂ” ಎಂದೂ ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಗೌರವಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈತನು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ರಟ್ಟಕವಿ (ಸು. 1200) ತನ್ನ ರಟ್ಟಮತದಲ್ಲಿ “ಚಂದಿರಭಟ್ಟರ ದಯೆಯಿಂ | ಸಂದೆಯಮೂವಿಲ್ಲದಂತು ಕಲ್ಪುದು ವ. ಚೆಯಂ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರುದ್ರಭಟ್ಟಕೇಶಿರಾಜರು ಹೇಳುವ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನೂ ರಟ್ಟನು ಹೇಳುವ ಚಂದಿರಭಟ್ಟನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಹಾಗಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈತನು ಒಂದು ವ್ಯಷ್ಟಿಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬೇಕು. ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1150 ರಲ್ಲಿ—ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಶಾಂತಿವರ್ಮ. ಸು. 1160.

ಈ ಕವಿಯನ್ನು ರುದ್ರಭಟ್ಟನು (ಸು. 1180) “ಶಾಂತಿವರ್ಮನ ನಯಂ” ಎಂದು ಹೊಗಳುವುದರಿಂದ ಈತನು ರುದ್ರಭಟ್ಟನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ನಂಜುಂಡನು (16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ಕುಮಾರರಾಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಇತರ

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಗಜಗನ ಗುಣವರ್ಮನ ನಾಗಚಂದ್ರನ| ಸುಜನೋತ್ತಂಸನಸಗನ ||

ಸುಜನರನ್ನನ ಶಾಂತಿವರ್ಮನ ಪದಸರ| ಸಿಜಗಳಿಗೊಲಿದೆಜಗುವೆನು ||

ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಎರಡನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನು (ಸು. 1235) ತನ್ನ ಪೂರ್ವಕನಾದ ಒಬ್ಬ “ನಾಲ್ವಿಭು” ಶಾಂತಿವರ್ಮನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ. ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಹೇಳುವ ಶಾಂತಿವರ್ಮನಿಗೂ ಈ ಶಾಂತಿವರ್ಮನಿಗೂ ಅವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕವಿಯನ್ನು ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನಿಗೆ ಹಿರದೆ—ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1160 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ವೃತ್ತವಿಲಾಸ. ಸು. 1160.

ಈತನು ಧರ್ಮಪರೀಕ್ಷೆಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಕೃತ್ಯಾಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಉದ್ಭೃತವಾಗಿವೆ.

ಈತನು ಜೈನಮತದವನು; ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇವನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಜೈನಗುರುಗಳಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶುಭಕೀರ್ತಿವ್ರತಿ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕಮಾಘಣಂದಿಯತಿ, ಭಾನುಕೀರ್ತಿಯತಿ, ಧರ್ಮಭೂಷಣ, ಅವನ ಮಗ ಅಮರಕೀರ್ತಿ (ಕವಿಯ ಗೆರು), ಅಭಯ ಸೂರಿವಾದೀಶ್ವರ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

(1) ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭಕೀರ್ತಿ 1115 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಮೇಘಚಂದ್ರನ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದೂ 1, ಮಾಘಣಂದಿಸೈದ್ಧಾಂತಿಕನು ಸುಮಾರು 1120 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನೆಂದೂ 2, ಭಾನುಕೀರ್ತಿ 1163 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ 3 ದೇವಕೀರ್ತಿಯ ಸಧರ್ಮನೆಂದೂ 4 ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (2) ಅಭಯಸೂರಿ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೂ 5 ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಸಾವಂತಿದ್ದ ಈ ಬಲ್ಲಾಳನನ್ನು ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯ ಮಗನಾದ ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತನು ಗುಣಪಡಿಸಿ ಕ್ರಮಣಬೆಳ್ಳೊಳೆದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿದಂತೆಯೂ 5 ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. 1117 ರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳೊಳೆದ ಜೈನಗುರುಗಳು ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದರು 6 ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ ಬೆಳ್ಳೊಳೆದ ಮೊದಲನೆಯ ಚಾರುಕೀರ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈತ

1. ಶ್ರ. ಜಿ. ಶಾ. 50, 55. 2. Indian Antiquary Vol. XIV. ತೇರದಾಳದ ಶಾಸನ.
3. ಶ್ರ. ಜಿ. ಶಾ. 39. 4. ಶ್ರ. ಜಿ. ಶಾ. 40. 5. ಶ್ರ. ಜಿ. ಶಾ. 105.
6. Rices Mysore Vol. I, p. 461.

ನು ಪಾಸಿಪಾಡಿದ ಬಲ್ಲಾಳನು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಅಣ್ಣನೇ (1101—1104) ಆಗಿರಬೇಕು. ಚಾರುಕೀರ್ತಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ಅಭಯನೂರಿ ಸುಮಾರು 1120 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು. (3) ಶ್ರ. ಬಿ. 111 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿಯ ಕಿಷ್ಯ ಶುಭಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ, ಈತನ ಕಿಷ್ಯ ಧರ್ಮಭೂಷಣನೆಂದೂ, ಇವನ ಕಿಷ್ಯ ಅಮಲಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಶುಭಕೀರ್ತಿ 1115 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಮೇಘಚಂದ್ರನ ಸಮಕಾಲದವನಾದುದರಿಂದ 1 ಆತನ ಕಿಷ್ಯನಾದ ಧರ್ಮಭೂಷಣನೂ ಇವನ ಕಿಷ್ಯನಾದ ಅಮಲಕೀರ್ತಿಯೂ ಸುಮಾರು 1150 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಶ್ರ. ಬಿ. 111 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಭೂಷಣನ ಕಿಷ್ಯ ಅಮಲಕೀರ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ವೃತ್ತವಿಲಾಸನು ಧರ್ಮಭೂಷಣನ ಕಿಷ್ಯ ಅಮಲಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಗುರುವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಗುರುಗಳ ಆನುಪೂರ್ವಿಗೂ ವೃತ್ತವಿಲಾಸನು ಹೇಳಿರುವ ಆನುಪೂರ್ವಿಗೂ ಐಕಕಂಠ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಅಮಲಕೀರ್ತಿ ಅಮಲಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳೂ ಬುಟ್ಟನದೇ ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವೃತ್ತವಿಲಾಸನು ಸುಮಾರು 1160 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪಾಠಕರು—ವೃತ್ತವಿಲಾಸನು 13 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.² ಆವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೋ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ದೇವಚಂದ್ರನು ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ “ಬಲ್ಲಾಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮರಕೀರ್ತಿರಾವುಗಳಯತಿಯರ ತಿಷ್ಯಂ ವೃತ್ತವಿಳಾಸನೆಂಬಂ ಸಂಸ್ಕೃತಧರ್ಮಪರೀಕ್ಷೆಯಂ ವಸ್ತುಕವಾಗಿ ವರಾಡಿದಂ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕವಿ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. “ಕವಿತಾಚಾತುರ್ಯರ ತಿರ್ದುಗೆ ಮದೀಯಕೃತಿಯಂ ದಯೆಯಿಂ” ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಜಿನಪದಸೇವಕಂ ಜಿನಮುನೀಂದ್ರಪದಾರ್ಚಕನನ್ಯದೈವಮಂ |
ಕನಸಿನೋಳಾದೊಡಂ ನನೆಯದುತ್ತಮು : . . . . . ನುದಾರಮೇರು ಸ ||
ಜ್ಞಾನನಿಧಿ ಸತ್ಯಶಾಚಗುಣದಾಗರವಾಜ್ಞೆಯ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆಂ |
ದನುನಯದಿಂದೆ ಕೀರ್ತಿಪುದು ವೃತ್ತವಿಳಾಸನನೀಜಗಜ್ಜನಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ —

ಧರ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ.

ಅಮಿತಗತಿಯೆಂಬವನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಧರ್ಮಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಈ ಕವಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿವಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿಮಾಡಿ “ಮುನ್ನಿನ ಚಾರುಸಂ

1. ಶ್ರ. ಬಿ. ಕಾ. 55.

2. Indian Antiquary. Vol. XII. p. 20.

ಸ್ಯುತದ ಧರ್ಮಪರೀಕ್ಷೆಯಂ ಸನ್ನುತಮಾಗೆಯಿಲ್ಲರಣಿವಂತುಟು ಕನ್ನಡದಿಂ ಪೇ
 ಷ್ಡಿಂ" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವು; 10 ಆಶ್ವಾ
 ಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ:—ಮನೋವೇಗಪವನವೇಗರೆಂಬ ರಾ
 ಜಕುಮಾರರು ವಾಟಲೀಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೇರಿಯನ್ನು
 ಹೊಡೆದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರಲು, ಅಲ್ಲಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಂದು—ವಿಧ್ವಾಂಸರಾದವರು ವಾದಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದು ಭೇರೀರವ
 ನ್ನು ಮಾಡಿ ವಾದದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಮೇಲೆಯೇ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧ
 ತಿ ಇದೆ. ನೀವು ಅವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ರಾಜಕುಮಾರರು—
 ನಮಗೇನೂ ತಿಳಿಯದು, ಸುಮ್ಮನೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು—ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಿಂ
 ಹಾಸನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಳಿದು ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು
 ಹೇಳಿ ಅವರ ಮತವನ್ನು ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಜಯಪತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿ
 ದಂತೆಯೂ ಜೈನಮತದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಂತೆಯೂ-ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು—

ಇದು ದುರಿತತಿಮಿರರವಿರುಚಿ | ಯಿದು ಸತ್ಕೃವಲ್ಯಪದದ ನಿಶ್ರೇಣಿ ಸಮಂ ||

ತಿದು ರತ್ನತ್ರಯಖನಿಯಿನಿ | ಪುದು ಧರ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ ಭವ್ಯಜನಹಿತಕರಣಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನಜಿನನನ್ನು
 ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಯಕ್ಷಿಯಕ್ಷರನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ತೋ
 ತ್ರವಾಡಿ ಅನಂತರ ಕೇವಳಿಗಳು ಮೊದಲಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಹೇಮದೇವರವರೆಗೆ 1 ಗುರು
 ಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—

ಇದು ವಿನಮದಮರಮಕುಟತಟಘಟಿತಮಣಿಗಣಮರ್ದೇಚಿಮಂಜರೀಪುಂಜ
 ರಂಜಿತ ಪಾದಾರವಿಂದ ಭಗವದರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರವದನವಿನಿರ್ಗತಶೃತಾಂಭೋಧಿವ
 ಧನಸುಧಾಕರಂ ಶ್ರೀಮದಮರಕೀರ್ತಿರಾವುಳ್ಳವ್ರೀಶ್ವರ ಚರಣಸರಸಿರುಹವಟ್ಟ
 ದಂ ವೃತ್ತವಿಳಾಸವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಧರ್ಮಪರೀಕ್ಷೆಯೋಳ'—

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಅಲಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ
 ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

1. ಕೇವಳಿಗಳು, ಶ್ರುತಕೇವಳಿಗಳು, ಅನುಬಂಧಕೇವಳಿಗಳು, ಕೊಂಡಕುಂದ, ಸಮಂತ
 ಭದ್ರ, ಗೃಹಪಿಂಞ, ಬಳಾಕಪಿಂಞ, ಮಯೂರಪಿಂಞ, ಉಳಾಕಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ್ಯ, ಜನಸೇ
 ನ, ವೀರಸೇನ, ಶುಭಕೀರ್ತಿಪ್ರತಿ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕಮಾಘಣಿಂ, ಧಾನುಕೀರ್ತಿ, ಧರ್ಮಭೂಷಣ, ಇ
 ದನ ಮಗನೂ ತಿಪ್ಪನೂ ಆದ ಅಮರಕೀರ್ತಿಪ್ರತಿ (ಸ್ವಗುರು), ಹೇಮಾದೇವ, ಅಭಯಸೂರಿವಾಸೀ
 ಶ್ವರ, ಮುನಿವಲ್ಲಭ, ತಪ್ಪುತ್ರ ಚಿಕ್ಕಹೇಮದೇವ.

ಕೋಳಿ.

ಪರಿಹರಿಸಿ ನಿದ್ರೆಯುಡುಗಿದೆ| ಕೊರಲಂ ನಿಮಿರ್ದತ್ತಿ ನೋಡಿ ನಾಲ್ದಿಸೆಯಂ
ಕೇ ||
ಸರಮಂ ಬಿದಿದ್ವೇಷಂಕೆಯ| ನೆರಡಂ ಬಡಿದಲ್ಪು ಕೋಟಿ ಕೂಗಿದುವಾಗಳೆ ||

ಸೂರೋದಯ.

ತಳತಳಿಸಿ ಪೂಳವ ಪೊಸಕೆಂ| ದೃಗಳ ಪಾವಣವೊ ಕಮಲಿನಿಯ ರಾಗದ ಪೆ ||
ವಳವಿಗೆಯೊ ಪೇಟೆಮನೆ ಕಂ| ಗೊಳಿಸಿದುದರುಣೋದಯಂ. ಸುರೇಂದ್ರನ
ದನೆಯೊಳೆ ||

ಬಾಡಿತು ನೆಯ್ದಲೋಡಿತು ತಮಂ ತೆಗೆದೋಡಿತು ದೈತ್ಯಸಂಕುಳಂ |
ತೀಡಿತು ಸೌರಭಂ ನಲಿದು ನೋಡಿತು ಪಂಕಜವಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟದಂ ||
ಪಾಡಿದುವೆಯ್ದ ಕೋಕಮಿಥುನಂ ನೆಜೆ ಕೂಡಿದುವೊಲ್ಪು ಮೂಡಿದಂ |
ಮೂಡಣ ದಿಕ್ಕಿ ನೊಳೆ ತೊಳಗುತುಂ ಬೆಳಗುತ್ತೆ ಸರೋಜಬಾಂಧವಂ ||
ಸಸಿಗೆ ಕಳಂಕವೇಜೆ ದನುಜರ್ಗಲಿಲೇಜೆಯುಳೂಕವ್ಯಂದಕು |
ಬ್ಬ ಸಮಾಣವೇಜೆಯುಪ್ಪಳಿನಿಗುಮ್ಮಳವೇಜೆ ಸರೋರುಹಕ್ಕೆ ಸಂ ||
ತಸದೊದವೇಜೆ ಕೋಕಮಿಥುನಕ್ಕೆ ನುರಾಗತೆಯೇಜೆ ಲೀಲೆಯಿಂ |
ಬಿಸರುಹಮಿತ್ರನಂದುದಯಸರ್ವತಮಂ ಭರದಿಂದಮೇಟಿದಂ ||

ನಕ್ಷತ್ರ.

ನಲನಗಲಕೆ ತೀವಿದ ಕೆ| ಟ್ತಲೆಯಂ ಕಳೆಯಲ್ಕೆ ಗಗನತಳದೊಳೆ ಪಲವುಂ ||
ಬೆಳಗಂಡಿಗಳಂ ಸಮದಂ| ಜಳಜಜನೆನೆ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿದುವು ಭಗಣಂಗಳೆ ||

ಮೇಲೋಗರ.

ಹೂಗಲ ಹಡಲಂ ಕು(?)ಳಂ| ಕೂಗಲಿ ಕೂಪ್ಪಾಂಡವವರಬದಣೆಗಳೆಂ ಲೀ ||
ಸಾಗರೆ ಮಾಡಿದ ಸವಿಮೇ| ಲೋಗರಮಂ ತಂದು ಬಡಿಸಿದರೆ ಮಾನಿನಿಯಾರ್ ||

ಮುದುಕ.

ನರದಲಿ ಜೋಲ್ಪು ಪುರ್ಬು ಕುಟಿದಕ್ಷಿಯುಗಂ ತುಟಿಯರ್ತ ಬೋಡೆ ಬಾಯ್ |
ತೆರೆ ಮಸಗಿದರ್ ಮೋರೆಯುಡುಗಿದುರವಕ್ಕು ಳಿಸಿದರ್ ಪೊಟ್ಟೆ ಮೇ ||
ಲೆರೆ ಮಸಗಿದರ್ ಕಾಲೆ ಮುಟಿದ ಬಿನ್ನೂರೆ ಕಂಪಿಪ ಹಸ್ತಮಸ್ತಿಕಂ |
ಪರಿಕಿಸೆ ತಾಪಸಂಗನಗೆ ಪೇಸದೆ ಕನ್ನೆಯನೀಯಬಲ್ಲ ರೇ ||

ಸಮಯಮೂಢತೆ.

ಪೂಸಿದ ಬೂದಿ ತೊಟ್ಟು ಮಣಿಯುಟ್ಟು ತೊವಲೆ ತೆಗೆಗಾಸೆ ಲಾಗುಳಂ |
ಬಾಸಣಿಸಿದರ್ ಜಾದು ಮಸಿಯಸ್ಥಿಯ ಮಾಲೆಯನಿಕ್ಕಿ ಕೊಂಡು ಬು ||

ವೇದಪದೋಪರಂ ಸಮಯಿಯೆಂದು ತಪಸ್ವಿಗಳೆಂದು ನಾಡೆ ಸಂ |
ತೋಷದ ಕಾಣ್ಬುದೇ ಸಮಯಮೂಢತೆಯೆಂಬುದು ವಿಶ್ವಧಾತ್ರಿಯೋಳೆ ||

ಧೂರ್ತಸ್ವಭಾವ.

ಮನೆಯೋಳೆ ಪಾಲುಂಡು ನಿಶ್ಚಿಂತದೆ ಬಳೆದು ಕರಂ ಸಾಧುವಾಗಿದುರ್ತಾ ವಿಂ |
ದಿನಿಸುಂ ಬೆಕ್ಕತ್ತಲಿತ್ತಲೆ ಮಿಡುಕದೆ ಪಲವುಂ ಪ್ರಾಣಿಯಂ ಕಾಣುತುಂ ನೆ ||
ಟ್ಟನೆ ನುಂಗುತ್ತಿ ಕುರ್ಮಂತೀನರರೋಳೆ ಕೆಲಬರ ಧರ್ಮಮಂ ಕೇಳುತುಂ ನೆ |
ಜ್ಜನರೋಳೆ ಬಟ್ಟುಂ ಬಟೆಕ್ಕುಂ ಬಿಡುವರೆ ಕೊಲೆಯಂ ಕೂರಮಂ ಕವ್ಯಚಿ
ತ್ತರ ||

ಸೇತುಬಂಧದ ಪರಿಪಾಸ.

ಅಂದು ಕಪಿವ್ರಜಂ ಪರಿದು ಬೆಟ್ಟುಗಳಂ ನೆಜೆ ಕಿಟ್ಟು ನೆತ್ತಿಯೋಳೆ |
ಸಂದಿಸಿ ಮೂಱುನಾಲ್ಕು ನಡಕಿಲ್ಲಿ ರಿಯಾಗಿರೆ ಪೊತ್ತು ಬೇಗದಿಂ ||
ತಂದು ಸಮುದ್ರಮಂ ಜ್ವಣದೆ ಕಟ್ಟಿದರೆಂಬಿದು ನಿಮ್ಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರದೋಳೆ |
ನಂದ ಪುರಾಣದೋಳೆ ಪದೆದು ಪೇಟ್ಟಿದು ಸತ್ಯವೊ ಮೇಣಸತ್ಯವೋ ||

ಪ್ರಾಕೃತ್ಯವ್ಯಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒರೆದಿರುವ ಭಾಗ
ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಪಾಪ.

ನಲಿನಲಿದಾಡಿ ಪಾಪಮನುಪಾರ್ಜಿಸಿ ತತ್ಪರಿಪಾಕದಿಂದೆ ಕೋ |
ಟಲೆಗೊಳಗಾಗಿ ಬಾಯ್ವಿಡುವ ಮೂಢಜನಂಗಳೆ ಕೃತ್ಯಮೆತ್ತಿಯಿಂ ||
ಜಲಜಲಿಪ್ಪಿಯಂ ಪಿಡಿದು ಬೆಂದ ಬಟೆಕ್ಕೆ ಕನಲೊಂದನಲ್ಲ ಮ |
ಮ್ತುಲಮುಱುಗುತ್ತೆ ಬಾಯಟೆವ ಬಾಲಕಜಾಲಕದಂದಮಲ್ಲವೇ ||
ಬಯಸಿ ನಿಧಾನಮಂ ಸುಕೃತಮಿಲ್ಲದವಂ ಭರದಿಂ ತದಗ್ರಭೂ |
ಮಿಯನಗಟುತ್ತು ಮಿರ್ಬು ನಿಧಿಗಾಣ್ಣೆಡೆಯೋಳೆ ಮರುಳಾಗಿ ಪೋಪ ಮೂ ||
ಪ್ತೆಯೋಳೆ ಪವರ್ಗಮಾರ್ಗದೊಲವಿಂ ಪಲರಂ ಪಿರಿದೋಡಿ ತತ್ತ್ವನಿ |
ಣಿಯಾಜನಿತೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜಡರಪ್ಪಂದೇನಘಶಕ್ತಿ ಚಿತ್ರವೋ ||

ದೈವಮೂಢತೆ.

ಒಗವೆ ದಿನೇಕನಂ ಪರಿವೆ ಸಿಂಧುವನೊಡುವೆ ಗಾಳಿಯಂ ಧಗಂ |
ಭಗಿಸುವ ಕಿಚ್ಚು ನುಟ್ಟು ನೆಲನಂ ಕಜೆವಾಕಳನಿರ್ಪ ಸದ್ಭವಂ ||
ನೋಗಯಿಸಿ ನಿಂದ ಪರ್ಮರಮನುಣ್ಣುಗಳಂ ಬಸಕೆಯ್ಯು ತಮ್ಮೆ ಮು |
ಟ್ಟುಗಳನೆ ದೈವಮಂದೆಱಗುವಾತನೆ ದೈವದ ಮೂಢನಲ್ಲವೇ ||

ಮೋಕ್ಷಚಿಂತೆ.

ಹುಟ್ಟಿದ ಯೋನಿ ಮೆಟ್ಟಿದ ನೆಲಂ ನೆಜೆ ಕೊಳ್ಳದ ಕಾಲಮೂರ್ವಿಯುಂ |
ಮುಟ್ಟಿದ ಭಾವಮೊಂದದ ಭವಂ ಪೆಱತಿಲ್ಲೆ ನೆ ದುರ್ವಿಮೋಹದಿಂ ||

ತಿಟ್ಟನೆ ಓಂದೆ ನೀಂ ತಿಳಿಯದಕ್ಕೆ ಟ ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪಮಂ |
ನೆಟ್ಟನೆ ನೋಡಿ ಕೂಡಿ ಪಡೆ ನಿತ್ಯನಿರಂಜನವೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ||

ಬಲಿಪ್ರದಾನಪುಪಾಸ.

ಕುಣಿಯಂ ಬೇಡಿದೊಡೀವನೊಂದು ಬಡವಂ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಂ ದೈವವಾ |
ಕುಣಿವಿಂಡಿದೊಡೆಗೆಯ್ಪಿಯೊಂದೆರಡುಮೂಱುಂನಾಲ್ಕು ಮಯ್ಯಾಱುಬ ||
ಉಣಿಯಂ ತಿಂದೊಡೆ ಕಾಪಿನರ' ಬಡಿಗುವೋ ನಾಯ' ತಿನ್ನುವೋ ದೈವ
ಮಂ |
ಪೆಱರಂ ಬೇಡುವ ದೈವಮೇಕೆ ಗಡ ಪೇಱಾತೋಳನಿಂ ಕಷ್ಟಮೇ ||

ಬಸವ. ಸು. 1160.

ಈತನು ಷಟ್ಸ್ಥಲವಚನ, ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ವಚನ, ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಘಟಚಕ್ರದ ವಚನ, ರಾಜಯೋಗದ ವಚನ ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಚನಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ "ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ" ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅಂಕಿತವು ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಇವನೇ ಬರೆದಿರಬಹುದು.

ಈತನು ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಇಂಗಲೇಶ್ವರಬಾಗವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಈತನ ಅಜ್ಜನು ಲಿಂಗಭಟ್ಟನು; ತಂದೆ ಬಾಗವಾಡಿಯ ಅಗ್ರಹಾರದ "ಗ್ರಾಮಣೀಮಣಿ, ಭೂಮಿದೇವಾಗ್ರಣಿ, ಶೈವಾಂಬುರುಹತರಣಿ" ಯಾದ ಮಂಡಿಗೆ ವಾದಿರಾಜನು; ತಾಯಿ ಮಾದಾಂಬಿಕೆ; ಇವನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು ನಾಗಾಂಬಿಕೆ. ಈಕೆಯ ಮಗನೇ ಚೆನ್ನಬಸವನು. ಬಸವನ ಸೋದರದ ಮಾವನು ಬಲದೇವನು. ಈತನು ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನಲ್ಲಿ (1156—1167) ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಬಲದೇವನ ಮಗಳಾದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಬಸವನ ಹೆಂಡತಿ. ಈತನಿಗೆ ನೀಲಲೋಚನೆ ಅಥವಾ ನೀಲಮ್ಮ ಎಂಬ ಮತ್ತೆತ್ತಿಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬಸವನಿಗೆ ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಭಟ್ಟ ಮಗನಿದ್ದಂತೆಯೂ, ಆತನು ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಗತಿಸಿದಂತೆಯೂ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವನು—ಪುಷ್ಪವಿದ್ಯಂತೆ ಮೊಗ್ಗೆ ಯಸರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಶಿವನು; ಪಕ್ಕವಾದ ಫಳವಿದ್ಯಂತೆ ಕಸುಗಾಯಕೊಯ್ದ ಶಿವನು.—ಎಂದು ಪ್ರಲಾಪಿಸಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ 1.

ಬಸವನು ನಂದೀಶ್ವರನ ಅವತಾರವೆಂದು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈತನಿಗೆ ಎಂಟು ವಯಸ್ಸಾದಾಗ ಇವನ ತಂದೆಯಾದ ಮಾದರಸನು ಪ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರಲು ಬಸವನು ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—

1. ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ.

ಜನಕ ಕೇಳಿ' ಳವದೀಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ |
 ವನವೊಲೆನ್ನಂ ಮುಂಜಿಗಟ್ಟುವ |
 ವನವಿದಂತಾಯಿತ್ತಾಗ ನಿನಗವಿವೇಕಿಯಂದದಲಿ ||
 ಜನಿಸಿದಾಗಳೆ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ |
 ನೆನಗೆ ಸದ್ಗುರುವಾಗಿ ಜೋಧಿಸಿ |
 ವಿನುತಕೃಪಾಚಾರವಾರ್ಗದೊಳಿರಿಸಿ ಸಲಹಿದನು ||
 ಸಾರಸಂಸಾರದ್ವಿಜತ್ಸವ |
 ಪಾರಪತಿತವಲಾ ಸದಮಳಾ |
 ಚಾರಸದ್ಗುರುವಿ ನಕರಾಬ್ಜದಿ ಜನ್ಮವಾದಂಗೆ ||
 ಜಾತಿಗೋತ್ರಾತೀತಸದ್ಗುರು |
 ಜಾತನಂ ಬಹುಜಾತಿಗೋತ್ರಸ |
 ಮೇತದುಷ್ಕೃಯದಾಶ್ರಯನ ನೀನೆಂತು ಮಾಡಿದವೆ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕರ್ಮವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು. ಒಳಿಕ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ
 ಬಲದೇವನ ಮಗಳಾದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಲದೇವನ ಕಾಲಾ
 ನಂತರ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ತಾನೇ ಮಂತ್ರಿಯಾದನು. ತರುವಾಯ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದ ಬು
 ದಿಂದ ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ, ಆ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳಿಗೆ
 ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸಹಾಯಮಾಡಿದನು. ಈ ಮತವು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೆಯೇ ಕರ್ಣಾಟ
 ಕಾಂಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ವೀರಶೈವರ ಮತವೂ ಅಧಿಕಾರವೂ
 ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಚೈನನಾದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟು
 ಬಸವನನ್ನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವು
 ಕೈಗೂಡಲಿಲ್ಲ. •ಬಸವನ ಅಧಿಕಾರವು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿ ಅವನ ಕಡೆಯವರು ಹಗೆತೀ
 ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟರು (1167). ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗನಾ
 ದ ರಾಯನುರಾರಿಸೋಯಿದೇವನು ಬಸವನನ್ನು ದಂಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು
 ಕೂಡಿಸಲು ಬಸವನು ಉಳಿವೆಗೆ ಓಡಿಹೋದಂತೆಯೂ, ರಾಜನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು
 ಹೋಗಿ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆಹಾಕಲು ಬಸವನು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿ
 ದ್ದು ಮೃತನಾದಂತೆಯೂ (1168) 1 ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 2 ಆದರೆ ವೀರಶೈವ
 ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈತನು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈತ
 ನು 88 ' ಪವಾಡ'ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಅನೇಕವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. 3 ಈ

1. ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣರಾಣ 5 ನೆಯ ಕಾಂಡ 9ನೆಯ ಸಂಧಿ 18ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ—ಬಸವ
 ನು ಸಾಲಿನಾಪನ ಶಕ 707 ನೆಯ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

2. Journal of the Bombay Br. R. A. S. Vol. VIII. No. XXIV. p. 97.
 Rice's Mysore Vol. I. p. 332.

3. ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣರಾಣ V ನೆಯ ಕಾಂಡ. 4 ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಸವಪುರಾಣ, ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ, ಮುಲಬಸವಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ—

1. ಷಟ್ಸ್ಥಲವಚನ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ವಚನರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರತಿಪಾದಕ ವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಪ್ರತಿವಚನವೂ 'ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ "ಭಕ್ತಿಸ್ಥಲವಚನ—527, ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲವಚನ 240, ಪ್ರಸಾದಸ್ಥಲವಚನ—30, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲವಚನ—58, ಶರಣಸ್ಥಲ—65, ಐಕ್ಯಸ್ಥಲವಚನ—40, ಅಂತೂ ಸ್ಥಲ 6 ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಿಶ್ರ 36 ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಚನ 960" ಇವೆ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ನರ ಕೆನ್ನೆಗೆ ತೆರೆ ಗಲ್ಲಕೆ ಶರೀರ ಗೂಡವಗದ ಮುನ್ನು | ಹಲ್ಲುಹೋಗಿ ಬಿನ್ನು ಬಾಗಿ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಹಂಗಾಗದ ಮುನ್ನು | ಕಾಲಮೇಲೆ ಕಯ್ಯನೂರಿ ಕೋಲ ಹಿಡಿಯದ ಮುನ್ನು | ಮುಟ್ಟಿಂದೂಪ್ಪವಳಿಯದ ಮುನ್ನು ಮೃತ್ಯು ಮುಟ್ಟಿದ ಮುನ್ನು | ಪೂಜಿಸು ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರಾ |

ಅರಗಿನ ಪುತ್ರೈಯನುರಿಯ ನಾಲಗೆಹೊಯ್ದು ಮಾತಾಡುವ ಸರಸಬೀಡೆ ||

ಬಿಣ್ಣೆಯ ಬಿನಕೆಂಗೆ ಕೆಂಡದುಂಡಲಿಗೆಯ ಮಾಡಿ ಚೆಲ್ಲನಾಡಿದರೆ ಹಲ್ಲು ಹೋಹು
ದು |

ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯನ ಶರಣರೂಡನೆ ಸರಸವಾಡಿದರೆ ಅದು ವಿರಸ ಕಾಣರಯ್ಯ |

ಉಳ್ಳವರು ಶಿವಾಲಯಮಾಡಿಸೀಯರು | ನಾನೇ ಮಾಡುವೆ ಬಡವನಯ್ಯ | ಎನ್ನು ಕಾಲೇ ಕಂಭ ದೇಹವೇ ದೇಗುಲ ಶಿರ ಹೊನ್ನ ಕಳಸ ನೋಡಯ್ಯ | ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಯ್ಯ ಕೇಳಯ್ಯ ಸ್ಥಾವರಕ್ಕುಟಿವುಂಟು ಜಂಗಮಕ್ಕುಟಿವುಂಟಿ.

ಅಡಿ ಕಾಲ ದಣಿಯದು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು ದಣಿಯದು ಮಾಡಿ ಕೈದಣಿಯದು ಹಾಡಿ ನಾಲಗೆ ದಣಿಯದು ಸೂಡಿ ತಲೆ ದಣಿಯದು ಬೀಡಿ ಮನಂ ದಣಿಯದು ಇನ್ನು ವೆ ನಾ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಾರೆ ಪೂಜಿಸಿ ಭಜಿಸದೆ ಮನದಣಿಯಲೊಲ್ಲದು ಕೂಡಲಸಂಗಮ ದೇವಾ ನಿಮ್ಮ ದರವ ಬಗಿದಾನು ಹೋಗುವ ಬರವೆನಗೆ.

ಮಡಕೆಯ ದೈವವು ಮರದಲ್ಲಿಯೆ ದೈವವು ಬೀದಿಯ ಕೆಲ್ಲೆ ದೈವವು ಬಿಲ್ಲ ನಾರಿಯೆ ದೈವವು ಕಾಣಿರೈಯೆ ಕೊಳಗವೆ ದೈವವು ಗಿಳಿಯೆ ದೈವವು ಕಾಣಿರೈಯೆ ದೈವ ದೈವವೆಂದು ಕಾಲಿಡಲಿಂಬಿಲ್ಲವು ದೇವನೊಬ್ಬನೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

ಜಾತಿವಿಡಿದು ಸೂತಕವನರಸುವರೆ, ಜ್ಯೋತಿವಿಡಿದು ಕತ್ತಲೆಯನರಸುವರೆ, ಇದೇತಕೊ ಮರುಳು ಮಾನನಾ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವೆಂಬೆ ವಿಪ್ರಶತಕೋಟಿಯೋ?

ದ೯ಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು ಭಕ್ತ ಳಿಖಾಮಣಿಯೆಂದುದು ವಚನ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲನಂಗನ ಕರಣರ ಪರುಷವ ನಂಬು ಕೆಡಬೇಡ ಮನುಜಾ.

2. ಕಾಲಜ್ಞಾನವಚನ.

ಈ ಗ್ರಂಥವೂ ವಚನರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 64 ವಚನಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—

ಕಾಲಕರ್ಮವ ದಹಿಸನು ಬಸವಣ್ಣ ನು ಪೇಟೆದ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನು |
ಕಾಲಧರನ ಭಕ್ತ ರಾಲಿಸಿ ಕೇಳಲು ಮೇಲೆ ಮುಕ್ತಿದೂರಕುವುದು ||

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಿರುತಿಹ ಭ್ರಷ್ಟಮನುಷರು ಎಲ್ಲ! ಕೆಟ್ಟಪಾಪವು ಹರಿವುದಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟು ಹಾಚಿಸಿ ಘಟ್ಟಿಯುಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಿವ ಬಿಟ್ಟು ಕಳುಹುವನು ಮಾರಿಯನು. ಮೂಳಿಯಿಲ್ಲ ಬೆಳಿಯಿಲ್ಲ ಹೊಡೆಯಿಲ್ಲ ಕೆಡೆಯಿಲ್ಲ ನೆಬಿಲಿಲ್ಲ ಉದಕಮುನ್ನಿಲ್ಲ ಮೊಳಿಯಿಲ್ಲ ಸೂರನ ಕಳಿಯಿಲ್ಲ ಗೆಲವಿಲ್ಲ ಉಟಿವಿಲ್ಲ ಆ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ.

ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ, ಘಟಚಕ್ರದ ವಚನ, ರಾಜಯೋಗದ ವಚನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ವಚನರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸುಲಭಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವ. ಸು. 1160.

ಈತನು ಷಟ್ಸ್ಥಿತಿವಚನ, ಕಾಲಜ್ಞಾನ, ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ; ಪದಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ, ಕರಣಹಸುಗೆ, ಮಿಶ್ರಾರ್ಪಣ—ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಬಸವನ ಸಹೋದರಿಯಾದ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯ ಮಗನು. ಈತನು ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನಿಂದ (1156—1167) ಬಹುಮಾನಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಸೊನ್ನೆಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ದರಾಮೇಶನಿಗೆ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ವೀರಶೈವರಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಶಃ ವಚನರೂಪವಾಗಿವೆ; ಎಲ್ಲವೂ ವೀರಶೈವಮತವನ್ನು ಪ್ರತಿಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ—

1. ಕರಣಹಸುಗೆ.

ಇದರೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳು ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಇನ್ನು ಪೃಥ್ವಿ ಸಲಿಲ ಪಾವಕ ಪವನ ಅಂಬರ ರವಿ ಶಕಿ ಆತ್ಮ ಎಂಬುವು ಅಷ್ಟ ಮೂರ್ತಿಯ ಮದಂಗಳು. ಇವಕ್ಕೆ ವಿವರ—ಪೃಥ್ವೀಮದವೆತ್ತಿ ದಲ್ಲಿ ತನುಗುಣಭರಿತನಾಗಿ ಪಸ್ತ್ರಾಭರಣಾನುಲೇಪನತಾಂಬೂಲಮಂ ಬಯಸುತ್ತಿ ಹನು. ಸಲಿಲಮದವೆತ್ತಿ ದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರಭರಿತನಾಗಿ ಎನಗೆ ಬೇಕು, ಮನಗೆ ಬೇಕು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇಕೆ ನುತ್ತಿ ಹನು. ಪಾವಕಮದವೆತ್ತಿ ದಲ್ಲಿ ಕಾಮರಸಭರಿತನಾಗಿ ಕರಸಬೇಕು, ನೋಡಬೇಕು, ನುಡಿಸಬೇಕು, ಆಲಿಂಗಿಸಬೇಕು ಎನುತ್ತಿ ಹನು. ಪವನಮದವೆತ್ತಿ ದಲ್ಲಿ ಪಯುಣಭರಿತನಾಗಿ ಹೋದಹೆ, ಬಂದಹೆ, ಕೊಂಡಹೆ, ಕೊಟ್ಟಹೆ ಎನುತ್ತಿ ಹನು. ಅಂಬರಮದವೆತ್ತಿ ದಲ್ಲಿ ವಾಹನಭರಿತನಾಗಿ ಆನೆ ಬೇಕು, ಕುದುರೆ ಬೇಕು, ಅಂದಳ ಬೇಕು, ಸೇನೆ ತಳತಂತ್ರ ಛಾತ್ರ ಚಾಮರಂಗಳಂ ಬಯಸುತ್ತಿ ಹನು. ರವಿಮದವೆತ್ತಿ ದಲ್ಲಿ ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಭರಿತನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿ ಭೇದಿಸಿ ಕೊಂದಹೆ ತಿಂದಹೆನುತ್ತಿ ಹನು. ಶಕಿಮದವೆತ್ತಿ ದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಾಭರಿತನಾಗಿ ಆದೀತೋ ಆಗದೋ, ಇದ್ದೀತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಏನೋ ಎಂತೋ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿ ಹನು. ಆತ್ಮಮದವೆತ್ತಿ ದಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರಭರಿತನಾಗಿ ಎನ್ನಿಂದ ಬಲ್ಲಿದರಿಲ್ಲ, ಎನಗೆ ಇನ್ನಾರು ಇದಿರಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಹಂಭಾವದಿಂದ ಅಹಂಕರಿಸುತ್ತಿ ಹನು. ಇಂತಿವು ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಯ ಮದಂಗಳು.

2. ಮಿಶ್ರಾರ್ಪಣ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಇನ್ನು ಆಚಾರಲಿಂಗ ಮಿಶ್ರಪದ್ಧಿಧಲಿಂಗಾರ್ಪಣದ ವಿವರವೆಂತೆಂದೋಡೆ—
ಆವುದಾನೊಂದು ಅರ್ಪಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುದು ಬೇಕು ಗಣನು ಮೊದಲಾದ ಗಂಧವನಣಿವುದು ಆಚಾರಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಮರದ ತಿಗುಡು ಹಗಿನ ಮೊದಲಾದ ಗಂಧವನಣಿವುದು ಗುರುಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಚಿಗುರು ಮೊದಲಾದ ಪತ್ರೆಯ ಗಂಧವನಣಿವುದು ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಮೊಗ್ಗ ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪದ ಗಂಧವನಣಿವುದು ಜಂಗಮಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಕಾಯಿ ಹಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಫಲಗಳ ಗಂಧವನಣಿವುದು ಪ್ರಸಾದಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಇವೆಲ್ಲವಿಲ್ಲಿಯೂ ಗಂಧವನಣಿವುದು ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಇಂತೀ ಆಚಾರಲಿಂಗದ ಮಿಶ್ರಾರ್ಪಣ.

3. ಪದಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ. 1

ಇದರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬವನು ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ “ಶಿವಯೋಗಸುಮಾರ್ಗಲಕ್ಷಣ” ವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ನೋಡನೋಡಲು ಲಿಂಗದಾಕಾರತಾನಾಗಿ |
ನಾದಬಿಂದುವಿನ ಕಳೆ ಶಿವಕಳೆಯೊಳು ||
ಕೂಡೆ ಬಲಿದಾಲಿಂಗ ತಾನುತಾನಾದಲ್ಲಿ |
ನಾದಬಿಂದುಕಳಾತೀತನಾದ ||

1. ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಇದೆ.

ಸಂಚದೋವರಿಯೊಳಗೆ ಪಂಚಸೂತ್ರವು ಮಿಂಚಿ |
 ಕಂಚುಮಿಂಚಿನ ಸಂಚಲವೆ ನುಂಗಿ |
 ಪಂಚಸೂತ್ರವು ಮಿಂಚಿ ಸಂಚದೋವರಿಯೊಳಗೆ |
 ಪಂಚಮುಖಪರಮಗುರುವಾದ ಕರಣ |

4. ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 27 ಹಾಡುಗಳಿವೆ¹. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಮುಟ್ಟದಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಲಿ ತೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಹಣ್ಣಿನಂತೆ |
 ಬಿಟ್ಟಬಯಲ ತುಟ್ಟತುದಿಯ ಮೆಟ್ಟು ನಿಂದನು ||
 ಸೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ತನುಗುಣದಂಗಲಿಂಗದಾದಿಯಹೆಡು |
 ಹುಟ್ಟುಗೆಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟು ನಿಂದನು |
 ತನುವನಧನವೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧವನು ಮೂರು ಲಿಂಗ |
 ಧನವನಂಗೀಕರಿಸಿ ಅವಪೋಳರ್ಪಿಸುವನು ||
 ತನುಮುಟ್ಟು ಮನಮುಟ್ಟು ಧನಮುಟ್ಟುಯರ್ಪಿಸುವ |
 ಅನುವಲಿದಾತನೆ ತುರೀಯಕೊಪ್ಪುವನು ||

5. ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ವಚನ.

ಇದು ಬಸವವಿರಚಿತವಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ವಚನದಂತೆಯೇ ಇದೆ.

ಮಡಿವಳಮಾಚಯ್ಯ. ಸು. 1160.

ಈತನು ಕಾಲಜ್ಞಾನವಚನಗಳನ್ನೂ ಇತರ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ.—
 ಇವನು ಹಿಪ್ಪಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು; ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಗೆಯುತ್ತ ಮಡಿವಳಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿವಸ ಇವನು ಮಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದಿರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಭವಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಕಲು ಅವನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದನು. ಪಟ್ಟಣದ ಜನರು ಬಿಜ್ಜಕರಾಯನಲ್ಲಿ ದೂರನ್ನು ಜೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ದೊರೆ ಮಾಚಯ್ಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಭಟರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬನು—ಶಿವಶರಣರ ಮಹಿಮೆ ತಿಳಿಯದೆ? ಏತಕ್ಕೆ ದುಡಿಯುತ್ತೀಯೆ—ಎನಲು, ರಾಜನು ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಮಾವಂತರನ್ನು ಕರೆ

1. ಇವುಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಕನ್ನಡನ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ.

ಯಿಸಿ ಮಾಚಯ್ಯನನ್ನು ಅನೆಯಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಆಚ್ಛಾಪಿಸಿದನು. ಮಾ
ಚಯ್ಯನು ಆ ಆನೆಯೊಡನೆ ಕಾದಿ ಅದನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಡಿವಳಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ, ಮಡಿವಳಯ್ಯನ ತಾ
ರಾವಳಿ ವೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಈತನ ಕಾಲಚ್ಛಾನದಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಎಲ್ಲಾ ಗಣಂಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನಹ| ನೀವು ನಾವು ಬಾಹಂದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲಿ ಭಕ್ತಿಗೆ
ತಾರುಮನೆಯಾದೀತು| ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕಲಿಂಗನಿಷ್ಠೆಗಳಾದಾವು| ಮಹಾಪವಾಡಪುರು
ಷರು ಹುಟ್ಟಾರು| ನಿಂದೆಯಂ ನುಡಿದಾರು| ಅವರಿಗೆ ತೋಟಿ ನಮ್ಮ ಪುರಾತನರು
ಪವಾಡವ ಮೆಪೆದಾರು| ಶಾಂತಿಕಲಿದೇವರು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಲ್ಲದೆ ನಂಬರು||

ಪ್ರಭುದೇವ. ಸು. 1160.

ಈತನು ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ, ಮಂತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಷಟ್ಪಲದವಚನ, ಮಂ
ತ್ರಗೋಪ್ಯದ ಪದ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವಚನ, ಬೆಡಗಿನ ವಚನ, (ಪ್ರಭುದೇವರ) ಕಂದ,
ಕಾಲಚ್ಛಾನದ ವಚನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಅಲ್ಲಮ ಎಂಬ
ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; ಮಾಯಾಕೋಳಾಹಳ ಎಂಬ ಜಿರುದೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.
ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ, ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ ವೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗ
ಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವುದೇನೆಂದರೆ:— ಈತನ ತಂದೆ ನಿರಹಂಕಾರ; ತಾಯಿ ಸುಜ್ಞಾನಿ.
ಇವನ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ ತನ್ನ ತಾಮಸಗು
ಣವನ್ನು ಸ್ತೀರೂಪವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಅಟ್ಟಿದಳು. ಅದು ಬೆಳವೊಲನಾಡಿನ ಬಸವಸೆ
ಯ ರಾಜನಾದ ಮಮಕಾರನೃಪನ ಪತ್ನಿ ವೋಹಿನೀದೇವಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಯೆ
ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಈತನನ್ನು ವೋಹಗೋಳಿಸಲು
ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಈತನು ಅವಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಇವನು ಸದ್ಗುರುವೆನಿಸಿದ ಅನಿಮಿ
ಷನ ಕೈಯೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ ಮುಕ್ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ
ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಸೊನ್ನಲಿಗೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಶಿವತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿ
ಳಿಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಸವನಿಂದ ಸತ್ಕೃತನಾಗಿ ಶೂನ್ಯಸೇಠವನ್ನು
ಹತ್ತಿದನು. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಹದೇವಿಗೆ ನಿರ್ವಾಣಪದವಿಯೆ
ನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಬಸವನಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮುಂಚೆ ಕದಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದನು.

ಇವನು ವೀರಶೈವಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನು; “ಶ್ರೀಮದ್ದೇಶಿಕ ಷಟ್ಪ
ಲಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿ ವಿರಕ್ತಶಿಖಾಮಣಿ ಮಾಯಾಕೋಳಾ
ಹಳಪ್ರಭುದೇವರು” ಎಂದು ಕೆಲವರು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಈತನನ್ನು ವಿಶೇಷಿ
ಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಸಂಗೀತಪ
ದ ವೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ—

1. ಷಟ್ಸ್ಥಿಲದವಚನ.

ಇದು ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಇವರುಗಳ ಷಟ್ಸ್ಥಿಲವಚನದಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 694 ವಚನಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ 15ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಟೀಕು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ವಚನಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಗುಹೇಶ್ವರ, ಗೋಹೇಶ್ವರ, ಎಂದು ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಗೋಹೇಶ್ವರವಚನ ಎಂದೂ ಕರೆವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಹೊಸಮುತ್ತಿನ ಸುಪ್ಪಾಣಿಯಂತೆ ಆಲಿಂಗ್ಯಕ್ಕವು ಸ್ಥಿತಕದ ಘಟದೊಳಗಣ ಪ್ರಭಿಯಂತೆ ವಾಯುವಿನ ಸಂಚದ ಪರಿಮಳದ ನಿಲವಿನಂತೆ ಲಿಂಗ್ಯಕ್ಕನ ಸಂಬಂಧವದು ಗೋಹೇಶ್ವರ.

ಪೃಥ್ವಿಯೊಳಗಿಲ್ಲ ಆಕಾಶದೊಳಗಿಲ್ಲ ಚತುರ್ದಶಾನಾದಿಭುವನಗಳೊಳಗೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೊರೆಗೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಏನಾಯ್ತಂದದನಣಿಯನಯ್ಯ ಗೋಹೇಶ್ವರ. ಪಾತಾಳದಿಂದತ್ತಮಾತ ಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲ. ಗಗನದಿಂದಾಮೇಲೆ ಅನುಭಾವಿತಾನಿಲ್ಲ. ಬಳಗಣಾಜ್ಯೋತಿಯಾ ಬೆಳಗ ಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲ. ಹೊಳಗಣಾಹೊಳಗನು ಅಣಿಯಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಣ ಹಿಂದನು ಮುಂದಣ ಮುಂದನು ತಂದೆ ತೋಡಿದನು ನಮ್ಮೂ ಗೋಹೇಶ್ವರ.

2. ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ.

ಇದರಿಂದ ಬಂದು ವಚನವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಅಯ್ಯ ಎತ್ತಿದ ಮಣಿಮಕುಟದ ಮೇಲಣ ಪಡೆ ಕೋಟೆ ಶಿವನಿರ್ಪನೆಲೆಯ ನಳಿಯರು. ಅಯ್ಯ ಇಕ್ಕಿದ ಕರೋಟೆಯ ಮಾಲೆಯೊಳಗಿರ್ಪ ರುದ್ರಕೋಟಿಗಳು ಶಿವನಿರ್ಪನೆಲೆಯನಳಿಯರು. ಅಯ್ಯ ಇಕ್ಕಿದ ಮುಂಡಮಾಲೆಯೊಳಗಿರ್ಪ ರುಂಡ ಧಾರಗಳ ಕೋಟೆ ಶಿವನಿರ್ಪನೆಲೆಯನಳಿಯರು. ಗಂಗೆ ಗಾರಿ ಭೃಂಗಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಶಿವನಿರ್ಪನೆಲೆಯನಳಿಯರು. ಅಯ್ಯ ಉಟ್ಟ ಗಜಚರ್ಮದೊಳಗಿರ್ಪ ಋಷಿಗಳು ಕೋಟೆ ಶಿವನಿರ್ಪನೆಲೆಯನಳಿಯರು. ಅಯ್ಯ ಬಿಟ್ಟಾಂಗದೊಳಗಿರ್ಪ ಮನು ಮುನಿಗಳು ಶಿವನಿರ್ಪನೆಲೆಯನಳಿಯರು. ಗುಹೇಶ್ವರನೆ ನಿಮ್ಮ ಕರಣಸಂಗನ ಋನವಣ್ಣ ಬಲ್ಲ.

3. ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ.

ಇದರಿಂದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಹಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದ ಮೃಗವು ಹಲವು ದ್ವೀಪಕೆ ಹೋಗಿ |
 ವೆಜ್ಜವಿಲ್ಲದ ಮಣಿಯು ನೋಡಿ ಕಂಡು ||
 ಪ್ರಜ್ಞ್ವಲಿಸಿ ಬೆಳಗುವಾರಚನೆಯಲಿ ಹೊಸದು |
 ವಜ್ಜವಿಲ್ಲದ ಮಣಿಯು ಪವಣಿಸಿದನು ||

ಎಂಟೆಸಳ ಕಮಲದಾ ನವಬ್ರಹ್ಮಪುರದೊಳಗೆ |

ಎಂಟು ಬೀದಿಯೊಳೆಂಟು ಕರಿಗಳೆಂಟು ||

ಎಂಟು ಕರಿಗಳ ಸುಟ್ಟು ಕಂಟಕಂಗಳ ಗೆಲಿದು |

ದಾಂಟೆನೆನು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನು ||

4. ಬೆಡಗಿನ ವಚನ.

ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಶಾಂಭವೀಜ್ಞಾನದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ “ವೀ ರಶ್ಮಿವನು ಈಶ್ವರಪ್ರೋಕ್ತನು. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಾ ದಿ ಪ್ರಮಥಗಣಂಗಳಿಗೆ ಎರಡೆಂಬತ್ತುಕೋಟೆ ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು” ಎಂದಿದೆ.

ಸಿದ್ಧರಾಮ. ಸು. 1160.

ಈತನು ಯೋಗಿನಾಥನ ವಚನ, ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ, (ಸಿದ್ಧರಾಮೇ ಶ್ವರ) ತ್ರಿವಿಧಿ, ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ, ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯ, ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ರಾ ಘವಾಂಕನು (ಸು. 1168) ಬರೆದಿರುವ ಸಿದ್ಧರಾಮಪುರಾಣದಿಂದ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತವೆ.—

ಈತನು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ 60 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದ ಸುಗ್ಗವೈಗೂ ಮುದ್ದ ಗೊಡನಿಗೂ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನಪ್ಪನೆಂಬ ವನು ದೊರೆಯಾಗಿಯೂ, ಚಾಮಲದೇವಿ ಎಂಬವಳು ರಾಣಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆರೆ ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅನೇಕ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ, ವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರನೆಂಬ ಬಿರುದ ನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದ ಕರ್ಪರನೆಂಬ ಜೋಗಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ತಾನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಯಲಾದನು.

ಇವನ ಜನನವನ್ನು ಸುಗ್ಗವೈಗೆ ರೇಣವಸಿದ್ಧನು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆಯೂ, ಸಿದ್ಧ ರಾಮನು ಚಿನ್ನಬಸವನಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಾಳಿ ತತ್ಪ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆ ದಂತೆಯೂ ಇತರ ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಶಕ 1178 ನೆಯ ನಳಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1258 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದ ಸೊರಬ ದ 661 ನೆಯ ಶಾಸನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ಬಳಿಕ “ಎಂಬುದು ತ್ರಿಸಿದ್ಧರಾಮನಾಥನ ತ್ರೀವಚನ” ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಧಿನವತ್ರೀಶೈಕವೆನಿಸ್ಪ ತ್ರೀಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಪುರದ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ ರಿಗೆ ಬೀರರಸರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳು

ಸಿದ್ಧರಾಮನೇ ಆವ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಬಿಡು ವಾತುಗಳಾಗಿಡ್ವರೂ ಇರಬಹುದು. ಈ ಶಾಸನದ ಕೆಲವು ಭಾಗವು ಸವೆದುಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ—

1. ಯೋಗಿನಾಥವಚನ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಚನವೂ “ಯೋಗಿನಾಥಾ” ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಮೂಱಿಂಜೆಂದವೆ ಹುಟ್ಟಿ ಮೂಱು ಮತ್ತೆ ನಾಗಿ ಆಱು ಮುಱವೆ ತನಗೆ ನಿತ್ಯ ವಾಗಿ ಆಱಿಂ ಮೇಲೆ ನಿಾಱಿರ್ಪ ಸೀಮೆಯನು ತೋಱಿದಾತನು ಲಿಂಗಯೋಗಿ ನಾಥಾ.

2. ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ.

ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಯೋಗಿನಾಥಾ” ಎಂದಿದೆ. ಇದ ರಲ್ಲಿ 109 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಏಸವ ಮಡಿವಳ ಚೆನ್ನೆ ಏಸವ ಪ್ರಭು ಮುಖ್ಯವಾ |
 ದಸಮುಶಿವಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದಾ ||
 ಎಸವ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಮನವೊಸದೋಡಿ ಕೇಳಿದೊಡೆ |
 ಸಸಿಧರನೊಳ್ಕೈಕೈ ದಿಟ ಯೋಗಿನಾಥಾ ||

3. ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ತ್ರಿವಿಧಿ.

ಇದರಲ್ಲಿ 140 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವಾದಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯಿ ದೆ. ಇದರಿಂದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಹನ್ನೆರಡು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹದಿನಾಱನಿರಿಸಿದನು |
 ಉನ್ನಂತ ಕರಧಿಯನು ದಾಂಟೆ ನಿಂದ |
 ಇನ್ನು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಕಳವೊಳೆಯನೊಳಕೊಂಡ |
 ಚೆನ್ನೂರ್ತಿ ಏಸವನೈ ಯೋಗಿನಾಥಾ ||
 ಮೂಱು ಬೆಟ್ಟವ ದಾಂಟೆ ಮುಕ್ತಿರಾಜ್ಯವ ಕೂಡಿ |
 ತೋಱುವ ಶಿಖಿರ್ಪರಯೋಗದಂತೆ ||
 ಏಯಲು ಏಯಲೆನೆ ಬೆರಸಿ ಏಯಲಾದ ಏಸವನ |
 ನಿರ್ವಯಲ ಪದವೆನೆಗೆ ಯೋಗಿನಾಥಾ ||

4. ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ.

ಇದರಲ್ಲಿ 131 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಗುರು, ಜಂಗಮ, ಲಿಂಗ, ಪಾದೋದಕ ವೊದಲಾದುವುಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

5. ಕಾಲಜ್ಞಾನ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ನಾನಾಕೃತ್ಯ ನೇಮಂಗಳಾದಾವು| ಸತ್ಯಶುದ್ಧಕಾಯಕ ನಿತ್ಯನೇಮಂಗಳಾದಾವು| ಖಂಡಿತಕಾಯಕದ ಅಖಂಡಿತರ ಖಂಡಿತರಕಂಡವು. ನಮ್ಮ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರಲ್ಲಿ ಅಂದಿಗೆ ನೂಜು ತುಂಬಿತೆಂಬ ಪುರಾತನರ ಕಂಡವು.

ಕೊಂಡಗೂಳ ಕೇಶಿರಾಜ. ಸು. 1160.

ಈತನು ಷಡಕ್ಷರಕಂದವನ್ನೂ “ಕೊಂಡಗೂಳಿ ಕೇಶಿರಾಜಯ್ಯಗಳ ವಚನ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ:—ಕೊಂಡಗೂಳಿಯೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಕೇಶಿರಾಜಯ್ಯನು ವಸ್ತುಕರ್ವಣಕದಿಂದ ಷಡಕ್ಷರಮಂತ್ರಮಹತ್ವವನು ನವರಸಾರ್ಥಯುಕ್ತವಾಗಿ; ಸ್ತುತಿಗೆಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಪರ್ಮಡಿರಾಜನು ನಿಯೋಗಿಗಳ ಕಳುಹಿ ಕರೆಯತರಿಸಿ ಪ್ರಧಾನಪಟ್ಟವಂ ಕಟ್ಟಿ ಕೇಶಿರಾಜದರ್ಶಾಯಕರೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ಹೀಗಿರಲು ಪರವಾದಿಗಳ ಕೃತಕದಿಂದ ದರ್ಶಾಯಕರ ನಂದಿಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವಂ ಅರಸು ತೆಗೆದುಕೊಳಲು ಕೇಶಿ ಕೈಮುಗಿಯದೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಡನು.

ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ—ಈತನು ಶಿವಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಜಂಗಮಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶಿವನನ್ನು ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಬಸವೇಶ್ವರನೊಡನೆ ಸಂಗಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಶಿಕಾರಿಪುರದ 119 ನೆಯ ಮತ್ತು 128 ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ.—

ಈತನು ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದ ಶೈವಪ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಇವನ ತಂದೆ ಹೊಳಲ ಮರಸ; ತಾಯಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿ. ಈತನು ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನ (1156-1167) ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿ ಬನವಸೆ ಪನ್ನಿಠಾರ್ಸಿರವನ್ನು ಆಳುತ್ತ ಬಲಿಪುರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮಗ ರಾಯಮುರಾರಿಶೋಯಿದೇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಈತನು ಇದ್ದನು. ಇವನು ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು.

ಇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಒಂದೆರಡು ಶಾಸನಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—
 ಧುರದೊಳ' ಕೇಶವಡಂಡನಾಥನ ಭುಜೋತ್ಪಾ ತಾಸಿಘಾತಕ್ಕೆ ವಿ |
 ಶ್ವರಿಪೂರ್ವೀಶ್ವರರಂಜೆ ಹುತ್ತ ಡರ್ದು ಜೀವಂಜಿತೋಡೆಮ್ಮೆಮ್ಮ ಕಾಂ ||
 ತರನೊಲ್ದಿಂತಿದು ರಕ್ಷಿಸಿತ್ತಿ ದುವೆ ದೈವಂ ತಾನೆನುತ್ತಾ ವಧೂ |
 ತ್ಕರದಿಂದಾದುದು ಹುತ್ತನೊದುವ ಕೃತವ್ಯಾಪಾರವೀಧಾತ್ರಿಯೊಳ' ||
 ಪುಸಿಯಲ್ತು ಬೇಟ್ಟಿರಂಪುಟ್ಟಿಸುವ ಬಿಸಂ ಬರ್ಮನದು ಸಮಂತವರಂ ರ |
 ಕ್ಷಿಸುವ ಬಿಸಂ ತನ್ನದು ಗಡ | ನಿಸದಂ ಕೇಶವನಿದೇನುಧಾತ್ತನೊ ಧರೆಯೊಳ' ||
 ಇನಜಂ ಕೊಟ್ಟ ತೊವಲ' ಕಿಬಿ | ಮುನಿ ಕೊಟ್ಟಡಗಾಧಿಚಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ವುಗೆ
 ಕೇಂ ||

ಧನದಂತೆ ಸೇವ್ಯವೇ ಪೇ | ಚೆನುತುಂ ಹೊಂಗಳನೆ ಕೇಶವಂ ಕುಡುತಿಪಂ ||
 ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ —

ಷಡಕ್ಷ ರಕಂದ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಓನಮತ್ತಿವಾಯ ಎಂಬ ಷಡಕ್ಷರಮಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 110 ಕಂದಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಂದವೂ 'ಓನಮ ತ್ತಿವಾಯೆಂಬ ಪದಂ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—
 ಅಟಮಟದ ಮಾತನಾಡಿಯ | ತುಟ ಮಿಡುಕಲದೇಕೆ ಜನನಮರಣಾರ್ಣವದಾ ||
 ತಟವಂ ಸಾರ್ಜುನ ತೆಪ್ಪಂ | ದಿಟಮಿದೆ ಕೇಳೋಂನಮಕ್ಕಿವಾಯೆಂಬ ಪದಂ ||
 ಉಬ್ಬಿ ನಲಿನಲಿದು ವಿಷಯದೊ | ಆಬ್ಬ ರಿಸುವ ಮುನಿಸು ಮನದ ಕನಲಿಕೆ ಕಾ
 ಮಂ ||
 ಬೊಬ್ಬಿಡುವ ದುರಿತಕೋಟಿಯ | ನೆಬ್ಬಿಟ್ಟು ವುದೋಂನಮಕ್ಕಿವಾಯೆಂಬ ಪದಂ ||
 ಪಟಿಯಲ' ವೋಹದ ಕೇಚ್ಚಂ | ಪಟಿಯಲ' ಭವಸಾಕವಂ ಮನೋಜನ ಬಿಲ್ಲಂ ||
 ಮುಟಿಯಲ' ವಾಯೆಯ ಬೇರಂ | ಕೊಪೆಯಲ' ಜಪವೋಂನಮಕ್ಕಿವಾಯೆಂ
 ಬಿ ಪದಂ ||

ಆಱಕ್ಕ ರದಿಂ ಮಂತ್ರಂ | ಮೂಱುಂ ಕಣ್ಣ ಭವನಿಂದೆ ವೆಗ್ಗೆಳವೈವಂ ||
 ಬೇಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಧಾತ್ರೀಗೆ | ಸಾಟಿದನಾಕೇಶಿರಾಜದಂಡಾಧೀಶಂ ||

ಬಸವನ (ಸು. 1160) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ವೀರಶೈವರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ಅಂಶವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

1. ಮೈದುನರಾಮಯ್ಯ.

ಇವನು ಆಂಧ್ರದೇಶದ ಧೀಮಾವತೀಪುರದ 'ಸೋಮನಾಥನ ಮಗನು. ಇವನ ತಾಯಿ ಮಹಾದೇವಿ. ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಅಕ್ಕಬಾವಂದಿರನ್ನು ಕರೆದು ತರಲು, ಇವನು ತನ್ನ ಅಕ್ಕಬಾವಂದಿರನ್ನು ತಾನೂ ಕರೆದುತರಬೇಕೆಂದು ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದನು. ಅವರು—ನಿನಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯೇ ಅಕ್ಕನು, ಈಶ್ವರನೇ ಬಾವನು—ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ತ್ರಿಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗಿರಿಜೆಯನ್ನೂ ಈಶ್ವರನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು.

ಇವನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗೀತಿಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೈದುನರಾಮಯ್ಯನ ರಗಳೆ, ಮೈದುನರಾಮಯ್ಯನ ಸುವ್ವಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

2. ಸೊಡ್ಡಳಬಾಚರಸ.

ಈತನು ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಸುಳ್ಳುಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಬರೆದನೆಂದು ಕೊಂಡೆಯರು ದೊರೆಯಲ್ಲಿ ದೂರಲು, ಬಸವನು ಸೂರ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹನ್ನೊಂದು ದಿವಸ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಬಿಜ್ಜಳನು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಮನ್ನಿಸಿದನು.

ಸೊಡ್ಡಳಬಾಚರಸನ ವಚನವೆಂದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಈತನು ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

3. ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ.

ಬಸವನು ಸಂಗಮನಾಥನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಈತನೂ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು.

ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ವಚನ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

4. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ.

ಇವಳು ಉಡುತಡಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಯ ದೊರೆ ಕಾಶಿಕನು ಇವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಒಯಸಲು, ಭವಿಯೆಂದು ಅವನನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಬಹಳ ವಿರಕ್ತಳಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭಸವಾದಿಗಳೊಡನೆ ಇದ್ದಳು.

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯವಚನ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಅಕ್ಕಗಳ ಮೀರಿಕೆ—ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥವೂ ಇರುವಂತೆ ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಇವಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಹದೇವೀಚಾರಿತ್ರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದೆ.

ಈಕೆಯ ವಚನಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.—

ಶಿವನೇ ತಾನೇ ಗುರುವಾಗಿ ಬಂದು ಮಹಾಘನಲಿಂಗವ ವೇದಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪರಿಯಂತೆಂದೋಡೆ: ಆತ್ಮಗೂಡಿ ಪಂಚಭೂತಗಳನೆ ಪಡಂಗವೆಂದೆನಿಸಿ, ಆ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಕಲೆಗಳನೆ ಪಡುಕತ್ತಿಗಳೆನಿಸಿ, ಆಕತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪಡ್ವಿಧಭಕ್ತಿಯನಳವಡಿಸಿ, ಆ ಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭಾವಜ್ಞಾನ ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ ಅಹಂಕಾರಗಳನೆ ಹಸ್ತಗಳೆಂದೆನಿಸಿ, ಆ ಹಸ್ತಗಳಿಗೆ ಮಹಾಲಿಂಗವಾದಿಯಾದ ಪಂಚಲಿಂಗಗಳನೆ ಪಡ್ವಿಧಲಿಂಗಗಳೆಂದೆನಿಸಿ, ಆ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಪಡಕ್ಷರಿಯನೆ ಮನ್ತ್ರವೆಂದೆನಿಸಿ, ಆ ಮಂತ್ರಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಹೃದಯಗೂಡಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನೆ ಮುಖಗಳೆಂದೆನಿಸಿ, ಆ ಮುಖಗಳಿಗೆ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳನೆ ದ್ರವ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳೆಂದೆನಿಸಿ, ಆ ದ್ರವ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳ ಆಯಾಯ ಮುಖದ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿ ಬೀಗಲೊಡನೆ ಅಂಗಸ್ಥಲಗಳಡಗಿ, ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗಾಂಗಸ್ಥಲಗಳೆಂದೆನಿಸಿ, ಕಾಯಗುರುಪ್ರಾಣಲಿಂಗಜ್ಞಾನಜಂಗಮ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಪ್ರಸಾದಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪ್ರಸಾದ ಜಂಗಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಇಂತೀ ತ್ರಿವಿಧಪ್ರಸಾದ ಏಕಾರ್ಥವಾಗಿ, ಮಹಾಘನಪರಿಪೂರ್ಣಪ್ರಸಾದವಳವಟ್ಟ ಶರಣ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾನಿ ಮುನ್ನವೆಯಲ್ಲ ಕೂನ್ಯನಲ್ಲ ನಿಕ್ಕೂನ್ಯನಲ್ಲ ದ್ವೈತಿಯಲ್ಲ ಅದ್ವೈತಿಯಲ್ಲ ಇಂತೀ ಉಭಯಾತ್ಮಕ ತಾನೆಯಾಗಿ ಇದು ಕಾರಣ ಇದರ ಆಗು ಹೋಗು ಸಕಲ ಸಂಖ್ಯಧವ ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾನಿಮ್ಮ ಶರಣರೆ ಬಲ್ಲರು.

5. ನೀಲಮ್ಮ.

ಈಕೆ, ಬಸವನ ಸೋದರದ ಮಾವನಾದ ಬಲದೇವಮಂತ್ರಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ಸಿದ್ಧಣ್ಣಮಂತ್ರಿಯ ಮಗಳು. ಈಕೆಗೆ ಬಸವನು ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಕೊಡಿಸಿ ಈಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು.

ಈಕೆ ಪ್ರಸಾದಸಂಪಾದನೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಕೆಯೂ ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ.

ನೀಲಮ್ಮನ ಸ್ತೋತ್ರ, ನೀಲಾಂಬಿಕಾಪಂಚವಿಂಶತಿ, ನೀಲಮ್ಮನ ತ್ರಿವಿಧಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇವಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ.

6. ಬಿಜ್ಜಳದೇವಿ.

ತಾಯಿಲ್ಲದೆ ತಬ್ಬಲಿಯಾದುದರಿಂದ ಶಿವನಿಗೆ ತಲೆಯೆಲ್ಲಾ ಜಡೆಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೂದಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಈಕೆ ಹಲುವಿ, ಆತನಿಗೆ ನಾನಾಧರೂ ತಾಯಾಗಿ ಸಲಹುವೆನು ಎಂದು ನಿಜಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಅದು ಶಿಶುರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು. ಅದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಲಹಿ ಅದರ ಬಾಲಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಿದಳು.

ಬಿಜ್ಜಳದೇವಿಯ ವಚನ ಎಂದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ.

7. ಕಾಳವೈ.

ಈಕೆ ಕಗ್ಗಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆದು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಉಣಿಸಿದಳು.
ಕಾಳವೈಯ ವಚನವೆಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ.

8. ಘಟ್ಟವಾಳಯ್ಯ.

ಘಟ್ಟವಾಳಯ್ಯನ ಕಾಲಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದು ತ್ರಿಪದೀ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನೀಲಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಅತ್ತೆಯ ಮಾತ ಸೊಸೆ ಕೇಳಳಮ್ಮ |
ಅತ್ತೆಯನೆ ಬತ್ತಿ ದುರ್ಭಾಷೆಯಮ್ಮ ||
ಪತಿವ್ರತವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋದೀತಮ್ಮ |
ಇನ್ನು ಪತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಸಡ್ಡೆಗೊಳ್ಳರಮ್ಮ ||,
ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಮುಱುಗಿ ಹೋದೀತಮ್ಮ |
ವಿರಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ನಿಲ್ಲಲಾರದಮ್ಮ ||
ಸೂಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಸವೆದು ಹೋದೀತಮ್ಮ |
ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯನೇಮವು ಅಮಂಗಲವಾದೀತಮ್ಮ ||

9. ಮೋಳಿಗಯ್ಯ.

ಈತನು ಬಂದರುದೇಶದ ಮಾಂಡವ್ಯಪುರವನ್ನು ಆಳುತ್ತ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಸವನು ಇವನಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಲು, ಆತನನ್ನು ಇರಿದುಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಇಬ್ಬರು ಬಂಟರನ್ನು ಕಳುಹಿದನು. ಅವರು ಜಂಗಮವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಸವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರ ನಡುವೆ ಕುಳಿತಿರಲು, ಬಸವನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅವರ ಕೊರಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬದನೆಯ ಕಾಯಿಗಳು ಲಿಂಗವಾದುವು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೋಳಿಗಯ್ಯನು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ—

ಹಿರಿಯರ ಡರ್ಶನ ನಯನಕ್ಕೆ ಚೆಲುವು; ಸತ್ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಡುವುದು ಹಸ್ತಕ್ಕೆ ಚೆಂದ ; ಸತ್ಯವ ನುಡಿವುದು ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಭೂಷಣ ; ಶಿವಸ್ತುತಿ ಕೇಳುವುದು ಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ; ಕರಣರ ಕೂಡೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಾರ ; ಇಂತಿಲ್ಲದ ನರನ ಬಾಟು ಹೊಲಿಯಜೋಗಿಯ ಕೈಯ ಸಾತ್ರದಿಂದ ಕಡೆ.

ಎಂದು ಗೀತವ ಹಾಡಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮಾರುವ ಕಾಯಕದಿಂದ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮೋಳಿಗಯ್ಯಗಳ ವಚನ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಗಳೆಂದು ನುಡಿಯುತಿರ್ಪಣ್ಣುಗಳು ನೀವು ಕೇಳಿರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣ ಮೊದಲೂ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಲಿಂಗ ಮೊದಲೂ ಈಯುಭಯವ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ನುಡಿಯಿರಣ್ಣು.

10. ಆಯ್ದಕ್ಕಿಯ ಮಾರಯ್ಯ.

ಆಯ್ದಕ್ಕಿಯ ಮಾರಯ್ಯಗಳ ವಚನವೆಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

11. ಬಾಚಿಕಾಯಕದ ಬಸವಪ್ಪ.

ಬಾಚಿಕಾಯಕದ ಬಸವಪ್ಪದೇವರ ವಚನವೆಂದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ.

12. ಕವಿರಾಮ.

ಶಿಂಗಿರಾಜನು (ಸು 16ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ಮುಲಬಸವರಾಜಾಚಾರಿತ್ರ್ಯ ದಲ್ಲಿ ರಸಕವಿರಾಮ ಎಂಬವನ ಹೆಸರನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂಡೆಯರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನೇರಿಸಿ ಹೇಳಿವಾಡನೆ. ಇವನು ಆವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

13. ನಿಂಬಾಣದ ಗಣೇಶ್ವರ.

ಇವನು ಶಿವನ ಸಗುಣಾಲೀಲೆ, ನಿರ್ಗುಣಾನಂದಲೀಲೆ, ಭಕ್ತಾನ್ಯಾನಂದಲೀಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ¹

14. ಶಿವಯೋಗಿದೇವ.

ಈತನು ಸಿರಸಿಗೆಯೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಂದ ವೃತ್ತ ರಗಳಿತ್ತಿ ಪದಿ ದಂಡಕ ವಚನ ಅಷ್ಟಕ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ² ರಾಘವಾಂಕನು (ಸು. 1165) ತನ್ನ ಹುಚ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತನೇ ಅಗಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

15. ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ.

ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ಇದೆ.

ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಭೂತ ಹೊಡೆಯುತ್ತೆಂದು ಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದಂತೆ ಕಾಚ್ಚೆಡೆದು ನುಡಿದಂತೆ ಹಲ ಬರು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಛೇಛೇ ಯೆಂದುಗುಣಿ ಭೂಭೂ ಎಂದುಗುಣಿಜಹೆದು ಮುಂಕಿಸಿ ಲಚ್ಚೆಗೆಡಿಸಿಕೊಂಬ ಪಾತಕಕರ್ಮಿಗೇಕೋ ಕಿವನೋತ್ರ ಕಿವಪೂಜೆಯ ಕುರು ಹು; ಬಾಹು ಹುಣ್ಣು ಹುಗುಳೆಂದು ನಾರುಬೇರನರದು ಲೇಖಿಸಿಕೊಂಬವಂಗೇಕೋ ವಿಭೂತಿಯ ಧಾರಣೆ ; ಯಂತ್ರಮಂತ್ರ ಮಣಿಮದ್ದ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಬವಂಗೇಕೋ

1. ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ.

2. ಅದೇ.

ಸ್ಥಾನಸ್ಥಾನದ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ; ವಾತಹಿತ ಶ್ಲೇಷ್ಮವೆಂಬ ತ್ರಿದೋಷಂಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತೆಂದು ದೇಹಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ವ್ಯಾಧಿಯೆಂದು ನಾರು ಬೀರು ಮದ್ದು ಮೂಲಿಕೆ ಹಲವು ಹಡಿಕೆಗಳ ತರಿಸಿ ವ್ರತ ತಪ್ಪಬಾರದೆಂದು ಪ್ರಸಾದವ ಮಾಡಿಸಿ ಕುಡಿಯ ಕಂಟಣಿಸಿ ಕರುಳು ಹೇಸಿ ಓ ಎಂದು ಒಕರಿಸಿ ಬಿಲುತಿಪ್ಪ ದುರಾಚಾರಿಗೇಕೋ ಅಚ್ಚಪ್ರಸಾದವೆಂದುಮಪರಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಸಲಿಸಿ ಅಜವೆಯಾಯಿತ್ತೆಂದು ಕಾಲ ಬರೆಯಿಸಿ ಕೊಂಬ ಕುಣಿಗಳೇಕೋ ತ್ರಿವಿಧಪ್ರಸಾದ; ಮುನ್ನ ಗುರು ಕೊಟ್ಟ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವನ್ನೇಕೀಳುವಾಡಿ ಲೋಕವ ಬೆರೆದ ವೈದ್ಯಕಾರನ ಮದ್ದನೆ ಮೇಲುವಾಡುವ ಪ್ರತಭ್ರಷ್ಟನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಹೊಯ್ದನಣಿಯದೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೆಯು ಉತ್ತಮವ್ರತಶೀಲವಂ ತಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿವ್ವೆಯಿಲ್ಲ ಜಂಗಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲ ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಲ್ಲ—ಇಂತೀ ವ್ಯತ್ಯುನಿ ಬಾಯ ತುತ್ತಾ ಗುತಿಕ ವ್ರತವ ಹಿಡಿದಿದರ್ ಪರಿಯಂತಾಯಿತ್ತೆಂದೊಡೆ ಬಕ್ಕಮಿಕ್ಕೆಂಜಲ ಬಿಕ್ಕು ನಾಯಿ ನರಿ ತಿಂದಂತಾಯಿತೆಂದಾತನನ್ನೊಡೆಯ ನಮ್ಮ ಅಂಬಿಗರ ಚಾಡಯ್ಯನು.

16. ಶೀಲವಂತಯ್ಯ.

ಈತನು ಜಿಪ್ಪಿಕಾಯಕದವನು. ಆತ್ಮಲಿಂಗವ್ರಣವಸಂಯೋಗಸ್ಥಲದ ತ್ರಿವಿಧಿಯೆಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 111 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ 'ಗುರುಲಿಂಗ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲನು (ಸು. 1600) ಒಂದು ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ತ್ರಿವಿಧಿಯಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಬಿಂದುರೂಪವೆ ಓತ ಮುಂದೆ ನಾವೆ ವೃತ್ತ |
ಸಂದ ಗೋಮುಖವೆ ಕಳ ತ್ರಿವಿಧಹೃದಯದೊ
ನಿಂದ ಚಿನ್ಮಯನೆ ಗುರುಲಿಂಗ ||

17. ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ.

ಈತನು 'ಚಿತ್ರಮಂ ನೋಡಿ ಜಂಗಮವನಿಷಿದನಂ' 1 ಕೊಂದನು. ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯನ ಪಾಠನ—ಎಂದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ಇದೆ.

18. ಮರುಳದೇವ.

ಈತನು ಮರುಳದೇವರ ಪಾಠನ, ಮರುಳದೇವರ ಕಥೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಮರುಳಶಂಕರದೇವ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಕಾಳಿಂಗದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ವಾಸವಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಈತನ ಕಂದರೂಪಿನಾದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 130 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಪದ್ಯಗಳು 'ಪರಮಪ್ರಭುವೇ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಗ್ರಂಥವು ಶಿವ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದು "ಲಿಂಗಾಂಗದ ಸಂಗದ ಸದಮಳಸದ್ಭಾವಪೂಜೆ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಹೊರಯೋಜಿತ ತನು ಪುಳಕಾಂ |
ಕುರದೋಜಿತ ಕರಣತತಿಗಳೂರವಣಿಸುತ್ತುಂ ||
ನೆರೆ ಬಿಗಿಯುತುಮಕ್ರೂಜಲಂ |
ಸುರಿಯುತುಮಿಹ ಸೋಗದ ಸೋಗಸದೆಂದಾಪುದೋ ||

ಕಂಟಕವ ಕಳೆದೆನೆಲೆ ಕಿವ |
ದಾಂಟದೆ ಸಂಸಾರಶರಣಿಯಂ ಕರದೋಳ' ನೀ ||
ನಂಟ ನೆಲೆಗೊಂಡಕಾರಣ |
ವಿಂಟದೆನಾನಂದಸುಧೆಯ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ||
ಪರದೈವಕೆ ಪರವನಿತೆಗೆ |
ಪರಹಂಸೆಗೆ ಪರಧನಕ್ಕೆ ಪರನಿಂದೆಗೆ ನಾಂ ||
ಪರರ ತುತಿಗೈವ ದೈನ್ಯ |
ಕ್ಕೂ ರವಣಿಸದ ತೆಜನ ಮಾಡು ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ||
ಬಾರೆನ್ನ ಕುಲವೆ ಚಲವೇ |
ಬಾರೆನ್ನಯ ಸುಕೃತದೊಲವೆ ನಿತ್ಯದ ಬಿಲವೇ ||
ಬಾರೆನ್ನ ಬಗೆಯ ನಲವೇ |
ಬಾರೆನ್ನಯ ನಿಜದ ನಿಲವೆ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ||

ಮರುಳದೇವರ ವಚನ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ. ಒಂದು ಪಲ್ಲವಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಸುರುಚಿರಚಿದಂಬರೋ |
ದ್ಧ ರಣದಾಯತವಣಿದು ||
ಧಂಸುವುದು ಮಸ್ತಕದಿ ಕಿವಶರಣರು ||

ವೀರಶೈವಪಂಡಿತತ್ರಯ.

ವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಕಮಂಚಣ್ಣಿ, ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ ಎಂಬ ಮೂವರು ಪಂಡಿತರನ್ನು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರುಗಳು ಬಸವನ (ಸು. 1160) ಸಮಕಾಲದವರೆಂದು

ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. 1 ಈ ಪಂಡಿತತ್ರಯದ ಚರಿತವನ್ನು 'ಸುಬ್ಬಿಮುಲುಹಣಾರ್ಯನು (1513) ತನ್ನ ಛಾವಚಿಂತಾರತ್ನದಲ್ಲಿಯು—

ಪರಿಯನಭವಂಗೆ ವಂದನೆಗೆಯಿಸಿ ಕಿಖಿಯನಂ |

ಬರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಮೂರ್ಧಾಕ್ಷಿಗಳ ಪಡೆದು ನಿ |

ಮೃರವಕ್ರಮಂದತೀವ್ರದ ಮರ್ಗಣಗಳ ವೈಷ್ಣವವಿಪ್ರಚೈನರಂಬ||

ವರವಾತಪಿತ್ತದು ಕ್ಲೇಷ್ಮಮಂ ಕಿಡಿಸಿಕಂ |

ಕರಲೆಂಕಮಂಚಣ್ಣಿ ಶ್ರೀಪತೀಶ್ವರದೇವ |

ನುರುಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಂ ಪಂಡಿತತ್ರಯವಾದರಮ್ಮ ಭವರೋಗಗಳಿಗೆ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವರುಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ತೋರುವುದರಿಂದ ಇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಶಿವಲೆಂಕಮಂಚಣ್ಣಿ. ಸು. 1160.

ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ "ಮಂಚಣ್ಣಿಗಳ ವಚನ" ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಏ ತತ್ಕೃತವೋ ಅಲ್ಲವೋ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈತನ ಅಜ್ಜನು ಸೋಮಶಂಭು ದೇಶಿಕ; ತಂದೆ 'ಕಾಮಿಕಾದ್ಯಾಖಿಕಶಿವಕಥಿತತಂತ್ರಾವಳಿಗೆ| ಪ್ರೇಮದಿಂ ವೃತ್ತಿದೀ ಪಿಕೆಗಳಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿ| ಸೋಮಧರಸಮಯಮಂ ಧರಣಿಯೊಳ್ ನಿಜಿಸಿದ'² ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ. ಈತನು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವನೇ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪೂಜ್ಯನೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಬಿಂದುಮಾಧವನನ್ನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನೈದಿಸಿ ಶತ್ರುಪಕ್ಷವನ್ನು ಮುರಿದಂತೆಯೂ³ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಸವನನ್ನು (1160) ನೋಡಿದಂತೆಯೂ⁴ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ. ಸು. 1160-

ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಂದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಶಿವಪ್ರಸಾದವೇ ವವಿತ್ರವಾದುದೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ಗೈದು ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಬನ್ನಿಯಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಏಳು ದಿನ ಪರ್ಯಂತ ಅಗ್ನಿಯೇ ದೊರೆಯದಂತೆ

1. ಬಸವಪೂರಣ ಸಂಧಿಗಳು 9; 58.

2. ನೀಲಕಂಠನ ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ.

3. ಶಂಕರಾರಾಧ್ಯನ—ಬಸವೇಶವಿಷಯ—ಆನಯಿತ್ತವಾಹರಾದ್ವಿಷ್ಟಂ ಕಾಶ್ಯಾಂವಿಶ್ವೇಶಸನ್ನಿಧಿಂ | ಬಭಂಜವಿದ್ವಿಷೋಯಸ್ತಂ ಮನ್ಯೇಮಂಚಣಪಂಡಿತಂ ||

4. ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ.

ಮಾಡಿದ್ದುದರಿಂದ ದೇವಯಜ್ಞ ಪಿತೃಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನವುಂಟಾಗಲು ಶರಣಾಗತರಾದ ವಿಪ್ರರಿಂದ ಚರಸತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ಲಿಂಗವಂತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ¹.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ. ಸು. 1160.

ಈತನು ಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರ, ಬಸವಗೀತೆ—ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗುರುರಾಜನ (15 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಸಂಸ್ಕೃತಪಂಡಿತಚರಿತ್ರೆ, ನೀಲಕಂಠನ (15 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಅರಾಧ್ಯಾಚಾರಿತ್ರೆ, ಸಿದ್ಧನಂದೇಶನ (16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಗುರುರಾಜಾಚಾರಿತ್ರೆ—ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ.—

ಈತನು ಈಶ್ವರನಿವ ಭೂಶೋಕದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಅವತರಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪ್ತನಾಗಿ², ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ತಪಂ ಬಿಟ್ಟದ್ದು, ವೆಂಗಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಿಲಕವ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಪುರದಲ್ಲಿಯ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಪುರೋಹಿತನಾದ, ಪಾಣಸಾನ್ವಯಜ ಭೀಮನಪಂಡಿತನಿಗೂ ಗೌರಾಂಬೆಗೂ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನ ಗುರು ಮಹೇಶ್ವರಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿಯಾದ ಅಮಾಂತರಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯ ರಾಜಮಂತ್ರಜ್ಞನಾದ ಕೋಟಿಪಲ್ಲಾರಾಧ್ಯನು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ವೆಲನಾಡು ಜೋಳರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಬಯಸಿ ಬೌದ್ಧಜೈನಶಾರ್ವಾಕಾದಿಮತಗಳನ್ನು ನಿರಸನಮಾಡಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಜೋಳನು ಈತನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳಿಸಲು ಈತನು ಅವನನ್ನು ಶುಸಿ ಆ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಮರಾರಾಮನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಗಣಸಹಸ್ರಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಈಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಊರ್ವ್ವನೇತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದನು.³

ಅಮರಾರಾಮನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಬಸವನು ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟ ಭಸಿತವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈತನಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆ ಬಂದಿತು. ಆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಬಸವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗೀತೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು. ಈತ

1. ಶಂಕರಾರಾಧ್ಯನ ಬಸವೇಶವಿಜಯ—ಪ್ರಸಾದಃ ಪಾವನ ಇತಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಯಾಗ್ನಿ ಮಂಶು ಕೇ | ಬಧ್ವಾ ಬಬಂಧ ಯಶ್ಯಮ್ಯಾಂ ಚೇಯಾಚ್ಚೋಪಪಿಪಂಡಿತಃ ||
 2. ಅನುಗಚ್ಛ ತ್ವಮಾಪ್ತೇನಂ ಕುಮಾರಂ ಬಸವೇಶ್ವರಂ.
 3. ಶಂಕರಾರಾಧ್ಯನ ಬಸವೇಶವಿಜಯ—ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾರಾಧ್ಯ ದೇವಾಯಾಂಘರಿ ರವ್ಯಕತೇ || ಅನಾಪ್ತೋರ್ಭವ್ಯತೇ ರುದ್ರಾತ್ ವಿಶ್ವಾವಿವರೋಧನೇ ||

ನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಸವನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟು ಹಾನುಗಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚರನು ಬಂದು “ಬಸವಂ ಕೂಡಲಸಂಗಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದಂ ; ಬಿಜ್ಜಳನಂ ಶರಣರು ಕೊಂದರು” ಎಂದು ಹೇಳಲು “ಬಸವ ಬಯಲಾ ದೆಯಾ” ಎಂದು ಅಳಲಿ ಗೀತವನ್ನು ಹಾಡಿದನು¹. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಗಿರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಿವೈಕೃವಾದನು. ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪಂಡಿತಚರಿತ್ರ, ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ—

ಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು—ವೆಲನಾಡು ಚೋಳನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹರನಿಂದೆಯಂ ಕೇಳಿ ದೋಷ, ಬೌದ್ಧರ ಕೂಡೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಾದಿಸಿದ ತಪ್ಪು, ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ ತಪ್ಪು, ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸದೆ ಸೈರಿಸಿದ ತಪ್ಪು, ಅವರನ್ನು ಸೋಂಕಿದ ಪಾತಕ—ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾಡಿದುದಾಗಿ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಥಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ವ್ಯಷಭಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು, ಅರುಮತ್ತುಮೂವರು, ಷೋಡಶಮುಮತಿಗಳು, ತೇರಸರು, ದಶಗಣ, ಪುರಾತನರು, ಇವರುಗಳ ನಾಮಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಈತನ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯಪಂಚಕ.

ವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ—ರೇವಣ, ಮರುಳಸಿದ್ದ, ಏಕೋರಾಮಿತಂದೆ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ—ಎಂಬ ಐವರು ಆಚಾರ್ಯರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಸವನಿಗೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಥವಾ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಕೆಲವರು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಈ ಐವರ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇವೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ದ ಅಥವಾ ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ.

ಈತನು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕದ ಮಹಾಲಿಂಗಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ಕ್ಷಿತಿಪಚಾಳೋಕ್ಯಂಗೆ ಸುರಗಿಯಂ ತೋರಿದನು ; ಎಕ್ರಮಂಗೆ ಒಂದು ಸುರಗಿಯುನಿತ್ತನು. ಚಾಮಲವೈಗೊಲಿದು ಸೊನ್ನಲಾವುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಉದಯವನು ಅರುಹಿದನು. ವೈಷ್ಣವಚೋಳನಂ ವಾದದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದನು ; ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳಾಧಿರಾಜರ ಮಕ್ಕಳ

1. ಗುರುರಾಜನ ಪಂಡಿತಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವನು ಬಸವನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಇವನ ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿ. ರೇವಣಸಿದ್ಧನ ವಿಷಯವಾಗಿ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಮರುಳ ಸಿದ್ಧ.

ಈತನು ಕಗ್ಗಲ್ಲಗವುಡನಿಗೆ ಸುಗುವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದನು. ಜಜ್ಜುಗಂತೆಯ ಧರಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಾ ಪುರದ ರಕ್ತಸಿಯ ಕೊಂದು ಅವಳ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಕೆನ್ನರವೀಣೆಯು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಮರುಳಂತೆ ಇದ್ದು ಉಜ್ಜುಗಿಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದನು.

ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ.

ಈತನು ವೀರಶೈವಪಂಡಿತತ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬನು. ಇವನ ಚರಿತವು ಹಿಂದೆಯೇ ಬರೆದಿದೆ. 1

ಏಕೋರಾಮಿ ತಂದೆ.

ಈತನು ಬಸವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಚೆನ್ನ ಮುದ್ರಾಪುರದ ಭಕ್ತರುದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು; ಘಂಟಾರ್ಕಣನಾಥಾಚಾರ್ಯ ರಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಶಿವಸುಹತ್ತಾಧಿಕೃತಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಅನೇಕವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು. ಮುದ್ರಾಪುರದ ವೀರಭಾಸ್ಕರನೃಪತಿ ವೈಷ್ಣವಮತೋದ್ಧಾರಕನೂ ಷಟ್ಪಾಸ್ತ್ರಪಾರಗನೂ ಆದ ವ್ಯಾಸನೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟನು. ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗದಾಲಯಕೆ ಬಂದು ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಆಡಗಿದನು. ದೇವಾಂಗ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ— ದೇವಾಂಗನ ಏಕನೆಯ ಅವತಾರವಾದ ದೇವದಾಸನಿಗೆ ಏಕೋರಾಮ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದಂತೆಯೂ ಆತನು ಜೈನಳಾಗಿದ್ದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಶೈವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಂತೆಯೂ—ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಏಕೋರಾಮನೂ ಏಕೋರಾಮಿ ತಂದೆಯೂ ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇವನು ಬಸವನ ಕಾಲದವನೆನ್ನಬಹುದು.

ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ.

ಈತನು ಬಸವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಈಚೆಯವನೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈತನ ಚರಿತವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧನಂಜೀಶನ (ಸು. 16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಗುರುರಾಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ “ ಈಶ್ವರನೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿ ಧರೆಯುಂ ಪಾಲಿಸಿದಂ” ಎಂದೂ ಈತನ ಶಿಷ್ಯನು ಸದಾ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಪಂಚವಣ್ಣಿಗಿಯ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಈತನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ರಾಜಸನ್ಮಾನಿತರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. 1697 ನೆಯ

1. 161 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಚತುರಾಚಾರ್ಯಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಮಾತ್ರ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಶಾಂತಿನಾಥ 1164.

ಈತನು ನಾಗಮಂಗಲದ 30 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನೂ ¹, ಅರಸಿಕೆರೆಯ 48 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನೂ ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ದಕ್ಷಿಣಹೆ² ಮ್ಮನ ಮಮ್ಮಂ| ಲ² ಕ್ಷಣಕವಿ ಶಾಂತಿನಾಥ ಕವಿಕುಳತಿಳಕಂ ||

ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯನಿಧಿ ಗು² ಷೋತ್ತರ | ಶಿಕ್ಷಾಗುರು ಪೇಱ್ಪಿಟ್ಟಿಯಿಂ ಶಾಸನಮು|| ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತಾನು ದಕ್ಷಿಣ ಹೆಮ್ಮನ (ಸೋಮನ) ಮಮ್ಮಗನು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ: ಈ ಹೆಮ್ಮನ ಅಥವಾ ಸೋಮನು ಆರೋ ತಿಳಿಯದು. ಶಿಕ್ಷಾಗುರು ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಈತನು ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 1086ನೆಯ ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1164 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು; ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಚಮೂಪತಿಯಾದ ಹುಳ್ಳರಾಜನ ಅಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಕಂಟಮಯ್ಯನು ಮಧುಕೇಶ್ವರದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಶಾಸನವೂ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 1051 ನೆಯ ಸೌಮ್ಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1129 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ 1129 ರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಬಲ್ಲಾಳನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು 1173 ರಿಂದ 1219 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವರ್ಷಸಂಖ್ಯೆ ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1164) ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ 'ಹೊಯ್ಸಳ ವೀರಬಲ್ಲಾಳುದೇವನ ಬೆಸದಿಂ ಜಗತಿಯ ಕೊತ್ತಳಗಳ್' ಮೊದಲಾದವರು ಜಗತೇಶ್ವರದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಶಾಂತಿನಾಥನು ಪ್ರೌಢಕವಿ ಎಂಬಂತೆವು ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಎತ್ತೆಯಂಗನ ಮಹಿಷಿ ಏಚಲೆ

ಕಡುಜೆಡ್ಡು ನಾರ್ಕವಾಹಾ| ಲ್ಲ ಡಲ ಮಗಳ್ | ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾರ್ತೊಡಂ ಗೋಪಾಳಂ ||
ಬಿಡನುಚಿತವೆಂಬೊಳೊಪ್ಪಂ | ಬಿಡದೇಚಲೆ ಪದುಮಗಂಧಿ ಸಿರಿವಂ ಹರಿವಂ(?) ||

1. Inscriptions in the Mysore District, Part II, p. 938.

2. ಅರಸಿಕೆರೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—ಸೋಮನ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಗುಣಾಕರ—ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರಗಳಿವೆ.

ವಿಷ್ಣು ವರ್ಧನ.

ಕಮಲಾಕ್ಷಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ವಿಬುಧಲೋಕಾಹ್ಲಾದನಂ ದ್ವಿಷ್ಟದ್ವೈ |
 ತ್ಯಮದಧ್ಯಂಸನನಂತಭೋಗಯುತನುವಿಧಾರಧಾರೇಯನು ||
 ತ್ತಮಸತ್ವಾನ್ವಿತನುದ್ಭಯಾದವಕುಳಾಳಂಕಾರನೆಂದಿಂತು ವಿ |
 ಪ್ಲಮಹೀಶಂ ಸಲೆ ತಾನೆ ವಿಷ್ಣುವನಿಪಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಧೂವಲ್ಲಭಂ ||
 ನರಸಿಂಹ.

ಇದಿರಾದರಿಭೂಪುಳರ|ಮದದಾನೆಯ ಕೊಂಬನುಡಿದು ದಂತದ ಬಳೆಯಂ ||
 ಬಿದುವಿನ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಮೆ|ನೊಡವಿಸಿ ಜಯಸಿರಿಗೆ ತುಡಿಸುವಂ ನರಸಿಂಹಂ||
 ವಿಸಸನದೊಳ ಕಿಡ್ಡೊಡೆ ನಿ| ನ್ನಸಿಲತೆ ಪೈರಿಗಳ ಹೃದಯದೊಳ ನಾಂಟೆ ತೆ
 ಪಸರನೆ ಬೆನ್ನೊಳ ಬಳವುದು| ಪೊಸತೊಂದಚ್ಚರಿ ನೃಸಿಂಹ ಭಾವಿನೆ ಜಗದೊ
 ರ್ ||
 ಳ್ ||

ವೀರಬಲ್ಲಾಳ.

ಕಲಿಕಾಲಕ್ಷತ್ರಪುತ್ರಪ್ರಬಳಿತರದುರಾಚಾರಸಂದೋಹದಿಂದಂ |
 ಹೊಲೆ ಹೊದ್ದಲೆ ಹೇಸಿ ಬೇಸತ್ತಳವೆಡೆದ ಮಹೀಕಾಂತಯಂ ರಕ್ಷಿಸಲ್ತಾ ||
 ಜಲಜಾಕ್ಷಂ ತಾನೆ ಬಂದಂತವತರಿಸಿದವೋಲೆ ವೀರಬಲ್ಲಾಳಭೂಪಂ ||
 ಕುಲಜಾತಾಧಾ . . . ನೃಪವರನುದಯಂಗೆಯ್ಯ ನಾಶ್ವರ್ಯುರ್ಶಾಯಂ ||

ಹೆಮ್ಮಿನ ಪರಾಕ್ರಮ.

ಜವನೊಡನಾದೊಡಂ ಸೇನಿ ಜತ್ತ ಕುಱಾಡುವ ವೀರವೆಂದೊಡೀ |
 ಭುವನದೊಳಾಂತು ನಿಂದರಿನೈಪುಳರ ನುಂಗುವ ಕಾಲವೃತ್ಯುವಾ ||
 ಹವದಡೆಗಾಗಳುಂ ಬಿಡದೆ ಬೀಸುವ ನಂಜಿನಗಾಳಿಯೆಂದೊಡಿ |
 ನಿವನ ಪೊಡರ್ಪನೇವೊಗಬ್ಬುದೋ ಕಲಿಹೆಮ್ಮಿನನಾಜಿಗುಮ್ಮನಂ ||

* ಕಳಿಕಟ್ಟಿಯ ವರ್ಣನೆ.

ತೀವಿದ ಚೆನ್ನನಪ್ಪ ಕೆಲೆಯೊಪ್ಪುವ ಕಾತ ಕವುಂಗು ಸುತ್ತಲುಂ |
 ಶ್ರೀವನಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕಣ್ಣಿಪೆದನೋಲೆ ಬೆಳದಿದರ್ ಸುಗಂಧಶಾಳಿಯಿಂ ||
 ದೀವಸುಧಾತಳಾಗ್ರದೊಳ ರಮ್ಯಮನಲೆ ಕಳಿಕಟ್ಟಿ ನಾಡೆಯುಂ |
 ದೇವಗೃಹಂಗಳೆಂದೆಸದು ಶೋಭಿಸುತಿರ್ಪುದು ನೋವೊಡೊರ್ಗೊಳೊಳ ||

ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ.

ವಿಚಾರಂ.

ಘಡಿಪರಾದಿಗಳ ಚರಿತವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇವರ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಹರೀಶ್ವರನು—1283 (?) ರಲ್ಲಿ ಆಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದ ವೀರನರಸಿಂಹ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಮೆ|| ಕಿಟಲೆ* ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ¹.—ಹರೀಶ್ವರನ ಸೋದರದಳಿಯನಾದ ರಾಘವನು ಸಂಸಾರಪುರದ ರಾಜನಾದ ದೇವರಾಜನ (1286—1328) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿದಂತೆಯೂ ಒರಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಕತೀಯರುದ್ರನ (1292—1335) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಓದಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಕವಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದಂತೆಯೂ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಲೂರಿಗೆ ಹೋದಂತೆಯೂ ರಾಘವಾಂಕಚರಿತದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನು ದೇವರಾಜ, ಕಾಕತೀಯರುದ್ರ ಇವರ ಸಮಕಾಲದವನಾಗಿ ರಬೇಕಾದರಿಂದ ಇವನು 1283 ರಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದ ವೀರನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಇವನನ್ನೇ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಲ್ಲಾಳ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಹರೀಶ್ವರನು ಸು. 1290 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಹರೀಶ್ವರ, ರಾಘವ, ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ ಇವರು ಸು. 1165 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳಿವೆ:—

(1) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ತನ್ನ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಹರೀಶ್ವರನ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಹರೀಶ್ವರನು 1245 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

(2) ಸೋಮರಾಜನು (1222) ತನ್ನ ಉದ್ಭಟಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ—“ಪ್ರಮಥಾನೀ ಕಕಥಾರ್ಣವೇಂದು ಹರಿದೇವಾಚಾರ್ಯನಂ . ವಿಮಲಜ್ಞಾನಸುದೀಪಿಕಾಸ್ಫುರಿತಚೇತಸ್ಮದ್ತನಂ ಪದ್ಮನಂ ಬಲಗೊಂಡು ಪೇಷ್ವಿನೀಕಾವ್ಯಮಂ” ಎಂದು ಹರೀಶ್ವರನನ್ನೂ ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರೂ 1222 ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಣವರಾಗಿರಬೇಕು.

* (3) ಬಿಟ್ಟುಬಲ್ಲಾಳನು 1283 ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ವೀರನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಮೆ|| ಕಿಟಲೆ* ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪದ್ಮಣಾಂಕನು. (ಸು. 1385) ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸಚರಿತ್ರರೂಪವಾದ ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೆ—

ಶ್ರೀವಿಪುಳನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳಭೂಮಿಪಂ |

ಕೋವಿದಂ ಯುವರಾಜಪಟ್ಟಾನ್ವಿತಂ ಬಿಟ್ಟು |

ದೇವರಾಯನೆನಿಸ್ಪ ಪುತ್ರಸಹಿತಂ ಯಾದವಾನ್ಸಯೋದ್ಧರಣನಾದಂ |

ನೃಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳಂ ಕುವಾರಕುಲಚಿಂತಾಮಣಿಯೆನಿಸ್ಪ ಬಿಟ್ಟುಭೂಪಂ ಬೆರಸು ಸಿಂಹಾಸನಸ್ಥನಾಗಿದಂ—ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದ ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅವನ ಮಗನಾದ ಬಿಟ್ಟುದೇವನು ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸೋಮರಾಜನು (1222) ಕೆರೆ

1. ದೊ ಛಂಠಂಞುಧಿಯ ಉಪೋದ್ಭೂತ. ಪುಟ. 53.

ಯ ಪದ್ಮರಸನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ 1222 ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಪದ್ಮರಸನೂ ನರಸಿಂಹನೂ ಅವನ ಮಗ ಯುವರಾಜ ಬಿಟ್ಟದೇವನೂ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಹೊಯ್ಸಳರಾಜರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ (1104—1141) ಬಿಟ್ಟದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಬಿಟ್ಟದೇವನ ತಂದೆಗೆ ಎರೆಯಂಗೆ ಅಥವಾ ವೀರಗಂಗೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಇವನಿಗೆ ನರಸಿಂಹ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. 1222 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಮಗ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನು ಹೊರತು ಬೇರೆ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನು 1136 ರಿಂದ 1171 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದನು. ಇವನ ಮಗ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ. ಪದ್ಮನಾಂಕನು ಈ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಅವನ ತಾತನಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟದೇವ ಎಂದು ಕರೆದಿರಬೇಕು. ಈ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ (1136—1171) ಕೇರಳಪದ್ಮರಸನು ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

(4) 1292 ರಿಂದ 1335 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ರುದ್ರಪ್ರತಾಪಗಣಪತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನು ಒರಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಂತೆ ಮೆ|| ಕಿಟಲ್ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ರಾಘವಾಂಕನು 1222 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಹರೀಶ್ವರನ ಸೋದರ ಅಳಿಯನಾದುದರಿಂದ ಆತನು 1292 ರಿಂದ 1335 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ರುದ್ರಪ್ರತಾಪಗಣಪತಿಯ ಸಭೆಗೆ ಹೋದನೆಂಬುದು ಅಸಂಭಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವರಿ ಸಂಪುಟ 9. ಪುಟ 9 ರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾಕತೀಯ ರುದ್ರದೇವನ ಶಾಸನವಿದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ. 1084 ನೆಯ ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 1162 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು, ಈ ದೊರೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನು ಒರಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಘವನು ಒರಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಆಗಿನ ದೊರೆಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

(5) ಪಂಪಾಪುರದ ದೇವರಾಜನು ಹರಿಹರರಾಜನಿಗೆ ಹಿಂದೆ 1286 ರಿಂದ 1328 ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದುದಾಗಿ ಮೆ|| ಬ್ರೌನ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಮೆ|| ಕಿಟಲ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ದೇವರಾಜನು ರಾಘವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮುನಾರು 100 ವರ್ಷ ಈಚೆ ಇದ್ದವನಾಗಬೇಕು. ರಾಘವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರಾಜನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ದೊರೆ ಇದ್ದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನು ಬೇರೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು. ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣದಲ್ಲಿ—ಕೇರಳ ಪದ್ಮರಸನ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಸಕಲೇಶಮಾದರಸನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಕಲ್ಲಕುರಿಕೆಮಲ್ಲರಸನೊಡನೆ ತಾನು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೀರನಾಗುವೆನೆಂದಾಗಿ ಮಲ್ಲರಸನು “ ಎಮ್ಮ ಬಸವಾದಿಗಳ ಭಕ್ತಿಯುಂ ನಿರಿಸಲೆಂದು ಕಲ್ಯಾ

1. ಶಾಸನದ 42 ನೆಯ ಮತ್ತು 43 ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ 'ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಶ್ರೀಪ್ರತಾಪ ಹೊಯ್ಸಳ ಭುಜಬಳ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷವಾದ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ.

ಊದೋಳ' ಬಂದಿರ್ಪರ'; ಅವರೊಡನೆ ಕೆಲವು ಕಾಲವುಂ ಕಳೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಸಕಳೇಶಮಾದರಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವನು ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನ ತಂದೆ ಮಾಯಿದೇವನೂ ಬಸವನೂ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿರಬಹುದು. ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನು ಸುಮಾರು 1165 ರಲ್ಲಿನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಅಲ್ಲದೆ ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣದಿಂದ—ರಾಘವನು ಗತಿಸಿದ ಎಂಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಹರೀಶ್ವರನು ' ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಲಿಂಗದೊಳಡಂಗಿದಂ ' ಎಂದೂ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನು ಕಾಕಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಹರೀಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿ ' ಉಮಾವರಂ ನಿಮ್ಮನಿಂದಿ ಗೆಂಟನೆಯ ದಿನಕೆ ತನ್ನೊಳ' ನೆರಪಲಿದರ್ಪಂ ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೂ ಮತ್ತು ಹರೀಶ್ವರನು ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಇದೇ ರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನಿಗೂ ತ್ರಿಭುವನತಾತನಿಗೂ ವಾದವು ನಡೆದಾಗ ರಾಘವನೂ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಮೂವರೂ ಸಮಕಾಲದವರು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸುಮಾರು 1165 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಮೂವರು ಕವಿಗಳ ಚರಿತವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸುವ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಹರೀಶ್ವರನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಶೈವಕವಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿಯೆ—

ಘನಕವಿತಾವಿಳಾಸದೊಳೆ ಸಂದ ಮಯೂರನ ರೇಖೆ ಕಾಳಿದಾ |
 ನನ ರಸವೃತ್ತಿ ಬಾಣನ ಮೃದೂಕ್ತಿ ಹಲಾಯುಧನಂಕು ಕೇಶಿರಾ ||
 ಜನ ಬಗೆಯುದ್ಭಟಯ್ಯನ ಗಭೀರತೆ ಮಲ್ಲ ಣನೇಚ್ಚೆ ಭೋಜರಾ |
 ಜನ ಜಸವೆನ್ನ ಕಾವ್ಯದೊಳನೂನತೆಯಿಂ ನೆಲಸಿರ್ಕೆ ಸಂತತಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಸೋದರದಳಿಯನಾದ ರಾಘವನು ತನ್ನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ—

ಮನವಚನಕಾಯದೊಳೆಗೊಮ್ಮೆಯುಂ ಭಾಳಲೋ |
 ಚನನನಲ್ಲದೆ ಹೊಗಳದುದ್ಭಟಯ್ಯನ ಮಯೂ |
 ರನ ಕಾಳಿದಾಸನ ಹಲಾಯುಧನ ಕೇಶಿರಾಜನ ಮಲುಹಣನ ಬಾಣನ ||
 ವಿನುತಭೋಜನ ಭಲ್ಲಟನ ಭಾರವಿಯ ಕಿವನ |
 ನೆನೆದು ಬಲಗೊಂಡು ತೊಡಗಿದೆ ಮಹಾಕೃತಿಯನೆನೆ |

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಣ ಶೈವಕವಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸಮಕಾಲದವರಾದುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಹೇಳುವ ಕವಿಗಳೂ ಇವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣವರೆಂಬುದು

ದರಲ್ಲಿ ಸಂತಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸ, ಭಾರವಿ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಭೋಜ ಇವರು ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣಮಯೂರಕಾಳಿದಾಸರು ಕಂಠಾರದ ನಂದಭೂಷಣ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೂ 'ಹರಕವೀಶ್ವರನಾದ' ಬಾಣನು ತನ್ನ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಮರಳಿ ಪಡೆದಂತೆಯೂ ಭೋಜನು ಶಿವಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಶಿವನು ಮೆಚ್ಚಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಂತೆಯೂ ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಮಲ್ಲಣ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಹಲಾಯುಧ, ಉದ್ಭಟ, ಭಲ್ಲಟ, ಶಿವ, ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಶಿರಾಜನು ಕೊಂಡಗೊಳಿಯ ಕೇಶಿರಾಜನೇ ಆಗಿರಬೇಕು¹. ಶಿವನು ಸಿರಸಿಗೆಯ ಶಿವಯೋಗಿದೇವನಾಗಿರಬಹುದು². ಉಳಿದವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಲುಹಣ, ಹಲಾಯುಧ, ಉದ್ಭಟ ಇವರುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಬಸವಪುರಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಮಲುಹಣ, ಉದ್ಭಟ ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವಕವಿ (ಸು. 1125) ತನ್ನ ಸಮಯಪರಿಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವರು 1125 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಇವರುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹಲಾಯುಧನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತವೆ.

ಮಲುಹಣ.

ಈತನು ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಪೀಠವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸುರ್ವಣಪಟ್ಟನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪದ್ಮಾವತಿಯೆಂಬವಳ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಶಿವಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಮಹಾಯೋಗಿಯಾಗಿ ಶಿವಲೋಕವನ್ನೈದಿದನು. ಈತನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಣಸ್ತವವೆಂಬ ಶಿವಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಉದ್ಭಟ.

ಇವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಂಗಡ ಶಿವನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಿವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಗಣಕೂಟದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈತನು ಹರಲೀಲೆಯೆಂಬ ಸಾವಿರ ವೃತ್ತವುಳ್ಳ ಒಂದು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನ ಸಮಯಪರಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉದ್ಭಟಕಾವ್ಯ, ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತ್ರೆ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಒಬ್ಬ ಉದ್ಭಟನು ಸುಮಾರು 9ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಕುಮಾರಸಂಭವವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯ

1. 152 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

2. 157 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಬರುತ್ತದೆ. ವೀರಶೈವರು ಸ್ತುತಿಸುವ ಉದ್ಭಟನು ಇವನೇಯೋ ಅಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು.

ಹಲಾಯುಧ.

ಇವನು ಉತ್ತರದೇಶದಲ್ಲಿ ನವಗ್ರಾಮವೆಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸಮಸ್ತಶಿವ ಭಕ್ತರನ್ನೂ ತನ್ನ ಶಿವಭಕ್ತಿಮುಹುರಿಯಿಂದ ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿ ತಾನೂ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಸುವಾರು 10ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಲಾಯುಧನು ಅಭಿಧಾನರತ್ನವೂ ಲೆಯೆಂಬ ಕೋಶವನ್ನೂ ಕವಿರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವೀರಶೈವರು ಹೇಳುವ ಹಲಾಯುಧನು ಇವನೇಯೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಭಲ್ಲಟ.

ಸುವಾರು 9ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಭಲ್ಲಟಕವಿ ಭಲ್ಲಟಶತಕವೆಂಬ ಒಂದು ನೀತಿಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಶೈವರು ಹೊಗಳುವ ಭಲ್ಲಟಕವಿ ಇವನೇ ಆಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಹರೀಶ್ವರ. ಸು. 1165.

ಈತನು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ, ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳು, ಪಂಪಾಶತಕ, ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಕ್ಷಾಶತಕ, ಶಿವಾಕ್ಷರವಾಲೆ, ಮುಡಿಗಿಯ ಅಷ್ಟಕ, ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಅಚ್ಚಾಗುವ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವೂ ಹರೀಶ್ವರ ಕೃತವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ “ದೇವರಾಯನಿಗೆ ವರವನಿತ್ತು ಸಲಹುವುದು” ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು 15ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವರಾಜನ ಕಾಲದವನಾದ ಆವನೋ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯಿಂದ ವಿರಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಹರೀಶ್ವರನು ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಳೆಯಬೀಡಿನಲ್ಲಿ ‘ಕರಣಿಕರ ಕುಂತಿಲಕ’ನಾಗಿ ಇದ್ದನು. ಈತನ ಗುರು ಹಂಪಿಯ ಮಾಯಿದೇವ ; ಈತನ ಸೋದರದಳಿಯ ರಾಘವಾಂಕ. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನು ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈ ದೊರೆಯ ಮಗನಾದ ಬಿಟ್ಟಬಲ್ಲಾಳನು ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನು ತನ್ನ ಕರಣಿಕನಾದ ಈತನನ್ನು ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ಈತನು ಕಡಿತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೈಗಳನ್ನು ಒರಸಲು, ದೊರೆ ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ—ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಆರತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿದಾಗ ಅದರ ಸೆಕೆ

ಹತ್ತಿ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನ ಬಟ್ಟೆ ಭುಗಿಲೆಂದು ಉರಿವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೈಯಿಂದ ಬರಸಿ ಆರಿಸಿದನು—ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ದೊರೆ ಆ ವಾತನನ್ನು ನಂಬದೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಾಲಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನು ಕಳುಹಿ ಹರಿಶ್ಚರನು ಹೇಳಿದುದು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಶ್ವರ್ಯಪಟ್ಟು ಈತನನ್ನು ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡಿಹುದೆಂದು ಕಳುಹಿದಂತೆಯೂ ಪದ್ಮರಸನು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಪಂಪೆಗೆ ಬಂದು ಈತನನ್ನು ನೋಡಿ—‘ಉಮಾವರಂ ನಿಮ್ಮನಿಂದಿಗಿಂಟನೆಯ ದಿನಕೆ ತನ್ನೊಳ’ ನೆರಪವಿಧಪಂ, ಅಂಟುಂ ನೀವೊಗಳೊರೆವ ಮಹಾಕಾವ್ಯಮಂ¹ ಅನಿತತೊಳ’ ಪಾರವೆಯ್ವುದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದಂತೆಯೂ ತನ್ನ ಸೋದರದಳಿಯನಾದ ರಾಘವನು ಗತಿಸಿದ ಎಂಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಈತನು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಲಿಂಗದೊಳಗೆ ಅಡಗಿದಂತೆಯೂ ಚಿನ್ನಬಸವಪುರಾಣ ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದೆ:—

ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವ ಹಂಪೆಯ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮಗ ಮಾದರಸನು; ಅವನ ಮಗ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಶ್ಚರನು. ಈತನ ಗುರು ಮಾಯಿದೇವಾಚಾರ್ಯನು. ದೋರಸಮುದ್ರದ ಅರಸು ನೃಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನು ಪದ್ಮರಸರೆಂಬ ಆರಾಧ್ಯಪುಂಗವರ್ಗ ಪ್ರಧಾನಿಪಟ್ಟವಂ ಕಟ್ಟಿ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಶ್ಚರದೇವರ್ಗ ರಹಸ್ಯವೆ ಬರೆವ ಕರಣಿಕರಿಗಲ್ಲಾ ಹಿರಿಯತನವಂ ಕೊಟ್ಟು ಮಡಗಿಕೊಂಡಿರಲು, ಹರಿಯಣ್ಣ ಪಂಡಿತನು—ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಅನ್ಯದೈವಕ್ಕೆ ಮೊಡಮಡಲೊಲ್ಲೆನು, ಗುಡಿಯ ಹೊಗಲೊಲ್ಲೆನು—ಎಂದು ನೇಮವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಹರಿಹರೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಓಡಿಸಿದನು. ‘ಸರಸ ಮೃದುಮಧುರೋಪಮೆಗಳಿಂದ ವಸ್ತುಕವರ್ಣಕದಿಂದ ತಿವನಂ ತಿವಗಣಂಗಳನು ರಗಳಿಗಳಿಂದ ನುತಿಸಿ ವಚನದ ರಚನೆ ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ಗಿರಿಜೆಯಕಲ್ಯಾಣವಂ ರಚಿಸಿದನು. ಶತಕಾಷ್ಟಕಾಕ್ಷರಮಾಲಾಗದ್ಯ ಮೊದಲಾದುವಳಿಂದ ತಿವನಂ ನುತಿಸಿದನು.’

ಈತನಿಗೆ ಹರಿದೇವ, ಹರಿಪರ, ಹರಿಗ, ಹರಿ, ಹರಿಯಣ್ಣ ಪಂಡಿತ, ಹಂಪೆಯ ಹರಿಶ್ಚರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳುಂಟು. ‘ಪರಮಾನಂದಾಭಿ ಪಂಪಾಪುರದರಸವಿರೂಪಾಕ್ಷನಾಕ್ಷಾತ್ಸುಪುತ್ರಂ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನೇ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನನ್ನು ಪ್ರಾಯಶಃ ಎಲ್ಲಾ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಈತನೇ ಪ್ರಬಲನಾದ ಮೂರ್ವಕವಿಯೆನ್ನಬಹುದು. ಈತನನ್ನು ಭೀಮಕವಿ (1369) ತನ್ನ ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ—

1. ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯವು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವೇ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಸರಸಮೃದುಮಧುರೋಪಮೆಗಳಂ | ಕುರಿನೆ ವಸ್ತು ಕರ್ವಣಕಂಗಳ |
 ನೆರಪಿ ಹರನಂ ಹರಗಣಂಗಳನ್ನೆದ ಕೀರ್ತಿಸಿದ |
 ಧರೆಗುಭಯಕವಿಕರಭಭೇರುಂ | ಡರೆಸುಕವಿಹರಿಬುಧವರನು ||

ಎಂದೂ, ಪದ್ಮಣಾಂಕನು (ಸು. 1385) ತನ್ನ ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣದಲ್ಲಿ —
 ಚದುರಿಂಪು ನೊಂಪಲಂಕೃತಿ ಚಮತ್ಕೃತಿ ರೀತಿ |
 ಮೃದುಮಧುರಸರನೋಪಮಾದ್ಯಖಿಲಕ್ಷಣಾ |
 ಭೃದಿತವಸ್ತು ಕರ್ವಣಕಂಗಳೆಂ ಕಿವನಂ ಕಿವೈಕೈರಂ ನುತಿಸುತಿರ್ದ ||

ಶಿವಕವೀಂದ್ರಂ

ಎಂದೂ, ನೀಲಕಂಠನು (ಸು. 15ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ—
 ಕಂಪಮರ್ದ ಚಂದನದ ಪಂಕಜೋ ಪರಿಮಳಂ |
 ಪೆಂಪುಪಡೆದಂತೆ ರಸಭರಿತಪ್ರಬಂಧದೊಳ |
 ನೊಂಪುದೋಱುವ ಶಬ್ದಸಂದರ್ಭಮೊಪ್ಪುತಿರೆ ಪೊಸತಪ್ಪ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಂ ||
 ಇಂಪಾಗಿ ಶಿವಗಣಪ್ರಕರಮಂ ಕೊಂಡಾಡಿ |
 ಪಂಪೆಯೊಳು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನೊಳಗವಿದ |
 ಪಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರಂ |

ಎಂದೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಈತನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈತನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. 1

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿ ದ್ದಾನೆ:—

ಪ್ರಿಯವೇಚದಂತೆ ಪುಣ್ಯತತಿಯಂತೆ ಸುಧಾಕರನಂತೆ ಕೂರ್ತ ಮು |
 ಗ್ಧಿಯ ಕಡುನೇಹದಂತಮೃತದಂತೆ ವಸಂತಕನಂತೆ ಪುಷ್ಪಮಾ ||
 ಲಿಯ ಪೊಸಕಂಪಿನಂತೆ ಮಲಯಾನಿಲನಂತೆ ಮರಾಳನಂತೆ ಹಂ |
 ಪೆಯಹರಿದೇವನುನ್ನತಕೃತಿಪ್ರಸರಂ ಭುವನೈಕಪೂಜಿತಂ ||
 ಜಾಣಂ ರಸಿಕಂ ಸುಜನ | ಪ್ರಾಣಂ ಕವಿತಾನಿಧಾನನಧಿಕಂ ಪುಣ್ಯ ||
 ಜ್ಞಾಣಂ ವರಗಿರಿಜಾಕ | ಲ್ಯಾಣಮನೊರದಂ ವಿವೇಕಿ ಹರಿಹರದೇವಂ ||

ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದುಷ್ಕವಿಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಒಳಗಟಿಯದೆ ಸತ್ಯಾ ವ್ಯಥೆ | ಕಳೆಯಟಿಯದೆ ಲಘುತರತ್ವದಿಂ ನಾಲ್ಕೆರಣಾ ||
 ಯ್ಕುಳವೊತನಾಡಿ ನೆಹೆಹೆ | ಕ್ಕಳವಿಕ್ಕಿ ದೊಡೊಲ್ವರೆ ಕವೀಂದ್ರಾಭರಣಂ ||

1. 168 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಹಣಿಗವಿಗಳ ಕಬ್ಬುಗಳ | ಹೊಣಗಟಿಯಕ್ಕರದ ಹೊಲೈ ಬಿರ್ಚದೊಡೆಲ್ಲಂ ||
 ಬಟಿತಾರಗ ಬೀರಗ ನೆ | ತ್ತುಟ ತ್ತುಟ ನೆಕ್ಕ ಸಕ್ಕ ವಸ್ತಂ ಬಿಸ್ತಂ || 1
 ಪಟವನ ಕಣ್ಣಂಧಕನ ಕಾಲ್ಮೃವಿಂತೊಡಗೂಡಿ ಗಾವುದಂ |
 ತಳದೊಡೆ ಬಿಲ್ಲದಂ ನಡೆದ ಮಾಚ್ಚೆಯನಿಪ್ಪುದೆ ಬೇಡ ಮಾಣಲೇ ||
 ಅಟೆಗವಿ ನಿನ್ನ ತನ್ನೆ ರವಿನೋದಿನ ಕಬ್ಬುಮನೋದದಿರ ಸುಧಾ |
 ನಿಳಯದ ಮುಂದೆ ಸತ್ಕೃತಿಯ ಮುಂದೆ ಸುಖಾಬ್ಧಿಯಮುಂದದೊರ್ವೊ
 ಯುಂ ||

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ -

ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ.

ಇದ್ದರಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೂ ಪಾರ್ವತಿಗೂ ನಡೆದ ವಿವಾಹವು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 10 ಅಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ; ಕಂದ ವೃತ್ತ ಸಹ 1102 ಇವೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಸುರತರುವಿನಂತೆ ಮಜನರ | ಸಿರಿಯಂತೆ ಸರೋಜದಂತೆ ಸುಧೆಯಂತೆ ಸುಧಾ ||
 ಕರಕಿರಣದಂತೆ ಹಂಪೆಯ | ಹರಿದೇವನ ಕಾವ್ಯಮಖಿಲನೇವ್ಯಂ ನವ್ಯಂ ||
 ಓದಿದೊಡೆ ಕಲ್ಲ ಮಾಲೆಯ | ನಾದಂ ಕರ್ಬುನದ ಕಡಲೆ ವಾದಿಸೆ ರಸಮಂ ||
 ಸೋದಿಸಿಯುರ್ಕಿನಪುಡಿಯನಿ | ಪಾದುಷ್ಕ ವಿತೆಗಳನೆಣಿಸಲೇಕೀಕೃತಿಯೊಳ' ||
 ಕಂದಂಗಳಮೃತಲತಿಕಾ | ಕಂದಂಗಳನೂನವಾಕ್ಯಫಲವಿಲಸನ್ಮಾ ||
 ಕಂದಂಗಳ' ತನಿರಸದು | ಕ್ಕಂದಂಗಳ' ಸೊಗಯಿಸಿಪುರ್ವೀನುತಕೃತಿಯೊಳ' ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ಶಿವಭಕ್ತರು, ಸರಸ್ವತಿ—ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ಸಮಸ್ತ ಸುರಾಸುರನಿಕರಮಕುಟಖಚಿತದಿನಕರಕರಾಧಿಕೃಮಾಣಿಕೃ
 ಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಸಂಪಚ್ಚರಣನೆನಿಪ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಶ್ರೀಪಾದಕಮಲಮಕ
 ರಂದಮಧುಕರಾಯಮಾನಸತ್ವವೀಶ್ಯರ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವವಿರಚಿತಮಪ್ಪ
 ಶ್ರೀಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ'.

ಈತನು ಪ್ರಾಸವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಟಿಲಿಕುಳಕ್ಕಳವಿಚಾರವು ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂಬುದಿ ಪ್ರಾಯವನ್ನು—

ನೋಡುನೋಡೊಂದಕ್ಕ ರಮದು | ಮಾಡುಮೊಡುಚ್ಚರಣೆಗಿರಬೆ ಮೂಱುಂತೆಱ
 ನಂ ||
 ಕೂಡೆ ಕವಿ ತತಿವಿಚಾರಿಸ | ಬೇಡದಪುಂ ಉಱಕುಳಕ್ಷಳಂಗಳನಿದಹೊಳ' ||

1. ಈ ಪದ್ಯವು ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದಸ್ಸು ವುಟ 5 ರಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಹರೀಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಕುಳ ಕ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಸವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉಂಟಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೇಶಿರಾಜನು (ಸು. 1280) ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಉಪಕುಳಕ್ಷಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಹಳ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಇವುಗಳ ಪ್ರಾಸನಿಯಮವನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೇಶಿರಾಜನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಜೈನಕವಿಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಉಪಕುಳಕ್ಷಭೇದಸೂಚಕವಾದ ನಿಮಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಠೋಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರೀಶ್ವರನೇ ಮೊದಲನೆಯವನು.

ಈತನ ಬಂಧವು ಜೈನಶೈಲಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ವೃದ್ಧಮಧುರಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ಇವನ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರ.

ಕರಮೆಸೆದತ್ತು ಕಾಮಾದಿಯ ಬಿತ್ತು ಚಕೋರಿಯ ತುತ್ತು ನೀರಜೋ |
 ತ್ತರದ ವಿಪತ್ತು ತಾರಗಳ ತೊತ್ತು ಸುಧಾಂಬುಧಿಯೊತ್ತು ಮತ್ತಮಂ ||
 ಬರದ ಪುಳಿಂದಿ ತಾಳೆಸವ ಮೂಗಿನ ಮುತ್ತು ಮಗುಟ್ಟು ನೋಡಲ |
 ಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಿತ್ತು ಮೂಡದೆನೆಯಿಂದೊಗೆತರ್ಪ ಹಿವಾಂಕುಮಂಡಳಂ ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ.

ತರದಿಂ ಕಿಖಿ ಚಾದಗೆ ಮಧು | ಕರಮಂಚಿ ಪಯೋಧರಂಗಳನುನಯದಿಂದಂ |
 ಕರದುವು ನೆರೆದುವು ಮೊರೆದುವು | ಪರೆದುವು ತೊರೆದುವು ನಿರಂತರಂ ಕಾರ್ವೋ
 ಗದೋಳ'

ಗ್ರೀಷ್ಮ.

ಎಲೆ ಎಲೆ ನೋಡು ನೋಡು ಕೆಲನುಂ ಬಲನುಂ ನೆಲನುಂ ದವಾಗ್ನಿ ಸು |
 ಟ್ಟೊಲೆಯವೊಲಾಗೆ ಮೆಟ್ಟಿದಡಿಯತ್ತಿಡ ಕಾಲಾರೆ ಸೀಯೆ ನಿಂದಿರಲ' ||
 ಚಲಿಯಿಸೆಲಾರದಾತಪದೆ ಹಸ್ತ ಮನೆತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟು ಫೀಳಿಡು |
 ತೊಲೆದುದು ಚೇಷ್ಟೆಗುಂದಿದುದು ಜೋಲ್ಪುದು ಬಿಟ್ಟುದು ಬೆಂದುದೊಂದಿ
 ಭಂ ||

ಸೂರ್ಯಕಿರಣ.

ಇಳಿಯ ಮುಸುಂಕಂ ಮೆಲ್ಲನೆ | ಕಳೆಯುತ್ತೆ ಚ್ಚರಿಸುತುಂ ರಥಾಂಗಮನಬ್ಬಂ ||
 ಗಳನೆವೆದೆಯಿಸುತುಂ ದೆಸೆ | ಗಳನೆಟ್ಟಿಸುತೆಟ್ಟುವಾಗೆನನ ಕರಂಗಳ' ||

ಗಿಳಿ.

ಬಿಗಿಯುಟ್ಟಿ ಮೊಗಮನಿಟ್ಟು | ಲಿಗಳಂ ನಸುಮುಟ್ಟಿ ಪಕ್ಷಯುಗಮೆಟಲೆ ರಸಂ ||
 ದೆಗೆವ ದನಿ ನಿಮಿರೆ ನಾಲಗೆ | ಚಿಗುರುತ್ತಿರೆ ಸವಿದುದೊಂದು ಗಿಳಿ ತನಿವಣ್ಣಂ ||

ಪಾರಿವ.

ನಲಿದು ಕೊರಲಿತ್ತಿ ಕುಕಿಲಿಣಿ | ದುಲಿದುಬೆ ಸುತಿದಳೆನಿ ಬಳಸಿ ಬಲಿಸಂದು ಪ
ಳಂ ||
ಚಲಿದೊಲೆದು ಪಕ್ಕವಂ ಬಿ | ಚಿ ಲಲೆ ಗೆಯ್ದತ್ತು ಪಾರಿವಂ ಪಾರಿವದೊಳೆ ||
ಚಾತಕ.

ನೆಗೆದುದು ಸಾರ್ಧ ಪೊರ್ದಿತಮರ್ದತ್ತು ತುಳುಂಕಿತು ಜಿಂಗೆ ನೀರಧಾ |
ರಗಳೆನೆ ನಾಂಟಲೀಂಟಿದುದು ನೇಹದೆ ನೋಡಿತುದಂಚಚಂಚುವಿಂ ||
ದುಗಿದುದು ಪಕ್ಕದಿಂ ಪೊಡೆದುದಂಭ್ರಿಗಳೆಂದೊದದತ್ತು ನೆತ್ತಿಯಿಂ |
ನೆಗೆದುದುದಪ್ಪಿತ್ತಳೆದುಧಂಬುಕಣಂಗಳೆನೊಂದು ಚಾತಕಂ ||

ಕವಿ.

ಪಣಿದಲೆಯಿಟ್ಟು ಪಲ್ಲಿರಿದು ಹರೈನುತುರ್ಬುತೆ ಪುರ್ಬನೇಣಿಸು |
ತ್ತುಯುಗಿಸಿ ನೋಡಿ ದಾಂಟಲನುಗಯ್ಯುತೆ ತೂಗುತೆ ಝಂಕಿಸುತ್ತೆ ಬಾ ||
ಯ್ದೆಪೆದೊಲೆಯುತ್ತೆ ಕೆಯ್ಯೆಗುಪಿ ಜಾಗಿಸಿ ಕುರ್ಗುತುಮೋಡಿಸುತ್ತೆ ತಾಂ |
ನೆನೆ ನೆಗಿಸಿತ್ತು ತಾಪಸಕುಮಾರರನಲ್ಲಿಯದೊಂದು ಮರ್ಕಟಂ ||

ಜಿಂಕೆ.

ತಿರುಗುವ ತನು ಜ್ಜರ್ಜುವ ಕಣ | ಪರಿವ ಮನಂ ನಟ್ಟು ಕಿವಿಯಡಂಗುವ ಸು
ಯ್ಯಂ ||
ಸರಳಂ ವಿಯಾಱುತೆ ಹರಣಂ | ಸರಳಸಿತಯ್ಯಾಱನೇಱನೆಂಟೊಂಬತ್ತಂ ||

ಪಾರ್ವತಿ.

ಬರೆದರೊ ಬಯ್ಯರೊ ಪೊಲ್ದರೊ | ಪೊರೆದರೊ ಜ್ಜಿಚ್ಚರೊ ಮರಳೈ ಕರುವಿಟ್ಟರೊ
ಕಂ ||
ಡರಿಸಿದರೊ ಕಡೆದರೋ ಎನೆ | ಗಿರಿರಾಜತನೊಜೆ ಪೂಜೆಯೊಳೆ ರಾಜಿಸುವಳೆ ||

ಶಬರಿ.

ಎಣ್ಣೆಯೊಳೆರನೇಣಿಲ ತನಿ | ವಣ್ಣಂ ನುಣ್ಣೆ ಸಿದನಬ್ಬ ಭವನೆನಿಸುವ ಮೆ ||
ಯ್ಯಣ್ಣೆ ದ ಶಬರಿ ತಮಾಲದ | ತಣ್ಣೆ ಬಲೊಳೆ ಕಣ್ಣೆ ಬೆಳಗೆ ಬೆಳಗಾಗಿದಳೆ ||

ಶಾಲಿ.

ನೊಂಪಾಗುತ್ತಂಕುರಿಸು | ತ್ತಂ ಪಸುರೇಱುತ್ತೆ ಕಂಪರಿದು ಪೊಡೆಯೊತ್ತು ||
ತ್ತುಂ ಪಾಲೇಱುತ್ತಂ ನೆನೆ | ದಿಂಪಿಂ ನಳನಳಿಸಿ ಶಾಲಿವನಮೆನೆದಿಕ್ಕಂ ||

ಮಾವು.

ಆರಳಲೆ ಮೇಲಾಡುತ್ತಿರೆ | ಭರದಿಂ ಮಾಂಗಾಯ್ತೊಲೆಯೆ ಕೆಲಬಲದೊಳೆನಿಂ ||
ಧರಗಿಳೆಯೆ ತೊಡೆಳ್ಳುಡಿ ಬಿ | ತ್ತರಿಸೆ ವಸಂತನ ಕುಮಾರನನಿಸಿತ್ತಾಮ್ರಂ ||

ದೇಶ.

ಬಳಸಿದುವೊಬ್ಬದುವು ಜಿನುಗಿ | ಗಟಿ ಕುಳಿಕೊಡೆ ಕತ್ತಲಿಸಿ ಮಲೆದುದ್ದಂ ||
ದಳೆದು ಫಳವಾಗಿ ಪರಿವಡೆ | ದಳೆ ಗಿಳಿ ಮಡು ಗಿಡು ಕರಿ ಗಿರಿ ಚೂತಂ ಗೀತಂ ||

ಫಾಲನೇತೃಗ್ನಿ.

ಪೊಗದುದು ಪೊತ್ತಿ ದತ್ತು ಕಿಡಿಯಿಟ್ಟುದು ನಾಲೆ ಸೆವೋಲೆ ದತ್ತು ಬಾಂ |
ಗೋಗದುದು ನಿಂದು ಪೊಂಬೆಳಗುವಂ ಪರಪುತ್ತದು ದಂಧಗಿಲ್ಲಗಿ ||
ಲ್ಗಿಲೆನುತಟ್ಟತಟ್ಟದುದು ಮುಟ್ಟಿತು ಮುಟ್ಟಿತು ತಿಂದು ತೇಗಿದ |
ತ್ತಗಿಯದೆ ನಿಂದ ಪೂಗಣೆಯನಂ ಪಣೆಗಣ್ಣುರಿ ಪಂಪೆಯಾಳ್ದನಾ ||

ವಿರಹ.

ವಿರಹದೋಳೀಕೆಗಕ್ಕೆ ಬಿಸಜಂ ವಿಷಜಂ ಹಿಮರೋಚಿ ಸೂಚಿ ಪಾ |
ದರಿ ದರಿ ಮಾವು ಪಾವು ಕುಮುದಂ ಕುಮುದಂ ತನಿಗರ್ಬು ಮರ್ಬು ಕ್ ||
ತ್ತುರಿಯುರಿ ಗಾಳಿ ದಾಲೆ ಕುಸ. ಮಂ ವಿಷಮಂ ಪೊಸ ಬಾಪೆ ಬಾಳ' ವನೋ |
ತ್ತರಿ ಪುರಿ ಹಂಸೆ ಹಿಂಸೆ ಮೊರೆನಾಡಿಡಿಯಾರಡಿ ತಿಂಗಳಿಂಗಳಂ ||

ಶಬರನ ಪ್ರಲಾಪ.

ಪಾಸಿನಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಿರಿಸಿ ಪಾಲೆಪೆದೆನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಬಾಲಕಾ |
ಭ್ರಾವುದಿನೆತ್ತಿ ಸತ್ತಿ ಗೆಯ ತಣ್ಣೆ ಉಲೊಳ' ಬಳವಂತೆ ಮಾಡಿಯು ||
ಚ್ಚಾಸನದಲ್ಲೆ ತಂದಿರಿಸಿಯೋವಿದ ಕುನ್ನಿ ಯನೀವರಾಹನೀ |
ಸಾಸಿಗನೀಕತೋರಮನನ್ನೆಯ ಮುಂದೆ ಸಮಂತು ಕೊಲ್ವುದೇ ||

ಪಂಪಾಶತಕ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೂರು ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಈ ಶತಕದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ

ಜಯ ಜಯ ಪುಣ್ಯವಾರ್ಗಮಿದು ಸಾತ್ವಿಕಲಕ್ಷಣಮಿಂತಿದಾದ್ಯರ |
ನ್ವಯಮಿದನೂನಭಕ್ತಿರಸೆಪೂರಮಿದುತ್ತ ಮುಖೀಲಭಕ್ತರಾ ||
ಶ್ರಯಮಿದು ತಪ್ಪದೆಂದು ಶರಣಂ ಮಿಗೆ ಬಣ್ಣಿಸೆ ಪೇಲಿದನಾಹ ಹಂ |
ಪೆಯ ಹಂದೇವನೀಶತಕಮಂ ಸಕಲೇಷ್ಟ್ಯಫಲಪ್ರದಾತ್ಮವಂ ||

ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ತೆರೆ ಮಸಗಲ್ ಸುಖಾಶ್ರವಿದಿರೇಱುತಿರಲ್ ಪುಳಕಂ ಬಿಮರ' ಕರಂ |
ಪರಿಯಿಡೆ ಗದ್ದ ದಂ ಸುಟಿಗೊಳುತ್ತಿರೆ ಕಂಪನಮುರ್ಕಿ. ಲೀಲೆಯೊ ||

ತ್ತರಿಸುತಿರಲ' ಮದೀಶನಿಜಭಕ್ತಿ ತರಂಗಿಣಿ ನಿಯುತುಟ್ಟುರಂ |
 ಬರಿಯುತುಮೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಡುಗಟ್ಟುಪ್ಪುದೆಂದೆಲೆ ಹಂಪಿಯುಳ್ಳನೆ |
 ಸತಿಪುತ್ರಂ' ಮಿತ್ರರಾಪ್ತಂ' ತನುಧನಪುನವೆಂಬಿಂತಿವಂ ಸಿತ್ಯಮೆಂದೆ |
 ಚ್ಚ ತರವ್ಯಾಸಂಗದಂ ಮೆಯ್ಯುಟಿಯದೆ ಮರುಳಾಗಿದನೆನ್ನಂ ದುರಾಣಾ |
 ವೃತನಂ ದುರ್ವೋಹಿಯಂ ದುಸ್ತರತರವಿಷಯವ್ಯಾಪ್ತನಂ ದೌರ್ಧರೈನೋ |
 ಹತನಂ ದುರ್ಬೋಧನಂ ರಕ್ಷಿಪುದೆಲೆ ಕೃಪೆಯಿಂದಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಲಿಂಗಾ |
 ಹರಣಂಗಳ' ಕಳೆಯೇಪೆ ಲೋಚನಯುಗಂ ನೀರೇಪೆ ಮೆಯ್ಯುಲ್ಲವಂ |
 ಕುರವೇಱಲ' ನುಡಿ ಕಂಪವೇಪೆ ಕರಣಂಗಳ' ಲೀಲೆಯೇಱಲ' ಮೊಗಂ |
 ಸಿರಿಯೇಱಲ' ತಲೆಗೇಪೆದುತ್ಸವದೆ ನಿನ್ನಂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನುಮಾ |
 ದರದಿಂದೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಡುತಿರ್ಪುದನಗಿನ್ನೆಂದೋ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೇ |
 ಪೋಗನೆ ಪೋಪ ಬಾರಲವೊ ಬಾರನೆ ಜೇಯ ಹಸಾದವೆಂದು ಬಿ |
 ಳ್ಯಗುತೆ ಬರ್ಪ ಮಾಣಲವೊ ಸುಮ್ಮನಿರೆಂದೋಡೆ ಸುಮ್ಮನಿರ್ಪ ಮ |
 ತ್ತಾಗಳೆ ಬಗ್ಗುನಲ' ನಡುಗಿ ಬೀಡುವ ಸೇವಿಪ ಕಷ್ಟವೃತ್ತಿಯಂ |
 ನೀಗಿದೆನಿಂದು ನಿಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂ ಕರುಣಾಕರ ಹಂಪೆಯುಳ್ಳನೆ |
 ಮನುಜರ ಮೇಲೆ ಸಾವವರ ಮೇಲೆ ಕನಿವೃರ ಮೇಲೆ ಪದ್ಯಮೆಂ |
 ತನತನಗಿಂದ್ರಚಂದ್ರರವಿಕರ್ಣದಧೀಚಿಬಲೀಂದ್ರನೆಂದು ತಾ |
 ನನವರತಂ ಪೊಗಟ್ಟು ಕೆಡಬೇಡೆಲೆ ಮಾನವ ನೀನಹರ್ನಿರಂ |
 ನೆನೆ ಪೊಗಟರ್ಚಿಸಮ್ಮ ಕಡುಸೊಂಪಿನ ಪೆಂಪಿನ ಪಂಪೆಯುಳ್ಳನಂ |
 ಮನೆ ನೆಲಬಾಗಿ ಪೆಂಡಿರಿನಿಡಾಗಿ ಸುತರ' ಪಿರಿದಾಗೆಯರ್ಥದಾ |
 ಜನೆ ಘನವಾಗಿ ಯಾವನಮದಾಗಿ ಬಲಿಕ್ಕ ದನೇನನೆಂದವೆಂ |
 ತನತನಗುರ್ಬುತಂಕುರಿಸುತುಂ ನೆಪೆ ಪಲ್ಲವಿಸುತ್ತ ಪರ್ವತುಂ |
 ನನೆಕೊನೆಪೋಗಿ ಮಾಯ ಕೊಟಚಾಡದೆ ಮೂಣ್ಣಳೆ ಹಂಪೆಯುಳ್ಳನೆ |

ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ರಘುಟಾರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಕಂದ
 ವೃತ್ತಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯ ರಗಳೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು
 ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಕೆಲವರು ನೂರೊಂದು ರಗಳೆಗಳೆಂದೂ ಕೆಲವರು ನೂರಪ್ಪ
 ತ್ತು ರಗಳೆಗಳೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರತಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈ
 ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ—ತಮಿಳುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಪರಿಯಪುರಾಣವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ
 ವರ್ಣಿತರಾದ ಅರುವತ್ತುಮೂವರೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತರ ಮೇಲೆಯೂ ಇತರಶಿವಭಕ್ತರ ಮೇ
 ಲೆಯೂ ರಗಳೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ:—

ಹಂಪೆಯ ಕಂಕರದೇವರ | ಹಂಪೆಯ ಗುರು ವಾದಿರಾಜದೇವರ ಮತ್ತಂ ||

ಹಂಪೆಯ ವಾದರಸರ ದಯೆ | ಯಿಂ ಪೊಗಟ್ಟಿಂ ರಸಿಕಚಕ್ರಿ ಹರಹರದೇವಂ |

ಹರಿಶ್ಚರನು ಈ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಘುಟಾರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದುದರಿಂದ ಜನರು 'ರಗಳೆಯ ಕವಿ' ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಪರಿಹಾಸಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ಈ ಅಪ ವಾದವನ್ನು ನೀಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈತನು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಥಮಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದಂತೆಯೂ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ.¹

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಾಶ್ಮೀರವರ್ಣನೆ.

ರಗಳೆ.

ಶ್ರೀವಸುಮತೀವದನಮುಕುರವೆಂದನಿಸಿರ್ಪ |

ಪಾವನಂ ಸಕಲದೇಶಕ್ಕೆ ತಾನೆನಿಸಿರ್ಪ |

ಶಾರದಾದೇವಿ ಪ್ರಸನ್ನೆಯಾಗಿರುತಿರ್ಪ |

ಚಾರುತರನೂತನಕಳಾವಿದರುಮಿರುತಿರ್ಪ |

ಊರೂರ್ಮಿ ತೀವಿದ ತಟಾಕನಿಕರಂಗಳೆಂ |

ಊರೂರ್ಮಿ ಕಿಕ್ಕಿಟಿದ ಕೊವಿಡ ವನಂಗಳೆಂ |

ವನದೊಳಗೆ ಸುಟಿವ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಮೃಗಂಗಳೆಂ |

ವಿನಯದಿಂದೆಯ್ತರ್ಪ ಚಮರೀಮೃಗಂಗಳೆಂ |

ನಗರಿನಗರಿಯೊಳನೆವ ದೇವಾಲಯಂಗಳೆಂ |

ಮುಗಿಲನಳ್ಳಿಟಿವ ಘನಮಾಟಕೂಟಂಗಳೆಂ |

ದಸಿವ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶಂ ರಂಜಿಸುವುದಿಳಿಗೆ |

ಪೊಸಪೊಸ ಏನಂ ಪಟ್ಟಣಂಗಳೆಂದುವರ್ಗೆ |

ಬಂಧನಂ ಪೂವನಾಟಿಯೊಳಗಲ್ಲದಲ್ಲ |

ಅಂಧತ್ವವಾಕಟ್ಟಿಲಿಯೊಳಲ್ಲದಲ್ಲ |

ಕೊಯ್ಯ ನುಡಿ ಕೆಯ್ಗಳೊಳ' ಮಾನಿನಿಯರಳಕದೊಳ' |

ಬಯ್ಯ ನುಡಿ ಗಿಳಿಗಳೊಳ' ನಲ್ಲರೊಳ್ಳಿಗಳದೊಳ' |

ಬಿಡತನಂ ಲತೆಗಳೊಳ' ಲಲನೆಯರ ನಡುವಿನೊಳ' |

ಕಿಡಿಸುವುದು ವಂಶಮಂ ಮೇದರೊಳ' ವೃಷಭನೊಳ' |

ಅವನಿಗತಿಕಂಟಕಂ ಕೇತಕೀವೃಂದದೊಳ' |

ಭುವನಕಂಟಕವೆಂಬುದಂಬುಜದ ನಾಳದೊಳ' |

ಚಕ್ರಸಂಹಿತನ (ಸು. 1600) ರಾಘವಾಂಕಚಾಂತ್ರದ 14ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಇಂತಿವಘೋಳಲ್ಲದಿಲ್ಲಾ ನಾಡೋಳಲ್ಲಿಯುಂ |
ಸಂತತಂಸುಖಮಯಂ ದೇಕದೋಳಗೆಲ್ಲಿಯುಂ |

ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ಬಾಲ್ಯ.
ಗದ್ಯ.

ಇಂತು ನಂಬಿಯಣ್ಣಂ ಶಿಶುವೇಷದೋಳ ನಳನಳಿಸಿ ತೋಳತೋಳಗಿ ಕಂ
ಡವರ ಕಣ್ಣ ಮಣಿ ಎತ್ತಿದರ ಹಸ್ತದವ್ಯತಫಲಂ ಮುಟ್ಟಿದರ ಮೆಯ್ಯ ಪುಳಕಂ
ಅಪ್ಪಿದರೊಪ್ಪಂ ಸಾಗಿಪರ ಸೋಗಿಲ ಧನಂ ಕೆಯ್ಯೊಂಬವರ ಕಡವರಂ ಎನಿ
ಸಿ, ಪರವೆನಾಚಸಂಕಿಲೆನಾಚೆಯರನಪ್ಪುವ ತೋಳಿವೆಂಬಂತೆ ತೋಳಾಡಿಸುತ್ತುಂ
ಮುಂದೆ ಶಿವನೊಡನಾಡುವ ಹುಸಿಜಗಳಮೆಂಬುದಂ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ತೊಡಳ್ಳುಡಿ
ಯಂ ನುಡಿಯುತ್ತುಂ ದೇವನಂ ತನಗೆ ಕುಂಟಣಿಯಂ ಮಾಡಿ ನಡೆಯಿಸುವುದೀಪರಿ
ಯೆಂದು ತೋಪಂತೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ದಟ್ಟಡಿಯಿಡುತ್ತುಂ ಪುಟ್ಟಿಸಿದರ ತಾವೆಂದು
ಬಗೆದು ಮುದ್ದಾಡಿಸುವ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ನಗುವಂತೆ ಮುಗು
ಳ್ಳಗೆನಗುತ್ತುಂ ದೇವಾ ಸಂಸಾರಂಬುಗದ ಮುನ್ನಂ ಬೇಗಮೆಂದು ಬಂದು ಎ
ನ್ನಂ ತೋಚ್ಚುಗೊಂಬೆಯೆಂದುಮೈಕೆಯಿಂದೊಮೊರ್ವೆರ್ವೆ ಬರ್ಚೆ ಬರ್ಚೆಯಣ್ಣ
ತುಂ ಈತೆಜದೋಳ ಬಂದರಡುನಾಲ್ಕು ಯ್ದು ವತ್ಸರಂ ಬರೆಂ ನೆಪ್ಪೆದುವು.

ಕೆಪ್ಪಿನ ಕಾಂತಿಯಿಂ ಕುರುಳೊಂಡು ದಟ್ಟಿಸಿ ಕವಲಿಚ್ಚಿದ ಕುಂತಳಂ
ಗಂಗಾಧರನೋಳ ಪುರುಡಿಸಿ ತೆರೆಮಸಗಿದ ಕಾಳಿಂದೀನದಿಯಂ ಕಿರೋಗ್ರದೋಳ ಧ
ರಿಸಿದಂತಿದರ್ಪುದು. ಭಾಳಸ್ಥಳದೋಳ ಭರಿತಮಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ಭಸಿತವಳಯಂ
ವ್ಯಾಡಂ ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದೊಡೆ ತಾಂ ಸಸಿಕಳಯಂ ನೊಸಲೊಳಿಟ್ಟಂತಿದರ್ಪು
ದು. ಕರ್ಣದೋಳ ಕೆಯ್ಯೊಳಿಸಿ ಮೊತ್ತದೋಳಿಡಿದು ಬಿತ್ತರಿಸುವ ಉತ್ತಮದ
ಮುತ್ತಿನ ಕಡುಕುಗಳ ಮುಂದೆ ನೀಂ ಭೋಗಿಸುವ ಸಕಲಸಾಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಬೀಜ
ಭೂಮಿಯಾಗಿರಲ್ಕೆ ಚಂದ್ರಧರನಮ್ಮಂ ಕಲೆಪಿದನೆಂದೇಕಾಂತಂಬೀಳ್ವ ಪುಣ್ಯದು
ರುಳಿಗಳಂತಿದರ್ಪುವು. ಮೈದುಮದತಳಂಗಳ ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಗೆ ತನಗೆನುತ್ತೆ ನಟ್ಟು
ನೋಡುವ ನಾಯಕಿಯರ ದಿಟ್ಟಗಳಿಂ ಚರಣತಳಂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಂತಿದರ್ಪುದು. ಏಣುವ
ಜವ್ವನಂ ಶಿವಪೂಜೆಗೆಂದರಳಲಿದರ್ಪ ಪರಿಮಳದ ಮೊಗ್ಗಿಯಂತಿದರ್ಪುದು. ಇಂತೀ
ಕುಮಾರಂ ಮರ್ತ್ಯನಲ್ಲ, ಏನಾನುವೊಂದು ಕಾರಣದಿಂ ಬಂದ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗ
ವೇಳ್ಪುಂ.

ಮುಡಿಗೈಯ ಅಷ್ಟಕ.

ಹರೀಶ್ವರನು ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಲೆಬಾಗಿ ಈಶ್ವರದರ್ಶನವೂ
ಡೈತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ "ಮಂಡೆಯೋಳ ತಳೆದ ರುದ್ರಾಕ್ಷವಿತ್ತಿಪ್ಪನುದು ಟೊಪ್ಪಿ
ಗೈ" ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಸಿತಮುಖರಾಗಿ "ಹರಿಯರಸನು ಮುಡಿಗೈ
ಯನೇತಕೆಕ್ಕಿದನೊ" ಎನ್ನಲು ಹರೀಶ್ವರನು ಅದನ್ನೇ ಮುಡಿಗಿನಾಡಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ

ರೂಪವಾದ ಈ ಅಷ್ಟಕವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ತ್ರೆಗೆಯಲಾರದೆ ಹೋಗಲು ಚಂಡೇಶನು ಆ ಟೊಪ್ಪಿಗಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಹರಿಹರನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅಂತರ್ಧಾನವಾದನು ಎಂಬುದಾಗಿ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ರಾಘವಾಂಕನ (ಸು. 1165) ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯು ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ¹ ಹರಿಶ್ಚರನನ್ನು ಸರಸಕವಿಸಾರ್ವಭಾಮ, ಚತುರ ಕವಿಚತುರ್ಮುಖ, ಭಾವಕವಿಭಾಳಲೋಚನ, ವರ್ಣಕಕವಿಕರ್ಣಾವತಂಸ, ವಸ್ತುಕ ಕವಿಮಸ್ತಕನ್ಯಸ್ತಹಸ್ತ, ಅದಟಕವಿಮಾನಮರ್ದನ, ಗರ್ವಿತಕವಿಗಿರಿವಜ್ರದಂಡ, ಉಭಯಕವಿಶರಭಭೇರುಂಡ, ವರ್ತಮಾನಕವಿವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗ, ಕರ್ಣಾಟಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣದೀಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ, ತಿವಯೋಗಚಕ್ರೇಶ್ವರ, ಲೋಕಾರಾಧ್ಯ, ಸಾಕಾರಸುಧರ್ಮಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮಹಾದೇವ, ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ.

ರಾಘವಾಂಕ. ಸು. 1165.

ಈತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ, ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆ, ಸಿದ್ಧರಾಮಪುರಾಣ ವಿಲೇಶ್ವರಚರಿತೆ, ಶರಭಚಾರಿತ್ರ, ಹರಿಹರನುಹತ್ಯೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಘೂರು ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿವೆ; ಉಳಿದ ಮೂರು ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಇವುಗಳು ರಾಘವಾಂಕಕೃತವೆಂದು ಬಿಕ್ಕ ನಂಜೇಶನ (ಸು. 16ನೆಯ ಶತಮಾನ) ರಾಘವಾಂಕಚರಿತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಈತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸರಸ್ತುತಿಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಈತನ ಸೋದರದಮಾವನೂ ಗುರುವೂ ಆದ ಹರಿಶ್ಚರನು ಕೋಪಗೊಂಡು ಇವನ ಐದು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಕಳೆದು ಇವನಿಂದ ಐದು ಶೈವಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಮರಳಿ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ (ಸು 1386)

ಅಂತಾಗೆ ತಮ್ಮಗ್ರಜೆಯ ಸುತಂ ಕುಕವಿಹ್ಯ |

ತ್ಯಂತಂ ಸುಕವಿವನವನಂತಂ ಜಲುಭಯಕವಿ |

ಸಂತಾನಶರಭಭೇರುಂಡ ರಾಘವನೊರೆದ ನರನುತಿಗೆ ಮುಳಿದು ಕಳೆದು ||

ದಂತವೈದಂ ಮಗುಡೆ ಶೈವಕೃತಿಪಂಚಕವ |

ನಂತವನಿನುಸಿರಿಸಿಯವಂ ಕೊಟ್ಟು ಪರವಾದ |

ವಂ ತಡೆಯದಾತನಿಂ ವಾದಮುಖದಿಂ ಗೆಲಿದನವನ ಕವಿತಾವ್ಯಾಜದಿಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯವಲ್ಲದೆ ಐದು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕ

ರವಲ್ಯೂ "ರಾಘವಾಂಕನು ಶರಣರ ಚಾರಿತ್ರಪೂಜಕಾವ್ಯವಂ ಪ್ರೇರಿಸಿದನು" ಎಂದು ಇದೇ ವಿಷಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕನಂಜೇಶನ ರಾಘವಾಂಕಚರಿತ್ರದಿಂದ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—

ಈತನು ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿ ತುಂಗಳದ್ರಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಪಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಈತನ ತಂದೆ ಮಹಾದೇವಭಟ್ಟನು ; ತಾಯಿ ರುದ್ರಾಣಿ ; ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರನು ಈತನ ನೋದರದ ಮಾವನು, ಮತ್ತು ಗುರು. ಈತನು ತನಗೆ ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾದ ಮೇಲೆ ಪಂಪಾಪುರದ ರಾಜನಾದ ದೇವರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಓದಿದನು. ಹೀಗೆ ನರಸು ತಿಳಿದು ಅಪ್ಪಿತಕ್ಕೆ ಹರೀಶ್ವರನು ಹಲುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಹರೀಶ್ವರನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನೋಡುಮನಾಭಚರಿತೆಯೇ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದನು. ತರುವಾಯ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಯ್ಸಳನಗರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರಳಿ ಪಂಪೆಗೆ ಬಂದು ಓರುಗಲ್ಲಿನ ರಾಜನಾದ ರುದ್ರಪ್ರತಾಪನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಏಕದ್ವೈತಿಸಂಧಾಗ್ರಾಹಿಗಳೆಂಬ ಕುಕವಿಗಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಟ್ಟದೀರೂಪವಾದ ವಿರೇಶ್ವರಚರಿತೆಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿ ಕುಕವಿಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಹಂಪೆಗೆ ಬಂದು ಹರೀಶ್ವರನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇಲೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದನು. ಈತನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ ; ಈತನೇ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವನು.

ಚಿನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1585) ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ:—

ವರಹರೀಶ್ವರನ ಸೋದರದಳಿಯನುಭಯಕವಿ |
 ಕರಭಭೇರುಂಡನೆಂದೆಂಬ ನಾನಾಸರಿಯ |
 ಬಿರುದಾಂಕ ಕವಿರಾಘವಾಂಕನಿರಲೋರುಗಲ್ಲೆಂಬ ಪಟ್ಟಣಕೆ ಪೋಗಿ ||
 ಪರವಾದಿಗಳನಲ್ಲಿ ಗೆಲಿದು ವೀರೇಶನಿಂ |
 ಧರದನಿಪ ಪದಕಮಂ ಪಡೆದು ವೇಲಾಪುರಿಗೆ |
 ಮರಳಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ದೇಹವನಟೆದು ವರಸವಾಧಿಯೊಳಿರದೆ ಬಯಲಪ್ಪನು ||

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಯಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆ:—

ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಏಕದಂಡಿ ದ್ವಿದಂಡಿ ತ್ರಿದಂಡಿಯೆಂಬ ಮೂವರು ವೈಷ್ಣವಕವಿಗಳೂ ಸಕಲವಿದ್ವಾಂಸರು ಮಾಡಿದ ಪದ್ಯಮಂ ಮೂರುವೇಳೆ ಓದಿಸಿ ಆ ಪದ್ಯವ ಪಾಠಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪದ್ಯವ ನೀನೆಲ್ಲಿ ಕಲಿತೆ ಎಂದು ಕವಿಗಳನ್ನು ರಾಜನ

ನಭೆಯಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ನೋಲಿಸುತ್ತಿರಲು ರಾಘವಾಂಕನು ಆವಾರ್ತೆಯಂ ಕೇಳಿ ಕವಿಮುಖಕವಾಟನೆಂಬ ಪದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವಂ ರಚಿಸಿ ಒರುಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ತ್ರಿ ದಂಡಿಗಳನ್ನು ನೋಲಿಸಿ ರಾಜನಿಂದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಉಭಯಕ ವಿಶರಭಭೇರುಂಡರಾಘವಾಂಕಪಂಡಿತರು ಎಂಬ ಶಿವಕವೀಶ್ವರನ ಕವಿತ್ವದಲ್ಲಿ ತ ಫ್ಫಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಸ್ತಸಮಯದ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೀರ್ತಿಸಿದರು.

ಗುರುರಾಜಶಾರಿತ್ರದಿಂದ (ಸು.16ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಈ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿ ಯುತ್ತವೆ:—

ಕವಿಕಮಲಮಾರ್ತಂಡ ರಾಘವಾಂಕಂ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನನು ಸ್ತುತಿ ಸಿ ಕಂಕಣಕಿರೀಟಾದಿಗಳನನುನಯದಿ ಪಡೆದು ಉಭಯಕವಿಕರಭಭೇರುಂಡನೆಂಬ ಪೆಂ ಡೆಯವ ಧರಿಸಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯವ ಮುಟಿದು ನೋಮನಾಥನ ಕಾವ್ಯವ ಪೇ ಟಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಗೆಲಿದು ಒರುಂಗಲ್ಲಿಗೈದುತ್ತ ಸುಮನಸನ ಲೀಲೆಯಿಂ ಗಂಧ ವರ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿ ವೀರೇಶನಾಲಮಕೆ ಹೋಗಿ ದೇಗುಲದ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿನಾಸಲಗವಿತೆಯೆಂಬ ಪ್ರಬಂಧಮಂ ರಾಗದಿಂದೂರೆದು ದೇಗುಲವ ನಭಮುಖಗೈದು ಶ್ರೀವೀರಭದ್ರನಂ ರಂಗಸ್ಥಲಕೆ ಬರಿಸಿ ರುದ್ರಪ್ರತಾಪನಿಂ ಪೂಜೆ ವಡೆದನು.

ಈತನು ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಈ ಆನುಪೂರ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:— ಹಂಪೆಯ ಶಂಕರಪ್ರಭು, ಸುಕವಿಹಂಪೆಯಮಾದಿರಾಜ, ಹಂಪೆಯ ಮಹಾದೇವ ಗುರು, ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರ.

ಈತನಿಗೆ ಉಭಯಕವಿಕರಭಭೇರುಂಡ, ಉಭಯಕವಿಕಮಲರವಿ, ಅದಟಕವಿನಿ ಕರಚೌದಂತ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪಂಪಾಪುರದ ದೇವರಾಜ ನು ಇವನ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವೇಚ್ಛಿ ಕವಿಕರಭಭೇರುಂಡನೆಂಬ ಪಾದದ ಪೆಂಡೆಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ರಾಘವಾಂಕಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಕವಿ ತಾನು “ಹರೀಶ್ವರನ ವರಸುತಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಬಸ ವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ (1369) “ಹರಿದೇವಸುತ ರಾಘವ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ಹರೀಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಈತನನ್ನು ಪ್ರಾಯಃ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈತನು ಸ್ತುತಿ ಸುವ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು 1 ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ.

ಈತನು ತನ್ನ ಕವಿತಾಕಾತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—

ಮುಂತೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲೆಂದು ಪೊಗಟ್ಟಿವರು ಪೊಣಮಟ್ಟು |
 ಪಿಂತವನ ಕವಿತೆಯೇನೆಂದು ನಿಂದಿಸಿ ತಮ್ಮ |
 ತೂಂತುಗವಿತೆಯ ತೂಬನುರ್ಜಿ ನಜೆ ದೂಣುಗರ ನಡುವೆ ನಿಜನಿಲಯದೊಳಗೆ ||
 ಮಂತಣಂಗೆಂಡು ಕಾಚ್ಚೆಡೆದೊಳ್ಳ ಕವಿಯೆದೆಯ |
 ಕೊಂತ ಮೂಗಿನ ಕತ್ತಿಯದಟಕವಿನಿಕರಣಾ |
 ದಂತ ಹಂಪೆಯ ರಾಘವಾಂಕಪಂಡಿತನುಭಯಕವಿಕರಭಭೇರುಂಡನು ||

ಕೆಳತನದ ಬಂಧುವಿಷಯದ ನಂಟುವೆರಗುಗಳ |
 ಬಲ್ಲದೊಳಾಂ ಕವಿಯೆಂದು ಕವಿರಾಯನೆಂದು ವೆ |
 ಗ್ಗಳಿಸಿ ಕಾಚ್ಚೆಡೆದೊಡಾಂ ಸೈರಿಸುವೆಲ್ಲದಾನಂಟನೀಡಾಡಿ ಮಲಿತು |
 ಬಲಿಕವಾಂ ಕವಿಯೆಂದು ಕವಿರಾಯನೆಂದು ವೆ |
 ಗ್ಗಳಿಸಿ ಕಾಚ್ಚೆಡೆದ ದುಃಕವಿಯ ಗರ್ಬದ ಮೂಗ |
 ನಿಲುದಿದರನುಭಯಕವಿಕರಭಭೇರುಂಡಹಂಪೆಯರಾಘವಂ ಸಭೆಯೊಳು ||
 ಪೆಱರೊಡವೆಯಂ ಕೊಂಡು ಕೃತಿಯ ಪೇಱದ ಭಾಷೆ |
 ಪೆಱರ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಂಗಳಂ ಛಿದ್ರಿಸದ ಭಾಷೆ |
 ಪೆಱರ ದೈವವ ನುತಿಸದಿಹ ಭಾಷೆ ಪೆಱರ ಖೇದವ ನಿರೀಕ್ಷಿಸದ ಭಾಷೆ ||
 ಪೆಱರ ನಿಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಹೊಗಟಿಕೊಳ್ಳದ ಭಾಷೆ |
 ಪೆಱರ ವಧುವಂ ಕಂಡು ಮನವೆಳಸದಿಹ ಭಾಷೆ |
 ಪೆಱರ ವಸ್ತುವ ತ್ಯಾಣಕ ಸರಿಯೆಂಬ ಭಾಷೆಯೆಂದು ರಾಘವಾಂಕಗೆ ಸಂದುದು ||

ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕನಂಜೇಶನು ರಾಘವಾಂಕಚರಿತ್ರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ:—

1. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರಾಯನ ಚರಿತ್ರವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ; ಗ್ರಂಥವು 16 ಸ್ಥಲಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 775 ವಾರ್ಧಿಕಷಟ್ಟದಿಗಳೂ ಒಂದು ರಗಳೆಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ “ಕಥಾಬೀಜ”ವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವಸುಧಾಧಿಪತಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಘನಸತ್ಯನೆಂ |
 ದೊಸೆದು ವಾಸಿಷ್ಠನಿಂದ್ರಂಗನಲು ಕಾಶಿಕಂ |
 ಹುಸಿಮಾತ್ಸ್ಯನೆಂದು ಭಾಷೆಯನಿತ್ತು ಧರಗೆ ಬಂದವನಿಜನ ಸತಿಸುತರನು ||
 ಅಸುವಂತ್ಯವೆನೆ ನಿಗ್ರಹಂವೂಡಿಯೊಪ್ಪದಿರೆ |
 ಶಕಿಮಾ ಶ್ರೀಶಿಶ್ಯನಾಘ ಭೂಪಂಗೆ ಕರು |
 ಳಿಸಿ ಸಕಲಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಿತ್ತಾ ತನಂ ಮೆಹೆದ ಕೃತಿ ಪುಣ್ಯದಾಕೃತಿಯಿದು |

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಪಂಪಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವು ಬರೆದಿದೆ.—

ಇದು ಸಮಸ್ತ ಕಳಾಧರಕ್ರಮನಿಷ್ಠ ಸಂಕ್ರಂದನಾದಿಸುರನಿಕರಮಣಿಮುಕುಟಮಯೂಖವಾಲಾಪುಂಜರಂಜಿತಚರಣಕಿಂಜಲ್ಕಮಂಜರ [ಪಂಜರತ] ದಿಶವಲಯಂ ಸಕಲದೈವದೀಕ್ಷಾಕರ್ತೃ ನಿಖಿಲದೈವರಕ್ಷಾದಕ್ತ ದೈನ್ಯದೈವಶರಣಾಗತವಜ್ರಪಂಜರ ದರ್ಪಿಷ್ಠ ದೈವಸರ್ಪಮಯೂರ ಗರ್ವಿತಗರ್ವಶಾಸಹರಣ ಸಮಸ್ತ ದೈವ ಸಾರ್ವಭಾವನೆನಿಪ ಪಂಪಾಧೀಶ್ವರವಿರೂಪಾಕ್ಷವರ್ಣನಮಾಗೆ ಸರಸಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮಂ ಚತುರಕವಿಚತುರ್ಮುಖಂ ಭಾವಕವಿಭಾಳಿಲೋಚನಂ ವರ್ಣಕಕವಿಕರ್ಣಾವತಂಸಂ ವಸ್ತುಕಕವಿಮಸ್ತುಕನ್ಯಸ್ತಹಸ್ತಂ ಅದಟಕವಿಮಾನಮರ್ದನಂ ಗರ್ವಿತಕವಿಗಿರಿವಜ್ರದಂಡಂ ಉಭಯಕವಿಶರಭಭೇರುಂಡಂ ವರ್ತಮಾನಕವಿವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗಂ ಕರ್ಣಾಟಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣದೀಕ್ಷಾಚಾರ್ಯಾ ಶಿವಯೋಗಚಕ್ರೇಶ್ವರಲೋಕಾರಾಧ್ಯ ಸಾಕಾರಸುಧರ್ಮ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮಹಾದೇವನೆನಿಪ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಹರದೇವರ ಕುವಾರನೆನಿಪ ಉಭಯಕವಿಕಮಲಾದಿತ್ಯ ಹಂಪೆಯ ರಾಘವಾಂಕವರ್ಣನಮಪ್ಪ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಪ್ರಬಂಧಂ.

ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ.—

ಇಂತೀ ಪಂಪಾಪುರಂದರನವಿರೂಪಾಕ್ಷಲಿಂಗದಾ ಚರಣನೀರಜಗಂಧಸಿಂದೂರ ಪಾವನಭ್ರಮರನೆನಿಪ ಅದಟಕವಿಚೌದಂತ ಹಂಪೆಯ ರಾಘವಾಂಕವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಚಾರಿತ್ರದೊಳ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರಾಥವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯವುಳ್ಳದಾಗಿಯೂ ದೇಶ್ಯಪದಭೂಯಿಷ್ಠವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಷಟ್ಪದಿಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಈ ತನೇ ಆದಿಕವಿಯೆಂದು ಲಿಂಗವಂತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದಮಹದರ್ಪಣಾದಿವ್ಯಾಕರಣಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದ, ಆಗ್ನಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿರಬಹುದಾದ ಹಲವು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿಗಳ ಮಾಗಾರ್ಯಾಸ.

ಮೆಳಗಳೊಳು ಬಾಗಿ ಮರದೊಳು ಮುಣಿದು ಮುಣಿದಿಲುಬಿ |
ನೊಳು ಸುತ್ತಿ ಕುತ್ತು ಲೊಳು ಹಣಗಿ ಮಿಗೆ ಬೆಳೆದಿಡುಕು |
ಱೊಳು ಕುಸಿದು ಹೊದಲಿನೊಳು ಮಸುಳಿ ಹಲುವಿನೊಳಗಣ ನಾನಲೊಳಹೊ
[ಕೃಷ್ಣಪಿರಿಯೆ |

ಕೃತಿಯೊಳೋರ್ಗುಡಿಸಿ ಡೊಂಗರವೇಳಿ ಸಲಿವುಗಳೊ |
 ಳಿಡಿದದಟುಗೆಟ್ಟು ಬೆಂಡಾದ ಸುಖಿಗಳ [ದೀರ್ಘ] |
 ದಬಲ ಬೇಸಲ ಬೇಗೆಗಿಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮುನಿಯನೆಯ್ದೆ ಮೂಣದು ||
 ಬಾಡಿದಧರಂ ಬಿಜತ ಬಾಯ್ ಕೆಡಲೆದಳಕ ತು |
 ಳ್ಳಾಡುವ ಬೆವುರ್ ತೊರೆದುಮಿಡಿದ ಮೊಲೆ ನಡುಬಿನ್ನ |
 ನೀಡಿಣಿದ ಮುಡಿ ಕೊಂಕು [ನಿಟಿ] ಗುರುಳ್ಳಳಂ ತೂಗಿ ಬಾತ ಬೆರಲೊಸೆದು
 ಪಾಡಲೆದ ತೋಳ ಪಲವು ಹರಳೊತ್ತಿ ಬೊಕ್ಕೆಗಳು | [ಮಸದು ||
 ಮೂಡಿ ನಡೆಗೆಟ್ಟ ಮೆಲ್ಲಡಿಯ ನಿಜವನಿತೆಯಂ |
 ನೋಡಿ ಸುಱನೆ ಸುಯ್ದನಂದು ಸಪ್ತದ್ವೀಪಪತಿ ಹರಿಕೃಂದ್ರನೃಪನು ||

2. ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಸೋಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರರೂಪವಾಗಿದೆ; 17 ಸಂಧಿ
 ಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 740 ವಾರ್ಧಿಕವಷ್ಟಿದ್ದಿರಲಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ
 'ಕಥಾಗರ್ಭ'ವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ನಾರದನ ಕೈಯಿಂದ ಕಲಿಕಾಲದನುವ ಮದ |
 ನಾರಿ ಚಿತ್ತೈಸಿ ಗಣನಾಥನಂ ಕಳುಹಿದೊಡೆ |
 ಸಾರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗಾತನಾದ್ಯಯವೆಸರಿಂದ ಜನಿಸಿ ಹುಲಿಗೆರೆಗೆ ಬಂದು |
 ವೈರಿಗಳ ಮೂಡಲೆಗೆ ಹಿರಿಯ ಬಸದಿಯೊಳೆ ಸಸಿ |
 ಧಾರಸೋಮಯ್ಯನಂ ನಿಲಿಸಿ ತನ್ನಂ ಮುತ್ತಿ |
 ದಾರುಹತರಂ ಗೆಲ್ಲನೆಂಬುದು ಕಥಾಗರ್ಭವಿದ ಬೆಳೆಸಿ ಕೃತಿಯನಿಪನು ||

ಇದೇ ವಿಷಯವು ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯು—

ಸುರಜೊನ್ನೆಯೆಂಬ ಬಸದಿಗೆ ಬೇಗ ಹುಲಿಗೆರೆಯ |
 ಪುರದ ಸೋಮಯ್ಯನಂ ಕರೆದು ತಂದಾದ್ಯಯ |
 ನಿರದೆ ಜೈನರ ಹತಿಸಿದಂ .....

ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಆ
 ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು.

ಕವಿ ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಹುಲಿಗೆರೆಯ ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.—

ಚಂದೆಂಗು.

ಹಂಗ ಮಗುಜುವೆನೆಂದು ಭೂಮಿ ಕೈನೀಡಿ ಮೇ |
 ಘಂಗೆಗೆ ಕೊಡುವವ್ಯುತಕಳಶಸಂಕುಲವೊ ಗಗ |
 ಸಾಂಗಳೊಡೊಳುರ ಸುಲೆವ ವಿದ್ಯಾಧರಾಳಿಗೆ ವಸಂತನಿಟ್ಟಿವಟಗಿಯಾ |

ಜಂಗುಳಿಯೊ ಕಡಲ ಕಡೆವೆಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಡಾ |
 ಧಂಗಳಂ ತಮತಮಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರೆ ಭೂಲ |
 ತಾಂಗಿ ತೆಗೆದತ್ತಿಟ್ಟು ರಸರತ್ನವೋ ಏನಿಸಿ ಪಣ್ಣ ಚಂದಂಗೆಸದುವು ||

ಬಾಳೆ.

ಹೃದಯದ ಕಲಂಕಿಲ್ಲದೋರೆಂತೆ ನಾರನು |
 ಟ್ಪುದಕವೆಂ ಕುಡಿಕುಡಿದೊ ಮಜಿಗಾಳಬಿಸಿಲಿಗೆ |
 ಳ್ಕದೆ ವನದೊಳೊಂದೆಡೆಯೊರ್ದೊ ಕೊಂಬಾಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೆಲಕೆ ಹೊಪ್ಪೆಯಾಗದೆ ||
 ಬದುಕಿ ತಲೆವಾಗಿ ಬೆಳೆದೊಂದೆಡೆಯೊರ್ದೊ ನಾ |
 ನುದಿತರಸಫಲವನಾಂತಿರೆ ಕೈಯು ಮೇ (ಗೆ) ತಾ +
 ಳಿದನೆನ್ನು ನೋಡಿ ಮುನಿಕುಲವೆಂದು ಬುದ್ಧಿವೇಲ್ಪಂತೆ ಕದಳೆಗಳೆಸದುವು ||

ನಕ್ಷತ್ರಗಳು.

ಕಡಲ ಸಿಡಿವನಿಯೊ ಮೇಘಾವಳಿಯು ತತ್ತಿಗಳೊ |
 ವೊಡವಿಯೆಡೆಯನು ನೋಲ್ಪು ಗಗನರಂಧ್ರವೊ ಅಲುಗ |
 ಗುಡವಂತೆ ಕೀಲಿಸಿದ ವಜ್ರಮೊಳೆಗಳೊ ನಭದ ಲತೆ ಹಬ್ಬಿ ಯೋಗದ ನನೆಯೋ ||
 ಕಡುಹಸಿದುವೆಂದು ಕಶಿಯೆಲ್ಲಾ ಚಕೋರಕ್ಕೆ |
 ಕೊಡುವ ಸವಿದುತ್ತುಗಳೊ ಸಿಡಿವ ಸೀಮೂತ್ತುಗಳೊ |
 ತಡೆಯದೆ ವಿಚಾರಿಸೆ ತಾರಾಳಿಯೆಸೆದುನಾಜಗದ ಜನವಣಿಯುತಿರಲು ||

ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆಯೇ ಹೇಳಿ
 ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ನಾರದ.

ಮುಂತುಗೊಂಡೆಲ್ಲಿ ಜಗಳವ ಹತ್ತಿ ಸುವನೆಂಥೊ |
 ಚಿಂತಿಸುವ ಮನ ಕೊಂಡೆಯಕ್ಕೆಂದು ಘುಡುಘುಡನೆ |
 ತೀಂತೆ ಮಸಗುವ ಬಾಯಿ ಪರರ ಕಾಳೆಗದ ಲಗ್ನಿಯು ಕೇಳಲೆಳಸುವ ಕಿವಿ ||
 ಸಂತಸುಖಮಿರ್ವವರು ಕಾದಬೇಕೆಂದು ಕಿಸು |
 ಳಾಂತುಗುರು ಮನೆವ ಕೈ ತಲೆಯೊತ್ತಿ ಕುತ್ತಿ ಪಲ |
 ರಂ ತಟಿವ ಸಮರಮಂ ನೋಡಲೆಳಸುವ ಕಣ್ಣು ಸಿಂಗರಂ ನಾರದಂಗೆ ||

ಕಾಡು.

ಮಿಕ್ಕ ಸರುವಿಗೆ ದರುವಿಗೆ ಹೆಳ್ಳಕ್ಕೆ ಕೊ |
 ಳ್ಳಕ್ಕೆ ಗಿಡುವಿಗೆ ಮಡುವಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಕ್ಕೆ ಘ |
 ಟ್ಪಕ್ಕೆ ಕಾತ್ತು ಐ ಕೊಡಣಿಗಿಡು ಕುಲಿಂಗಿಡುವ ಮೊಳೆನಡುವಿಗೆ ನಾನಲಿಂಗಿ ||

ತಕ್ಕಿ ಗತ್ತ ಲೆಗೆ ತರತರದ ನಾಡಾವ್ವು |
 ಗಕ್ಕೆ ನಾನಾಧ್ಯನಿಗೆ ನಾನಾಭಯಂಕರ |
 ಕ್ಕಿ ಕ್ಕೆ ವನೆಯಾಪೆಂದು ಭೋಬ್ಬಿಟ್ಟು ಪೇಲ್ವಿಯಂತೆ ಫೀಳಿಡುತ್ತಿ ಹುದಡವಿಯು ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ.

ನಡೆಯುಡುಗಿ ಮುಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಂತಿ ಮಸುಳಿಸಿ ತೇಜ |
 ವುಡುಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಾವನಗಲಿ ಕೆಲಕೊಂದೆಡೆಯ |
 ಕಡೆಯ ಸಾರ್ವತತಾದುದೀಗ ಹಿಂದೆನ್ನ ಹೆಸರೆಂದೊಡೊಡುವ ಕತ್ತ |
 ಹೊಡಕರಿಸಿ ಬರುತಿದೆನ್ನಾ ಕೆಳೆ ನಸಿಯ ಮು |
 ಗುಡಿ ದಾಳಿ ಬರುತಿದೆಯಿವಂ ಕಂಡು ಜೀವಿವೆ |
 ಮೊಡಲಾಸೆಯೇಕೆಡೆ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದಿಟಿವಂತೆ ಬಿದ್ದ ನಿವನಬ್ಬಿಯೊಳಗೆ ||

ಸಿದ್ಧರಾಮಪುರಾಣ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಸೊನ್ನಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು 9 ಸಂಧಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 549 ಪಾರ್ಥಿವಕವಚದಿಗಳಿವೆ.

ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆರುವತ್ತು ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದ ಸುಗ್ಗವೈಗೊ ಮುದ್ದಗೊಡನಿಗೊ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವನ್ನಪ್ಪನೆಂಬವನು ಠಾಜನಾಗಿಯೂ ಜಾನ್ಮಲದೇವಿಯೊಬ್ಬವಳು ಠಾಜಮಹಿಷಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅನೇಕ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿ, ವಿಶ್ವಾಸಮುದ್ರನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದ ಕರ್ಪರನೆಂಬ ಜೋಗಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ತಾನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೆರೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಯಲಾದನು—ಎಂಬುದೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಥಾಸಾರವು.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ "ನೆರೆದ ಸೊಗಸಿನ ಸುಗ್ಗಿ ರಸದ ಮಡು ಪುಣ್ಯದಾಗರಂ" ಎಂದು ಶ್ಲೋಕಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ಥರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ವಸಂತ.

ಪೊಸವಾಗಿ ಮದವಾಜೆ ಮಾವಂಕುರಂದೊಣೆ |
 ಯಸುಕೆ ತಳೆರಂ ಬೀಜೆ ಲತೆ ನನೆಗಳಂ ಪೀಜೆ |
 ಕುಸುಮ ರಜವಂ ತೊಜೆ ತುಂಬಿ ಸುತ್ತಂ ಪಾಲೆ ತಂಗಾಳೆ ತಂಪ ಬೀಜೆ ||

ಸಸಿಗೆ ಕಳೆಯೇಡೆ ಕೋಕಿಲರವಂ ವಿನಾಡೆ ಕಾ |
ಮಸರಂಗಳೂಡೆ ವಿರಹಿಗಳ ಬಾಯನಾಡೆ ಮಾ |
ಮಸಕದಿಂ ಬಂದನು ವಸಂತನು ವಿಯೋಗಿಹೃತ್ಕುಂತನು ಸುಖಾಶ್ರಾಂತನು |

ವರ್ಷಾಕಾಲ.

ಇನನೋಡೆ ನವಿಲಾಡೆ ವಿರಹಿಗಳು ಕೂಡೆ ಭೂ |
ಜನ ಹಾಡೆ ತೃಣ ಮೂಡೆ ಹಂಸೆಗಳು ಬಾಡೆ ಕಡೆ |
ವಿನ ಸೊವಡು ತೀಡೆ ಚಾದಗೆ ನೋಡೆ ಘನ ನಾಡೆ ಧರಗಂಬುನೀಡೆ ಸಿಡಿಲು ||
ದನಿಮಾಡೆ ಧರ ಕೂಡೆ ಬೆಳೆಗಳಂ ಸೂಡೆ ನೆಲೆ |
ಯನು ನದಿಗಳೇಡಾಡೆ ಲರ್ಪ ಕಾರ್ಗಾಲವೊ |
ಯ್ಯನಿ ಮೊಳೆತು ದನಿದೋಡಿ ವಿನಾಡಿ ಮೊಳೆಗಂ ಹೇಡಿ ತೋಡಿತ್ತು ದುರ್ಧಿ
ನವನು ||

ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಪುಸ್ಪಾಪಚಯ.

ಕುಡಿ ಮುರಟ ಬೆಳುಹಿಡಿದ ಬೆಳೆದ ಮೊಗ್ಗಗಳನನೆ |
ಳೊಡೆದವಂದರೆಬಿಡಿದ ಬಿಳಿಮುಗಳ್ಳಂ ಚೆಲ್ವು |
ಗೆಡದಂತೆ ಚಿಪ್ಪರಳದೊಳಗರಳ್ಳಂ ತುಂಬಿ ಮೊಗವಿಟ್ಟು ಪರಿಮಳವನು ||
ಕುಡಿಯದ ಪರಾಗರಸವುಳಕದಂತೆಳಗಾಳಿ |
ಜಡಿಯದ ಬಿಸಿಲ್ವೆಯದೊಪ್ಪಮುಡುಗದ ಪೂವ |
ನೆಡವಿಡದೆಯರಸಿ ಕೊಯ್ದಂ ಸಿದ್ಧವಲ್ಲಭಂ ದೇವರಾಯನ ಪೂಜೆಗೆ ||

ಈ ಕವಿಯ ವೀರೇಶಚರಿತೆ, ಶರಭಚಾರಿತ್ರ, ಹರಿಹರಮಹತ್ವ ಎಂಬ ಮೂರು ಗ್ರಂಥಗಳೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕನಂಜೇಶನ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರದಿಂದ—ವೀರೇಶಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನು ದಕ್ಷಾಧ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ಕಥೆಯೂ, ಶರಭಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ರಕ್ತಪಾನದಿಂದ ಮತ್ತನಾದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ವೀರಭದ್ರನು ಶರಭಾಕಾರದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸಿದ ಕಥೆಯೂ, ಹರಿಹರಮಹತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಶ್ಚರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ ಈ ವೀರೇಶಚರಿತೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ:—

ಭೂಸುರಕವಿಪ್ರವರರಾಘವಾಂಕಂ ಮುದದಿ |
ನೀಶಾಲಯದ ಬೆಂಗಡೆಯೊಳೊಲ್ಲು ಕುಳಿತು ಮು |
ನ್ನೀಪಟ್ಟದಿಯೊಳಾರು ಪೊಗಟ್ಟುದಿಲ್ಲೆ ನ್ನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತಮುಮದುಕಾರಣಂ ||
ವಿನಾಸಲ ಕವಿತ್ಯವೆಂದೆಂಬ ಪೆಸರೀಕೃತಿಗೆ |
ಭೂಷಣವಲಾ ಎಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ ಪೆಸರಿಟ್ಟು |
ಶಾಸನಂಗೈಯ್ದನಿಳೆ ಮೊಳಗೆ ವೀರೇಶಸತ್ಕಥೆಯು . . . . . ||

ಅನುಭವಶಿಖಾಮಣಿಯನ್ನು ಒರೆದ ರಾಮಚಂದ್ರನು (1768) ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಾಘವಾಂಕನ ಶರಪಟ್ಟದೀರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಬರೆದು ದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ರಾಘವಾಂಕನ ಆವಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ. ಸು. 1165.

ಈತನು ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪದ್ಮಣಾಂಕನು (ಸು. 1385) ಬರೆದಿರುವ 'ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣ'ದಿಂದ ಈ ಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—

ಈತನ ಮುತ್ತಜ್ಜನಾದ ಶಿವಯೋಗಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತನು ಅಥವಾ ಮಲ್ಲರಸನು ಕಾರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲಕುರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಈ ಮಲ್ಲರಸನ ಮಗನಾದ ಸಕಲೇಶಮಾದರಸನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಲ್ಲಕುರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನಾಗಿ ಅಂಬಿಯೆಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ನಿಂತು, ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಂದೆಯಾದ ಮಲ್ಲರಸನನ್ನು ಕಾಣಲು, ಅವನು—ನೀನು ಇನ್ನೂ ಐವತ್ತು ವರ್ಷ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸ್ಮೃತನಾರ್ಥವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಬಸವನೊಡನೆ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕು—ಎಂದು ಮರಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗ ಮನೆಯಿದೇವನು ಅಂಬಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ ಕಮ್ಮಿಕುಲವಲ್ಲಭಗೌರವನ ಅಕ್ಕ ಮಂಗಳಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಿದ್ದರು. ಇವರ ಮಗನೇ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ದಂಡನಾಯಕ ಗೌರವನ ಮಗಳಾದ ಮಾದೇವಿ. ಗೌರವನ ಕಾಲಾನಂತರ ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನು ಪದ್ಮರಸನಿಗೆ ದಂಡೇಶಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಪದ್ಮರಸನು ಗುರುಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವನು ; ಚತುಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಪಂಡಿತನು. ಈತನು ಬೇಲೂರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೊರೆಯ ಭಂಡಾರದಿಂದ 12,000 ಹೊನ್ನುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಿವರೂಪಿಯಾದ ಬಟ್ಟುಜಂಗಮ ಭುಜಂಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಲು, ಜನರು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದೊರಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ, ಅವನು ಪದ್ಮರಸನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಕೇಳಲು, ಗರ್ವತೋಂಟಗಳೊಡನೆ ಕೆರಿಸಿದ್ದವಾಗಿದೆ ; ಏಂದು ನೋಡಬಹುದು—ಎಂದು ಹೇಳಿ ದೊರೆಯೊಡನೆ ಬೇಲೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಇವನ ಧ್ಯಾನಬಲದಿಂದ ಗಂಗೆಯೇ ಅಂದು ಏಂದು, ಆಕಾಶ

ದಿಂದ ಬಿದ್ದಿತು. “ ಅಸಮಾಜನಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕತದಿ ” ಈ ಕೆರೆಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಸಮುದ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದುದರಿಂದಲೇ ಈತನಿಗೆ ಕೆರೆಯಪದ್ಮ ರಸನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಬಳಿಕ ಪದ್ಮರಸನು ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇಲೂರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲು, ತ್ರಿಭುವನತಾತನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಅಂಧ್ರದೇಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಿಷ್ಣುವೇ ಪರದೈವವೆಂದು ಸ್ತಂಭಿಸುತ್ತ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿಕೊಂಡು ದೋರಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಲ್ಲಾಳರಾಜನನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ದೊರೆ ಪದ್ಮರಸನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಲು, ತ್ರಿಭುವನತಾತನಿಗೂ ಪದ್ಮರಸನಿಗೂ ವಾದವಾಗಿ ತ್ರಿಭುವನತಾತನು ಸೋತು, ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪದ್ಮರಸನಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾದನು.

ತರುವಾಯ ಪದ್ಮರಸನು ಮಗನಾದ ಕುಮಾರಪದ್ಮರಸನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವಂ ಮಾಡಿ, ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಡುವವನಾಗಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಗೆ ಬಂದು, ಹರಿದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ—ಉಮಾವರಂ ನಿಮ್ಮನಿಂದಿಂಗಿಂಟನೆಯ ದಿನಕೆ ತನ್ನೊಳ ನೆರಪಲಿ ದರ್ಪಂ ; ಅಂತರಿಂ ನೀವೀಗಳೊರೆವೀಮಹಾಕಾವ್ಯಮಂ ತಡೆಯದನಿತರೊಳ ಪೂರವೈದಿಪುದು—ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಶ್ವನಾಥನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು. 2

ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನು ತ್ರಿಭುವನತಾತನೊಡನೆ ವಾದಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಲೂರಿಂದ ದೋರಸಮುದ್ರದ ನೆರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ಸಭೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ, ದೋರಾಂಬುಧಿಯ ರಾಮಣ್ಣ, ಉಭಯಕವಿಶರಭಭೇರುಂಡನೆನಿಸಿ ಕವೀಂದ್ರರಾಘವ, ಹುಲಿಗೇರೆಯ ಮಾಯಿದೇವಪುರಾಣಭಟ್ಟ, ಗುರುಭಕ್ತ ಕಾಮಣ್ಣ, ವಿಕೃಣ್ಣ, ಉದ್ಧತಶಾಸ್ತ್ರಿನಿಕರಭಂಜನನಾಗನಾಥಾರ್ಯ, ಅತಿರಸಿಕಕರ್ಣಾಭರಣಬುಧವರ, ಪದವಾಕ್ಯಪ್ರವಾಣಜ್ಞ ದೇವರಸಪಂಡಿತ, ಅನೇಕಕಲಾವಿದ ಹಂಪೆಯರಾಮಿತಂದೆ, ಜಗದಾರಾಧ್ಯನಾಗಿದೇವ, ಅಷ್ಟಭಾಷಾಕವೀಶ್ವರಶಿವದಾಸ, ಶೈವವಿರುದ್ಧಮತದಾವದಾವದಾವರಸ, ಶರಣಕವಿ, ಮೊದಲಾದ ಪಂಡಿತರು ಹೋದರು. 3

ಪದ್ಮರಸನು ನೆರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶಿವಾಧ್ಯೈತನಾಕಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸೂತ್ರನಂಪಚರಿತ್ರವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ತ್ರಿಭುವನತಾತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ

1. ಇದೇ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವಾಗಿರಬೇಕು.
2. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೂ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ.
3. ಪದ್ಮರಸನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದ ಜನರು ಉದ್ಧಟಸ್ತುತಿ, ಬಸವಗೀತೆ, ಹರೀಶಾಧಿಗಳ ಗದ್ಯಪದ್ಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ಹೋದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ.
4. ತಾಲೇರಿಯು 17 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜನನ್ನು “ ಮಾಹೇಶ್ವರಸಮಾಯವ್ರತಿಪಾಠಕ” ಎಂದೂ, ಬೇಲೂರು 177 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ ಶಿವಕುಚನಜನಿತಾಪ್ತಾಭಕ್ತ ..... ನ ಪುಂಡ್ರ ಸಂಪೂಜಿತ ಪುಷ್ಪಾವತಿಸುಖಾಧಾಚಾರ್ಯಂ” ಎಂದೂ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಜಯಿಸಲು ಸಭೆಮಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಲವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈತನನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದರು:—

ದೋರಸಮುದ್ರವೆಂಬ ಪೆಸರಿಂ ಕರವೊಪ್ಪುವ ರಾಜಧಾನಿಯೊಳೆ |
 ಧೀರನೈಸಿಂಹಭೂವರನಹೋ ಮಹಿಯಂ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರ ||
 ಲ್ಲಾ ರಸೆಯಪೂರ್ವೋಲಗಕೆ ಬಂದನಗುರ್ವಿಸುತಾಂಧ್ರದೇಶದಿಂ |
 ಶಾರಿಯ ಭೃತ್ಯನೋಪೊ ಭುವನತ್ರಯತಾತನೆನಿಪ್ಪನೊರ್ವವಂ ||
 ಕಿವನಿಲ್ಲಾ ಕಿವಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಕಿವಸಿದ್ಧಾಂತಂ ದಲಿಲ್ಲಾ ಮತಂ |
 ಸುವಿಚಾರಸಿಘ್ನಿಗಿಲ್ಲ ನಾಡೆ ವನಜಾಕ್ಷಂ ದೈವವಾವೈಷ್ಣವಂ ||
 ಸುವಿಚಾಲಂ ನಿಜಭಕ್ತಿಗೆಂದೆನುತೆ ಪತ್ರಾಲಂಬನಂಗೆಯ್ಯೆ ತ |
 ದ್ಭವಿಯಂ ಪದ್ಮರಸಾರ್ಯರೋಡಿಸಿದರೀಸಾನಂದಚಾರಿತ್ರದಿಂ ||
 ಪಿಂಡೆ ಸವಸ್ತುನೀಲಪಟಸಾಂಖ್ಯರೆ ಬಾಧೆರ ಜೈನಭೇದದೊಳೆ |
 ಸಂದರ ಭಾಟ್ಟತಾರ್ಕಿಕರ ಕೂಡತಿವಾದಿಸಿ ಸೂರ್ಕಿ ಸೂಕ್ತಿಯು ||
 ಲ್ಲೊಂದದಬದ್ಧವಾದಿಯಿಪ್ಪುದ ತವೈಷ್ಣವನಂ ವಿಭಾಡಿಸು |
 ತ್ತಿಯಂಧರಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನೆ ಪದ್ಮರಸರ ನೆಗಟ್ಟರ ಧರಿತ್ರಿಯೊಳೆ ||

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪಂಡಿತರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಪದ್ಮರಸನನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವವರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಚರಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ.¹

ಈ ಕವಿಗೆ ಸಕಲಶಾಬ್ದಿಕಸಾರ್ವಭೌಮ, ಉದ್ಧತನಾದಿನಿಕರವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗೆ, ತಾರ್ಕಿಕಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಶ್ರೀಶಿವಾದ್ವೈತಸಾಕಾರಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ, ಶರಣಕವಿ, ಭವಿದೂರ, ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ:—

ದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆ.

ಇದು ಪ್ರಾಯಶಃ ರಗಳೆಯ ರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂದವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥವು ಮೂರು ಸ್ಥಲಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳು ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದ ರೂಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳು ಪ್ರವಾಣತ್ರೇನ ಅನುನಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಪದ್ಮಣಾಂಕನು (ಸು. 1885) ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

*ಓಪ ಶಿಷ್ಯನ ಬೋಧಿಸಿದ ರೀತಿಯಿಂದ ರಘು |
 ಓಪದ್ಧತಿಯೊಳುತೆ ಸಸಾಕ್ಷಿಕಂ ವಿರಶೈ |
 ವೋಪಕಾರಾರ್ಥವಿಂಪಮರೆ ದೀಕ್ಷಾಬೋಧವೆಂಬ ಕೃತಿಯಂ ರಚಿಸಿದಂ ||

1. 182ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಲಲಿತರಗಳೆಯೂ ಮಂದಾನಿಲರಗಳೆಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.
ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಶಿವಭಕ್ತನ ನಡತೆ.

ಉತ್ಸಾಹಶಿವಭಕ್ತಿಯಿಷ್ಟೆ ಟಿಯದಿರಬೇಕು | ನಿಜ್ಜಟದ ನಿಷ್ಠೆ ದೃಢ ಕೆಚ್ಚು
ಗೊಂಡಿರಬೇಕು ||

ನಿಯತವಪ್ಪಾಚಾರಸಮಯತಾನಿರಬೇಕು | ನಯದ ವಾಕ್ಯಂ ದಯವು ದಾಕ್ಷಿ
ಣ್ಯವಿರಬೇಕು ||

ದಂಭವನಾತ್ಸರೈಕ್ಕೆ ಯಿಂಬುಗುಡದಿರಬೇಕು | ಶಂಭುಪದಭಕ್ತಿ ನಂಬುಗೆಯ
ಹಂಬಲುಬೇಕು ||

ಪದಪಾಣಿಗುದಗುಹ್ಯಕರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ | ಬೆದರದವೆ ಧಟ್ಟಿಸುವ ಅಡಟು
ಬೇಕವಣ್ಣಿ ||

ಸೂಸಲೀಯದೆ ಮನವನೀಶವಾಸದೊಳಿರಿಸಿ | ಬೀಸರಾಗದೆ ಚಿತ್ತಮಂ ವಿನಾಸ
ಲಾಗಿರಿಸಿ |

ಹೀನದೀನತ್ವದುಮ್ಮಾನಮಂ ಬಿಡಬೇಕು | ಜ್ಞಾನಗುರುಭಕ್ತಿ ತದ್ಭಾವನನಾ
ಗಿರಬೇಕು ||

ಚಿತ್ತಚಾಪಲ್ಯ.

ಒಂದು ಹೊತ್ತಿಂಗೊಂದು ಪಯಹುದು ಈಮನಂ | ಬೆಂದ ವಿಷಯಂಗಳಂ
ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದೀಮನಂ ||

ಬಚ್ಚಿಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಚ್ಚೆ ಯಹುದೀಮನಂ | ಬೆಚ್ಚಿ ಮತ್ತೊಲ್ಲೆ ನೆಂದಚ್ಚೆ ಟಿ
ವುದೀಮನಂ ||

ಒಡಲೊಡವೆಮಡದಿಯರ ತೊಡರಿಪುದೀಮನಂ | ಕಡೆಗೆ ಮೃಡಭಕ್ತಿ ದೃಢವಿ
ಡಿಯದಿಹುದೀಮನಂ ||

ಕುಲಮದ್ಗನಿರಸನ.

ಕುಲಮಂ ವಿಚಾರವೊಡೆ ಸಲವಿಲ್ಲ ಫಲವಿಲ್ಲ | ನೆಲೆಯನಣಿವೊಡೆ ಶುದ್ಧ ಹೊಲೆಯ್ಯು
ನೆ ಕುಲವೆಲ್ಲ ||

ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕುಲವೊ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕುಲವೋ ಪೇಱು | ಈಯೆರಡೆಚೊಳಗೆ ಇನ್ನಾವು
ದಕೆ ಕುಲಪೇಱು ||

ಕಾಯವಾದೊಡೆ ಶುದ್ಧ ಹೊಲೆಯಾಗಿ ಕುಲವಿಲ್ಲ | ವಾಯವಕ ಜೀವ ನಿರವೆಯ
ವಾಗಿ ಕುಲವಿಲ್ಲ ||

ತಂದೆತಾಯಿಗಳಾಭಯಬಿಂದುಸಂಪುಟದಿಂದ | ಬಂದೆನೆಂಬೊಂದು ಮದೆಮ್ಮೆನೆ
ನೀ ನುಡಿವಂದ ||

ಅಕ್ಕಿ ಟೀಕುಲವಿಡಿದು ಸತ್ತು ಲಕೆ ಹೋರುವರೆ | ದಕ್ಕಿ ದೊಡೆ ಶುದ್ಧ ಹೋಲಿಗಿಕ್ಕಿ
ನೂತಾಡುವರೆ ||

ಮಮಕಾರನಿರಸನ.

ಒಡನೆಯಾರದು ಒಡೆಯರಾರೆಂಬುದನು ಅಜಿಯೆ | ಕಡುಲೋಭಿಜಡನೆಯಕಟ
ಜಿಯಲಾ ನರಗುಜಿಯೆ ||

ಕಟ್ಟೊಡೆಯತನವ ಬಲಿದಿಂತು ಹೋರುವೆ ನೀನು | ಹುಟ್ಟುನಾಗಲೆ ಧನವ ಕಟ್ಟಿ
ತಂದೆಯೊ ನೀನು ||

ನೀ ತಾರದೊಡೆ ನಿನ್ನ ತಾತ ತಂದನೊ ಇದಂ | ಏತಳಿಂದಾಯ್ತು ನಿನಗೊಡೆತ
ನಂ ಪೇಟೆದಂ ||

ಬರುತ ತಾರದೊಡೆನು ಆಯ್ತು ನಿನಗೆಂದೊಡಂ | ಹರಣದೊಡನೊಯ್ಯುಬೇಡಾ
ವೊಡೆಯನಾದೊಡಂ ||

ಹುಟ್ಟುವಲಿ ತಾರ ಹೊಂದುವಲೊಯ್ಯೆ ಕಂಡಿದಕೆ | ನಟ್ಟನಡುವೆಹಾಗಾಯ್ತು
ಬಡತನಂ ಪೇಟೆದಕೆ ||

ನಿನ್ನ ದಾದೊಡೆ ನಿನ್ನ ವ್ಯಯಕೆ ಸಲುತಿರದೇಕೆ | ಕನ್ನದಿಂ ನೃಪದಾಯರಿಂದ ಸ
ರಿಯಲದೇಕೆ ||

ಹೋಗುತ್ತ ತನ್ನಳತೆಯಲಿ ತಾನೆ ಹೋದುದೇ | ಬೇಗೆಯಿಂ ನಿನ್ನ ಹರಣವನೊ
ಯ್ಯುದಾದುದೇ ||

ಇದುಕಾರಣಂ ನಿನ್ನ ನೊಮ್ಮಲ್ಲ ಎಲೆಮರುಳೆ | ಕುದಿದು ಕೋಟಲೆಗೊಂಡೊಡಂ
ಇಲ್ಲ ಎಲೆಮರುಳೆ ||

ಪರತತ್ವಸ್ವರೂಪ.

ಸಕಲತತ್ವಂಗಳಿಗೆ ಯುಕ್ತುತಿಗೊಳಗಾಗದದು | ಅಖಿಳನಿಗವಾಗಮವು ಮುಖ
ವಿಡಲು ಬಾರದದು ||

ಹರಿಯಜಸುರಾಸುರರು ಪರಿಕಿಸಲು ಬಾರದದು | ಬರಸಿ ನೀರಕ್ಷೀರದಿರವಿದ್ದು ಇಲ್ಲ
ದುದು ||

ದೂರವೆನಬಾರದದು ಸೂರಯೆನಬಾರದದು | ಆರಿಗಳವಡುವುದು ವಿಚಾರಕೊಳ
ಕಾಗದದು ||

ಸಕಲವೆಂಬುದು ತಾನು ನಿಃಕಲವೆನಲು ತಾನು | ಸಕಲನಿಃಕಲವೆನಿಸಿಯೆನಿಸ
ದಿಪ್ಪುದು ತಾನು ||

ಒಳಗೆಂದೊಡಂ ತಾನು ಹೊರಗೆಂದೊಡಂ ತಾನು | ಒಳಗುಹೊರಗಿಡೆ ಬಲು
ಬೆಳಗಿನ ಬೆಳಗು ತಾನು ||

ಸಕಲಭೂತಗಳಂತರ್ಯಾಮಿಯೆನಿಸಿರ್ಪ್ಪ | ಭಕುತರಿಗೆ ಸುಲಭನುತಿದರಿಗ
ಸಾಧ್ಯನುಮಪ್ಪ ||
ಅಂತು ಸರ್ವಾಂಗಮಯವಾದ ಮಹಲಿಂಗವಂ | ಅಂತುವಂ ತಿಳಿ ನಿನ್ನೊಳಿಹ
ಭಾವಸಂಗವಂ ||

ಪದ್ಮರಸನು ನರಸಿಂಹಬಲ್ಲಾಳನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭುವನತಾತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಾಗ ಪದ್ಮರಸನನ್ನು ಕನ್ನಡಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ 1 ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವೆಲ್ಲರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೋ ತಿಳಿಯದು.

ದೋರಾಂಬುಧಿಯ ರಾಮಣ್ಣ. ಸು. 1165.

ಪ್ರಭುತೆಯ ಪರ್ವೆಗಮಾಮಾ | ತ್ರಿಭುವನತಾತಾಪ್ಯೆಯಾಂತ ವೈಷ್ಣವನುದ್ಯು ||
ದ್ವಿಭುಪದ್ಮಣಾಯರೋಳ' ಸೋ | ಲ್ಲಭಯವನರೆದಂಭ್ರಿಗಿಱಗಿದಂ ನೃಪಸಭೆ
ಯೋಳ' ||

ರಾಘವಾಂಕ. 2 ಸು. 1165.

ಮಿಹಿರಂಗೆ ತಿವಿರವಿದಿರೇ | ಸಹಜಕ್ಕೆ ಕವಾಳಮಿದಿರೆ ಪದ್ಮರಸಾರ್ಯಂ ||
ಗಹಹಾ ತ್ರಿಭುವನತಾತಂ ! ಏಹುವಿಧದಿಂ ಬಗೆಯಲಿದಿರೆ ತಾನೇ ಕೆಟ್ಟಂ ||

ಹುಲಿಗರೆಯ ಮಾಯಿದೇವಪುರಾಣಭಟ್ಟ. ಸು. 1165.

ತನುವೆಂಟುಂ ಶಿವನವು ತತ್ತ ನುವಿನೋಳಮರ್ದಿದರ್ಪ ಬೇಡೆ ದೈವಂ ಸಮಯಂ ||
ತನಗೆಂಬ ತಲೆಗಳನೆ ತಲೆ | ದೆನಗಂ ಚೆಂಡಾಡಲಾಯ್ತು ಮನವಪ್ರಾಂತಂ ||

ಕರ್ಣಾಭರಣಬುಧವರ. ಸು. 1165.

ಪರಸಮೆಯಾಂಧಕಾರಘನಚಂಡಕರಂ ಹರಿಯೆಂದು ಸಾಣಿ ಧಿ |
ಕ್ಲರಿಸುವ ವಾದಿಯಂ ಸಕಲವೇದಪುರಾಣಪುರಾತನೋಕ್ತಿಯಿಂ ||
ದೋರಸುಮೋಡುವರಾತಳದೊಳೊವನೆ ಶೈವತಟಾಕಸ |
ಪದ್ಮರಸನಂತಶಾಸ್ತ್ರಸರಸಂ ಬೆರಸಂ ಪರದೈವಜೀವರಂ ||
ಲತೆಯಂ ಖಗಮಂ ಮೃಗಮಂ | ಸತಿಯರಮಂ ಪೋಗಟ್ಟು ಕವಿತೆಯಂ ನೀಗ
ದೆ ಪಾ ||
ವರ್ತಿಯರಸನನೇ ಪೋಗಟ್ಟಂ | ಕ್ಷಿತಿಯೋಳ' ಪದ್ಮರಸಶರಣಕವಿ ಭವಿದ್ಧೂರಂ ||

1. ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಕರಿಯಪದ್ಮರಸನ ಮಗನಾದ ಕುವಾರಪದ್ಮರಸನ ಸಾಂದಚರಿತ್ರದ ಉಪೋದ್ಭೂತದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. 2. 180 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

‘ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣ’ ಎಂದು ಮುಗಿವ ಕೆಲವು ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಪದ್ಯಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯೂ ಒಂದುಕಡೆ “ದೋರನ ನೀರಣಂಗಳ್ನೀರನಂ” ಎಂದೂ ಇರುವುದರಿಂದ, ಈ ಪದ್ಯಗಳೂ ಈ ಕವಿಯಿಂದಲೇ ವಿರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ನೀತಿಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ.

ಬೇಲಿತಳಿಗೋಂಟೆಮದಿಲುಗ ! ಕೋಲ್ತೈಸುವ ಕಾಟನಾಳು ಮೆಯ್ಯಾ ಪಿನವರ್ ||
ಬಾಲೆಯರಂ ಕಾವರೆ ನಿಜ | ಶೀಲಮೆ ಕಾದಪುದು ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣಾ ||

ಪದವಾಕ್ಯವ್ರಮಾಣಜ್ಞ ದೇವರಸಪಂಡಿತ. ಸು. 1165.

ಏಕೆ ಬಿಡು ಮತ್ತೆ ಗಟಪದಿ | ರೇಕೋರುದ್ರೋ ದಲೆಂಬ ಸುತಿವಿಡಿವೆಲ್ಲಾ ||
ಕಾಕುಮತಂಗಳನಲೆದು ನಿ | ರಾಕರಿಸಿದ ಸತ್ಯಶರಣಕವಿಗಿದಿರುಂಟೇ ||

ಹಂಪೆಯ ರಾಮಣ್ಣ ಅಥವಾ ರಾಮಿತಂದೆ. ಸು. 1165.

ಗುರುವಂ ಹರನಂ ಪಂಚಾ ! ಹ್ವರಿಯಂ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಂ ವಿಭೂತಿಯನೊಲ್ಲಾ ||
ದರಿಪರ್ ಶರಣಕವಿಯ ಪ | ದ್ವರಸರ ಸಾನಂದಚರಿತೆಯೋಡುಗೆ ಶರಣರ್ ||

ಜಗದಾರಾಧ್ಯ ನಾಗಿದೇವ. ಸು. 1165.

ಪರವಾದಿಧ್ಯಾಂತಸೂರ್ಯಂ ಕೆರೆಯಪದುಮರಾಜಂ ಸ್ವಗುರ್ವಾಜ್ಞೆಯಿಂದಿ |
ಶ್ವರಭಕ್ತಂ ವೈಚ್ಛೇಯಾಹಾ ವಿರಚಿಸಿದ ಶಿವಾದ್ವೈತಸಾಕಾರಸಿದ್ಧಾಂ ||
ತರಸಂ ಸಾನಂದಚಾರಿತ್ರಮನೆ ಪಸರಿಸುತ್ತಿ ಪುರದಿಕ್ಷೋಣಿಗೆಂದಂ |
ಗುರುಭಕ್ತಂ ಕಾರಣಾತ್ಮಂ ವರಗುಣಿ ಜಗದಾರಾಧ್ಯನಾನಾದಿದೇವಂ ||
ನಂದ ಪುರಾಣದಾಗಮದ ವೇದದ ಶೈವಕಥಾವಿತಾನದೊಳ |
ಕುಂದಿನಿತಿಲ್ಲ ಸೇರುವೆ ಚಮತ್ಕೃತಿಯಾದುದು ಮಾಮಯ್ಯಯ್ಯ ಲೇ ||
ಸೆಂದು ಸಮಸ್ತ ಸತ್ಕವಿಜನಂ ಪೊಗಟುತ್ತಿರೆ ಪೇಟ್ಟಿನೆಯ್ದೆ ಸಾ |
ನಂದಚರಿತ್ರಮಂ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸಂ ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದಂ ||
ಛಂದದ ಪೌರಾಣಾಗಮ | ವೃಂದದ ಹೃದಯಮದು ಶೈವಪದವೆಂದೆನೆ ಸಾ ||
ನಂದಚರಿತ್ರಮನೊರದಂ | ಸಂದಿಸಿ ಪದ್ಮರಸಶರಣಕವಿ ಭವಿದೂರಂ ||
ಹರನ ಸಮಗ್ರಭಕ್ತಿ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಪುರಾತನಕೇಶಿರಾಜುಬಾ |
ಚರಸರ ಚೋಕ್ತನಾಯರ ದಧೀಚಿಯ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂ ||
ಬರ ವರತೇಜದಂತೆ ಮಲೆವನೈಮತಾಂಧರನೊಕ್ಕ ಲಿಕ್ಕುವಂ |
ಶರಣಕವೀಶ್ವರಂ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸಂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಭಂಜನಂ ||
ತರುಗಿರಿಲತೆನಾರಿಯರಂ | ಮುರಹರನಂ ಪೊಗಟ್ಟಿ ಕಥೆಯನಾಲಿಪರಲ್ಲದೆ ||
ಪುರಹರನ ಕಥೆಯನೊಲ್ಲರ | ಹರಹರ ಕರಮರಿದು ಶರಣಕವಿ ಭವಿದೂರಂ |

ಅಪ್ಪಭಾಷಾಕವೀಶ್ವರ ಶಿವದಾಸ. ಸು. 1165.

ಮೃಡಭಕ್ತಿ ಪಥದ ಸಾರಂ | ಮೃಡನೊಡನೆಣೆಗಾಣ್ಣು ನೊಡಲ ಸುಡುವತಿಥೀರಂ ||
ಜಡರಜ್ಜಾನನಿವಾರಂ | ಕಡುಗಲಿ ಪದ್ಮರಸಕರಣಕವಿ ಭವಿದೂರಂ ||

ದಾವರಸ. ಸು. 1165.

ಇವನಿಗೆ “ಶೈವವಿರುದ್ಧಮತದಾವದಾವ” ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ.

ಏಕೈಕವೀರನೊರ್ವನೆ | ಏಕೋರುದ್ರನ ಲಲಾಟನೇತ್ರದೊಳೊಗೆದಂ ||
ದೇಕೆ ಶಿವನೆಂಬ ದಕ್ಷಂ | ಗಾಕುಜಿದಲಿಯಿತ್ತ ನವನ ಪಡಿ ಪದ್ಮರಸಂ ||

ಶರಣಕವಿ. ಸು. 1165.

ಬಳ್ಳಿಗಳೊಂ ಗರಳದ ಕರಿ | ಗೊಳ್ಳಿಗಳೊಂ ಕೈಪೊಸೊರೆಯ ಬಳ್ಳಿಗಳೊಂ ಚಿಃ ||
ಟೊಳ್ಳಿಗಳೊಂ ದೈವಾಬ್ಬುಕೆ | ಕಳ್ಳರ ಗುರುರೂಪವಿಶ್ವನಾಥಂಗೆಣೆಯೇ ||

ಧಾರವಾಡದ ಜಿಲ್ಲೆಯ “ಕೋಡು” ಎಂಬ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿತು ಅಬ್ಬಲೂರಿ ನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕನ್ನಡದ ಶಾಸನವನ್ನು¹ ಕೇಶವರಾಜಚಮೂಪನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಯೂ ಸರಣನೆಂಬ ಕವಿ ತಿದ್ದಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಆ ಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೇಶವರಾಜಚಮೂಪಂ | ಶಾಸನವಂ ಪೇಱ್ಪಿದಂತದಂ ತಿರ್ದಿ ನಿರಾ ||

ಯಾನನೆ ಬರೆದ(ವ) ನೀಶನ | ದಾಸಂ ಶಿವಚರಣಕಮಲಕರಣಂ ಸರಣಂ ||
ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಸು. 1180 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶರಣಕವಿ ಈಸರಣನೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ತಿಪ್ಪಣೋಜನ. 1169.

ರಾಯಲ್ ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ ಬಾಂಬೆ ಬ್ರಾಂಚ್ ಜರ್ನಲೊಳಗೆ² ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ

ಭರತಾಗಮಶಾಸ್ತ್ರಕಳಂ | ಪರಿಣತಿಯೊಳ ವರ್ಣಕವಿತೆಯೊಳ ದಾನಗುಣೋ ||
ತ್ಥರದೊಳ ಸರಿಯಾರ ವಂಕೇ | ಶ್ವರದೇವರ ತಿಪ್ಪಣೋಜನೊಳ ಭೂತಲ ದೊಳ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ—
ಗೋಪಕ (Gopa) ಪುಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಆಕುತ್ತಿದ್ದ ಕದಂಬರಾಜರಲ್ಲಿ ಪೆರ್ವಾಡಿ ಅಥವಾ ಶಿವ ಚಿತ್ತ ಎಂಬ ರಾಜನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಕಮಲಾಸೇವಿ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಭಿವಚಿತ್ತನು 1169 ರಲ್ಲಿ ಆಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇದೇ ಜರ್ನಲೊಳಗಿರುವ ಇತರಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಈ ತಿಪ್ಪಣೋಜನು ಆಕಾಲದವನಾಗಿರಬೇಕು.

1. Epigraphia Indica, Vol. V. p. 245.

2. Vol. IX, No. 27. p. 294.

ಬಾಲಚಂದ್ರ ಸು. 1170.

ಈತನು ಜಿನಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಭೃತಕತ್ರಯ, ಪರ
ಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕಾ, ತತ್ವಾರ್ಥ, ಸಮಯಸಾರ, ಪ್ರವಚನಸಾರ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂ
ಥಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಜೈನಮತದವನು; ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಪುಸ್ತಕಗಚ್ಛದ
ಕೊಂದಕುಂದಾಸ್ವಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಇವನ ಗುರು 1177 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ನಯು
ಕೀರ್ತಿ¹; ಅಣ್ಣ ದಾಮನಂದಿ² ಈತನಿಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬಾಳಚಂದ್ರನೆಂದು ಹೆಸರು.
ಈತನು 1182 ರಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದಂತೆಯೂ³ ಸುಜನೋತ್ತಂಸನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಬೊಪ್ಪ
ಣಪಂಡಿತನಿಂದ ಗೊಮ್ಮಟಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದಂತೆಯೂ⁴ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.
ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಿವೆ. ಬೊಪ್ಪಣಪಂಡಿತನು
ಈತನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ:-

ವರನೈದ್ಯಾಂತಿಕಚಕ್ರೇ | ಶ್ವರನಯಕೀರ್ತಿವ್ರತೀಂದ್ರಕಿಷ್ಕಂ ನಿಜಚಿ |
ತ್ಪರಿಣತನಧ್ಯಾತ್ಮಕಳಾ | ಧರನುಜ್ಜ್ವಳಕೀರ್ತಿ ಬಾಲಚಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರಂ||

ಪ್ರಾಭೃತಕತ್ರಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ-

ಇದು ಸಮಸ್ತನೈದ್ಯಾಂತಿಕಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀನಯಕೀರ್ತಿದೇವನಂದನ ವಿನ
ಯಜನಾನಂದನ ನಿಜರುಚಿಸಾಗರನಂದಿಪರಮಾತ್ಮದೇವಸೇವಾಸಾಧಿತಾತ್ಮಸ್ಯಭಾವ
ನಿತ್ಯಾನಂದಬಾಳಚಂದ್ರದೇವವಿರಚಿತ ಸಮಯಸಾರಪ್ರಾಭೃತನೂತ್ರಾನುಗತತಾ
ತ್ಪರ್ಯವೃತ್ತಿ-

ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಮಗನಲ್ಲಿ ಓದಿದವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತ
ದೆ. ಈತನು ನಾಗಚಂದ್ರನ ಗುರುವಲ್ಲವೆಂಬಂಶವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. 5

ಈತನು ಪ್ರಾಭೃತಕತ್ರಯವೃತ್ತಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ
ಮಾಡಿ ಬಳಿಕ “ಶ್ರೀಕುಮಾರನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತವೇವತಿಷ್ಠ್ಯುಂ ಪದ್ಮನಂವ್ಯಾಧ್ಯಪರ
ನಾಮಧೇಯರುಮಪ್ಪ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಶ್ರೀಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯದೇವಂ ಶಿವಕುಮಾ
ರಃ ಮಹಾರಾಜಾದಿಸಂಕ್ಷೇಪರುಚಿಶಿಷ್ಯಪ್ರತಿಬೋಧನಾರ್ಥಂ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಪಂಚಾ
ಸ್ತಿಕಾಯಪ್ರಾಭೃತಶಾಸ್ತ್ರತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವೃತ್ತಿಯಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ” ಎಂದು ವ್ಯಾ
ಖ್ಯಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ:-

1. ಶ್ರ. ಚಿ. ಶಾ || 42.

2. ನಾಗಮೂಲ ಶಾ || 70.

3. ಶ್ರ. ಚಿ. ಶಾ || 124

4. ಶ್ರ. ಚಿ. ಶಾ || 85

5. 83 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 6. ಪಾಠಕರು - ಈತನು ಶ್ರೀವಿಜಯತಿವಮ್ಯಗೀತ
ಮಹಾರಾಜ ಎಂಬ ಕವಿಬರಾಜನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. Ind. Ant. XIV, p. 15.

ಪರಮಾಗಮನಾರಿಧಿಹಿಮ | ಕಿರಣಂ ರಾಧ್ಯಾಂತಚಕ್ರಿ ನಯಕೀರ್ತಿಯವಿಾ||
 ಶ್ವರಶಿಷ್ಯನಮಳನಿಜಚಿ | ತ್ವರಿಣತನಧ್ಯಾತ್ರಿ ಬಾಳಚಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರಂ||
 ಧೃತರತ್ನ ತ್ರಿತಯಂ ಪ್ರಾ | ಭೃತನೂತ್ರಾನುಗತವೃತ್ತಿಯಂ ಪಲಗಂ ಪ್ರಾ ||
 ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕವಾಕ್ಯಾ | ಫತತ್ವನಿಶ್ಚಿತ್ತಿಯಾಗೆ ನಿರ್ವರ್ಣಿಸಿದಂ ||

ಇವನ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥತಾತ್ಪರ್ಯವೃತ್ತಿಗೆ 'ತತ್ಪರತ್ವಪ್ರದೀಪಿಕಾ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು "ಕುಮುದಚಂಪ್ರ ಭಟ್ಟಾರಕಪ್ರತಿಬೋಧನಾರ್ಥಂ" ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರವಚನಸಾರತಾತ್ಪರ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ—

ಭುವನಾರಾಧ್ಯತಪ್ತಿಯೇ | ಧವನಿರ್ಮದಪದ್ಮನಂದಿಮುನಿರಾಜಕೃತ ||
 ಪ್ರವಚನಸಾರದ ತಾತ್ಪ | ಯವೃತ್ತಿಯಂ ಚಿನ್ನಿಯಮೃದಿಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ.

ಜಿನಸ್ತುತಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 20 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಆದುದು ಬಾಳಚಂದ್ರಮುನಿವಾಕ್ಯದೊಳಾಗಮದೋಜೆಯಿಂದವಿಾ | ದ್ವಾದಶಭೇದದಿಂ ಜಿನಗುಣಸ್ತವನಂ . . . . . ನಾತ್ಮತತ್ತ್ವಸಂ || ಪಾದನಹೇತುವಪ್ಪುದಿದನೋದಿಸುತೋದುವ ಕೇಳುತಿರ್ಪವ | ಗಾರದರೆದಿದೆ. ಮೌಢುವುದು ಮುಕ್ತಿಯನಕ್ಷಯಮಂ ಜಿನೇಶ್ವರಾ || ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ಬೇಡಿದ ಭಂಗಿಯಿಂ ನೆಹಿಪಿದನ್ನ ಧನಂ ನವರತ್ನಸಂಚಯಂ |
 ನಾಚಿ ಮನಕ್ಕೆ ವರ್ಪ ವನಿತಾನಿಕರಂ ಕಮನೀಯಯವ್ವನಂ ||
 ನೋಡೊಡಲೆಂಬಿವಾವ ತಹದಿಂ ಕಿಡುಗುಂ ಕಿಡದೊಪ್ಪುವಾತ್ಮನೋಳ |
 ಕೂಡುವ ಚಿತ್ತಮಂ ಗುಣಗಣೋತ್ತಮಮಂ [ದಯೆಗೆಯ] ಜಿನೇಶ್ವರಾ ||
 ಏವುದು ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸುಕುಲಂ ದೋರೆಕೊಂಡೊಡೆ ಬಂದು ಪುಟ್ಟುಗುಂ |
 ಜೀವಮಶುದ್ಧದೇಹದೊಳಗಾಯ್ತು ದು ಭಾವಿಸೆ ಮಾಂಸಹಿಂಡವೆಂ ||
 ಬೀವಿಧದಿಂ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿಜಾತ್ಮನೊಳಾದುದು ಶುದ್ಧಮೆಂಬುದಂ |
 ಭಾವಿಸುವಂದಮಂ ಭುವನವಂದಿತಮಂ ದಯೆಗೆಯ' ಜಿನೇಶ್ವರಾ ||

ನೇಮಿಚಂದ್ರ. ಸು. 1170.

ಈತನು ಲೀಲಾವತಿ, ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಲೀಲಾವತೀಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—ಅಂಬುಧಿವೇಷ್ಪಿತಾವನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವನೆ ರಾಜನೆಂದು ಲೋ | ಕಾಂಬಿಕೆಯಪ್ಪ ಪುಣ್ಯಸತಿ ಚಂದಲದೇವಿಯ ದೇವಿಯೆಂದು ಸೇ | ವ್ಯಂ ಬುಧನೇಮಿಚಂದ್ರನೆ ಕವೀಶ್ವರನೆಂದು—ಎಂದೂ, ಧರೆಯಂ ರಕ್ಷಿಸುತಿರ್ಕೆ ಲಕ್ಕಬರಿಸಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರೋರ್ವೀಶ್ವರಂ | ಸಿರಿಯಂತಾತನ ತೋಳೊಳೆಕೆ ಸತತಂ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಿಕಾದೇವಿ—ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜನನ್ನು ಕರ್ಣಪಾರ್ಯನು (ಸು. 1140) ತನ್ನ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. 1 ಆದರೆ ಕರ್ಣಪಾರ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ರಾಜ್ಯಭಾರವೂ ಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅವನ ತಂದೆಯೋ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣನಾದ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನೋ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೇಲಣ ಪದ್ಮಭಾಗಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು 1140 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಕರ್ಣಪಾರ್ಯನಿಗಿಂತ ಒಂದು ತಲೆ ಈಚೆಯವನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ತನ್ನ ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣವನ್ನು ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಪ್ರಧಾನನಾದ ಸಚ್ಚೈವಳ್ಳ ಪದ್ಮನಾಭನಿಗಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.² ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು 1172 ರಿಂದ 1219 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1170 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈತನು ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಬರೆದಾದ ಬಳಿಕ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು.

ಈತನು ಜೈನಮತದವನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜ, ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಈ ಇಬ್ಬರು ರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈತನಿಗೆ ಆಂಗಿಕನೇಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ, ಕಲಾಕಾಂತ, ಕವಿರಾಜಮಲ್ಲ, ಕವಿಧವಳ, ಶೃಂಗಾರಕಾರಾಗ್ಯಯ, ಕವಿರಾಜಕುಂಜರ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ, ವಿದ್ಯಾವಧೂವಲ್ಲಭ, ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾವಿನೋದ, ಭಾರತೀಚಿತ್ತಚೋರ, ಚತುರ್ಭಾಷಾಕವಿಚಕ್ರತಿ, ಸುಕರಕವಿಶೇಖರ, ಕೃತಿಕುಲದೀಪ ಮೊದಲಾದ ಜಿರುದುಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಂತಭದ್ರ, ಅಕಳಂಕ, ಪೂಜ್ಯವಾದ ಇವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಅವ ಕನ್ನಡಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಈತನನ್ನು ಜಿನ್ನ (1209), ಪಾರ್ಶ್ವ, (1205), ಕಮಲಭವ (ಸು. 1235), ಮಧುರ (ಸು. 1386), ಮಂಗರಸ, 1509) ಬಾಹುಬಲಿ (ಸು. 1600), ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

1. 116 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

2. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ದೇವಚಂದ್ರನು ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ—ಬಲ್ಲಾಳನ ಸಾಮಂತರಾದ ಪದ್ಮನಾಭಾದಿಗಳು ಪುರಾಣಗಳಂ ಮಾಡಿಸಿದರು—ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸುಮನೋಭವರ್ಗಗುಣಂಗಳೊ | ಇಮರ್ಧಮರ್ಧಂ ಕಪೆವ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ

ಬಾಣಂ ||

ಭ್ರಮರಹಿತಂ ಮೃದು ಹೃದಯಂ | ಗಮಮೆನಿಪುದಿದಾವ ಕಾತುಕರ ಋಧಜನ

ದಾ||

ಪೌರ್ವ್ಯ.

ಏವಾತೋ ನವ್ಯಕಾವ್ಯಕ|ಲಾಮಹಯೋಳ' ಬಿಡದೆ ಬೀದಿವರಿವೊಡೆ ಮೊದಲೊಳ'|

ನ್ನೆಮಿಯ ನೆಮ್ಮುಗೆಯಿಲ್ಲದೊ | ಡೀಮತ್ತಿನ ಕವಿಮನೋರಥಂ ನಡೆದಪುದೇ ||

ಸರ್ವರ ಸಮ್ಮತಮೆನಗಿದು | ಗರ್ವದ ಮಾತಲ್ಲ ಋಸ್ತ್ರಲಾಕಿಕಕಲೆಯೊಳ' ||

ಬೇರ್ವರಿದ ನೇಮಿಜನ್ನಮ | ರಿವರೆ ಕರ್ಣಾಟಕೃತಿಗೆ ಸೀಮಾಪುರುಷರಂ ||

ಮಧುರ.

ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯಲೀಲಾವತಿಯನು ಪೇ | ಷ್ಠಾಂಗಕನೇಮಿಯ ನೆನೆವೆ |

ಮಂಗರಸ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಸಾತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿ
ದ್ದಾನೆ:—

ರುಚಿರಕಳಾಧರನಿಂ ನೇ | ಮಿಚಂದ್ರನಿಂ ಸತ್ಕವೀಶಚೊಡಾಮಣಿಯಿಂ ||

ಶುಚಿಪದಶಶಿಕಾಂತೋಪಲ | ನಿಜಯಂ ರಸವೊಸರುತಿಪುರ್ದೇನಚ್ಚರಿಯೇ ||

ನವರಸಪೂರ್ಣದೊಳ' ಲಲಿತಬಿಂಬಿತಸರ್ವಪದಾರ್ಥದೊಳ' ಮಹಾ |

ಕವಿಕುಳಸೇವ್ಯದೊಳ' ಲಸದಲಂಕೃತಿಕಂಜನಿನಾಸದೊಳ' ಜನೋ ||

ತ್ಸವಕರದೊಳ' ಸರಸ್ವತಿ ಮನೋಮುದದಿಂ ಜಲಕೇಳಿಯಾಡುವೆಳ' |

ಪ್ರವಿಮಳನವ್ಯಕಾವ್ಯಕಮಲಾಕರದೊಳ' ಕವಿರಾಜಮಲ್ಲನಾ ||

ಧರ ಲೇಗಿಂಬಾಸೆಗಾಣಂ ಪರಪುರುಷಗುಣಾನ್ವೇಷದೊಳ' ಸೃಪುಗಾಣಂ |

ಸಿರಿಯೊಳ' ಕಟ್ಟಣ್ಣುಕಾಣಂ ವಿತತವಿತರಣೋತ್ಸಾಹದೊಳ' ಗೆಲ್ಲಕಾಣಂ ||

ಪರಿವಾದಿವ್ರಾತದೊಳ' ಬಿತ್ತರಿಪ ತುರಿಪಕಾಣಂ ಮಹಾಧರ್ಮದೊಳ'ಮ |

ಚ್ಚರಕಾಣಂ ಭಾವಕೋತ್ಪಾದಕರಸಿಕಕವಿಸ್ತೋಮದೊಳ' ನೇಮಿಚಂದ್ರಂ ||

(ಇದನಹಿದು) ನೇಮಿಚಂದ್ರಂ | ವಿದಗ್ಧವಿದ್ಯಾಧರೇಂದ್ರನಖಿಳಕಲಾಕೋ |

ವಿದನುಚಿತತಟ್ಟವಿದ್ಯಾ | ಸದನಂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭುವನಾಭರಣಂ ||

ಸುಕರಕವೀಶ್ವರಂ ತಃ | ಶಿವಕತಿಲಕಂ ಮಾನಮೇರು ಜಿನಶಾಸನದೀ ||

ಪಕನಕಳಂಕಂ ಭಾವಕ | ಮುಕುರಂ ಕವಿರಾಜಮಲ್ಲನಪ್ರತಿಮಲ್ಲಂ ||

ಸಾತಿಶಯಾರ್ಥಮುಮಂ ಮೆ|ಲ್ವಾತುಮನೊಬ್ಬಿಸಿದರೊಸದು ತಮಗಿಲ್ಲದುದಂ||

ಖ್ಯಾತಂಗೆ ಸುಕವಿನೇಮಿಗೆ | ಭೂತಭವದ್ವಾವಿಕವಿಗಳೇನೊಳ್ಳಿದರೋ||

ಯುವತಿ ಸರಸತಿ ಪುರಾತನ | ಕವಿವಿರಹಮನಹಿದಳೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮಲದಶನ||

ಚ್ಚವಿಕುಸುಮಿತರಸನಾಪ | ಲ್ಲವತಳ್ಳದೊಳೆದು ಸುಕರಕವೀಶ್ವರನಾ||

ಈತನು ಕವಿತಾವಾರ್ಗವನ್ನೂ ಸತ್ಕವಿಗಳ ಅಸಾಧಾರಣಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ದಿಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದ ಕೋಮಳಗುಣಂ ಗೆಡೆಗೊಂಡಿರೆ ಪೂವಿನಂತಿರಾ |
 ಯಿಟ್ಟು ಪದಂ ಬೆಡಂಗೆನಿನೆ ಬಣ್ಣ ಸರಂ ಪೊಸತಾಗಿ ನುಣ್ಣೊಡಂ ||
 ಬಟ್ಟರೆ ಬಂಧವೊಂದೆ ಚತುರಾಳೆ ಕರಂ ಬಸವಾಗೆ ಬಾಸಿಗಂ |
 ಗಟ್ಟುವನಂತೆ ಕಟ್ಟುವುದು ಕಟ್ಟ ಮನುಬ್ಬುಣವಾಗೆ ಕಟ್ಟಿಗಂ ||
 ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಕಡಲಂ ಕಪಿಸಂತೆತಿ ವಾಮನಕ್ರಮಂ |
 ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಮುಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಮುಗಿಲಂ ಹರನಂ ನರನೊತ್ತಿ ಗಂಟಲಂ ||
 ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಮೆಟ್ಟದಿರ್ಕೆ ಕವಿಗಳ' ಕೃತಿಬಂಧದೊಳೆತ್ತೆ ಕಟ್ಟಿದರ' |
 ಮುಟ್ಟಿದರೊತ್ತಿ ಮೆಟ್ಟಿದರದೇನಳವಗ್ಗೆ ಳವೋ ಕವೀಂದ್ರರಾ ||
 ಮರನೀಗುಂ ಮಣಿಯಿಗುಂವೊಂದು ಪಶುವೀಗುಂ ಕೇಳಿಮೆಂದೋಳಿಯೊಳ' |
 ಪುರುಡಂ ಪುಟ್ಟುಸಿ ಕಾಷ್ಠಮಂ ಕೊನರಿಪರ' ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಾರತ್ತುವರ' ||
 ಮರುಳಂ ಪೋ ಪುರುಳಾಗಿಪರ' ಕಿವಿಗಳೊಳ' ಪೀಯೂಷಮಂ ಪಿಂಡಲು |
 ವರಯೊಳ' ನಂದ ಕವಿಪ್ರವೇಕರೆ ವಲಂ ಬಲ್ಲರ' ಪೆಱರ' ಬಲ್ಲರೇ ||

ಕುಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾನೆ:—

ಬಗೆಗೊಂಡೋದದೆ ಕೇಳದೊಳ್ಳಕಳೆಯಂ ಕಾವ್ಯಜ್ಞರಿಂ ಕಲ್ಲದ |
 ಚ್ಚಿಗದಿಂ ಕಟ್ಟಿದ ಕೆಟ್ಟ ಕನ್ನಡದ ಕಾಣ್ಣಿಟ್ಟಂಗಳಂ ಬಟ್ಟಸಾ ||
 ಮಿಗಳಂ ಕೇಳಿಸಿ ತಾಮೆ ತಮ್ಮ ಮನದೊಳ' ಸರ್ವಜ್ಞರೆಂದಿರ್ಪ ಕ |
 ಬ್ಬಿಗರುಂ ಕಟ್ಟಿ ಗರೆಂಬ ಲೆಕ್ಕದೊಳಗೇಂ ಭೂಭೃತ್ಸಭಾಭೂಷಣಾ ||
 ಮಿಗೆ ಪದವಿಡಲೆಯದ ನಾ| ಲಗಿವೆಱವರ' ಸಲೆ ಸದರ್ಥಮಂ ಕಾಣದ ಪೋ ||
 ಬಗೆಗುರುಡರ' ಬಗೆವೊಣೆ ಕ| ಬ್ಬಿಗರಕ್ಕು ಮೆ ಓದುಗೇಳದಕ್ಕ ರಗಿವುಡರ' ||
 ಎಂದುದನೆನುತಿರ್ಪರ' ಗಿಂ| ಯಂದದಿನತಿನಿಶಿತಸುಕವಿವಾಕ್ಯು ಲಿಶಂ ಬೀ |
 ಟ್ತಂದೊಡಮೆರ್ಡೆಯಂ ಸೀಳ್ಳೊಡ | ಮೊಂದಕ್ಕ ರನಿಲ್ಲ ನಿಪ್ಪ ಕಲ್ಲೆರ್ಡೆಗವಿ
 ಗಳ' ||

ತಲೆಯಂ ತೂಗುವನೊರ್ವನುಬ್ಬಿ ಕೆಲದೊಳ' ಕಾಣ್ಣಿಟ್ಟ ಮಂ ಕಟ್ಟು ಕೋ |
 ಟಲೆಗೊಂಡೊಳ್ಳವನೊರ್ವನೊಲ್ದವನ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈನಾರಮಂ ||
 ಪೊಲಗಿಟ್ಟೀವನನೊರ್ವನಿಂತಕಟ ಯಜ್ಞೋ ಯಾದ್ಯಶಸ್ತಾದ್ಯಕೋ |
 ಬಲಿಯೆಂಬುಕ್ತಿಗೆ ದುರ್ವಿದಗ್ಧರೆ ವಲಂ ನೋಂತರ' ಪೆಱರ' ನೋಂತರೇ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ —

ಲೀಲಾವತಿ.

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವು ; 14 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಂಗಳಸನು ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕವಿಯೂ ಇದೇ ಅರ್ಥವ

ನ್ನು—ಮತ್ಸ್ಯವ್ಯಮಾಗಂಗಿಯ ಪೊನಲವೊಲೆಂದಿಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರತೃಷ್ಣಾ ವಿಧುರಂ ಸಾರ
 ಜ್ವದಿಕ್ಕುಂಬರನಿಕರಮಲಂಪಿಂದಮೋಲಾಡುಗೊಂದು ; ಶೃಂಗಾರಮಂ ಕಾವ್ಯಬಂಧನ
 ದೋಕ್ ತಃಃ ಸೆದಿಕ್ಕಿಯೆ ಮೈಮೆ-ನೀಬ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯ
 ವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಿದಂತೆ

ಬಂದ ಗಡ ಓರಿಸೆಕ್ಕೆ ಬರೆದಂ ಬುಗಿಡಿಡನೇಂ ನಿಶಿತಮತ್ತಿಯೊ ಕೃತಿಕುಲದೀಪಂ |

ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾವಸ್ತುವು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ:—

ಕದಂಬರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಜಯಂತೀಪುರ ಅಥವಾ ಬನವಾಸಿ ಎಂಬ
 ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಚೂಡಾಮಣಿ ಎಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಈತನ ಮುಷಿ ಪದ್ಮಾವತಿ.
 ಇವರ ಮಗ ಕಂದರ್ಪದೇವ. ಗುಣಗಂಧನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನಾದ ಮಕರಂದನು
 ಇವನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನು. ಕಂದರ್ಪನು ಯುವರಾಜಪಟ್ಟವನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಒಂದು ದಿನ
 ರಾತ್ರಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಂಡು, ಮರುದಿವಸ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯಿರುವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ
 ಮಕರಂದನೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕುಸುಮಪುರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದ ದೊರೆ
 ಯಾದ ಶೃಂಗಾರಶೇಖರನ ಮಗಳಾದ ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನೇ ಈತನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು
 ದು. ಆಕೆಯೂ ಇವನನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಇವನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಜನರನ್ನು
 ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬಳಿಕ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ವಿವಾಹವಾಗಿ, ಕಂದರ್ಪನು ಲೀಲಾವತಿ
 ಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಜಯಂತೀಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ
 ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸುಬಂಧುವಿನ ವಾಸವದತ್ತಿಯನ್ನು
 ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

! ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

- ಜತಿಸೆಳವಟ್ಟು ಬಣ್ಣ ದಿನಮೆಚ್ಚಿ ತೊಡೆಚ್ಚಿದ ಛಂದದಿಂದವಳಂ |
- ಕೃತಿಗಳಸರ್ವ ಮಾರ್ಗದಿನಿದಿಚ್ಚಿದ ರೀತಿಯನಾಳ್ವ ಧಾತುವಿಂ ||
- ಶ್ರುತಿಗೊಳಗಾದ ಮಾತಿನ ತರಳ್ಗಳೆಂ ರಸಗೇಯದಂತಿರೇ |
- ಕೃತಿ ಪೊಸದೇಸಿಯಿಂದನೆದು ನೋಲಿಪುದಚ್ಚೆ ರಿಯೇ ರಸಜ್ಞರಂ ||
- ಘಟಕಳರತ್ನ ರಂಜದ | ಕೂಬಾರಾವೈತಧರತ್ತಿಯಿಕ್ಕಾತಿರತ್ನ ||
- ಕೈಲಿಲೆಯೆನಿಸಿದುದನೆ ಕವಿ | ತಾಬಳವಾರಳವು ಸುಕರಕವಿಶೇಖರನಾ ||

ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸುಡಿಸಿ ಇವನ ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಕಪ್ಪನಿಡಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು
 ಇತಿವಾಸವುಂಟು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿ (ಸು. 16 ನೆಯ ಶತಮಾನ)
 ತನ್ನ ನಾಕುಮಾರಚರಿತೆಯಲ್ಲಿಯು

ಸುಡಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನು ಲೀಲಾವತಿ ಗಿಡಿಸಿ ಕಪ್ಪನು ಕೀರ್ತಿ ಜಗವ ||

ಎಡೆಗೊಂಡ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಚಮತ್ಕೃತಿ ಬಂ | ದೆಡೆಗೊಳ್ಳುವೆನ್ನ ಚಿತ್ತದೊಳ್ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ದೇವಚಂದ್ರನು (1838) ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:—

ಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬ ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯವಂ ಮಾಡಿ ದೊರೆಯಂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಆನೆಯ ಮೇಲೇಟಿಸಿ ಬರ್ಪಲ್ಲಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರಕವಿ ತಡೆದು ಶೃಂಗಾರಮಪ್ಪ ಲೀಲಾವತಿಯ ರಚಿಸಿ ಸಭೆಯೊಳೋದಿಸಿ * * * ಮೆಚ್ಚಿ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾವ್ಯವು ಸಕಮಂ ಸುಟ್ಟು ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಕಪ್ಪನಿಡುವಲ್ಲಿ; ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಮೊದಲೊಂದಂ ಉಲಿಯಂ ಸುಡಿಸಿ ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಕಪ್ಪನಿಡಿಸಿದರ.

ದೇವಚಂದ್ರನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕತದಂ ಬರಿಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡಕಾದಂಬರಿ ಹುಟ್ಟಿ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಈತನು ಹೇಳುವುದು ಅಸಂಭಾವ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ದೊಡ್ಡಯ್ಯನು (ಸು. 1600) ತನ್ನ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತದಲ್ಲಿ—

ಬಾಣ ಪೇಟೆದ ಕಾದಂಬರಿಕಾವ್ಯವ | ಜೋಣಿಯುಟಿಕೆಯೊಳು ಸುಡಿಸಿ ||

ಮಾಣದ ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಿಸಿದ | ಜಾಣನೇಮಿಯ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಎಂಥ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸುಡಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬಾಹುಬಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೇ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಯದ್ಯಪಿ ಹೀಗೆ 16ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದ್ದರೂ ಇದು ಲೀಲಾವತಿಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು.

ಗ್ರಂಥವೆತ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಬಳಿಕ ಶಾಂತಿ ಜಿನನನ್ನೂ ಸಿದ್ಧನನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸಮಂತಭದ್ರಾಕಳಂಕಪೂಜ್ಯಸಾಧರನನ್ನೂ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ “ಮನೋಜನಂ ಪೂಗಲ್ಪಿಂ” ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ವಿವಿಧವಿಧಪ್ರಬಂಧವನವಿಹಾರಪರಿಣತಪರಮಜಿನಚರಣರಮ್ಯಹೈಮ್ಯಾಚಲೋಚ್ಚಲಿತನಖಮಯೂಖಮಂದಾಸಿನೀಮಜ್ಜನಾಸಕ್ತ ಸಂತತೋತ್ಸಿಕ್ತದಾನಾವೋದಮುಖಿತಬುಧಮಧುಕರಪ್ರಕರ ಕವಿರಾಜಕುಂಜರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಲೀಲಾವತೀಪ್ರಬಂಧದೊಳ.

ಈತನ ಬಂಧವು ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಶೃಂಗಾರಸಭರತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇವನ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಶಬ್ದಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ವಾಗ್ಮೋರಣಿಯೂ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವ್ರಾಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಇವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸಿಂಹ.

ಕೆದಲಿದ ಕೇಸರಂ ಕುಸಿದ ಪಿಂದೂಗೆದೊಡ್ಡಿದ ಕಂದವೇಣಿ ಕ |

ಟ್ಟಿದ ಬಸಿಪೆತ್ತಿದೇಕಚರಣಂ ತಪೆದಾನನವಾಳ ಸುತ್ತಿ ಪ ||

ತ್ತಿದ ಕುಡಿವಾಲವೊಪ್ಪೆ ಕಿವಿಗಳ' ಕಿಟಿಸುತ್ತಿ ರ ಪಾಯ್ಪು ದೇವಕೂ |

ಟದ ಕರು ವಿಟ್ಟ ಕೇಸರಿವೊಲಿದುರ್ದದು ಕೇಸರಿ ಕುಂಭಿಕುಂಭದೊಳ' ||

ಗೂಳಿ.

ಅಡೆಯಂ ಕೋದೆತ್ತುತುಂ ಮಾದನಿಗೆ ಮನಗುತುಂ ದರ್ಪದಿಂ ಛಾಯೆಯೊಳ' ಕೋ |

ಡಿಡುತುಂ ಮುನ್ನಾದ ಪುಣ್ಣಿಂತಿಣಿಗೆಣಿ ನೊಳಂ ತೀರ್ಣಕೃಂಗಾಗ್ರದಿಂ ಮಾ ||

ದೊಡೆಯುತ್ತುಂ ಸಾಯ್ಪು ಪಿಂಡಂ ಕಲಕಿ ಕೆಲೆಯುತುಂ ಬೆರ್ಚಿ ಬಲ್ಲೂಳಿಗ

ಳ' ಬೆಂ |

ಗುಡೆ ಗಂಡಂ ನೊಸುತುಂ ಬಂದುದು ಮದವಿದಳತ್ತಿಂಗಳಾಕ್ಷಂ ಮಹೋಕ್ಷಂ ||

ಈದ ಹಸು.

ಕಣು ಪೆಣಗುಟಿದಿರೆ ಹೂಂಕೊಂ| ಡೆಣುಚುತ್ತುಂ ಮುಗುಟ್ಟು ಮೂನುತುಂ ಪೊಲಸಂ ಮಾ ||

ಸೊಪೆಯುತಿರೆ ಪಿಂತೆ ಕೆಚ್ಚಲ| ನಿಱುಂಕಿ ನಡೆತಂದುವೀಂದ ಪಯಗಳ' ಪಲವುಂ ||

ಹುಲೆ.

ನಿಮಿದ್ ಕೋರಲ' ಮರಲ್ಪು ಮಡಿದೂಟಿದ ಮುಂದಣ ಕಾಲ್ಗಳೆಟ್ಟಿ ಪ |

ಶ್ಚಿಮತನು ಜೋಲ್ಲುರಂ ಪೆಣಗನಪ್ಪಿದ ಕೊಂಬುಗಳಾಲಿಸುತ್ತೆ ವಿ ||

ಶ್ರಮಿಸುವ ಕರ್ಣಮುಂ ಮುಗುಳ್ಳ ಕಣ' ಮಿಡುಕೋಡುವ ಕಂಠನಾಳಮಂ|

ದಮದಿರೆ ನೀರನುಣ್ಣೆ ರಲೆಯಂ ಬರಲೊಲ್ಲದೆ ನೋಡಿದಂ ನೃಪಂ ||

ನವಿಲು.

ಕಡುಬಡವಾಗಿ ಮುಂಬಯಕೆಯಿಂ ಬಿಸಿಲಶ್ಚೈ ಕರಂ ಬಿಲ್ಲು ಮೆ |

ಲು ಡುಕುಗೊಳಲ್ಮ ಮೊಲ್ಲದಿರೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಂದು ಪೊದಟ್ಟಿ ಪೀಲಿಯಂ ||

ಪಿಡಿಮ ಮೊಗಕ್ಕೆ ನೀಡಿ ಕೋರಲಂ ತಿಳಿನೀರ್ಗಳನೀಂಟಿಕೊಂಡು ಬಾ |

ಯ್ವಿಡುವ ಮಯೂರಿಗೇಂ ಮುಟಿದು ನೀಡುತುಮಿದುರ್ದದೊ ನೋಗೆ ಬೇಗದಿಂ|

ಸಾರಿಕೆಯ ವಿರಹ.

ಗೂಡಿನ ಸುತ್ತಲುಂ ಸುಟಿಗುವಾಲಿಸುಗುಂ ಸಲೆ ಬರ್ಪ ಬುಟ್ಟಿಯಂ |

ನೋಡುಗುಮುಟ್ಟು ಮೇಣ್ಣು ಮೊಳಗಂ ಪುಗುಗುಂ ತಳೆರೊಳ' ಪೊರಳ್ಳು ಮಿ ||

ಪೋಡಿರೆ ಬಿಟ್ಟ ಚಂಚು ಬಿಸುಸುಯ್ಗಳವಾವಿನ ಪಲ್ಲವಂಗಳಂ |

ಛಾಡಿಸುಗುಂ ಮನಂಮುಣುಗಿ ಸಾರಿಕೆ ಭಾರದೊಡಾತ್ಮವಲ್ಲಭಂ ||

ಕಲಸುಗೂಳು.

ಬಗಿದಗುಚ್ಚೊಂದದಂತೆ ತೆಗೆದಾಟಿಸಿದೋಗರದೊಳು ಪೊದಟ್ಟು ಕ |
ಮೈಗೆ ಕೆನೆಗೊಂಡ ಗೆಡ್ಡೆವೊಸರಂ ಸುರಿದೇಲೆಯ ಚೋರ್ಣವಿಕ್ಕಿ ಪೊ |
ಯ್ದೊಗುಮಿಗೆ ಬೀಳಗೆಯ್ದು ಮೆಲಸಂ ತಳಿದಲ್ಲದ ಚೆಲ್ಲಿಯಂ ಪವ |
ಣ್ಣಿಗೆ ಕಲಸಿದ ತಣ್ಣಲಸುಗೂಳುನಿಳಾಪತಿಗಿತ್ತ ನಟ್ಟಿಯಿಂ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ.

ಪೂಡುವ ಕುದುರೆ ಬೆಸಂ ಕೊಂ | ಡೋಡುವ ತೇರ್ಗೊಂದೆ ಗಾಲಿ ಪೊಡೆವಂ ಪೆಂ
ವಂ ||

ಕೇಡಿನ್ನಲಸಿದೊಡಕ್ಕು ವೆ | ನೋಡಿರ ರವಿ ಕೆಡೆದನಸ್ತಗಿರಿಮಸ್ತಕದೊಳು ||

ಗೊಲ್ಲರು.

ಪಿರಿದುಂ ಬಾಯ್ವಿಣ್ಣೆ ಗಿಣ್ಣೊಳು ತಳರಡಿ ಬನದೊಳು ಮುದ್ದು ಗೋವೈಂದ
ದೊಳು ಬಂ |

|| ಧುರಪಾಂಸುಕ್ರೀಡೆ ವತ್ಸಂಗಳೊಳನವರತಂ ಸ್ತನ್ಯಪಾನಂ ಸುಧೇನಾ ||
ತ್ಸರದೊಳು ತಾನಾಗೆ ಗೋವ್ಯೂಹದ ಬಟೆವಟಿಯಂ ಮಚ್ಚಿ ಬರ್ಪಂದದಿಂದಂ |
ಬರುತಿರ್ಪರ ವೊತ್ತದಿಂ ವಲ್ಲವರಳಕಲತಲ್ಲವರ ಲೀಲೆಯಿಂದಂ ||

ಸದುಣ.

ಕಣಿಯೊಳವೊಕ್ಕು ತಾರದೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪಾರದೆ ತೂಗಿಕೊಂಡು ಕೇ |
ವಣಿಸದೆ ವೆಜ್ಜುವಂ ಕಳೆದು ಕೋಯದೆ ತಾಂ ಮುಱುವೆಯ್ಗೆ ವರ್ಪ ಸ ||
ದ್ಗುಣಮುಣಿಯೆಂಬ ಭೂಷಣದಿನಾವನಲಂಕೃತನಾಮಹಾತ್ಮನಂ |
ಗುಣಕಳುಗೊಂಡು ಕೊಂಡುಕೊನೆದಾರ ಗಳ ಕೀರ್ತಿಸರೀಧರಿತ್ರಿಯೊಳು ||

2. ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣ.

ಇದು 22 ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನ ಚರಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ (1171—1219) ಪ್ರಧಾನನಾದ ಸಜ್ಜಿವಳು ಪದ್ಮನಾಭನು ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು—ಆ ಪದ್ಮನಾಭದೇವಂಶ್ರೀಪತಿ ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವದಿಂ ನೇಮಿಯ ವಿ | ದ್ಯಾಪೃಥುಗಳಲಭವಕೃತಿ | ರೂಪದ ಕೌಸ್ತುಭಕೆ ಸುಭಗವಲ್ಲಭನಾದಂ—ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ—ಜಿನಕಥೆಯೊಳು | ಸಂದಿಸಿ ವಸುದೇವಾಚ್ಯುತಕಂದರ್ಪರ ಕಥೆಗಳನಿತುಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ—ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಎಂಟನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಸವಧೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡದೆ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅರ್ಥಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ವ್ಯುತ್ಪಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಧನೇಮಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—
 ರಸಮೋ ರಸಾಯನಮೋ ಕೃತಿ | ವಸಂತಮೋ ಕಿವಿಗಳವ್ಯುತಮೋ ನೇಮಿಯಾ
 ವಾ ||

ಕ್ರಮರಮದಹಸಕದಿಂ ನಿ | ಭೃಗುಸತಾದುದು ಜಗಕೆ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣಂ ||
 ಹಣಕಾಾಗಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೂರುವವರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸಿ
 ದ್ದಾನೆ:—

ಎಣಿನದೆ ಗುಣಮಂ ಕಾಚಿನ | ಮಣಿಯಂ ಮೂಱುವವೊಲಹಹ ನಿನಗಂ ತನಗಂ ||
 ಪಣಕೆ ಕೃತಿಯೆಂಬ ಚಿಂತಾ | ಮಣಿಯಂ ಮೂಱುವನ ಬುದ್ಧಿಗಾಂ ಬಿಜಗಾದೆಂ ||
 ಯಣಿದಿಂ ಕವ್ಯವಾ ಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬಂಶವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—
 ಬಿಲೆಯಿಂದಕ್ಕಮೆ ಕೃತಿ ಗಾ | ವಿಲ ಭುವನದ ಭಾಗ್ಯದಿಂದಮಕ್ಕುಂ ನೋ
 ಟ್ವಂ ||

ಬಿಲೆಗೊಟ್ಟು ತಾರ ಮಧುವಂ | ಮಲಯಾನಿಲನಂ ಮನೋಜನಂ ಕಾಮುದಿ
 ಯಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ನೇಮಿನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿ
 ಗಳನ್ನೂ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರನ್ನೂ ಗಣಧರರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ, ತರುವಾಯ ಗೃಧ್ರಸಿಂಹ 1
 ನಿಂದ ಪೂಜ್ಯಪಾದನ ವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಗಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ
 ಯಾದ ಸಜ್ಜಿಪಳ ಪದ್ಮನಾಭನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ “ಭಕ್ತಿಯಿಂದಂ ಹರಿವಂಶಕ್ಕೆ ತ್ರಜೂಡಾ.
 ಮಣಿಯ ಚರಿತಮಂ ಶೇಲಿಅದ್ಯುಕ್ತಸಾದೆಂ” ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ

ಆತ್ಮಾಸುಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ಮೈದುಮದಬಂಧಬಂಧುರಸರಸ್ವತೀ ಸೌಭಾಗ್ಯವ್ಯಂಗ್ಯಭಂಗೀನಿಧಾನ
 ದೀಪವರ್ತಿ ಚತುರ್ಭಾಷಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರಕೃತಮುಂ ಶ್ರೀಮತ್ಪ್ರ
 ತಾಪಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀವೀರಬಲ್ಲಾಳದೇವಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಮಹಾಪ್ರಧಾನಪದವೀವಿ
 ಶಾಚಿತಸಜ್ಜಿವಳ ಪದ್ಮನಾಭದೇವಕಾರಿತಮುಮಪ್ಪ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣದೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರ.

ಅದೆ ಪೊಸಪೊನ್ನ ಸತ್ತಿ ಗೆಯದಲ್ಲದು ರತ್ನ ಹಟ್ಟಿ ರೀಟವ |
 ಲ್ಲದು ವರವಜ್ರಕುಂಡಲವದಲ್ಲದು ಕಾಸು ಭರತ್ನವಂತಭಾ||
 ಲ್ಲದು ಕರಚಕ್ರವಲ್ಲದದು ನಾಭಿಸರೋಜಮನಲ ದಿನೇಶಬಿಂ |
 ಬದ ನೆಲೆ ತಟ್ಟಿ ತರ್ಪಿನಮನುಕ್ರಮದಿಂ ಬಿಳಿದಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ ||

1. ಗೃಧ್ರಸಿಂಹ, ಕುಂದಕುಂದ, ಕವಿಪರಮೇಶ್ವರ, ಜನಸೇನ, ವೀರಸೇನ, ಗುಣಭದ್ರ,
 ಪುಷ್ಪದಂತನುಬಧಾರಿ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಆಳಲಂಕ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ.

ಇದು ಲೀಲಾಧ್ಯ ತಭೂಕರೇಣುಕರಮುಲ್ಲ ಭೋಕ್ತೃತೃಕೇತುವ |
 ಲ್ಲಿದು ಸೂರ್ಯಾಂಬುಜನಾಳಮುಲ್ಲ ಕಶಿಲೋಕಾದೀಪಿಕಾಸ್ತಂಭವ ||
 ಲ್ಲಿದು ತಾರಾಕುಸುಮಾವಳೇವಿಟಪಮುಲ್ಲ ಭ್ರಾವನೀಶೇಷನ |
 ಲ್ಲಿದನಲ' ತಾಂ ಬಳದತ್ತ ನುಕ್ರವಾದಿನಾಸಾದಂ ಪಯೋಜಾಕ್ಷನಾ ||
 ತರುವಿಂದತ್ತತ್ತ ನೀಳಂ ಘನಪಟಳದಿನತ್ತತ್ತ ಮಿಕ್ಕಂ ಹಿಮೋವೀರ್ |
 ಧರದಿಂದತ್ತತ್ತ ಪೋದಂ ರವಿಯ ರಥದಿನತ್ತತ್ತ ಮೆಯ್ಯೆರ್ಚದಂ ನು ||
 ಟ್ಪುರೆಯಿಂದತ್ತತ್ತ ಮತ್ತಂ ನಿಮಿರದಿರನಿದೇನೆಂದು ಜಾತಾದ್ಭುತಂ ನೋ |
 ಟ್ಪರ ಕಣ್ಣಂ ಚೇತಮುಂ ಕಾಲ್ಗಿಡೆ ಕಡುಜವದಿಂ ವಿಷ್ಣು ವರ್ಧಿಷ್ಣುವಾದಂ ||
 ಮರನಂ ಮುಟ್ಟದನಿಲ್ಲ ಮೇಘಘಟೆಯೊಳ' ಕಾಲ್ಗೋದನಿಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭೂ |
 ಧರಮಂ ದಾಂಟದನಿಲ್ಲ ಬಾಂದೊಹೆಯೊಳೆಟ್ಟಂ ಕಾಲನಿಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭಾ ||
 ಸ್ಥರನಂ (ಮಾಯದೆ ಮಾಣಿಸಂ) ದೂಡದನಿಲ್ಲೆಲೆಂಬಿನಂ ನೀಡಿದಂ |
 ತರದಿಂ ಪಾದಮನುವಿ ಕೋವಿ ಬಲಿಯಂ ಗೆಲ್ವಾಮನಂ ವಾಮನಂ ||

ಗೋವರ್ಧನೋದ್ಧಾರ.

ಪರಲಂ ಬಾರ್ತೆಗೆ ವಿಯಾಂಟುವಂತೆ ಚರಣಾಂಗುಷ್ಠಾಗ್ರದಿಂ ವಿಯಾಂಟ ರ್ನು |
 ಲ್ಲರಿವೊಲ' ಘಲ್ಲನೆ ನೂಸಿ ನಿರ್ಯುರಜಲಂ ಬೀಳು ಬರ್ನಂ ಕಾವಿನಂ ||
 ತಿರೆ ಕೊಂಡೆತ್ತಿ ದ ಕೆಯ' ಮುರಾರಿ ಕೊಡೆಯಂ ಕ್ರೀಡಾರಸಕ್ಕೆ ತ್ತುವಂ |
 ತಿರೆ ಕಿಡೆತ್ತಿ ದನೊಂದೆ ಹೆಯ್ಯೊಳೆ ಮಹಾಗೋಸರ್ಧನಾದ್ರೀಪ್ರವ್ರವೋ ||

ಬೇಸಗೆ.

ಹಿಡಿಗಿಕ್ಕಿ ತ್ತು ಮೃಣಾಳಮಂ ವನಗಜಂ ಪೊಕ್ಕ ತ್ತು ತುಂಡಾಗ್ರದಿಂ |
 ದೊಡದಂಭೋಜದ ಮೊಗ್ಗಿಯಂ ಮಧುಕರಂ ಧಾರಾಗೃಹಕ್ಕಾಗಿ ನೈ ||
 ತಡಿಯತ್ತಿ ತ್ತು ನವಿಲ' ಮರಾಳಿ ಪಂಕಾಲೊಳ' ಕಾಲನಿಟ್ಟು ತ್ತು ನೀ |
 ಗುಂಡಿಯುಟ್ಟೆಡಿದುದಂದು ಪಂಜರಶುಕಂ ಶುಷ್ಕೀಭವತ್ತಾಳುಕಂ ||

ಸರಸ್ಸು.

ಗಂಗೆಯ ಗೋತ್ರವೋ ನೊಡೆಯ ಸಾರವೊ ಬೆಳ್ಳಗೆಯೊಂದು ಬಿಜೊ ಮ |
 ತ್ತಿಂಗಡಲಿದರ್ ಬೇರೊ ಪೊಸಮುತ್ತಿನ ಪುಟ್ಟುವ ನೀರೊ ತೋರ್ಪ ಬಿ ||
 ಳ್ಲಿಂಗಳ ಬಯ್ಯೆಯೋ ಬನದ ಧೀವರೆಯರ್ಕಳ ಕಣ್ಣು ಬೆಳ್ಳುವ ಬಿ |
 ಳ್ಲಿಂಗೆಡದತ್ತೊ ಪೇಟೆಮೆನೆ ನಿರ್ಮಲಮಾದುದು ನೀರಜಾಕರಂ ||

ವೈಶ್ಯಪುತ್ರನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ.

ಶ್ರುತವಧು ಕೂರ್ತು ಕೊಟ್ಟು ತುಡಿಂದೆನದಿಪುಧು ನಾಟಕಪ್ರವೀ |
 ಣತ ಕೃತಿಭಾವಕೋವಿದತೆ ಕಬ್ಬಿಸಮಗ್ರತೆ ತರ್ಕರೇತ್ಯಣಿ ||
 ಜ್ಞತ ನಯವಾಗ್ವಿಚಕ್ಷಣತೆ ವಾದ್ಯವಿದಗ್ಧತೆ ನರ್ತನಪ್ರಗ |
 ಳ್ಲಿತ ರಸಗಾನಮಗ್ಧತೆ ವಿಳಾಸರಸಜ್ಞತೆ ವೈಶ್ಯಪುತ್ರನಾ ||

ಬೂಚಿರಾಜ. 1173.

ಶಕವರ್ಷ 1095 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1173 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದ ಹಾಸನದ 119 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಪೊನ್ನನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಪ್ರೌಢಕವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ಜೈನಮತದವನು; ವಿರಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಪಾಳತ್ತೈವಿದ್ಯರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿತನು. ಇವನ ತಾಯಿ ಸುಗ್ಗವೈ; ಹೆಂಡತಿ ಶಾಂತಲೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಚಿನ್ನಪೂಜೆಗೂ ಆ ಹಾರಾದಿದಾನಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವ್ಯಯವೂಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನನ್ನು “ಚ ತ-ವಿಧವಾಂಡಿತ್ಯಮಂಡಿತಂ” ಎಂದೂ, “ಪಾಚಕವಾಚಸ್ವತಿ ಕವಿ ತಾಚಾರ್ಯಂ ಶ್ರವ್ಯಕಾವ್ಯೈಪದ್ಯಪದಾರ್ಥಃ | ಕೋಚನಚಕ್ವು ಪರಾರ್ಥ. . . ಪ್ರಿಯಹಿತಾರ್ಥವಾ ಚೌ ಬಂಚಂ” ಎಂದೂ ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಈತನು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ದೇವಸಾರ್ಯ. 1174.

ಈತನು ಅರಸಿಕೇರಿಯ 71ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ,

ಭುವನನುತವಾಜಿವಂಶೋ | ದ್ವೈವಕರವಿಭುನೋಮನಾಥಪುತ್ರಂ ಪೇಲ್ಪಿಂ ||
ಕವಿರಾಜಂ ಕಾಶ್ಯಪಗೋ | ತ್ರವರ್ಧನಂ ದೇವಸಾರ್ಯನೀಶಾಸನಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನು, ವಾಜಿವಂಶದವನು, ಸೋಮನಾಥನ ಮಗನು ಎಂಬಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ಮೇಲಣ ಶಾಸನವು ಶಕ 1096 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1174 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿರಬಲ್ಲಾಳನ ಪ್ರಧಾನನಾದ ಹರಿಹರನು ಅರಸಿಯಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೇಶವದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮಹಾಪ್ರಧಾನರು ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಕೇಶವಸ್ತುತಿ.

ಶ್ರೀಪಾದಾಂಬುಜಯುಗ್ಮೈವತ್ಯಮಲಗಂಗಾಸೂ ತಿಕಾಗೀಹವಾ |
ಯ್ತಾ ಪಂಕೇರುಹಪೀಶನುದ್ಭವಗೃಹಂ ಶ್ರೀನಾಭಿಯಾಯುರ್ಜಿತ ||
ಶ್ರೀಪತ್ನೀಪ್ರಥಮಾಸ್ವದಂ ವಿಪುಳವಕ್ಷಂ ತಾನದಾಯ್ಂದೋಡಿ |
ನ್ನಾ ಪೂರ್ಣೋನ್ನತಕೇಶವಪ್ರಭುತೆಯಂ ಖಣ್ಣಿ ಪ್ಪನೇವಣ್ಣಿ ಪಂ ||

ನರಸಿಂಹಸ್ತುಪ.

ತತ್ತನಯಂ ನರಸಿಂಹನ್ಮ | ಪೋತ್ತಮನುದ್ಯತ್ಪ್ರತಾಪನಹಿತನ್ಯಪಾಳೋ ||
ನ್ಮತ್ತೇಭಕುಂಭಿದಳನಾ | ಯತ್ತಾ ಯತಖಡ್ಗ ಕೇತನಿಜದೋರ್ಧಂಡಂ ||

ವೀರಬಲ್ಲಾಳ.

ಕರಿನಕ್ರಾಭೀಳಹೇಷಾರವಯುತಹಯಸಂದೋಹವೀಚೇಪದಾತಿ |
 ಸ್ಪುರದುತ್ಪೂರ್ಣನಕೋಳಾಹಳಸಮರಮಹಾಂಭೋಧಿಯೋಳ'ತನ್ನದೋಮ್ಠ||
 ದರದಿಂದಂ ಮಂಥನಾರಂಭಮನೋದವಿಸಿ ವೈರಿಕ್ಷಮಾಪಾಳಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ಕರಿಜಾತ್ಯಶ್ಯಂಗಳಂ ಕೊಂಡತುಳಬಳಯುತಂ ವೀರಬಲ್ಲಾಳಭೂಪಂ ||
 ಸುರರಾಜೇಭಂ ಮದಾಂಥಂ ಮಧುಪಕುಳಯುತಂ ಪುಂಡರೀಕಂ ಸದಾನೀ |
 ಚರತಂ ಗಂಗಾಪ್ರದಂ ಚಂದ್ರನ ರುಚಿ ಸಲೆ ದೋಷಾವಿಳಂ ತಾನೆನಲ್ ಪೇಷ್ ||
 ದೋರೆಯೇ ಬಲ್ಲಾಳಭೂಪಾಳನ ವಿಶದಯಶೋಲಕ್ಷ್ಮಿಯೋಳ' ವರ್ಣಸಾಮ್ಯಂ |
 ಪಿರಿದುಂ ತಾನಾದೊಡಂ ನಿರ್ಮಳಗುಣದಿನವಂ ಪೋಲಿಸಲ್ ಬಲ್ಲನಾವಂ ||

ಶಾರದಿನಾಥಪಂಡಿತ. 1174.

ಈತನು ಅರಸಿಕರೆಯ 112 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಬಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ—ಚಬ್ಬರಾಜನ ಪುತ್ರ ಶಾರದಿನಾಥಪಂಡಿತರು ಹೇಳ್ವ ಸಾಸನ— ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ 1096 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1174 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲ್ಲಂಗೆರೆಯ ಚೆನ್ನಕೇಶವದೇವರಿಗೆ ಶ್ರೀಕರಣದ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಕೇಶಯಣ್ಣನು ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಪ್ಪವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೇಶವರಾಜ ಮತ್ತು ಚಾವಣ. ಸು. 1180.

ಈ ಕವಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದಂತೆಯೂ ಈ ಕೇಶವರಾಜನ ಮಗನಾದ ವಾಣೀವಲ್ಲಭನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಆಚಣ್ಣನು¹ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಮತ್ತಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಕೇಶವರಾಜನು ರೇಚಣಚಮೂಪತಿಯ¹ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣವನ್ನು ಒರೆಯಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದಂತೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ರುದ್ರಭಟ್ಟ. ಸು. 1180.

ಈತನು ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ರಸಕಲಿಕೆಯೆಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಈತನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಸಾಳ್ವನು (ಸು. 16ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ರಸರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ರಸಕಲಿಕೆ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

1. ಆಚಣ್ಣನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ರುದ್ರಭಟ್ಟನು, ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಪಡಕ್ಕರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರಿಯಿಂದ ಮಾರಬೇಕೆಂದು ದ್ವೇಷಿಸಿ 1689 ರಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಂತೆಯೂ, ವಿದ್ಯಾಂಸರಲಾ ಅವನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಾನವಾಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಲು ಪರಿಭವಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದಂತೆಯೂ, ಪಡಕ್ಕರ ತಾನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಈತನ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ದಯೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸಿದಂತೆಯೂ ಬಳಿಕ ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗುಂಟಾದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ 1691 ರಲ್ಲಿ ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದು ವಿದ್ಯಾಂಸರಿಂದ 'ಕವಿಚೂತಚ್ಯುತ್ರ'ನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವುಂಟು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಮೆ|| ರೈಸ' ಮುದ್ರಿಸಿರುವ ಭಾಷಾಭೂಷಣದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ (32 ನೆಯ ಪುಟ) ಕೊಟ್ಟಿವೆ:—

ಶಿವಕಲಾಬ್ದ ಶಕಶುಕ್ಲ ವರ್ಷಮಾ | ಧವಸಿತಾರ್ಕದಿನಜೀವವಾರದೋಳ' ||
 ಭವಿಗಳಲ್ಲ ವರರುದ್ರಭಟ್ಟನೇ | ಕವಿಯೆನಲೊ ರೆದನೊಂದು ಕಾವ್ಯಮಂ ||
 ಅರಸಲ' ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವೆನಿಸಾಕಬ್ಬು |
 ಮುರುದೋಷಪೂಗಪರಿಚಿತವಾಗೆ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ |
 ವರರದಂ ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸಕೆ ಪಡಿಯನೊರೆಯದಿರೆ ರುದ್ರಭಟ್ಟಂ ||
 ಪರಿಭವಕೆ ಗುರಿಯಾದನೆಂದು ಸಭಿಕರ' ಪೇಳ್ದ |
 ಪರಿಯರಿತು ಕರುಣದಿಂದಾಪಕ್ಷಡರಿದೇವ |
 ಬಿರುದುಗಳ' ಕೊಂಡು ಘನುಳಿತ್ತು ಮನ್ನಿಸಿ ಪೊರದನದ ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ||
 ಹರಿಚರಿತದಿಂ ಕೂಡಿ ಹರಿಮೇಧಪರ್ವಕಥೆ |
 ಯೊರೆದ ವಾರ್ಧಿಕಪಟ್ಟದಿಗಳಿಂದ ಜೈಮಿನಿಯು |
 ವರಸೂಕ್ತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಭರಗಭಿತಮದಾಗೆ ರಸಕರ್ಕಳನುಮೋದಿಸಲ' ||
 ಪರಿಪರಿಯಲಂಕಾರರಸಭಾವಪುಷ್ಟಿಯಿಂ |
 ಮೆರೆದುದು ಗುಣೇಂದುಕಲೆಪರಿಮಿತಾಬ್ದದ ಶಕದಿ |
 ಹರಿವಾರಕಾರ್ತಿಕದ ಸಿತಪಂಚಮಿಪ್ರಜಾವತಿಶರದಿ ಸಾಂಗಮೆನಲು ||
 ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಿ ಗರಾತನ | ಮನ್ನಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನೊರ್ವನೇ ಕವಿರತ್ನಂ ||
 ನನ್ನು ತನೆಂದುರುಬಿರುದಂ | ಚೆನ್ನದಿ ಕವಿಚೂತಚ್ಯುತ್ರನೆನೆ ಬರೆದಿತ್ತರ' ||

1604 ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನ ಕಲ್ಪಾನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯದ ಪದ್ಯಗಳು ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೆ|| ರೈಸ' ಮೇಲಣ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಂಬದೆ ಕಲ್ಪಾನುಶಾಸನದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಪುಟ 43) ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಕಾಲವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1180 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಕವಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲ ವಾದ ಕಾರಣಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ತನ್ನ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯದಿಂದ ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ 1245ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ: ಅಲ್ಲದೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಅನುವಾದವೂಡುವ ದೇವಕವಿಯ (ಸು. 1200) ಕುಸುಮವಳೀ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಹೆಸರು ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1245ಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಇವನು ಕರ್ಣಪಾರ್ಯನನ್ನು (ಸು. 1140) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ 1140ಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈತನು 1140 ರಿಂದ 1245ರೊಳಗಾಗಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನೆಂದು ಅವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

(1) 'ಚಂದ್ರಮೌಳಿಪ್ರಮುಖನಿಖಿಲವಿದ್ಯಜ್ಞಾನಂ ಮೆಚ್ಚೆ ಪೇಚ್ಚಿಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯೆಂಬ ಜೊಟ್ಟಿ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ಬುಟ್ಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೀರಬಲ್ಲಾಳನಲ್ಲಿ (1172-1219) ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ 1182ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರೀ. ಬಿ. 124ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ

ವರತರ್ಕಾಂಬುಜಭಾಸ್ಕರಂ ಭರತಶಾಸ್ತ್ರಾಂಭೋಧಿಚಂದ್ರಂ ಸಮು |
 ದ್ಧರಸಾಹಿತ್ಯಲತಾಲವಾಲನಸೆದಂ ನಾನಾಕಳಾಕೋವಿದಂ ||
 ಸ್ಥಿರಮಂತ್ರಂ ದ್ವಿಜವಂಶಶೋಭಿತನಶೇಷಸ್ತುತ್ಯನುದ್ಯದ್ಯಶಂ |
 ಧರೆಯೋಳಿ ವಿಶ್ವತಚಂದ್ರಮೌಳಿಸಚಿವಂ ಸೌಜನ್ಯಜನ್ಮಾಲಯಂ ||
 ಪತಿಭಕ್ತಂ ವರಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯುತನಿಂದ್ರಂಗೆಂತು ಭಾಸ್ವದ್ಭೂತಂ |
 ಸ್ವತಿ ಮಂತ್ರೀಶ್ವರನಾದನಂತೆ ವಿಳಸದ್ಭುಲಾಳದೇವಾವನೀ ||
 ಪತಿಗೀವಿಶ್ವತಚಂದ್ರಮೌಳಿವಿಬುಧೇಶಂ ಮಂತ್ರಿಯಾದಂ ಸಮು |
 ನ್ನುತೇಜೋನಿಲಯಂ ವಿರೋಧಿಸಚಿವೋನ್ಮತ್ತೇಭವಂಚಾಸನಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

(2) ಈತನು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರನೂರೈಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಆದಿಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿ ಪಂಪರನ್ನರಂತೆಯೇ ಶ್ಲೋಕಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಸ್ತುತಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರುದ್ರನಿಗೂ ತನ್ನ ರಾಜನಿಗೂ ಹೊಂದುವಂತೆ 'ಅರಿಕಾಮಧ್ಯಂಸಿ' 'ರಾಜರಾಜಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಿರತಂ' 'ಉಮಾಕಾಮಿನೀ ಜೀವಿತೇಶಂ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಉಚ್ಚಂಗಿಕೋಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನಾದ ಕಾಮನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದಂತೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಾಸನದ—

ಚಿರಕಾಲಂ ರಿ ಪುಗಳ್ಳ ಸಾಧ್ಯಮೆನಿಸಿದುರ್ಚ್ಚಂಗೆಯಂ ಮುತ್ತಿ ದು |
 ಧರತೇ ಜೋನಿಧಿ ದೂಳಿಗೋಂಟೆಯನೆ ಕೊಂಡಾಕಾಮದೇವಾವನೀ ||
 ಕ್ವರನಂ ಸಂದೊಡೆಯಕ್ಷಿತಿಶ್ವರನನಾಭಂಡಾರಮಂ ಸ್ತ್ರೀಯರಂ |
 ತುರಗವ್ರಾತಮುಮಂ ಸಮಂತು ಪಿಡಿದಂ ಬಿಲ್ಲಾಳಭೂಪಾಳಕಂ ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಿಲ್ಲಾಳರಾಜರಿಗೆ ' ಜೋಳರಾಜಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಚಾರ್ಯ ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ರಾಜರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಜೋಳರಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ವೀರಬಿಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಉಮಾದೇವಿಯೆಂಬವಳು ಮಹಿಷಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಶೇಷಣಗಳು ವೀರಬಿಲ್ಲಾಳನಿಗೆಯೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕವಿ ಹೇಳುವ ಚಂದ್ರಮಾಳಿ ಈ ದೊರೆಯ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಂದ್ರಮಾಳಿಯೇ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ವೀರಬಿಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1180 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಈತನು ಸ್ವಾರ್ಥಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಈತನಿಗೆ ಕೃತಿಶಾರದಾಭ್ರಚಂದ್ರಾತ್ರಪ, ಕವಿ ರಾಜ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಹರ್ಷ, ಬಾಣ, ಮಾಘ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಇನಿತುಮವಿರ್ಕ ಮತ್ಕೃತಿಯೋಳೀಧರ ಬಣ್ಣಿಸೆ ಸಂದ ಶಂಬವ |
 ಮರ್ನ ಬಗೆ ಶಾಂತಿವರ್ಮನ ನಯಂ ಗುಣವ ಶರ್ಮನ ಬಂಧಗಾರವಂ ||

ಮನಸಿಜನೋಜಿ ಕಣ್ಣು ಪನ ಜಾಣ್ಣುಡಿ ಪಂಪನ ರೀತಿ ಚಂದ್ರಭ |
 ಟ್ಟನ ಜತಿ ಪೊನ್ನಮಯ್ಯನ ಬೆಡಂಗು ಗಜಾಂಕುಶನುಳ್ಳ ಬಿನ್ನಣಂ ||

ಈತನನ್ನು ಚಾಂಡರಸ (ಸು. 1300), ಸಾಳ್ವ (ಸು. 1400), ಚಿಕುಪಾ ಧ್ಯಾಯ (ಸು. 1680) ಮೊದಲಾದವರು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈತನು ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಇನಿಯಳ ಸೋಂಕಿನಂತೆ ಪೊಸಮಾವಿನ ಪೂವಿನ ಜೊಂಪದಂತೆ ಚಂ |

ದನರಸದಣ್ಣಿನಂತೆ ನನೆಯೇಟಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತೆ ಪೂರ್ಣಚಂ ||

ದ್ರನ ಸಿರಿಯಂತೆ ಬಂದೆಸಪ ತೆಂಕಣ ತಂಬೆಲರಂತೆ ರುದ್ರಭ |

ಟ್ಟನ ಕವಿತಾರಸಂ ಮನಮನಿರ್ಕುಟೆಗೊಳ್ಳುದು ಸಜ್ಜ ನರ್ಕಳಾ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 18 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಜನನ ವೇದಲುಗೊಂಡು ಬಾಣಾಸುರಯುದ್ಧದ ವರೆಗೆ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕವಿ, ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವು 'ಆನಂದ್ಯಂ ರೀತಿಚೋದ್ಯಂ ಸಕಲವಿಬುಧವೃದ್ಯಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಗಳನ್ನು¹ ಹೊಗಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ಸಮಸ್ತ ಕವುಳ ಭವಾಂಡಮಾಲಾಘಟಘಟಿತಾರಘಟ್ಟಘಟನಾಸ್ವತಂತ್ರ ನಿಜಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಚಿತ್ರಸಕಳಾವನ್ನಾಯತಂತ್ರಲಕ್ಷಿ ತ್ರಿಕಾಂತಶ್ರೀಸಾಧಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಸುಕವೀಂದ್ರರುದ್ರಪ್ರಣೀತ್ರೀಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ'.

ಈ ಕವಿಯ ಬಂಧನು ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜೈನಸರಣಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೂ ಇದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ವಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ (ಸು. 1245), ಅಭಿನವವಾದಿವಿಧ್ಯಾನಂದ (ಸು. 1600), ಭಟ್ಟಾಕಂಕ (1604) ವೇದಲಾದವರು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವರ್ಣಕಾಲ.

ಮನದನುರಾಗದಿಂದ ನೆಗೆದು ನೀಡಿದ ಕಂಠಮರಲ್ದ ತುಪ್ಪುಟು |
ಬರ್ನಿನಿಮಿಷವಾದ ಕಣ್ ತಪ್ಪೆದ ಚಂಚು ವಿಜೃಂಭಿಪೆಂಕೆ ರಂಜನಿ ||
ತ್ತನೆ ನಲವೇಣಿ ತೋರವನಿ ತಣ್ಣನಿ ಮುಂಬನಿಯೆಂಬ ಕಾಮುಗಿ |
ಲ್ವನಿಯನಲಂಪಿನಿಂದಮಿದಿಗೊಂಡು ಕರ್ಮಂಕಿದುದುಧ್ವಚಾತಕಂ ||

ಹೇಮಂತ.

ತಳರ್ಮ ಕುಲಾಯದಿಂದ ಬಿದಿರ್ದೆಂಕೆಯ ನೀರ್ವನಿಯಿಂದ ತರಳ್ಳ ತು |
ಪ್ಪುಟಿನೊನೆದಂಟಿ ಚಂಚುಪುಟದಿಂದ ಬಿಸಲತ್ತಿ ದಿರಾಗಿ ನಿಂದು ಕ ||
ಣ್ಣಳನರೆಮುಚ್ಚಿ ತೋರದ ಗಜಿಯಂ ನಮ ಜೋಲಿಸಿ ಪಕ್ಕಿಗಳ ಮರಂ |
ಗಳ ತುದಿಗೋಡ ಮೇಲೆ ದನಿಗಿಯುತ್ತಮಿದುರ್ಮವು ಮುಂಬಗಲ್ಯರಂ ||

1. 212 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ವಸಂತ.

ಕಲಿಕಾಸಂವೀತಕೂತಂ ಮುಕುಳಿತವಕುಳಂ ಪಲ್ಲವೋಲ್ಲಾಸಿಕಂಕೆ |
 ಲ್ಲಿಲತಾಂತಾಕ್ರಾಂತವಾಸಂತಿಕಮೆಸೆದುದು ಯೋಗಿಪ್ರಜಸ್ವಾಂತಕುಂತಂ ||
 ವಿಲಸನ್ಮಲ್ಲೀಲತಾಂತಂ ಲಸದಳೆ ಪಟಲಕ್ರಾಂತವಿಂದುಪ್ರಭಾಸಂ |
 ಕುಲಭಾಭಾಸ್ವದ್ಧಿಗಂತಂ ಜಿತಸಕಲಜಗತ್ಕಂತುಕಾಂತಂ ವಸಂತಂ ||

ಗ್ರೀಷ್ಮ.

ಉರಿವರಿವ ಬಿಸಿಲ ಜಿಂಕೆಯು | ಭರದೆ ಮಳೆಲ್ಲೊಂಟೆ ಕಾಯ್ದು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿರೆಪಂ ||
 ಕರುಹಭವಾಂಡದ ಹಂಚಿನ | ಹುರಿಗಡಲೆವೊಲೊಡೆದು ಪಾಳಿದುವು ಬೆಟ್ಟಂಗಳೆ ||

ಮಾಘ.

ತೀವಿದ ನುಣ್ಣೊನರ' ಕಿಱುಗೊನರ' ನಸುಬಲ್ಲೊನರೆಂಬಿವೇಶ್ಚೆ ವೆ |
 ತ್ತಾವಗವೊಳ್ಳೆರ' ಪೊಸದಳಿರ' ನಸುಕೆಂದಳಿರಾಗಿ ತಳ್ತನಾ ||
 ನಾವಿಧದಳ್ಳೆಗೊಂಬುಸೆಳೆಗೊಂಬೆಳೆಗೊಂಬುಗಳೆಂದಮೊಪ್ಪುವಿ |
 ಮ್ಮಾವಿನ ಬಳ್ಳಿಮಾವಿನೆಳವಾವಿನ ಸೊಂಪೆಸೆಗುಂ ವನಾಂತದೊಳೆ' ||

ಪುಲ್ಲಿಗೆ

ಅನುನಯದಿಂದೆ ಮೊಡಿದ ಪಸುರ್ನನೆ ಬಿಳ್ಳನೆಯಪ್ಪ ಪೊಂಗಿ ಬಿ |
 ಳ್ಳನೆ ಮುಗುಳಪ್ಪ ಬೀಗಿ ಮುಗುಳೊಯ್ಯನೆ ಬಲ್ಮುಗುಳಪ್ಪನುಕ್ರವಂ |
 ತನಗೆಸೆಯಲ' ತೊಡಂಬೆ ಕೆಲಗಾಗಿ ಸಿಡಿಲ್ಲು ಮರಲ್ಲರಲ್ಲು ಕಂ |
 ಪಿನ ಕಣಿ ತುಂಬಿಯಂ ನೆರಪುತಿರ್ಡುದು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಚೈತ್ರಮಾಸದೊಳೆ' ||

ಗಿಳಿ.

ತಳಿರಂ ಚಿವುಂಟೆ ಪೂಮಿಡಿ | ಗಳನಿಜಿದೆಂಜಲಿಸಿ ಕಾಯ್ದುಳಂ ಪಣ್ಣಿರಸಂ ||
 ಗಳನೀಂಟೆ ತಂಡತಂಡದೆ | ಗಿಳಿಗಡೆವರಗಿಗಳೆಸದುವೆಳಮಾವುಗಳೊಳೆ' ||

ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ.

ಒಂದದ ಪಗಲಿರುಳೆರಡೆ | ಸಂದುಗಳಂ ವರುಣಿಲ್ವಿ ರಕ್ತಾಂಬರದಿಂ ||
 ಸಂದಿಸಿ ಪೊಲ್ಲೊಲೆಸೆದುದು | ಮಂದೈಸಿದ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ಪಡುವಣಿ ದೆಸೆಯೊಳೆ' ||

ತಾಳಿಗೆ.

ಇಳಿಗೆ ಪಲಗಾಲದಂಬರ | ಮೊಳಸೋಗುಂ ಬೀಡು ಮೆಂದು ಧಾತ್ರಂ ಬಲ್ವಿಂ ||
 ದಳವಡೆ ಬೆಟ್ಟದ ಬೆಳ್ಳಿಯು | ಮೊಳೆಗಳೆನಲ' ತೊಳಗಿ ಮಳಗಿದುವು ತಾರಗೆಗಳೆ' ||

ಮುನಾಂ ಕೃಷ್ಣಶ್ಲೋಕಂ ಸಿದ್ಧಂ.

ಭುವನಾಪಹಾಸ್ಯಮೆನಲ | ಣವದೊಳೆ ನೀಂ ಮತ್ಸ್ಯವಾಗಲಾನಂದು ಸಮಂ ||
 ದ್ಭವಿಸಿದನಪ್ಪೊಡಂ ಗಾ | ಣವಿಕ್ಕಿ ಪಿಡಿವೆನ್ನ ಬಾಣಕೊಟ್ಟಿವೆನೇ ||

1. ಬೈಗಿನ.

ನೀಂ ಪೆಸರೆ ಪಂದಿಯಾದಂ | ದಾಂ ಪುಟ್ಟಿದನಪ್ಪೊಡಂದೆ ಬೇಂಟೆಯ ನವದಿಂ ||
 ದಂ ಪಿಡಿದು ತಂದು ಪಂದಿಗೆ | ಲಂಪಿಂ ಸಂಬರಮನ | ರೆಯಿಸದೆ ವಾಣ್ಡಪನೇ ||
 ಕೋಗಿಲೆ ಕಾಗೆ ಮುಂ ಪೊರೆದ ಕಾರಣದಿಂ ಪರಪುಟ್ಟನಾದಪೋ |
 ಲಾಗದ ಜಾತಿ ಗೋವಳಿತಿ ರಕ್ಷಿಸೆ ನೀಂ ಪರಪುಟ್ಟನಾದೆ ನೋ ||
 ದೀಗಳಿದರ್ಕೆ ನಿನ್ನ ತನುಕಾಪ್ಪಣ್ಣಿಮೆ ಸೂಚಕಮಲ್ಲವೇ ಮಾಹಾ |
 ಯಾಗದೊಳಗ್ರಪೂಜೆಗೆ ವಿಜಾತಿ ಕರಾಗ್ರಮನೇಕೆ ನೀಡಿದೈ ||
 ಅದಟಲೆದದೊಂದು ಬಂಡಿಯು | ನೊಡದೈ ಬೇರ' ಕೊಡೆತ ಮತ್ತಿಯುಂ ನೀಂ
ಕಿಚ್ಚೈ ||
 ಕುದುರೆಯನೋವವೆ ನೀಳ್ವೈ | ಮುದುಗಚ್ಚೆಯನಿಟ್ಟು ಕೆಡಪಿದೈ ಬಲ್ಲಿದನೈ ||
 ಪಾವಂ ಪಿಡಿದನಿತಪೋಳೇಂ | ಪಾವಡಿಗರ' ಸುಭಟರಪ್ಪರೇ ಜಗುನೆಯ ನೀ ||
 ವಾವಂ ಪಿಡಿದನಿತಪೋಳು | ವೀವಳಿಯುಂ ಸುಭಟನೆಂಗುಮೇ ಹರಿ ನಿನ್ನಂ ||
 ಏಜುವವೋಲ' ಪುತ್ತಂ ನೀ | ನೇಳಿ ಜರಾಸಂಧಭಯದೆ ಗಿರಿದುರ್ಗಮನಾ ||
 ತೂಜಲತುದಿಯೊಳ' ಕೇದಗೆ | ಯೇಲಿದ ಕೋಡನವೊಲಿದರ್ ತೆಜನಂ ಮಹೆದೈ ||

ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ. ಸು. 1180.

ನೀಲಕಂಠನು ಬರೆದಿರುವ ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರದಿಂದ (ಸು. 1690) ಈತನು ಶಿವಶಂಕಮಂಡಣ್ಣಪಂಚತನಿ (ಸು. 1169) ಮಗನಾದ ಉರಿಲಿಂಗದೇವರ ಕರಕ ಮೆಲಸಂಚಾರತನಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇವನು ನಲ್ಲೂರಿಮಠಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಸವುದೆ ಹಾಕಿ ಆ ಮಠದ ಐಯನಾದ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನನ್ನು ಲಿಂಗಕೊಡವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಆತನು ಲಿಂಗವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಕಲ್ಲೆಸಿದಾಗ ಆ ಕಲ್ಲೇ ಲಿಂಗವಾಯಿತು—ಎಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದೆಯುಗಳ ವಚನ ಎಂದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ.

ರಾಮದೇವ. ಸು. 1180.

ಈತನು ಸೊನ್ನಾಯ ತಾಲೂಕಿನ 26ನೆಯ ಮತ್ತು 50 ನೆಯ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನಗಳ ಅತ್ಯದ್ದುಲಿರುವ—ವಿರಚಿಸಿದನೊಪ್ಪೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ | ಧರತನ ಯಂ ರಾಮದೇವನಿರಾಸನಮಂ || ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರನ ಮಗನೆಂಬ ಒಂದು ಅಂಶವು ವಾಕ್ಯ ಇದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನು ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುವೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದು ಶಕ 1102 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1180 ರಲ್ಲಿಯೂ—ವಿಡಿದಲನೆಯದು ಶಕ 1130 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ

1. ಸಣ್ಣ ಸುದೇಂ. 2. 160 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

1208 ರಲ್ಲಿಯೂ—ಬರೆದುದು. 25ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭುಹತ್ತಿಯೂರ ಕೇಶ ಗಾವುಂಡನು ಶ್ರೀರಾಮನಾಥವೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾದುದಕ್ಕೆ ದತ್ತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೂ 50 ನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮೇಲಾಶಕ್ತಿಯ ಮಹಾದೇವದಂಡನಾಯಕರು ಸಿಂಧೇಶ್ವರ ದೇವರ್ಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನಗಳ ಬಂಧದಿಂದ ಈತನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಸಮುದ್ರ.

ಪರಿಧಾವನ್ಮತ್ಸ್ಯಪುಷ್ಪಾಹತಮಕರಕರಾಸ್ಪಾಳನಾಭೀಳನಕ್ರ |
 ಸ್ಫುರಿತೋದ್ಯುಕ್ತಿಂಶುಮಾರಕ್ರಮಣಸಮುದಿತೋಚ್ಚಂಡವಾತಾಭಿಘಾತೋ |
 ದ್ಧುರವೀಚೀಕೀಕರಾಘನೈಗಿತನಿಖಿಳದಿಜ್ಜಂಡಲಂ ರಂಜಿಕುಂ ಛಾ ||
 ಸುರಜಂಬೂದ್ವೀಪಮಂ ಸುತ್ತಿಣಿದಖಿಳಧರಾಭೋಗಭದ್ರಂ ಸಮುದ್ರಂ ||
 ದಾಸಗವುಂಡಂ.

ಗುಣದ ಬಿಣಂಬೆ ಪೆಂಪಿನ ತವರ್ಮನೆ ಸತ್ಯದ ಬಿತ್ತು ಸರ್ವಲ |
 ಜ್ಞಾನದ ನಿಧಾನಮಣ್ಣಿನೆಪೆವಟ್ಟುಭಿಮಾನದ ರಾಶಿ ಧರ್ಮದೊ ||
 ಳ್ಗಣಿ ನಯದಾಕರಂ ವಿಭವದೂರ್ಜಿತಭೂಮಿಯನಲ ಪ್ರಭುತ್ವದ | .
 ಗ್ರಣಿ ಸಲೆ ಹತ್ತಿಯೂರಸೆವ ದಾಸಗವುಂಡನೆ ಧನ್ಯನುವಿಯೋಳೆ ||

ಕೇತಗವುಂಡಂ.

ಪರವಧುಗಾಳ್ವವೆಂಗೆ ಕರಣಾರ್ಥಿಗೆ ವೈರಿಗೆ ಬೇಟ್ಟವಂಗಿವಂ |
 ಸುರಸರಿದಾತ್ಮಜಂ ಗರುಡನಬ್ಬಿ ಜವಂ ರವಿಜಾತನೆಂದು ಸ ||
 ಚ್ಚೂರತನನಾಪ್ತನಂ ಸ್ಥಿರನನೋಳ್ಗಲಿಯಂ ಪಿರಿದೀವ್ವ ದಾನಿಯಂ |
 ಧರ ಪೋಗಟ್ಟುಂ ಮನೋಮುದದೆ ನಾಲ್ಪುಭುವಂ ಸಲೆ ಕೇತಗಾಂಡನಂ ||

ಈಶ್ವರಭೂಪನ ಕೀರ್ತಿ.

ಞ್ಜುಂಗಡಲಂತೆ ಪೆಂಪುವಡೆದೀಶ್ವರಭೂಪನ ಕೀರ್ತಿಯಂ ಕಳಂ |
 ಕಂ ಗೆಡೆಗೊಂಡ ಚಂದ್ರಮನದೇಂ ಗಡ ಪೋಲ್ವನೆ ವೈರಿತುಂಗಸಾ ||
 ಧಂಗಳೊಳುವಿ ಪರ್ವಿಡ ಕಲುಂಕೆಗೆ ತನ್ನಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೊಚ್ಚುತುಂ |
 ಲಂಗುಸಿದಾಗಳೊಂದಿನಿಸು ಪೋಲ್ವೊಡೆ ಪೋಲ್ವೆ ಮು . ದೇಶ್ವೆಯೋಳೆ ||

ಕುಮಾರ ಪದ್ಮರಸ. ಸು. 1180.

ಈತನು ಸಾನಂದಚಲತ್ರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನ (ಸು. 1165) ಮಗನು. ಇವನ ತಾಯಿ ಮಾದೇವಿ. ತಂದೆಯೇ ಈತ

ನಿಗೆ ಗುರುವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ ಶರಣಕವಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಾಂವಚರಿತ್ರೆ:

ಇದು 9 ಸಂಧಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ನಾನಾಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒರೆದಿದ್ದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಷಟ್ಪದಿಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 791 ಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಎರಡು ರಗಳೆಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಸಾಂವದಚರಿತ್ರೆವು ಸ್ವಾಂವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಂದಿ ಸನತ್ಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು. ಪೂರ್ಣವಿತ್ತನೆಂಬ ಋಷಿಯ ಮಗನಾದ ಸಾಂವದನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ಸರಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿ ಅವರ ಸಂಕಟವನ್ನು ತವಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೊರಟು ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನಾರಕಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನಂಟುಮಾಡಿದನು - ಎಂಬುದು ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭ.

ಈ ಗ್ರಂಥ 9 ಕಿರಿಯ ಪದ್ಮರಸನ ಅಜ್ಜಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಿ ಸಲ್ಲಟ್ಟಿತೆಂಬಂಶವೂ ಗ್ರಂಥವೆಷಯ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ, ಪ್ರಯೋಜನ ಇವುಗಳೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ: -

- ಪಿರಿದುವಾರಂ ಮುನ್ನ | ವಿರಚಿಸಿದರಲ್ಲೆಂದು | ಧರಣಿಯೊಳೊಳುಗನ್ನಡದಿ ಪಸ
ರನೆಂದು ||
- ಗುರುರೂಪವಿಶ್ವಪತಿ | ಕರುಣಿಸಿದ ತಿಜದಿನಾಂ | ವರಪುರಾಣಾರ್ಥಮಂ ಕನ್ನ
ಡಿಸಿದಂ ||
- ಹರಚಮೋವರಪರಮ | ವಿರಚಿತಶ್ಲೋಕಬಂ | ಧರದೇವಭೂಷೆಯಂ ಕನ್ನ
ಡಿಸಿದಂ ||
- ಗುರುಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ | ವರನೂನು ಪದುಮಿಗಂ | ಧರಣಿಯೊಳು ಸ್ತುತಿಯಾ
ಸಾಧ್ಯವನಾಗಿ ||
- ಪರನಾದಿತರುಪರಶು | ಪರನಮಯಗಿರಿಗಕನಿ | ಪರದೈವವಿವಿನಪಟುಡಾವವಿದಿದೇ ||
- ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮದ | ಪರನಿಲ್ಲವಿಲ್ಲೆಂದು | ಧರಣಿಯೊಳು ಡಂಗುರಂಜೊ
ಯ್ವದಿದಿದೇ ||
- ಚರಿತ ಸಾಂವಂದೇಶ | ಚರಿತ ಜಗದಾನಂದ | ಚರಿತ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿವರಮಹಿಮೆ
ಯ ||
- ಚರಿತ ಶಿವಭಕ್ತಿಗಿದು | ಚರಿತ ಗುರುನಿಷ್ಠೆಗಿದು | ಚರಿತ ಸತ್ಪಥಕೆ ತಾನಂತಂ
ತನೆ ||

ಇದೇ ಅರ್ಥವು ಪದ್ಮನಾಂಕನ (ಸು. 1335) ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ: -

ಖಡಕೆ ಸಮಯಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಂ ಶ್ರುತಿಸ್ತೃತಿವಿ |
 ಮಳಪುರಾಣಾಗಮೋಪನಿಷತ್ಪ್ರಭೃತಿಶಾಸ್ತ್ರ |
 ಕುಳದ ಸಾರಂದಗೆದು ದೃಷ್ಟ್ಯಕೆ ಬರೆದು ಸರ್ವರಚಿಯೆ ಕರ್ಣಾಟವಾಗಿ ||
 ಅಲಘುವರ್ಣಾಕರೀತಿಯಿಂ ರಸಂ ಮುಸುಕಿಯು |
 ಜ್ವಲಿಸಂತೆ ಸಾನಂದಚರಿತಾಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಮನ |
 ತುಳಗುರುವರಂ ನಿಜಾತ್ಮಜನಿನೋರೆಯಿಸುತೆ ಶಿವಸುಖದೊಳಿಂತೊಪ್ಪುವಿದರ್ಲ ||
 ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು ನಂದಿನಾಥೇಶಗದಿತವಾನಂದೈಕದುದಧಿ ಸಾನಂದಾಖ್ಯಾಚರಿತದೊಳಗೆ ||
 ಮುದದಿಂದೆ ಕರಣಕವಿ | ಪದದು ಕನ್ನಡಿಸಿದೀ | ..... ಸಂಧಿ ||
 ಎಂದಿದೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಬಹಳ ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆಡೆ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸಾನಂದನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋದುದು.

ಕಱಕಟಿಪ ಪೆಪ್ಪಳಿಪ ಕೋಕಿಪ |
 ಹಳವಿಸುವ ಬಾಪ್ಪಂಗಳಲು ಗೆ |
 ಯಱುವ ನಿಜಕರ್ಮಗಳಂ ಬೈದಳವಳಿಪ ಸಡವ ||
 ಖಟಲ್ಯ ಹಾಹಾಕ್ರಂದನಂಗೆ |
 ಯ್ದುಟಲ್ಯ ಜೀವಿಗಳಲ ದುಃಖಂ |
 ಕಟಲ್ಯವೋಲೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೈತಂದಂ ಮಹಾಕರಾಣಿ ||

ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಹಿಮೆ.

ಕಡೆಮೆಟ್ಟು ಕರ್ಮಮುಮು | ನೊಡೆಮೆಟ್ಟು ಬೊಮ್ಮಮುಮು | ನೆಡೆಗಲಸಿ ದಾಂ
 ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಜಲಧಿಯಂ ||
 ಹೊಡೆವುದಿದಿಬಡಸಿ ಕಡು | ಹುಡಿಗುಟ್ಟು ಕಡಿದುದಿದು | ವುಡುಗಿ ಸುಡುವುದು
 ದುರಿತಗಿರಿತರಗಳಂ ||
 ಕಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂಬ | ನಿಟ್ಟೊಡಲ ದಂತಿ ಕ | ಟ್ಟೊಟ್ಟೈಸಲಾರ್ಗಮರಿದಿನಿ
 ಪುದಿದನು ||
 ನಿಟ್ಟುಸುವುದಟ್ಟುವುದು | ಕಟ್ಟುವುದು ಸರಸರನೆ | ಮೆಟ್ಟು ಸೀಳುವುದು ಪಂಚಾ
 ಸ್ಯಮಂತ್ರಂ ||

ಬೊಪ್ಪಣ ಪಂಡಿತ. ಸು. 1180.

ಈತನು ನೆಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಬಾಳಚಂದ್ರನ "ನಿಯೋಗಿ
 ಟಂ" ಬೆಳ್ಳುಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನನ್ನು 27 ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ

ಪದ್ಯಗಳು ಸು. 1180 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರ. ಬಿ. 85 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವೆ. ನಿರ್ವಾಣ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಾಲಿಕೆಯೆಂಬ ಒಂದು ಸ್ಥೂ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಈತನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಲ್ಲದೆ “ ಸುಜನೋತ್ತಂಸ ” ಎಂಬ ಈ ಕವಿಯ ಬಿರುದಿನಿಂದ ಮುಗಿವ ನೀತಿಬೋಧಕಗಳಾದ ಅನೇಕ ಕಂಪದ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವೂ ಏತಕ್ಕೃತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಈತನು ಜೈನ ಮತದವನು. ಈತನಿಗೆ ಸುಜನೋತ್ತಂಸ, ಕನ್ನಡಗವಿಬೋಪ್ಪ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಚರಣದ್ರವನ 1 ನಿಯೋಗದಿಂದ ಶಾಸನಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಅವನ ಸಮಕಾಲದವನಾಗಿರಬೇಕು. ಈತನ ಪದ್ಯಗಳಿರುವ ಶಾಸನವು ಸುಮಾರು 1180 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಇವನೂ ಸುಮಾರು ಆ ಕಾಲದವನಾಗಿರಬೇಕು.

ಈತನನ್ನು ಅಚಣ್ಣನು (ಸು. 1195) ತನ್ನ ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾರ್ಶ್ವನು (1205) ತನ್ನ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ

ಧನಕಳಿಗೆ ಮಾಣಿಕಮನೀ | ವನ ತೆಜದಿಂ ಪೆಣಗೆ ಕಾವ್ಯಮಂ ಕುಡದೆ ಯ
ಶೋ ||
ಧನಕೆ ಬುಧಜನಕೆ ಕೊಟ್ಟೊ | ವನ ಸುಜನೋತ್ತಂಸನನಿಸಿದಂ ಬೋಪ್ಪ
ಣ್ಣಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೇಶಿರಾಜನು (ಸು. 1260) “ ಸುಜನೋತ್ತಂಸನಸುವಾರ್ಗಮಿಗ್ರಾಪಿಣಿಲಕ್ಷ್ಯಂ ” ಎಂದು ತನ್ನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ‘ ಸುಜನೋತ್ತಂಸ ’ ಎಂದು ಮುಗಿವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಪಾಪರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—
ಈಜಿನನುತಿಶಾಸನವಂ | ಶ್ರೀಜಿನಶಾಸನವಿದಂ ವಿನಿರ್ಮಿಸಿದಂ ವಿ ||
ದ್ಯಾಜಿತವೃಜಿನಂ ಸುಕವಿಸ | ವಾಜನುತಂ ವಿಶದಕೀರ್ತಿ ಸುಜನೋತ್ತಂಸಂ ||
ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ:—

1. ಗುಮ್ಮಿ ಸ್ತುತಿ.

ಇದನ್ನು
ಶ್ರೀಗಮ್ಮಿಟಜಿನನಂ ನರ | ನಾಗಾಮರದಿತಿಜುಚರಪತಿಪೂಜಿತನಂ ||
ಯೋಗಾಗ್ನಿಹತಸ್ತರನಂ | ಯೋಗಿಧ್ಯೇಯನನಮೇಯನಂ ಸ್ತು ತಿಯಿಸುವೆಂ ||

1. 80 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.
2. ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ, ಪುಟಗಳು 109, 112, 164.

ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ 27 ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಗುಮ್ಮಟನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಬಿರುವಾದ ' ಸುಜನೋತ್ತಂಸ ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ

ಸುಜನರ' ಭವ್ಯರೆ ತನಗವ | ರಜಸ್ರಮುತ್ತಂಸವಪ್ಪ ಪುರುಳೆಂ ಬೊಪ್ಪಂ||
ಸುಜನೋತ್ತಂಸನೆನಿಪ್ಪಂ | ಸುಜನಗ್ಗುತ್ತಂಸವೆಂಬ ಪುರುಳೆಂದನಿಸಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಅರ್ಘವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಬಳಿಕ

ಪೊಡವಿಗೆ ಸಂದ ಗುಮ್ಮಟಜನೇಂದ್ರಗುಣಸ್ತವಶಾಸನಕ್ಕೆ ಕ |
ನ್ನಡಗವಿಬೊಪ್ಪನೆಂದನಿಪ ಬೊಪ್ಪಣಪಂಡಿತನೊಲ್ಲ ಪೇಟ್ಟಿವಂ ||
ಕಡೆಯಿಸಿದಂ ವಲಂ ಕವಡಮಯ್ಯನ ದೇವಣನಟ್ಟಿಯಿಂದೆ ಬಾ |
ಗಡೆಗೆಯ ರುದ್ರನಾದರದೆ ಮಾಡಿಸಿದಂ ವಿಲಸತ್ಪ್ರತಿವೈಯಂ ||

ಎಂದು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನನ್ನು ಪಾರ್ಶ್ವನೇ ವೊದಲಾದವರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಕೇ ಶಿರಾಜನು ಇವನ ' ಸುಮಾರ್ಗಂ ' ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ' ಲಕ್ಷ್ಯಂ ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದುಂಟು, ತಾನು ' ಸುಕವಿಸಮಾಜನುತು ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಲೂ ಈತನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಈತನ ಗುಮ್ಮಟಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಅತಿತುಂಗಾಕೃತಿಯಾದೊಡಾಗದದಜೋಳ' ಸಾಂದರ್ಯಮೊನ್ನತ್ಯಮುಂ |
ನುತಸಾಂದರ್ಯಮುವಾಗೆ ಮತ್ತತಿಶಯಂ ತಾನಾಗದೊನ್ನತ್ಯಮುಂ ||
ನುತಸಾಂದರ್ಯಮುಮೂರ್ಜಿತಾತಿಶಯಮುಂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಿಂಧಿರ್ಬವೇಂ|
ಜ್ಞತಿಸಂಪೂಜ್ಯವೊ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಜನಶ್ರೀರೂಪವ್ವಾತ್ಮೋಪಮಂ ||
ನೆಲಗಟ್ಟಾನಾಗಲೋಕಂ ತಳಮವನಿ ನಿಶಾಭಿತ್ತಿ ಭಿತ್ತಿವ್ರಜಂ ಸ್ವ |
ಸ್ತಲಭಾಗಂ ಮುಚ್ಚಣಂ ಮೇಗಣ ಸುರರ ವಿಮಾನೋತ್ತರಂ ಕೂಟಜಾಲಂ||
ವಿಲಸತ್ತಾ ರೌಘಮಂತರ್ವಿತತಮಣಿವಿತಾನಂ ಸಮಂತಾಗೆ ನಿತ್ಯಂ |
ನಿಲಯಂ ಶ್ರೀಗೊಮ್ಮಟೇಶಂಗೆನಿಸಿದುದು ಜಿನೋಕ್ತಾವಳೋಕಂ ತ್ರಿಳೋ
ಕಂ ||

2. ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆ.

ಇ.ರಲ್ಲಿ 27 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ, ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ' ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ:—

ಭವವಿಧ್ವಂಸನವಾಸ್ತವಸ್ತವಮನೊಂದಂ ಪೇಟಿ ನೀವೆಮೆಂಬ ಭ |
ವ್ಯವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಮಿಂತು ಸುಜನೋತ್ತಂಸಂ ಲಸದ್ವಿತ್ತ ಸು||

ಚ್ಛೈವಿಮುಕ್ತಾಗಣದಿಂದೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದುದೀ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ |
 ಸ್ತವನಂ ಭ್ರಾಜಿತಭವ್ಯಕಂಠಕಲಿತಂ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೋಪಮಂ ||

ಸುಜನೋತ್ತಮ ಎಂದು ಮುಗಿಸಿ ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಕಂದಸದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
 ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ: -

ಸಡವುದು ನಗೆಗೆಡೆಯಾಗದೆ | ನುಡಿವುದು ನಯನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಜನರೊಳಂತುಂ ||
 ಬಿಡುವುದು ಕೆಡೆನುಡಿವವರಂ | ಜಡರೊಡನಾಡಬ್ಬಿ ವೇಡ ಸುಜನೋತ್ತಮಂ ಸಾ ||
 ಒರ್ವರ ಸಿರಿಯೊರ್ವರ ಜನ | ಮೊರ್ವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೊರ್ವರಾಕಾರಂ ಮ ||
 ತೊರ್ವರ ಬಯಸಿದೊಡಪ್ಪದೆ | ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತಮಿಲ್ಲದರ್ಗ ಸುಜನೋತ್ತಮಂ
 ಸಾ ||

ಗಿರಿಗಿರಿಯೊಳ ವನಣಿಕಮುಂ | ಕರಿಕರಿಯೊಳ ಮುತ್ತು ಚಂದನಂ ವನವನ
 ದೊಳ ||

ಧರಧರೆಯೊಳ ಕತ್ತುರಿಯುಂ | ಪುರಪುರದೊಳ ನೃಪರುಮುಂಟೆ ಸುಜನೋ
 ತ್ತಮಂ ಸಾ ||

ಪ್ರೀತಿಯ ಮೊನೆಯಜಿಯದೆ ಬಿಟೆ | ಕಾತುರಿಸಿದೊಡುಂಟೆ ನಂಟು ಬತ್ತಿದ
 ಗಿಡುವಿಂ ||

ಗೀತವನೆತ್ತಿದೊಡದು ತಾಂ | ಚೇತರಿಪುದೆ ಮುನ್ನಿನಂತೆ ಸುಜನೋತ್ತಮಂ ಸಾ ||

ಎಲ್ಲರನೆಲ್ಲಾ ತೆಹದಿಂ | ಬಲ್ಲಂದದೆ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಮೂಪ್ಪನೆ ಚದುರಂ ||

ಪುಲ್ಲೇವುದೆನಲ್ವೊಡಂ | ಪುಲ್ಲುಂ ಪಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಬಹುದು ಸುಜನೋತ್ತಮಂ ಸಾ ||

ಮಹೆವೊಕ್ಕ ವರಂ ಕಾಯದೆ | ತಪೆದೊಟ್ಟದೆ ರಣದೊಳಾಂತ ರಿಪುಭೂಭುಜರಂ ||

ಸಹೆಗೆಯ್ಯದೆ ದುರ್ಜನರಂ | ಬಹಿದೊಲ್ವೊಳ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸುಜನೋತ್ತಮಂ ಸಾ ||

ಅವುಂ ಮೂವುಂ ಪೂವುಂ | ಬೇವುಂ ತಾವುಂಡೊಡೊಂದು ಕಾಲಿನ ನೀರಂ ||

ಭಾವಿಸೆ ಭಿನ್ನರುಚಿತ್ವಮ | ನಾವರಿಸವೆ ಧಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ ಸುಜನೋತ್ತಮಂ ಸಾ ||

ಬಾಚಣ್ಣ : 1188.

ಈತನು ಬೇಲೂರು 140 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಅರಸಿಯ ಕೆಲೆಯ 47
 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ
 ಮೊದಲನೆಯದು ವಿರಬಲ್ಲಗಳನ (1172-1219) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೀಃ ಕವರ್ಷದಲ್ಲಿ
 -ಎಂದರೆ 1183 ರಲ್ಲಿ- ಬರೆದುದು. ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ ಬರೆದ ಒಂದು
 ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ. -

ಜಂಗಮಕಲ್ಪಕಲತೆ ಫಲ | ಮಂ ಗೆಡೆಗೊಂಡವೊಲುದಾರೆ ಮಾರವೆ ಪೆತ್ತಳೆ ||
 ತುಂಗಯಕಮೆಂಬ ಪೊಸವೆ | ಇಂಗಳ ಬಿತ್ತೆನಿಸ ಭವ್ರನಂ ನಂದನನಂ ||

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತ. 1188.

ಈತನು ಅರಸಿಯಕೆರೆಯ 22 ನೆಯ ಮತ್ತು 90 ನೆಯ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ದಾಗಿ ನೋದಲನೆಯ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ,

ಬುಧನಿಧಿ ವಿವೇಕನಿಧಿ ಗುಣ | ನಿಧಿಯಾದಿತ್ಯಾನುಜಂ ತದಂತೇವಾಸಂ ||

ಬುಧನಿಧಿ ವಿವೇಕನಿಧಿ ಗುಣ | ನಿಧಿ ಬರೆದಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಂಕನೀಶಾಸನಮಂ || ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಅರಸಿಯಕೆರೆಯ 118 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ತಿದ್ದಿ ದುದಾಗಿ ಅದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ “ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಕವೀಶ್ವರನೂರ್ಜಿತವಾಣಿ ತಿದಿ ತಾಂ ಬರೆದಂ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು 1188 ರಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡನೆಯದು 1189- ರಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರನೆಯದು 1194 ರಲ್ಲಿಯೂ ಒರೆದುದು.

ಈ ಶಾಸನಗಳ ಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸತಯವ್ರಾ ಇಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿರುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವೀರಬಲ್ಲಾಳ.

ಅನುಸಮರಣನಿಸ್ತಾರಕ | ನನೂನಸತ್ತ್ವಾನ್ವಿತಂ ವಿಚಾರಕ್ಷಮನಂ ||
ಬ ನೆಗೆತ್ತಿಯಿಂದೆ ಬಲ್ಲಾ | ಳನೈಪಾಳಂ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನಂತೊಪ್ಪುಪಂ ||
ಇಳೆ ಶುದ್ಧಸ್ಥಿತಿ ಕೋಪಳಸ್ಥಗಿತಮಾಶಾಮಂಡಳಂ ದಿಗ್ವಿಧೂ |
ಕುಳವೇಣೀಕುಸುಮೋಪಹಾರರಚಿತಂ ನಾಕಂ ನಿಳಿಂಪೇಶನಿ ||
ವರ್ಷಶುಂಡಾಳರದಪ್ರಭಾಧವೃತಂ ತಾರಾಪಥಂ ತಾರಕೋ |
ಜ್ವಲಿತಂ ತಾನೆನೆ ಕೋವಿ ಪರ್ವಿತು ಜಸಂ ಬಲ್ಲಾಳಭೂಪಾಳನಾ ||

ದಾಸಿಸೆಟ್ಟಿಯ ವಾಣಿಜ್ಯ.

ಹರಿದಾಶಾಭಾಂಡಮಂ ವಾರುಣಿಗೆ ನಡಸುವಂ ವಾರುಣೀವಸ್ತುವಂ ವಿ |
ಸ್ತರದಿಂದಿಂದ್ರಾಣಿಯೊಳು ಪೆರ್ಚಿಸುವನೊನೆದು ಕಾಬೇರಿಯಂ ದ್ಯುಮ್ನಮಂ ನೋ ||
ಡಿರೆ ಯಾವ್ಯಾಭಾಗದೊಳು ಸಂದಿಸುವನೆವಮಾಲ್ಯಂಗಳಂ ಯಾವ್ಯುದಿಂದೆ |
ತ್ತರದಿಕ್ಕಿಂಗೆಟ್ಟುವಂ ನೋಡನುಪಮವಣಿಜಂ ದಾಸಯಂ ದೋಷದೂರಂ ||

ಬಾಣವ್ಯಾಸರು.

ಬೆಳೆದಿಳಗದ ಕಳವೆಗಳಂ | ಗಿಳಿವಿಂಡಿಂ ನಂದನಂಗಳಿಂದೆಳೆಕುಳದಿಂ ||
ಬಳಸಿದ ಪೂರ್ಣತಟಾಕಾ | ವಳಿಯಿಂದುರ್ವರೆಗೆ ಬಾಣವ್ಯಾಸ ಸೋಗಯಿಸುಗುಂ ||

ಅರಸಿಯಕೆರೆ

ಮುಳಿದಾಗಳೆ ಕೂರ್ಪವರೊಳೆ | ತಿಳಿವುದು ತಿಳಿವುದು ಗಡೆಂದು ಸಾಲುನೆ
 ತೆಜದಿಂ ||
 ಗಣಪುವ ಗಿಳಿವಿಂಡಿನ ಕಳೆ | ಕಳವರಸಿಯ ಕೆಳೆಯ ಬನದೊಳೊಪ್ಪುತ್ತಿ
 ಕ್ಕುಂ ||

ಅಗ್ಗಳ. 1189.

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.¹ ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಮೂ
 ಲಸಂಘ ದೇಶೀಯಗಣ ಪುಸ್ತಕಗಚ್ಛ ಕೊಂಡಕುಂದವಂಶದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದವನು. ಇವನ
 ತಂವಿ ಶಾಂತೀಶ; ತಾಯಿ ಪೋಷಾಂಜಿಕೆ; ಗುರು, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ತ್ರೈವಿನ್ಯ. "ಸುರ
 ಧಾಜಾರ್ಚಿತನಿಂಗಳೇಶ್ವರಪುರಶ್ರೀತೀರ್ಥಚಂಪ್ರಪ್ರಭಂ ಪರಮೇಶಂ" ಎಂಬುದರಿಂ
 ದ ಈತನು ಇಂಗಳೇಶ್ವರವೆಂಬ ಊರಿನವನೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ
 ತನಿಗೆ ಜೈನಜನಮನೋಹರಚರಿತ; ಕವಿಕುಳಕಳಭವ್ರಾತಮೂಧಾಧಿನಾಥ;
 ಕವ್ಯಾಸಾಕರ್ಣಧಾರ; ಭಾರತೀಭಾಕನೇತ್ರ; ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾವಿನೋದ; ಜಿನನಮ
 ಯ ಸರಸ್ವಾರ ಕೇಳೀ ಮರಾಳ; ಸುಲಲಿತಕವಿತಾನರ್ತಕೇಸ್ರತ್ಯರಂಗ ಎಂಬ ಬಿರು
 ದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಆದ್ಯಂತಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. "ಕಳೆಗಳೆನಿತ
 ನಿತಲೊಳಮಗ್ಗಗಳಣ್ಣಂ ತೋರ್ಪನಗ್ಗಂ ಸೃಪಸಭೆಯೊಳ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು
 ರ ಚಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ
 1111 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1199 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದಂತೆ,

ವಿಕಾದಶಕತಮುಂ ಮ | ತ್ತೀಕಾದಶಮಾಗೆ ಶಕನೃಪಾಬ್ಧಂ ಸೌಮ್ಯ ||

ಪ್ರಾಕಟವರ್ಷದ ಜೈತ್ರಸಿತ್ಯೆಕಾದಾಃಯಂದು ನೆಗಟ್ಟುದೀಕ್ಯತಿರತ್ನಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ಇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು
 ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಆಚಣ್ಣ (ಸು. 1195), ದೇವಕವಿ (ಸು. 1200), ಆಂಡಯ್ಯ
 (ಸು. 1235), ಕಮಲಭವ (ಸು. 1235), ಬಾಹುಬಲಿ (ಸು. 1600) ಮೊದಲಾದ
 ವರು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಪಾರ್ಶ್ವನು (ಸು. 1205) ತನ್ನ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ
 ಈತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಜಿನಚಂದ್ರಸ್ತವನದಿ ಪಾ | ವನಮೆನಿಸುವ ಸೂಕ್ತಿ ಕೀರ್ತಿ ದೀಪಿಕೆಗುಜ್ಜೀ ||
 ವನಕರಮೆನೆ ಕಾತುಕಮಂ | ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಕವಿಗಳೊಳಗೆ ನೆಗಟ್ಟುಗಳನಾ ||

1. ಅಗ್ಗಳಲೀಲಾವತಿಯೆಂದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆಯೆಂದೂ ಅದು ಏತತ್ಯತವೆಂದೂ ಕೆಲ
 ವರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ವಾಸ್ತವಭಕ್ತಿಯುತಂ ರೋಪಸ್ತವನಮಣಿಪ್ರವಾಳಮಂ ಜಿನನಾಸ್ಥಾ ||
ನಸ್ತವನಮನೋದವಿಃ ಭೂವಿಸ್ತುತನಾದಗ್ಗಳಂಗಳಮಗ್ಗಳರೋಳರೇ || 1

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರುವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—
ಕಿವಿಯಂ ಜಕ್ಕುಲಿಪಂತೆ ನುಣ್ಣುಡೆದ ಶಬ್ದಂ ಶಬ್ದಸಂದರ್ಭದೋಳೆ |
ಸವಿಯಂ ಮುಂದಿಡುವರ್ಥಮರ್ಥದೋಳೊಡಂಬಟ್ಟೊಳ್ಳನೋರಂತೆ ಬೇ||
ಉವ ಭಾವಂ ಸಲೆ ಭಾವದಿಂದೊದವಿ ಚಿತ್ತಂ ಮೂಡಿ ತೇಂಕಾಡೆ ಪೊ |
ಣ್ಣುವ ನಾನಾರಸವೊಪ್ಪೆ ವಸ್ತುಕೃತಿಯಂ ಪೇಟ್ಟಿಗ್ಗಳಂ ಮೆಚ್ಚಿಸಂ ||
ಗಳಪಪ್ಪವಣಿಯದೆ ಬಸ | ಗೊಳೆ ನೆಣಸಿಂ ಲೋಕದೋಳಿಗೆ ವರ್ತಿಸ ವಿಳಸ||
ತ್ವೆಳೆಗಳೆನಿತನಿತಹೋಳಮ|ಗ್ಗಳಗಣ್ಣಂ ತೋರ್ಪನಗ್ಗಳಂ ನೈಪಕಭಿಯೋಳೆ |
ಅಸಹಾಯತೆಯಿಂ ಸಂಸಾ | ರಸಮುದ್ರಮನೀಸಿದಂ ಶಕಿಪ್ರಭನೆಂತಂ ||
ತಸಹಾಯತೆಯಿಂ ತಚ್ಚರಿ | ತಸಮುದ್ರಮನೀಸಿ ಜಸಮನಗ್ಗಳನಾಂತಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ:—

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣ.

ಇದು ಎಂಟನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನ ಚರಿತೆ; 16 ಅಷ್ಟಾಸ
ಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಈತನ ಗುರುವಾದ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯ ಆ
ಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಮದಂತಸ್ ಲೈಬ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬುಕಿಯ ತಾಲ್ಲೂ
ಕು ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯ (ಶ. 1155) ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿದೇವನಶ್ಲೋ | ಜೀತಕೀರ್ತಿಕನಾತ್ಮಕಿವ್ಯನಿಂದಗ್ಗಳನಿಂ ||
ದತಿಶಯಿತಕಾವ್ಯವೂರ್ಗದೆ | ನುತೇಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣಮಂ ಪೇಟಿಸಿದಂ ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—
ನಯದಿಂ ಪಂಪನೊಱಲ್ಪ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪೊನ್ನಂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಭ|
ಕ್ತಿಯಿನಾರತ್ನ ಕವೀಶ್ವರಂ ಸಮೆದ ತತ್ಕಾವ್ಯತ್ರಯಕ್ಕಂ ಜಗ ||
ತ್ತ್ರಯಮುಂ ಮುಂ ಬೆಲೆಯಾಗಿ ಪೋಯ್ತೆನೆ ಬಚಿಕ್ಕಾಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಚಂದ್ರಪ್ರ|
ಭೋ |

ದೆಯವಿಸ್ತಾರಿಯೆನಿಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಮಿದಮೂಲ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗದೇ ||

1. ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ಅಗ್ಗಳನು ರೂಪಸ್ತವನಮಣಿಪ್ರವಾಳ, ಜನಾಸ್ಥಾಂವನ ಎಂಬ
ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವು ಜೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪು
ರಾಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಧಾಗಗಳಿಗೆಯೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಬಂದು ವೇಳೆ
ಇದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಬೇರೊಬ್ಬ ಅಗ್ಗಳಕವಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸದರೂ ಅನ್ವಯಿ
ಸಬಹುದು.

ಪ್ರಮುಖತಭವ್ಯವಂ ಸುಕವಿಸಂಕುಲಸೇವ್ಯಮನಾಪ್ತ ತತ್ತ್ವವಿ |
 ತ್ನಮುದಯಭಾವ್ಯವಂ ಸಕಲಸತ್ಕೃತಿನವ್ಯಮನೀಜನಾನ್ವಯ ||
 ಕ್ರಮಯುತಕಾವ್ಯವಂ ಸೆಣೆಯ ನಿರ್ಮಿಸ ನಿರ್ಮಲಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂ |
 ದಮಲಿನಕೀರ್ತಿಗಂ ಸುಕೃತಪೂರ್ತಿಗಮಗ್ಗಳನಂತು ನೋಂತರಾರ್ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳ ನ್ನೂ ಪಂಚಗುರುಗಳನ್ನೂ ಜಿನಭರ್ಮವನ್ನೂ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯ ನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳಿಂದ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿದೇವನವರೆಗೆ ಗುರು ಗಳನ್ನು¹ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು ಪರಮಪುರುಷನಾಥಕುಳಕುಭೃತ್ಸಮುದ್ಯುತಪ್ರವಚನಸರಿತ್ಸರಿನ್ನಾ ಥಶ್ರುತಕೀರ್ತಿತ್ಯವಿಧ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದಪದ್ಮನಿಧಾನದೀಪವರ್ತಿ ಶ್ರೀಮದಗ್ಗಳದೇ ವವಿರಚಿತಮಸ್ಪ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣದೊಳ¹

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಧೂಯಿಷ್ಠವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಆಲಿಕಲ್ಪು.

ಘನಸಮಯಕಬರಕರಗತ | ಕನತ್ತ ಟಿಧ್ಯಂಡಸೌತವಿಗಳನ್ನೀಲ |
 ಸ್ತನಯಿತ್ನು ಕುಲತವದಾಲೀ | ವನಪ್ರಸೂನಂಗಳನಿಸಿದವು ಕರಕಂಗಳ¹ ||

ಬೇಸಗೆ.

ಅತಿತಪ್ತೋದ್ವೃತ್ತಧೂಳೀಫಿಹಿತಮಹಿತಳಂ ತುಂಗೆವಾತೂಳಿಕಾಳಿಂ |
 ಗಿತಿರೋದೋಮಂಡಳಂ ಪೋಚ್ಚೈತಮರುಮರೀಚೀ . . . . . ದಿಕ್ಸಂ ||
 ತತಿ ಬಂದತ್ತಂದಗುರ್ವಂ ಬಗೆಗೆ ಪಡೆದವೋಘಂ ಸಮುದ್ಯುತಮಾಘಂ |
 ಹೃತನದ್ಯೋಘಂ ವಿವೋಘಂ ಜನಿತಜನಮನೋಗ್ಲಾನಿದಾಘಂ ನಿದಾಘಂ ||

1. ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳು, ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳು, ಕೊಂಡಕುಂದ, ಭೂತಬಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ವಿರಸೇನ, ಜನಸೇನ, ಅಕಳಂಕ, ಗೃಹ್ಯಸಿಂಘ, ಅರ್ಹದ್ವಲಿ, ಸಿಂಹನಂದಿ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕವಿವರ ಮೇಷ್ಠಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಕುಂದಕುಂದಾಪ್ತಯಕುಲಚಂದ್ರ, ಮಾಘಾಣಂದಿ, ಕನಕನಂದಿ, ಶ್ರುತ ಕೀರ್ತಿ, ಮುನಿಚಂದ್ರ, ನಯಕೀರ್ತಿ, ಉದಯಚಂದ್ರ, ವೀರಣಂದಿ, ಮಾಘಾಣಂದಿ, ವರ್ಧಮಾನ, ದೇವಚಂದ್ರ, ದಾಮನಂದಿ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ.

ಮಾವು.

ತಳೆಗರ್ಗಿನೊರ್ಮೆ ಪೂಗುಡಿಯಿನೊರ್ಮೆ ಪಸುರ್ಮಿಡಿಯಿಂದೊರ್ಮೆ ಕಾ |
ಯ್ಗಿನಿರದೊರ್ಮೆ ಪಣ್ಣಿನದೊರ್ಮೆ ಜನಕ್ಕೆ ಮನಃಪ್ರವೋದಮಂ ||
ಬಳಿಯಿಸಿ ಮಾಣ್ಡದಲ್ತು ಸವಿಯಂ ಕಿವಿಗೋಲಗಿಸಿತ್ತು ಮತ್ತೆ ಕೋ |
ಕಿಳರವದೊರ್ಮೆ ಭೃಂಗರುತದೊರ್ಮೆ ಶುಕಸ್ವರದೊರ್ಮೆ ಮಾಮರಂ ||

ಕಮಲ.

ನಡು ನಸುಪೊಂಗಿ ಸುತ್ತಿಟ್ಟಿದು ಪತ್ತಿ ದೆಸಳೊನೆವಿಚಿ ತಣ್ಣೆ ರ |
ಲೈಡೆದಿಬಿಡಿಗೆ ಪೊಕ್ಕು ಸುಟಿಯುತ್ತಿರೆ ತಳ್ಪು ಸಡಿಲ್ಲಗಲ್ಲರ ||
ಲೈಡಿದುದುಗಿದರ್ ಕೇಸರದ ನುಣ್ಣೊನೆ ಸೂಸೆ ಮರಲ್ಲ ಚಿಲ್ವನೊ |
ಳೈಡೆನಿಸಿದತ್ತು ಮುಂಬಗಲೊಳಂಬುರುಹಂ ಸರಸೀಸಮೂಹದೊಳ' ||

ದುಂಬಿಯ ಮರಿ.

ಕಿಱುವಡುಗೊಂಡ ಬಂಡಿನೊಳಗೀಸಿ ಪೊದಟ್ಟಿಡಿರಿದರ್ ಕುತ್ತೆ ಸ |
ಳುಱುವದೊಳಯ್ದೆ ಮೆಯ್ಯರೆದು ಕೇಸರದೊಳ' ಸಲವಿಂ ಪೊರಳ್ಳು ನೀ ||
ಳ್ಳುಱಗಿದ ಕೀಡೆಸೈಣಿಯೊಳೊಯ್ಯನೆ ಜಾಣಿ ಪರಾಗಪುಂಜದೊಳ' |
ಪಟಿಪಡಿಸಿತ್ತು ಭೃಂಗಕಿಶು ನೀರಜದೊಳ' ನಿಜಪಾಂಸುಕೇಳಿಯಂ ||

ಚಂದ್ರಾಸ್ತ.

ಇದು ಸುಟಿಗಾಳಿಯಿಂ ನೆಗೆದು ತೋಱುವ ಕಿಂಶುಕಶುಷ್ಕಪತ್ರಮ |
ಲೈದು ಗಗನಕ್ಕೆ ನಾಡೆ ನಲಿವಾಟಿದದೊಂದುಕಪೋತಮಲ್ತು ಮ ||
ತ್ತಿದು ಪರಿದಿದರ್ ಪಾವಸೆ ಮುಗಿಲ್ಮುಟಿಯೆಂಬಿನವಿಂಬುಗೆಟ್ಟು ಕಂ |
ದಿದ ಪಟಗಂಚುಗೆನ್ನಡಿವೊಲೇನಿಟಿದಾದುದೊ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಂ ||

ಖಾತಂ...

ಯುತಕಮಲಂ ಗತಕಮಲಂ | ಭೃತಕುರವಂ ಮುಕ್ತಕುರವಮಾತ್ಮಕುವಲ
ಯಂ ||
ಪ್ರತಿಮುಕ್ತಕುವಲಯಂ ಚಿ | ತ್ರತರಂ ನೋಡುವ ನರಂಗೆ ಖಾತಮಖಾತಂ ||

ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ.

ಅಕ್ಕ ನಿಜಪ್ರಿಯಂಗೆ ಮನದಂದದೆ ನೀಂ ಬೆಸಕೆಯ್ಯುದಾಗಳುಂ |
ಮಕ್ಕಳ ಮಾಪ್ಪೆಯಂತಿರದೆ ನೀನೊಡವಂದ ಜನಕ್ಕೆ ಸಂತಸಂ ||
ಮೊಕ್ಕಳಮಾಗೆ ಮನ್ನಿಪುದು ಮಾವನ ಪರ್ಮೆಗಮತ್ತೆಯೊಲೈಗಂ |
ತಕ್ಕ ನೆಗೆತ್ತೆಯಂ ನೆಗಲ್ಪುದೀವುದು ಪೆತ್ತೆ ಮಗಂ ಪ್ರವೋದಮಂ ||

ಜಟ್ಟಿಗ.

ಬಿಟ್ಟು ಕುರುಳಿ ಪೊದಟ್ಟಿ ಕಿಸುಗಣ್ ನಸುಗೆತ್ತುವ ವಿನಾಸೆ ಬಾಂಗಿ ತೂಂ |
 ಕಿಟ್ಟುಪೊಲಪ್ಪ ಮೆಯ್ ಮಿಳಿವರ್ ನಾಲಗೆಯುರ್ಬಿದ ಪುರ್ಬು ಕರ್ಬುನ ||
 ಕ್ಕೆಟ್ಟುಳಮಪ್ಪ ಕರ್ಕಶತಯೆಟ್ಟಿನ ಕೆಚ್ಚ ನಡಂಗಿ ಭೀತಿಯಂ |
 ಪುಟ್ಟುಸೆ ಬಂದು ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳಿದನದೊರ್ವನಡುರ್ತು ಜಟ್ಟಿಗಂ ||

ಕುಕವಿನಿದೆ.

ಜೀಯೆನೆ ಬಲ್ಲವರ್ ನೆಪೆಯೆ ಸತ್ಕೃತಿವೇಟಿದೆ ಪೇರ್ ಘುಣಾಕ್ಷರ |
 ಪ್ರಾಯದೆ ಶಬ್ದವೊಂದರಡು ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಿಸೆ ನೋಡಿ ಕಾಕತಾ ||
 ಿಯದೆ ವಾಚ್ಯವೊಂದರಡು ಕೂಡಿ ನಿಘರ್ಷಿಪೊಡಂಧಲಾವಕ |
 ನ್ಯಾಯದೆ ಭಾವವೊಂದರಡು ಲೇಸೆನೆ ಪೇಟ್ಟು ಉದಿಪುರ್ಬೊಪ್ಪವೇ ||

ಕುಪ್ಪಟೂರ ಚಿಮ್ಮರ ವಾಸುದೇವ ; ದೊಡ್ಡರ
 ನಾಚಯ ; ಕೇಶವ ದೇವ. 1189.

ಈ ಮೂವರು ಕವಿಗಳೂ ಸೇರಿ ಸೇರಬದ 179ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ
 ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಬದವಿದ ಕುಪ್ಪಟೂರ ಸುಜನಾಗ್ರಣಿ ಚಿಮ್ಮರವಾಸುದೇವನುಂ |
 ಸದುಗುಣಯುಕ್ತನಪ್ಪ ಕವಿ ದೊಡ್ಡರನಾಚಯನುಂ ಸಮಸ್ತನ ||
 .....ಗೃಹ ಕೇಶವದೇವನೆಂಬವರ್ |
 .....ಕೂಡಿ ಪೇಟ್ಟುರಿದು ಸಲ್ಲಿ ಕಶಾಂಕದಿನೇಶರುಳ್ಳಿನಂ ||

ವ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲವೀರಸೋಮೇ
 (1182-1189) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಕ 1111 ರಲ್ಲಿ -ಎಂದರೆ 1189ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದು
 ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಮಮಹೀಶಸು ರಾಮೇಶ್ವರದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ
 ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ: -

ಕಾವರಸ ಸ್ತುತಿ.

ಮಿಗೆ ತೇಜಂ ಪೆರ್ಬರ್ಗಿಗೆ ಸೈರಿಸುವನೇ ಮಿತ್ರಂ ದಿಟಕ್ಕೆಂದು ಭಾ |
 ನುಗೆ ಸೈರಿಪ್ಪನುದಾತ್ತ ದಾನಗುಣಮಂ ಸಂತಾನವೆಂದಟ್ಟಿಣಿಂ |
 ನೆಗ್ಪಾಕಲ್ಪಕುಜಕ್ಕೆ ಸೈರಿಸುವನುತ್ತುಂ ಗತ್ಯವಂ ಗೋತ್ರಮೆಂ |
 ದಗದೊಳ ಸೈರಿಪನುಂತೆ ಸೈರಿಸುವನೇ ಕಾದಂಬಕಂಠೀರವಂ ||

ನೋಡೆಯೆಂಬುದು ಬಾಂಧವರೋಳು | ತೋಡೆಯೆಂಬುದು ನದನದೀನಿಕಾಯ
ದೊಳಾದಂ ||

ಸಪ್ತೆಯೆಂಬುದು ಜೂಡುಗಳೋಳು | ಪೆಱತಡೆಯೊಳಿಲ್ಲ ಕಾಮನೃಪನಾಳ್ವ
ಳಯೋಳು ||

ಧರಗುರುಳಿ ತಮ್ಮ ತಲೆಗಳೆ | ಕರಿಕಿರವಂ ನಿಜಕಬಂಧದೊಳು ಪತ್ತಿಸಿ ಬೀ ||
ರರ ತಂಡಂ ಗಣಪರವೋಳು | ಕರಮೆಸೆದಂ ಕಾಮಭೂಪನಿಡಿದಾಹವದೊಳು ||

ಮಾಳೆಯ. 1192.

ಈತನು ಶಿಕಾರಿಪುರದ 105ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಸುವುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಕವಿರಾಜರ ಪಂಡಿತಮಾಳೆಯನ ಕವಿತೆ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ 1114 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1192 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಗಚಮೂನು ದಕ್ಷಿಣಕೇದಾರೇಶ್ವರದೇವರ ಪೂಜಾದಿಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಹೊಯ್ಸಳನಾರಸಿಂಹ ಸ್ತುತಿ.

ಮುನಿ ಮುನಿದೀಂಟದಬ್ಬಿ ಮರನಲ್ಲದ ಕಲ್ಪಕುಜಂ ಸುರಾರಿಸೂ |

ದನನದಟಂದಮೆತ್ತ ದತಿಭಂಗದೊಳೊಂದದ ಮಂದರಾದ್ರಿ ನೆ ||

ಟ್ಟನೆ ವೃಗರೂಪಮಂ ತಳೆದು ಪುಟ್ಟದ ಕೇಸರಿ ಗುಣೈನಾರ್ಪನೋಳು
ವಿನುತಮೆನಿಪ್ಪ ಬಿಣ್ಣಿನ ಪರಾಕ್ರಮದೊಳು ನರಸಿಂಹಭೂಭುಜಂ

ತೆರಳದರಾತಿಭೂಭುಜರ ನಿಟ್ಟೈಲುವಂ ಸಲೆ ತೇದು ಬೊಟ್ಟನಿ |

ಟ್ಟರುಳ್ವ ಶಿರಂಗಳಂ ಬಲುಗರುಳ್ಳೊಳೊಳಾಗಳೆ ಕೋಡು ಕಂಠದೊಳು
ಧರಿಸಿ ಕಪಾಳಮಂ ಪಿಡಿದು ನೆತ್ತ ಉನೀಂಟಿಮನೋನುರಾಗದಿಂ |

ಧುರದೊಳೆ ಖಡ್ಗ ಕಾಳಿ ಕುಣಿದಾಡುವಳೀನರಸಿಂಹಭೂಪನಾ ||

ಹರಿಹರಸೂರಿ. 1194.

ಈತನು ಅರಸಿಕೇರಿಯ 118ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಒರೆದಂತೆಯೂ ಇವನು ಸೀಗುರಿಯ ಕಾಮನ ಶಮ್ಮನೆಂದೂ ಇವನ ಕೃತಿಯನ್ನು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತನು 1 ತಿದ್ದಿದನೆಂದೂ ಆಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ—

ಹರಿಹರಸೂರಿ ಸೀಗುರಿಯ ಕಾಮನ ತಮ್ಮನುಮೋಕದತ್ತವಾ |

ಗ್ವಿರಚಿಸಿದಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಕವೀಶ್ವರನೂರ್ಜಿತವಾಣಿ ತಿದಿ ತಾಂ || ಬರೆದಂ .

1. ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ 1116 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1194 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿರಬಲ್ಲಾಳನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ ಮಾಚಿರಾಜಯ್ಯನು ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಶ್ರೀ ಮಧುಸೂದನದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ.

ಮಲೆವ ವಿರೋಧಿಮಂಡಳಿಕಮಂಡಳಿಯಂ ಮರಳೊತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳು ಕೊ |
 ರಲಗಿನ ಕೋಳಿ ಕ.ಳವಿಳಯಾಹಿಯ ಕೋಳಿನೆ ಗೆಲ್ಲು ನೀಳ್ಳು ತೋ ||
 ಳ್ಳಲದೆ ನಿಮಿರ್ಚಿ ಧಾತ್ರಿಯನಪಾಕ್ಯತಕಂಟಕಮಾಗೆ ರಾಜ್ಯದ |
 ಗ್ಗಲಿಕೆಯನಾಳ್ಪು ಪಾಲಿಸಿದನಪ್ರತಿಮಂ ಕಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಂ ||

ಮಾಚದಂಡನಃ ಧ.

ಕರಚಕ್ರಂ ಮುರವಿದ್ವಿಷಂಗೆ ಬಳವಿದ್ವಿಷ್ಣಂಗೆ ವಜ್ರಂ ಭಯಂ |
 ಕರಭಾಳಪ್ರಬಳೇಕ್ಷಣಂ ಪುರಹರಂಗಾರ್ವಂಗೆ ಕಾಯ್ವುಗ್ರಕೇ ||
 ಸರಿಗುಚ್ಚಂಡನಖಂ ಪ್ರಧಾನಮದುನೋಲೆ ಬಲ್ಲಾಳಭೂಪಂಗಿಳಾ |
 ಭರಣಂ ದೋಷಫರಟ್ಟಮಾಚಣನೆ ನಚ್ಚೆಂದುಂ ಜಯಕ್ರೀಡೆಯೊಳೆ ||

ಮಧುಸೂದನ ದಂಡನಾಫನಪುರ.

ತುಱುಗಿದ ನಂದನಂ ಪರಿವ ಕಾಲ್ವೆ ಕಡಲ್ಲಿವೆ ತೋಡೆನಿಪ್ಪ ಪೆ |
 ಗೆಫೆ ಬಳಸಿದ ಪರ್ವಳಸು ಸಂದಣಿವೆತ್ತ ಜನಂ ವಿಳಾಸದಿಂ |
 ಮೆಪೆವವರಾಲಯಂ ಬಹುಗೃಹಂಗಳ ಸೊಂಪಿವಣಿಂದೆ ಚೆಲ್ವು ಕ |
 ಣ್ಣೆಡೆದವೊಲೊಪ್ಪುಗುಂ ಪುರವರಂ ಮಧುಸೂದನದಂಡನಾಫನಾ ||

ಪಾಲ್ಕುಱುಕೆಸೋಮ. ಸು. 1195.

ಈತನು—“ ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ, ಬಸವಪುರಾಣ, ಅನ್ಯವಾದಕೋಲಾಹಲ, ಬಸವಣ್ಣನ ಪಂಚಗದ್ಯ, ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ, ಚೆನ್ನಬಸವರಗಳೆ, ಶರಣಬಸವರಗಳೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಸಕಲವೇದಾಗಮಪುರಾಣವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಪ್ರಕರಣಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ನೋಮನಾಥಭಾಷ್ಯವೆಂದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮೆಹೆವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದನು ” ಎಂದು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. “ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಯಶಾಂಭವೀಜ್ಞಾನದೀಕ್ಷಾಬೋಧೆಯ ಪರಮಾರಹಸ್ಯಾರ್ಥವಂ ಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಶರಣನಿಗೆ 160 ವಚನಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಉಪವೇಶಿಸಿದನು. ” ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಈತನು ಶೀಲಸಂಪಾದನೆ, ಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ, ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ, ಬಸವಪುರಾಣ, ಇವೆರಡೂ ತೆಲುಗುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅನ್ಯವಾದಕೋಲಾಹಲ, ಬಸವಣ್ಣನ ಪಂಚಗದ್ಯ, ನೋಮನಾಥಭಾಷ್ಯ, ಇವು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಪಂಚಗದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಒಂದೊಂದು ಕನ್ನಡ ಕಂದಪದ್ಯವಿದೆ. ಉಳಿದ ರಗಳೆಗಳು, ವಚನಗಳು, ಶೀಲಸಂಪಾದನೆ, ನೋಮೇಶ್ಯರಶತಕ, ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮ ಇವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿವೆ.

ಈತನು ಗೋದಾವರಿಜಿಲ್ಲಾವಿಸಲ್ಲಿಯ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಈ ಕವಿಯು ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರದ ಸಂಸ್ಕೃತಪರಿವರ್ತನರೂಪವಾದ ಗುರುರಾಜನ ಪಂಡಿತಚರಿತ್ರದಿಂದ—ಈತನು ವೇಮನಾರಾಧ್ಯನ ಪ್ರಶಿಷ್ಯನಾದ ಗುರುಲಿಂಗಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದೂ ಬಸವೇಶನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬಸವೇಶನ ಮಗನೆಂದೂ 1 ಈ ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ಯಾಲಕನಾದ ಸೂರಣಾಮಾತ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 2 ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ವಿರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈಯಂಶಗಳೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತವೆ:—ಈತನು ಗಣಪುರದ ಅರಸನಾದ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಿಂದ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು ; ಅರುವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಶಿಲಗಳನ್ನು ನಡಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮೊಸರುಕುರಿಕೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಆಜ್ಯಕುರಿಕೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಇವರುಗಳೊಡನೆ ವಾದಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿದನು. ವೈಷ್ಣವನಾದ ಚಕ್ರಪಾಣಿರಂಗನಾಥನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಮಗ ಚತುರ್ಮುಖದ ಬಸವೇಶನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಕೊಡಿಸಿದನು. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಿಂದ ಕರ್ಣಾಟದೇಶದೊಳೊಪ್ಪುವ ಕಳ್ಳೆಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಬಸವನನ್ನು ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈಶ್ವರನು ಕರೆದರೂ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬಯಲಾದನು.

ಈತನಿಗೆ ತತ್ವವಿದ್ಯಾಕಲಾಪ, ಕವಿತಾಸಾರ, ಅನ್ಯದೈವಕೋಳಾಹಳ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಭೃಂಗೀಶನವತಾರ—ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿಯನ್ನು ನೋಮರಾಜನು(1222)ತನ್ನ ಉದ್ಭಟಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸಮುದಂಚದ್ವೃಷಭಸ್ತವಾಮರಮಹೀಜಾರಾಮನಂ ನೋಮನಂ ” ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1222 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬಸವೇ

1. ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ನೋಮನು ರಾಮದೇವಯ್ಯ, ಮಹಾದೇವ—ಇವರುಗಳ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

2. ಚಿಲ್ಲೇವೀವೇಮನಾರಾಧ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಶ್ಯಪಾನಾಥೇಃ || ಗುರುಲಿಂಗಾರ್ಯಸ್ಯ ದಯಾಹಸ್ತಗರ್ಭಸಮುದ್ಭವಃ || ಬಸವೇಶಸ್ತತನಯಃ | ಬಸವೇಶ್ವರಗೋತ್ರಕಃ || ಬಸವೇಶಭುಜಪಾತ್ಯಭ್ರವೋ ಬಸವಕಿಂಕರಃ || ಶ್ರೀಮತ್ತಾಲ್ಕುರ್ಕಿಸೋಮೇಶ ನಾಸೂಹಂ ಸರ್ವವಿತ್ತಮಃ || ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತಾಲಂಕೃತಾಂ ಶ್ಯತಿಸೂರಭೀ || ತತಶ್ಚ್ಚೃಣು ನತಾಮಾತ್ಯ ಸೂರಣಾಮಾತ್ಯಶೇಖರ || ಮಮಾಪಿ ಸನ್ನಿತ್ತಮಿತಿ ಮತ್ಸ್ಯಾಲಕ ಇತಿ ಪ್ರಿಯಃ.

ಶನ ಶಿಷ್ಯನ ಮಗನು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಬಸವನಿಂದ ಸುಮಾರು 30 ವರ್ಷ ಈಚೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಬಸವನು (1168) ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1195 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈತನನ್ನು ಸೋಮರಾಜ (1222) ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ (1513) ವೊದಲಾದ ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ -

1. ಶೀಲಸಂಪಾದನೆ.

ಇದು ವಚನರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥವು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ 64 ಶೀಲಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿ-ವೀರವಾಹೇಶ್ವರಶತ್ಪದ್ಧಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಚಾರಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದ ಶರಣರು ಆಠುವತ್ತಾಠಿ ಶೀಲಗಳಂ ನಡೆಸುವ ಪರಿಯೆಂತೆಂದೊಡೆ-ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಶೀಲಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕವಾದಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.-

ಅನ್ಯದೈವ ಭಜನೆಯಂ ಬಿಡುವನು.

ಜಾತಿಸೂತಕ ಜನನಸೂತಕ ರಬಸ್ತೂತಕ ಪ್ರೇತ ಸೂತಕಂಗಳೆಂ ಕಳೆವುದು

2. ಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ.

ಈ ಶತಕವು ಬಸವ ಅಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣವಿರುದ್ಧವಾದ ಅನೇಕಪ್ರಯೋಗಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನು ರಚಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶತಕಕಾರನ ಲಿಂಗವು ಪುಲಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಸೋಮನ ಸಂಸ್ಕೃತಾಂಧಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ 'ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಸೋಮ' ಎಂದೇ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಹೆಸರು ಸುಮ್ಮನೆ 'ಸೋಮ' ಎಂದು ಇದೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮಕೃತವೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶತಕವು ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಶತಕಕಾರನು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಆದರೂ ಈತನೇ ಶತಕವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ತದನುರೋಧೇನ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇದು ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ಇದರಲ್ಲಿ 107 ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತವೃತ್ತಗಳಿವೆ¹; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. 'ನೀತಿ

1. 110 ಇವೆ ಎಂದು ನು || ಕಟಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಛಂದೋಂಬುಧಿಯ ಉಪೋದ್ಧಾಕ p. 55.

ಯೆ ಸಾಧನಂ ಸಕಲಶ್ರೇಷ್ಠಕೃತ್ಯಂ ಬೇಕೆಂದು ಪೇರಿಯ ಸೋಮಂ' ಎಂಬ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವ ಸ್ವರೂಪವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಸೋಮೇಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶತಕದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕೊನೆಯ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಮತಿಯಂ ಬುದ್ಧಿಯ ಜಾಣ್ಮೆಯಂ ಗಮಕಮಂ ಗಾಂಭೀರ್ಯಮಂ ನೀತಿಯಾ |
ಮತಮಂ ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತಮಂ ನೈಪವರಾಸ್ಥಾನೋಚಿತಾರ್ಥಂಗಳಂ ||
ಅತಿವಾಧುರ್ಯಸುಭಾಷಿತಂಗಳ ಮಹಾಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಂ ವಾರ್ತೆಯಂ |
ಶತಕಾರ್ಥಂ ಕೊಡದಿಪುರ್ವೇ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಚರಿಪಾರಣ್ಯದ ಪಕ್ಷಿಗೊಂದು ತರು ಗೊಡ್ಡಾಗಲ' ಫಲಂ ತೀವಿದಾ |
ಮರಗಳ' ಪುಟ್ಟವೆ ಪುಷ್ಪವೊಂದುಮೋಣಗಲ' ಭೃಂಗಕ್ಕೆ ಪಾವಿಲ್ಲವೇ ||
ನಿರತಂ ಸತ್ಕವಿಗೊರ್ವ ಗರ್ವಿ ವಿಭು ತಾನುಂ ಲೋಭಿಯಾಗಲ' ನಿಜಂ |
ಧರೆಯೊಳ' ದಾತರೆ ಪುಟ್ಟರೇ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||

ರವಿಯಾಕಾಶಕೆ ಭೂಷಣಂ ರಜನಿಗಂ ಚಂದ್ರಂ ಮಹಾಭೂಷಣಂ |
ಕುವರಂ ವಂಶಕೆ ಭೂಷಣಂ ಸರಸಿಗಂಭೋಜಾತಗಳ' ಭೂಷಣಂ ||
ಹವಿ ಯಜ್ಞಾಳಿಗೆ ಭೂಷಣಂ ಸತಿಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೇ ಭೂಷಣಂ |
ಕವಿಯಾಸ್ಥಾನಕೆ ಭೂಷಣಂ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||
ಅವಿನೀತಂ ಮಗನೇ ಅಕಾಚಿ ಗುಣಿಯೇ ಬೈವಾಕೆ ತಾಂ ಪತ್ತಿಯೇ |
ಸವಿಗಿಟ್ಟನ್ನವದೂಟವೇ ಕುಜನರೊಳ' ಕೂಡಿರ್ಪವಂ ಮಾನ್ಯನೇ !
ಬವರಕ್ಕಾಗದ ಬಂಟನೇ ಎಡೆಗಿಂ ತಾನಾಗದಂ ನಂಟನೇ |
ಶಿವನಂ ಬಿಟ್ಟವ ಶಿಷ್ಯನೇ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||

3. ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವ

ಶ್ರೀಮತ್ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನಾಥಪ್ರಭುದೇವೇಶ್ವರಭಕ್ತಪಾಲ |
ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮವ ವಿರಚಿಸಿದ ಸತ್ಯಶೀಲ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಿದುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರವಂಧಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ಭಕ್ತಗಣ, ಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು, ತ್ರಿಪಿಂಡಿಗಣ, ತೇರ ಸರು, ಅನುರಗಣ, ದಶಗಣ, ಇವರ ನಾಮಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

4. ಶರಣುಬಸವ ರಗಳೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ 108 ಕಂದಗಳಿವೆ; ಒಂದೊಂದು ಕಂದವೂ ಶರಣುಬಸವ ಎಂಟು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕಂವವಿದೆ:—

ಶರಣಸ್ತವಕಲ್ಪಕುಜಾಂ | ಕುರಸದಶಾಖಾಭಿಜಾತನವಕುಸುವಾಷ್ಟೋ ||
 ತ್ತರಶತನಾಮಂಗಳ ಬಸ | ವರಸಂಗುರ್ಗಿಸಿದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾಂಕಂ ||
 ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಚಕ್ರವಾಣಿರಂಗನಾಥ. ಸು. 1195.

ಈತನು ವೊಡಲು ವೈಷ್ಣವನಾಗಿದ್ದು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನೊಡನೆ ವಾಢ ವಾಪಿ ಸೋತು¹ ಶಿವದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದಂತೆ ವಿರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈತನು ವಿರಶೈವಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದುವಾಗಿ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದ (ಸು. 1600) ಈ ಭಾಗಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಚಕ್ರವಾಣಿರಂಗನಾಥನು ವಿರಭದ್ರವಿಜಯವ ಹೇಳಿದ; ಶರಭಲೀಲೆಯ ನೊರೆದ; ಶ್ರೀಗಿರಿನಾಥವಿಕ್ರಮವನಾಂವ್ರಭಾಷೆಯೊಳೊರೆದ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಕೀರ್ತಿ ಸಿದ.

ಶ್ರೀಶೈಲಭರ್ತುನಕು ಸೀಸಂಬುಲೈನೂಱು |
 ಲೇಸಪ್ಪ ಪದ್ಯಂಗಳೆಂಟುಸಾವಿರಗಳಾಂ |
 ಭಾಸುರದ ದಂಡಕಂ ಸಾಹಸ್ರ ತಾರಾವಳಿಯು ನಾಲ್ಕು ಲಯಗ್ರಾಹಿಯು ||
 ಅಶತಕವೃತ್ತಗಳು ದೋಧಕಂ ಸಾವಿರವು |
 ಭಾಸುರದ ತೋಟಕಂ ನೂಱು ರಗಳೆಗಳೇಱು |
 ಭಾಷಿಸಿದ ಮತ್ತ ಕೋಕಿಲಮೂಱುಸಾಸಿರಂ ಗೀತಿಯಂತಾಱುನೂಱು ||

ಸರಸಮಂಜಿರವೆಂಟು ಕಂದಂಗಳೈನೂಱು |
 ವಿರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಯು ಮೂವತ್ತಾಱು ಗದ್ಯಗಳು |
 ನಿರುತ ಮೂವತ್ತಾಱುವುಭಯಶತಕಂ ವೊಪ್ಪು ಮಿಗಿಲು ಸರ್ವೇಶ ನಿಮಗೆ ||

ನೆರೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದೆನೆಂದು ಚೀಟಂ ಬರೆದು ತುಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಗಿ ತೂಗಲು ಸಾಲದೆ ಹೋಯಿತು; ಬಳಿಕ ನಾಲ್ಕು ವೃತ್ತವ ಬರೆದು ಮಡಗೆ ತುಲೆ ಸರಿಗಂಡುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

1. ಶಿವ ನಿಯ ವುಖವನ್ನು ಸೋಡಂ.

ಕೇಶವರಾಜ ಚಮೂಪ. ಸು. 1195.

ಈತನು ಧಾರ್ವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಡುತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಬ್ಬಲೂರಲ್ಲಿ 'E' ಶಾಸನವನ್ನು¹ ಬರೆದುಬಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ —

ಕೇಶವರಾಜಚಮೂಪಂ | ಶಾಸನವಂ ಪೇಲ್ದನಂತದಂ ತಿರ್ದಿ ನಿರಾ ||
ಯಾಸದೆ ಬರೆದವನೀಶನ | ದಾಸಂ ಶಿವಚರಣಕಮಲಶರಣಂ ಸರಣಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನವು ಸುಮಾರು 1195 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿರಶೈವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗುರುವಾದ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ:—

ಈ ರಾಮಯ್ಯನು ಕುಂತಲದೇಶದ ಅಲಂದೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವತ್ಸ ಗೋತ್ರೋದ್ಯವನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ ತತ್ಪತ್ನಿ ಪದ್ಮಾಂಬಿಕೆಗೂ ವಿರಭದ್ರನ ಅಂಶದಿಂದ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಇವನು ಏಕಾಗ್ರಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದನು. ಇವನು ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಯಾತ್ರಾಹೂರಟು, ಪುಲಿಗೆರೆಗೆ ಬಂದು, ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ತದಾಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜೈನಮತ ನಿರಸನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಜೈನಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ಅಬ್ಬಲೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರಲು ಜೈನರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಜಿನನೇ ದೈವ ಎಂದು ಹೋಗಳಲು ಈತನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಿವನಿದ್ದಂತೆ ಬೇರೆ ದೈವವುಂಟೇ ಎನಲು, ಶಿವನೇ ದೈವವಾದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದುಕೊಟ್ಟು ಪುನಃ ಪಡೆ ಎಂದು ಆ ಜನರು ಹೇಳಲು, ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನೀವೇನು ಮಾಡುವಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜಿನನನ್ನು ಕಿತ್ತು ಶಿವನನ್ನು ನಿಲಿಸುವೆವು ಎಂದು ಓಲೆಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟರು. ಒಡನೆ ಅವನು ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಶಿವಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಏಳು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಯ ಜಿನಬಿಂಬವನ್ನು ಒಡೆದು ಜೈನರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಬಡಿದಟ್ಟು ವಿರಸೋಮನಾಥನನ್ನು ನಿಲಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಜೈನರು ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ದೂರಲು ಅವನು ಕೋಪಗೊಂಡು ರಾಮಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ವಿಚಾರಿಸಲು, ಅವನು ಅವರು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಓಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವರು ಆನೇಜ್ಜೆಯ ಬಸದಿಯೇ ಮೊದಲಾದ 700 ಬಸದಿಗಳ ಜಿನಬಿಂಬಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುವುದಾದರೆ ತಾನು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಅದನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಪುನಃ ಪಡೆವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಬಿಜ್ಜಳನು (1156—1167) ಅವರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಕೇಳಲು ಅವರು ಒಲೆ ವೆನ್ನುಲು ಅವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟು ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ ಜಯಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಸಾಹಸ

1. Epigraphia Indica; Vol. V. p. 245.

ಕ್ರೂರವಾಹೀಶ್ವರಭಕ್ತಿಗೂ ಮೆಚ್ಚಿ ವೀರಸೋಮನಾಥದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಗೋಗಾವೆಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಕಾಲಂ ಕರ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಇವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನಾದ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವನು (1183—1189) ಇವನನ್ನು ಬರವೂಡಿ ಕೊಂಡು ಸತ್ತ ರಿಸಿ ಇವನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ವೀರಸೋಮನಾಥದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಬ್ಬಲೂರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು. ಆಮೇಲೆ ಕದಂಬರಾಜನಾದ ಕಾಮರಸನು (1181—1203) ಹಾನುಂಗಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಈತನನ್ನು ಸತ್ತ ರಿಸಿ ವೀರಸೋಮನಾಥದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಲ್ಲವಳ್ಳಿಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಆರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾಚಿಸದೆ ಈಶ್ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಈ ಶಾಸನದ ಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕೇಶವರಾಜಚಮೂಪನು ಪ್ರೌಢನಾದ ಕವಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈತನು ಪುರಾತನಭಕ್ತರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಗೊಳಿ ಕೇಶಿರಾಜನನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಈತನು ತದ್ವಿನ್ನನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೆ|| ಸ್ಲೀಟ್—ಈತನು ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ಸು. 1168 ರಿಂದ 1181 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದುದಾಗಿ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವ ದಂಡನಾಯಕ ಬೊಳಿಕೆಯ ಕೇಶಿರಾಜಯ್ಯನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.¹ ಆದರೆ ಈ ಕವಿ ತದ್ವಿನ್ನನೆಂದೂ ಅವನಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು 20 ವರ್ಷ ಈಚೆಯವನು—ಎಂದರೆ ಸು. 1185 ರಲ್ಲಿದ್ದವನು—ಎಂದೂ ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಶೀತಶೈಲ.

ಎನೆಗುಂ ಪೂರ್ವಾಪರಾಂಭೋನಿಧಿಮಿತಿವಿತತಾಯಾಮದಿಂ ಸಿದ್ಧಕನ್ಯಾ |
 ವಿಸರಾನಂಗೋರುಕೇಳೀಶ್ರಮಕಮಮಹಿಮಾಕಂದರಂ ಸ್ವರ್ಧುನೀವಾಃ ||
 ಪ್ರಸರೋಪಕ್ಷುಣ್ಣನಾನಾನಗನಿಕರಗಳದ್ಗಂಡಶೈಲಾಳಿಮಾಳಾ |
 ವಿಸರಂ ಪ್ರಸ್ಥಾರಶೀತದ್ಯುತಿರುಚಿನಿಚಯುಭ್ರಾಜಿತಂ ಶೀತಶೈಲಂ ||

ಅಲಂದೆನಗರ.

ಪ್ರಕಟತಕಮರಾವತಿಯೊಳ | ಸುಕೇಶಿಯುಂ ಮಂಜುಘೋಷೆಯುಂ ತಾ
 [ಮಿರ್ಬರ' ||
 ನಕಲವಧೂತತಿಯೆಲ್ಲಂ | ಸುಕೇಶಿಯರ' ಮಂಜುಘೋಷೆಯರ' ತತ್ಪರದೊ
 [ಳ' ||

1. Epigraphia Indica: Vol. V. p. 238, 239.

ಶಿವಸಾರಮ್ಯ.

ಜಗವಂ ಮೂಡುವನಾವನಾವನದನಾಪತ್ಕುಲದೊಳ' ಕಾವನಿಂ |
ಮಿಗೆ ಕೋಪಂ ತನಗಾಗೆ ಸಂಹರಿಸಲಾವಂ ದಕ್ಷನಾಶಂಭು ಸ ||
ವರ್ಗನಿರ್ದಂತೆ ಗತಪ್ರಭಾವವಿಭವಂ ಸಂಸಾರದೊಳ' ಬಿಟ್ಟು ದಂ |
ದುಗದೊಳ' ಬಿಟ್ಟು ತಪಕ್ಕೆ ಸಾರ್ದು ಸುಖಮಂ ಪಾರ್ಥಿವನುಂ ದೇವನೇ ||
ವೀರಸೋಮನಾಥ ಸ್ತುತಿ.

ಶ್ರೀಯಂ ದೀರ್ಘಾಯುಷಂ ಕೀರ್ತಿಯನನುದಿನಮುಂ ಮಾಚ್ಚೆ ಗೀರ್ವಾಣ
[ವೃಂದ |
ಜ್ಯಾಯಂ ಶ್ರೀವೀರಸೋಮಂ ವಿಧೃತಹಿಮಕರಂ ಕಾಮದೇವಂಗುದಾರ ||
ಶ್ರೀಯುಕ್ತಂಗದ್ರಿಜಾಸಸ್ಥಿತಸಿತತರಲಾಲೋಲವಿಸ್ತಾರಲೀಲಾ |
ನೇಯಾಳೋ ಕೋದಿತಶ್ರೀಲಲಿತರತಿಕಲಾಲಾಸ್ಯಶೈಲೂಪವೇಷಂ ||

ಸರಣ. ಸು. 1195.

ಇವನು, ಕೇಶವರಾಜಚಮೂಪನು¹ ಬರೆದ ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಾಸನವನ್ನು
ತಿದ್ದಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ಅವೇ ಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ—

ಕೇಶವರಾಜಚಮೂಪಂ | ಶಾಸನವಂ ಪೇಟ್ಟಿನಂತದಂ ತಿರ್ದಿ ನಿರಾ ||
ಯಾಸದೆ ಬರೆದವನೀಶನ | ದಾಸಂ ಶಿವಚರಣಕಮಲಕರಣಂ ಸರಣಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದೇ ತಿಳಿಯದು.

ಅಚಣ. ಸು. 1195.

ಈತನು ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದ ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಈತನ ತಂದೆ ಕೇಶವರಾ
ಜ; ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಾಂಬಿಕೆ; ಗುರು ನಂಗಿಯೋಗೀಶ್ವರ. 1 ಪುರಿಕರನಗರಾಧೀಶ . . .
(ಅ)ರ್ಹತೈವಾಸಕ್ತಾಶಯಂ, ಎಂಬುದರಿಂದ ಪುರಿಕರನಗರವು (ಪುಲಿಗಿರೆ) ಇವನ
ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬಹುದು. ವಸುಧೈಕಬಾಂಧವ ಎಂಬ ಬಿರುದ್ಧುಳ್ಳ ರೇಚಣಚಮೂಪತಿ
ಯೆಂಬವನು ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆವಂತೆ ಹೇಳಲು ಕವಿಯ ತಂದೆಯಾ
ದ ಕೇಶವರಾಜನೂ ತಿಕ್ಕಣಚಾವಣ ಎಂಬವನೂ ಸೇರಿ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ್ದು "ದೈವ
ನಿಯೋಗದಿಂದ" ನಿಂತುಕೊಂಡ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆ ರೇಚರಸನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ
ಈತನು ವಿಸ್ತಾರಿಸಿ ಪೂರೈಸಿದನು.

1. 234 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈ ಕವಿಗೆ ವಾಣೀವಲ್ಲಭ, ಪಂಚಪರಮಗುರುಪದವಿನತ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಈತನನ್ನು ಪಾರ್ಶ್ವನು (1205) ತನ್ನ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1205 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಪೂರ್ವಕವಿಸ್ತವಾವಸರದಲ್ಲಿ ಬೊಪ್ಪಣಪಂಡಿತನನ್ನೂ (ಸು. 1180), ಅಗ್ಗಳನನ್ನೂ (1189) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನಿಂದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಒರೆಯಿಸಿದ ವಸುಧೈಕಜಾಂಧವ ರೇಚಣಚಮೂಪತಿ ಕಲಚೂರ್ಯರಾಜರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಆಸವಮಲ್ಲನ¹ (1181—1183) ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಯ್ಸಳ ವಿರಬಲ್ಲಾಳನ² (1172—1219) ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಗುರುವಾದ ನಂದಿಯೋಗೀಶ್ವರನು 1189 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಈತನು 1182 ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಿಂದಲೂ³ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈತನು ಸುಮಾರು 1195 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಶ್ರೀವಿಜಯಂ ಗಜಾಂಕುಶನುದಾತ್ತಯಶಂ ಗುಣವರ್ಮನಾಜಗ |
 ತ್ವಾವನನಾಗವರ್ಮನಸಗಂ ರಸಿಕಾಗ್ರಣಿ ಹಂಪದೇವನಾ ||
 ಭಾವಕಚಕ್ರಿ ಹೊನ್ನಿಗನಿಳಾನುತರನ್ನಿಗನಗ್ಗದಗ್ಗಳಂ |
 ಧೀವಿಭು ಬೊಪ್ಪನೆಂಬ ಕವಿದರ್ಪಕರಂದೆನೆದತ್ತು ಭೂತಳಂ ||

ಈತನನ್ನು ಪಾರ್ಶ್ವನು (1205) ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಶ್ರೀಗುಣಗರ್ಭಂ ಕೀರ್ತಿಕ | ಳಗರ್ಭಂ ಸೂಕ್ತಿಸಂಗತಾಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಜೈ ||
 ನಾಗಮಗರ್ಭವಿದನೆ ಜಗ | ತೀಗುರು ನೆಗಟ್ಟಂ ಪ್ರಸನ್ನಗುಣನಾಚಣ್ಣಂ ||
 ನವರಸದೊಳಮಿತರರಸ | ಕ್ಕವಕಾಶಂಗುಡದೆ ತಳೆಯೆ ಶಾಂತರಸಮನಂ ||
 ತವಿಚಳನಮವುಂ ಕರಗ | ಣ್ಮುನುನೆನೆ ಪೃಥುಹೃದಯನಾದನೆಂತಾಚಣ್ಣಂ ||

ಈತನು ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಭಾರದ್ವಾಜಪವಿತ್ರಗೋತ್ರತೀಳಕಂ ಶ್ರೀಕೇಶಿರಾಜಾತ್ಮಜಂ |
 ಸಾರೋದಾರಪತಿವ್ರತಾದಿಗುಣಭೃನ್ಮಲ್ಲಾಂಬಿಕಾನಂದನಂ ||
 ತಾರೇಕೋಜ್ಜ್ವಲಕೀರ್ತಿ ಜೈನರುಚಿ ವಾಣೀವಲ್ಲಭಂ ನಿರ್ಮಲಾ |
 ಚಾರಂ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪರ್ಮೆವೆತ್ತ ನೊಲವಿಂದಾಚಣ್ಣ ನಿಧಾತ್ರಿಯೊಳ ||

1. Mysore Inscriptions : No. 55. 2. Arasikero : No. 77. 3. Dr. Blau Daji's Book. Inscription : No. 9.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ವರ್ಧಮಾನ ಪುರಾಣ.

ಇದು 24 ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ವರ್ಧಮಾನನ ಅಥವಾ ಮಹಾವೀರನ ಚರಿತವು; 16 ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಸದಳಂಕಾರದಗಾರಮುದ್ಧರಸಭಾವಾನೀಕದೋಕಂ ಸದ |
ರ್ಥದ ಸಾರ್ಥಂ ವರಶಬ್ದವೃಂದದ ವಿರಾಜನ್ಮಂದಿರಂ ನಾಡೆಯುಂ ||
ವೃದ್ಧಸಂದರ್ಭದ ಗರ್ಭಮಿಂತಿದೆನಿಸಲ' ಸಾಲ್ಪಿದರ್ ಕಾವ್ಯಂ ಸಭಾ |
ಸದರಂತೇಕರಣಕ್ಕ ದೇಂ ಕಹೆಯದೇ ಸಾಖ್ಯಾವೃತಾಸಾರಮಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥವು “ದಂಡನಾಥವೇಚರಸನ ಮಾನಸಪ್ರಿಯವೆನಿಸ್ವ ಜಗನ್ನತವರ್ಧಮಾನಸಚ್ಚರಿತಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಯಕ್ಷ ಯಕ್ಷಿಯರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಗೌತಮನಿಂದ ಅಕಳಂಕನ¹ ವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ನಿಖಿಳಭುವನಜನವಿನೂತಸ್ಪೀತಮಹಿಮಾವದಾತವೀತರಾಗನರ್ವಜ್ಞತಾಸಮೇತಶ್ಯಾತಜಿನಸಮಯಕಮಳಿನೀಕಳಹಂಸಾಯವಾನವಾನಿತಶ್ರೀನಂದಿಯೋಗೀಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದವಾಚಾಮಹಿತ ಕೇಶವರಾಜಾನಂದನಂದನ ವಾಣೀವಲ್ಲಭವಿಸ್ತಾರಿತಮಪ್ಪ ವಸುಧೈಕಬಾಂಧವಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣದೋಳ'.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಾಸಯಮಕಾದಿಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಭೂಯಿಸ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ನಗೆಂದ್ರ.

ವಾರಾವಾರಾವರಂಗತ್ವ ಮಳಕಮಳವನ್ಮಾನಸಂ ವಾನಸಂಪ |
ತ್ಸಾರಂ ಸಾರಂಗಯೋಷಿತ್ಸುರತಸುರತರೋನ್ಮಾನಭೋಗಂ ನಭೋಗಂ ||
ಧಾರೂಧಾರೂಢಮಸ್ತೋತ್ರಕದಳಕದಳಗುಂಜಾಕರಂ ಜಾಕರಂ ಮಂ |
ದಾರೋದಾರೋರುಕುಂಜಂ ವಿಷಮವಿಷಮಹಾಪನ್ನಗೇಂದ್ರಂ ನಗೆಂದ್ರಂ ||
ರಾಜಗೃಹನಗಸ.
ಕರಮೆಸೆವುದು ರಾಜಗೃಹಂ | ಪುರಮುರುತರವಿಭವವಿಜಿತಸುರರಾಜಗೃಹಂ ||
ಸುರುಚಿರರಾಜಗೃಹಂ ರಾ | ಜರಾಜಗೃಹಸದೃಶವರವಣಿಗ್ರಾಜಗೃಹಂ ||

1. ಗೌತಮ, ಭೂತಬಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ಗೃಧ್ರಪಿಂಞ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಪೂಜ್ಯನಾದ, ಅಕಳಂಕ.

ವಕುಳ.

ವಕುಳಂ ಸಪರಿಮಳಪ್ರಸ | ವಕುಳಂ ಸಾರಭಸಮಾಗತಭ್ರಮಾರಾಂ ||
ವಕುಳಂ ಸೋಗಯಿಸಿದತ್ತನೆ | ವಕುಳಂ ಬಿತವಿಟಪಮವನಿಸಂಸ್ಥಾಪಕುಳಂ ||

ವನ.

ವನವನವನತಲತೋಜ್ವಲ | ವನವನವನವತನುಶಿಖಿಗಿದೆಂದು ಜಗತ್ಪಾ ||
ವನವನವನಳಿವಿಳಾಸಭ | ವನವನವನಜಾತಪೂರ್ವಮೆನೆ ಮಾಡಿಸಿದಂ ||

ದ್ವೈಕೈರಿ.

ಕಲಿ ಕೊಂಕಲ್ತೆಕಲಕ್ಕುಂ | ಕೆಲಕ್ಕೆ ಕೋಲಿಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕೆ ಲೆಕ್ಕೆ ಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ||
ಕಲಿ ಕೊಲಲೆ ಕಲಲ್ತುಕ್ಕುಂ | ಕಕ್ಕುಂ ಕಲಿ ಕಲಂಕೆ ಕೊಂಕೆ ಕಲಂಕಂ ||

ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತ.

ಕುಂದಿನಿಂದೆಚ್ಚನದು ಬಂ | ಟಂದಮಲ್ಲದೆ ನಿಂದುದೆಂ ||
ದೆಂದು ನಿಂದೆಲ್ಲಮದಟಂ | ಬಂದು ನಚ್ಚದೆ ನಿಂದಿಕುಂ ||

ಚೂತ.

ಬಿಡದೆಹಗಿ ಕೊಂಬುಕೊಂಬಿನೊ | ಕೆಡೆಗಿಣಿದರಗಿಯ ಗಟಿಯ ತುಂಡದೆ
ಪುದುವಿಂ ||
ಪಡೆವುದು ಪಣ್ಣಾಲಮಿದನೆ | ಜೆಡಂಗನವಿರಳಿತಫಲಪರೀತಂ ಚೂತಂ ||

ಅರನೇರಿಲು.

ಉರಿಗೊಡ್ಡಿ ದರಗಿದೆಂಬಿನ | ವರಗಿಗಳ ಚಂಚು ತಾಗಲೊಡನೊಡದೊಲರಂ ||
ತಿರೆ ಸುರಿವ ಪಣ್ಣಿಂದಮೆ | ಅರನೇರಿಯ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಗಯಿಸಿ ತೋರ್ಕುಂ ||

ಕತ್ತಲೆ.

ಇನಿತು ಟಿಪದೆಕತ್ತರಿ ಚಂ | ದನಮಂ ಕಟ್ಟೆ ಪೆಟೆಯನಿಂದ್ರನೀಲಂ ಮುತ್ತಂ ||
ನನೆಯನಳಿ ಗಂಗೆಯಂ ಜಗು | ನೆ ನುಂಗಿದಂತಾಯ್ತು ನುಂಗಿ ಕಟ್ಟಲೆ ಜೆಳ
ಗಂ ||

ಉಟಿಯೆ ಜಳಾಹಿಯೆಂದು ಬಿಸವಲ್ಲಿಯನಂಚೆ ಶಿಲೀಮುಖಂಗಳೆಂ |
ದಿಟೆಕೆಯ ಪೂಗಳಂ ಪಟಮೆ ಕೋಕಿಳವೆಂದು ಪಿಕಂ ಬಳಾಕೆಯಂ ||
ಬಟೆಸಲಲಾಸಗೆಯ್ಯೆ ಕಳದಂಸಕುಟುಂಬಿನಿಯಂ ಮಯೂರಿಯೆಂ |
ದೆಳನೆ ಶಿಖಾವಳಂ ಪುದಿದುದಂಧತಮಂ ಭುವನಾಂತಮಂ ತಮಂ ||

ನಕ್ಷತ್ರ.

ಅವಿರಳತಿಮಿರಾದ್ರ್ಯಮೃಗೋ | ದ್ಭುವಸಿಕ್ತನಭೋಂಗಳಣಕ್ಕೆ ರಾಜಾಗಮನೋ ||
ತ್ಸವದೋಳೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ ರಂ | ಗವಲಿಯ ಮುತ್ತುಗಳಿವೆನಿಸಿದುವು ತಾರಗೆಗಳೆ ||

ರಾಟಳ.

ಎಲನೊಯಿಲ್ಲಂದೊಸರ್ವಿಜ್ಞಾಕಾಂಡರಸದಿಂ ತೋಂಟಕ್ಕೆ ತಮ್ಮೊಳ' ಪಳಂ |
ಚಲವೊಳ್ಳೊಂಚಲ ಕಾಯೊಳುರ್ಕುವೆಳನೀರಿಂದಂ ಬನಂಗಳ್ ಗುಂ ||
ದಲೆ ನೀರೊಟಮಿದೇಕೆ ಕೆಮ್ಮನೆ ತೊಟಿಲ್ಲತ್ತಿ ಪಿರಂತೆಮ್ಮನೆಂ |
ದಾಲಿವಂತಿರ್ಪವು ಉಟಳಂಗಳಸಕೃದ್ವ್ಯಾಧಾಕ್ಷಚೇತ್ಕಾರದಿಂ ||

ತೊಂಡ, ಹಸುವಿಗಂಜಿದ ಜನದ ತಲ್ಲಣ.

ಮನೆಮನೆದಪ್ಪದೋಡಿ ಪಡಿಯಂ ಕಿಱುತಿರ್ಪ ಗೃಹಂಗಳಗ್ರಮಂ |
ತನತನಗೇಱುತಿರ್ಪ ದಡಿಯಂ ಪಿಡಿಬಟ್ಟು ರಿಸುತ್ತ ಮಿರ್ಪ ತೊ ||
ಟ್ಟನೆ ಕೆಡೆಯುತ್ತ ಮಿರ್ಪ ಬಿಡೆ ಕೂಗಿಡುತಿರ್ಪಳುತಿರ್ಪ ತತ್ಪುರೀ |
ಜನದ ಪೊದಟ್ಟ ತಲ್ಲಣದ ಮಲ್ಲಟಿ ಬೀದಿಯೊಳಾದುದೆದ್ಭುತಂ ||

ದಿವಿಜ.

ಪ್ರಾತ್ರಿಸದಿಕಂಬೊಲಾತನ | ಧಾತುಕನವಿಭಕ್ತಿ ಭೂಷಿತಂ ನಿಯತಾರ್ಥೋ ||
ಪೇತಂ ನಿಶ್ಚಿತನಾಮ | ಪ್ಯಾತಂ ತಾಂ ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಹನಾದಂ ದಿವಿಜಂ ||

ಬಲರಾವನ ಪ್ರಲಾಪ.

ಗರುಡಿಯೊಳಾರೊಳಿಂ ನಲವಿನಾಡುವೆನಾರೊಡನೇಟಿ ತೋಱುವೆಂ |
ಕರಿತುರಗಂಗಳಂ ನಗುವೆನಾರೊಡನಾರೊಡನಣ್ಣ ಮೆಚ್ಚಿದಂ ||
ತಿರೆ ಮನದಿಚ್ಚೆಯಂ ನುಡಿವೆನಾರೊಡನಾಡುವೆನಕ್ಕ ಟಾ ಸಹೋ |
ದರನನನಾಥನಂ ಬಿಸುಟು ಕೆಮ್ಮನೆ ತಮ್ಮನೆ ಪೋಗಲಕ್ಕು ಮೇ ||
ಸರಸತಿ ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯಮರೆಯಾದುದೆ ಹಾ ನಿನತೋಲೆವಾಗ್ಯವೋ |
ಸರಸಿದುದೇ ಧರಿತ್ರಿ ಸಿರಿ ನಿನ್ನಯ ಮೆಯ್ಯಿರಿ ಸೋಪೋಯ್ತೆ ಮೆ ||
ಯ್ಯರೆದುದೆ ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿನತೈದೆತನಂ ಬಿದಿ ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ನಿ |
ಪ್ಪುರುಣದೆ ನಿಮ್ಮ ಬಾಷ್ಪೊದಲನಕ್ಕುಟ ವಂಚಿಸಿ ಕೊಂಡುಪೋದನೇ ||
ಸೋಗಯಿಪ ನಿನ್ನ ನುಣ್ಣರದ ಗೀತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚು ವರಾರೊ ಭೃಂಗ ಕಂ |
ತುಗೆ ಬರವೀವ ನಿನ್ನ ಬರೆವಿಂಗಿದಿರ್ವರ್ಪವರಾರೊ ಚೂತ ದೇ ||
ಸಗೆ ನೆಲೆಯಾದ ನಿನ್ನಯ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಂ ಬಗೆಗೊಳ್ಳೆರಾರೊ ಮ |
ಲ್ಲಿಗೆ ಮುಟುಪ್ಪಿ ನಿಮ್ಮರಸನಂ ಜವನುಯ್ಯದನಿತ್ತ ಕೇಳಿರೇ ||

ಕವಿಕಾವು. ಸು. 1200.

ಈತನು ಶೃಂಗಾರರತ್ನಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ತನಪತ್ರಕವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಪಾರ್ಶ್ವನ (1205) ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಕಾಮನ ಬಾಣಕ್ಕಂ ಕವಿ | ಕಾಮನ ಬಾಣಕ್ಕಮಿಲ್ಲ ಭೇದಂ ಸುಮನೋ ||
 ರಾಮತೆಯಿಂ ಸ್ತನಶತಕೋ | ದ್ವಾಮತೆಯಿಂ ಭುವನಮಂ ವಶಮಾಟ್ಟುದ
 ಟಿಂ ||

ಇವನ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಸ್ತನಶತಕವೂ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

‘ಭವಪಾದಾಂಬುಜಷಟ್ಪದಂ’ ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ಈತನು ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ

ನಿರೂಪಮಕವಿತಾರನಮಂ | ವರಕವಿಬುಧರತ್ನ ರಾಜಿ ಬಣ್ಣಿ ನೆ ಸಾಮಂ ||

ತರ ಮಂಡಳಿಕರ ಚಕ್ರೇ | ಶರ ಸಭೆಯೋಳೆ ನೆಗಟ್ಟಿನಿಂತು ಕವಿಮುಖಮುಕು
 ರಂ ||

ಎಂದೂ ‘ವಿನಿಧಭೂಭೃದ್ಭೂರಿಸಂಭಾವಿತಃ ಸ್ವದದಿಂ’ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ರಾಜಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನಿಗೆ ಶೃಂಗಾರತತ್ವಾಕರ, ಕವಿಮುಖಮುಕುರ ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ ಅನ್ಯಾದ್ಯಶವಾದ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯೂ ಅವಧಾನಶಕ್ತಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಎಸಕಂಚಿತ್ತ ಮತಿಪ್ರಕಾಶಮದನಿನ್ನೇನೆಂದವೆಂ ಚೇಟ ನಾ |

ಲೈವಯೋಳೆ ನಾಲ್ವರ ಕಂಠದೊಳೆ ಬರೆಯೆ ಕಬ್ಬಂಚೀಟ್ಟಿನೊಲ್ಲುತ್ತಲಾ ||

ಡಿಸುವಂ ನೆತ್ತಮನಿತ್ತಲೋದಿದೊಡೆ ತಪ್ಪಂ ಪೇಟ್ಟಿದಂ ತಿರಿಯಾ |

ಲಿಸುವಂ ಗೀತಮನೆನ್ನುಮಂ ನಗಿಸುವಂ ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರಂ ||

ಈತನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯವನ್ನು¹ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ತನ್ನ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಪಾರ್ಶ್ವನು (1205) ಇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ 1205 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈತನು “ಶೃಂಗಾರ”ವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂವರ್ಷದಲ್ಲಿ ‘ಮನಸ್ಸಂಜಾತ’ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮನಸ್ಸಂಜಾತನು ಸು. 1140 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಮನಸಿಜ 2 ನೆಂಬ ಕನ್ನಡಕವಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಕಾಮನು 1140 ಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1200 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈತನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ “ಶೃಂಗಾರ” ಕರ್ತೃಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

1. ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರ, 4 ನೆಯ ಪುಟ, ಪದ್ಯ 7. 2. 115 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಸರಸೀಜೋದ್ಭವಕರ್ಣಿಕಾಭವಕುಬೇರಾಪತ್ಯಪಾಂಚಾಳಕೂ |
 ಬರವಾತ್ಸ್ಯಾಯನಚಂದ್ರದತ್ತ ಕಮನಸ್ಸಂಜಾತನಾರಾಯಣಾ ||
 ಮರಸಿಂಹಾದಿಗಳಂ ನೆಗೆತ್ತೆ ವಡೆದಾಶ್ಯಂಗಾರವಿಾಗಳ ಕರಂ |
 ದೊರೆವೆತ್ತತ್ತನೆ ಬೇಟೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದಂ ಶೃಂಗಾರಕಾರಾಗೃಹಂ ||

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳು. ಆದರೆ ಚಂದ್ರನು ಮನಸಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರರಾಜ 1 ನಾಗಿರಬಹುದು. ಮನಸ್ಸಂಜಾತನು ಮನಸಿಜ 2 ನಾಗಿರಬಹುದು.

ಈತನನ್ನು ಪಾರ್ಶ್ವ (1205), ಸಾಳ್ವ (16ನೆಯ ಶತಮಾನ), ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈತನು ತನ್ನ ಕವಿತಾಃಕಾತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಜಗದೊಳ ಸನ್ನಿಧವಾದ ನಾಟ್ಯಡಿಗಳಂ ಛಂದಕ್ಕೆ ಬರ್ಪಂತು ನೆ |
 ಟ್ಟಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಬಟ್ಟೆ ಚಿತ್ತದೊಳೊಣ್ಣಿದರ್ಥಮಂ ಕೂಡೆ ನಾ ||
 ಲಗೆಯಿಂ ರಂಜಿಸುವೊಂದು ಬಿನ್ನಣಮದಿನ್ನಾವಂಗೆ ಪುಣ್ಯೈಕಭಾ|
 ಗಿಗೆ ಸೃಪಿಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳು ಮಾತನೆ ವಲಂ ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರಂ ||
 ಪದವೆತ್ತಿದರ್ ಗಭೀರಭಾವಗುಣದಿಂ ಲಾವಣ್ಯಲೀಲಾವಿಲಾ |
 ಸದಿನುದ್ಯದ್ಯುಣಕೋಛೆಯಿಂ ವಿವಿಧಭೂಭೃದ್ಭೂರಿಸಂಭಾವಿತಾ ||
 ಸ್ವದದಿಂ ಛೂಛುವನಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ನಿಲೆ ತತ್ತ್ವಾವ್ಯಂ ಜಗತ್ಸೇವ್ಯಮೆ |
 ಪ್ಪುದಚಿಂದಂ ಕವಿಕಾಮದೇವನೆ ವಲಂ ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರಂ ||
 ಮೃದುಮಧುರವಚನರಚನೆಯಿ | ನುದಾತ್ತಕವಿವೃಪಭಕವಿಕದಂಬವಿಪ್ಪಿ ||
 ದ್ಧೃದಯಮನಿಕುರ್ತೆಗೊಳುತಿ|ಪ್ಪುದಚಿಂ ಕವಿಕಾಮನಿಂತು ದೆಸೆದೆಸೆಗೆಸೆದಂ|
 ಅನವದ್ಯಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾ | ವಿನೂತನನಿಮಿತ್ತ ಋಂಧವಂ ಬುಧಸೇವ್ಯಂ ||
 ವಿನಯವಿಭೂಷಣನಭಿಮಾನನಿಧಾನಂ ನಿಖಿಲಸುಕವಿಮುಖಮಣಿಮುಕುರಂ|
 ಸಕಲಕಲಾಕಲಿತಂ ವಾ | ಚಕವಾಚಸ್ವತಿ ಸರಸ್ವತೀಮುಖಿತಲಕಂ ||

* * * * *
 ಚದುರ ತವರ್ಮನೆ ರಸಭಾ| ವದ ನಿಧಿ ಮಹಿಮಾಂಬುರಾಶಿ ವಿನಯನಿಧಾನಂ ||
 * * * * *

ಶ್ರೀನಿಧಿ ವಿವೇಕನಿಧಿ ಕವಿ | ತಾನಿಧಿ ಸಾಭಾಗ್ಯನಿಧಿ ಯಕೋನಿಧಿ ವರವಿ ||
 ದ್ಯಾನಿಧಿ ವಿಳಾಸನಿಧಿ ಮಹಿ | ಮಾನಿಧಿ ಮಾನನಿಧಿ ದಾನನಿಧಿ ಕವಿಕಾಮಂ ||

ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲದೆ ಕವಿತಾಸಿತಾಮಾಹ, ಸುಕವಿ ನಿಕರನಿಳಿಂಪ, ಗವ್ಯಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ, ಬುಧಜನಕುಮುದಶರಚ್ಚಂದ್ರ, ಸುಜನವನಜಪ

---

1. 70 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2. 115 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ನಮಾತಾಂಡ, ವಾಗ್ಧೀವೀಲಬ್ಧವರಪ್ರಸಾದ ವಿಭವ, ಎಂಬ ದಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ:—

ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ರಸವಿವೇಕ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ರಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಣ ಕವಿಗಳು 1 ಹೇಳಿದ ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದು (1) ನವರಸವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, (2) ಭಾವಭೇದನಿರ್ಣಯ, (3) ನಾಯಕ ನಾಯಿಕಾವಿಕ್ಲವಿಸ್ತರ, (4) ಸಖಸಖೀಸಂಭೋಗವಿಪ್ರಲಂಭಪ್ರವಾಹವ್ಯಾಧಿವಿಸ್ತರ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಮದೇವನನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ 'ಪ್ರಾಕ್ತನಕವಿ' ಗಳನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಪಂಡಿತರು ಶೃಂಗಾರಸಾರವಾದ 'ಭಾವರಸಪ್ರಪಂಚ' ವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಭವಪಾದಾಂಬುಜಪಟ್ಟದಂ ನವರಸವ್ಯಾಪಾರಮಂ ಭಾವನಂ |
 ಭವಮಂ ನಾಯಕನಾಯಿಕಾನಖಸಖೀಸಂಭೋಗತದ್ವಿಪ್ರಲಂ ||
 ಭವಿಟಪ್ರಸ್ತುತವೈಶಿಕಾದಿರಸಶಾಸ್ತ್ರೋದ್ವಿಷ್ಟತನನ್ಮಾರ್ಗವ್ಯ |
 ತ್ವಿವಿಕಲ್ಪಂಗಳಮಂ ಮನಂಗೋಳಿಸಿದಂ ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರಂ ||

ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ವಿನಮದಮರನಿಕರಮಕುಟಮಣಿಗಣಕಿರಣರಮಣೀಯಚರಣಸರ ಸೀರೂಹಶಿವಪದಾಂಬುಜಭೃಂಗಾಯಮಾನಸರಸ್ವತೀಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಕವಿತಾಪ್ರಭಾವಂ ಕವಿಕಾಮದೇವವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರವಿವೇಕನಾಮಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರದೋಳಿ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಸಪ್ರಕರಣವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸಾಕ್ಷ್ಯವು ತನ್ನ ರಸರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿಯೂ ತಿಪ್ಪರಸನು (ಸು. 1600) ತನ್ನ ನವರಸಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕಲಕ್ಷಣಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ನವಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಈ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕವು ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ:—

1. 242 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಉಮೆಯಿಂ ಶೃಂಗಾರಮಾಕೆಯುಗಳ ಬಳಗದಿಂ ವೀರಮಾರುಂಡಮಾಲಾ |
 . . . . . ದಿಂ ಬೀಭತ್ಸವಾಪನ್ನಗನಿನತಿಭಯಂ ಭಿಕ್ಷೆ ಕಾರುಣ್ಯಮಾನಾ ||
 ಗಮೆ ಹಾಸ್ಯಂ ಭಾಳನೇತ್ರಾದ್ಭುತಮುಲಿವ ಮರುಳ್ತಂಡದಿಂ ರೌದ್ರವಾಚಂ |
 ಪ್ರಮುನಿಂ ಶಾಂತತ್ವಮಾಗಲ' ನವರಸಭರಿತಂ ಕಂಭು ರಕ್ಷಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕುಕವಿನಿಂದಾರೂಪವಾದ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಶಿಥಿಲಪದಪ್ರಪೂರ್ಣಮಪಶಬ್ದತುಪಾವೃತಮಸ್ತಭಾವಮ |
 ಪ್ರಥಿತಗತಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಮಪಹಾಸ್ಯಸಮಾವೃತಮಪ್ಪಕಬ್ಬಮಂ ||
 ಗ್ರಥಯಿಸಿ ಗರ್ವದಿಂ ಜ್ಞೇತು ಬಿಜ್ಞನೆ ಬೀಗಿ ಸರಸ್ವತೀಶಿರೋ |
 ವ್ಯಥೆಯನದೇಕೆ ಮಾಡುವರೊ ದುಷ್ಟವಿಗಳ' ಕೆಲರೀಧರಿತ್ರಿಯೊಳ' ||

ಬಾಳಚಂದ್ರಕವಿಕಂದರ್ಪ. ಸು. 1200.

ಈ ಕವಿ ಜೈನಮತದವನು; ಜನ್ನನ (1209) ಪತ್ತಿಯಾದ ಲಕುಮಾದೇವಿಯ ಗುರುವೆಂದು ಜನ್ನನ ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣದಿಂದ (1230) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ಸಕಲಚಂದ್ರನ ಮಗವಾದ ಮಾಧವಚಂದ್ರನ ತಿಷ್ಯನು. ಇವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕವಿಯೆಂದು ಜನ್ನನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಾರ್ಷ್ವನು (1205),

ವಕ್ರೋಕ್ತಿಭವದುಕೋಜೋಜ್ಯೋ| ತ್ನಾಸ್ತಕ್ರಾಂತಪರಾವಲೇಪತಿಮಿರಂ ಧರಣೀ||
 ಚಕ್ರದೊಳತಿಚಿತ್ರಂ ಕವಿ | ಚಕ್ರಪ್ರಿಯನೆನಿಸಿ ಬಾಳಚಂದ್ರಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸುವ ಬಾಳಚಂದ್ರನು ಇವನೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ಇವನು ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗಲ್ಬನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ವುಳೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಬಂಧುವರ್ಮ. ಸು. 1200.

ಈತನು ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ, ಜೀವಸಂಬೋಧನೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಜೀವಸಂಬೋಧನೆಯ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ನುತವೈ ಶ್ಲೋತ್ತಮ ಬಂಧುವರ್ಮರಚಿತಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ವೈಶ್ಯಚಾತಿಯವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ; ಈತನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಕಮಲಭವನು (ಸು. 1235) ಈತನನ್ನು “ಸಂದ ಬಂಧುವರ್ಮ” ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಈತನು 1235 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರ

ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 1200 ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿರ ಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಯಾವ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಈತನನ್ನು ನಾಗರಾಜ, ಮಂಗರಸ, ಮೊದಲಾದವರು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ :—

ಕವಿಗಳೊಳೆ ಬಂಧುವರ್ಮಂ | ಕವಿ . . . ಮುಂದೆ ಕವಿಗಳೆಂಬವರೆಲ್ಲಂ ||
ಭವಿಗಟ್ಟುರ್ಪರ ತೋಳಗುವ | ರವಿಯಂ ಬಳಸಿದ ಬಹುಳಭಗಣಂಗಳವೋ
[ಅ' ||

[ನಾಗರಾಜನ (1331) ಪುಣ್ಯಾಸ್ತವ.]

ಬಂಧುರಭರತಯಾದವವಂಕವನು ಕೃತಿ | ಬಂಧದೊಳಗೆ ನೇರಿಸಿದ ||
ಬಂಧುವರ್ಮನನು ನೆನೆದು ನೇಮಿಚರಿತಪ್ರ | ಬಂಧವನಾನುಸುರುವೆನು ||

[ಮಂಗರಸನ (1509) ನೇಮಿಜಿನೇಶ ಸಂಗತಿ]

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :—
ರಸದೊಳೆ ಬಿನ್ನೊದೊಳ್ಳು ಕೂಡೆ ಪದಮರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಯಂ ಮಾಡೆ ರಂ |
ಜಿಸಿ ಪತಿ ದೇವಣೆವಾತು ಬಲ್ಲರೆದೇಗೊಳ್ಳಂತುಂ ಜನಂ ನಾಡೆ ಬಿ |
ಕೃ ಸಮಸ್ಪಂತುಮಿದೊಂದೆ ಸಾಲ್ವುದು ಜಗಕ್ಕೆಂಬಿ:ತುಮಿಂ ಪೇಜ್ಯೆನೆಂ ||
ದುಸಿರಲೆ ಕಬ್ಬಿ ಗರಣ್ಣದಂತುಮಿದನಾಂ ಪೇಜ್ಯೆಂ ಮಹಾಕಾವ್ಯಮಂ ||

ದುಷ್ಯವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ :—

ಅಲಿಸತೆ ಬೇಗವೋಹೋ | ಸಾಲಿಸಮೆನೆ ವಿರಸಮಪ್ಪ ಕಬ್ಬಂಜೀಪ್ಪಾ ||
ಲೋಲತೆಯಿಂದಂ ಬರೆಬರೆ | ದೋಲೆಗಳಂ ಕಿರಿಸುವಂತು ತಾಚೋಳೆ ಪಗೆಯೇ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ :—

1. ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; 14 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು 22 ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನ ಚರಿತವು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :—

ಪದ್ಯಾಂಗಿ ವಚನಸನ್ಮುಖಿ | ಗದ್ಯಮಹಾರಚನೆ ವಿಳಸದುಭಯಾಲಂಕಾ ||
ರೋದ್ಯುತ್ಕ ಚಿ ಮತ್ಕೃತಿವಧು | ವಿಧ್ಯಾವಿಜ್ಞನದ ಮನದೊಳಿರೆ ವಿರಚಿಸುವೆಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ :—

ಇದರ್ಹತ್ವಪಜ್ಜ ಪಾದಪದ್ಮವಿರಾಜಿತೋತ್ತಮಾಂಗ ಕ್ರೀಬಂಧುವರ್ಮನಿ ನಿರ್ಗತಮಪ್ಪ ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯದೊಳೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ :—
ನಂದನ.

ತಳಿಗಳ ಕೆಂಪು ಸಂಪಗೆಯ ಕಂಪು ಮದಾಳಿಯಲಂಪು ಚಿಲ್ವಿನಿಂ |
ಮಿಳಿವೆಗಳಗೊಂಬು ದಂಪತಿಗಳೆಂಬು ಮನೋಭವನಂಬು ಪೂತ ಪೂ ||
ಗೊಳಗಳ ತೆಳ್ಳು ತೆಂಕಣಲರೊಳ್ಳು ಲತಾಳಿಯ ತಳ್ಳು ಕಾಮುಕ |
ಕೆಳನಿಭಿನಂದನಂ ಬಗೆದು ನೋಡಲುಮಿಂತುಮನೋನುಬಂಧ
ಕಾಳೀಯಮರ್ಧನ.

ಪಿಡಿದು ತೆಗೆದತ್ತಿ ಬೀಸು | ತ್ತಡಸಿ ತಗುಟ್ಟಿಹೆಯಮೇಲೆ ನೀಲಾಂಬರಮಂ ||
ಪಿಡಿದೊಗೆವಸಗನ ತೆಹದಿಂ | ಪೊಡೆದಂ ವಿಷಧಾರಿ ಸೊಪ್ಪುಸೊವಡೆಪ್ಪಿನೆಗಂ ||
ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಕುರುಳು.

ಕರಿಯವೆನಿಸಿದು ಪೊಳವುವು | ಸುರುಳ್ಳು ಕುಸಿದಿದುಮರಳುತಿಪ್ಪುವು ಬೇ
[ಱಾ ||
ಗಿರುತುಂ ಬಂಬೊಳ್ಳುವು | ಕುರುಳಂದಮಿದೇಂ ವಿರುದ್ಧಮೋ ಕಾಮಿನಿ
ಯಾ ||

ಶಿಶುಪಾಲಕೃತಕೃಷ್ಣನಿಂದೆ.

ಉಡಿದೈ ಭಂಡಿಯನೇನಗುರ್ವೊ ಮಗುಟ್ಟುಂ ವಿಕ್ರಾಂತದಿಂ ಕಾಗೆಯಂ |
ಪಿಡಿದೈ ಸಂಕಿಸದೆಟ್ಟು ಕಲ್ಪಿ ಬಡಗೊಂಟೆಂದಿಂತಿವಂ ನೋವಿನಂ ||
ಬಡಿದೈ ನೀರೊಳಗೊಳ್ಳೆಯಂ ಮಡಿಪಿದೈ ನೀಂ ಚೋದ್ಯಮೋ ಮತ್ತರ |
ಟ್ಟೆಡುವಂ ವಾಣ್ಣಿದೊತ್ತಿದೈ ಗಡಮಿದೇನಾಕ್ಶಯಮೋ ಸಾಹಸಂ ||
ಪಾರುಷ.

ಕೇಡೆಂಬುದು ಪುರುಷನನೀ | ಡಾಡಲುಮಲೆದಲೆದು ಕಾಡಲುಂ ಪುರುಷತೆಯಂ ||
ನೋಡಲುಮೆಂದಾದೊಡೆ ಚಿಃ | ನಾಡೆ ಮನಂಗೆಟ್ಟು ಮಗುಱಲಕ್ಕುಮೆ ಪೋ
[ಪಂ ||

ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ.

ಪತಿ ಕಾಗುಮೆ ಪೆಂಡತಿಯಂ | ಸತಿ ತನ್ನಂ ತಾನೆ ಕಾಗುಮುತ್ತಮೆಜಾತಿ ||
ಸ್ಥಿತಿಯಂ ಗುಣಸಂತತಿಯಂ | ಗತಿಯಂ ತಾಂ ಬಗೆದು ನೆಗಣೆ ಪತಿ ಪೊರ್ದು
ಗುಮೇ ||

ಅಹಿಂಸೆ.

ಕಾವವರಾರುಮಿಲ್ಲ ದನಮೆಂಬುದು ಸೀರನಿತಿಲ್ಲ ದೋಷಮೆಂ |
ಬಾವುದುಮಿಲ್ಲ ಚೆಚ್ಚುವುದು ಮೆಯ್ಯುಳಿಸಿಲ್ಲದ ಮೂಗುಜಾತಿಗಳೆ ||
ಮೇವುದು ಪುಲೆ ಜಲಂ ಕುಡಿವುದಿರ್ಪೆಡೆಸುಂ ಪಯುವಂತುಮಿಷ್ಟಸಂ |
ನೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಯ್ಯುಣಿಯದಿದುರ್ವನೇಂ ಗಳ ಕೊಲ್ಪುದೊಳ್ಳತೇ ||

2. ಜೀವಸಂಬೋಧನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಜೀವನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಜೈನಮತದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅಧ್ಯವಾಳಿಧಾನ, ಅಶರಣಾಳಿಧಾನ, ಏಕತ್ವಾಳಿಧಾನ, ಅನ್ಯತ್ವಾಳಿಧಾನ, ಸಂಸಾರಾಳಿಧಾನ, ಲೋಕಾಳಿಧಾನ, ಅಶುಚಿತ್ವಾಳಿಧಾನ, ಆಸ್ರವಾಳಿಧಾನ, ಸಂವರಾಳಿಧಾನ, ನಿರ್ಜರಾಳಿಧಾನ, ಧರ್ಮಾಳಿಧಾನ, ಬೋಧ್ಯಾಳಿಧಾನ, ಎಂದು 12 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನೇಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ,

ಅಙ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ತಕ್ಕಡೆಯೊಳ | ತಪ್ಪಿಸಿಲ್ಲದೆ ತೊಡರ್ಮ ನಮೆವ ಜೀವಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ||

ನಜೆಯೆ ಹಿತಮೆಂದು ಬಗೆದಿದ | ನಜಿಪುವೆನಜಿವಂತು ಜೀವಸಂಬೋಧನೆಯಂ ||

ಎಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಧಿಕಾರಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ,

ಇದು ಜಿನಶಾಸನಪ್ರಭಾಸನತೀರ್ಥೋದಿತ 1 ವಿವಿಧ ಬಂಧುವರ್ಮನಿರ್ಮಿತ ಮಪ್ಪ ಜೀವಸಂಬೋಧನಾಗ್ರಂಥಾವತಾರದೊಳ'

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ನೀತಿವೈರಾಗ್ಯಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಪಟಿಯೆಂ ಬರಿಸದೆ ಪೆಹರಂ | ಪಟಿಯದೆ ತನ್ನಳವಿಯಿಂದಮೆಂತುಂ ಧರ್ಮ |

ಕ್ಲೃಱಲದೆ ವಿಶುದ್ಧವೃತ್ತಿಗೆ | ಬಲಲದೆ ನೆಗಟ್ಟನನನಫಂಗಳೇಂ ಪೊರ್ದುಗುಮೇ ||

ಕುಡಲಾರ್ಪೊಡೊಡೆಯನಪ್ಪುದು | ಕುಡಲಾಱದೆ ಬೇಡಿದವರ್ಗಳಂ ಮಱುಗಿಸು

[ತಿ ||

ಪೊಡಮೆಯಿನಾರ್ಗಂ ಮಱುಕಮ | ನೊಡರಿನದಿಪೊಂದು ಬಡತನಂ ಲೇಸ

[ಲೇ ||

ಎಲೆಎಲೆ ಜೀವರಾಣಿಗಳೆರಾ ಮಹೆದಿನ್ನೆಗಮಿದುರ್ ಕೆಟ್ಟು ಗಾ |

ವಿಲಿಕೆಯೆ ಸಾಲ್ಕು ಮಿನ್ನೆಟಿದು ಬಂಧನಹೇತುಗಳಪ್ಪುವೆಲ್ಲಮಂ ||

ತೊಲಗಿಪುದಾರ್ತು ತಕ್ಕಡೆಯೋಳೀವುದು ಕಾವುದು ಸದ್ಗುಣಂಗಳಂ |

ಸಲಿಸುವುದೀಮನುಷ್ಯಭವಮಂ ಪಡೆದುಂ ಮಹೆದಿಪ್ಪದೊಳ್ಳಿತೇ ||

ಪಟ್ಟಂಗೆಟ್ಟದನೆಂಗುಮೋ ಬಡವನಂ ಪೋ ಬಟ್ಟು ಮಾಣೆಂಗುಮೋ |

ಕಟ್ಟುಳೆಂಗುಮೋ ಪಂದೆಯೆಂದು ಕಡೆಗಣ್ಣುತಿ ಕುರ್ವೋ ಲೋಭಿ ನೀಂ ||

1. ತೀರ್ಥೋದಿತ - ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರ.

ಮುಟ್ಟುಂದಿರ್ಕುವೊ ಜಾನಿ ಮೆಚ್ಚಿದನಿವಂ ಬಾಚ್ಚಿಂಗುವೊ ಕೆಮ್ಮನೇ |
 ಗೆಟ್ಟುತೆಂಬನೊಲಟ್ಟು ಕೊಂದಪನಿವಂ ವಸಾಯಾಂತಕಂ ಪಾತಕಂ ||
 ಧರ್ಮಮನೆ ಕಿಡಿಗಿ ಮೆಯ್ಯನಿ | ಸಾರ್ಮಮಿದೆಂದೆಸುಕಕ್ಕೆ ಮೋಹಿಸುವುದೆ
 [ಪೇಷ್ ||
 ಪರ್ಮರನಂ ಕಡಿದೋವದೆ | ನಿರ್ಮೂಲಂವೂಡಿ ಪಣ್ಡಿನಲ' ಬಯಸುವನೋ
 [ಲ' ||
 ಸುರಧನುವೆಂತುಟಂತೆ ವಿಳಸಜ್ಜಳಬುದ್ಧು ದಮೆಂತುಟಂತೆ ಪೆ |
 ದೇರೆಯಿರವೆಂತುಟಂತೆ ಕಿಸುಸಂಜೆಯ ರಂಜನೆಯೆಂತುಟಂತೆ ಭೂ ||
 ಧರನದಿಯೆಂತುಟಂತೆ ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಣದಾಕೃತಿಯೆಂತುಟಂತೆ ಮು |
 ತ್ಯೂರ ತನುವುಂ ಕಳತ್ರಜವಮುಂ ಧನಮುಂ ಬಗೆದಂತು ನೋಪೊಡ್ಡಂ ||
 ಪಟಿಯ ಮೊದಲ' ಪರಾಭವದ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ' ಬಳಮೋಹರಾಜನೆಂ |
 ಬಟಿಪನ ಬಾಪೊದಲ' ಬಳದ ಕರ್ಮದ ಬಿಟ್ಟುಮೊದಲ' ನಿತಾಂತಮೆಂ ||
 ಬಟಿಪುವ ಕಾವ ಪರ್ಚಿಸುವ ಚಿಂತೆಯನರ್ಥದೊಳುಂಟುವೂಡದೊ |
 ಳ್ನಟಿಯದೆ ಮೋಹಮಂ ಬಿಸುಟ ಮಾನಸರಲ್ಲಿಯೆ ದೇವರಲ್ಲರೇ ||
 ತನುಬಳವುಂ ವಿಳಾಸದಳವುಂ ಧನಸಂಕುಳವುಂ ವಿನೂತಯಾ |
 ವನಭರವುಂ ಕಳತ್ರದಿರವುಂ ಸುತರಾದರವುಂ ಸರಾಗಿಯಾ ||
 ಪ್ಪನ ಸಲವುಂ ಲತಾಂಗಿಯೊಲವುಂ ಸಿರಿಯೊಳ್ಳೊಲವುಂ ನಿತಾಂತಮೆಂ |
 ದಿನಿತುಮನಿತ್ಯಮೆಂದಿವಹಗಲೆಗೆ ದುಃಖಿಗಳಾಗಲಕ್ಕು ಮೇ ||
 ಅಡಗಿನ ತೋಲ ನೆತ್ತಲ ಮಿದುಳ್ಳಳ ಕಲ್ಯದ ಪುಂಜಮೊತ್ತಿ ಬಂ |
 ದಡನುವ ವಾತಖತ್ತ ಕಫದೋಷನಮೂಹದೆ ಪತ್ತಿ ನಿಲ್ವುದೆಂ ||
 ದೊಡೆ ಪೆಹತೇಂ ಕ್ರಿಮಿವ್ರಜದ ಮೂತ್ರಪುರೀಷದ ಕೊಂಡಮೆಂದೊಡೀ |
 ಯೊಡಲಿಡಂದಮೆಂ ಬಗೆದು ಭಾವಿಸಿ ಪೇಸದುದೇಕೆ ಜೀವನೇ ||
 ಬಗೆ ಗಡ ಗರ್ಭದೊಳ' ಬಳವುದಂ ಬಗೆ ಪುಟ್ಟುವ ಮಿಟ್ಟುಗೊಡ್ಡಮಂ |
 ಬಗೆ ಬಳವಂದಿನೇಳಿದಿಕೆಯಂ ಬಗೆ ಕುತ್ತ ಧೋಷಾದವಸ್ಥೆಯಂ ||
 ಬಗೆ ಕಡುಮುಪ್ಪುವಾಂಕುವೆಡೆಯಂ ಬಗೆ ಸಾವಿನೊಳಪ್ಪ ನೇದೆಯಂ |
 ಬಗೆವಡಲೇವುದೆಂದು ನೆಗಲ್ಲದೊಡೆಲ್ಲಿಯವೂತೊ ಜೀವನೇ ||

ದೇವಕವಿ. ಸು. 1200.

ಈತನು ಕುಸುಮಾವಳೀಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಶೈವನು ; ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಕಂಠೋಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗ್ರಂಥದ ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯದ ಭೇರೀರವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ—

'ಕವಿಕಮಳಜಸೂಕ್ತಿಸುಧಾ | ಣವಸೋಮಂ ದೇವಕವಿ ಧಲೆಂದಿನಿತಂ ಸಾ ||
 ಉವನೋಲ' ಭೇರೀಭಾಂಕೃತಿ | ರವನೋಗದತ್ತು ತ್ತರಾಶೆಯೋಳ' ಮತ್ತಾ ಗಳ' ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವಕವಿಯೆಂದು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕವಿಕಮಳಜಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರಣವಸೋಮಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಶಾಂತೀಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಕಮಳಭವನಿಗೆ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಈತನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾಡಿದಂತೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಊಹೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ಋತು ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಮೊದಲಾದ ವರ್ಣನಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅದೇ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತೀಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕರಾಜಃಕಮೂಷ ಎಂಬವನನ್ನು ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚಿಕ್ಕರಾಜನು ಕಾಶ್ಮೀರಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೇಶವ ದಂಡನಾಯಕನ ಪೌತ್ರನೆಂದೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನೆಂದೂ ಇವನಿಗೆ ವಿಟ್ಟಲ, ಲಾಹಿದೇವ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮಂದಿರಿದ್ದರೆಂದೂ ಈತನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ ಚಮೂಪನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿಕ್ಕರಾಜನು ಆವ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಕವಿಗೆ ಕವೀಂದ್ರೋತ್ತಂಸ, ಕೃತಿದಿತರಮಣ, ಭಾರತೀಭೂಷಣ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನು ರುದ್ರಭಟ್ಟನನ್ನೂ (ಸು. 1180), ಅಗ್ಗಳನನ್ನೂ (118೪) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈತನು ಎಂಬುದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈತನು ಸುಮಾರು 1200 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. 1

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ :-

ಕವಿನಿರ್ವಾಣಂಗೆ ಬಾಣಂಗೆವನಿಗೆಸೆವ ಹರ್ಷಂಗೆ ಹರ್ಷಂಗೆ ವಿಖ್ಯಾ |
 ತವಿಜನ್ಮಾಘಂಗೆ ಮಾಘಂಗೆಬಿಳಿಸುಕವಿರತ್ನಂಗೆ ರತ್ನಂಗೆ ಸಂದೊ ||
 ಪ್ನುವಿಳಾರುದ್ರಂಗೆ ರುದ್ರಂಗೆೊದವಿದ ಪದೆಹಿಂದಗ್ಗಳಂಗೆಗ್ಗಳಂಗೆ |
 ತ್ನವಂದಿಂದಾವಂ ದಿಟಂ ವಂದಿಸುವದಟನವಂ ಸತ್ಕವೀಂದ್ರಾಂತಂಸಂ ||
 ವಿದಿತಕಥಾವಿಚಿತ್ರಮೆಸವೀಕುಸುಮಾವಯೆಂಬ ನವ್ಯಕಾ |
 ವ್ಯದೊಳೆದು ಸ . ಕೋಭೆ ಶ . ಬಾಣನ ಸೂಕ್ತಿ ಕಳಾಕಳಾಪವ ||
 ಗ್ಗದ ಕವಿಮಾಘಹರ್ಷರ ವಚ್ಚಿ . ನತಿರುದ್ರಭಟ್ಟನೊಳ' |
 ಪುದಿದ ಪದಪ್ರಗಲ್ಬಗುಣಮಗ್ಗಳದೇವನ ಭಾವಗಾರವಂ ||

1. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವನು ತನ್ನ ಎಷಯನಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಯೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಈತನು ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—

ವರಶಬ್ದಜ್ಞ ರನರ್ಥವೇಶಿಗಳನುಕ್ತಿ ಪ್ರಾಧರಂ ಭಾವತ |
 ತ್ವರರಂ ನೀತಿವಿದರ್ಕಳಂ ರಸಿಕರಂ ಸಾಹಿತ್ಯದೋಳ' ಸಂದ ಜಾ ||
 ಣರನಾಂದೋಳಶಿರಸ್ಸರೋಜಮುಖರಂ ಮಾಬ್ಬುಕ್ತಿ ಚಾತುರ್ಯಬಂ |
 ಧುರಮಾವಂಗೆಡಗೊಂಡುದಾತನೆ ಕವೀಂದ್ರೋತ್ತಂಸನೀಧಾತ್ರಿಯೋಳ' ||
 ಸುಕೃತಿಶ್ರೀಭಾಮಿನೀಮಂಗಳಮಣಿಮಯದಾಮಂ ಬುಧಸ್ತು ತ್ವಸಾಹಿ |
 ತ್ಯಕಳಾಸಂದೋಹಸೀಮಂ ಸುಕವಿಸುಕರಕೀರಾಸ್ಯಪುಷ್ಪವಳೀಕ ||
 ಲ್ಪಕುಜಾರಾಮಂ ಸ್ವಕೀಯಾನ್ವಯಕುವಲಯಸಂಸ್ತೋಮಸೋಮಂ ಸದಾ
 ಚಾ |

ರಕನಲ್ಲಜ್ಜೀಲಲಾಮಂ ಕೃತಿರತಿರಮಣಂ ಸಾಹಸೋದ್ದಾಮಭೀಮಂ || 1

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಕುಸುಮಾವಳಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥವೂ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಲೀಲಾವತಿಯಂತೆ ಒಂದು ಕಲ್ಪಿತಕಥೆ ; ಚಂಪೂ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಅಸಮಗ್ರವಾಗಿ 15 ಆಶ್ವಾಸಗಳ ವರೆಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 18 ಆಶ್ವಾಸಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ಮದನಾವತೀಪುರದ ಮಣಿಕುಂಡಲರಾಜನು ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕೂಟಾದ್ರಿಯ ಬಳಿಯ ಒಂದು ವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಪಿಲಋಷಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ರೂಪವತಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಹೇಳಲು, ಮಂತ್ರಿ—ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಪಿಲಋಷಿಯಿರುವುದು ನಿಜ ; ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಬಹುದು—ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟು ಋಷಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವ್ಯುತಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಋಷಿಯಿಂತೆಂದನು :—ವಿಮಲಾಪುರಿಯ ವಿಕೃಂಭರಾಜನು ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಂದರ್ಪದೇವನೆಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದು ತದ್ವಿವಾಹಾರ್ಥವಾಗಿ ರಾಜಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ತೋರಿದಾಗ ಅವನಾರನ್ನೂ ವರಿಸದೆ, ಬಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಉದ್ಯಾನವನದ ಮಾವಿನ ಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕುಸುಮಾವಳಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಾವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿ ಪುತ್ರನಾದ ಮೇಧಾವಳನೊಡನೆ ಪವನಂಜಯವೆಂಬ ಅಶ್ವವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೊರಟು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಕಮುನಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಪದ್ಮಪು

1. ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಬರೆದಿರಬಹುದು.

ರದರಸು ವಜ್ರಜಂಘನ ವೈರಿಯಾದ ಸಿಂಹಬಲನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ವಜ್ರಜಂಘನಿಂದ ಕುಸುಮಾವಳಿಯಿರುವ ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಕಾವತೀ ವಿಷಯದ ಚಕ್ರವಾಳಪುರದ ಬಳಿಯ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆ ದೇಶದ ರಾಜನಾದ ಚಂದ್ರಧ್ವಜನ ಮಗಳೇ ಕುಸುಮಾವಳಿ. ಆಕೆ ಕಂದರ್ಪದೇವನ ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಗೊಂಡು ವಿರಹಾರ್ತಿಯಾಗಿರಲು ಅವಳ ಸಖಿ ಕಳಭಾಷಿಣಿ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀದೇವಿಯ ಆಲಯಕ್ಕೆ ಕುಸುಮಾವಳಿಯ ಅಭೀಷ್ಟಿಸಿದ್ವಿಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಕಂಡು ಚಿತ್ರಪಟದಲ್ಲಿಯವನು ಈತನೇ ಎಂದರಿತು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಕುಸುಮಾವಳಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವನೊಡನೆ ಹೇಳಿ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಆತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಕಂದರ್ಪದೇವನು ಮೇಧಾವಳನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಕುಸುಮಾವಳಿಯೊಡನೆ ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ತನ್ನೂರಿಗೆ ಹೊರಟು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಸಿಂಹವು ಅರ್ಭಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಕುದುರೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಕುಸುಮಾವಳಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬೇಡರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿ ಕಪಿಲಖುಷಿಯನ್ನು ಮರೆಹೊಗಳಲು ಋಷಿ ಅವಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತದ್ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅತ್ತ ಕಂದರ್ಪದೇವನು ಸಿಂಹವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಕಪಿಲಖುಷ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಋಷಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮರಳಿ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ ಸೇರಿದನು. ಕುಸುಮಾವಳಿಯ ತಂದೆಯೂ ಕಂದರ್ಪನ ತಂದೆಯೂ ತಂತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅದೇ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಮಣಿಕುಂಡಲನು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟನು. 1

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವಿಶ್ವನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ :—

ಇದು ಕಮನಕುಧರೇಂದ್ರನಂದನಾಲೋಲತೋಚನಚಕೋರೀಸುಖಪ್ರದ ಪರಮಾಂಗಿಕಾಂತಿನಂತಾನಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾವಿಭವಶೋಭಾಯಮಾನ ಶ್ರೀವಿಶ್ವನಾಥಚರಣನಖಮಯೂಖೋತು ಫುಲ್ಲಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಶೀಖರಕಂದರ್ಪದೇವಪ್ರಭಾವಪ್ರಕಂ ಸೋಲ್ಲಸಿತ ಕುಸುಮಾವಳೀಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳೆ.

ಈತನ ಬಂಧವು ಪ್ರಾಥವಾಗಿಯೂ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿಯೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

1. ಇದೇ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ 15 ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕಥೆ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಸೂರಾಸ್ತ್ರ.

ಮಿಸುಗುವ ಕಾಂಚನಾಚಲದ ಕಾಂತಿಕಳಾಪಮನೈದೆ ಪೀರ್ದು ತ |
 ನೈ ಸಕದ ತೇಜದುಗ್ರತೆಯಿನಾತಪವಾತಪನೀಯದೀಧಿತಿ ||
 ಪ್ರಸರವನಚ್ಚಿಸಲ' ನೆಹೆಯದಿಂತು ಮಗುಟ್ಟಿ ದುದೆಂಬಿನಂ ವಿರಾ |
 ಜಿಸಿದುದು ಪೊಂಬಿಸಲ' ಪದೆಹಿನಿಂದಸರಪ್ರಹರಾರ್ಥಕಾಲದೊಳ' ||

ಪ್ರಭಾತಮಾರುತ.

ಪನಿಪುಲ್ಲಂಬುಕಣಂಗಳಂ ಕೆದಲುತುಂ ಕೋಕಂಗಳೊಳ' ರಾಗಮಂ |
 ನನೆವೊಯ್ದುಣ್ಣಿ ಸುತುಂ ಪತತ್ರಿಗಳೊಳಿಪೂತೂಂಕಡಂ ನೂಂಕುತುಂ ||
 ವನಜಕೋಯ್ಯುನಲರ್ಕೆಯಂ ಸಮನಿಸುತ್ತೋರಂತೆ ಮೆಯ್ಯೆರ್ಚಿ ತ |
 ಣ್ಣನೆ ತೀಡಿತ್ತೆ ನನುಂ ಪ್ರಭಾತಸಮಯಪ್ರೋದ್ಯೋತಶೀತಾನಿಲಂ ||

ಕಬ್ಬು.

ಮಿಡಿಯಲೋಡಂ ಸುರಿವುದು ರಸ | ಮೆಡೆಯುಡುಗದೆನಿಪ್ಪ ನುಡಿಗೆ ಕಡುಕಿನಿಸಿ
 ದವೋಲ' ||
 ಗುಡುಗುಡಿಸಿ ಗಂಟುಗಂಟುಗ | ಳೆಡೆಯಿಂ ರಸಮುಣ್ಣು ವಿಕ್ಷುನಾಟಗಳನೆಗುಂ ||

ಎಳೆಯ ಹುಲ್ಲು.

ಧರದೊಳ' ಶಕ್ರನನೊಕ್ಕು ಲಿಕ್ಕಿ ನೆಹೆ ಕಪ್ಪಂಗೊಡೆ ಪೀಯೂಪಮಂ |
 ಭರದಿ:ದೀಂಟುವಲಂಪಿನಿಂ ಗರುಡನಂತಶ್ಶು ದ್ಧಿಯಂ ವೂಡಲೆಂ ||
 ದಿರದುದಾ ರಿಸಿದೊಂದು ಪಿತ್ತ ರಸವೆತ್ತಂ ತಟ್ಟಿ ವೋಲ' ಪಚ್ಚನಾ |
 ಗಿ ರಸಾವೇಪ್ಪಿ ತಮುಪ್ಪಿ ಮಾತ್ರದಳವ್ವೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ವಿಭ್ರಾಜೆಕುಂ ||

ಕತ್ತಲೆ.

ಅಡಿಯಿಡಲುರ್ವಿಯಿಲ್ಲ ತಳರಲ' ನೆಹೆ ನಾಲ್ದೆಪೆಯಿಲ್ಲ ಕಾಣ್ಕೆಯ |
 ಪೊಂಡ ನಯನಕ್ಕು ದಿಲ್ಲ ತನುವಿದ್ಧಪುದಿಲ್ಲಿ ನುತುಂ ಕರಾಗ್ರದಿಂ ||
 ತಡವರಿಸುತ್ತೆ ವಿಸ್ಮಯದೆ ಭೂಜನನಿಂತಿರುತಿರ್ದು ದಿದ್ಧವೋಲ' |
 ಮಿಡುಕದೆ ಸುಮ್ಮನಿರ್ಪಿನಮಗುರ್ವಿಸಿ ಪರ್ಬಿತು ಮರ್ಬು ಲೋಕಮಂ ||
 ತಿಮಿರನೋಮಾಬ್ಬಿಯೊಳ' ತೊಟ್ಟನೆ ಮುಳುಗಿದುದೋ ದುಸ್ತರೋದನಸ್ತ
 ವಾಕ |
 ದರಮದೊಳ' ಕೇಳಲ್ಪುದೋ ಕಜ್ಜಳಬಹಳರಜೋರಾಶಿಯೊಳ' ಬಿ

ಬ್ಬಿದೋ ಧ್ವಾಂ ||

ತಮಹಾಕೂಪೋದರಸ್ಥಾನದೊಳಿಳೆ ದಲಿದೇಂ ನಟ್ಟಿ ತೋ ನಿಶ್ಚಯಂ ಲೋ |
 ಕವಿದೆಂಬಂತುರ್ಬಿ ಪರ್ಬಿತ್ತ ತಿನಿಬಿಡತರಾಪೂರಘೋರಾಂಧಕಾರಂ ||

ಚಂದ್ರಿಕೆ.

ತಳತಃಸುವ ತನಿವೈದಂ | ಗಳ ಬಳಗಮುಖಿನ್ನ ಮಾಗೆ ಪರ್ಬಿದಗುರ್ಬಿಂ ||
ಪೊಳವಮೃತಂ ತೀವಿದ ನಿ | ಮೃಳಹಮುಕಿರಣಾತ್ಮಭಾಂಡಮೆನಿಸಿತಜಾಂಡಂ ||

ಮಾಗಿ.

ಹಗಲಿರುಳ್ಳುಳ್ಳ ಭೇದಂ ನೆಟ್ಟಗೆ ಕೆಟ್ಟರೆ ಭುವನಗರ್ಭಕುಹರಂ ತಾನಾ ||
ವಗಮಿಡಿದಡೆನಿದ ತುಂತುರಹಗವಮಿದೆನಿಸಿದುದು ಬಿಡದ ಬಡಹದ ಕೋರ್ಬಿಂ ||
ಪಟಿದಾಗಳ ಪನಿಪುಲ್ಲ ಬಿಂದುಗಳ ತಂದಲ ರೋವರೋಮಂಗಳೆಂ |
ನೆಪೆ ಸಾರುತ್ತಿರೆ ಜಾನುವುಧ್ಯಗತಮೂರ್ಧಭ್ರಾಂತಮಾಗಂತು ಪ ||
ಲ್ಪತೆಗುಟ್ಟುತ್ತ ಮೆ ವಾನರಾಳೆ ನಡುಗುತ್ತಿ ದೃಢತ್ವ ಶಾಖಾಗ್ರದೊಳ |
ಸತೆಗೆಯ್ದಂದದೆ ಮುಂಬಗಲ್ವರಮದತ್ತಂ ಪೋಗದಾಮಾಗಿಯೊಳ ||

ಪ್ರಭಾತ.

ಬದವಿದ ತೂಂಕಡೋಸರಿಸೆ ಕಣ್ಣೆ ಪ್ರದೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿಟ್ಟೆ ಒಂಕೆಯಂ |
ಬಿದಿರ್ದು ನಿಮಿರ್ಚಿ ಗೋಣ್ಣುಣ್ಣಿ ದರಚ್ಚೈಲನಂ ಕಮನೀಯಚಂಚುವಿಂ ||
ಕರ್ದುಕಿ ಕುಲಾಯದಿಂದೆ ಪೂಜಮುಟ್ಟು ವಿಹಂಗಮಸಂಗಮಂ ಮಹೀ |
ಜಡ ಬಹುಶಾಖಿಯೊಳ ಚಿಲಿಮಿಲಿಧ್ಯನಿಗೆಯ್ದುದು ಸುಪ್ರಭಾತದೊಳ ||
ಎಣಕೆಗಳೊಳ ಪೊದಬ್ಬ ಪನಿಪುಲ್ಲ ಪಯಃಕಣಮಂ ಬಿದಿರ್ಚಿ ಕ |
ಣ್ಣೆ ಪ್ರದೀದಿಗೋಂಬಿಸೊಳ ತೊಡೆದು ಚಂಚುವನಂಟ ನಿಮಿರ್ಚಿ ನೀವಿ ನು ||
ಣ್ಣಿಗಳನೊವೊದಲ ಚಿಲಿಮಿಲಿಧ್ಯನಿಗೆಯ್ದು ವಿಹಂಗಮಂಗಳ |
ಱ್ಕುಗುಟ್ಟುಕಂ ಕೊಳಲ್ಕಿರದೆ ಪಾಟಿದುವೆಣ್ಣೆನಗಂ ಪ್ರಭಾತದೊಳ ||

ಚಕೋರ.

ಅರಮುಗಿದಕ್ಷಿಗಳ ತೆಪೆದ ಚಂಚುವುಟಂ ನಸುಸೋಂಕಿ ನೀಳ್ಳೆ ಕಂ |
ಧರಮಿರದಿರ್ಕಲಂಗಳೊಳೆಲವ್ಯ ಸತತ್ರಪುಟಂ ಸಡಿಲ್ವ ಮೆಯ್ ||
ನರಲತೆವೆತ್ತು ಬಿರ್ಚಿದ ನವಿರ ಪರಂಜಿನಲೀಂಟುತಿರ್ದುದು |
ಬ್ಬುರಿಸಿದ ಚಂದ್ರಿಕಾರಸಮನಂಚಿತಪಾರುಚಕೋರಸಂಚಯಂ ||

ಎಮ್ಮೆ.

ನಲವಿಂದಂ ಮೇದು ಮೆಲ್ವುಳ್ಳುಳ್ಳನೊದವಿ ಕಡಲ್ವಾಯ್ವುಪಾರಾಂಬುವಂ ತ |
ಮೊತ್ತಲವಿಂ ಪೊಕ್ಕೀಂಟೆ ಮೆಯ್ಯಿಂದಿಟಿದು ಪುದಿದರಚ್ಚೈನ್ನೆ ನಲ ಕೊರ್ಬಿ ಪಾ
ಲ್ಕೆ ||
ಚ್ಚೆಲ ಬಿಣ್ಣಿಂ ಪಾಯ್ದು ಮೆಲ್ಕೊತ್ತು ತುಮಿಳೆಯ ಪೊನಲೈಯ್ದೆ ರೋಮಂಥ
ಫೇನಾ |
ವಲಿ ಗಂಗಾಶ್ರೀಯ ಸೊಂಪಂ ಕುಡುತಿರೆ ಮಹಿಷೀವೃಂದಮಿದೃಢತ್ವ ದತ್ತಂ ||

ಗರ್ಭಿಣಿಯ ವರ್ಣನೆ.

ರಗಣಮನೆ ಪೋಲ್ತು ಪಿರಿದುಂ | ಸೋಗಯಿಪ ದೇವಿಯ ತದೀಯತನುಮಧ್ಯೆ
ಮದಾ ||

ಜಗಣಮನೆ ಪೋಲ್ತು ಪಿರಿದುಂ | ಸೋಗಯಿಸಿದುದು ಗರ್ಭದರ್ಭಕನ ಕೊಂಬು
ಗೆಯಿಂ ||

ಕಂದರ್ಪದೇವನ ಹುಬ್ಬು.

ಮನುಗಳ ದೊರೆ ಚರಿತದೊಳಿ | ತನೆನುತ್ತಿ ಕೆರ್ಯ್ಗೆಂ ವಿರಿಂಚಿಯ ಬರೆದೇ ||
ಬನೆಯೆರಡುಲೆಕ್ಕಮನೆ ನೃಪ | ಮನೋಭವಭ್ರೂಲತಾಯುಗಂ ಸೋಗಯಿ
ಸುಗುಂ |

ಕವಿಯು ಪೋಷಕನಂದ ಚಿಕ್ಕರಾಜಚಮೂಪನ ಸ್ತುತಿ.

ಸುಜನವ್ರಜಪಾಲನದಿಂ | ನಿಜಮಹಿಮೆಯೊಳೆಕವಾಕ್ಯದಿಂದಾಕೃತಿಯಿಂ ||
ದಜನಜನಜನಜನೆನಿಪಂ | ಭುಜಬಳಪವಮಾನಸೂನು ಚಿಕ್ಕ ಚಮೂಪಂ ||

ಕೇಶಿಯಣ್ಣ. ಸು. 1200.

ಈತನು ಸಿಂಹಪ್ರಾಯೋಪಗಮನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಪಾರ್ಶ್ವ
ನು (1205) ತನ್ನ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣದೊಳಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಸ್ತವಾವಸರದ
ಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ:—

ಅಂಹಮನಪಹರಿಸುವ ಗುಣ | ಸಂಹತಿಯಂ ತಳೆದ ಕೇಶಿಯಣ್ಣಂ ಬುಧಬೃಂ ||

ದಂ ಹೋಗಚೆ ಸುಕೃತಸಿಂಹಂ | ಸಿಂಹಪ್ರಾಯೋಪಗಮನಮಂ ವಿರಚಿಸಿದಂ ||

ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿಯದು; ಇವನ ಗ್ರಂಥವೂ
ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ವಾಸುದೇವ. ಸು. 1200.

ಈತನನ್ನು ಪಾರ್ಶ್ವನು (1205) ತನ್ನ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣದೊಳಗೆ
ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಸ್ತವಾವಸರದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಶ್ರುತಿನೂತ್ನಾ ಫೋರ್ತಾದನ | ಚತುರತೆಯುಂ ವಿವಿಧಕೀರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮೀಕತೆಯುಂ |

ಕ್ಷಿತಿತಳದೊಳೆ ಕಾವ್ಯಕಳಾ | ಚತುರ್ಮುಖಂಗೆನವ ವಾಸುದೇವಂಗೆರಿದೇ ||

‘ಕಾವ್ಯಕಳಾಚತುರ್ಮುಖಂ’ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು
ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.
ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ (ಸು. 1700) ವಿರಚಿಸಿರುವ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಾಸು
ದೇವಕವಿ ಸ್ತುತನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಇವನೇ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಸ್ವಯಂಭುರುದ್ರ. ಸು. 120

ಸ್ವಯಂಭುರುದ್ರರ 12,000 ವೆಚನ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ಇರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1585) ಬಸವನು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ (1168) ಒಬ್ಬ ರುದ್ರಮುನಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಬಂದನಿಬರತಿಗೋಪ್ಯದಿಂದಿರುತೆ ರುದ್ರಮುನಿ |

ತಂದೆ ತನ್ನಯ ಶಿಷ್ಯಮುಕ್ತಿಮುನಿಯೊಡನೆ ನೀ |

ನಿಂದ್ಯದೆ ಸಕಲದೇಶಂಗಳಂ ಚರಿಸುತಂ ದುಷ್ಯಪರವಾದಿಗಳನು ||

ಕೊಂದು ಕರಣರ ಪೊರವುದೆಂದುಸುರಿ ಕಳುಹಲಾ |

ನಂದದಿಂದಬಿಳದೇಶಂಗಳಂ ಚರಿಸಿ ತಾಂ |

ನಿಂದು ಸಿರಿಗಿರಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ಸಕಲಸದ್ಭಕ್ತರಂ ಪಾಲಿಸುವನು || 1

ಈ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದವನು ಈತನೇಯೋ ಎನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತ. 1205.

ಈತನು ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಜೈನಕವಿ ; ಇವನ ತಂದೆ ಲೋಕಣನಾಯಕ, ತಾಯಿ ಕಾಮಿಯಕ್ಕ ; ಅಗ್ರಜ ನಾಗಣ ; ಗುರು "ಶ್ರೀ ಕುಮುದೇಂದುನಿರ್ಮಲಯಶಪ್ರಸರಂ ವಾಸುಪೂಜ್ಯಂ."

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು— "ಶಕವರ್ಷಂ ಚತುರಬ್ಧಿಚಂದ್ರಶಶಿಸಂಖ್ಯಂ ಚಿತ್ರಭಾನು" ವಿನಲ್ಲಿ, ಶಕ 1144 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1222 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಲಿಖ್ವಾನ್ವಯಕಾರ್ತವೀರ್ಯನವಿಳೋರ್ವೀಭಾಗಮಂ ಭೋಗಿಸಂ" "ಶ್ರೀಕಾರ್ತವೀರ್ಯಸೃಪಲಾ ಕ್ಷೀಕವಿ...ವನೇಯಃ || ನೀಕಶಿರೋಮಣಿ ನೆಗಲ್ದಿಂ | ಲೋಕಪ್ರಿಯ ಚಾತಕೀರ್ತಿ ಕವಿಕುಳತಿಳಕಂ ||" ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೌಂದತ್ತಿಯ ರಟ್ಟರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯರಾಜನಲ್ಲಿ (1202—1220) ಈತನು ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಈ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ ಮಗನು ಲಕ್ಷ್ಮಣೋರ್ವಪನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು 1229 ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ರಾಯಲ್ ಏಷ್ಯಾಟಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ ಬಾಂಬೆ ಬ್ರಾಂಚ್ ಜರ್ನಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ಶಾಸನವನ್ನು¹ ಪಾರ್ಶ್ವನೆಂಬ ಕವಿ ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ—

1. 5ನೆಯ ಕಾಂಡ, 9ನೆಯ ಸಂಧಿ, 37ನೆಯ ಪದ್ಯ.

2. Vol. X, No. 29. p. 220.

ಲಳಿತಪದಾರ್ಥಾಲಾಕೃತಿ | ಗಣನೋಸರ್ವ ರಸಂಗಳಿಂದೆ ಬುಧರೋಳು ಪುಳಕಾ ||
ವಳಿಸಸ್ಯವೋಗೆಯೆ ಕವಿಕುಳ | ತಿಳಕಂ ಶಾಸನಮನೋಲ್ಪ ಪೇಲ್ಪಂ ಪಂಶ್ಯಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ 1127 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1205 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೂಂಡಿನುಂಡಲದ ವೇಣುಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಟ್ಟಾಸ್ವಯ ರಾಜರಾದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಸಹೋದರರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಯೂ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನು ಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶುಭಚಂದ್ರಭಟ್ಟಾರಕರಿಗೆ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಕವಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶಾಸನವೂ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಮತ್ತು ಕವಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವ ಕವಿಕುಳತಿಳಕ ಎಂಬ ಬಿರುದೇ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈತನೇ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು 1205 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರಬೇಕು.

ಈತನಿಗೆ ಸುಕವಿಜನಮನೋಹರ್ಷಸಸ್ಯಪ್ರವರ್ಷಂ, ವಿಬುಧಜನಮನಃಪದ್ಮಿ ನೀಪದ್ಮವಿತ್ರಂ, ಕವಿಕುಳತಿಳಕಂ, ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನು—

ಪಂಪನ ನುಣ್ಪುವೆತ್ತ ನುಡಿ ಪೊನ್ನನ ಬಿನ್ನಣವೋಚಿ ರನ್ನನೊ |
ಳ್ಳಂ ಪುದಿದಿದರ್ ಲಕ್ಷಣವಿಚಕ್ಷಣತೋನ್ನತಿ ಕಣ್ಣ ಮೈಯನಿಂ ||
ಪಂ ಪುದಿದಿದರ್ ಗೌರವಗುಣಂ ಗುಣವರ್ಮನ ದೇಸವೆತ್ತ ಮಾ |
ತೇಂ ಪರಿಕಿಪ್ಪೊಡೀಕೃತಿಯೊಳುಂಟನೆ ಪೇಲ್ಪುದು ಪೇಲಿಲೊಲ್ಪವಂ ||

ಎಂಬೀ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಧನಂಜಯ, ಭೂಪಾಲದೇವ, ಅಚಣ್ಣ, ಅಗ್ಗಳ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ಬೊಪ್ಪಣಪಂಡಿತ, ಸಿಂಹ ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನ ಕರ್ತೃವಾದ ಕೇಶಿಯಣ್ಣ, ಸ್ತನಶತಕ ಕರ್ತೃವಾದ ಕವಿಕಾಮ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಬಾಳಚಂದ್ರ, ವಾಸುದೇವ— ಈ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಇದ್ದಾನೆ :—

ಘನಶಬ್ದಾಡಂಬರೋತ್ಪತ್ತಿಯಿನಖಿಲರಸೋತ್ಪಾದನಪ್ರಾಧಿಯಿಂ ನ |
ಜ್ಞನಚೇತಶ್ಚಾತಕಾಸ್ವಾದಿತವಚನಸುಧಾಬಿಂದುಸಂದೋಹದಿಂ ಭೂ ||
ವಿನುತಕ್ರೀಕೀರ್ತಿವಲ್ಲಿ ಜನನವಿಭವದಿಂ ದಿಟ್ಟಿಸಲ್ ನೆಟ್ಟಿನಿಂತೀ |
ತನೆ ಸಂಪಚ್ಚಾರುವೇಘಂ ಸುಕವಿಜನಮನೋಹರ್ಷಸಸ್ಯಪ್ರವರ್ಷಂ ||
ಪ್ರಕಟಪ್ರಜ್ಞೋದಯವ್ಯಾಪೃತವಿಪುಳಪದಾರ್ಥತ್ವದಿಂ ದುಪ್ಪಹೃತ್ಪಾ |
ಶಿಕದ್ಯಕ್ಸಂಪಾದಿತಾಂಧತ್ವದಿನಮಳತೆಯಿಂ ಲೋಕದೀಪಪ್ರರೂಪಾ ||

'ಧಿಕವಿಖ್ಯಾತತ್ಯದೀತಂ ಬಗೆಯೆ ಜಗದೊಳಾನಂದಮಂ ಭವ್ಯಚಕ್ರಾ |
ಹೃಕುಳಕ್ಕೊ ಲ್ಲೀನ ಪೆಪಿಂ ವಿಬುಧಜನಮನಃಪದ್ಮಿನೀಪದ್ಮಮಿತ್ರಂ ||
ಘನಚಂದನರಸರುಚಿರಂ | ಸುನಿರ್ಮಲಂ ಶೀತಲಂ ಜಗನ್ಮಂಗಳಮು ||
ಖ್ಯನಕೇಪಸುಜನಮುಖಮಂ | ಡನನೆನಿಸುವ ವಿಭವದಿಂದೆ ಕವಿಕುಳತಿಳಕಂ ||
ಎಂಬನುಪಮನಿಜಗುಣನಾ | ಮಂ ಬುಧನಿಕರಕ್ಕೆ ರತ್ನ ಕಂಠಕೆಯವೊಲೊ ||
ಪ್ಪಂಚಿತ್ತಿರೆ ಕೀರ್ತಿಸುಧಾ | ಬಿಂಬೋದಯದಿಂದೆ ಬೆಳಗಿದಂ ಕುಲಗಿರಿಯಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ:-

ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣ.

ಇದು 23 ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನ ಚರಿತವು; ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 16 ಅಶ್ವಾಸ ಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:-

ಸತ್ಕೀರ್ತಿಪ್ರಮದಾವಶೀಕರಣಮಂತ್ರಂ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತಂ ಮನಃ |
ಕುತ್ಕೀಲಪ್ರಭವಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮತಿನಿರ್ದುಷ್ಪಂ ಪರೀಕ್ಷಾಕ್ಷಮಂ ||
ಮತ್ಕಾನ್ಯಂ ಗುಣರತ್ನೋಭಿ ಸರಸಂ ಸಾರಂ ಸುವರ್ಣಂ ಪ್ರಿಯಂ |
ಹೃತ್ಕರ್ಣಾಭರಣಂ ಸಮಸ್ತಬುಧಭೃಂದಕ್ಕೆ ಪ್ಪುದೇನೋಪ್ಸದೇ ||
ಜಡಮತಿ ಭೇದಿಸಲ್ ನೆಹೆಯದಂತಿರೆ ರೀತಿ ಬೆಡಂಗೆನೆಯ್ದೆ ನೂ |
ಮೃಡಿಸಿ ವಿಚಿತ್ರಭಿತ್ತಿಯುಳವಟ್ಟೆರೆ ಜಾತಿ ನಿನರ್ಗೋಭಯಂ ||
ಗೆಡೆಗೊಳೆ ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತವಿನಿರ್ಮಿತಕಾವ್ಯವೊಲೆಲ್ ಜಿನಾಲಯಂ |
ಪಡೆಫು ವಿನೇಯಸಂಪದಮನೇಂ ಪೆಸರ್ವೆತ್ತುಡೊ ವಿಶ್ವಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ, ಸಿದ್ಧರು ವೊದ ಲಾಗೊಂಡು ವಿರಣಂದಿಯವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ¹ ತರುವಾಯ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

1. ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಕೇವಲಿಗಳು, ಅತಿಯಕೇವಲಿಗಳು, ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳು, ಗಣಧರರು, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಟಿಗಣಧರರು, ಗಣಿಗಳು, ಉಮಾಸ್ವಾತಿ, ಜಟಾಚಾರ್ಯ, ಕುಂದಕುಂದಾಚಾರ್ಯ, ನೃಪಾಲ ಸಭಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಕುತ್ಸವಾದಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಸಮಂತಭದ್ರ, ಪರಮೇಷ್ಟಿ ಸ್ತವನಮಾಡಿದ ಕವಿ ಪರಮೇಷ್ಟಿ, ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕಚೈನೇಂದ್ರತತ್ಪಾರ್ಥವ್ಯಾತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಅಕಳಂಕ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಗಣಿತಾನ್ವಿತುಯಾದಿಯಿಸಿದ ವೀರಾಚಾರ್ಯ, ವೀರಸೇನ, ಜನಸೇನ, ಆತ್ಮಾನುಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಗುಣಭದ್ರ, ವಾದೀಶ್ವರನೋಮದೇವಮುನಿ, ಕಾವ್ಯತ್ರಯತರ್ಕತ್ರಯದ ವಾದಿರಾಜ, ಯಾ ವಂತಿಗಣಿತಧಾಸ್ಯರಪಾವನಮುನಿಚಂದ್ರ, ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾದ ಪುತಕೀರ್ತಿ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟಾರಕ, ವಾಸುಪೂಜ್ಯ, ಇವನ ತಿಷ್ಠ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಜಾವಳಿಗೆಯಮುನಿಚಂದ್ರ, ಮಗ ವೀರಣಂದಿ, ನೇಮಿಚಂದ್ರಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ, ಬಲಾತ್ಕಾರಗಣಾಗ್ರಗಣ್ಯ ಉದಯಚಂದ್ರಮುನಿ, ನೇಮಿಚಂದ್ರಭಟ್ಟಾರಕತಿಷ್ಠ ಭೂನಾಥಪೂಜ್ಯಪಾಸುಪೂಜ್ಯಮುನಿ, ಅಪ್ಪೋಪವಾಸಿ ರಾಮಚಂದ್ರಮುನಿ, ನಾನಾನ್ಯ ಪೂಜ್ಯತ್ರೀನಂದಿಯೋಗಿ, ಶುಭಚಂದ್ರ, ಕುಮುದಚಂದ್ರ, ಕಮಳಸೇನ, ಮಾಧವೇಂದ್ರ, ಶುಭ ಚಂದ್ರತಿಷ್ಠ ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ನಂದಿಯೋಗಿತಿಷ್ಠ ತರ್ಕವಿದ್ಯಾನಂದಪ್ರಭು, ಭಾವಸೇನ, ಕುಮುದಚಂದ್ರನ ಮಗ ವೀರಣಂದಿ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ವಿದಿತವಿಬುಧಲೋಕನಾಯಕಾಭಿಪೂಜ್ಯವಾಸುಪೂಜ್ಯಜಿನಮುನಿಪು
ಸಾದಾಸಾದಿತನಿರ್ಮಳಧರ್ಮವಿನುತವಿನೇ ಯಜನವನಜವನವಿಳಸಿತಕವಿಕುಳತಿಳ
ಕಪ್ರಣೂತಸಾರ್ವನಾಥಪ್ರಣೀತಮಸ್ವ ಪಾರ್ವನಾಥಚರಿತದೋಳ'.

ಈತನು, 'ಒಗಂಟುವೆ ಲ್ವಿಕವಿಯುಂ ಕವಿಯೇ' ಎಂಬ ತನ್ನಭಿಪ್ರಾಯಾನು
ಸಾರವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಲಲಿತವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಭಟ್ಟಾಕ
ಳಂಕನು (1604) ತನ್ನ ಶಬ್ದಸುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಬೇಸಗೆ.

ಬಡಲಂ ಚಂಡಾಂಶುಚಂಡದ್ಯುತಿ ಕಿಡಿವಿಡುತುಂ ಕಿರ್ಚಿನಂತಜೈ ತಾಂ ಫೀ |
ಳಿಡುತುಂ ಕಾಡಾನೆ ನೀರಂ ಮುಚುಗೆ ಮಡುವಿನೊಳ' ಕಾರ್ಯ ಕರ್ಚೊನ್ನ
[ಬಿಟ್ಟಂ ||

ಬಿಡೆ ತಂದಂದಟ್ಟಿ ದಂತಾಗಳೆ ಜಳವನಿತುಂ ಬತ್ತಿ ದತ್ತಂದೊಡೇನು |
ಗ್ಗಡಮಾಯೋ ಧಾತ್ರಿ ನಿರ್ಜೀವನಮೆನಿಸುವಿನಂ ಗ್ರೀಷ್ಮಮತ್ಯಂತಭೀಷ್ಮಂ ||

ಕತ್ತಲೆ.

ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಾಸ್ತವ | ನಿರ್ಣಯಮಕಳಂಕಸುಜನವರ್ತನಮಿನಿತುಂ |
ದುರ್ಣಯನೈಪರಾಜ್ಯದೊಳವ | ಕರ್ಣಿತಮಸ್ಪಂತೆ ತಮದೊಳಾದತ್ತಾಗಳ' ||

ಮಕೆಗಾಲ.

ಪರಿಕೊಂಡತ್ತು ಕಲಂಕುತುಂ ಕುಱುವಮಂ ಪೂಬ್ಬತ್ತು ತೀರಕ್ಕೆ ತಾಂ |
ಸರಿಯಾದತ್ತೆ ರಡುಂ ತಟಂಗಳನೆ ಮಿಣಿತ್ತಂಬಿಗರ್ ನಾವೆಯಂ ||

ಭರದಿಂದಿಕ್ಕದ ಮಾತ್ಸೈಯ್ಯಾಯ್ ನದಿಯೆಂದೆಂಬನ್ನೆಗಂ ಧಾತ್ರಿ ಭೋ |
ಗರ್ಗರಿದತ್ತಂ ಕಪೆದತ್ತು ಕಾರ ಮಜೆ ಜಂಯುವಾರುತಪ್ರೇರಿತಂ ||

ಜಡಪೈದಯರನಾಶ್ರಯಿಸಿ | ದೊಡೆ ಮೂಲೋಚ್ಚಿತ್ತಿ ಯಪ್ಪುದೆಂಬಿನೆಗೆಮೆರ ||
ಛಡಿವಿಡಿಬಿರ್ದ ಮರಂಗಳ | ನಡಿಗಡಬಿದುವಿರದೆ ಪರಿವ ಪೂರದೆ ನದಿಗಳ' ||

ವಸತ.

ಲತಿಕಾಲಕ್ಷೀವಿಳಾಸಂ ಮಳಯಪವನವಿನ್ಯಾಸಮಬ್ಜಪ್ರಹಾಸಂ |
ಚತುರಾಶ್ವಾಸಂ ಸಮುತ್ಪಾದಿತವಿರಹಿಜನತ್ರಾಸಮರ್ಕಪ್ರತಾಪಾ ||
ಪ್ರತಿಮವ್ಯಾಸಂ ಕಶಾಂಕದ್ಯುತಿವಿಭವವಿಭಾಸಂ ವರಸ್ತ್ರೀವಿಳಾಸಂ |
ಕ್ಷಿತಿಗತ್ಯಾನಂದಮಂ ಸಂದಿಸಿತು ಸುರಭಿಮಾಸಂ ಸ್ಮರಶ್ರೀನಿವಾಸಂ ||

ಲಲನಾಲಾವಣ್ಯವಾರಾಶಿಯೊಳೆ ಗುರುಕುಚಂ ಪೊನ್ನೆ ಬೀಟ್ಟುಂಡು ಶುಂಭ |
 ತ್ಥಲಿತಾವ್ರಂ ಕೂವಕಂಬಂ ವಿಚಕಿಳಮಸೆಳಂ (?) ಚಂದ್ರವುಂ ಕೂವಕಂಬ||
 ಕ್ಕಳಿಸರ್ಪಂ ಕಂತು ಸಾಂಯಾತ್ರೀಕನೆನಿಸೆ ಮನೋವೇಗದಿಂ ದಕ್ಷಿಣಾಶಾ |
 ನಿಳಸಂಪಚ್ಚೋದಿತಂ ಬಂದುದು ಸುಖಭರಿತಂ ಬೈತ್ರವುಂ ಪೋಲ್ತು ಚೈತ್ರಂ||

ಮಾವಿನ ಮರ.

ಸೋನೆ ತನಗಿಂಬುವೆತ್ತ ಮದಧಾರೆ ಕವಲ್ತೆಳಗೊಂಬೆ ಕೊಂಬು ಮೆ |
 ಲ್ಲನೆ ತೊನೆದಾಡುತಿರ್ಪ ಸೆಳೆಗೊಂಬು ಕರಂ ತೆಳೆರಗ್ರಪಲ್ಲವಂ ||
 ಧ್ವಿನಿ ಮಧುಪವ್ಯನಂ ಕುಸುಮಮಂಜರಿ ರಂಜಿಸುತಿರ್ಪ ಕುಂಭಮೆಂ |
 ಬನವಿದೆ ಬಂದು ಕೊಂದಪುದು ಕಾಮಿಗಳಂ ಸಹಕಾರಕುಂಜರಂ ||
 ಚಿಗುರ್ಗಲನೊರ್ಮೆ ಕರ್ಚಿ ತೆಳೆದೊಂಗೆಲನೊರ್ಮೆ ಕರ್ಡುಂಕಿ ಕೋಕಿಳಂ |
 ಮುಗುಳ್ಳೆಳನೊರ್ಮೆ ಜಕ್ಕುಲಿಸಿ ಪೂಗಳನೊರ್ಮೆದಲೀಂಟ ಪಟ್ಟದಂ ||
 ಬಗೆಗೊಳೆ ಬಂದ ಮಾವುಗಳ ಕಾಯ್ಗಳನೊರ್ಮೆ ತುಡುಂಕಿ ತುಂಡದಿಂ |
 ಸೋಗಯಿಪ ಪಣ್ಣನೊರ್ಮೆ ಸವಿದೇಂ ಸುಕಮಂ ಶುಕನೊಲ್ದು ತಾಳ್ದಿತೋ ||

ಬೇಡಿತಿ.

ಬೆಳತಿಗೆಣ್ಣು ಬೆಳ್ಳಿನೊಳೆ ಕಾಮುದಿಯಿಂ ಪುದಿದಿರ್ಪ ಸಸ್ಮಿತೋ |
 ತ್ವಳಿನಿಯನುಟ್ಟು ಪಲ್ಲವನಿಕಾಯದೆ ಪಲ್ಲವಭೃತ್ತ ಮಾಳಕೋ ||
 ಮಳಲತೆಯಂ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಪೆರ್ವೊಲೆ ಪೊಂಗೆಡನಂತಿರೊಪ್ಪೆ ಪ |
 ಜ್ವಳಿಸುವ ನೀಳದಿಂ ಸಮೆದ ಪುತ್ತಳಿಯಂತೆ ಪುಂದಿಯೊಪ್ಪಿದಳೆ' ||

ಭಕ್ತಿಯಗಳು.

ನಿಳ್ವುಂ ಬೆಳ್ಳುಂ ತಳ್ವುಂ | ತಳ್ಳೊಯ್ದಿರೆ ಸುಗ್ಗಿಯಜ್ಜೆವೆಳ್ಳಿಂಗಳನೀ ||
 ಗಳ್ಳೊರೆಯತ್ತಿ ದರಂಬಂ | ತೊಳ್ಳುಂ ಗೆಡೆಗೊಂಡು ಸೋಗಯಿಸುವ ಮಂಡಗೆ
 [ಯಂ ||
 ಪೊಂಗಿರ್ಪಂಗಳರವೋಳಿಗೆ | ಯಂ ಗರಗರನಪ್ಪ ತುಪ್ಪವುಂ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ||
 ಪಿಂಗದೆ ಹೂರಣವೆನಿಸಿವು | ನಂನೋಳಿಪುವನಮ್ಮ ತಪೂರಮಂ ಹೂರಿಗೆಯಂ ||
 ಪ್ರಣುತಹಿಮವರಸುರಭಿಧಾ | ರಿಣಿಯಂ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಪ್ರಿಯಾತುಳಸುಖಕಾ||
 ರಿಣಿಯಂ ಪೊಸತೆನಿಸುವ ಶಿಖ | ರಿಣಿಯಂ ರಸರಸಿಕಜನಮನೋಹಾರಿಣಿಯಂ ||
 ಲಡ್ಡುಗೆಯನಿನಿದನಿಪ ಬಿಡು | ಲಡ್ಡುಗೆಯಂ ತುಪ್ಪದಲ್ಲೆ ತೇಂಕುವ ಕಂಪು ||
 ಕ್ಕೆಡ್ಡಲಿಗೆಗಳಂ ಬೇಗಂ | ಖಡ್ಡಿ ಸಿದರ' ಜಾಣರೆಂಬಿನಂ ಬಾಣಸಿಗಂ' ||

ರಾಜನೀತಿ.

ನಯವಿದನಂ ಸಾಮದಿನಪ | ನಯನಂ ದಂಡದೊಳೆ ಗೆಲ್ವುದೆಂತನೆ ಕಟ್ಟುಕ್ ||
 ತ್ರಯದಿಂದಲ್ಲದೆ ಮಧುರ | ಪ್ರಯೋಗದಿಂ ಕಫಮನಾವನುಪಕಮಯಿಸುವೊ ||

ಜನಿಯಿಸಿದ ಶೋಭಮನುಲೇ | ಪನದಿಂ ಪೋಗದೊಡೆ ಕಸ್ತ್ರಕರ್ಮವನೆಸಪಂ ||
 ತನುನೆಯಕೊಳಗಾಗದನಂ | ಮೊನೆಯೊಳ ದಂಡಿಪುದು ನಯಪರಾಕ್ರಮ
 ಯುಕ್ತಂ ||

ಇವನ ಶಾಸನದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ ಕೀರ್ತಿ.

ಮೇರು ನಭಸ್ಥಳಂ ಜಳಧಿ ಮೃತ್ಪ್ರತಿಯುನ್ನತಿಸನ್ಮಹತ್ಯಗಂ |
 ಭೀರಗುಣಕ್ಕೆ ಮಚ್ಚರಿಪುವೆಂದಮರಾದ್ರಿಯನಿಕ್ಕಿ ಮೆಟ್ಟಿಯಾ ||
 ನೀರದಮಾರ್ಗಮಂ ಪುದಿದು ವಾರಿಧಿಯಂ ಮಿಗೆ ದಾಂಟೆ ಕೀರ್ತಿಯಾ |
 ಶಾರಮಣಿಗೆ ಬಣ್ಣಿಪುದು ಪೆಂಪಿನಲಂಪನೆ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನಾ ||

ಕಲ್ಯಾಣ್ಯ. 1206.

ಈತನು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ 23 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬರೆದನೆಂದೂ ಇವನು ಲಕ್ಷ್ಮರಸರ ಮಗನೆಂದೂ ಹುಲ್ಲೂರ ಸೇನಪೀಠವನೆಂದೂ ಆ ಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗ ದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ವಿರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ 1206 ರಲ್ಲಿ ಬರೆ ದುದು.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ಶ್ರಿವದ್ಭಾಳೇಂದುರುಚಿ | ಸ್ತೋಮಾಲಂಕೃತಕಿರೀಟನಭವಿಧ್ಯಂಸಂ ||
 ಕಾವ್ಯಂತಕನಗಜಾತಾ | ಪ್ರೇಮಂ ನಮಗೀಗೆ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಮನೆಂದುಂ ||

ಹೊನುಗುಂದದ ವೃತ್ತಿ.

ತಿಲಕತವಾಲತಾಲವಳುಳಂ ಸಹಕಾರಮಶೋಕಕಚಂಪಕಂ |
 ಕುಳಿವ ಸರೋಜಪಂಡಮಲದೊಪ್ಪುವ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಧವೀಲತಾ ||
 ವೆ? ತನಿಗೊಬ್ಬದಿಷ್ಟುವನಮೊಯ್ಯನೆ ತೀಡುವ ಮಂದವಾಯು ಕ |
 ಷೋಳಿಸುವುವೆತ್ತನೋಡೆ ಹೊನುಗುಂದದ ವೃತ್ತಿ ಯತೀವರಮೃದಿಂ ||

ಜನ್ಮ. 1209.

ಈತನು ಯಶೋಧರಚರಿತ, ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ಮರತಂತ್ರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಇವನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಮೋ ಹಾನುಭವಮುಕುರ (ಸು. 1500) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಮರತಂ ತ್ರವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ, ಕಮ್ಮಿವಂಶದವನು, ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ಹೋಯ್ಸಳನಾರಸಿಂಹನಲ್ಲಿ (1138—117) ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿಯೂ ಸಮನೋಬಾಣ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಶಂಕರನು 1; ತಾಯಿ ಗಂಗಾದೇವಿ; ಈತನು ಆಷಾಢಕೃಷ್ಣ ತ್ರಯೋದಶೀ ರೇವತೀನಕ್ಷತ್ರ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಈತನ ಪತ್ನಿ “ರಾಯದಂಡಾಧಿನಾಥಕೃತಾಂತಂ ಪೆಸರ್ವೆತ್ತ ಚಾಕಣನಪತ್ಯಂ ರೇಚಯಂ ಪೆತ್ತ ಪುತ್ರಿ” ಲಕುವಾದೇವಿ. ಈತನ ಗುರು ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ಮಾಧವಚಂದ್ರಶಿಷ್ಯನಾದ ಗಂಡವಿಮುಕ್ತರಾಮಚಂದ್ರದೇವಮುನಿ. ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ (1138—1150) ನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿಯೂ ಅಭಿನವಶರ್ವವರ್ಮನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಎಂಜನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ಇವನಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವನ್ನು ಬರೆದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ಈತನ ಸೋದರಿಯ ಗಂಡನು. ಶಬ್ದಮಂದಪರ್ಣವನ್ನು ಬರೆದ ಕೇಶಿರಾಜನು (ಸು. 1260) ಇವನ ಸೋದರಸಳಿಯನು. ಈ ಕವಿ,

ನರಸಿಂಹನ ಚೋಳಕುಲೋ | ದ್ಧರಣನ ಸರ್ವಜ್ಞ ಭೂಪನೋಲಗದೋಳ' ನಿಂ ||
 ದಿರೆ ದಂಡಾಧೀಶಂ ಕು | ಕೈರೆ ಮಂತ್ರಿ ತೊಡಂಕೆ ಕವಿ ಜನಾರ್ದನದೇವಂ ||

ನಾಡ್ವಿಭುಜನಾರ್ದನದೇವಂ—ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ ರಾಜನ ಆ ಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ದಂಡಾಧೀಶಮಂತ್ರಿಪದವಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಪಡೆದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ಗಂಡರಾದಿತ್ಯನ ಪೊಳಲಲ್ಲಿ ಅನಂತನಾಥನ ಬಸದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆಯೂ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಪಾಶ್ವರ್ಜಿನೇಶ್ವರನ ಬಸದಿಯ ದ್ವಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. “ತಾನಿತ್ತ ಕೆಯ್ಯಲ್ಲದೊಡ್ಡಿದ ಕೆಯ್ಯಲ್ಲದ ಪೊಪ್ಪು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಬಹಳ ಉಪಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನರನು ಹೊನ್ನನಿಗೂ ತೈಲಪನು ರನ್ನನಿಗೂ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ತನಗೂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಕನ್ನರನಾದರದಿಂ ಕುಡೆ | ಹೊನ್ನಂ ಮನವೊಸದೆ ತೈಲಪಂ ಕುಡೆ ರನ್ನಂ ||
 ವನ್ನಿಸಿ ಬಲ್ಲಾಳಂ ಕುಡೆ | ಜನ್ನಂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವನರಂ ತಳಿದಂ ||

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ರನ್ನನಿಗೂ ಹೊನ್ನನಿಗೂ ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

---

1. 135 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.
 2. ಜನನಾಳಂ ಜಗದೇಕನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗವ | ಮೃಗನಿಧಾನೀಂತನ ಶರ್ಮವರ್ಮನೆ ಗಡಂ ಜನ್ನಂಗುಪಾಧ್ಯಾಯನಿಂ || ಪು ನ್ಯಸಿಂಹಕ್ರತಿಪಾಲನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾರಿಂಬ ಸೂಕ್ತಿನವೀನೋಜ್ಜ್ವಲಬಾಣನಪ್ಪ ಸುಮನೋಬಾಣಂ ಕವಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೊಳೆ ||
 3. ಕಲಕಲದುರ್ಗ

ರನ್ನಂ ವೈಯಾಕರಣಂ | ಜನ್ನಂ ಮೇಣ' ಕವಿಗಳೊಳಗೆ ವೈಯಾಕರಣಂ ||
ಪೊನ್ನನಸಹಾಯಕವಿ ಮೇಣ' | ಜನ್ನಿಗನಸಹಾಯಸುಕವಿ ಕವಿಚಕ್ರಿಗಳೊಳ' ||

ಈತನು ತನ್ನ ಯಶೋಧರಚರಿತವನ್ನು ವಿರಬಲ್ಲಾಳನ (1172—1219) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲವರ್ಷದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಶಕ 1131 ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ 1209 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ 1 ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ವಿರಬಲ್ಲಾಳನ ಮಗ ವಿರನರಸಿಂಹನ (1220—1235) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 1152 ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ 1230 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ 2 ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನು ಶಕ 1113 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1191 ರಲ್ಲಿ—ಸುಟ್ಟಿದ ಜಿನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣದ 179 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನೂ ಶಕ 1119 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1197 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ತರೀಕೆರೆಯ 45 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನೂ ಬರೆದುಬಾಗಿ ಆ ಶಾಸನಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ “ಜನ್ನಯ್ಯನ ಕವಿತೆ” “ಉದ್ದಂಡಕವಿಭಾಳನೇತ್ರಂ ಸುಕವಿಜನಮಿತ್ರಂ ಜನ್ನಯ್ಯನ ಕವಿತೆ” ಎಂಬೀ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಈತನು 1191 ರಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿತ್ವವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಂದರೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಈತನ ಪ್ರಥಮಗ್ರಂಥವಾದ ಯಶೋಧರಚರಿತೆಯ ರಚನಾಕಾಲವನ್ನೇ ಈತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಕವಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನಾಕರ, ಕವಿಭಾಳಶೋಚನ, ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ, ವಿನೇಯಜನಮುಖತೀಲಕ, ರಾಜವಿದ್ಯತ್ಸಭಾಕಲಹಂಸ, ಕವಿವೃಂದ ರಕವಾಸವ, ಕವಿಕಲ್ಪಲತಾವಂದಾರ; ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳೂ; ಜನ್ನಮರಸ ಜನ್ನಯ್ಯ, ಜನ್ನಿಗ, ಜನಾರ್ಪನ, ಜಾನಕಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿ ಜಿನಪುರಾಣಕರ್ತೃಗಳಾದ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಎನಗನುಕೂಲಮುಕ್ತೆ ಗುಣವರ್ಮನ ಜಾಣ್ಣುಡಿ ಪ್ಲಂಪನಿಂಪು ಪೊ |
ನ್ನನ್ನಬಗೆ ನಾಗವರ್ಮನ ಬಹುಜ್ಞಾತೆ ರನ್ನನ ಕಾಂತಿ ನಾಗಚಂ ||
ದ್ರವನ ರಸಭಾವಮುಗ್ಗಳನ ವಕ್ರತ ನೇಮಿಯ ದೇನೆ ಪುಷ್ಪಬಾ |
ಣನ ಮೈದುಂಬಂಧವಿಾಕವಿಗಳೆತ್ತಿ ಜಿನೇಂದ್ರಪುರಾಣಕರ್ತೃಗಳ' ||

1. ಶ್ರೀಗಿರಿದುರ್ಗಮಲ್ಲನೃಪರಾಜ್ಯದ ವತ್ಸರಮುತ್ತರೋತ್ತರ | ಕ್ಯಾಗಿರೆ ಶುಕ್ಲದಾತ್ಸಯುಜ ಕೃಷ್ಣದ ಪಂಚಮಿ ಪೂರ್ಣತಾ || ರಾಗುರುವಾಗಿ ಭೂತಳಮಿಳೀಕೃತಿ ಪೆತ್ತುದು ಸುವ್ರತಿಸ್ತೆಯಂ | ಚಾಗದ ದಾನದಗ್ಗಲಿಕೆಯಂ ಪಡೆದಂ ಕವಿಭಾಳಲೀಚಕಂ ||
2. ಶಕಸಂವತ್ಸರಮಂದಂ ಸಾಸಿರಜನೂರೈವತ್ತೆರದ್ದಿಲ್ಲಿನಂ | ಎಕ್ಕತಾಬ್ಬಂ ಬರೆ ಜೈತ್ಸತುದ್ದದ ಶಮಾದೀವೇಜ್ಜನೊಳ ಪುಷ್ಪತಾ || ರಕದೊಳ ಮೂಡಿಸಿದಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನಂತಶ್ರೀಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಕ | ಮೈಕುಲಾಂಭೋರುಷಭಾನು ಜನ್ನಮರಸಂ ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನಾಕರಂ ||

ಈತನನ್ನು ಅಂಡಯ್ಯ (ಸು. 1235), ಕಮಲಭವ (ಸು. 1235), ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನ (1245), ಕುಮುಸೇಂದು (ಸು. 1250), ಮಧುರ (ಸು. 1386), ಮಂಗರಸ (ಸು.1509), ನಂಜುಂಡ (ಸು. 1510), ಜಾಹುಬಲಿ (ಸು. 1670) ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತನ್ನ ತಪುವಾಯ ಕೃತಿವೇ | ಐವನ್ನಂ ನೀನಲ್ಲದಿಲ್ಲವೆಂಧತಿಮುದದಿಂ ||
ವನ್ನಿಸಿ ಸಲಹುಗೆ ಸತ್ತವಿ | ಜನ್ನಂ ಜಾಣನೆಯಲಿತ್ತು ನುಡಿಗಳನನ್ನಂ ||
ಸರ್ವರ ಸಮ್ಮತನನಗಿದು | ಗರ್ವದ ಮಾತಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಲಾಕಿಕಕಲೆಯೋಳು ||
ಬೇರ್ವರಿದ ನೇಮಿಜನ್ನಮ | ರಿವರೆ ಕರ್ಣಾಟಕೃತಿಗೆ ಸೀಮಾವುರುಷರ ||

[ಮಧುರನ ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ]

ಬಲ್ಲಿದ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಗಳೆಲ್ಲರ ಗೆಲ್ಲು | ಬಲ್ಲಾಳಭೂಮಿಾಶ್ವರನಾ |
ನಿಲ್ಲದೆ ಮೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ಜನ್ನನ ಪದ | ಪಲ್ಲವಗಳಿಗೆಬಗುವೆನು ||

[ನಂಜುಂಡನ ಕುಮಾರರಾಮ ಕಥೆ

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರುರಿಯನ್ನಿ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಆನ್ಯಪನ ಸಭೆಯೊಳಖಿಳಕ | ಳಾನಿಪುಣರ ನಟ್ಟನಡುವೆ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತಿ ಗೆಲಲ |
ತಾನೆ ಚತುರ್ವಿಧಪಂಡಿತ | ನೇನೆಂಬುದೊ ಸುಕವಿಭಾಳಲೋಚನನಳವಂ ||
ನವನೈಯಾಕರಣಂ ತ | ಕವಿನೋದಂ ಭರತಸುರತಶಾಸ್ತ್ರವಿಳಾಸಂ ||
ಕವಿರಾಜಶೇಖರಂ ಯಾ | ದವರಾಜಚೈತ್ರನಖಿಳಬುಧಜನಮಿತ್ರಂ ||
ಚದುರ ನಿಧಿ ಚಲದ ನೆಲೆ ಚಾ | ಗದ ಸಾಗರಮಣ್ಮಿನಾಗರಂ ಪಂಪಿನ ಸಂ ||
ಪದನಾಯದಾಯುವಾರಂ | ಬುದೊ ಜನ್ನಂ ಕಮ್ಮೆಕುಲದ ತೊಡವಿನ ರನ್ನಂ ||
ಚಂದನಪಂಕಜೋಳ ಪರಿಮಳಂ ಮೆತ್ತೆವಂತಿರೆ ಬಂಧದೊಳ ರಸ |
ಸ್ಯಂದಿಗಳಾದ ಮಾತು ಮನಮಂ ಸಲೆ ಸೋಲಿಸೆ ಪೇಟ್ಟು ಲೋಕದೊಳ |
ಸಂದ ಜನಾರ್ದನಂ ಸುಕವಿವಲ್ಲಭನಾತನಮುಂದೆ ಗಣ್ಯರೇ |
ಚಂದದ ಬಿಳ್ಳಿಸಂಕಲೆಯೊಳಕ್ಕ ರಮಂ ಸೆತ್ತೆಗೆಯ್ವ ಕಕ್ಕ ಸರ |
ಪಳುಕಿನ ಕಪ್ಪುರವಳುಕಿನ | ಮಳಯಜದಿಂಗಡಲ ಪೊಳವ ಮುತ್ತಿನ ಬಿಟ್ಟಿಂ ||
ಗಳ ಸಿಂಗಿ ಸಂಗಿ ವಪುರವು | ಪಳಚನೆ ಕವಿಭಾಳನೇತ್ರನಿಡುವ ಪದಂಗಳ |
ಉಭಯಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ | ಸಭೆಯಂ ಪುಗಲಣ್ಣವಲೆ ಪದವಾಕ್ಯಾರ್ಥ |
ಪ್ರಭವಕಲಂಕವಲಂಕಾ | ರಭಾವರಸರೀತಿದೊಪನಾಭಾಸಂಗಳ |

* * * * *
* * * * * ನವಸುಪ್ರಯೋಗತಃ ||

ತ್ವರತೆಗೆ ಬೇಡೆ ಪಂಡಿತರನಟ್ಟುಣೆ ಕೇಳದ ನೋಡದಾನೆವ |
 ಟ್ಪರದನಶಾಯನಲೆ ಸಕಳಾನ್ವಯದೊಳ ಕವಿಭಾಳಲೋಚನಂ |
 ಪರಮಶ್ರೀಜಿನಪಾದಪಲ್ಲವನಿತಾಂತಂ ನಿರ್ಮಳಂ ಜೈನಮಂ |
 ದಿರನಿವರ್ಣಣಧನಂ ವಿನೇಯನಿಧಿ ಗಂಗಾನಂದನಂ ಶಾಚಿ ಶಂ ||
 ಕರಪುತ್ರಂ ಕವಿ ಕಮ್ಮಿವಂಶನಧಿಕಜ್ಞಂ ಕಾಶ್ಯಪಂ ಮಾನವೋ |
 ತ್ವರನೆಂದೇನೊಗತ್ತೆಂ ಕವೀಂವ್ರಪಂಪದ್ಭಿಳಾಕ್ಷನಂ ಜನ್ನನಂ ||
 ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ :-

ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ.

ಇದು ವರ್ಣಕಪ್ರಬಂಧವು; ಇದರಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಭಾಗವೇ ಇಲ್ಲ; ಸುಮಾರು ಎಂಟುಹತ್ತು ವೃತ್ತಗಳು ಹೊರತು ಉಳಿದುವೆಲ್ಲಾ ಕಂದಪದ್ಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು 4 ಅವತಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಕಂದ ವೃತ್ತ ಸಹ 311 ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ—ವಾರಿದತ್ತನೆಂಬ ರಾಜನು ಮಾರಿಗೆ ಬಲಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಕುಲೀನರಾದ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಪೂರ್ವ ಕಥೆಯಿಂದ ಪುಷ್ಕಿಂಸಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿ ಅವನು ತಪಂಬಟ್ಟನು—ಎಂಬ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಈ ಕವಿಯು ಕೌಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇತರಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಒರೆದಿದ್ದರೆಂಬಂತವು ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ :-

ಕ್ಷಿತಿಯೊಳ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂ ಪಾ | ಕೃತದಿಂ ಕನ್ನಡದಿನಾದ್ಯರಾರೀಕೃತಿಯಂ ||
 ಕೃತಿನಾಡಿಧರವರ್ಗಳ ಸ | ನೃತಿ ಕೆಯು ಡುಗೆಮಗೆ ಸರಸಪದಪದ್ಧತಿಯೊಳ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ ರಚನಾವಸರವನ್ನೂ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನೂ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :-

ಶ್ರಾವಕಜನದುಪವಾಸಂ | ಜೀವದಯಾಷ್ಟವಿರಿಯೊಳಾಗಿ ಪಾರಣೆ ಕಿವಿಗ ||
 ಳ್ಗೀವಸ್ತು ಕಥನದಿಂದು | ಧ್ವಾವಿಸೆ ಕವಿಭಾಳಲೋಚನಂ ನಿರಚಿಸಿದಂ ||
 ಇತಿಹಾಸಮೆಂಬ ವಿಮಳಾ | ಮೃತವಾರ್ಧಿಯೊಳೊಗೆದ ಕಲ್ಪಕುಜದಂತೆ ರನಂ ||
 ನ್ವಿತಮಾದೀಕೃತಿ ಋಧಸಂ | ತತಿಗಜ್ಜಯಸುಖಮನೀವೃದೊಂದೊಡ್ಡೆಯೇ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ 20 ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಮುನಿಸುವ್ರತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ, ವಿರಸೇನ, ಚಿನ್ನಸೇನ, ಸಿಂಹನಂದಿ, ಕೊಂಡಕುಂದ, ಸಪಂತಭದ್ರ, ಗುಣಭದ್ರ, ಪ್ರಾಚ್ಯಪಾದ ಎಂಬವರುಗಳನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ—ಹುಲಿ ಪಾಯೆ ಗುರುಗಳ ' ಸಳ ಹೊಯ್ ' ಎಂದು ಕುಂಚದ ಸೆಳೆಯಂ ಕೊಡಲು ಹುಲಿಯನಟ್ಟಲು ಹೊಯ್ಸಳನಾದನು. ಅವನ ಮಗ ವಿನಯಾದಿತ್ಯ; ಆತನ

ಪುತ್ರ ಎರೆಯುಂಗೆ; ಅವನ ಸುತ ಬಿಟ್ಟದೇವ; ಆತನ ಮಗ ನರಸಿಂಹ; ಅವನ ಪುತ್ರ (ವೀರಬಲ್ಲಾಳ—ಎಂದು ಹೊಯ್ಸಳರಾಜರ ಪಂಪೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು 1172—1219) ತನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ—ಅಸಹಾಯಶೂರನ ಭುಜಕ್ಕೆ ಜಯಂ ಸಮಸಲ್ಲೆ— ಎಂದು ವಿರಬಲ್ಲಾಳನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವತಾರಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿವೇ—

ಇದು ಪರಮಜಿನಸಮಯಕುಮುದಿನೀಕರಚ್ಚಂದ್ರಚೈತ್ರಚಂದ್ರಮಸದಮ
 ಕರಾಮಚಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರಪದಭಕ್ತಂ ಜಾನಕಿ ಮಾಡಿದ ಯಶೋಧರಚರಿತದೊ
 [೪].

ಈತನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈತನನ್ನು ಮಧುರನು 'ಕರ್ಣಾಟಕವಿತ್ತೆಗೆ ನೀ ಮಾಪುರುಷಂ' ಎಂದು ಹೊಗಳಿರುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈತನ ಪದ್ಯಗಳು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಓಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ. —

ವಾರಿಯ ಗುಡಿ.

ಶಿಶಿರಮನೆ ಬಿಡಿದು ಪರಕೆಗೆ | ಬಸಂತನಲವೋರದ ಮಾವಿನಡಿಮಂಚಿಕೆಯೊಳೆ ||
 ಕುಸುರಿದಡೆದಡಗಿನಂತೆವೊ | ಲೆಸೆದುವು ತದ್ವನದೊಳೆನವ ಮುತ್ತದ ಮುಗು
 ಳ್ಳೆ ||

ತಾಳುಗೆಯನುರ್ಚಿ ನೆತ್ತಿಯ | ಗಾಳಂ ಗಗನದೊಳೆಬಿಲ್ವ ವಾರಿಯ ಬೀರರೆ ||
 ಪಾಳೆಯೊಳೆನದರ ಪಾಪದ | ಜೋಳದ ಬೆಳಸಿಗೆ ಬೆಚ್ಚುಗಟ್ಟದ ತೆಲರಿ ||

ದನದನೆಗೆ ನರಶಿರಂ ತ | ತ್ತಿಸಿ ಮೆಪೆದುವು ಮದಿಲೊಳೆಬಿಟ್ಟಿ ಪೇರಡಗಿನ ಪೆ ||
 ಬಿಸನದೆ ಪೊಣಗಣ ಜೀವ | ಪ್ರಸರಮುಮಂ ಪಲವು ಮುಖದಿನವಲೋಕಿವಿ
 [ವೋಲೆ ||

ವಾರಿ ಮಲಯಾನಿಲಂ ನವ | ನೀರಜವನಮೆಂಬ ಕೆಂಡಮೊಳೆ ದಂಡನಮ ||
 ಸ್ಕಾರಂ ಬಂದಪನಿತ್ತವ | ಧಾರಿಪುದೆಂಬಂತಿರುಲಿದುವರಗಿಳಿ ಬನದೊಳೆ ||

ವಸಂತಂ.

ಬಾಳಲಗುಡಿ ಬಿಕರತಿ ಬಾ| ಯ್ಕೀಳಿಕೆ ಮಾಂದಳೆರೆ ಕೆಂಪುದೀವಿಗೆಯೆನೆ ಭೂ||
 ಪಾಳಂ ಬರೆ ಕೋಧಿಪ ವನ | ಪಾಳನವೋಲೆ ಮುಂದೆ ಬಂದುದಂದು ವಸಂತಂ||
 ಪೊಂಬಾಳೆ ಚಾಮರಂ ಚಂ | ದ್ರಂ ಬೆಳ್ಳೊಡೆ ಕೇಳಿಶಿಖರಿ ಸಿಂಹಾಸನಮಾ ||
 ಯ್ತೆಂಬಿನೆಗೆಮಂಗಳಂ ಮಾ | ವೆಂಬ ಕುವಾರಂಗೆ ಪಟ್ಟಮಂ ಕಟ್ಟಿಸಿದೊ ||

ಉಪ್ಪರಿಗೆ.

ಕಾರುಳೋಳಮೆಳವಿಸಿಲಂ | ಪೂರಂಬಲಿಯಿಪುವು ಬೀದಿಯೊಳ' ನಿಜರುಚಿಯಿಂ ||
• ಹೀರೆಯ ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣದ | ನೇರಾಣಿಯ ಕುಸುರಿವೆಸದ ನೆಲೆಮಾಡಂಗಳ' ||
ಅರಮನೆ.

ಪರಿಮಳದ ತೂಂಬನೆತ್ತಿದ | ನರಲಂಬಂ ಜನಮನೋವನಕ್ಕೆ ನೆ ಕಾಳಾ ||
ಗುರುಧೂಮಲತಿಕೆ ಜಾಳಾಂ | ದರದಿಂದೊಗೆದುದು ಕಪೋತಪಕ್ಷ್ಯಚ್ಚುರಿತಂ ||
ನಮಿಲು.

ನವರತ್ನದ ಪಂಜರದೊಳ' | ದಿವಿಜಶರಾಸನದ ಮುಟಿಯನಿರಿಸಿದವೋಲ' ಸು ||
ತ್ತುವ ನೋಗೆಯ ಸುತ್ತಿನೊಳಾ | ಡುವ ಕೇಕಿಯ ಭಂಗಿ ಲೋಕಮಂ ನೋ
[ಲಿಸುಗುಂ ||

ವೀರಬಲ್ಲಾಳಸ್ತುತಿ.

ಪರನೈ ಪರ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ | ಕುರುಳಾಕರ್ಪಣದ ನೀಳ್ತೋಳ' ಮೆಪೆವುವು ಪೇ ||
ರುರದೊಳ' ನೆಲಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ | ಕರಣಿಗೆ ಬಾಳಿಸಿದ ರನ್ನದಮಳ್ಳಂಬದವೋಲ' ||
ನಿನಗೆ ಶುಭಮೆಂದ ವಂದಿಯ | ಮನೆಯಂಗಳೊಡೊಳಗೆ ಪಣ್ಣು ಪರ್ವದ ಮಂ
[ದಾ ||
ರನಮೇರುಪಾರಿಜಾತದ | ಬನದೊಳ' ಸಿರಿ ಮೆಪೆವುದಲ್ತೆ ವನಕೇಳಿಗಳಂ || 1
ಬಳೆಗೋಡುದು ಕೀರ್ತಿ ದಿಶಾ | ಕಳಭಂಗಳ ನಿಗೆ ವಂಗಳೊಳ' ರಿಪುಕಾಂತಾ ||
ವಳಿಯನೆ ಭವತ್ಪ್ರಾಪಂ | ಬಳೆಗಳೆಯಿಸೆ ತಾನದರ್ಕೆ ಮಚ್ಚು ರಿಸುವವೋಲ' ||

ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣ.

ಇದು 14 ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಅನಂತನಾಥನ ಚರಿತವು; 14 ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ "ಆರುಹನ ಮೂರ್ತಿಯಂತಿರೆ ನಿರಾಭರಣಂ ವೆಪೆಯಲ್ತೆ ಪೇಲ್ದಿಪೆಂ ಚರಿತಪುರಾಣಮಂ" ಎಂಬ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ದೋರಸಮುದ್ರದ ಶಾಂತೀಶ್ವರನ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅನಂತನಾಥನ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸಪ್ತತಿಯನ್ನೂ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರನ್ನೂ ಜೈನಶಾಸನವನ್ನೂ ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಗೃಹ್ಯಸಿಂಧಿನಿಂದ ಸ್ವಗುರುವಾದ ಗಂಡವಿಮುಕ್ತರಾಮೇಕಂದ್ರ ದೇವಮುನಿಯ ವರೆಗೆ 2 ಘಂವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ-ವಾದೇವಿ

1. ಈ ಪದ್ಯವು ಸೂಕ್ತ ಸುಧಾರಣವದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ. 2. ಗೃಹ್ಯಸಿಂಧಿ, ಕೊಂಡಕುಂಡಂ ಒಟಾಸಿಂಹನಂದಿ, ಭೂತಲಿ, ಶ್ವಸ್ತದಂತ, ಚನಸೇನ, ವೀರಸೇನ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಗುಣಭದ್ರ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಅಕಳಂಕ, ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ಇಂದ್ರನಂದಿ, ಗುಣಚಂದ್ರ, ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ಕನಕಚಂದ್ರ ಮೂಢವಚಂದ್ರರು, ಮೂಢವಚಂದ್ರತಪ್ಪು ತನ್ನ ಗುರು ಗಂಡವಿಮುಕ್ತಶಿಖಾಮಣಿ ರಾಮಾಚಂದ್ರದೇವಮುನೀಂದ್ರ.

ಯ ಗುರುಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯರೊಳಗೆ—ಜಾವಳಿಗೆಯ ಮುನಿಚಂದ್ರ, ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಕುಲಭೂಷಣ; ಸಕಲಚಂದ್ರ, ಇವನ ಮಗ ವಾಧವಚಂದ್ರ, ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಬಾಲ ಚಂದ್ರಕವಿಕಂದರ್ಪ—ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ “ನರ ಸಿಂಹಂ ಸ್ಥಿರರಾಜ್ಯೋದ್ಭವಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದೆ ಸುಖಮಿರ್ಕೆ” ಎಂದು ಈ ಗ್ರಂಥರಚನಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವೀರನರಸಿಂಹನನ್ನು (1220—1235) ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ಪರಮಜಿನಸಮುವನವನಂತಸಂತಾನಾರಾಮರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಸಾದಾಸಾವಿತರತ್ವತ್ರಯಾಭರಣಕಿರಣಪ್ರನ್ನಾಂತಃಕರಣ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಬಿರುದಕ ವಿಭಾಳಲೋಚನ ಜನಾರ್ದನದೇವವಿರಚಿತಮಪ್ಪನಂತನಾಥಪುರಾಣದೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವಸಂತ.

ನನೆದೋಟಿತ್ತ ದಿರ್ಗಂತಿ ಮುಂತೆ ಪನೆಗಳೆ ತೋರ್ಪಂತೆ ತೆಂಗಾಳೆ ಕೆಂ |
 ಗೊನರೊಳೆ ದಟ್ಟಡಿಯಿಟ್ಟುದೊಳ್ಗೆ ಪೊದಟ್ಟಿತ್ತ ಬುದೊಳೆ ಕೋಕಿಳಂ ||
 ಕೊನರಂ ಕರ್ಚಿ ತೊದಳ್ಳೆ ರಂಗೆಡೆದುದೆತ್ತಂ ನಂದನಶ್ರೀಯ ನಂ |
 ದನನಾನಂದನನನ್ಯಜಂಗಣುಗನಾಯಿಂತಾವಸಂತಾಗಮಂ ||

ಜಿಳುದಿಂಗಳು.

ಬಳವೈರಿಯೆಂಬ ಸಾಧಕ | ನಿಳೆಯಂ ಪೊಸಮೂಸೆವಾಡಿ ಕೃತಿಮಂಡಲಮಂ ||
 ಗುಳಿಗೆಯಿಡೆ ತಿಮಿರಕಾಳಿಕೆ | ತಿಳಿದಂತಿರೆ ಜಳಕನಾಯ್ತು ಪೊಸವೆಳ್ಳಿಂಗಳೆ ||
 ಕುಸುಮಂ ಗಂಧಾನುಮೇಯಂ ಗಮನಕಮನಹಂಸಾಳೆ ಕಬ್ಬಾನುಮೇಯಂ |
 ರಸನಾಸ್ವಾದಾನುಮೇಯಂ ಮಧು ಮಲಯುರುಹಕ್ಷಾಮಕರ್ಪೂರಮುಕ್ತಾ ||
 ವಿಸರಂ ಸ್ವರ್ಕಾನುಮೇಯಂ ದಿಟಮೆನೆ ಘಟಿತಂಭಿತ್ತ ಬಿಳ್ಳಿಂಗಳಂ ತು |
 ಟ್ಟನೆ ಲೋಕಂ ಚಂದ್ರಕಾಂತೋಪಲದ ಮಯುಣದಿಂ ವಾಡಿದಂತಿದರ್ಪದಾಗಳೆ ||
 ಮುಗಿವ ಸರೋಜವಾಲೆಗಮರಲ್ಪಸಿತೋತ್ಪಲವಾಲೆಗಂ ಮನಂ |
 ತೆಗೆಬಗೆಯಾಗೆ ಸೈರಿಸದೆ ಪಟ್ಟದಸಂತತಿ ರಾಜಬಾಧೆಯಿಂ ||
 ಮುಗಿವ ನವಪ್ರಸಾದಫಲದಿಂದವಿವಾಪ್ತ ಜನಕ್ಕೆ ಕೂರ್ತ ಬಂ |
 ಧುಗಳೆಡೆಯಾಡುವ ತಿರೆಡೆಯಾಡಿದುವೆಂಬುರುಹಾಕರಂಗಳೊಳೆ ||

ಸಂಪಗೆ.

ನೊಡಗುರ್ಡಿಯೆಗೆಯಂ ಪಚ್ಚೆಯ | ಪಡಲಗೆಗಳೊಳೆಡಕಿಲಿಟ್ಟು ರತಿ ಪೊಯ್ಪು
 [ಪೊಲೇಂ |
 ಜಡಿಮದೊ ಸಂಪಗೆ ನನೆಯಿಂ | ಜಡಿಮದು ಮಧುಲಕ್ಷ್ಮಿ ತೊಟ್ಟು ಪೊಸಪೊಂ
 [ದೊಡವಂ ||

ಮಲ್ಲಿಗೆ.

ಮುಳಿದುಟಿದೋಪರಳ್ಳೆದ್ ಪುಗುಟ್ಟುರಿವಂತೆ ಕರಂ ಮುಗುಟ್ಟು ನಾ
 ಷೋಳಗುಸಡಿಲ್ವಿನಂ ಪೊರೆ ಸಡಿಲ್ದು ಕದಂಪು ಬೆಳರ್ತು ಬಾಡಿ ಪೂ ||
 ಟ್ಟುಳಿಸಿ ಬೆಳರ್ತು ಮುದ್ರಿಸಿದ ಬಾಯ್ಗಳಲರ' ಬಿರಿವಂತು ಕಂಪು ಕೆ |
 ಯ್ತೊಳ ಬಿರಿದತ್ತು ತುಂಬಿ ನೆಪೆವೆಲ್ಲಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಂತೆಯಂತೆವೋಲ್ ||

ಕೋಕಿಲೆ.

ಎಳಲತೆ ಪೆಕ್ಕಣಕ್ಕೆ ತೆಗೆರಂ ತೆಗೆದುಟ್ಟುಳದರ್ಕೆ ನಟ್ಟುವಂ |
 ಮಳಯಸವಿರಣಂ ಪನಸರಂಗಳೊಳಿಂತಿವೆ ಪಣ್ಣಿ ಬಂಧ ಮ ||
 ದ್ವಳ ಮಧುದೂತಿ ನಾಗಲತೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಳತಿ ಬನ್ನಿವೆಂದು ಸೂ |
 ಟ್ಟುಳನವೊಲೆತ್ತಲಂ ಕರೆಗುಮಾಬನದೊಳ' ಕಿಸುಗಣ್ಣಿ ಕೋಕಿಲಂ ||

ಸಿಂಹೀಪ್ರಸವ.

ಕಡೆವಾಯಂ ಬಿರ್ಚಿ ಜಿನ್ನಂ ಕುಸಿದು ನೆಗು ವಾಲಾಗ್ರಮಂ ಬೇನೆಯಿಂದೂ |
 ಇಡುತುಂ ಕೈಲಾಗ್ರದೊಳ' ಕುಕ್ಕು ಟಿಸಿ ಮುಱುಕದಿಂದೀಂಬ ಸಿಂಹೀಕಿಶೋರಂ ||
 ನಡುಸೂಲೊಳ' ಸಿಲ್ಕಿ ಕಣ್ಣಂ ತೆಪೆದಿಭಪತಿಯಂ ತಾಱಲೊಳ' ಕಂಡು ಕಾ
 [ಯ್ವಂ |
 ನಡುವಾಯ್ದಾ ತಾಯ್ಗೆ ದುಃಖಪ್ರಸವಸಮಯದೊಳ' ತಂದುದಂತೊಂದಲಂಪಂ ||

ಸೌಂದರ್ಯ.

ಅಲರಂಬಂ ಕೆಳಿಬಿಂಬದಿಂ ಸವೆದವೋಲ್ ಕೂರ್ಪಿಂಗಡರ್ಪದ ಕ |
 ಣ್ಮಲರ್ಗಳ' ದರ್ಪಣರತ್ನಮಂ ತಿರುಳ ಮಿಂಚಿಂದೊಪ್ಪವಿಟ್ಟಂತಿರು || [ನಿ |
 ಜ್ವಲಿಸಾಸ್ಯಂ ಪೊಸಮುತ್ತನಾಯ್ದಮರ್ದಿನೊಳ' ತೊಡ್ಪಂತೆ ನೇರ್ಪಟ್ಟ
 ಮೌಲದಂತಚ್ಚವಿ ಬೇಡಿರ್ಗೇ ವರವೀವಂತಾಯ್ತು ಮಾಕಾಂತೆಯಾ ||

ಕವಿತ್ವದ ಸಸ್ಯದಯಸಾಪೇಕ್ಷತೆ.

ಎನಿತನೊಱಲ್ಪು ಪೇಟ್ಟು ಕವಿಯೇವನದಂ ಭೆಸರಿಟ್ಟು ಮೆಚ್ಚೆ ಬ |
 ಲ್ಲನನಱಸಲ್ಕಿ ವೇಟ್ಟುದವನಂ ಜಗದೊಳ' ಪಡೆಯಲ್ಕಿ ಬಾರದಾ ||
 ತನ ಮುಖದಿಂದಮಲ್ಲದದು ಸಲ್ಲದು ಕಟ್ಟಿಯುಮೇನೊ ಮಾಲೆಗಾ |
 ಱನ ಪೊಸಬಾಸಿಗಂ ಮುಡಿವ ಭೋಗಿಗಳೆಲ್ಲದೆ ಬಾಡಿಪೊಗದೇ ||

ಈ ಸು ಬರೆದಿರುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ —

ಚಿನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ 179; 1191.

ಇದು ತಾಮ್ರಶಾಸನವು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಗಳನ ಶ್ರೀಕರಣಪ್ರಧಾನನಾದ
 ಮಾಚಿದೇವನು ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ವೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು
 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ: —

ವರಾಹಸ್ತುತಿ.

ಶ್ರೀವಘುವಿಗೆ ಹೀಲಿದಚೆಯಿರ್ಪವೊಲಿದುರ್ದು ಕೋಡೊರ್ಧ ಧಾ |
 ಶ್ರೀವಳಯಂ ಸಮುದ್ರಮದು ಝಲ್ಲರಿಯಿರ್ಪವೊಲಿದುರ್ದಾತ ದಂ ||
 ಪ್ಪ್ರವರಕೋಛ ತತ್ತಿಸಿದ ಮುತ್ತಿನ ಕಾವುವೊಲಿದುರ್ದಂತು ಸ |
 ದ್ಭಾವಮನಾಳ್ ಸೂಕರವರಂ ಪೊರೆಗೀಗಿರಿದುರ್ಗಮಲ್ಲನಂ ||

ಹೊಯ್ಸಳರ ಧ್ವಜ.

ಅಲಗಿಂ ಸಿಂಗಮನಿಜಿದನ | ಕಲಿತನಮಂ ನಗುವ ತೆಹದೆ ಮೆಪ್ಪೆವುದು ಸೆಳೆಯಿಂ ||
 ಪುಲಿವೊಯ್ದ ಕುಱುಪು ಪೊಯ್ಸಳ | ಕುಲತೀಲಕರ ಮತ್ತ ಗಜದ ಟೆಕೆಯದೊ
 [ಇೀಗಳ್ ||

ತರೀಕೆರೆ 45; 1197.

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ ಅಮಿತನು ತಾನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ
 ಮಾಡಿದ ಅಮೃತೇಶ್ವರ ದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ
 ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಹರಿಹರಸ್ತುತಿ.

ಸಿರಿಯಲರ್ಗಣ್ಣು ಬೆಳ್ಳೆಗಳಿಗಿನಿಂ ಪುದಿದಂಬುಜನಾಭನೀಶನಂ |
 ತಿರೆ ಗಿರಿಜಾಕಟಾಕ್ಷರೂಪಿಗಳ್ ಪುದಿದೀಶನುಮಬ್ಬನಾಭನಂ ||
 ತಿರೆ ಜನಸಂಸ್ತವಂ ತಮಗೆ ಪಲ್ಲಟಮಪ್ಪಿನಮೊಪ್ಪಿ ತೋಱುಮಾ |
 ಹರಿಹರದೇವರೂಲ್ಪಮಿತನಂ ಪರಿರಕ್ಷಿಸುತೀರ್ಕೆ ಸಂತತಂ ||

ಬ್ರಹ್ಮನು.

ಸಿರಿಯಂ ಕಾಸ್ತು ಭರತ್ನಮಂ ಹರಿಯನಂತಾಶಂಖಮಂ ಚಕ್ರವಂ |
 ಭರದಿಂ ಪೇಟಿ ಬಹಿತ್ರದಂತಿರೆನೆದಿರ್ದಂ ಕೀಪನಾಕ್ಷೀರಸಾ ||
 ಗರದೊಳ ದೇವನ ನಾಭಿಪದ್ಮದ ಮೃಣಾಳಂ ಕೂವಕಂಬಂಜೊಲ |
 ಚ್ಚರಿಯಾಗಿದುರ್ದು ಕರ್ಣಧಾರನವೊಲಿದುರ್ ಪುಟ್ಟ ಪದ್ಮೋದ್ಭವಂ ||

ಎರೆಯಂಗ.

ನೆಹವಿಂದಂ ಮೈರವ್ಯಂದಂ ಕವಿವುದುಮನಿತೊಂದಂ ರಣೋತ್ಸಾಹದಿಂದಂ |
 ತಹುದೊಟ್ಟಲ ಸೀಳ್ಳು ಮೆಟ್ಟಲ ಯಮಪುರಿಗರದಟ್ಟಲ ಚಲಂಮುಟ್ಟೆ ಕ
 [ಟ್ಟಲ ||
 ನೆಪೆದತ್ತಂ ಕೆಯ್ಯುವೊತ್ತಂ ವಸುಧೆಯೊಳಗೆ ಮತ್ತಂ ಜನಂಬೆತ್ತನಾಸಂ |
 ಧಪೆಯಂಗಂ ವೀರಗಂಗಂ ರಿಪುತಿಮಿರಪತಂಗಂ ಜಯಕ್ರೀಭುಜಂಗಂ ||

ವೀರಬಲ್ಲಾಳ.

ಆರಣೆಯೆಂಬಿನಳುಂಬದ | ಬೀರಮನೀಜಗಮನಾವಗಂ ಸುತ್ತಿದ ಮು ||
ನ್ನೀರೆಂಬುದು ಬಿರುದಿವ ಬೆ | ಇ್ಯಾರೆನಿಸಿದುದದಟರಾಯಕೋಳಾಹಳನಾ || 1

ಸೋಮರಾಜ. 1222.

ಇವನು ಶೃಂಗಾರಸಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದ್ಭಟ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

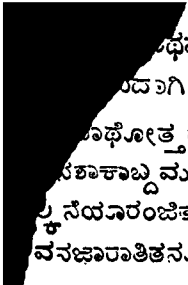
ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ರಾಜನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ; ಇವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಾಮ್ರಹನು ಚಂದ್ರವಂಶೋತ್ಪನ್ನನಾದ ತಿರುಮಲರಾಜನು. ಪಿತಾಮಹನು ರಾಯಣರಾಜನು, ತಂದೆ ಇಂದುಶೇಖರರಾಜನು. 2 ಈ ವಂಶದ ರಾಜರು ಎಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಪಶ್ಚಿಮತೀರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ವೀರಶೈವಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ಚೌಟರಾಜರಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲರಾಯ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕವಿ ಆ ವಂಶದ ದೊರೆಯಾಗಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಪರಮಜ್ಞಾನಿ ಸೋಮರಾಜ, ಪರವಾಣಿ ಸೋಮಭೂಮಿಾಶ್ವರ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಕವಿಯಿಲ್ಲಂ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಿಲ್ಲಂ ವಿಪುಳಬುಧನಮಿಲ್ಲಂ ಪ್ರಸದ್ಯಾಗ್ನಿಯಿಲ್ಲಂ |
ಶಿವಭಕ್ತಾನೀಕಪಾದಾಂಬುಜರಜವೆನಿಪುದ್ಯದ್ವಿಭೂತಿಪ್ರಸನ್ನೋ |
ತ್ಸವದಿಂದಂ ಪೇಶ್ವೆನಿಂತೀವಿಲಸಿತಕೃತಿಯಂ ಬಲ್ಲ ಪಾಂಗಿಂದ * * * ||
ಅಲ್ಲಮದಕ್ಕು ಮಂದೊರೆದು ಪೇಟ್ಟು ಸುಪಂಡಿತರಲ್ಲ ನಿಲ್ಲದಾಂ |
ಬಲ್ಲವೊಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನೊಲೈಯಿನೀಕಮನೀಯಕಾವ್ಯವಂ |
ಸಲ್ಲಲಿತಾರ್ಥದೊಳ್ಳು ನೆಗೆಟ್ಟೆರ್ಪವೊಲೊಲ್ಲು ಸಿದ್ಧಂ * * * ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಾಯಸದ ಲಿಂಗರಸನು ಬರೆಯಲು ತಾನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 3

1. ಈ ಸದ್ಯವು ಯಶೋಧರಚರಿತದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.
2. ಬಿಸಣಾರಾತಿಕುಲೋದ್ಭವಂ ತಿರುಮಲೋತ್ಪನ್ನೋದೇಧರಂ ತನ್ನರೇಂ |
ದ್ರಸುಪುತ್ರಂ ನುತರಾಯಣೋರ್ವಿಪತಿ ತದ್ರಾಜನ್ಯರಾಣ್ಣಂದನಂ ||
ವಸುಧೇಶೋತ್ತಮನಿಂನುಶೇಖರನ್ಯಪಂ ತದ್ಭಿಪಜಂ ಸೋಮನೊ |
ಲ್ಲು ಸಿದ್ಧೀಸತ್ಕೃತಿ ಸಜ್ಜನರ್ಥಮನುಕೃಂಟರ್ಪದೇಂ ಚೋದ್ಯಮೇ ||
3. ಎನ್ನೆದ್ದೆವಂದ ರಾಯಸದ ಲಿಂಗರಸಂ ಬರೆಯಲ್ ಸಮಂತುಟಾಂ | ಸನ್ನತರಂಭು
ಭಕ್ತರ ಪದಾಂಬುರುಹಂಗಳನೊಲ್ಲು ಪೊತ್ತು ನಿ || ಭಿನ್ನವಿಲಾಸಮುಂ ಪಡೆದು ನಿರ್ಮಿಸಿದೀಕೃತಿ * * * ||.

ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1144 ನೆಯ ಚಿತ್ರಭಾನುವಿನಲ್ಲಿ - ಎಂದರೆ 1222
ಯವಾಗಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :-

ಪ್ರಾಥೋತ್ತಮಸೋಮರಾಜನುಸಿದೀರ್ಶಕಾವ್ಯಂ ವಲಂ ಶಾಲಿವಾ |
ಸಶಾಕಾಬ್ದಮದಯ್ಯ ಸಾಸಿರದನೂಜಿಸಂದ ನಾಲ್ವತ್ತುನಾ ||
ಶ್ವನೆಯೂರಂಜಿತಚಿತ್ರಭಾನುವ ವರಾಸ್ವೀಜೋತ್ಸಿತೈಕಾದಶೀ |
ವನಜಾರಾತಿತನೂಜವಾಸರದೊಳಾದತ್ತಲ್ಲಮಂಗರ್ಪಿತಂ ||

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಾದ ಹರಿಶ್ಚರ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮ, ಕೆರೆಯ
ಪದ್ಮರಸ ಇವರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ :-

ಪ್ರಮಥಾನೀಕಕರ್ಥಾರ್ಣವೇಂದು ಹರಿದೇವಾಚಾರ್ಯನಂ ಧೈರ್ಯನಂ |
ಸಮುದಂಚದ್ವೈಷ್ಣವಸ್ತವಾಮರಮಹೀಜಾರಾಮನಂ ಸೋಮನಂ ||
ವಿಮಲಜ್ಞಾನಸುದೀಪಿಕಾಸ್ಪರಿತಚೇತಸ್ಸದ್ಮನಂ ಪದ್ಮನಂ |
ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಬಲಗೊಂಡು ಪೇಪೈನೊಸದಾನೀಕಾವ್ಯಮಂ ಸೇವ್ಯಮಂ ||

ತನ್ನ ಕವಿತೌಕಾರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :-

ಚಂದ್ರಮುರೀಚಿಯಂತೆ ತನಿವೂವಿನ ಪಣ್ಣಳ ತಂದಲಂತೆ ದೇ |
ವೇಂದ್ರಮಹೀಜದಂತೆ ಮಲಯಾನಿಲನಂತೆ ವಸಂತನಂತೆ ಸ ||
ದುಂದ್ರಸುಧಾಬ್ಧಿಯಂತೆ ನವಚಂಪಕಮಂಜರಿಯಂತೆ ಸೋಮರಾ |
ಜೇಂದ್ರನ ಕಲ್ಪದಿಂಪು ಬುಧರಂ ಬಗೆಗೊಳ್ಳುದಿಳಾತಳಾಗ್ರದೊಳೆ ||
ನಲ್ಲಳ ಬೀಟವಾತೊ ಶುಕಚಾರುನಿನಾದಮೊ ವಾಗ್ವ್ಯಧೂಟಿಕಾ |
ವಲ್ಲಕಿಯೊಪ್ಪುವಿಂಚರಮೊ ಚೈತ್ರಪಿಕಧ್ವನಿಯೋ ಸಮಂತು ಪೂ ||
ವಿಲ್ಲನ ಚಾಪಸಂಜನಿತಮೋಹನನಾದಮೊ ಸೋಮರಾಜಘೋ |
ವಲ್ಲಭನಿಂಪುವೆತ್ತ ವಚನಾವೃತಮೋ ವಿಬುಧಾನುರಾಗಮೋ ||
ಹಿಮರುಚಿಮಂಡಲಂ ನವಚಕೋರಿಗೆ ಚಾದಗೆಂಬುದಾಗಮಂ |
ವಿಮಲವಸಂತಸಂಪದವದನೈಭೃತಕ್ಕೆ ಸುಧಾಬ್ಧಿ ಹಂಸೆಗು ||
ದ್ವಮವೆಳದುಂಬಿಗೊಂದಿನಿತರೋಚಕಮೆಪ್ಪುದೆ ಸೋಮರಾಜಚಂ |
ದ್ರಮನ ವಚಸ್ಸುಧಾಲಹರಿ ಸಜ್ಜನಸಂತತಿಗೇನಸಹ್ಯಮೇ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ :-

ಶೃಂಗಾರಸಾರ.

ಇದು ಕುಮಾರಪಾಲ ಘರ್ಜರನ ಅಥವಾ ಉದ್ಭಟನ ಚರಿತ್ರೆಯಾದುದು
ದ ಇದಕ್ಕೆ ಉದ್ಭಟಕವ್ಯ ಎಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು. ಇದು 12 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾ
ಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :-

ವಿದ್ಯತಾಲಂಕಾರದಿಂದಂ ನವಯುವತಿಯವೊಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಥಾನ
 ವಿಧುಜ್ಯಂಭದ್ವಿಂಬದಂತುಜ್ವಲರಸಮಯದಿಂದಂ ಮನೋಜ್ಞ
 ದ್ವುಧರತ್ಯಾನಂದದಿಂದಂ ತ್ರಿದಶಕುಜದವೊಲೆ ಧಾತ್ರಿಯೊಳೆ ಶೋಭಿಸಿ
 ನ್ನಧುರಂಚಿತ್ತಿರ್ಪ ಕಾವ್ಯಂ ಸುಜನನಿಕರಸೇವ್ಯಂ ವಿಭಾವ್ಯಂ ಸುನವ್ಯಂ
 ಸರಸರ ಚೇತನೋತ್ಪಲಕೆ ಪೂರ್ಣಹಿಮಾನುಮುರೀಚಿಯಾಗಿ ಬ |
 ಲ್ಲರ ಕಿವಿಗಳ್ಗೆ ವಾಣಿಕದ ಮಂಜರಿಯಾಗಿ ಪಳಂಚದೋಡುವ ||
 ಕ್ಕರಿಗರೆ ಜಿಹ್ವೆಗಿಂಪಮರ್ದ ನೂತ್ನ ತರಾವ್ಯುತಧಾರೆಯಾಗಿ ಕೂ |
 ತೋರವೆನವಾರಸಾರಗುಣಬೃಂದಮನೀರುಚಿರಪ್ರಬಂಧಮಂ ||

ಚಂದ್ರವಂಶದ ದೊರೆಯಾದ ಉದ್ಭಟನು ಭಲ್ಲಕೀಪುರವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ದೇವಲಯುಷಿಯ ಯಜ್ಞಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಯಜ್ಞವಿಘ್ನಕಾರಿಯಾದ ನಿಘರ್ಜಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಸುಧರ್ಮನೆಂಬ ಚೋಳರಾಜನ ಸಾಂದರವತಿಯೆಂಬ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಅಕ್ಷಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಹಿಲನನ್ನು ಕಂಡು ತಾನು ಹೀಯಾಸಲು ಪತ್ತಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಉದ್ಭಟನು—ಒಹಿಲನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ; ಇದು ವಿಕೇಷವಲ್ಲ ; ನಾನು ನಗರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು.—ಎಂದು ಪಂಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿವನನ್ನು ಬಲಿಸಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನುಸಾರ ನಗರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಎಂಬುದೇ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಂಗಭಾಗ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಪಂಪಾಂಬಿಕೆ, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ, ವಿರಭದ್ರ, ಷಣ್ಮುಖ, ಬಸವೇಶ್ವರಮುಖ್ಯಮಹೇಶವೂಜಕರು, ಅಲ್ಲಮ ಎಂಬವರನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. “ ಪಂಪಾನಗರೀಶ್ವರನೀಪಮರ್ದಿನಿಗಬ್ಬಕಾಣ್ಮಂ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗುರು ಅಲ್ಲಮಾಂಕನ ದಯೆಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ಅಲ್ಲಮನಾಮಾಸ್ತರಣವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಸೆವದಿಂದ ಮಾಡುವಂತೆಯೂ ಹೇಳಿ, ಪ್ರತ್ಯಾಶ್ವಾಸದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ “ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಿಯ ” ಎಂದು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ಸಮಸ್ತಸುರಕದಂಬವಿಜೃಂಭಿತಮಕುಟತಟಘಟಿತನವರತ್ನ ಪುಂಜ ಸಂಜಾತಪಿಂಜರಿತಮಂಜುಳಮಯೂಖಮಂಜರೀರಂಜಿತಕ್ರೀಗುರುವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಾವನಪಾದನಬೋಚ್ಚೈತಪ್ರಭಾನಿಸ್ತಂದ್ರರುಂದ್ರಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿ ಕ್ರಾಪಟಲ ಪಟು

ಲಂಪಟಚಕೋರಾಯವಾನವಾನಸಕ್ರಿಸೋಮರಾಜೇಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಕಶೃಂಗಾರಸಾರಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳೆ.

ಈ ಕವಿಯ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವರ್ಷಾಕಾಲ.

ಬಡೆಯೆ ತಟಾಕರಾಜಿ ಹೊನಲೇಪೆ ಧರಿತ್ರಿ ಸಮಸ್ತ ಸಿಂಧುಗಳೆ |

ಫಡಿಯನೆ ವಿನಾಶಿ ತಾಂ ಪರಿಯೆ ಬೆಂಚೆಗಳುರ್ವಿರೆ ನಿಯುರಾಳೆ ಭೋ |

ರಿಡುತೆ ಮಹೀಧ್ರದಿಂ ಜಗುಚೆ ಡಂಗರಗಳೆ ಪಿರಿದಾಗಿ ತೋರ್ಪ ಕ |

ಮಾಡು ಕಡುವೆಚೆ ಕಟ್ಟು ಕಪೆದತ್ತು ಸುವ್ಯಪ್ಪಿ ಪೊದಟ್ಟು ಧಾತ್ರಿಯೋಳೆ |

ಗಗನಾಂಗನೆ ಕುಡುವಿಂಚೆಂ | ಬುಗುಗೋನೆಯಿಂ ಮುಗಿಲೆನಿಪ್ಪ ಮುಡಿಯಂ

[ಪಿಕ್ಕಲೆ |

ಮಿಗೆ ಮುಂ ತುಱುಂಬಿದೊಳ್ಳಲ | ರುಗುವವೊಲುದಿರ್ಡತ್ತು ಕರಕನಿಕರಮದಿ

[ಳೆಯೋಳೆ |

ಚಂದ್ರ.

ಸ್ಫುರದುಡ್ಡೀನಮರೀಚರಾಜಿ ವಿಲಸತ್ಸೂತ್ರಂಗಳೆಂದಾಗೆ ಬಂ |

ಧುರದಂಡಂ ನಭವನಾಗಿ ಕಾಲಮೆನಿಪುದ್ಯತ್ತಾ ಸಪಾತ್ರಂಗಳೊಳೆ |

ಸರಸೀಜೋದ್ಭವನಿಂದುವಂ ತರಣಿಯಂ ತೂಗಲೆ ಬಗಂ ಭಾರದಿಂ |

ಧರೆಗಟ್ಟಂತಿಡೆದಂ ಹಿವಾಂಕು ಚಿಗಿಯಲೆ ಬೆಳ್ಳಾದನಾನೋವಿನಿಂ |

ಅಂಬುಜಪೀಶನೆಂದನಿಪ ಜೋಯಿಸನಾರಜನೀಪ್ರಮಾಣಮಂ |

ತಾಂ ಬಗದೀಕ್ಷಿಸಲೆ ಗಣೆಗೆವಟ್ಟಲನಿಕ್ಕಿದ ಬಟ್ಟಲೈದೆ ಕಾ |

ಲಂಬಡೆದಂದು ನೀರೊಳೆರದಾಟ್ಟು ವೊಲಟ್ಟುದು ಪಶ್ಚಿ ವಾಲ್ಚಿಯೋಳೆ |

ತಂಬೆಳಗೋಡೆ ಜೋಡೆ ನಲಿದಾಡೆ ಸಮುಜ್ಜ್ವಳಚಂದ್ರಮಂಡಳೆಂ |

ಹಲಸು.

'ನುಡಿಗುಡದನಿಕಂ ಸುವ್ಯನೇ | ಕುಡುವ ಮಹಾದಾನಿಯಂತಿರಲರೇಱದ ಸೊಂ |

ಪಿಡಿದಿನಿವಣ್ಣಳನೆಲ್ಲ | ಗೆಡೆವಿಡದೀಯುತ್ತು ಮೊಪ್ಪುಗುಂ ಪನಸಕುಜಂ |

ಚಪ್ಪರ.

ಆಡುವ ನಕ್ಷತ್ರಣಿಯರ್ಕಳ ಪೆಂಪಿಂ | ಪಾಡುವ ಗೇಯರಸಾಮೃತಪಿಂಪಿಂ |

ನಾಡೆ ಮೃದಂಗನಿನಾದದ ಸೊಂಪಿಂ | ಗಾಡಿಯನಾಂತುದು ಪಂದಲಲಂಪಿಂ |

ಉದ್ಭಟರಾಜಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಾಪಗಳು.

ಅವನೀಧ್ರಾಘಂಗಳೆಲ್ಲಂ ಪುರಹರಕುಧರಂ ಸರ್ವರತ್ನಂಗಳೆಲ್ಲಂ |

ನವಮುಕ್ತಾ ಸಂಕುಳಂ ಮಂಜುಳತಟನಿಗಳೆಲ್ಲಂ ವಿಯದ್ಗಂಗೆ ಸಮ್ತು |

ಣವಮೆಲ್ಲಂ ಪಾಲ್ಗಡಲ್ ಸತ್ಸುವತತಿಗಳೆಲ್ಲಂ ಸುಮಲ್ಲಿಮತಲ್ಲಿ |
 ನಿವಹಂ ಮೇಣಾದುವಂದುದ್ಭಟವಿರದಯಕಾಂತಿಸಂದೋಹದಿಂದಂ ||
 ವಿದ್ರಮಂಮಂಜುರಾಕಿಗೆ ನಭಕ್ಕೆ ವಿಯನ್ಮಣಿ ರತ್ನರಾಜಿ ಕೋ |
 ಣಾದ್ರಿಗೆ ಪೂಗೊಳಕ್ಕೆ ನವಕೋಕನದಂ ದನೆವೆಣ್ಣೆ ಚಾರುಹಾ ||
 ರಿದ್ರವಿಲೇಪನಂ ಘಣಿವರಂಗೆ ಘಣಾಮಣಿಯಾದುದಾವಗಂ |
 ರುದ್ರಸದಾಬ್ಜ ಪಟ್ಟರಣನುದ್ಭಟನುನ್ನತವಿಕ್ರಮಾನಲಂ ||
 ನಿವೋರ್ಕಂಗಳೆದು ಕರಂ| ಘೋರ್ವಿಸಿ ಮೆಯ್ಯುಟಿವ ಕೃಷ್ಣ ಘಣಿಯನಲೋ
 [ರೆಯಿಂ ||
 ಕೂರ್ಮ ಮಿಗೆ ತೆಗೆದು ಜಡಿಯೆ ಪೋ| ಗರ್ವಿಗುತುದ್ಭಟನ ಖಡ್ಗಲತೆ ನೋಗ
 [ಯಿಸುಗುಂ ||

ಗಿಳಿ.

ಒಡಲ ಪಸುರ' ಮೂಗಿನ ಕೆಂ| ಪಡಿಗಳೆ ಬೆಳ್ಳವುದರ್ ಕೋರಲ ಕರ್ಪೆಲ್ಲಂ ಸಂ||
 ಗಡಿಸಿರೆ ಸುರಧನುವಿಳಿಯೊಳ' | ಕೆಡೆವನೊಲಿಟಿದತ್ತದೊಂದುಗಿಳಿವಿಂಡರಸಾ ||
 ಚಪ್ಪರಿದೀಂಟೆ ನೂತ್ನ ಕಣಿಕೋದ್ಭವಸಾರಮನುರ್ಕಿ ಸೋರ್ಕಿ ನು |
 ಣ್ಡುಪ್ಪುಟನೊಲ್ದಲರ್ಚಿಸುತುಮಂಚಿತಕುಂಚಿತಚಂಚುಕೋಟಿಯಂ ||
 ತಪ್ಪದೆ ನೆಲ್ಲ ನಿಟ್ಟಿಸಳೊಳಿಟ್ಟಲೆದುರ್ಬಿ ಮನೋನುರಾಗವಾಂ |
 ತೊಪ್ಪಿದುದೆಂದು ಕುಂದದೆ ವಿರಾಜಿತರಾಜಕುಕಾರ್ಪಕೋತ್ತರಂ ||

ಹುಲಿ.

ಕೆಂಪಿಡಿದಕ್ಷಿ ರಾದ್ರವದನಂ ಮಿಗೆ ಪೊಣ್ಣುವ ನಿಷ್ಕುರಸ್ವನಂ |
 ಕಂಪಿಪ ವಿನಾಸೆ ನೀಡಿ ನಿಮಿರ್ಪಿಕ್ಕುವ ಕಾಲ' ಮುಹಿಯಂ ಮಹೋಗ್ರದಿಂ || |
 ದಂ ಪೊಡೆವಗ್ರವಾಲವಿರದೇಟ್ಟು ಕೊಡಂಕೆಗಳೆಂ ನಿಕುಂಜಮಂ |
 ತಾಂ ಪೊಟಮಟ್ಟುದೊಂದು ಪುಲಿ ಗರ್ಜಿಸುತುಂ ಬಿಟಿವಂತು ದಿಕ್ಷೆಯಂ ||

ಡೊಂಬರು

ನೂಲ್ಗಟ್ಟು ಪೊಯ್ದು ಪೊಸಗುಡಿ| ಸಲ್ಲಳ' ತವೆ ನಟ್ಟು ಗಡೆಗಳಿರಿಸಿದ ದೋಳ್ಳಳ' ||
 ಕಾಲ್ಗಟ್ಟು ಮೇವ ಕಣ್ತೆಯ| ಸಾಲ್ಗಿರಲ' ಕೊಲ್ಲಟಿಗರ ಬೀಡೆನದಿಕುಂ ||

ವೇಶ್ಯಾಗರ್ಪಣ.

ನಿಚ್ಚೆಂ ನಿರ್ಮಳಜಲವಿರೆ| ಬಿಚ್ಚಲ ನೀರ್ಗೊಪ ಕೀಟಕಂಬೋಲ' ತನ್ನಂ ||
 ನಚ್ಚೆದ ಸತಿಯಿರೆ ಬಿಟೆವ| ಣ್ಣಿಚ್ಚೆಪ್ಪುದು ನೀತಿಯೇ ವಿದಗ್ಧಲಲಾವಾ ||

ಕೀಲ್ವಾನಿಸರಶ್ರಾಂತಮು| ಗುಟ್ಟು ಕರಾವಂಬೊಲಮರ್ದ ವೇಶ್ಯಾಧರಮಂ |
 ತಳ್ವದೆ ಚುಂಬುಸಿ ನರಕದೊ| ಖಾಟ್ಟುದದೇಂ ನೀತಿಯೇ ವಿದಗ್ಧಲಲಾವನಾ |
 ಪಣಮುಳ್ಳನ್ನೆವರಂ ಪು| ಗಣಿಯಂ ಮತ್ತಾವನೆಂಬಳವನಲ್ಲದೆ ಮೇಣ್ |
 ಪಣಮೆಲ್ಲಂ ತೀರಲೊಡಂ| ಪಣಮೆಂಬಳ' ಪಣವಧೂಟಿ ಗುಣಮಣಿಹಾರಾ ||
 ನಾನಾವಿಧದಿಂ ಮಣಿಕನ| ಕಾನೀಕಮನೆಯ್ಪಿ ಕವರ್ವ ವಿಟನಂ ಕಡೆಯೊಳ' ||
 ಶ್ಯಾನಂಗಣೆವಾಡುವ ಗಣಿ| ಕಾನಾರಿಗೆ ಸೋಲ್ವನಧಮನಲ್ತಿ ಗುಣಾಧ್ಯಾ ¹ ||

ಪೋಲಾಳ್ಳದಂಡನಾಥ. 1223.

ಈತನು ಹರಿಚಾರಿತ್ರ ಎಂಬ ಷಟ್ಪದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಶಕ 1145 ರಲ್ಲಿ — ಎಂದರೆ 1223 ರಲ್ಲಿ — ಸುಟ್ಟಿದ ದಾವಣಗೆರೆಯ 25 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ಗುರು ಧರ್ಮದ್ವಿತಯಕ್ಕೆ ನೀನೆ ದಿಟದಿಂ ಪೋಲಾಳ್ವ ಕೇಳ' ಮುನ್ನವಾ | ಪರೋನ್ನಪ್ಪರೋಂದು ವರ್ತಿಪರೋಳಾಗುಂಟಾದುವೀಧರ್ಮವಾರ' || ಹರಿಚಾರಿತ್ರಮನೊಲ್ಪುಪಟ್ಟದದೆ ಪೇಟ್ಟಿರ' ನಿನ್ನಪೋಲ' ನಿನ್ನಪೋಲ' | ಧರೆ ಚೋದ್ಯಂಬಡುವಂತಿರಾರ' ಹರಿಹರಶ್ರೀಗೇಹಮಂ ಮಾಡಿದರ' |

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಹರಿಚಾರಿತ್ರವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಾಸನದಿಂದ ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ.—

ಈತನ ತಂದೆ ಆಂಧ್ರದೇಶದ ನಾರಣಪುರದ ಆತ್ತಿರಾಜ; ತಾಯಿ ನವಿಲಾಡೆ ಯಕ್ಕ. ಇವನು ಹೊಯ್ಸಳವೀರಬಲ್ಲಾಳನಲ್ಲಿಯೂ (1172—1219) ಅವನ ಮಗ ವೀರನರಸಿಂಹ (1220—1235) ನಲ್ಲಿಯೂ ಅಮಾತ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನು; ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ. ಶಕ 1145 ನೆಯ ಸ್ವಭಾನುಸಂವತ್ಸರದ ಮಾ ಘಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶೀ ಬೃಹಸ್ಪತಿವಾರದಲ್ಲಿ ಈತನು 115 ಹೊನ್ನ ಕಳಶದಿಂದ ಮೆರೆವಂ ತಾಗಿ ಹರಿಹರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರದೇವರಿಗೆ ದೇವತಾಲಯಮಂ ಮಾಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ 104 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬಾನವಳೈಯನ್ನು ಸರ್ವನಮಸ್ಕೃತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಬಾನವಳೈ

1 ಹೀಗೆ ಗುಣಾಧ್ಯ, ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮ, ಗುಣಮಣಿಹಾರ, ವಿವೇಕಾಭರಣ, ಎಂದು ಮುಗಿವ ಪದ್ಯಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳಂತೆಯೇ ಇತರಬಿರುದಗಳಿಂದ ಮುಗಿವ ನೀತಿ ಬೋಧಕವಾದ ಅನೇಕಕಂದಪದ್ಯಗಳು ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಕೆಲ ವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಆಯಾಬಿರುದಗಳನ್ನು ಕವಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು; ಉಳಿದ ಕಡೆ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬೋವ್ವಣವಂದಿತ, ಕರ್ಣಾಭರಣ, ಮಂಗರಸ I, ಇವರ ಚರಿತಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಸೋ ಮರಾಜನ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಬಿರುದಗಳು ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ.

ಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟನು. ಈತನ ಪ್ರಶಸ್ತಿರೂಪವಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಹೂಯ್ಯಳಶ್ರೀವೀರನಾರಸಿಂಹದೇವಂ ನಿಜರಾಜಧಾನಿ ದೋರಸಮುದ್ರದೊಳು ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದದಿಂ ಪೃಥ್ವೀರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯುತ್ತ ಮುದ್ರಂ. ಆ ಪ್ರತಾಪಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ತೇಜಕ್ಕೆ ಕಾಯ್ಪಿನಂತೆ ಕೈದುಗೆ ಕೂರ್ಪಿನಂತೆ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಜ್ರಸನ್ನಾಹದಂತಭೇದಭಾವದಿಂ ಮನಸೆಂದು ಮಹಾಪ್ರಧಾನಪದವಿಗಧಿನಾಥನಾದ ತೋಲಗದಕ್ಕಂಬವೆಂಬ ಬಿರುದಧ್ವಜಾಚಂಬರಮನವಲಂಬಿಸಿದ ಸಂಗೀತಸಾರನ ಸಜ್ಜನಾಧಾರನ ಕಾವ್ಯಕರ್ತಾರನ ಕೀರ್ತಿಭರ್ತಾರನ ಕವಿಜನಾಭರಣನ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕಿರಣನ ವಿತರಣವಿಳಾಸನ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸನ ವೈಷ್ಣವಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಜಗನ್ನೋಹನಮೂರ್ತಿಯ ಸತ್ಯಸ್ವಭಾವನ ಪೋಲಾಳ್ಯದೇವನ ಪರ್ಮೆಯ ವಿಸ್ತಾರಮಂ ಪೇಡೆನ್ನೊಡೆ,

ಕರುವಿಟ್ಟಂ ಸತ್ಯದಿಂ ಕಣ್ಣೆಡೆದನಸಮಸಾಹಿತ್ಯದಿಂ ಬಣ್ಣವಿಟ್ಟಂ |
 ಸಿರಿಯಿಂ ಕೂರ್ತಾಯುವೊಯ್ದಂ ಪರಹಿತಚರಿತೋದ್ಯೋಗದಿಂ ಬರ್ಮನೆಂ

[ಬಂ ||

ತಿರೆ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಲಕ್ಷ್ಮೀಪರಹಿತಚರಿತೋದ್ಯೋಗದೊಳು ತಾನೆ ಧಾತ್ರೀ |
 ಗುರುಪಾದಂ ನಾರಸಿಂಹಾಧಿಪನ ಕಟಕದೊಳು ಮಂತ್ರಿ ಪೋಲಾಳ್ಯದೇವಂ ||
 ಬಗೆಗೇನುಂ ಕವಲಿಲ್ಲ ವಾಕ್ಯವೆರಡಿಲ್ಲ ದಾರ್ಯದೊಳು ಮಾಂದ್ಯಮಿ |
 ಲ್ಲ ಗುಣಪ್ರೀತಿಯೊಳಾತ್ಮಪಕ್ಷಪರಪಕ್ಷಾಸಂಗಮಿಲ್ಲಾಳ್ಳನು ||
 ಜ್ಞುಗದೊಳು ಲಾಭದ ಲೋಭಮಿಲ್ಲ ಸಿರಿಯೊಳು ಸೂರ್ತಿಲ್ಲ ಪೋಲಾಳ್ಯನಂ |
 ಪೊಗಟ್ಟಿನ್ನನ್ಯರನ್ನಣ್ಣ ಪೇಷು ಪೊಗಟ್ಟುದೇ ಪಾಲುಂಡು ಮೇಲುಂಬುದೇ ||

ನಾಗದೇವ. 1223.

ಈತನು ಕಡೂರು 95 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಹರಿಹರಮಾಯಿದೇವಿಗಳ ಪುತ್ರನನಿಂದಿತವಾಜಿವಂಶಶೇ |
 ಖರನಕಳಂಕಕೀರ್ತಿ ಕಲಿಕಾಲಬೃಹಸ್ಪತಿ ಸೋಮನಾಥಶಂ ||
 ಕರರನುಜಂ ಬುಧರ ಪೊಗತೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದಂ ಕವಿನಾಗದೇವನೀ |
 ಸ್ಥಿರತರಮಪ್ಪ ಶಾಸನಮನುತ್ತಮಕಾರ್ಯಪಗೋತ್ರವರ್ಧನಂ ||

ಇದರಿಂದ ಈತನು ವಾಜಿವಂಶದ ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದ ಹರಿಹರಮಾಯಿದೇವಿಗಳ ಪುತ್ರನೆಂದೂ ಸೋಮನಾಥ ಶಂಕರ ಇವರ ತಮ್ಮನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ

ಕಲಿಕಾಲಬೃಹಸ್ಪತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ 1145 ನೆಯ ಸ್ವಭಾನುಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ —ಎಂದರೆ 1223 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಾಂಡಿ ಸೆಟ್ಟಿ ವಿಷ್ಣುಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಶಂಭುದೇವಸ್ಥಾಪನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಆ ದೇವರ ಅಂಗಭೋಗಾದಿಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಆದಿವರಾಹ.

ಧರೆ ರುಚಿರಕೇತಕೀಮಧು | ಕರಿವೋಲ ದಂತಾಗ್ರದೋಳ | ವಿರಾಜಿಸೆ ಮಹಿಮಾ ||
ಕರನಾದಾದಿವರಾಹಂ | ವರಾಹಮಂ ನಮಗೆ ಕೂರ್ತು ಮಾಡ್ಲಿ ನವರತಂ ||

ವಿಷ್ಣುನೃಪ.

ಕಮಲಂ ಭೋಗೀಂದ್ರನಂ ಪನ್ನಗಪತಿ ಧರೆಯಂ ಧಾತ್ರೀ ತಾರಾದ್ರಿಯಂ ತಾ |
ರಮಹೀಧ್ರಂ ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭನನಭವನಾಬಾಲಕೀತಾಂಕುವಂ ಕೀ ||
ತಮಯೂಖಂ ಸತ್ಕಳಾಸ್ತೋಮಮನತಿ . . . . . ತಾಳ್ಪುವಂತಾಂತನೀವಿ |
ಶೈಮಹೀಸಾವಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಭರಮನುರುಭುಜಾದಂಡದೋಳ | ವಿಷ್ಣು ಭೂಪಂ ||

ಮುನಿಚಂದ್ರ. 1129.

ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನನ್ನು ಇವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಎರಡನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನು (ಸು. 1235) ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕದಂತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ 'ಉಭಯಕವಿಕಮಲಗರ್ಭ' ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಮಹಾಬಲಕವಿ (1254) ತನ್ನ ನೇಮಿನಾಭಪುರಾಣದಲ್ಲಿ "ಅಖಿಳತರ್ಕತಂತ್ರಮಂತ್ರವ್ಯಾಕರಣಭರತಕಾವ್ಯನಾಟಕಪ್ರವೀಣಂ" ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ. 'ಉಭಯಕವಿ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ರಾಯಲ್ ಎಸ್ಟಾಬ್ಲಿಷ್‌ಮೆಂಟ್ ಸೊಸೈಟಿ ಬಾಂಪೆ ಬ್ರಾಂಚ್ ಜರ್ನಲಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ, ಶಕ 1151 ರಲ್ಲಿ —ಎಂದರೆ 1229 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದ ಸೌಂದರ್ಶಿಯ ಶಾಸನದಿಂದ ಈತನು ರಟ್ಟರಾಜನಾದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಆ ರಾಜನ ಮಗನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವನಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಶಿಕ್ಷಾಗುರುವಾಗಿಯೂ ಸಚಿವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿ ಪರರಾಜರನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ರಟ್ಟರಾಜ್ಯ ಪ್ರತಿಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಂತೆಯೂ ಇವನಲ್ಲಿ ಲಾಂಛನಾಫ, ನಾಗ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬವರು ಅವನಾತ್ಮರಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಶಾಸನಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ—

ಕುಮುದಾನಂದತೆಯಿಂದವೊಂದಿ ಮುನಿಚಂದ್ರಂ ಕತ್ತುಭೂಭೃನ್ಮುಖಾ |
 ಟ್ವಮನಿರ್ವೋದಿಸ ತೇಜದಿಂದೆ ಮುನಿಚಂದ್ರಂ ಟ್ವರಾಜ್ಯಾಭ್ಯಯಂ ||
 ಕ್ರಮದಿಂದಿ ದಿಕ್ಪಟಮಂ ಪಳಂಚಲೆವಿನಂ ಪರ್ಚಿಪ್ಪ ತನ್ನೊಂದು ವಿ |
 ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಮುನಿಚಂದ್ರನಿಂತು ಮುನಿಚಂದ್ರಂ ಚಂದ್ರನಾಮಾನ್ವಿತಂ ||
 ಗುರುವಾದಂ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಕ್ಷಿತಿಪತಿಗೆನಸುಂ ಮಂತ್ರದಿಂ ತಾನೆ ಶಿಕ್ಷಾ |
 ಗುರುವಾದಂ ಕಸ್ತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಥಿರಪರಿಣತಿಯೊಳ' ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಂಗೆ ದೀಕ್ಷಾ ||
 ಗುರುವಾದಂ ಪ್ರಾಜ್ಯರಾಜ್ಯಾಪಹರಣದೆ ಪರಕ್ಷೋಣಿಪಾಲರ್ಗಿನಲ' ಕೇಳ' |
 ಗುರುಶಬ್ದಂ ವಾಚ್ಯವಾಯ್ತಲ್ಲದೆ ವರಮುನಿಚಂದ್ರಂಗಿದೇಂ ದೇಸೆಗಾಯ್ತೇ ||

ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಹಾಬಲಕವಿ (1254) ತನ್ನ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣ ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ :-

ಮತ್ತಮಾಜಗತ್ತ್ರಯಪವಿತ್ರಮೆನಿಸ ಕಾಣೂರ್ಗಣಾಗ್ರಣಿಗಳೊಳಗ್ರಗಣ್ಯ ನುಂ ಅಗಣ್ಯಪುಣ್ಯನುಂ ರಾಜಗುರು ತಾರಾಜೀವಿನೀವಾ . ನೀಕಾಂತನುಂ ವಿರೋ ಧಿಬಲಕೃತಾಂತನುಂ ಶ್ರೀಮದಘಪಟ್ಟತೀರ್ಥಚತುರ್ಮುಖಬಿನೇಂದ್ರಮಂದಿರಾ ದ್ಯನೇಕಜನಮಂದಿರೋದ್ಧಾರಕನುಂ ಟ್ವರಾಜ್ಯವಿಸ್ತಾರಕನುಮಖಿಲತರ್ಕತಂ ತ್ರಮಂತ್ರವ್ಯಾಕರಣಭರತಕಾವ್ಯನಾಟಕಪ್ರವೀಣನುಂ ಚರಣಶರಣಾಯಾತಖ್ಯಾತ ಭೂಪಾಲರಾಜಾಳಿಕ್ಯತತ್ರಾಣನುಮೆನಿಸಿ.

ಪೊಗಡೆ ಜಗಂ ನೆಗೆಡೆ ವಡೆದಂ ಮುನಿಚಂದ್ರನಮಾತ್ಮಮಂಡನಂ |
 ನೆಗೆಡೆ ಬಲಂ ಜಗಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲುನ್ನತಿ ಮೇರುವಿನಿಂ ಮಿಗಿಲ' ಜಯಂ ||
 ಮಿಗಿಲಿಭವೈರಿಗಾನೆಗೆ ನಿಜೋಜ್ಜ್ವಲಕೀರ್ತಿ ಮಿಗಿಲ' ಕರಂ ಸುರ |
 ದುಗ್ಗೆ ಮಿಗಿಲರ್ಘನೀತಿ ಮಿಗಿಲಾದಿವಿಜಾಧಿಪಮಂತ್ರಿಗೆಂಬಿನಂ ||

ಮಾದಿರಾಜ. 1229.

ಈತನು ರಾಯಲ್ ಎಸ್ಟಾಬ್ಲಿಷ್ ಮೆಂಟ್ ಸೆಂಟ್ರೆ ಬಾಂಬೆ ಬ್ರಾಂಚ್ ಜರ್ನಲಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1875ರ ವ ಸೌಂದರ್ಯ ಶಾಸನವನ್ನು 1 ಬರೆದುದಾಗಿ ಆದರ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ
 ಎನೇಶಾಸನಮಂ ವಿರ | ಚಿಸಿ ಬರೆದಂ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದೊಳ' ಸುಕೃತವನಾ ||
 ಬೆಸಿ ಕೇಶಿರಾಜವಿಭುವಿನ | ಸಿಸುವೆನಿಸಿದ ಮಾದಿರಾಜನಾವಿಭುಮತದಿಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.
 ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ರಟ್ಟಕುಲಭೂಷಣ, ಮಂಡಲಿಕಗಂಡತಳಪ್ಪಹಾರಿ, ಸಾಹಸೋತ್ತಂಗ, ಬೊಪ್ಪನಸಿಂಗ, ವೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವರಸರು ವೇಣುಗ್ರಾ

1. Vol. X, No. 29, p. 260.

ಮದ ನೆಲೆವೀಡಿನಲ್ಲಿರೆ, ಶಕ 1151 ರಲ್ಲಿ — ಎಂದರೆ 1229 ರಲ್ಲಿ—ಮುನಿಚಂದ್ರನ ನಿ ಯಾಮದಿಂ ಈ ಕವಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಕೇಶವರಾಜನು ಮಲ್ಲಿನಾಥದೇವರಿಗಾಗಿ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದ ಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಮಾದಿರಾಜನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಈಯಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—

ಈತನು ಸಾಮಾನ್ಯಿಗಳುಲದ ಅತ್ರಿಗೋತ್ರದ ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಈ ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷನು ರುದ್ರಭಟ್ಟಕವೀಂದ್ರನು. ಇವನು ತನ್ನ ಕವಿತೆಯಿಂದ ಕನ್ನರನನ್ನು (945—956) ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ಅವನಿಂದ 18 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಬಹು ವಾನವಾಗಿ ಪಡೆದನು. ಈ ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ಹಸರಿನ 'ಭ' ಎಂಬಕ್ಷರವನ್ನು 1,000 ಹೊನ್ನಿಗೆ ಅಡವಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವರೆಗೆ ರುದ್ರಟ ಎಂಬ ಹಸರನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದನು. 1 ಈತನ ವಂಶದವರಲ್ಲಿ ಕಲಿದೇವನೆಂಬವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು ; ಅವನ ಮಗ ಬನಿಹಟ್ಟ ಮೊದಲಾದ 18 ಪುರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದ ಶ್ರೀಧರ ; ಆತನ ಪುತ್ರ ಮಹದೇವ ; ಅವನ ಸುತ ಶ್ರೀಧರ, ಆತನ ಮಗ ಮಹದೇವ ಅಥವಾ ಮಾಯಿದೇವ ; ಅವನ ಮಗ ರಾಜಗುರುಮುನಿಚಂದ್ರನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ² ; ಇವನ ಸುತ ಕೇಶಿರಾಜ, ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಳಲದೇವಿ; ಇವರ ಮಗನೇ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಮಾದಿರಾಜನು. ಈ ಮಾದಿರಾಜನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಸಹೋದರನಿದ್ದನು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ "ಶ್ರೀರಟ್ಟರಾಜ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠಾಶಾಸ್ತ್ರನುಂ ಅರಿಬಿರುದಮಂಡಳಿಕಜವರಾಜನುಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಗುರುಗಳ ಮುನಿಚಂದ್ರದೇವರನೋಲಗಿಸಿ ಕೂಂಡಿಮೂಱುಸಾನಿಸದ ಬಲಿಯ ಬಾಡಂ ಮುನಿಚಂದ್ರದೇವರಾಳ್ಳೆ ವಾಡಂ ಸುಗಂಧವರ್ತಿಯ ಹನ್ನೆರಡುಮಂ ತದಾಚ್ಚಿಯಿಂ ಪ್ರತಿಪಾಳಿಸುತ್ತ ಮಿದರ". "

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ರುದ್ರಭಟ್ಟ.

ತನ್ನೆಯ ವಂಶಜರ್ಕಳೆಡುಬಿಂಗಳೊಳೊಬ್ಬಕವೀಶರಪ್ಪ ವಾ |
 ಕ್ಯೋನ್ನತಿಯಿಂ ಸರಸ್ವತಿಯಿನೂರ್ಪದಿನೆಂಟೆಪೊಳಂ ಪ್ರಭುತ್ವಮಂ ||

1. ಇವನೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕಾನ್ಯಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ರುದ್ರಟನಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ರುದ್ರಟನ ಚಕ್ರಬಂಧವಿದ್ದರಿಂದ ಉದ್ಧಾರನಾಗುವ ಸ್ವವಿಷಯಕವಾದ ತೋರಕದಲ್ಲಿ 'ಸಾಮಾಜಾ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವಿದೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ 'ಸಾಮಾನ್ಯಿ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯಶಬ್ದವಾಗಿರಬಹುದೋ ಎನೋ ತಿಳಿಯದು.

2. 277 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಕನ್ನರನಿಂದಮಂದು ಪಡೆದಂ ದೋರೆಯಾರ' ಕವಿತಾವಿಳಾಸದೊಂ |
 ದುನ್ನತಿಯೊಳ' ಪ್ರಭುತ್ವದ ನೆಗಪ್ಪೆ ಯೊಳಾವಿಭುರುದ್ರಭಟ್ಟನೊಳ' ||

ಕವಿಯ ತಾಯಿ ಮಾಳಲದೇವಿ.

ಮನೆಯೊಳಗೇನುಳ್ಳೊಡಮಿ | ಲ್ಲೆ ನುತುಂ ಸ್ವಯಮರ್ಥಭೂರಿಯಾಗುತ್ತಿರ್ಪಂ ||
 ಗನೆಯರ' ಮಾಳಲ ದೇವಿಯ | ವಿನಯಾಂಭೋನಿಧಿಯು ಗುಣದೊಳಂತೆಣೆಯು

[ಪುರ' ||

ಮನೆಯೊಳಗುಳ್ಳೊಡಂ ಮಡಗಿ ತತ್ಪತ್ತಿಗಂ ಮನೆಮಕ್ಕಳಿಂಗಮೆ |
 ಳ್ಳನಿತುಮನಿಕ್ಕಲಾಜದೆ ಕೆಲಂ ಕಡೆಯುಂ ಸುಡನಲ್ಕೆ ಜೀವಿಪಂ ||
 ಗನೆಯರನೇಂ ಕುಲಾಂಗನೆಯರೆಂದೆನಲಕ್ಕು ಮೆ ಕೇಕಿರಾಜನಂ |
 ಗನೆ ಪತಿಭಕ್ತಿ ಚಾರುಗುಣಯುಕ್ತ ಕುಲಾಂಗನೆ ಭೂತಳಾಗ್ರದೊಳ' ||

ಕುಟಲೆ ಕುಮಾರ್ಗಿ ಕುತ್ತಿತೆ ಕುರೂಪೆ ಕುಭಾಗ್ಯೆ ಕುಶೀಲೆ ಜಿಷ್ಣುಲಂ |
 ಪಟೆ ಶತೆ ಭೂರ್ತೆ ದುರ್ಗುಣೆ ದುರಸ್ವಿತೆ ದುರ್ಜನೆ ದುಷ್ಪ್ರಯೆ ಕಷ್ಟಯೆಂ ||
 ಬಟಮಟಕಾರ್ತಿಯರ' ಸತಿಯರೇ ಗುಣದೊಳ' ಸಲೆ ಮಾಳೆಯವ್ವೆಯುಂ |
 ಗುಟಕೆಣಿಯಾಗರೆಂದೊಡಿತರಾಂಗನೆಯರ' ಭುವನಾಂತರಾಳದೊಳ' ||

ಪುರುಷರನೇಳಿದವಂ ಮಾ | ಅಪ್ಪರಿದುಂ ಪಿರಿದಾಗೆ ಬಗೆವ ಪರರಂ ಮಾಯಾ ||
 ಚರಣದೊಳಸಗುವ ಸತಿಯರ' | ದೋರೆಯೇ ಪೇಷ್ ಮಾಳಿಯವ್ವೆಯೊಳ' ಕು
 [ತ್ರಿತೆಯರ' ||

ಅಸವನೆಗಂಗಳಕ್ಕೆ ತಲೆವಾಗಿಲೆಗೆಚ್ಚನೆ ನೋಡಲೇಱಲಿಂ |
 ಗೊಸಗೆಗೆ ನೋಂಪಿಗಂಗಳಿಗೆ ಬಾಡಿನ ಸಂತೆಗೆ ಬಾಯಿನಕ್ಕೆ ಪೋ ||
 ಪಸಕದೆ ಪಾಣ್ಣ ರೊಳ' ನೆಪೆವರಂ ಕುಲನಾರಿಯರೆಂಬುದೇ ವಿಚಾ |
 ರನೆ ಪತಿಭಕ್ತಿವೆತ್ತೆನೆವ 'ಮಾಳಲದೇವಿಯನಲ್ಲದನ್ನರಂ ||

ಗಾಳುತನದಿಂದೆ ಪುರುಷರ | ನೇಳಿದವಂ ಮಾಪ್ಪಿ ದುಕ್ಕರಿತ್ರೆಯರಂ ವಾ ||
 ಚಾಳೆಯರಂ ಕಂಡಘತತಿ | ಮಾಳಲದೇವಿಯು ಗುಣಾನುಕಥನೆದೆ ಕಿಡುಗುಂ ||

ಪತಿ ಬಸದಕ್ಕು ಮಿಂತು ತಮಗೆಂದು ದುರೊಷಧಮಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸರ' |
 ಕೃತಕೆಯರಂತೆಱಿಂದೆ ಪುರುಷರ' ಜ್ವಯಕಾಮಲೆಪಾಂಡುಗುಲ್ಮದಿಂ ||
 ದತಿಕ್ಕು ಶರಾಗೆ ಬಿಚ್ಚೆ ಟೆನುತಿರ್ಪವರೆಂತೊ ಕುಲಾಂಗನಾಜನಂ |
 ಪತಿಹಿತೆಮಾಳಿಯವ್ವೆಯೆ ಕುಲಾಂಗನೆ ವಾರ್ಧಿಪರೀತಧಾತ್ರಿಯೊಳ' ||

ಮನೆಗೀಬಂದರೆ ಬಿದಿನ | ರನಲೊಳಯಿಂಕೋಡಿಪೋಗಿಯಾಡಗುವ ಸಮಾ
 [ಖಂ ||

ಷನಗಾದೊಡೆ ನೀವಾರಂ | ಬನಲೆಯರೀಮಾಳಿಯವ್ವೆಗೆಂತೆಣೆಯಪ್ಪುರ' ||

శిశువనాయణ. 1232 (?)

ఈతను త్రిపురదహనసాంగత్య, అంజనాచరిత్రే ఎంబ గ్రంథగళన్ను బరదిద్దానె.

ఇవవ గ్రంథగళింద ఇవన విషయవారిగి ఈ సంగతిగళు తిళియబరు త్తవే :-

హేయ్యళదేళద నడువే నయనాపురవేంబ ఒందు లూరిదే. ఆ లూరి న సవిరాపదల్లి కావేరియ కాలువేయుంటు. ఆ లూరినల్లి దేవరాజన ఇష్టానుసారవారిగి రాజరాజను ఒందు నేమిచినదేవాలయవన్ను కట్టసి దను. అదే లూరినల్లి వాయణసేట్టియేంబ ఒబ్బ 'వణిగ్వర' నిద్దను. అవన హేండతి తామరసి; మగ బేమ్మసేట్టి. ఈతను - "వనానవపతిగళ సభియో గు రత్నసమానదిపదవోలొప్పువను." ఇవన హేండతి నేవనాంబికే; మగ కవి శిశువనాయణ. ఇవను జ్యేనమతదవను. ఇవన గురు కాణూగణద భానుముసి. బేళుకేరీయపురదరసాద గుమ్మటదేవను హేళినలు కవి అంజ నాచరిత్రవన్ను బరదను.

త్రిపురదహనసాంగత్యవు

శకవర్షద సంవిరద నూఱిఱొళు | త్సకలవాదాఱువత్సరద ||

ప్రకృతపుత్రవర్షద మూఱుశుద్ధది | నకళంకపాద్యుడొళాయ్తు ||

ఒందు హేళద. పుత్రవర్షవేందరే నందనవర్షవేందు తేరుత్తదే. ఆదరే 1106 నేయ వర్షవు క్రొధియగాుత్తదే. లుత్సకల ఎంబ పదకే విశేణా ధవ్వేనాదరూ ఇరబకుదేయి ఏనయి తిళియదు. తక 1100 వర్షగళాద మేళి ప్రభవాదివత్సరగళల్లి మిక్క కేనయి 6 వర్షగళల్లియ పుత్ర అధ వా నందన ఒందు అధవరాదిదరే తక 1154 నేయ నందనవర్షవగాుత్తదే. ఇదు 1232 నేయ క్రీస్తాబ్దవగాుత్తదే. కవియ ఆతయవు ఇదే ఆగిరబకు దేయి ఏనయి తిళియదు. ఈతను జన్మనన్న (1230) స్తుతిసువుదరింద స్వల్ప హేడ్డు కడమి అవన సమకాలదవనాగిద్దిరబకుదు.

ఈతనిగి హసుళేవనాయణ, తరళవనాయణ ఎంబ హేసరుగళూ లుంటు.

పూర్వకవిగళన్ను ఈ పద్యదల్లి స్తుతిసిద్దానె. -

రన్న న హేన్న న బన్న మయ్యన చతు | రోణ్ణ తకవితాణావన ||

సన్ను తకవిసంపరాబవేదలూదర | తన్నుడిగళిగేఱుగేను ||

త్వ కవితాకారునియన్ను ఈ పద్యదల్లి హేళికోఱిదిద్దానె :-

ಹಸುಳೆಮಾಯಣನುಸುರಿದ ಕೃತಿಯೊಳು ನವ | ರಸ ಪರಿವೂರಿತಮಾಗೆ ||
 ಒಸರುವುದಾ ರಸಭೇದವನಚಿದು ಸೇ | ವಿಸುವುದು ರಸಿಕಕೋವಿದರು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ —

1. ಅಂಜನಾಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯವೆಂಬ ಹಾಡಿನ ರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥವು. 13 ಸಂಧಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಒಟ್ಟು 8,000 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಆರುಹನ ಮತದೊಳೆಸೆವ ಪದ್ಮಚರಿತವ | ವಿರಚಿಸಿದನು ರವಿಷೇಣ ||

ಪರಮಮುನೀಂದ್ರ ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯೊಳದ | ನೊರೆವೊಡ್ಡನ್ನಾರಳವಹುದು ||

ಆದಪೊಳೂಜನೆಯೆಂಬ ಕುದತಿಯ ಚರಿತೆಯ | ನೊದವಿ ಪೇಪ್ಪೆನ್ನು ಕನ್ನಡದಿಂ ||

ಎಂಬುದರಿಂದ ರವಿಷೇಣನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆವಿರುವ ಪದ್ಮಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :—

ಅಂಜನಾಚರಿತವೆಂದೆಂಬ ನಾಮವು ಕೃತಿ | ಗೆಂಬಲ್ಲ ನ್ವರ್ಥಕವು ||

ಕಂಜಭವನ ರಾಣಿಯ ನಯನದೊಳೆಸೆ | ವಂದನವಾದ ಕಾರಣದಿ ||

ಗ್ರಂಥಾನಂತರದಲ್ಲಿ 24 ಜಿನರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಗುಮ್ಮಟೇಶ, ಭುಜಬಲಿಪುರದ ಭುಜಬಲಿ, ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಯಕ್ಷಿಯಕ್ಷರು, ಸರಸ್ವತಿ, ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಿನಿ, ಪದ್ಮಾವತಿ, ಬಾಹುಬಲಿಪವನೇವಕ ಬೇಹುಬ್ರಹ್ಮ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತರುವಾಯ ಮಾಘಣಂದಿವೊದಲುಗೊಂಡು ಪಂಡಿತನವರೆಗೆ ಜೈನಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. 1

ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಸಾಂಗತ್ಯಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಈತನೇ ಮೊದಲನೆಯವನು ; ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜೈನ ವಿರಶೈವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಸುವಾರು 13 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿನ ರೂಪವಾದ ಈ ಸಾಂಗತ್ಯಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆ ಆ ರಂಭವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

1. ವಾಘುಣಂದಿ, ಜಿನಶೇನ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ರಾಮಚಂದ್ರ, ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ, ಸೋಮಚಿವಕಲಂಕಚಂದ್ರ, ಜಿನಚಂದ್ರ, ಭದ್ರಬಾಹು, ಸುಭದ್ರಾರ್ಯ, ಪರವಾದಿವ್ಯಂಸಕಪಂಡಿತವೀಗ, ವಾದಿದ್ಯಾನಂದ, ವರ್ಧಮಾನ, ವಿರನೇನ, ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಕೃತಕೀರ್ತಿ, ವಿಜಯಸುಕೀರ್ತಿ, ಭೂಭೂಷಣ, ರಾಮಚಂದ್ರ, ಪ್ರಭೇಂಪು, ಇಂದುಕೀರ್ತಿ, ಸಾವಿರಕೀರ್ತಿ, ದೇಶೀಯಗಣದ ಚಂಗನೇಶದ ಪ್ರಭೇಂಪು, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ಭಾನುಮುನಿ, ಯಶಿವರ್ಧಮಾನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಗುಮ್ಮಟದೇವಸೂರಿ, ಪಂಡಿತ.

ಆಡಕೆ.

ಇಳೆಯೆಂಬ ಸತಿಗಜ ವೊಳವ ಪಚ್ಚೆಯ ಚತ್ರ | ಗಳನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂಬಂತೆ ||
ಪಲವು ಹೊಂಬಾಳೆಯ ತಳೆದು ಪ್ರಾಣಾಳಿಗ | ಇಲಘುಫಲದಿನೊಪ್ಪುತಿಹುದು ||

ಜಾಕೆ.

ಕಂದಿನೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟು ಕಂದರೆಲ್ಲರ ಬಿಟ್ಟು | ಮುಂದಲೆಯನು ಕೊಟ್ಟು ಜನದ ||
ನಿಂದೆಯೊಳೊಂದಿ ಬಾಬುವ ಬಾಬಿ ಸುಡಲೆಂದು | ನೊಂದೆಜಗದ ಬಾಬೆಯಿಹವು ||

ಹುಣಿಸೆ.

ಬಮ್ಮೆ ಫಲವನಿತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆಯಿಹ ತರು | ವೆಮ್ಮೊಳು ಮಚ್ಚರಿಸಿದೊಣೆ ||
ಹಮ್ಮ ಮುಣಿವೆನಂಬ ಹುಣಿಸೆಯ ಮರಗಳು | ಸುಮ್ಮಾನದಿ ಬೆಳೆದಿಹವು ||

2. ತ್ರಿಪುರದಹನಸಾಂಗತ್ಯ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯಗ್ರಂಥವು ; 281 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ತ್ರಿಪುರದಹನವನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಜನನ ಜರಾಮರಣಗಳೆಂಬ ಪೆಸರಿನ ಘನತರವಸ ಮೂಲಿ ಪುರವು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ತ್ರಿಪುರವೇ ಬೇರೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ 24 ಜಿನರನ್ನೂ ಬೆಳ್ಳೊಳದ ಭುಜಬಲಿಯನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಸುತ್ತೇವೆ : -
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಹಾಸ.

ಪಡಿನಾಲ್ಕು ಭುವನವೆಲ್ಲವು ಪುರುಷೋತ್ತಮ | ನುದರದೊಳುರುತಿರ್ದು ತಾನು ||
ಆಡುತಕ್ಕಸನ ಮೇಲಿರದೆ ಸಂಗ್ರಾಮವ | ನೊದವಿದುದಿದು ಚಿತ್ರವರ್ತನ ||

ಸೋಮನಾಥಪಂಡಿತ. 1231.

ಈತನು ಅರಸಿಯಕೆರೆಯ 123 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಕಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಶ್ರೀಮಹಾನಂದಬೋಧಪ್ರಭುಗಳ ದಾಸ ಗ. ಕುಳತಿಳಕ ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ ಸೋಮನಾಥಪಂಡಿತರು ಪದ್ಯಗಳ ಹೇಳಿದರು' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನದ ಬಂಧದಿಂದಲೂ ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ ಎಂಬ ಈತನ ಬಿರುದಿನಿಂದಲೂ ಇವನು ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಈತನು ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಸಿಂದವಿಗಿಯ ಆನಂದಬೋಧಮುನಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಈ ಶಾಸನವು ಹೊಯ್ಸಳವೀರನಾರಸಿಂಹನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 1158 ರಲ್ಲಿ — ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ 1234 ರಲ್ಲಿ — ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿಂದವಿಗಿಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥಪುರದೊಳಗೆ ನರಸಿಂಹದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸೋವಿದೇವನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ.

ಶ್ರೀರಾಮಾಂಜಿಂಗನಾರೋಕನವಶಜನಿತಾಂತಪ್ರಮೋದಪ್ರಕರ್ಷ |
 ಸ್ವೇರಾಸ್ಯಂ ಪದ್ಮಗರ್ಭಪ್ರೇಖತಚರಿತನಾಮಮ್ರನಾನಾಮರುತ್ಕೋ |
 ಟೀರಾಗ್ರೋದ್ಭಾಸಮಾನಾರುಣಮಣಿಗಣಿವೀರಾಜಿತಾಂಭ್ರದ್ವಯಂ ಲೋ |
 ಕಾರಾಧ್ಯಂ ನಾರಸಿಂಹಂ ಕುಡುಗಭಿಮತಮಂ ಸೋವಿದೇವಂಜನ್ಮಂ ||

ಹೊಯ್ಸಳ ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿ.

ಕರವಾಳ ಸುಗವಾಳ ಮತೋಳ್ಕಂ | ದರವಾಗೆ ವಿರೋಧಿಮಗರಬಳಜಳನಿಧಿಯಂ ||
 ಭರದಿಂ ಕಡೆದಂ ಪಡೆದಂ | ಕರರತ್ನ ಮನಶ್ವರತ್ನಮಂ ನರಸಿಂಹಂ ||

ಸೋವಿವೇವಸ್ತುತಿ.

ವೊಗತೆ ಜಗಜ್ಜನಂ ತಣೆದು ತನ್ನನೆ ಹೊಯ್ಸಳಸೋವಿದೇವನಾ |
 ವಗಮಬಿಳೋವಿಯಂ ತಳೆದನಿಂ ಕಮಲಾಗ್ರಣಿ ರಾಗದಿಂ ವೊಂ ||
 ಗುಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಸೈತು ನಿಮಿದೋಡುಗೆ ಪನ್ನಗರಾಜನುಕಿ ಸೊ |
 ಕುರ್ಗೆ ದಿಗಭವ್ರಜಂ ಕುಲನಗಾವಳಿ ಮೇಲ್ವಿಳೆಗಂಬರಂಬರಂ ||

ಶ್ರೀವಿಜಯವರ್ಧಕಕೀರ್ತಿದೇವರ್. 1234.

ಇವರು ಚಿನ್ನಗಿರಿ 52 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ — ಶ್ರೀವಿಜಯವರ್ಧಕಕೀರ್ತಿದೇವರ್ ವಿರಚಿಸಿದರ್ ಸೇವ್ಯಶಾಸನಕೃತಿಯಂ — ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನವು ಹೊಯ್ಸಳವೀರನಾರಸಿಂಹನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 1158 ರಲ್ಲಿ — ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ 1234 ರಲ್ಲಿ — ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲುದುರಿಯ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಊರೊಡೆಯರು ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಹೊಯ್ಸಳ ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿ.

ನರಪತಿನಾರಸಿಂಹನೊಳುದಿರ್ಚಿದೊಡೆಚ್ಚು ಒಬ್ಬೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂ |
 ಹರಣದ ಹಾನಿಗಂಟೆ ಜವನಂ ಮಠೈವೊಕ್ಕು ಬದುಂಕುವೊಪ ರಾ ||
 ಯರ ನಸುಬೆನ್ನೊಳುಂಡಿಗೆಯನೊತ್ತುವನೆಂದಮೃತಾಂಶು ತಾಳ್ವನೊಂ |
 ದೆರಳೆಯನಂದೊಡೆ ವೊಗಿಟ್ಟಿದುನ್ನತಿಯಂ ಶಶಿವಂಶರತ್ನನಾ ||

ಮುದ್ದಲೆಯ ಸ್ತುತಿ.

ನಯವತಿಯೆಂದು ಶೀಲವತಿಯೆಂದು ಕೃಷಾವತಿಯೆಂದು ಸದ್ಗುಣಾ |
 ನ್ವಯವತಿಯೆಂದು ಧರ್ಮವತಿಯೆಂದು ದಯಾವತಿಯೆಂದು ಪುಣ್ಯಸಂ ||
 ಚಯವತಿಯೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸುವುದೊರೊಡೆಬೋಕನ ಪರ್ಮವತ್ತ ಕಾಂ |
 ತೆಯನೊಲವಿದೆ ಮುದ್ದಲೆಮಹಾಸತಿಯಂ ನೆಗೆಟ್ಟೀ ಜಗಜ್ಜನಂ ||

ಎರಡನೆಯ ಗುಣವರ್ಮ 1. ಸು. 1235.

ಈತನು ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನೂ ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಮತದವನು. 'ಅಹಿತಕ್ಲಾಭ್ಯದ್ಭೃತ್ಪದ್ವಜ್ರ' ನಾದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯರಾಜನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ 'ನಾಲ್ವಿಭು' ವಾಗಿದ್ದ ಶಾಂತಿವರ್ಮನು ಈ ಕವಿಯು ಪೋಷಕನು. ಈ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ ಗುರುವಾದ ಮುನಿಚಂದ್ರನೇ ಈತನಿಗೂಗುರು. ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವಾಗ ಜನ್ಮನನ್ನು (1230) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕವಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1249) ಈತನ ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣದಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿರುವ ಕಾರಣ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಸುವಾರು 1235 ರಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 1229 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸೌಂದರ್ಶಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 2 ಹೇಳಿರುವ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ, ಮುನಿಚಂದ್ರ, ಶಾಂತಿನಾಥ ಎಂಬವರು ಈತನು ಹೇಳುವ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ ಮುನಿಚಂದ್ರ ಶಾಂತಿವರ್ಮರೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿನಾಥನು ಮುನಿಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅವನಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನನ್ನು 'ಇಷ್ಟಶಿಷ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿವರ್ಮನನ್ನು 'ಇಷ್ಟ ಶಿಷ್ಯ ಕೃಷ್ಣಕುಜ' ಎಂದು ಕವಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನು 1202 ರಿಂದ 1220ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿವರ್ಮನು ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ —

1. 63 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2. 278 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಎಂದೊರಂತಿರೆ ವಜ್ರದೇವನರನಾಥಾಸ್ಥಾನದೊಳೆ ಕೂರ್ತನ |
 ಣೈಂದಂ ಕೊವಿದರೆಯ್ದೆ ಕೊಂಡುಕೊವೆಯಲ್ ಕೇಳ್ದ ಲ್ಲಿಟ್ಟಿಣೆಂ ಶಾಂತಿವ ||
 ಮುಂ ದೀನಾನತವಮುನಾದರಿಸಿ ನೀಂ ಪೇಳೆಂದೊಡೀಗಳೆ ಮನು |
 ದಂದೆ ಪಾಲ್ಗಡ ಮದ್ದೆಗನಲ್ ಜಿನಕಥಾವಿಸ್ತಾರಮಂ ಸಾರಮಂ |

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನು ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಕಂಡಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕಂಡಿಯೇ ಕವಿಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. 'ಮುನಿಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವರ್ ಗುರುವಾಗಿ ತನಗೆ ಕವಿತೆ ಬಂದುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನಿಗೆ ಗುಣಾಬ್ಜವನಕಲಹಂಸ, ಕವಿತೀಲಕ, ಕಾವ್ಯಸತ್ಕಳಾಣವ ಮೃಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಆನುಗುಣಮಾಗಿ ಕೂಡೆ ಗುಣವರ್ತನ ಮೆಯ್ಯಿರಿ ಪಂಪನೊಜೆ ಪೊ |
 ನ್ನನ ಪೊಸದೇಸೆ ರನ್ನನ ಗುಣೋನ್ನತಿಯಗ್ಗೆ ಳನೊಳ್ಳು ನಾಗವ ||
 ಮುನ ಬಹುರೀತಿ ನೇಮಿಯ ಚಮತ್ಕೃತಿ ಜನ್ಮೆಗನಿಂಪು ನಾಗುಹಂ |
 ದ್ರನ ರಸವೃತ್ತಿ ರಂಜಿಸುಗೆ ನೀರ್ತಯಮೆನ್ನಯ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳೆ ||

ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಚಾರತೆಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಸ್ವೀಕೃತದೇನಧರ್ಮನನಂ | ಗೀಕೃತಖಳವಮುನಮುಳವಾಣೀಕರುಣಾಂ ||
 ಗೀಕೃತಕವಿತಾವರ್ತನ | ಪಾಕೃತದುಷ್ಟಮುನಮು ಕವಿಗುಣವರ್ತನಂ ||
 ವಿವಿಧಕಳಾಭಿಜ್ಞಂ ಭಾ | ವವಿದಂ ರಸರಸಿಕನುಚಿತಕವಿತಾಚಾರಂ ||
 ಸುವಿವೇಕನಿಧಾನಂ ವಿಬು | ಧವತ್ಸಲಂ ಮಾನಮೇರು ನೃಪತತಿಮಹಿತಂ ||
 ಪದಮೆ ಪದಮುರ್ಥಮುರ್ಥಂ | ಪುದಿದ ರಸಂ ತೃಪ್ತಿ ಕರರಸಂ ಭಾವಂ ಪೊ ||
 ಣ್ಮಿದ ಸದ್ಭಾವಂ ದನಿಯಿಂ | ಪೊದವಿದ ದನಿಯೆನಿಸಿ ಪೇಟ್ಟಿ ಪಂ ಕವಿತೀಲಕಂ ||
 ರತಿಪದಂತೆ ಚಂದ್ರಕಿರಣಂಗಳ ಪಾಲ್ಗುಡಿದಂತೆ ಮಂದಮಾ |
 ರುತನೊಡಗೂಡಿ ಬಂದ ಸಕಕಾರಸರಾಗದೊಳುಡಿದಂತೆ ರಾ ||
 ಚಿತಮುಧುಮಾಸದೊಳೆ ಸರೆಯದಿಂಪೊಲೆದಂತಬಲಾಕಟಾಕ್ಷತಿ |
 ಹಿತಮೆನಿಸಂತೆ ಮೋಹಿಸದೆ ಪೇಲ್ ಕುಣವರ್ತನ ಸೂಕ್ತಿಸಂಚಯಂ ||,
 ನವರಸಮಂ ನಿಮಿಚರ್ತವ ಬೆಡಂಗನಮುಚರ್ತವ ದೋಪಮಂ ತಳ |
 ಚರ್ತವ ಗುಣಮಂ ಕೇಳಚರ್ತವಮುದ್ಧಿಂಪನೊಡಚರ್ತವ ಬಂಧಮಂ ತೊಡ ||

ಚೂರ್ವ ಕಿವಿವೋಕ್ತ ಉರ್ವವೆಳನುಣ್ವನೊಡಚೂರ್ವ ಕಾವ್ಯಸತ್ಯಲಾ |
ಣೂವಮೃಗಲಕ್ಷ್ಮಲಕ್ಷ್ಮನ ನಚೋವಧುವಂ ಬುಧರೊಲ್ದ ನರ್ಣಕುಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ -

ಪುಷ್ಪದಂತ ಪುರಾಣ.

ಇದು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಪುಷ್ಪದಂತನ ಚರಿತವು; 14 ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ನಾಲ್ಕು ಭಸ್ಮಭೋಜನ ಶಾಂತಿವರ್ಮನ ಯಶೋಲತೆಗಾಲಂಬನವಾಗಿ' ಬರೆದು ಆತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.-

ಕ್ಷೀತಿಯೊಳ್ ಮುನ್ನಬ್ಬನೆ(ತ್ರಂ ಮನೆಯಳಯನೆನಲ್ ಕ್ಷೀರವಾರಾಣಿಯಂ ವಿ |
ಶ್ರುತಲಕ್ಷ್ಮೀ(ದೇವಿಯಂ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಸಹಿತಂ ಕೊಂಡನೆಂತೆ ತನ್ನಂ |
ಸತತಂ ಕೂರ್ತಿತ್ತು ಕೊಂಡಂ ಗುಣಿನಿಧಿ ಗುಣವರ್ಮಂಗೆ ಕೀರ್ತ್ಯನ್ನಿತಂ ಸ |
ತ್ಯುತಿಲಕ್ಷ್ಮೀ(ಕಾಂತೆಯಂ ರಂಜಿತವಿಬುಧಜನಸ್ವಾಂತೆಯಂ ಶಾಂತಿವರ್ಮಂ ||

“ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಗಣಧರಾದಿಮಹಾಮುನಿಸತ್ಯವೀಶ್ವರರ್ ಮಾಡಿದ ಪುಷ್ಪದಂತಜಿನಾಥಪುರಾಣಮನಿಂದು ಕನ್ನಡಂಮಾಡುವೆಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಳಿಕೆ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರನ್ನೂ ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿ ಶ್ರುತಕೇವಲಿ ದಶಪೂರ್ವಿಗಳನ್ನೂ ಏಕಾದಶಾಂಗಧಾರಿಗಳನ್ನೂ ಆಚಾರಾಂಗಧರರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಕೊಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮುನಿಚಂದ್ರದೇವರವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು¹ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ :-

1. ಕೊಂಡಕುಂದ, ಗೃಧ್ರಪಿಂಞ, ಬಲಾಕಪಿಂಞ, ಮಯೂರಪಿಂಞ, ಅರ್ಜದ್ವಲಿ, ಭೂತಬಲ, ಪುಷ್ಪದಂತ,

ಬಿತ್ತರವಾಗೆ ಸೂತ್ರಗತಿಯಂ ಮಿಗೆ ಪಣ್ಣಿದ ಗಂಧದ್ವಿತೊಂ
ಬತ್ತಲಿಸಾಸರಕ್ಕೆ ಶಿವಕೋಟಿಯ ಕೋಟಿವಿಷ್ಣುವಿದ್ಯಮ |
ನೃತ್ತಗಜಂ ಮದಂಬಲಿತು ಕೈಯಡೆಗೊಟ್ಟುದೆನಲೈ ಪಿಃಪ್ಪಿಣಿಂ
ಮತ್ತೆ ನಮಂತಭದ್ರಮುನಿರಾಜನುದಾತ್ತ ಜಯಪ್ರಶಸ್ತಿಯಂ ||

ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸಮಂತಭದ್ರ, ಅಕಳಂಕ, ಪೂಜ್ಯವಾಹ, ವಿಧ್ಯಾನಂದ, ' ಪುರಾಣಪುಷ್ಪ' ನಾದ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ವೀರನೀನ, ಜಿವನೀನ, ಗುಣಭದ್ರ, ಜಟಾಸಂಹನಂದಿಗಳು, ಕಾಲುದಕ ಮೇಲಾನದಿಯಾದ ಲಲಾಚಾರ್ಯ, ದಿಗಂಬರಕುಲಚಂದ್ರಯೋಗೀಂದ್ರದೇವಚಂದ್ರರು, ಸ್ವಗುರುಮುನಿಚಂದ್ರ.

ಇದು ಸಮಸ್ತ ಭುವನಜನಸಂಸ್ತುತದೇನಾಗಮುಕ್ತಮುದ್ವತೀಚಾರುಚಂದ್ರಾಯಮಾನ ಮಾನಿತ ಶ್ರೀಮದುಭಯಕವಿಕಾಮಲಗರ್ಭಮುನಿಚಂದ್ರ ಪಂಡಿತದೇವ ಸುವ್ಯಕ್ತ ಸೂ ಕ್ತಿಚಂದ್ರಿಕಾಸಾನಪರಿಪುಷ್ಯಮಾನನಮರಾಳ ಗುಣವರ್ನುನಿಮಿರ್ತಮಪ್ಪ ಪುಷ್ಪದಂತ ಪುರಾಣದೊಳೆ—

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಗ್ರೀಷ್ಮ.

ಕೆಂಡದ ಮಡೆಕೊಂಡವುದು | ಜಾಂಡದಿನೆಳೆ ದೂವೆಗರ್ಚನುಗುಟ್ಟಿಪ್ಪುದು ದಿ ||
 ಜ್ವಂಡಳ ದಳ್ಳುರಿಗೊಳ್ಳಯ | ತಂಡದೆ ಕೇರ್ಗಟ್ಟತೆನಿಸಿ ತೋಪುತದಪೊಳೆ ||
 ತಾಹದ ಬಿಳ್ಳ ಮಿಾಹದ ದವಾನಳನಾಹದ ಬೆಂಚಿ ತಾಯ್ತುಳ |
 ಲೋಹದ ಸಿಂಧು ಬೆಂದೊಡೆದು ಪಾಹದ ಬಿಟ್ಟು ಕಾರಂಕುವೋಗ ಕ ||
 ಪೇಹದರಣ್ಯಭೂಮಿ ಬೆಮರೇಹದ ದೇಹಿಸಮೂಹಮೂಪ್ಪೆಯಂ |
 ಪೇಹದ ಭಾನುಭಾನು ಬಿಸುಪೇಹದಿಳಾತಳಮಿಲ್ಲದೆಲ್ಲಿಯಂ ||

ನಂದನ

ಸಲೆ ನಿಲಿ ಮಾವು ಪೂವು ಬಿಕ್ಕುಲಂ ಮುಕ್ಕುಲಂ ಪೊಸತೆಂಗು ಕೌಂಗು ಕಾ |
 ದಲರಲರಂಚಿ ಬೆಂಚಿ ಪುಳನಂ ನಳನಂ ಗಿಳವಿಂದು ಬಿಂದು ಕೋ ||
 ಗಲೆಗೊಲೆ ತುಂಬಿ ಬಿಂಬಿ ಸುಜಗೇದಗೆ ಚಾದಗೆ ಕಂಪು ಸೊಂಪಗುಂ |
 ದಲೆಯೆನೆ ರಮ್ಯಮಾವಿಸಯದೂರ್ಗಗಳ ನಂದನಬೃಂದಮೆತ್ತಲಂ ||
 ಒದವಿದ ಶಾಳಿ ಗರ್ದಗಳ ಪಾಳಿ ಕುಕ್ಕಿಲ್ಯ ಶುಕಾಳಿ ತಪ್ಪವೇ |
 ಷಿದ ಸುಜಗಾಳಿ ಪಾಮರಿಯರೋಳಿ ವಿಟವಿಟಕೇಳಿ ಪೂಗಳಂ ||
 ಕೆದಹುನ ದೂಳಿ ಪಾಡುವ ಮದಾಳಿ ಪೊದಪ್ಪಿಲರೋಳಿಯೆಂಬಿವಂ |
 ಮದನನ ದಾಚಿಗತ್ತು ಸುಗದಿಪುರ್ದು ಪಾಂಥಜನಂ ನಿರಂತರಂ ||

ಶರದಾಗಮ.

ಸೊಂಯಿಸ ಕೇತಕೀವಿಭವಮೇಡೆಲೆವಾಡೆಗೆ ನೀಪದೇಶ್ಚೆ ಪೊ |
 ನ್ನಗೆ ಕುಟಜೋಪಶೋಭೆ ಕುಮುದಕ್ಕೆ ಕದಂಬದ ಸೊಂಪು ನೆಯ್ದಲೊ ||
 ಳ್ತುಗುಳ್ಳೆ ಮಯೂರದಭೃದಯವಂಚಿಗೆ ಚಾದಗೆಯುತ್ಸವಂ ಚಕೋ |
 ರಿಗೆ ತಳದೊರ್ಪ್ಪಲೊಪ್ಪಿದುದು ನೀರದಶಾರದನಿರ್ಗಮಾಗಮಂ ||

ಇಮುಳ.

ಕಳಾರಂದ್ರಂ ಚಂದ್ರಂ ಬೆಳಗೆ ನಳಮಂ ಕಾಂತಿವಿಸರಂ |
 ಗಳಂ ನೆಯ್ದಲೆ ಯ್ಡಲೆ ಮೊಗಸೆ ನಳನೀಬೃಂದವಳಿನೀ ||

ಕುಳಂ ಕೋಕಂ ಶೋಕಂಬಡೆಯೆ ನುನದೊಳ ' ಪುಟ್ಟಿ ಜನದೊಳ ' ||
 ಬಿಳಾತ್ಮಾರಂ ಮಾರಂಗದಟಿನ ತಿರುಳ' ರಂಬೆಸಿತಿರುಳ' ||

ಸಕ್ಷತ್ರ.

ಸಂಕಳತ ಬಹಳತ್ತಾರಾ | ಸಂಕುಳದಿಂ ಪೋಲ್ತು ದಭ್ರಮಾವೃತಕಿಮಿರಂ ||
 ತೇಂಕುವ ಮಲ್ಲಿಮುಕುಳದ | ಸಂಕುಳಮಂ ತಳೆಹು ನೀದ ಜಗುನೆಯ ಮಡುವಂ ||

ದೀಪಂ.

ಮುನಿದು ತವೆ ನುಂಗಿ ತಿಮಿರಮ | ನಿನಿತಬ್ಬಿಸಲಾಡದಡರೆ ಕಾಟಿದಪ್ಪುವಿವೆ ||
 ಬಿನಮೆಸೆದುವು ಸೊಡರ್ಗಳ' ಜಳ | ಕೆನೆ ನಿಬಿಡೊಳುಕೆಯನೊಗವ ಕಾಳುಕೆಯಿಂದಂ ||

ಕಾಡು.

ನಲೆವೆರಸು ಗಾಳಿಯುಂ ಪಟಿ | ದೆಲವದ ಪಸುರ್ಗಾಯ್ನುಳುರುಳೆ ಮೂಗುಡಿಮ ಕುಕಾ ||
 ನಳ ಬಿರ್ಬುವೆಂದು ಬಿಡೆ ನುಂ | ಗಲೊಡರ್ಬುವವು ಪೊವಟ ಬಾಳಬಿಡಾಳಂ ||

ಗಜಪ್ರಸವ.

ಬೇನೆಯಿಸುಕ್ಷೆಗಳ' ನಸುಮುಗುಳ್ಳರೆ ಪಿಂತು ಕುನುಂಗ ಜೋಲೆ ಪೇ |
 ರಾನೆಯ ಕೂರ್ವಾಯು ಬೆಮರಾಟಿಸೆ ತಾಯ್ನುಡಿ ನೀನೆ ಹಸ್ತದಿಂ ||
 ತಾನವಳಂಬಿಸಿದು ವಟಭೂಜದೊಳೊಂದು ಕರೇಣು ಸೂಲಿಸು |
 ತ್ತೇನಾಮಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದುದೊ ಬೇಡರೊಳಂ ಕರುಣಾನುಭಾವಮಂ ||

ಸುಜನ.

ಇಲ್ಲದ ಗುಣಮಂ ಪೇರೊಳ' | ಸೊಲ್ಲಿಸುವಂ ತನ್ನೊಳುಳ್ಳ ಗುಣಗಣಮಂ ತಾ ||
 ನಿಲ್ಲಿಂದಾಡುವ ಪುಸಿಕಂ | ಗೆಲ್ಲಿಂದಂ ಬಂದುದಮಮ ಸುಜನತೆ ಚಿತ್ರಂ ||

ಸ್ತೀಸೌಂದರ್ಯ.

ನಮ ಮದು ಲೋಕಲೋಚನಯುಸಕ್ಕೆ ಬೆರಲ' ಸರಲಂಗಜಂಗ ಮೆ |
 ಲ್ಲಡಿ ಪಡಿ ಪಲ್ಲವಕ್ಕೆ ವದನಂ ಸದನಂ ಸಿರಿಗಕ್ಷೆ ಪಕ್ಷೆ ಚಿ ||
 ಲ್ವಿಡಿದಲರ್ವಿಲ್ಲೆ ಸೋಮುರ್ವಿಡಿ ಪದಿಮುರ್ವಿಡಿ ಸೋಗೆಗೆ ಪುರ್ವು ಕೊರ್ವು ಚಿ |
 ನ್ನೆಡೆಗೆ ನಖಂ ಮುಖಂ ಪವಿಗೆ ತೋಳ' ಕರವಾಳ' ಮದನಂಗೆ ಕಾಂತೆಯಾ ||

ಶಾಂತಿವರ್ಮ ಸ್ತುತಿ.

ಗುರುಜನಕಂ ಕವಿ(ಂದ್ರ)ಜನಕಂ ಗುಣವಜ್ಜನಕಂ ಸಮಸ್ತಸಾ |
 ಕ್ಷರಜನಕಂ ಜಗಜ್ಜನಕಮೊಲ್ಪದನಿತ್ತ ಭಿರಕ್ಷೆ ಪತ್ತಿಯುಂ ||
 ಗುರುಜನಕಂ ಕವಿ(ಂದ್ರ)ಜನಕಂ ಗುಣವಜ್ಜನಕಂ ಸಮಸ್ತಸಾ |
 ಕ್ಷರಜನಕಂ ಜಗಜ್ಜನಕನೆಂಬುದು ಮೇದಿನಿ ಶಾಂತಿವರ್ಮನಂ ||

ಶ್ರೀಯುತ ಶಾಂತಿವರ್ಮ ಪೇಷರಾರ್ಪು ವಿಚಾರಿವೊಡಂಧನರ್ತಕ |
 ಸ್ಯಾಯಮೆ ಬೀರದೇವ್ ಸರಿಭಾವಿವೊಡಂತದು ತಾನಜಾಕೃಪಾ ||
 ಣ್ಣಯಮೆ ನಿಕ್ಕುವಂ ನುಡಿವ ಪೆಂಪು ವಿಚಾರಿವೊಡಂತೆ ಕಾಕತಾ |
 ಳಯಮೆ ಭಾಪು ನಿನ್ನವೊಲುದಾರರೆ ವೀರರೆ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯರೇ ||

2. ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕ.

ಈ ಅಷ್ಟಕವು ಕೊಲ್ಲಾ ಪುರದ ತ್ರಿಭುವನತೀಲಕಜಿನಾಲಯದ ಚಂದ್ರನಾಥನ ಸ್ತುತಿಯೆಂಬಂಶವು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಬಹುವಿದ್ಯಾಮಂಡನಂ ಪಂಡಿತಮುನಿಸತಿಚಂದ್ರವ್ರತಿಶ್ರೀಪದಾಂಭೋ |
 ರುಹಸೇವಾಸಂಗಭೃಂಗಂ ಕ್ಷೇತಿನುತಗುಣವರ್ಮಂ ವೇಕೋಮಾಲೆಂಬುದ ||
 ನ್ಯಹಮಾದಂ ಪುಣಿಸಲ ರಾಜಿಸ ಜಿನನನುಭಂ ಮಾಯಿಕ್ತಿ ಭವ್ಯರ್ಗಿ ಸೌಖ್ಯಾ |
 ವಹಮಂ ಕೊಲ್ಲಾಪುರಶ್ರೀತ್ರಿಭುವನತೀಲಕಾಲಂಕೃತಂ ಚಂದ್ರನಾಥಂ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವು ಮಹಾ ಸ್ತಂಭರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆ ದಿವೆ. ಪ್ರತಿಸದ್ಯಪೂ 'ಚಂದ್ರನಾಥಾ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ನೆನವಂದಾನಂದಂ ತಣ್ಣನೆ ತಣ್ಣೆದು ಬೆಗಿಲ್ಕುಂ ಮನಂ ಬಂದು ಕಂಡಂ |
 ದೆನಸುಂ ತಣ್ಣೆಂ ಕುಳಿಕೋಡುಗುಮನುರ್ದಿನೋಳುಟ್ಟಿಂತೆ ಕಣ್ ಬಣ್ಣೆಪಂದಿಂ ||
 ಪಿನಲಂಪಂ ಸೇವಿಸಂತಗ್ಗಲಿಸಿ ನಲಿಗುಮಿಾ ಜಿಪ್ಪೆಯೆಂದಂದು ನಿನ್ನಂ |
 ನೆನದಂ ಕಂಡುಂ ಪೊಗಯ್ಪಿಂ ಸುಖಿಯೆನಿಸಿದವಂ ಧನ್ಯನೈ ಚಂದ್ರನಾಥಾ ||
 ಸುದತೀಲೀಲಾಂಗಮಂ ಸೋಂಕದ ವರಯುವತೀಸ್ಸಿಗ್ಗಮುಗ್ಗಾಸ್ಸಮಂ ನೋ |
 ಡದ ಕಾಂತಾಳಾಸಮಂ ಕೇಳದ ವನಜಮುಖಿವಕ್ತ್ರಸೌರಭೈಮಂ ಕೋ ||
 ಳ್ಳದ ರಾಮಾರಮ್ಯಬಿಂಬಾಧರಸಮನಸುತೀಂಟದಕ್ಕೂಣಮೋಕ್ಷಾ |
 ಸ್ವದಲಕ್ಷ್ಮೀಸಂಗಸೌಖ್ಯೋನ್ನತಿ ನಿನಗೆ ನಿಜು ದೇವರೋಳ್ ಚಂದ್ರನಾಥಾ ||
 ಮೃಗತೃಪ್ತಾಭೋಗಮಂ ತಿದಿದ ನಿಜುಮಡುವೆಂದೈದುವಾಭಿಳಕಾಳೋ |
 ರಗನಂ ನೇವಾಳವೆಂದೆತ್ತುವ ನಿಶಿತಕನತ್ಪಡ್ಧಮಂ ನೆಗ್ಗು ಲೋಳ್ಯಾ ||
 ಸಗಮೆಂದಾಂಪಂತೆ ನೀನಲ್ಲದ ಕುಮತಶತ್ಪ್ರಾಂತರಂ ದೇವರಂದೋ |
 ಲಗಿಸೆಗ್ಗರ್ಗಾದ ಖೇದಂ ನಗಿಸುವೆದು ಭವತ್ಪ್ರಾಪ್ತರಂ ಚಂದ್ರನಾಥಾ ||

ಕಮಲಭವ. ಸು. 1235.

ಈಶನು ಶಾಂತೀಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಜೈನಮತದವನು. ಇವನ ಗುರು ದೇಶೀಗಣ ಪುಸ್ತಕ ಗಚ್ಚ ಕೊಂಡಕಂದಾನ್ವಯದ ಮಾಘಾಣಂದಿಸಂಡಿತಯತಿ.

ಈತನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ನನನ್ನು (1230) ಸ್ತುತಿಸುವುದ ರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಈಚೆಯವನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆ ದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಈತನು ಸು ಮಾರು 1235 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ¹ ಕುಸುವಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದ ದೇವಕವಿ ಈತನ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ² ಕುಸು ಮಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಕಮಲಭವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ.

ಈ ಕವಿಗೆ ಕವಿಕಂಜಗರ್ಭ, ಸೂಕ್ತಿಸಂದರ್ಭಗರ್ಭ, ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಜಿನಸಮಯಪ್ರಕಾಶಕೃತಸತ್ಕವಿಹಂಪನ ಪಿಂಪುವೆತ್ತ ಪೊ |
 ನ್ನನ ಕವಿನಾಗಚಂದ್ರನ ನೆಗೆಲಿತ್ತಿಯ ರನ್ನನ ಸಂದ ಬಂಧುವ ||
 ಮೃನ ಬುಧನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಜಗನ್ನು ತಜನ್ನನ ರಂಜಿಸ್ಸಗಳ |
 ಯ್ಯನ ಕೃತಿಸೌಂದರೀಸುಭಗಮಾವಗಮಿರ್ಕ ಮದೀಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ||

ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಸಾತುರಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ವರಶಬ್ದಜ್ಞರನರ್ಥದರ್ಶಿಗಳನುಕ್ತಿಪ್ರೌಢರಂ ಭಾವತ |
 ತ್ವರರಂ ನೀತಿವಿದರ್ಕಳಂ ರಸಿಕರಂ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಳ್ ಸಂದ ಜಾ ||
 ಣರನಾಂದೋಳಶಿರಸ್ಸರೋಜಮುಖರಂ ಮಾಲ್ಪಿತ್ತಿ ಚಾತುರ್ಯಬಿಂ |
 ಧುರನೊರ್ವಂ ಕವಿಕಂಜಗರ್ಭನುರುವಾಕ್ಸಂದರ್ಭನಿಂತುರ್ವಿಯೊಳ್ ||

ಸತ್ಕವಿಕಮುಳಭವನ ಭಾ | ಸ್ವತ್ಕವಿತಾಕಾನುರ್ಥೇನು ತಾನುಬಿಃಬುರ್ಧೋ ||
 ಧೃತ್ಯಾಮಿತಾರ್ಥಭಾವರ | ಸೋತ್ಕರಮಂ ಕಪಿವೃದ್ಧಿ ಕಾವ್ಯಸ್ಥಳಯೊಳ್ ||

1. ಈತನು ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ ಏನಯೊಂದುವ್ರತಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಗುರುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ “ ಸಿಂಹಣೋರ್ವಿಣ್ಯರಂ ಏನಮನ್ಯಸ್ತಕನಾಪಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸಿಂಹಣನು ವೇವಗಿರಿಯ ಯಾವವರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಇವನು 1210 ರಿಂದ 1248 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 2. 240ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಕಮುಳಭವನ ಕವಿತಾರಸ | ಮಮದಿಗನ ತನಿವೊ ಲನಂಗಮೋದನೂಣಂ |
 ರಮಣೀಮಮಧುರರುತಿ ಬಾ | ಳಮರಾಳದ ನಶ್ಯೆಯಾಟುಮಿನಿಯಳ ಕೂಟಂ ||
 ವಿಮುಳವಿಭಾಸ್ವದೇಕಮುಖನುನ ತಸನ್ಮ ತಿಸುಪ್ರಕಾಶನು |
 ತ್ತಮಚರಿತಾಂಚಿತಂ ಸಕಳದೇವಹಿತಾಗಮವರ್ಧನೀಕೃತೋ ||
 ದ್ಯಮನುಮದಾತ್ಮನಪ್ರತಿಹತಂ ದಿಟಮೆಂದೊಲವಿಂದುಜಸ್ತ್ರಿಯೇ |
 ಕಮಲಭವಾಸ್ಯಪದ್ಯಮನೆ ಪ್ರೋದಿಗದಳೇಂಗದ ವಾಣಿ ಜಾಣೆಯೋ ||
 ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಶಾಂತೀಶ್ವರಪುರಾಣ.

ಇದು ಹದಿನಾರನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಶಾಂತಿನಾಥನ ಚರಿತವಾಗಿದೆ; ಚರ
 ಪೂಗ್ರಂಥ, ೧೬ ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತೀಶ್ವ
 ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಕೇವಲಿಗಳು, ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳು,
 ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳು, ಗಣಧರರು, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು, ಸರಸ್ವತಿ, ಇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂ
 ತರ ಕೋಂಡಕುಂದನಿಂದ ಮಾಘಾಣಂದಿಪಂಡಿತಯತಿಗಳಿಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪಾ
 ಙ್ಗವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. 1

ಆ ಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ವಿನಮುಧುಮರೇಂದ್ರಮೌಱಿ ಮಣಿಕಿರಣ ಮೂಲಾಪರಾಗ ಪರಿರಂಜಿತ ಚರಣ
 ಸರಸಿರುದ ರಾಜಿತ ಪರಮಜಿನರಾಜಸಮಯ ಸಮುದಿತ ಸದಮುಲಾಗಮ ಸುಧಾಶರಧಿ
 ಶರದಿಂದು ಶ್ರೀಮಾಘಾಣಂದಿಸುಂಡಿತಮುನೀಶ್ವರ ಮನೋಜನಿತ ನಿರುಪಮದಯಾಸರ
 ಸ್ವರಸೀಸಂಭೂತಸಂಭವಾಮುಳ ಸುಕವಿಕಮುಳಭವ ವಿರಚಿತಮುಪ್ಪ ಶಾಂತೀಶ್ವರಪರಮ
 ಪುರಾಣದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅಲಿತವಾಗಿದೆ. ಕವಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪದ
 ಗಳು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಹಿಡುತ್ತವೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ
 ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

1. ಕೊಂಡಕುಂದ, ಭೂತಬಲಿ, ಫುಷ್ಪದಂತ, ಜಿನನೇನ, ಎರನೇನ, ಅಕಳಂಕ
 ಚಂದ್ರ, ಅರ್ಧಪುಲಿ, ಜಟಾಸಿಂಹನಂದಿ, ಗೃಹ್ಯಪಿಂಘ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಶ್ವರಿ, ಘಾಜ್ಯ
 ಪಾದ, ಕುಲಚಂದ್ರವ್ರತಿ, ಕನಕನಂದಿಮುನಿ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ನಯಕೀರ್ತಿಮುಮುಕ್ಷು, ಅಭ
 ಯುಚಂದ್ರಮುನಿ, ವಿರಣಂದಿವ್ರತಿ, ಮಾಘಾಣಂದಿ, ವರ್ಧಮಾನವ್ರತಿ, ದೇವಚಂದ್ರವ್ರತಿ, ದಾಮ
 ನಂದಿವ್ರತಿ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಭಟ್ಟಾರಕ, 'ಸಿಂಹಣಂ ವನಮನಸ್ತಪ್ತಕನಾದ' ವನ
 ಯೇಂದುವ್ರತಿ, ಬಾಳಚಂದ್ರಮುನಿ, ಸನ್ಮನೇನವ್ರತಿ, ಜಗುಗೀರ್ತಿವ್ರತಿ, ಕುಮುಡೇಂದ್ರಮುನೀ
 7 ಶಿಷ್ಯ ಮಾಘಾಣಂದಿಮುನಿ, ಸಿಂಹಣೀರ್ತಿವ್ರತಿ, ಘಾಜ್ಯಚಂದ್ರನಂದಿಪಂಡಿತಯತಿ, ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ
 ಮುನಿ, ಕಾಣೋರ್ಗಣದ ಭಾನುಕೀರ್ತಿಮಲಧಾರಿ, ವಾದೀಭವಬ್ರಾಂಕುಕ ಸರ್ಕಚ್ಚ ದೇನುನಂ
 ದಿವ್ರತಿ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಸ್ವಗುರು ಮಾಘಾಣಂದಿಪಂಡಿತಯತಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇದ್ದರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ: -
ಮುಳಿ.

* ಪರಿವ ಬಳಪ್ರವಾಹಕುಳದಿಂ ನೆಹೆ ಕಾಚ್ಚರವೋಗೇ ಭೂಧರೋ |
ತ್ವರಮಿರದೆಮ್ಮೆ ಬೇರೊತ್ತೆದಡಂಗಡೆಯುತ್ತಿರೆ ಕರ್ಮರಂಗಳು ||
ವರ್ಧಯಘನಪರ್ವಣಕ್ರಿಯೆಯನಾಂತುದು ನಾಡೆಯುಮೆಂಬಿನಂ ಕರಂ |
ಸುರಿದುದು ಭೋರನುತ್ತೊಗದ ಕಾರ ಮುಗಿಲ ಮಡೆಯಂ ನಿರಂತರಂ ||

ವನಾಗಿ.

* ತನಿವಡಹಕ್ಕೆ ಕೋಟಿ ತನುವೋರ್ಬುಳವಂದು ಕೋರಲ್ಕನುಂಗ ಮೇ |
ಪಿನ ಪುದಿಬಿಟ್ಟೆ ಯಚ್ಚೆ ಟಿಮ ಕರ್ಣಮೆಟಿಲ್ಲ ಕರಂ ಕಟಿಲ್ಲ ಕಂ ||
ಪನವೆಡೆಗೊಂಡು ಕೆಟ್ಟಿಸುಪ್ಪಿನೆಟ್ಟಿ ನವಿಗೊನೆಯಿಂದೆ ತಳ್ಳು ತ |
ಣ ನಿವಿಡುತುಂ ಮೃಗಪ್ರಕರಮಿದುರು ಕಾನನನೊಂದು ನಾನತೊಳೆ ||

* ಪಕ್ಕದಿಱಂಬಿನೋಳ ಮುಟ್ಟಿಯನಿಟ್ಟು ಕುಲಾಯಮನೊತ್ತು ಗೊಂಡು ಮೇ |
ಯ್ಯಕ್ಕೆ ಕೋರಲ್ಕನುಂಗ ನವಿರಗ್ರವೋಳಾಪನಿಪುಲ್ಲ ಬಿಂದುಗಳೆ ||
ತೆಕ್ಕನೆ ತೀವೆ ಮುತ್ತಿನ ವಿಹಂಗಮದಂತ ವಿಹಂಗಂಕುಳಂ |
ಮೋಕ್ಷಳಮಾಗ ಮಾಗಯೋಳಗದುರು ಪಾಪದೆ ಮುಂಬಗಲ್ವರಂ ||

* ಸಲೆ ನೆಲೆಯೋಱದಾನದಿಯ ಕರ್ಮಡುವಂ ಪೊಟಮಟ್ಟು ಕೋಟಮು
ಗ್ಗಲಿಸೆ ಬಿಸಿಲೆ ಮೆಯ್ಯನಡವೊಪ್ಪಿ ತನಿ ಯತಟಂಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಂ ||
ಚಿಲ ಕಡೆಗೊಂಬುಗಳ ತುಱುಗ ಬಿರ್ದವೊಲಿದುರವು ಮುಂಬಗಲ್ವರಂ |
ತೋಲಗದನಾಕುಳಂ ಮೋಸಳೆಗಳೆ ನೆಹೆಯೊತ್ತರನುಗ ಮಾಗಯೋಳೆ ||

ಕತ್ತಲೆ.

ಮೆಟ್ಟಿದುದಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಅದ ಭೂತಳಮೆಣ್ಣೆ ಸೆಗಳೆ ನಭಸ್ಸಳಂ |
ತೊಟ್ಟನೆ ಮಾಯಮಾಯ್ತು ತನುವಿರ್ದಪುದಿಲ್ಲೆ ಸುತುಂ ಕರಾಗದಿಂ ||
ನುಟ್ಟುತುಮಿದರ್ ತಾಣದೊಳೆ ಸುಮ್ಮನೆ ವಿಸ್ಮಯದಿಂ ಜನೋತ್ಕರಂ |
ನಟ್ಟವೊಲಿಪಿನಂ ನಿಮಿದುರ್ ಪವಿದುದುರ್ವಿ ಮಹತ್ತಮಂ ತನುಂ ||

ದಲಳೆ.

ಅರೆವಿರಿದೊಪ್ಪುವ ಪ್ಪಳೆ | ಬೆರಸಿದ ಬಿಣ್ಣೊನೆಗಳಂದೆ ಪಳಿಕರ ಕಣ್ಣ ||
ಚ್ಚರವೆಡೆದು ಬಿಡದೆ ಬಾಯಂ | ಬಿರಿಯಿಸುತೆಸಡಿಪುರ್ವಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯ ಮರಗಳೆ ||

ಬೆಳದಿಂಗಳ್ಳು.

* ನಾಣೆ ಬಯಲೆ ಬಿಟ್ಟಿ ತಮಮಂ ತವೆ ಮುಣ್ಣನೆ ನುಂಗ ಕೆಟ್ಟು ಬಿ |
ಬಿಟ್ಟಿಡಿ ಕುಬಿಚ್ಚದಂಗಳಿಬಿಂಬ ನೆಹೆ ಪೊಕ್ಕ ತಮಿಸ್ಸನುಲ್ಲಿಯು ||
ಅಪ್ಪನೆ ಪೊದಲ್ಲ ತೂಳ್ಳ ಕಡುಪಿಂ ಕೆಡೆಂಟ್ಟು ಮಹಾಂಧಕಾರಮಂ |
ಕೂಣೆ ಗುಣಾಭಯಂ ಪುಗಿಸುತಿರ್ದವು ಚಂದ್ರನ ಸಾಂದ್ರರಶ್ಮಿಗಳೆ |

* ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿರುವ ಪದ್ಯಗಳು ಕುಸುಮಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೂ ಇವೆ

ಮುಂಚಾನೆಯ ಕೋಳಿ.

* ತನುವಂ ತಳ್ಳೊಯ್ಯ ತಂಗಾಳಿಯ ಪಡೆನೊಳೆಚ್ಚತ್ತು ಪಕ್ಷಂಗಳೊಳೆ ಪ |
 ಟ್ಟನಿತುಂ ಪೋತಂಗಳಂ ವೀಕ್ಷಿಸುತೆಣಕೆಗಳಂ ಮೆಲ್ಲ ಮುಚುತೆ ನಿಂದೊ ||
 ಯ್ಯನೆ ಸಾಬ್ರತೋಟಿಯಂ ತೊಟ್ಟೆಡೆದು ಗಜೆಗಳಂ ನುಣ್ಣಿವಿರ ಬರ್ಚೆ ಮೆಯ್ಯಂ |
 ತೊನೆದುಡ್ಡಂ ನೀಡಿ ಗೋಣಂ ನವದಿನಮುಖದೊಳೆ ಕುಕ್ಕುಟಂ ಕೂಗಿತಾಗಳೆ ||

ಬೆನ್ನವರದರು.

ಒರೆಯಂ ನೋಡದೆ ನೋಡೆ ಚಿನ್ನಮನೆ ಕಂಡಾಚಿನ್ನಮಂ ಬಣ್ಣದಂ |
 ತರಮಂ ತಪ್ಪದೆ ಪೆಟ್ಟಿ ತೂಗಡೆನಸುಂ ಕೈತೂಕಾದಿಂ ತೂಕಾದಂ ||
 ತರಮಂ ಪುಟ್ಟಗೆ ಪೆಟ್ಟಿ ಮುಚ್ಚಮನೆ ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂ ಕಾಟ್ಟುವ |
 ಚ ರಿಯಿಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವರದರ್ ತಾಮಿಂತು ವಿಭ್ರಾಜಿಸರ್ ||

ಮಂಡಿಗೆ.

ಶರದದ ನವಚಂದ್ರಿಕೆಯಂ | ಪೊರೆಯೆತ್ತಿದ ತೆಹದೆ ಮಿಱುಪ ಬೆಳ್ಳಿಂ ತೆಳ್ಳಿಂ ||
 ಪಿರಿದನೆವ ಮಂಡಕಾಪರಿ | ಕರಮಂ ಬಡ್ಡಿ ಸಿದರಸದಳಂ ಸುರಸತಿಯರ್ ||

ಇಡ್ಡಲಿಗೆ.

ಸುರಸಿಂಧುಫೇನಸುಂಶೋ | ತ್ವರಮಿವನಲ್ ಕಾಂತಿವೆತ್ತು ನಗುಡ ತೆಹದಿಂ ||
 ಪಿರಿದುಂ ಲಘುತ್ವದಿಂ ಬಿ | ತ್ವರಿಪಿಡ್ಡಲಿಗೆಗಳನಂತವರ್ ಬಡ್ಡಿ ಸಿದರ್ ||

ಶಾಲ್ಯನ್ನ.

ಕಪೆಗಳೆದ ಶಕ್ತಿಯ ತಣ್ಣದಿ | ದುಃಖಂಗಳಂ ನಗುವ ತೆಹದೆ ನೀಳ್ವಂ ಬೆಳ್ಳಿಂ ||
 ನೆಚೆ ಮಿಱುಗುವ ಶಾಲ್ಯನ್ನಮ | ನೆಚಿಕದಿನಮುಳೆಂದುವಡನೆಯರ್ ಬಡ್ಡಿ ಸಿದರ್ ||

ಮೊರರು.

ಆಧರೀಕೃತಶಾರದನೀ | ರಧರದ್ಯುತಿಯನಿಪ ಕೆನೆಯನೊಳಕೆಯ್ದಿ ಪರ್ ||
 ಮಧುರಾವ್ಲ ಮಪ್ಪ ದಧಿಯಂ | ವಿಧುವಡನೆಯರೊಸೆದು ನಿಸದಮೆನೆ ಬಡ್ಡಿ ಸಿದರ್ ||

ಮಾಸವಳಿಗೇ.

ಪೊಳೆವ ಶರಚ್ಚಂದ್ರಿಕೆಯೊಳೆ | ಮುಳುಂಕಿ ನಸುದೋರ್ಪ ತಾರೆಗಳ ತೆಹದಿಂ ಕಂ ||
 ಗೊಳಿಸಿ ಮಗಮಗುವ ಮಣನರ | ವಳಿಗೆಯ ಪಾಯಸಮನಸದಳಂ ಬಡ್ಡಿ ಸಿದರ್ ||

ಆಂಡಯ್ಯ. ಸು. 1235.

ಈತನು ಕಪ್ಪಿಗರಕಾವವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಜೈನಮತವನು. ಇವನ ಅಜ್ಜನು ಅರುಹಂಗಲ್ಲದಿರಗದ "ಲೆಕ್ಕಿ
 ಗರ ಪಿರಿಯನನಿಪ ಆಂಡಯ್ಯ." ಈ ಆಂಡಯ್ಯನಿಗೆ ಸಾಂತ ಗುಮ್ಮಟ ವೈಜಣ ಎಂಬ

* ಈ ಚಿತ್ರೆಯಿರುವ ಪದ್ಯವು ಕುಸುಮಾವಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.

ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾದ ಸಾಂತನ ಹೆಂಡತಿ ಬಲ್ಲವೈ. ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗನೇ ಕವಿ ಅಂಡಯ್ಯ. ಈತನು 'ಶಿಕ್ಕಿಗರರಸಂ' 1 ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇಶವರ್ಣನಾವಸರದಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡಮೆನಿವ್ವಾನಾಡು ಚೆಲ್ವಾಯ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ; ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವು "ರಾಯನ ನಾಲ್ಕೈಕೋಳಿ ಕೆ ನಿಜ್ಜಮುಂ" ಎಂದು ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡದೇಶದ ಅವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವ ರಾಯನ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇವನು ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮನನ್ನು (1230) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಈಚೆಯವನಾಗಿಯೂ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು (ಸು. 1245) ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಅನುವಾದವಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದಣವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಸುಮಾರು 1235 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

"ಹಿಂದಣ ಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳನ್ನು ಬಿರಸದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಇಂಥ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಲು ಅವರ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಸಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಅಜ್ಜಗನ್ನಡ'ದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ನ್ನೀ ಕಬ್ಬದೊಳೆಂದು | ಸನ್ನಿದಮಾರ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಪಯ್ಯನ ಕಡುಜಾಣೆ ||

ರನ್ನನ ಮೆಯ್ಯಿರಿ ಗಜಗನ | ಬಿನ್ನಣಮಗ್ಗಲನ ಕಾಣ್ಣೆ ಜನ್ನಿಗನ ಜನಂ ||

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಮತ್ಯುತಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಸಿಂಗರಮೇಲ್ಪಿಯಂ ಪತೆಯೆ ದೆಸೆ ಪೊದಲ್ಪಿರೆ ಕೋಕು ತಿವೆ ಬ |

ದ್ವಿಂಗೂಳಾಗಾದ ಮಾತಮರೆ ಬಲ್ಲವರಾಯನೆ ಹಿಂದಮೊಂದಿಡಾ ||

ಲಿಂ ಗತೆಗೊಂಡು ತೊಪೆ ನನವಿಲ್ಲನ ಬಿರಮನೊಲ್ದು ಪೇಲ್ವೆನಾಂ |

ತಿಂಗಳ ಸೊಂಪು ಗುಣ್ಪುವಡೆಡೆಗೆ ಸಗಂ ಪರಿಗೊಂಡುದೊಳಿಸಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ —

ಕಬ್ಬಿ ಗರಕಾವ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕರಿಗರು ಸೇಬಗಿನಸುಗ್ಗಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಮದನವಿಜಯ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಗದ್ಯದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ "ಕಾವನ ಗೆಲ್ಲ" ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತಿಳಿಯು

1. ಇವನ ಅಜ್ಜನಿಗೂ ಈ ವಿಶೇಷಣವಿರುವುದರಿಂದ ಇವರು ಸೇನಚೋವರಾಗಿದ್ದರ ಬಹುದೋ ಖನೋ ತಿಳಿಯದು.

ತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳು ಸುಮಾರು 350 ಇವೆ; ಆಶ್ವಾಸಾದಿವಿಭಾಗಗಳಿಲ್ಲ.

“ಶಿವನು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೆರೆಹಾಕಿದನೆಂದು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತನಾದ ಮನ್ಮಥನು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ಶಿವನಿಂದ ಪತ್ನೀವಿಶ್ಲೇಷರೂಪವಾದ ಶಾಪವನ್ನು ಪಡೆದು ನನೆಯಂಬನಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅಸ್ವರಸ್ತ್ರೀಯಿಂದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಾಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು” — ಎಂಬುದೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಥಾಗರ್ಭವು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಒಪ್ಪಂಬೊಸಿದವೋಲ ತೆಜಂಬೊಳವ ಕೊಂಕುಂ ಪಾಲೊಳೊಂದಿರ್ಪವೋ ||

ಲೊಪ್ಪಂಬೆತ್ತಿನಿದಾದ ಬದ್ಧುಗನುಡಿಯುಂ ತಳ್ತೊಜೆಯುಂ ನಿಲ್ವಿನಂ ||

ತವ್ವೊಂದುಂ ತಲೆದೋಲದಂತೆ ಪಲರಲ್ಲರ ತಿರ್ದಿರಿದಿ(ಕಬ್ಬಮಂ |

ತಪ್ಪಂಗಂ ಪೊಸಮುತ್ತಿನೆಕ್ಕಸರದಂತೆಂದುಂ ಕೊರಲೊಳ್ಳದೇ ||

ಎಳಗಿಳವಿಡಿನಂತೆ ಮಿಳರ್ಥಾಡುವ ತುಂಬಿಯ ಬಂಬಲಂತೆ ಕೆಂ |

ದಳಗಳ ತೊಂ ಗಲಂತೆ ನನೆ ನೋಡುವ ಪಂಡಿರ ನೊಟದಂತೆ ಪೂ ||

ಗಳ ಪೊಸಗಂಪಿನೊಳ ಪೊರೆದು ತೀಡುವ ತೆಂಬೆಲರಂತೆ ತೋರ್ಪ ತಿಂ |

ಗಳ ಸಿರಿಯಂತೆ ಸೋಲಿಸದೆ ಕಾವನ ಕಬ್ಬಮದಾರನಾದೊಡಂ ||

ಆಲ್ಲದೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ‘ ದೇಸಿಯ ಗೊತ್ತು ’, ‘ ಚಾಣ್ಣುಡಿಯ ತಾಯ್ತನೆ ’, ‘ ನುಣ್ಬುರಳಿಲಿಕ್ಕೆ ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ, “ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳಿನ ನುಡಿಯಂ ಮುನ್ನಿದೊಳೆ ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಚದುರಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—

ಇದು ಪಸುಳವಿಸಿಲ ಮನಕದಿನೆಸಳ್ಳಸಪ ಪೊಸದಾನರೆಯ ಪಸೆಯೊಳಸದಳಮೆ

ಸೆವ ಸರಸತಿಯಡಿಗಳಿರ್ಗ ತಲೆದುಡಿಗೆಯೆನೆ ಪಸರ್ಪಡೆದ ಬಿಚ್ಚೆನಲಡಿಂ ಸಮೆದ ಕಾವನ

ಗಲ್ಲಂ ಮೆಚ್ಚೆಯುತಿರ್ಪುದು

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ತತ್ಸಮಪದಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ತದ್ಭವದೇಶ್ಯಪದಗಳಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ತದ್ಭವಪದಗಳಿದ್ದರೂ ಕವಿ “ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ” ದಿಂದ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಧವಾದ ಮತ್ತಾವ ಗ್ರಂಥವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇದರ ಬಂಧವು ಬಹಳ ಅಲಿತವಾಗಿಯೂ ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ¹ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ವಸಂತ.

ಬಿರಿಯುಗಳಂಜಿ ತಾಪೆ ಪಗಲಾಣ್ಮನ ಮೆಯೆ ಬಿಸುಪೇಪೆ ಮಾಗಿ ಚಿ |
ಚ್ಚರದೊಳೆ ಪಾಪೆ ನೀರ್ದೆಗೆದು ಬೆಂಚೆಗಳೊಳೆ ಕೆಸಪಾಪೆ ತುಂಬಿಗಳ್ ||
ಮೊರೆದಲರತ್ತ ಜಾಪೆ ನನೆಯಂ ತಂದಿಂದಿರ್ಮುತ್ತು ಪೇಪ್ ತಾ |
ವರೆ ತಲೆದೊಪೆ ತೀಡಿಮದು ತೆಂಕಾಣ ಗಾಳಿ ಬಸಂತದೇಪ್ಪೆಯೊಳೆ ||

ಗಾಳಿ.

ತಳಿರಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ನೂಂಕಿ ಮಾವಿಡಿಗಳಂ ಸಂಧಾಡುತುಂ ಕೂಡೆ ಪೂ |
ಗಳ ದೊಳಂ ಪೊರೆಯೇಪುತುಂ ಸೊನೆಗಳೊಳೆ ನೀರಾಟಮಂ ಮಾಡುತುಂ ||
ಬಳಿಯಂ ಕೈಮಿಗೆ ಬರ್ಪ ತುಂಬಿಯುಲಿಂಬುಂ ದಂಗೆರುಂ ಬೊಯ್ಯುತುಂ |
ತಳದೇಂ ಬಂದುದೊ ಕಾವನಾನೆಯವೇಲಾ ತಣ್ಣಾಳಿ ತನ್ನಿಚ್ಚೆಯುಂ ||

ಮಾವು.

ಕನರ್ಗೊಸರರ್ಕೆ ನುಣ್ಣುಳಿರ ಬಾಡಿಯಿನೆ ಕೆಂದಳಿರರ್ಪ ಬೀಡು ಬ |
ಲೈನೆಯ ಪೊದಪ್ಪು ಮುಗುಳ್ಳನೆಯ ಪೆರ್ಮನೆ ಮೊಗ್ಗೆಯ ತಾಣಮುಚ್ಚವೂ ||
ವಿನ ನೆಲೆ ಸ್ಲಗಾಯ ಬಲುಗಾಯ ಪೊಲಿಲೆ ನಸುದೋರವಣ್ಣಿ ತಾ |
ಯ್ವನೆ ಪೊಸವಣ್ಣಿ ಗೊತ್ತಿದನೆ ಕಣ್ಣೆ ಸಿದುರ್ದದೊಂದು ಮಾವುರಂ ||

ಪುಷ್ಪಬಾಗದ ಮಹಿಮೆ.

ಕಾಡುಪಿಂ ಪೂವಿನ ಕೋಲ್ಗಳ್ | ಗಡಣಿಸಿ ಕವಿತಂದು ನಾಂಟುವಾಗಳೆ ನಿನ್ನೀ ||
ಬಡೆಯುಂ ತೊವಲುಂ ಪಾವಿನ | ತೊಡವುಂ ಲಾಗುಳಮುನುಡ್ಡಮೇಂ ಬಂದಪುವೇ ||
ಇವು ಮುನ್ನಾರಾರ ಬಲ್ಲಂ ನೆಲೆಗಡಿಸವಿವಾರಾರ ತಕ್ಕಂ ನೆಲಕ್ಕಿ |
ಕೈವಿನಾರಾರುರ್ಕನೊತ್ತಂಬಡೆದು ಕಿಡಿಸವಾರಾರ ಕಾಯ್ಪಿಲ್ಲಮಂ ನೂಂ ||
ಕವಿವಾರಾರೇಪ್ಪೆಯಂ ಕುಂದಿಸಿ ಕಳೆಯವಿವಾರಾರ ಕಲ್ಮೆಯ್ಗಳೊಳೆ ನಾಂ |
ಟವೆನುತುಂ ತೆಲ್ಲರುಂ ಬಾಯ್ವಿಡೆ ಗಡಣದೆ ಪೂಗೋಲ್ಗಳೆಯ್ತಮವಾಗಳೆ ||

ಸತ್ಯವ್ಯ.

ಪುರುಳುಂ ಲಕ್ಕಣಮುಂ ಮೆ | ಯ್ಸಿರಿಯುಂ ತಳ್ಳೆಸೆಯೆ ಪೇಲ್ಪಿ ಕಟ್ಟಮದೆತುಂ ||
ಪುರುಳುಂ ಲಕ್ಕಣಮುಂ ಮೆ | ಯ್ಸಿರಿಯುಂ ತಳ್ಳೆಸೆವ ರನ್ನದಂತೆರ್ದವುಗದೇ ||

1. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯು " ತನಿವಣ್ಣಂ ಲಂಚಮಾವೇಂ "—(೨೧೨) ಎಂಬ ಪದ್ಯವು
ನ್ನು ಭಟ್ಟಾಕಂಕನು (1604) ಕಬ್ಬುನುಕಾಸನದಲ್ಲಿ ೪೪೨ ನೆಯ ಸೂತ್ರವ
ಕೆಳಗೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಚಿದಾನಂದಕವಿ. 1237.

ಈತನು ಮಂಜ್ಯವ 122 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನವು ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿರುವ—

ಧರೆ ಪೊಗಣೆ ಚಿದಾನಂದಂ | ವಿರಚಿಸಿದಂ ಸತ್ಕವೀಶ್ವರಂ ಶಾಸನಮಂ ||

ಪರಮಪ್ರಕಾಶಯೋಗೀ | ಶ್ವರತನಯಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಗಾಸ್ವದರೂಪಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ಪರಮಪ್ರಕಾಶಯೋಗೀಶ್ವರನ ಮಗ ನೆಂದೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವೇತ್ತನೆಂದೂ ಸತ್ಕವೀಶ್ವರನೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನು ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿರಬಹುದು. ಮೇಲಣ ಶಾಸನವು ಹೊಯ್ಸಳ ವೀರಸೋಮೇಶ್ವರನ (1233—1254) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ 1237 ರಲ್ಲಿ ಬರೆ ದುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಸೋಮದೇವನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಅಡ್ಡಿಯದ ಪರಿಷರದಂಡ ನಾಯಕನು 'ಬಸುರಿವಾಳ' ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರಿಗೆ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಜಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿ ದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ —

ವೀರಸೋಮೇಶ್ವರನ ಸ್ತುತಿ.

1 ಸಿರಿ ವಕ್ರೋರಂಗದೊಳು ನರ್ತಿಸೆ ವಿಜಯಭುಜಾದಡದೊಳು ವಿಕ್ರಮಶ್ರೀ |

ಯಿರ ವಕ್ತ್ರಾಂಭೋಜದೊಳು ವಾಗ್ವಿನಿತೆ ನೆಲಸೆ ತನ್ನಾಜ್ಞೆ ವಿದ್ವಿಷ್ಯಭೂಪಾ ||

ಛರ ಕೋಟರಂಗಗಳೊಳು ವರ್ತಿಸೆ ವಿಶದಯಶಂ ಪರ್ವೆ ವಾರಾತಿರಂ |

ಬರವಾಳ್ವಂ ವಿಶ್ವಧಾತ್ರಿ(ತಳಮನತಿಬಳಂ ರಾಯರೊಳು ಸೋಯಿದೇವಂ ||

ನೆಲನಂ ಪೊತ್ತೆತ್ತೆ ನಾಳ್ವರ್ತನದ ಮಹಿಮೆಯಿಂ ಪೊಂಗುವಂ ಕೂರ್ಮರಾಜಂ |

ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಪರ್ವಂ ಘರ್ಷಣಂ ಮದಮನಸಗುವಂ ದಿಗ್ಗಜೇಂದ್ರಂ ನಿತಾಂತಂ ||

ಬಲಿದಿಪರ್ವಂ ಗೋತ್ರಭೂಭೃದ್ಧರಿಸಿದೊಸಗೆಯಿಂದುರ್ವಿಯಂ ನಿರ್ವಿಕಾರಂ |

ಬಲದೊಳೊಳು ತಾಳ್ವ ಪೆಂಪಂ ತಳೆದತುಳಬಲಂ ರಾಯರೊಳು ಸೋಯಿದೇವಂ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ಸು. 1245.

ಈತನು ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಚೋಲಕಘೆಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ನೆ|| ರೈಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಚೋಲಕಘೆ ಆಧುನಿಕವಾದ ಒಬ್ಬ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರಾಯನೆಂಬ ವನಿಂ ತ್ರವಿಂಶದಶಮಾನಿ ಬರೆದಿರುವುದು. ಈ ಕವಿಗೂ ಆ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ವನೂ

1. ಈ ಪದ್ಯವು ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದ 21 ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದವಾಗಿದ್ದುಂಟೆ. 2. ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದ ಉಲ್ಲೇಖಕ್ಕೂ ಪುಟ: 291.

ಸುಂಘವಿಲ್ಲ. ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಾವ್ಯಾಂಗಗಳ ವರ್ಣನಾರೂಪವಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ 'ಸರಸಕವೀಶ್ವರ ಸಭೆಯೊಳು ಸರಸಕವೀಶ' ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ನಮಗೆ ಅವುಗಳ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಈತನಿಗೆ ಮಲ್ಲಪ, ಮಲ್ಲ, ಚಿದಾನಂದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. "ಯಾದವಕಟಶಾಚ್ಯಾರ್ಯಸುಕವಿಸುಮನೋಬಾಣಜಾವಾಕ್ಯ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಶಬ್ದಮಂದಿರಪರ್ಣವನ್ನು ಬರೆದ ಕೇಶಿರಾಜನ ತಂದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಮನೋಬಾಣನ ಮಗನಾದ ಜನ್ನನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುವಾದವಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಜನ್ನನ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೊಯ್ಸಳವೀರನೊಮ್ಮೇಶ್ವರನ "ವಿನೋದಾಕರ್ಣನ ಕೌತುಕೋತ್ಪಾದಿತಮಂ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಆ ದೊರೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವೀರನೋಮ್ಮೇಶ್ವರನು 1213 ರಿಂದ 1231 ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದಂತೆ ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1215 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು. "ಮುನಿಗಳ ಸಭೆಯೊಳು ಪರಮಮುನಿ" ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ, ಕೇಶಿರಾಜನು "ಯೋಗಿ ಪ್ರವರ ಚಿದಾನಂದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ" ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ಈತನು ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತಾನು ಅನುವಾದವಾಡಿರುವ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಹೆಸರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

- 1 ಜನ್ನನ ದೇಸ ಸಹಸನ ಗುಣಂ ಗುಣನಂದಿಯ ತೊಂದು ವೋನ್ನನೊಳು' |
- ಸನ್ನಿದಮಾದ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಗಜಾಂಕುಶರಾಜನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ತಾ ||
- ನುನ್ನತಮಾಗ ಸಂದ ಗುಣವರ್ತನ ಜಾತಿ ಸಮಾನುರಕ್ತಿಯಿಂ |
- ದನ್ನೆಲಸಿಪುರ್ವೀ ಸುಕವಿಮಲ್ಲನ ಕಾವ್ಯವಿಳಾಸಗೇಹದೊಳು' ||

ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಚಾರತುರಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಸರಸಕವೀಶ್ವರಸಭೆಯೊಳು' | ಸರಸಕವೀಶಂ ವಿಶಿಷ್ಟಮುನಿಗಳ ಸಭೆಯೊಳು' ||
 ಪರಮಮುನಿ ಬುದ್ಧರ ಸಭೆಯೊಳು' | ಪರಮಬುದ್ಧನನಿಪ್ಪನೀ ಚಿದಾನಂದಬುದ್ಧಂ ||
 ಚದುರೆಸೆವಂತು ಭಾವಮಮುರ್ವಂತು ನಯಂ ನಿವಿರ್ವಂತು ಮಲ್ಲಪಂ | .

1. ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತೆ ಶ್ರೀಹರ್ಷ, ಭೀಷಜ, ವಜ್ರಹಸ್ತ, ಸರ್ವಜ್ಞನೋಮೀಶ್ವರ ಎಂಬ ಕವಿಗಳಾದ ರಾಜರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಪದವಿಡೆ ಭಾರತೀವನಿತೆ ಭೋಂಕನೆ ಬಂದು ಮನಸ್ಸುರೋಜದೊಳ್ ||
 ಚದುರೆಸೆವಂತು ಭಾವಮಮವಂತು ನಯಂ ನಿಮಿವಂತು ಲೀಲೆಯಂ |
 ಪದವಿದುತಿರ್ಪಳಾಹವದ ಮಾರಣಮಂತ) (?) ವಿಡಾಗದಿರ್ಕುಮೇ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರಣವ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಅಂಗಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ
 ವಾರಿಧಿ ಪರ್ವತಂ ಪುರಮಧೀಶ್ವರನುದ್ವಹನಂ ಕುಮಾರನಂ |
 ಭೋರುಹವೈರಿಮಿತ್ರರುದಯಂ ಬುತುನಂದನಮುಬು ಸಿಂಧು ಕಾಂ ||
 ತಾರತಿ ಚಿಂತೆ ಮಂತ್ರಚರಯಾನವಿರೋಧಿಜಯಂಗಳೇಬವಂ |
 ಸೂರಿಗಳಂಗಮೆಂದು ಕೃತಿಯೊಳ್ ಪದಿನೆಂಟುಮನೆಯ್ಬಿ ಬಣ್ಣಿಸರ ||
 ಈ ಹದಿನೆಂಟು ವಿಷಯಗಳ ವರ್ಣನಾರೂಪವಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ
 ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ
 ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವು “ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸಂಯೋಜಿತ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾ
 ರಣವ” ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಿಠಿಕಾಶ್ವಾಸವೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು
 ಐತ್ತೆಂಟು ಆಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ನಮಗೆ ಗ್ರಂಥವು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ; ಎಂ
 ಟುಶ್ವಾಸಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯಸಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ
 ಉಂಟು. ಇದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಚದುರರ ಮೆಚ್ಚು ಭಾವಕರ ಕೈಪಿಡಿ ಜಾಣರ ಬಯ್ಕೆ ಸತ್ಕಲಾ |
 ವಿದರ ವಿಲಾಸಮಕ್ಕರಿಗಾರಾಭರಣಂ ಬುಧರಿಚ್ಚೆಯಚ್ಚು ವೀ ||
 ರದ ಕಾಣೆ ಕೂರ್ತು ಕೂರಿಸಿದ ನಲ್ಲಳ ಮೆಯ್ಯಿರಿ ತಾನೆಂದೆ ಸ |
 ನ್ನುದೊಳೆ ಬಣ್ಣಿಕಾಂ ಧರಣೆ ಸತ್ಯವಿಮಲ್ಲನ ಕಾವ್ಯಸಾರಮಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಗಣಾನನ, ಸರಸ್ವತಿ, ಇವರುಗಳ ಸೆದ್ದುತ್ತ
 ರೂಪವಾದ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಬಳಿಕ ಹೊಯ್ಸಳವಂಶದ ರಾಜರ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಹೊ
 ಯ್ಸಳ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣವನ್ನು—

ಸಳನೆಂಬಂ ಶಶಕಾಭಿಧಾನಪುರದೊಳ್ ವಾಸಂತಿಕಾದೇವಿಯಂ |
 ಬಳನಾರಾಧಿಸುವಾಗಳುಗ್ರತರನೇತ್ರಂ ಘೋರವಕ್ತ್ರಂ ವಿಶ್ಯಂ ||
 ಬಳಗಾತ್ರಂ ಪುಲಿಯೆಯ್ಬಿ ಕಂಡು ಮುನಿನಾಥಂ ಕುಂಜಪುಂ ಕೊಟ್ಟು ಹೊ |
 ಯ್ಸಳ ಎಂದಂ ಬಜ್ರಯಾಯ್ತು ಹೊಯ್ಸಳವೆಸರ ತದ್ವಂಶಜೋರ್ವೀಶರೊಳ್ ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಯ್ಸಳರಾಜರ ಪಂಪರೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ
 ಹೇಳಿದೆ—

ಸಳ, ಮಗ ವಿನಯಾದಿತ್ಯ, ಮಗ ಎಲೆಯಂಗಿ, ಮಗ ಬಿಟ್ಟದೇವ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ, ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಲಕುಮಾದೇವಿ, ಮಗ ವಿರನಾರಸಿಂಹ, ಹೆಂಡತಿ ಅಚಲಾದೇವಿ, ಮಗ ವಿರಬಲ್ಲಾಳ, ಮಗ ಚೋಳರಾಜಪ್ರತಿಷ್ಠಾಚಾರ್ಯ ಮಗಧರಾಜಲಯ ಕಾಲ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜಪೇತ್ರ ವಿರನರಸಿಂಹ, ಮಗ ಕವಿಯ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವಿರಸೋ ಮೇಶ್ವರ ಅಥವಾ ಸೋಯದೇವ. ಈ ದೊರೆಗೆ (ಸರ್ವಜ್ಞಚಕ್ರ) ಸೋಮನೃಪಾಲಂ' ಎಂದೂ ಹೆಸರುಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿರಸೋವೇಶ್ವರನು ಕೇಳಿ ವೆಚ್ಚದನೆಂದು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಪದವಿನ್ಯಾಸದ ದೇಸಿ ಮಾರ್ಗದ ವಿಲಾಸಂ ರೂಢಿವೆತ್ತಂಗಕಾ |
 ರದಲಂಕಾರದ ಬಂಧಭಾನವೆನಕಂ ಮೆಲ್ಪಾಡಿನೋಳ' ಬಂದು ಕೂ ||
 ಡಿದ ನಾನಾರಸಸಾರದಾನಮೆಸೆದತ್ತೆಂದೊಲ್ಪು ಕೈಕೊಂಡು ಮೆ |
 ಚ್ಚಿದನಾ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವಾಧ್ಯಕೃತಿಪಾತ್ರಶ್ರೀಗೆ ಸೋಮೇಶ್ವರಂ ||
 ಓರಂತೆ ಮೆಚ್ಚಿದಂ ಕೃತಿ | ಸಾರಂ ಕೃತಿಶೇಖರಕ್ಕೆ ಹೊಯ್ಯುವನಶೋ ||
 ದ್ಧಾರಂ ನರಸಿಂಹಸುತಂ | ದೋರನಮುದ್ರಾಧಿನಾಯಕಂ ಸೋಮನೃಪಂ ||

ಆಶ್ವಾಸಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವಿದೆ:—

ಇದು ಸಮಸ್ತ ಭುವನಾನಂದ ಸರಸ್ವತೀಸರ್ವಾಂಗದರ್ಪಣಾಯಮಾನಪ್ರತಿಭಾಸ ನೂತನ ಪುರಾತನ ಪ್ರಮಾಣಕವಿಪುಂಗವಪ್ರಣೀತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಸಾರೋದ್ಧಾರಮುಂ ಆಪ್ಪಾದಶಸ್ಥಲವರ್ಣನಮಾರ್ಗಮನೋಹರಮುಂ ವಿರಹೊಯ್ಯಳ ಸೋವಿದೇವರಾಯ ವಿನೋದಾಕರ್ಣನ ಕೌತುಕೋತ್ಪಾದಿತಮುಂ ಯಾದವಕುಟಕಾಚಾರ್ಯ ಸುಕವಿಸು ಮನೋಬಾಣ ಜಾನಾತ್ಯ ಪರಮುಚಿದಾನಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಮಹಾಕವೀಶ್ವರ ಸಂ ಯೋಜಿತಮುಮಪ್ಪ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದೊಳ'.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವುಂಚ್ಯವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಪ ಪೊನ್ನ ರನ್ನ ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಯ ಪ್ಯಗಳಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದವುಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳುವ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ ಉದ್ಧೃತವಾದ ಪದ್ಯಗಳೊ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ:—

ರುದ್ರಭಟ್ಟನ ಜಾಗ್ನಾಭವಿಜಯ.	ಆದಿಗುಣವರ್ಮನ ಶೋದ್ರಕ.
ಹರಿಹರನ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ.	ಉದಯಾದಿತ್ಯನ ಅಲಂಕಾರ.
ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಲೀಲಾವತಿ, ಅರ್ಧನೇಮಿ.	ಅಗ್ಗಳನ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣ.
ಕವಿಕಾಮನ ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರ.	ಚಂದ್ರರಾಜನ ಮದನತಿಲಕ.
ಗುಣವರ್ಮನ ಪುಷ್ಪದಂತ ಪುರಾಣ.	ಆದಿನಾಗವರ್ಮನ ಕಾದಂಬರಿ.

1. ಇವರಂತೆಯೇ ಅಭಿನವವಾದಿವಿಜ್ಞಾನಂದನ (ಸು. 1600) ಕಾವ್ಯಸಾರವೂ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗಿದೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಪಂಚಕಂಠ್ಯ).
 ಕಮಲಭವನ ಶಾಂತೀಶ್ವರಪುರಾಣ.
 ದೇವಕವಿಯ ಕುಸುಮಾವಳಿ.

ಅಭಿನವಭೂಷಣ ರಾಮಾಯಣ, ಮಲ್ಲಿನಾಥ
 ಪುರಾಣ.
 ಅಂಡಯ್ಯನ ಕಬ್ಬಿಗರಕಾವ.

ಈ ಕವಿಯ ಕವಿತಾಶೈಲಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇವನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ
 ವೀರಸೋಮೇಶ್ವರನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದು
 ಬಳಿಕ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಎಂಟು ಆಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿ
 ರುವ ಕಾವ್ಯಾಂಗಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಆಶ್ವಾ
 ಸದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗುವ ಕಾವ್ಯಾಂಗದ ವರ್ಣನೀ
 ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸೋಮೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ.

ಹೇಡಂಬೊಯ್ಯಲೆ ಜಮ ರಾಯರನೆ ಬಯಸಿ ಬರ್ಪಂತೆ ಸೋಮೇಶ್ವರಂ ತಂ |
 ಕಾಣ ರಾಯಂ ಬಂದನಾಶಾಜಯಕೆಲೆಲೆ ಮಹಾದೇವ ವಿದ್ವಿಣ್ಣ್ನು ಪರ್ಗೆ ||
 ತ್ತಣ ತೋರ್ಪಿನ್ನೆತ್ತಣಾರ್ಪೆತ್ತಣ ಜಯದೊಡವಿನ್ನೆತ್ತಣಾಟೋಪವಿನ್ನೆ | .
 ತ್ತಣ ಧಾತ್ರೀಚಕ್ರವಿನ್ನೆತ್ತಣ ಗಜಘಟೆಯಿನ್ನೆತ್ತಣಾತ್ಮೀಯಸೈನ್ಯಂ ||
 ಗಿರಿದುರ್ಗಂ ತಿಷ್ಠಾಕಲ್ ಸಮಗ್ರವನದುರ್ಗಂ ಕರ್ತುರ್ದೋಂಟಂ ಜಲೋ |
 ದರದುರ್ಗಂ ಕಷುಪಿಂದಿಂಟವೆನೊಗಮಂತಾಪೋಶನಂ ಕಾಣ್ಣುದೇ ||
 ಕರಣಂ ಕೇಳೆ ಸರಣಿಲ್ಲ ಬೇಡೆ ನಿಮಗೆಂದುದ್ವಲ್ಲತ್ತರಂ ಸಾಹಿಡಿಂ |
 ಗುರಿಸುಂಠಬ್ಬರಿಕುಂ ಜಯೋತ್ಥಪುಟಂ ಶ್ರೀಸೋಮಭೂಷಾಲನಾ ||

II. ಸಮುದ್ರ.

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳ:—

ತೆನೆ ನೊರೆ ಬುದ್ಧದಂ ಸುಳು ಜಲಂ ತೆಗೆ ಪುರ್ಕುಗೆ ಗುಣ್ಣು ಘೋಷಣಂ |
 ವರೂನಗಂ ವಧೂಟಜನನಂ ಮಣಿಗಳೆ ಬಿಡುಬಿಡು ವಾಶ್ವರಂ ||
 ಹರಿ ಮಳೆಯಾವೆ ವೇಳೆ ತೊಪೆಯಿಶತೆ ನೀವೊರ್ಗವೆಭ್ರಮುವರಾ | .
 ಪರಿಸ್ವತಿ ನಾಗರಿಕ್ಕೆ ಬಗೆಗಾಡೊಡೆ ಸೈತು ಸಮುದ್ರವರ್ಣನಂ ||

ಪವಳದ ಬೀಡು ಕಂಬುಗಳ ನಾಡು ಜಲೇಶನ ಜೋಡು ನಾಡೆಯುಂ |
 ಕವಿಗಳ ಲೀಲೆ ಗಂಗೆಯಿಯೊಲೆ ವನೇಭವಶಾಲೆ ಪದ್ಯಸಂ ||
 ಭವನ ನೆಗತ್ತೆ ಪೂರ್ವದ ಪೊಗತ್ತೆ ಕುದುರ್ಗಗಳತ್ತೆ ಮಿಕ್ಕ ಬಾ |
 ಡವಳಿಗೊಗಂ ಮಣಿಗಳಾಗರಮಂದಿಸೆದತ್ತು ಸಾಗರಂ ||
 ಮಾಲಾಮಾಲಾಪವಾಳಾವೃತಸುರತರುಶೋಭಾವಹಂ ಭಾವಹಂ ಶೈ |
 ವಾಲಾವಾಲಾಭಿಷಾತಸ್ರಕರಮಕರಕುಂಭೀಕರಂ ಭೀಕರಂ ಜಂ ||

ಬಾಲಾಬಾಲಾಮೃತಾಳೋಚ್ಚ ಲಿತಶಫರಕಂಜಾಕರಂ ಜಾಕರಂ ಕ |
ಲೋಲೋಲಾಯಮಾನಧ್ವನಿಜನಿತದಿಶಾಭಿತ್ತಿಮುದ್ರಂ ಸಮುದ್ರಂ ||

III. ಪರ್ವತ.

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು:—

ತರುತತಿ ಬಲ್ಲ ಪುಲೋದಜು ಪಕ್ಕೆ ಮೃಗಂ ಘಣಿ ಚಿನ್ಮೃಗವ್ಯಮೋ |
ಜ್ವರಮಿಸವೆನ್ನ ತಕ್ಕೆ ಸಿಲೆ ಕೋಕು ಗುಹಾವಳಿ ತಾಪಸಾಶ್ರಮಂ ||
ದರಿ ಸರಿವಾನೆಗಳ್ ಸರಿಕೆ ಮೇವ ಮುಗಿಲ ದೋಣಿ ಬಿಲ್ಲು ಪಳ್ಳಿ ಕಿ |
ನ್ನರಮಿಥುನಾಳಿಗಳ್ ವಿಷಯಮಾಗರೆ ತೀವ್ರೆದು ಶೈಲವರ್ಣನಂ ||

ಬಹುರತ್ನಚ್ಚಾಯೇಯಂ ಪರ್ವಿದುದುಬಿಳಿದಿಶಾಭಿತ್ತಿಯಂ ಚೂಳಕಾನೋ |
ಕಂಠಶಾಖಾಹಸ್ತದಿಂ ಜುಕ್ತುಲಿಸಿ ರವಿರಥಾಶ್ಯಂಗಳಂ ಗಂಡಶೈಲಾ ||
ಗ್ರಹಟತತ್ಪಟಂಗಳಂದಂ ಧರಿಸಿ ದಿವಮನೇಂ ಪೆಪುಪೆತ್ತತ್ತೋ ಭೂಭೃ |
ನ್ಮಹಿತಂ ಶ್ರೀಪರ್ವತಂ ನಿರ್ಯುರಬಲಲಹರಿ(ಲಾಸ್ಯಮಾಂಗಲ್ಯರಂಗಂ ||
ನಡುವಿಂ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೋವೊಪೆತ್ತು ಕೋರಲೋಳ ಕರ್ಪೋನ್ನ ಬಿಲ್ಲುಜಿಗಳ್ |
ನತಿ ಬೊಟ್ಟುಟ್ಟವೊಲುಬಿ ರೋಮನಿಕರಂ ಕಂಕಾಳಮಂ ರಕ್ತಸಂ ||
ಕತೆವಾಯೋಳ ಕುಡಿದೋ(ರ್ಪಿನಂ ಮಡಗಿದೋಲ ದಂಪ್ಪು)ಕುರಂ ತೋ(ಪೆ ಕಣ್ |
ಕಿಡಿಯಂ ಸಾಲಿತಿ ಹಂದಿ ಹಿಂಚೊಡೆದು ಗಂಡಂ ಬೀಣಿ ಪೊ(ಯಿ ಕ್ಕಲಂ ||

IV. ಪುನ.

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು:—

ಬನಮುಂ ಕೆಯೊಲಗಾವ ಪಾಮರಿಯರುಂ ಮಾರ್ಗಪ್ರಪಾಕಾಮಿನೀ |
ಜನಮುಂ ಗೋಕುಲಮುಂ ಜಲಾಶ್ರಯಮುಮಾರೂಢಾಸ್ತ್ರ ಶಸ್ತ್ರಶ್ರಮಾ ||
ವನಿಯುಂ ಕೋಂಟಿಯುಮೆತ್ತಿ ದಂಗಳಿಗಳುಂ ವಾರಾಂಗನಾಪಟದೇ |
ವನೃಪೇಂದ್ರಾಲಯವರ್ಗಮುಂ ವರಪುರವ್ಯಾವರ್ಣನಕ್ತಸ್ವದಂ ||

ಪಾಡುವ ತುಂಬಿ ತುಂಬಿಯೊಳರಲ್ವ ಮರಲ ಮರಲೊಂದು ನೊಂಕಿನಿಂ |
ತೀಡುವ ಗಾಳಿ ಗಾಳಿಗೆ ಬಿಡಿಲ್ವ ತಳಿರ ತಳಿರಿಂ ಫಲಂಗಳಿಂ ||
ದಾಡುವ ರಾಜಕೀರತತಿ ಕೀರಚಯಂಗಳಕೂಡೆ ಬೈದು ಬೈ |
ದಾಡುವ ತೊಂಡುವೆಂಪುರುಳಿ ಮಾಡುವವಾರ್ಗಮನಂಗಾಪನಮಂ ||
ಬರೆಯಲ್ಕಾರದು ಬರ್ಚಿಪ್ಪುರಿದು ನೋಡಲ್ಕೂಡದೊಡ್ಡೈಸಲ |
ಚ್ಚರಿ ಭೂಮಂಢಲಮಧ್ಯದೊಡೊಡೆದು ಮೂಡಿತ್ತೆಂಬಿನಂ ಚಿಲ್ವನಾ
ಕಾರುಮಾಡಂ ನವಭೂಮಿಕಾಪ್ರಕಟಿತಂ ವಿಷ್ಣುಭವಿಸ್ತಾರಬಂ |
ಧುರಸಂಧಿಸ್ರತಿಭಾಸಿ ನಾಟಕದ ಪಾಂಗಿಂ ಚೂಳಕಂ ಲಾಳಕಂ ||

V. ನಾರಾಯಣಾಭ್ಯುದಯ.

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳ್:-

ಮುನಿಸಿದ್ಧಾಂತರ ಮೆಚ್ಚಿ ಭೂವಳಯಮಂ ನಿಷ್ಕಂಟಕಂ ಮಾಡಿ ಕೀ |
 ತೀ ನಿಜಾಜ್ಞಾ ಸಹಿತಂ ದಿಶಾವಳಯಮಂ ತಳ್ಳೊಪ್ಪೆ ಸಂಗೀತಮಂ ||
 ಜನನಾಥರ ಮುದದಿಂದಮೋಲಗದೊಳೆತ್ತಂ ಕೇಳ್ದು ತಾಂ ತ್ಯಾಗವ |
 ಧ್ವನಮಂ ಮಾಡ್ವುದು ನಾಯಕಾಭ್ಯುದಯಮೆಂಬಂಗಂ ಮಹಾಕಾವ್ಯದೊಳೆ ||

ಉಂಟು ಭುಜಾಬಲಂ ಪಿರಿದು ಭೋಗದ ಸಂಪದಮೇಟುವಾರ್ಥಿಯಂ |
 ದಾಂಟಕುದಾತ ಕೀರ್ತಿ ಕಳೆಯೊಳೆ ಬಿನದಂ ತನಗೆಂದು ನಿಜ್ಜಲುಂ ||
 ಕಂಟಕಿತಾಂಗಿಯಾದವುದು ಪಂಡಿತಮಂಡಲಿ ರಾಜ್ಯಮಂತ್ತು ನಿ |
 ಸ್ವಂಟಕಮೆಂಬಿನಾ ಪಡೆದನುಕ್ರಿಯಂ ನೃಪಧೀರನೊಜ್ಜತಂ ||

VI. ವಿವಾಹ.

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳ್:-

ಪಸೆ ಪಂದಲ್ದಟ್ಟು ಜಾಗಂ ಜಗಲಿ ಬಿಗಿದ ಭೃಂಗಾರಿ ಮೇಲ್ಕುಟ್ಟು ಚಿತ್ರಂ |
 ಪೊಸಕುಂಭಂ ಶಂಕು ನೂಲ್ವಿರಣೆ ತಳರ್ಗಳಸಂ ಸರ್ವಧಾನ್ಯಂ ಮೊಸಣ್ ಭ ||
 ಜ್ಯೋತಸ್ತಂತ್ರಂ ಲಾಜಿ ಹೋಮಂ ಪಟೆ ಕಾಡೆ ಗುಡಿ ಪೂದೋರಣಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಗಂ ಸೇ |
 ಸೆ ಸಮಸ್ತಸ್ತ್ರೀಜನಂ ಕನ್ನಡಿ ಜವಳಿಗಳುದ್ವಾದೊಳೆ ವರ್ಣನೀಯಂ ||

ಪೂಣೆ ಕಾರ್ತವೀರ್ ಮಿಳರ್ವ ಮಿಾಂಗುಡಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾವು ತೆಂಬೆಲರ್ |
 ಕೋಗಲೆ ಜೊನ್ನಮಿಂದೊಳದ ಮುಣ್ಣಿನಿ ಸುಗ್ಗಿಯೆನಿಪ್ಪಿವಲ್ಲ ಮೊಂ ||
 ದಾಗಿಯೆ ದರ್ಪಕೆಗೆ ಸಮನಿಪ್ಪ ಜಗಜ್ಜಯದರ್ಪಮಂ ಸಮಂ |
 ತಾಗಸಲೊಂದೆ ಸಾಲ್ಕುಮೆನಿಸಿತ್ತು ಕುಮಾರಕೃತಪ್ರಸಾದನಂ ||
 ಎಚ್ಕೆಮರಲ್ದು ಗೋಣ್ಣುಲೆದು ಚಂಚುಪುಟಂದೆವೆವಳ್ಳೆ ಬಾಣಿ ಬು |
 ದೊಗುವುವಲ್ಲಿ ಚಂಚುಲೊವೆಯೊಳೆ ಕಾಡೆಯಿಕ್ಕಿದ ಪಚ್ಚೆ ಸಾರಮಂ ||
 ಕಿಱುಮುಡಗೆತ್ತು ಸಾರಿ ಕಿಟಕಾರಿಯ ಮೂಣೆಕವಚ್ಚಿಯಂ ಹಿಕಂ |
 ಕಿಱುದಳರ್ಗೆತ್ತು ಲಂಬಳದ ಮುತ್ತುಗಳಂ ಮುಪ್ಪೆಗೆತ್ತು ಚಾತಕಂ ||

VII. ಕುವಣರೋದಯ.

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳ್:-

ತನುಭವಲಾಭದೊಹ್ಯದನಿಮಿತ್ತದ ಸಂಗತಿಗಂದು ನೋಂತ ಮುಂ |
 ಗನಸು ಬಯಕ್ಕೆ ಗೆಂಟುಗೆ ದೃಗುತ್ಸವಕಾರಣಗರ್ಭಚಿಹ್ನಮು ||
 ಲ್ಲಿನ ದಿವಸಂ ಸುಖೋದಯಮಿಳಾದಿಮನೋಹರಭೂತಲಕ್ಷಣಂ |
 ಜನನುತಜಾತಕರ್ಮವಿನಿತುಂ ಸುತಶೋಭನವರ್ಣನ ಸ್ಥಳಂ ||

ಸೋಸಿ ಪಳಂಚಿ ಸಂಚೆಳಿಸಿ ಮುಂಚಿ ತೆಲಂಚೊಳೆದೊಂದನೊಂದು ಸಂ |
 ದಾಣೆಸಿ ಪಲಮೆಂಯಿಂ ಕಾರ್ಕಿ ಭೋಂಕನೆ ಸೋಂಕಿ ಚಲಂಕಿ ಬೆಂಕದಿಂ ||
 ಮಣೆದು ಕುಲಂಕಿ ತೆಂಕಿ ವೊನಲೊಳೆ ಪರಿಡಾಡುವ ತನ್ನ ನೀಳ್ವ ಕ |
 ಣ್ಣೋರ್ಣಿಣಿಯಪ್ಪ ಮೀನೊಣರ ನಂಬುಜಲೊಚನೆ ಕೂರ್ತು ನೋಡಿಡಳ್ ||
 ಮಾಣದೆ ಧೂಳಿಕ್ಲೆಗೆ ಕಡಂಗುವ ಸಾರ್ಜುವ ತಾಯಿ ಜಂಞಿ ನಿ |
 ಶ್ರೀಣಿವೊಲಾಗೆ ಮೆಟ್ಟಿ ತೊಡೆಯೇಳುವ ಚಿತ್ರದ ಪ್ಪಾಳಂಗಳಂ ||
 ಕಾಣೆಸೆ ದಾದಿಯಂ ಬಿಡದೆ ಬೇಡುವ ಕಂದರ ಹಸ್ತವಾದ್ಯ ಕ |
 ಲ್ಯಾಣರವಕ್ಕೆ ನರ್ತಿಸುವ ಮುದ್ದುಗಳೊಪ್ಪಿದುವಾ ಕುಮಾರನೊಳೆ ||

VIII. ಚಂಪ್ರೋದಯ.

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು -

ಮೊದಲೊಳೆ ನೇಸಲು ಪಕ್ಕೆ ಕೋಕವಿರಹಂ ಸಂಕೋಚಪದ್ಮಂ ತವುಂ |
 ಪುದಿದಾಸಂಜೆಯ ತೂರೈವಾಕುಲಚಿಯರ ತಾರಾಳ ದೀಪಂ ಬಿಲು ||
 ಕ್ಕುದಯಂ ಕೆಂಪೆಳೆಪ್ಪು ಚಂದ್ರಿಕೆ ಚಕೋರಂ ನೆಂದೊಲಿದೂಪಳಂ |
 ಮದಿರಾಂದೊಳೆವಿಹಾರಲೀಲಿಯನಿತುಂ ಚಂದ್ರೋದಯಕ್ಕಾಸ್ಪದಂ ||
 ಕವಿದುವು ಧೇನು ಮುಂಚಿ ತುಳುಗಳೆ ವೊಲದತ್ತಣೆನೋಗಿ ಬಾಸುಲಾ |
 ದುವು ಪಡುವಣ್ಣೆ ಪಾಚಿದುವು ಗೂಡಿನ ಸೇರ್ಕೆಗೆ ಪಕ್ಕೆ ಕೊಂಬುಗೊಂ
 ಡುವು ಮೈಗಮೂರ ವೊಡುರ್ಗೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಮೆಪಿನ ಕಾಪಿನ ಮರ |
 ಳ್ದುವು ದಿನನಾಯಕಂ ವರುಣದಿಬ್ಬಗಮಂ ಮರೊಳ್ಳ ಕಾಲದೊಳೆ |
 1 ವಿತಪ್ರಾಚ್ಯದ್ರಿಪೀಠಾಗ್ರಮದರುಣಶಿಲಾವೃತ್ತಲಿಂಗಂಬೊಲಿಂಬು |
 ಯ್ತು ತರಂಗೊಂತೆಲ್ಯೊಯಿಂ ರಾಗದಿನುಪಚಿತಚೇತಶ್ಚ ಕೋರಿಕದಂಬಂ ||
 ದ್ಯುತಿವಲ್ಲಿ ಸ್ತಂಭಮುಜ್ಜ್ವಲಭಿತಕುಮುದಕುಟುಂಬಂ ತಮಶೈಲ್ಯಲಂಬಂ
 ರತಿಪಾಪೋಪಾವಲಂಬಂ ಜನಿತವಿಟವಿಡಂಬಂ ಸುಧಾಸೂತಿಬಿಂಬಂ ||

ಚೇರೆಯ ಅಲ್ಲಾಳ ಬುಧ; ದಾಮೋದರ. 1249.

ಇವರು ಚಿಕ್ಕವುಗಳೂರು 20 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಸುವ ಗಿ ೨ ಶಾಸನ ದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಕವಿಕೃದ ದಾಮೋದರ | . . . . . ಚಕ್ರೇಶ ಚೇರೆಯಲ್ಲಾಳಬುಧಂ ||
 ಸವಿನಯದೆ ಪೇಡ್ಡಿ ರನೆ ಪಲ್ | ವನನೆಂಬವನಾಂ . . . . . ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಯಂ #

1. ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನವು 1219 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳವೀರಸೋಮೇಶ್ವರನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬೆಟ್ಟರಸದಂಡನಾಯಕನು ಅನೈತಿಕತೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಪ್ಪಬಹುದು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ವಿಠಲಸೋಮೇಶ್ವರ ಸ್ತುತಿ

ವೀರದೊಳುದ್ರಸೂನುಗಳೆ ಸಂಗಡವೀವೆತೆಯೊಳ್ ದೀನೇಶಜಂ |
 ಗೋರಗೆ ವಾರಿನಾಥನೊಳುದಾರಾಗಭೀರತಗುನ್ನ ತಿಕ್ಕೆಯೊಳ್ ||
 ಮೇರುಗೆ ಪಾಟಿಯೆಂದೊಡವನೀಶರದಾರ್ ದೊರೆ ಚೋಳರಾಜನಿ |
 ಸ್ತೂರಕಸೋಮಭೂಮಿಸನೊಳಪ್ರತಿಮಪ್ರಬಳಪ್ರತಾಪನೊಳ್ ||
 ಬೆಟ್ಟರಸನ ತಂದೆ ಕೇಶಿರಾಜನ ಸ್ತುತಿ.

ಮುನಿದನೆ ಮೂಱುರಾಯರಿರಿದಿರಾಂತೊಡೆ ಗೆಲ್ಲಪನೀವೆನೆಂದು ಪೂ |
 ಣ್ಣನೆ ಬಗತೀತಳಂ ನೆರೆಯೆ ಬೇಡಿದೊಡಿತ ಪನೊಲ್ಲು ಕಾವೆನೆಂ ||
 ದನೆ ಜವನುಟ್ಟ ಕೊಂದಪನೆನುತ್ತಿರೆ ಕಾದಪನೆಂದೊಡಿನ ದಾರ್ |
 ತನಗಣೆ ವೈರಿವಾರಣವಿದಾರಣಕೇಸರಿಕೇಶಿರಾಜನೊಳ್ ||

ಜಯವರ್ಮ, ನಯವರ್ಮ. ಸು. 1250.

ಕುಮುದೇಂದ್ರ (ಸು. 1275) ತನ್ನ ರಾಜಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ ಈ ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ — ಅನ.ನಯ.ದಿಂದ ಗುಣವರ್ಮನ ಜಯವ | ವರ್ಮನ ಗಜಗನ ಗುಣನಂದಿಯ ನಯವರ್ಮನ ಹೊನ್ನನ. . ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವರು ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಯೇ ತಿಳಿಯದು.

ಹರಭಕ್ತ. ಸು. 1250.

ಈತನು ಅನೇಕಂಜನರಲ್ಲಿ ಅಂಡಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ವೇದಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದನೆಂದೂ ಚಿನ್ನಬಸವಪುರಾಣದ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

1 ಹರಭಕ್ತನೆಂಬನೇಕಂಜನೂರಾಂಡಿಯಾ |
 ಪರಮವೇದಂಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವಂ ಮಾಡಿತಾ |
 ನಿರುತಲ್ಲಿ ಸರಸಿಯೊಳಗಲ್ಲಯನಂ ಪುಗಿಸಿ ಮಣಿಕರ್ತಿಯೊಳೊಪ್ಪೆದೆಬ್ಬಿಸಿ ||

1. ಚಿನ್ನಬಸವಪುರಾಣ. ಕಾಂಡ ೨೧ ಸಂಧಿ—೧. ಪದ್ಯ—೬೩.

ಹರುಷದಿಂ ರಂಗನಾಥನ ಕೈಯ ಬಾಗಿಲಂ |

ತೆರಸಿ ಮಹಿಮೆಯ ತೋರಿ ಕಿವನ ವರದಿಂ ತನ್ನ |

ಪುರದುಭಯಕೇರಿಯೊಳಗಿದರ್ಪಂ ಕೈಲಾಸಕೋಯ್ಯನತಿಸಂಭ್ರಮದೊಳು ||

ಇವನು ಅವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದೂ ತಿಳಿಯದು. ಚೆನ್ನಬ ಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೇವನ¹ (ಸು. 1195) ಚರಿತಕಲ್ಪ ಪ್ರತಾಪರು ದ್ರನ ಕೈಯಕೆಳಗೆ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದ ಕಂಪುನ¹ (ಸು. 1300) ಚರಿತಕಲ್ಪ ನಡುವೆ ಹರಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಸುಮಾರು 1250 ರಲ್ಲಿದ್ದ ರಬಹುದು.

ಮಹಾಬಲಕವಿ. 1254.

ಈತನು ನೀಮಿಠಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1178 ಎಂದರೆ, ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದ 1254ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಈ ಪೃಥ್ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳು ತ್ತಾನೆ: -

ಷಡಧಿಕಸ್ತತಿಸತ್ಸರ | ದೊಡಗೂಡಿದ ಶತಸಮಧಿಕವರ್ಷಹಸ್ರಂ |

ಕಡೆಯ ಶಕ ನೃಪನ ಕಾಲಂ | ..... ||

..... ನೆಗೆಯ್ದುದು ಲೋಕೋ |

ತ್ತಮಮಿಹಾವ್ಯಂ ಭಾವುಕ | ಸಮುದಯಭಾವ್ಯಂ ಜಗಜ್ಜನ್ಮುತಿಸೇವ್ಯಂ ||

ಈತನು ಜೈನಮತವನು ; ಭಾರವ್ಯಾಜಗೋತ್ರದವನು ; ಇವನ ತಂದೆ ರಾ ಯದೇವ ; ತಾಯಿ ರಾಜಿಯಕ್ಕ ; ಗುರು ಮೋಘಚಂದ್ರ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ "ಮಾಧವ ಚಂದ್ರ ತೈವಿದ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀಪಾವ ಪ್ರಸಾಸಾಸಾದಿತ ಸಕಲ ಕಲಾ ಕಲಾಪ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮಾಧವಚಂದ್ರನು ಈತನ ವಿಷಯ ಗುರುವಾಗಿರಬಹುದು.

ಬಂಕನಾಯಕ, ಚೌಡಿಯಕ್ಕೆ ಇವರಿಗೆ ಕಾಳಯನಾಯಕ, ಕೇತಯನಾಯಕ, ನೇಮ ನಿಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಈ ಕೇತಯನಾಯಕನಿಗೆ ಜ್ಞೇಮಂಕರ ನಿಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಈತನು ಕವಿಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇವನು ವಿರನಾ ಗಿಯೂ ಸ್ವತಃ ಕವಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ: -

ನೀತಿದಿಂ ನಿಯೋಗಕುಶಲಂ ನಿರವದ್ಯಗುಣಾಶ್ರಯಂ ರಣೋ |

ವೀತಳರುದ್ರನದ್ರವೀಚಾಂಧನ ..... ||

1. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ, ಕಾ.ನಂ 14. ಸಂಧಿ-೧. ಪದ್ಯ-೨, ೧೧, ೨೨.

ಶ್ರೀತರುಣೇ ಲಲಾಟದ ಲಲಾಮು ವಿಲಾಸಮನಾಂತು ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ |
ಕೇತಯನಾಯಕಂ ಜಿನನಿರೂಪಿತನಿರ್ಮಳ ಧರ್ಮನಾಗುಕಂ ||

ಧರೆಯಂ ಪೂರಿಸೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಮಲಗುಣಂ ವಿದ್ವಜ್ಞನಕ್ಕಾದಮು |
ಚ್ಚರಿಯಂ ಪುಟ್ಟಿಸೆ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಕೃಷ್ಣಾಲಾಸಂ ಮನೋಜ್ಞಾನೊಳ್ ||
ನಿರುತಂ ತಾನೆ ವಿಶೇಷಮೆಂದೆನಿಸೆ ತನ್ನಾ ಕಾರಮೌದಾರ್ಯಮುಂ |
ಸುರಭೂಜಪ್ರಕರಕ್ಕೆ * * * * ಸೆಯಲಾತಂ ಖ್ಯಾತಿಯಂ ತಾಳ್ಪದಂ ||

ಈ ಕೇತಯನ ಹೆಂಡತಿ 'ಕರಣದೀಪ' ಶ್ರೀಪತಿಯ ಮಗಳು ಮರುದೇವಿ. ಇವರಿಗೆ ಚೌಡಲೆ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಇವಳನ್ನು ಕಲಿದೇವನೇಂಬವನು ಮದುವೆ ಯಾದನು. ಕೇತಯನಾಯಕನು ಕೋಟಿಚೂಗೆಯ ಜಿನೇಂದ್ರಾವಾಸದಲ್ಲಿ ವ್ರತಾಚರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಶ್ರೀಕರಣದ ಶ್ರೀಪತಿ ಅಥವಾ ಸಿರಿಗನ ಮಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಈ ಮಹಾಬಲಕವಿ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನು. ಕವಿ 'ಸಚಿವ' ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಬಹುಶಃ ಈ ಕೇತಯನಾಯಕನಲ್ಲಿಯೇ ಮುತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರುತಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕೇಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಕಿಷ್ಕಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ಬರಸಿದ ಹಾಗೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈತನಿಗೆ ಸಹಜಕವಿಮನೋಗೀತವನಾಣಿಕೃದೀಪ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾವಿವಿಂಚ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಕವಿತಾಚಾರ್ತಯವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:-

ಲೌಕಿಕ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರ ವಿಚಕ್ಷಣನಿಂದ್ರಚಂದ್ರವೈ |
ಯಾಕರಣಪ್ರಭಾವನಚನಾಗಮವಾಕ್ಯತಿ ತರ್ಕಪಟ್ಟಕಿ ||
ಪ್ರಾಕರಣೇಯಕರ್ತೃ ಬಹುಭೇದದಲಂಕಾರಣಾಭಿಧಾನಮಾ-
ಲಾಕುಶಲಂ ಮಹಾಬಲಕವೀಶ್ವರನುತ್ಸವಮಂದುಭಿಸ್ವರಂ ||

ಕೌಸಿವನಮರ್ಚುವುಧ್ಧರಸ ಭಾವವಿದಗ್ಧ ತೆಯೇ(ಆಗ್ಗ... ..ದವಿ |
ನ್ಯಸನವಿಳಾಸವನ್ಯಯಿಸುವಚ್ಚರಿಯಾರಮನಕ್ಕಮಲ್ಪಿಯಂ ||
ಪೊಸೆಯಿಸ ದೇಸೆ.....ಯನುರೂಪದಳಂಕೃತಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರಂ |
ಜಿಸೆ ಕೃತಿವೇದ್ವಿ ತತ್ಕೃತಿ ಚಮತ್ಕೃತಿಯಂ ಪಡೆವಂ ಮಹಾಬಲಂ ||

ಎಳವೆಂಗಳಷಾಂಗಪ್ರಭೆ | ಮಳಯಸಮಿಾರಣನ ಸೋಂಕು ಪೊಸಸುಗ್ಗಿಯ ತಿಂ ||
ಗಳ ಪೊಳೆಪು ಮಹಾಬಲಕೃತಿ | ಯೊಳಗಾಗಿಸದಿರವು ಬಗದ ಜೋರ ಮನಮುಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ : -

ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣ.

ಇದು 22 ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಚರಿತವು ; ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; 16 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿವಂಶ ಕುರುಪಂಚಗಳ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ. ಒಳಿಕೆ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿ ತರುವಾಯ ಭೂತಲಿಯಿಂದ ಪುಷ್ಪಸೇನನವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೋಗಲಿವ್ವಾನೆ.1 ಅನಂತರ ಕೇತನಾಯಕನ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಸ್ವವಿಷಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ :-

ಇದು ಪರಮಪ್ರವಚನಸಯಃ ಪಾರಾವಾರಶರತ್ನಾದ್ರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಶ್ರೀಮನ್ಮಾಧವಚಂದ್ರ ತ್ರೈವಿದ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀಪಾದಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತ ಸಕಲಕಾಲಾಕಲಾಪ ಸಹಜಕವಿಮುನೋಗೌಹ ಮಾಣಿಕ್ಯಾದಿ(ಒವಿರಚಿತಮುಂ ಸ್ಯಾದ್ವಾದ್ಯದಿದ್ಯಾಪ್ರಭಾವವಿಧಾಯಕ ಜ್ಞೇಮಂಕರನಾಯಕ ಕಾರಿತಮುಮಸ್ವ ಶ್ರೀಮನ್ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣದೊಳೆ.

ಈತನ ಒಂಧವ ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ವ.ಳಿ.1-೮.

ಸ್ಫುರಿಯಿಸ ಶಸ್ತ್ರ ಸಂಹತಿಗಳಂತಿರೆ ಮಿಂಚುವ ಮಿಂಚು ತತ್ಪಯೋ |
ಧರಣಿಬಿಯೊಳ್ ಪತಾಕೆಗಳ ಪಾಂಗಿನೊಳಂದ್ರ ಶರಾಸನಂ ಮನೋ ||
ಹರತೆಯನೀಯೆ ಶಸ್ತ್ರದತನಾದ ನಿರಾಳನ ಮೆಯ್ಯ ರಕ್ತ ೩೯ |
ಕರದಮರೇಂದ್ರಗೋಪತತಿ ಕಣ್ಣೆ ಸದಿದುರ್ವು ಸರ್ವಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ||
ಬಿಸಿಲೆಸಕಂ ವೊಗಂದಿರಿವೆ ಮಾಳದ ಚೂಳಕೆಗಳೆ ಬಿಗುರ್ತು ವು |
ಅಸ್ವನುರ ಪಸುರ್ಗೆ ಪಕ್ಕುಗುಡೆ ಕಾನನಮೆಯ್ಕೆ ಕಡಲಬಿರೂರುಹ ||

1. ಭೂತಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ಜಿನಸೇನ, ವೀರಸೇನ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಗೃಹ್ಯಪಿಂಞ, ಜಿಹಾಸಿಂಹನಂದಿ, ಅಕಳಂಕ, ಕುಭಚಂದ್ರ, ಕುಮುದೇಂದುಮು, ಸಿ, ಮತ್ತಗಜಂಕರಾದಿಗಳನ್ನೆತ್ತಿದ ಏನಯತಂದ್ರ, ವಾಘನಚಂದ್ರ, ರಾಜಗುರು, ಅಟ್ಟಿ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತಾರಕಮುನಿಸಂಪ್ರ, ಬಾಳಚಂದ್ರಶ್ರೈವಿದ್ಯ, ಗೋಪನಾಥಸಮುದ್ಭೂತಸವಗತವರ್ಗಕ್ಷರತಾ ಗಮಚ್ಛಾ |
ಪದ್ಮೋಪನಾಥ ಸಮಂತಾಸ್ತದಿನೋಗಿಯೆ ಸ್ವಾಮಾಧ್ಯಕ್ಷೀಳಾ ಘೇರಿಯಂ ವಾ ||
ದೋವ್ಯೋಗಂಗೆಟ್ಟಿ ವಾದಿಪ್ರಕರವೆಱಗಿ ವಾದೀಭವಪ್ರಾಂಕುಲಂ ತ್ರೈ |
ವಿದ್ಯೇಶಂ ಭಾವಸೇನವ್ರತಿ ನೆಗಟ್ಟಿ ನಿಳಾಚಕ್ರವೇಳ ಚಕ್ರಪೂಜ್ಯಂ ||
ಎಂನು ಸ್ತುತನುವ ಛಾವಸೇನ, ಜಗತೀಪ್ರಸಿದ್ಧಕಾರ್ತಾಂತಿಕವಾವ ಅಭಯೇಂದ್ರ, ವಾಘನಾಂಧಿಯತಿ, ಪುಷ್ಪಸೇನ.

ಪ್ರಸವಪರಾಗದಿಂ ಪುದಿಯೆ ಮೊಲ್ಲೆಯ ಪೂಗುಡಿಗಳ್ ಮುಗುಳ್ಳು ಮಿ |
 ಳ್ಳಿಸಿ ಮಿಳರತ್ನ ಬೀಸಿದುದು ತಣ್ಣಿನೆಪ್ಪಣೆನೆ ಪಳ್ಳಿಮಾನಿಳಂ ||

ವಂಶ.

ತಳರ ಪಸುರಲರಬೆಳ್ಳಳಿ | ಗಳ ಕಾರ್ಪಂಕುರದ ಕೆಂಪು ಪಣ್ಣೊಂಬಣ್ಣೊಂ ||
 ಗಳಿನೆನ ನಂದನಾಗ್ರಮ | ಮಿಳಕೆಯೆತ್ತಂಬರಂ ವಿಚಿತ್ರಾಂಬರಮಂ ||

ಮಂದನಾರುತ.

ವನವನಸಿ(ಕರಾರ್ಥಂ) | ವನತರುಸುಮನಃ ಪರಾಗಭರಮಂಧರನೊ ||
 ಯ್ಯನೆ ಸುಖದುದು ತಬ್ಬನಸದ | ವನೇಭಮಗಂಧಬಿಂಧುರಂ ಗಂಧವಹಂ ||

ಬೆಳದಿಂಗಳು.

ಪುಗೆ ಮೆಯ್ಯಾನದ ಗಂಗಾ | ಪಗೆ ಕುಡಿದೊಡೆ ಪೊಟ್ಟಿತಿವದಮೃತಂ ಹರಿಶ ||
 ಯ್ಯೆಗೆ ಬಾರದ ಪಾಲ್ಗಡನೆ | ಜಗಮಂ ಬಳ್ಳಳನೆ ಬಳಸಿದುದು ಬೆಳ್ಳಂಗಳ್ ||
 ಚಳರುಚಿಯ ತಿರುಳನಮದಿಂ | ತೊಳೆದೊರೆದು ಚರಾಚರಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಿಗೊಟ್ಟು ದಿಟಂ ||
 ಜಳಜಳವಂ ಮಿಂಚಿಟ್ಟವೊ | ಲಿಳೆಯಂ ಪರ್ವಿದುದು ಚಂದ್ರಿಕಾವಿಸ್ತಾರಂ ||

ಕುಂಟನೆ.

ಬರಡಂ ಪಯನಾಗ್ರಸ್ವರ | ಕೊರಡಂ ಕೊನರಿಪ್ಪರಿ(ಮುದುಂಕಿಯರಿವರಾ ||
 ದರಣಂ ಕಾಮುಕಪಿತೃಧನ | ಹರಣಂ ಭಿಕ್ಷಾವಿಧಾನವೇವನ ಕರಣಂ ||

ಗಜಯುಧ.

ನೂಂಕುವದರ್ಪು ಪೊಯ್ಯಡುಟು ಬಂಚಿಪ ಬಿನ್ನಣಮೋರವೊ(ಓನಂ) |
 ಕೂಂಕುವ ಸತ್ತಮೆವರ್ವವಳವಟ್ಟುವ ಮುಟ್ಟುವ ತಕ್ಕು ಕೈಗೆ ಕೈ ||
 ಯಂ ಕುಡುವಾರ್ಪು ಕೋಡ ಕೊನೆಯಿಂದಿ ಚೆತ್ತುವ ಪಾಂಗು ಮೆಯ್ಯೆ ಮೆ |
 ಯ್ಯಾಂಕೆಯ ಮೆಯ್ಯಕಂಚಿಯನು (?) ನಿತ್ತುವು ಸಾಮಜನಂಗರೋರ್ವಿಯೊಳ್ ||

ಶಿಶುವಾಲ ದಿಕೃತ ಕೃಷ್ಣಧಿಕಾರ.

ಬಡಕತ್ತಿಯನೊಂದಂ ಪೆ | ಮಡುವಿನೊಳವೊಳ್ಳೆಯೊಂದನೊಡೆಯರ ದೆಸೆಯಂ ||
 ನನೆಗೆಬೊಟ್ಟಿಹಣವೊಂದಂ | ಮಡಿಪಿದ ಸಾಹಸಮದಿಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದು ಮರುಳೇ ||

ಜಳಧಿಯೊಳದೊಡೊಡಿಂಟ ಕುಳಶೈಲದೊಳದೊಡೆ ಮುಗುಗುಟ್ಟ ಭೂ |
 ತಳದ ತಳಕ್ಕೆ ಪೊಕ್ಕೊಡದಂತಿ ವಿಯದ್ಗತನಾದನವೊಡು ||
 ಚ್ಚಳಿಸಿ ವಿರೋಧಿಯುಪ್ಪೊರುಧಿರಾಂಬುವಿನಿಂ ಸುತೆ ನಿನ್ನ ಕೇಶಮಂ |
 ತೊಳೆಯದೊಡೆನ್ನ ಚಕ್ರಮಿದು ಚಕ್ರಮೆ ಕೋವರ ಚಕ್ರಮಲ್ಲವೇ ||

ಹಲಾಯುಧಪ್ರಶಾಸ.

ಕಡುಗಡದಪ್ಪ ಕಾನನದೊಳೆನ್ನ ನಗಲೆಲೆ ತಮ್ಮ ನೀನಿದಾ |
 ವೆಣೆಗೊಂಬಿಟ್ಟಯಿಂತುಲಿದೆ ನಿನ್ನ ಸುವಂ ತೆಗೆದುಯ್ದನಾವನೇ ||
 ನುಡಿಯೆಯನುತ್ತು ಮೆತ್ತಿ ನೊಸಲೊಳೆ ನೊಸಲಂ ಬಿಡೆ ತಾಟನುತ್ತು ಮೆ |
 ನೊಡಯನನಿಲ್ಲಿ ಕಾಣ್ಬೆ ನೆನುತುಂ ಕಡುದುಬ್ಬಿದಿನಾಜಳಾಯುಧಂ ||
 ಗರಿಯಂ ಕಿಚ್ಚೆ ಲಿಂಜೋರಾತ್ರದ ಕಡೆವರೆಗಂ ಕೈಯೊಳಾಂತಿರ್ದೆ ದಾವೀ |
 ಕರಶಯ್ಯಾಶಾಬ್ಬ ಶಂಬಂಗಳನವಯವದಿಂದೇ ಳುವೇ ಳು ಪ್ಪ ಪೂರಿ ||
 ಪುರುಶಾರ್ಯಾ ಮಲ್ಲರಲ್ಲಂ ಮುಸುರೆ ಮುಳಿದು ಕಂಸಂಗೆ ಕೈನೀಡಿ ತಿ ಳ್ಲಂ |
 ತಿರುಪುತ್ತುಂ ಕೊಂದದೊಸ್ಸಾಹಸೆ ನಿನಗೆ ಪುಣುಂಬುರ್ಚಿ ಸಾವಂತುಟುಯ್ತೇ ||

ಕೇಶಿರಾಜ. ಸು. 1260.

ಇವನು ಶಬ್ದಮಣಿವರ್ಪಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ
 ರುವೆ—

ದೊರೆವಡೆದ ಚೋಳಪಾಲಕ | ಚರಿತಂ ಶ್ರೀಚಿತ್ರಮಾಲೆಯಂತೆ ಸುಭದ್ರಾ ||
 ಹರಣಂ ಪ್ರಖೋಧಚಂದ್ರಂ | ಕಿರಾತಮಿವು ಕೇಶಿರಾಜವಿರಚಿತಕಂಗಳ್ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಇವನು ವ್ಯಾಕುಣಪಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಏದೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿ ಎಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಈತನು ಜೈನವತದವನು. ಸೂಕ್ತಿಸಂಧಾರಣವವನ್ನು ಬರೆದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಗನು; ಹೊಯ್ಸಳನಾರಂಭದಲ್ಲಿ (136—1171) ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದ ಕವಿಸುಮನೋಬಾಣನ ಮಂತ್ರನು; ಜನ್ನನ ಸೋದರನು. ಇವನ ತಂದೆ 1233 ರಿಂದ 1251 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಹೊಯ್ಸಳಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕೇಶಿರಾಜನು ಸುಮಾರು 1260 ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳು ಲಕ್ಷ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: -
 ಗಜಗನ ಗುಣನಂದಿಯ ಮನ | ಸಿಜನನಗನ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟಗುಣಮರ್ಶೀ ||
 ವಿಜಯರ ಹೊನ್ನನ ಹಂಪನ | ಸುಜನೋತ್ತಂಸನ ಸುಮಾರ್ಗಮಿಹಶೋಳಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಈ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲ್ಲದೆ ರನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನಾಗವರ್ವ, ನೆಮಿಚಂದ್ರ, ಹಂಸರಾಜ, ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ, ವೊಲಾಡವರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ ಉದಾಹೃತವಾದ ಪದ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಈತನನ್ನು ಮಲ್ಲನು (21 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ಮೃತ್ಯುಪಟಯದಲ್ಲಿ—

ನಿರುತಂ ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳ್ | ಪರಿಕಿಸೆ ಶಬ್ದಜ್ಞಾನಾನೋರ್ವನೆ ಲೋಕ ||
 ಕ್ಷರಿದಲ್ತೆ ಭಾಪು ಕವಿಕಾಂ | ಜರಕೇಶವರಾಜ ಗೋಚರಿಸು ಮನ್ಮನದೊಳ್ ||
 ಎಂದೂ, ಅಭಿನವ ಕೇಶಿರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕೋಂಡಿರನ ಈಶ್ವರಕವಿ (16ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ಕವಿವಿಪ್ರಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ " ಲಕ್ಷಣಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ ಸುಬಕ್ಷಣ ಕೇಶವ" ಎಂದೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು :-

ನಡೆದುದೆ ಮಾರ್ಗಂ ಪದವಿಡ | ಲೋಕರಸಿದುದೆ ಭಂಗಿ ಕೇಶವಂಗದಿರುಂಟೇ ||

ತೋಷಗದ ಕೃತಿಗಳೊಳುನೆಯೆ | ನಸುಬದವೇ ತಾನೆ ಲೋಕದೊಳ್ ಲಾಕ್ಷಣಿಕಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ: -

ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ.

ಇದು ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ, ನಾಮ, ಸಮಾಸ, ತದ್ಧಿತ, ಅಪ್ಯಯ, ಧ ತು, ಅಪಭ್ರಂಶ, ಅವ್ಯಯ ಎಂಬ ಎಂಟು ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ಪ್ರಯೋಗಸಾರವೆಂಬ ಶಬ್ದಾರ್ಥನಿರ್ಣಯಂ" ಎಂಬ ಕವನಿಂಪದ ಬಂಜತ್ತನೆಯ ಸಂಧಿಯೆಂದು ಸೇರಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಕವಿಂಧರು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವ ಗಣಪದಸಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೇಶಿರಾಜನು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂದರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದು ಅವುಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಲಕ್ಷಣಿಕೆಂದು ಕರ್ಣಾಟಕ ಲಕ್ಷಣಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬೆಂದು ಕೇಶಿರಾಜ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು -

ಸಿರಿಗೀಕ್ಷಿಸ ರಸಚಿತ್ರಂ | ಸರಸತಿಗೆರಡನೆಯೆ ಬಿಣೆಯೆನೆ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ||

ಕರಮಾದುದೆಂದು ಬುಧರಾ | ದರಿಸು ಮೆಚ್ಚಿಂದೆ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ -

ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರ ಕವನಮನೋಜನಿತ ಶಬ್ದ ಸಂದೇಹಶಲ್ಯ ಚಾರುಚುಂಬಕಾಯಮಾನಾನೋನ ಕರ್ಣಾಟಕಲಕ್ಷಣಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ ಸುಕವಿಕೇಶಿರಾಜ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಶಬ್ದದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :-

ಅನುಕೂಲಪವನವಿಂ ಜೀ | ವನಿಷ್ಯದಿಂ ವಾಙ್ಮುಖದೊಳ್ ಕಹಳೆಯ ಪಾಂ ||

ಗನವೊಲೆ ಶಬ್ದದ್ರವ್ಯಂ | ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಶೈಲತಮದಃ ಕಾರ್ಯಂ ಶಬ್ದಂ ||

ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿ
ದ್ದಾನೆ :—

ಗಮಕಸಮಾಸದಿಂ ಟುಕುಳಕ್ಷಳದಿಂ ಶ್ರುತಿಸಹ್ಯಸಂಧಿಯಿಂ |

ಸಮುಚಿತಮಾಗಿ ಬರ್ಪ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯಿಂ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತೋಕ್ತಿಯಿಂ ||

ನಮಹಸಭೇದದಿಂ ವಿರಹಿತಾವ್ಯಯಸಂಸ್ಕೃತಲಿಂಗದಿಂ ಪದೋ |

ತ್ತಮುಕಿಫಿಲತ್ವದಿಂ ಯತಿವಿಲಂಘನದಿಂದರಿದಲ್ತೆ ಕನ್ನಡಂ ||

ವ್ಯಾಕರಣಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲವನ್ನು—

ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದೆ ಪದಮಾ | ವ್ಯಾಕರಣದ ಪದನಿರ್ವಹಮರ್ಥದೆ ತತ್ತ್ವಾ ||

ಲೋಕಂ ತತ್ತ್ವಾಲೋಕದಿ | ನಾಕಾಂಕ್ಷಿಪ ಮುಕ್ತಿಯಕ್ಕುಮದೆ ಬುರ್ಧಗೆ ಫಲಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ನೃಪತುಂಗನು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲಕೆಲವಂಶಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕ್ರಮವಾದ ಅನುಪೂರ್ವಿಯೇಡನೆ ಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ಒರೆದವರಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನೇ ಮೊದಲನೆಯವನು. ಆತನು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವಾದ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿಯೂ ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಉಪಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಾಗವರ್ಮನ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯ ಅನುಪೂರ್ವಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರೂ ಕೇಶಿರಾಜನು ಕೆಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಶಬ್ದವರ್ಣಿದರ್ಪಣವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನಾಗವರ್ಮನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದ ಪದ್ಯಗಳೇ ಪ್ರಾಯಶಃ ಕವಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥವು ಇದೊಂದೇ.

ಸಮುದಾಯದ ಮೂಘಾಣಂದಿ. ಸು. 1260.

ಈತನು ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರಸಮುಚ್ಚಯಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :— ಶ್ರೀಧರ ದೇವ, ಶಿಷ್ಯ ವಾಸುಪೂಜ್ಯ, ಮಗ ಉದಯೇಂದು, ಮಗ ಕಮುದೇಂದು, ಶಿಷ್ಯ ಮೂಘಾಣಂದಿ. ಈತನು, 1273 ರಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಸಂಗ್ರಹಸೂತ್ರಟೀಕೆಯನ್ನು ಒರೆದ ಬಾಲಚಂದ್ರನ ಗುರುವಿನ ಗುರುವೆಂದು ಬೇರೂರ 131 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (1275) ತಿಳಿವುದರಿಂದಲೂ

ರಾನಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಕುಮುದೇಂದುಕವಿ (ಸು. 1275), ಕುಮುದೇಂದ್ರದೊಡನೆ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಈ ಮಾಘಣಂದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ, ಸುಮಾರು 1:80 ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿರಬಹುದು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಜೈನಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಂದಪದ್ಯಗಳು ಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸುರಸಂಕಿನ್ನರನುತನಂ | ಪರಮಶ್ರೀವೀರನಾಥನಂ ನೆನೆದೊಲವಿಂ ||

ವರಭವ್ಯತತಿಗೆ ಪೇಜೈವಿಂ | ನಿರುಪಮಚರಣಾನುಯೋಗಮಂ ಕನ್ನಡದಿಂ ||

ಮಾಘಣಂದಿಯ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ. 1

ಎಂದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದು ಶಕ 1175—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ಧ 1253 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದನ್ನೂ ಈ ಮಾಘಣಂದಿಯೇ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಮತ್ತಮಿ ವರ್ಧಮಾನತಿರ್ಥಕರಕಾಲದೊಳ್ ಗೌತಮಸುಧರ್ಮಜಂಬೂನಾಥರೆಂ
ಬಿವರನುಬದ್ಧಕೇವಳಗಳಕಾಲಂ ಅಲುವತ್ತೆ ರಡುವರ್ಷಂ. ನಂದಿನದಿಮಿತ್ರಾಪರಾಜಿತ
ಗೋವರ್ಧನ ಭದ್ರಬಾಹುಗಳೆಂಬಿಯವಶ್ರುತಕೇವಳಗಳ ಕಾಲಂ ನೂಟುವರ್ಷಂ.
ಮತ್ತಂ ವಿಶಾಖನುಂ ಪ್ರೋಷ್ಠೀಲನುಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯನುಂ ಜಯನುಂ ನಾಗನುಂ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ
ನುಂ ಧೃತಿಶೇಷಮಂ ವಿಜಯನುಂ ಬುದ್ಧಿಲನುಂ ಗಂಗದೇವನುಂ ಸುಧರ್ಮನುಮೇಬ
ದಶಪೂರ್ವಧರರೇಕಾದಶರಕಾಲಂ ನೂಟೆಂಬತ್ತು ಮೂಟುವರ್ಷಮುಕ್ಕುಂ. ಮತ್ತಂ ಸ್ವ
ತ್ರನುಂ ಜಯಪಾಳನುಂ ಪಾಂಡುನುಂ ದ್ರುಮಸೇನನುಂ ಕುಸುಂಬಾಚಾರ್ಯನುಮಂದೇ
ಕಾದಶಾಂಗಧರ ಪಂಚಕರ ಕಾಲಪ್ರಮಾಣಮಿನ್ನೂಟಿಸ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಂ. ಮತ್ತಮಿತಿ
ರ್ಥಕರ ಸಂತಾನದೊಳ್ ಸುಭದ್ರನುಂ ಯಶೋಭದ್ರನುಂ ಯಶೋಬಾಹುನುಂ ಲೋಕ
ಭನಾಮನುಮೇಂಬಾಚಾರಾಂಗಧರಚತುಷ್ಟಯದಕಾಶಂ ನೂಟುಹದಿನೆಂಟುವರ್ಷಂ. ಇಂ
ತಿಗೌತಮಾದಿಗಳ ಕಾಲಮೆಲ್ಲಂ ಕೂಡೆ ಆಟುನೂರೇಂಬತ್ತು ಮೂಟುವರಿಸಮುಕ್ಕುಂ.
ಮತ್ತ ಮಾಚಾರಾಂಗಧರರಿಂಬಿಟ್ಟೆ ಸಾಸಿರದತ್ತೊಂಬತ್ತೆ ಏನೆಯ ಪರಿಧಾವಿನಂಬತ್ತರದ
ಜೈಸ್ಯ ಶುಧ್ಧ ಶ್ರುತಪಂಚಮಿಯದಿನಮಿಾ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರಶ್ರುತಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮಾಯ್ತು.
ಅಂತು ಸಾಸಿರದೇಟುನೂಟೆಂಬತ್ತು ವರಿಸಮುಕ್ಕುಂ. ಮುಂದಿನ್ನು ವೀರಸ್ವಾಮಿಯ
ಕಾಲಂ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸಾಸಿರದಿನ್ನೂಟಿಸ್ಪತ್ತು ವರಿಸಂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುಗುಂ. . . . .
ಮತ್ತಂ ವೀರಜಿನಂ ಮುಕ್ತನಾದಿಂಬಿಟ್ಟೆ ಮೂಟುನೂಟಿಯು ವರಿಸಮಯು ತಿಂಗಳಂ
ದು ಕಕರಾಜಂ ಪುಟ್ಟಿದು.

ಗೌರಾರ್ಯ, ಸು. 1270.

ಪದ್ಮಣಾಂಕನು (ಸು. 1385) ತನ್ನ ಪಮ್ಮರಾಜಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಗೌರಾರ್ಯನು ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನ (ಸು. 1165) ವೊಮ್ಮಗನ ಮಗನೆಮೂ "ನೂತೊಂದು ಪಾದ ಗದ್ಯವನುಸಿದು ಪೂವಂ ಪಡೆದ" ನೆಂದೂ ತನಗೆ ಪ್ರಸಿತಾಮಹನೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನ ವೊಮ್ಮಗನ ಮಗನಾದುದರಿಂದ ಗೌರಾರ್ಯನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ನುಮಾರು ನೂರುವರ್ಷ ಈಚೆ ಎಂದರೆ, 1270 ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿರಬಹುದು. ಇವನ ಗದ್ಯವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಬಾಳಚಂದ್ರ, 1273.

ಈತನು ದ್ರವ್ಯಸಂಗ್ರಹಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕಟೀಕೆಯನ್ನು ಒರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಶಕ 1196 ರಲ್ಲಿ — ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದ 1273 ರಲ್ಲಿ — ಒರೆದುದಾಗಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಶಕವರ್ಷಂ ಬಾಣಪದಾ | ಫಕಳಾಧರರೂಪಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದೆಸೆಯೆ ಜಗ |

ತ್ವಕಳಾಂಗಿರಸಶರತ್ಯಾ | ತೀಕಮಾಸವಳಕ್ಷಪಂಚಮಾನಾರದೊಳೆ |

ಪಸರಿಸೆ ನಿಜಕೀರ್ತಿ ದ್ರ | ವ್ಯಸಂಗ್ರಹದ ವೃತ್ತಿಯಂ ಸುಖಕ್ಷಣಯುತಮಂ ||

ಮಿಸುಗುವ ಕನ್ನಡದಿ ನಿ | ಮಿರಸಿದಂ ಭವ್ಯೈಕಹಿತಮನಾರ್ಯಸುತಮಂ ||

ಈತನ ಗುರುಗಳು ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅಭಯಚಂದ್ರ ಎಂಬಂತವು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಈ ಗದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಇದು ಸಕಲಾಗಮಸಂಯಮಶ್ರೀಮನ್ನೇಮಿಚಂದ್ರಭಟ್ಟಾರಕಾಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತದೇವ ಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತ ಸಕಲಾಗಮಸಂಯಮಸಂಪನ್ನ ಶ್ರೀಬ್ರಾಳಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವರಾಗಮವಿರುದ್ಧಮಾಹಂತು ದ್ರವ್ಯಸಂಗ್ರಹಸೂತ್ರಾನುಗತಕರ್ಣಾಟಕವೃತ್ತಿಯಂ ವಿರಚಿಸಿದರೆ.

ಈತನು ಶಕ 1197 ರಲ್ಲಿ — ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದ 1275 ರಲ್ಲಿ — ಗತಿಸಿದಂತೆ ಬೇಲೂರು 131 ನೆಯ ಶಾಸನದ ಈ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಶ್ರೀಮನ್ನೇಮಿಚಂದ್ರಭಟ್ಟಾರಕದೇವರುಂ ಶ್ರೀಮದಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳುಂ ದೀಕ್ಷಾಗುರುಗಳುಂ ಶ್ರುತಗುರುಗಳುಮಾಣೆ ತಸಶ್ಯುತಂಗಳಿಂ ಜಗದೊಳೆ ವಿಖ್ಯಾತಂಚಿತ್ತ ಶ್ರೀಮದ್ಬ್ರಾಳಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವರು ಶಕವರ್ಷ 1197 ನೆಯ ಭಾನವ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ 12 ಬುಧವಾರದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದೊಳು ಎಮುಗೆ ಸಮಾಧಿಯೆಂದು ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳ್ಗೆ ಒಬಿ ನೀಮೆಲ್ಲರುಂ ಧಾರ್ಮಿಕರಪ್ಪುದೆಂದು ನಿಯಾಮಿಸಿ

ಷಮಿತವ್ಯಮೆಂದು ಸನ್ಯಸವಪೂರ್ವಕಂ ಸಕಳನಿವೃತ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ಪಲ್ಯಂಕಾಸನದೊ
ಳುದು ಪಂಚಸರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಸ್ವರೂಪಮಂ ಧ್ಯಾನಿಸುತುಂ ಸ್ವಸಮಯಪರಸಮಯಂಗೆ
ಳುಂ ಮೆಚ್ಚಿ ಉತ್ತಮಸಮಾಧಿಯಂ ಪಡೆದರ್.

ಬೇಲೂರು 131 ನೆಯ, 132 ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಹ
ಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. 1 ಅವುಗಳಿಂದ ಈತನು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ
ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕರ್ತೃವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕುಮುದೇಂದು. ಸು. 1275.

ಇವನು ಒಂದು ರಾವಣಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕುಮುದೇಂ
ದು ರಾವಣಾಯಣವೆಂದು ವ್ಯವಹಾರವಿದೆ.

ಈತನು ಜೈನಮತದವನು. ಇವನ ತಂದೆ “ಸಾಹಿತ್ಯಕುಮುದವನಚಂದ್ರಂ
ಚತುರಚತುರ್ವಿಧವಾಂಡಿತ್ಯಕಳಾಶತದಳವಿಕಸನದಿನವಣಿ ಎನಿಪಾವಾಣಸಕುಲತಿ
ಲಕಂ, ವಾದಿಧರಾಧರಕುಲಿಶಂ ಕವಿಮುಖಮಣಿಮುಕುರಂ” ಆದ ಪದ್ಮನಂದಿವ್ರತಿ;
ತಾಯಿ ಕಾವಣಾಂಬಿಕೆ; ದೊಡ್ಡಪ್ಪನು “ಪವನಾಗಮ ನಾಟಕತರ್ಕವ್ಯಾ! ಕುಣ
ನಿಘಂಟುಚ್ಛಂದೋಲಂಕೃತಿ | ಚರಿತಪುರಾಣಷಡಂಗಶ್ರುತಿ ನಿತಿವೃತ್ತಿನೇದಾಂತ||
ಭರತಸುರತವಂತ್ರಾಪಧಿಸಾಹಿತಿ | ನರಶುರಗಗಜಮಣಿಗಣ ಪರಿಕ್ಷಾಪರಿಣತಂ ||”
ಎನಿಸಿದ ಅರ್ಪನಂದಿವ್ರತಿ. ಕುಮುದೇಂದುವಿನ ತಂದೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಇವರುಗಳು ದೊಡ್ಡ
ಪಂಡಿತರಾಗಿಯೂ ಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗುರು ಮಾಘ
ಣಂದಿಮುನಿ. ಹಿಂದಣ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ನನನ್ನು (1230) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಕುಮು
ದೇಂದು ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಈತನು ತನ್ನ
ಗುರುವಾದ ಮಾಘಣಂದಿಮುನಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತತ್ರಯ-ಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ, ‘ಅವನತಹೊ
ಯ್ಯಳರಾಜಮಕುಟಮಣಿಗಣಕಿರಣಂ’ ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. 1283 ರಲ್ಲಿ ಒರೆ
ಶ್ರು. ಬೆ. 129 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ‘ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯರುಂ ಆಚಾರ್ಯವ

1. ಪೂರ್ವಾರ್ಯಪರಂಪರಾಗತಜಿನಸೋತ್ರಾಗಮಾಧ್ಯಾತ್ಮ ಸ |
ಛಾಸ್ತಾಣಿ ಪ್ರಥಿತಾನಿ ಯೇನ ಸಹಸಾಭೂವನ್ನಿಲಾಮಂತಲೇ ||
ಶ್ರೀಮನ್ಮಾನ್ಯಭಯೇಂದುಯೋಗವಿಬುಧಪ್ರಖ್ಯಾತತತ್ಪೂನುನಾ |
ಬಾಳೇಂದುವ್ರತಿಸೇನ ತೇನ ಲಸತಿ ಶ್ರೀಪ್ಪಿಸಧಮೋಧುನಾ ||
ದಕ್ಷಿಣಯಮಕ್ಷಪಾದಾದಿ ಪಕ್ಷಮಾವೀತ್ಯಶತಕ್ಷಣಿ ||
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಸಮಾಣಿಸೇನ ಭೇತ್ಯಂ ಬಾಲೇಂದುಕನ್ಯುನಿ ||
2. 314 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಯಾರುಂ ಹೊಯ್ಸಳರಾಯರಾಜಗುರುಗಳಂ' ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀವ್ಯಾಘ್ರಾಣಂದಿಸಿ ದಾಂಡತಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಈ ವ್ಯಾಘ್ರಾಣಂದಿಯೇ ಕುಮುದೇಂದುವಿನ ಗುರುವಾಗಿರಬೇಕು. 1 ಆದುವರಿಂದ ಕುಮುದೇಂದು ಸುಮಾರು 1273 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನಿಗೆ ಪರವಾದಿಗಿರಿವಜ್ರ, ಸರಸಕವಿಲಕ ಎಂಬ ಜಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ :-

ಆನನಯದಿಂ ಗುಣವರ್ಮನ ಜಯವ | ಮರ್ನ ಗಜಗನ ಗುಣನಂದಿಯ ನಯನ |
ಮರ್ನ ಹೊನ್ನನ ಹಂಪನ ರನ್ನನ ಸುಮನೋಬಾಣನ ಜನ್ನಯನ ||
ಜಿನಗುಣಮುಣಿಮಯಕಾವ್ಯಕಥಾವ | ಣನಸೋವರ್ಣಪದಕವೆಮ್ಮಯ ಮತಿ ||
ನನಿತೆಗೆ ಕಂಠಾಭರಣತೆಯಂ ತಳೆದಿರ್ಕೆ ಕವೀಂದ್ರಪರಂಪರೆಯಾ ||

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರತುರಿಯನ್ನೂ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :-

ಒರೆಯೆ ಸುವರ್ಣಂ ತೇಯೆ ಮಲಯಜಂ | ಬೆರಸೆ ದಾಣಂಗೆ ತೆಗೆಯೆ ಕುಸುಮಪೃತಿ |
ಕರಗನೆ ಸಿದ್ಧರನಂ ಖಂಡಿಸೆ ಪುಂಡ್ರೇಕ್ಷುಪ ಕಾಂಡಚಯಂ ||
ಪರಿಮರ್ದಿಸೆ ಹಿಮಕುಂಕುಮಮೃಗಮದ | ಮೊರಸೆ ಕರಂ ಸಾಂದಿನ ಪುಣುಗಿನ ಘನ |
ಪರಿಮಳಮೆನೆ . . . . . ಮತ್ಯುತಿಯಂ ಸಂಘರ್ಷಿಸಲು ||

ಎಳಸದರಾರ್ ಶರದಿಂದುವ ಚಂದ್ರಿಕೆ | ಗೆಳಸದರಾರ್ ಹರಿಚಂದನದಣ್ಣಿಂ |
ಗೆಳಸದರಾರ್ ನವವಿಕಾಸಿತವಿಕಲಲತಿಕಾಮಂಜರಿಗೆ ||
ಎಳಸದರಾರ್ ನವಯೋವನಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ | ಯೆಳಸದರಾರ್ ನವಯುವತಿನಿವಹಕೆ |
ಯೆಳಸದರಾರ್ ಕುಮುದೇಂದುಮುನಿಶ್ವರವಿರಚಿತಕಾವ್ಯಕಥಾರಸಕೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ :-

ಕುಮುದೇಂದು ರಾಮಾಯಣ.

ಇದು ಷಟ್ಪದೀಕೂಪವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಚಾತಿಯ ಷಟ್ಪದಿಗಳೂ ಇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ರಗಳೆಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ನನಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಧಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಾರೆವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಆನ.ಸ ರವ ಗಿ ರಾಮಾಯಣಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಕವಿ

1. ಮೈಸೂರು ಶಾಸನಗಳ ಪ್ಲಾಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯು (Mysore Inscriptions) 120 ನೆಯ ದಾದ ಹಳೇಬೀಡುಶಾಸನದಲ್ಲಿ (1274 A. D.) ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಘ್ರಾಣಂದಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ವಿತತಸಿದ್ಧಾಂತಪರಿಣಿತ ಮಾರ್ಘಾಣಂದಿಗುನಿಸತಿಯ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಪೆ.ಬೆಂ” ಎಂನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮುನಿಸುವ್ರತನ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಕೇವಲಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿ ಕುಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯನಿಂದ ಜಿನಚಂದ್ರನವರೆ ಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು¹ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ; ವರ್ಣನಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಆಭಿನವಪಂಪನ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೇಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಬೇಸಗೆ (ಕುಸುಮಷಟ್ಪದಿ).

ತೊಪಿಹರಿಯುದುಗೆ ಕೂಡೆ | ಕೆಡೆ ಬತ್ತಿ ಬೀಡೇಪೆಬಿಱವಱಂಬತ್ತೆ ಪಥಿಕರ ಬಾಯ್ಕು
 [ಛಾ ||
 ಮಱುಗೆ ತಿವಿನಿಕರಂಗ | ಛಾಪಿ ಕಾಯ್ದು ಕೆನಱೆನೊಳು | ಬಿಱುಗಾಳಿ ಬೀಸೆ ಬೇಸಗೆ
 [ಬಂದುದು ||
 ತರುಗಳೆಟಿಯುಕ್ತಿದುವು | ಮರುಮರೀಚಿಕೆಗಳಿಗೆ | ಹರೀಣಗಳು ನಿರಪ್ಪೆಯಿಂ ಪರಿಮವು ||
 ಸರಸಿಜಾಕರದೊಳಾ | ದರವುಳಿದ ಮಧುಪಂಗ | ಛಾರಿವರಿಯುತಂದು ಬಂದುದು ಬೇಸಗೆ ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ (ಕುಸುಮ).

ಉಲಿಯೆ ಚಾಡೆಗೆಳು | ಮೃಳಿಸೆ ಹಂಸೆಗಳು ಬಿಳು | ಸುಳುವುಟ್ಟಿ ಗಟ್ಟಿ ಕೇತಕಿಗಳಲ್ಲಿ ||
 ನಲಿದು ನರ್ತಿಸೆ ಕೇಕಿ | ಕುಳವಲರೆ ಕಡವು ಕ | ಣ್ಮಲೆದು ತೀಡುತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಮಾರುತಂ ||

ನೆಂದನ (ಪರಿವರ್ಧಿನಿ).

ಆಲರ್ಧ ಕಮಲವನಸಂಡಗಳಿಂದು | ಳ್ಳಲರ್ಧ ಕುಮುದವನರಾಜಿಗಳಿಂ ಪ |
 ಣ್ಣೊಲಿಯಿಂ ಬಿಳುಕುವ ಕೌಂಗುಗಳಿಂ ಕಾಯ್ದು ಳ್ಳುಗಲ ತೆಂಗುಗಳಿಂ ||
 ಸಲೆ ಕತ್ತಲಿಪೆಲೆವಳ್ಳಿಗಳಿಂ ಪ | ಣ್ಣೊಲಿವೀಳಿಗಳಿಂ ಬೇರಿದಂ ಕಾ ||
 ಯೆ ಲೆವೆರ್ಚಿದ ಪನಸಂಗಳಿನಾನಂದನಮಾನಂದನುನೊದವಿವುದು ||

1. ಕುಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಶ್ವರಿ, ಗುಣಭದ್ರ, ಉಪಾ ಸ್ವಾತಿ, ಶ್ರೀಪಾದಸ್ವಾಮಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಅಕಳಂಕ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಅನಂತವೀರ್ಯ, ವೀರ ಸೇನ, ಜಿನಸೇನ, ಭೂತಬಲಿ, ಪುಸ್ತಕಂತ, ಸಂಕನಂದಿ, ನ್ಯಾಯಕಬ್ಬವಿದ್ಯಾವಿದನಪ್ಪ ಪ್ರಭಾ ಚಂದ್ರ, ವರ್ಧಮಾನಭಟ್ಟಾರಕ, ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ, ಪಾಸುಪೂಜ್ಯ, ಶಿಷ್ಯ ಅಭಯೇಂದು, ಮಗ ಕುಮುದೇಂದು, ಮಾರ್ಧವಚಂದ್ರ, ತಾರ್ಕಿಕ ಚಕ್ರೇಶ್ವರ ಅಭಯೇಂದು, ಕುಮುದೇಂ ದುವ್ರಕ್ರಿಸತಿಸುತ ಹೊಯ್ಯಳರಾಮಗುರು ಮಾರ್ಘಾಣಂದಿಮುನಿ (ಕವು ಗುರು), ಬಾಳೇಂ ದು, ಜಿನಚಂದ್ರ.

ಸೂಕಳಾಶ್ರ (ಭಾಮಿನಿ).

ಹೊಳೆವ ದುಂಡಿಸುವೆತ್ತು ವೋತ್ತುವ | ಮಲೆವ ಜೋಗದೆ ನಿಲುವ ಮೆಯ್ಯಂ |
 ಬಲಿವ ಹೊಯ್ಯಂ ಮೇದು ಸುಯ್ಯಂ ನುಂಗುವುರವಣಿಪ ||
 ಮುಳ್ಳವ ಗೋಳುಗಿಯುರ್ಪ ತಾವಿಂ | ತಳರದಿರ್ಪಾಕಡವಗಳ ಬಿಡ |
 ದಳಜಿಸುವ ಸೂಕಳತೆಯಂ ಕೈಕೊಂಡುಡಾತುರಗೆ ||

ಸೀತೆ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು (ಪರಿವರ್ಧಿನಿ).

ಕೆಲಕೆಲಬರ ಕೀಲಿಸಿದಂತಿದರ್ | ಕೆಲಕೆಲಬರ ಸ್ತಂಭಿಸಿದಂತಿದರ್ |
 ಕೆಲಕೆಲಬರ ಮೂರ್ಛಿಸಿದಂತಿದರ್ | ವಸುಧಾಪಾಲಕರು ||
 ಕೆಲಕೆಲಬರ ಪಾವಡರ್ಪಂತಿದರ್ | ಕೆಲಕೆಲಬರ ಮೆಯ್ಯುಣೆಂತಿದರ್ |
 ಗೆಲೆ ಚಿತ್ರದ ಸಭೆಯಂ ಸಭೆ ಜಾನಕಿ ಪುಗಲು ರತಿಯ ಮಿಗಲು ||

ಸೀತೆಯ ದುಃಖ (ಪರಿವರ್ಧಿನಿ).

ಕಾರುಣದ ಕರುವೋ ಕಾರ್ಯದ ತಿಟ್ಟಮೋ! ವಿರಹದ ಬಿದ್ದಮೋ ದುಃಖದ ಮೂರ್ತಿಯೋ |
 ಪರಿತಾಪದ ರೂಪೋ ಘನವೆನಿಸಿದ ಭೀತಿಯ ಪುತ್ರಳೆಯೋ ||
 ಉರುಚಂತೆಯ ಚಿತ್ರಮೋ ನಿರ್ವೇದದ | ಪರಿಜೋ ಮೂ . ಯವಿತತಾಕೃತಿಯೋ |
 ನಿರುಪಮಾಶೀಲದ ಗೃಹಮೋ ಎನಲಳುತಿರ್ಪಳು ಧರಣಿಸುತೆ ||

ಚಂದ್ರಿಕೆ (ಭಾಮಿನಿ).

ನೀಲಗಿರಿ ಹಿಮಶೈಲಮೆನಿಸೆ ತ | ಮಾಲಕಾನನಮನುಳಮುಕ್ತಾ |
 ಜಾಲಮಂಟಪವೆನಿಸೆ ಜಾಹ್ನವಿಯೆನಿಸೆ ಕಾಳಂದಿ ||
 ಶೂಲಿಯೆನಿಸೆ ಮುಕುಂದಮೂರ್ತಿಮ | ರಾಳಮಾಳೆಯೆನಿಸೆ ಪಿಕಾವಳಿ |
 ಕಾಳಿಕಾ ಪರಮಾಃವಿಂ ಚಂದ್ರಿಕೆ ವಿರಾಜಿಸಿತು ||

ವನ (ವಾರ್ಧಿಕ)

ಸುಳ್ಳವ ತೆಂಗಾಳಿಯುಂ ಪರಿಪಕ್ವಾಫಲರಸದೆ |
 ಬಳಸಿದ ಸುಗಂಧದಿಂ ಲಲಿತತರುಲತೆಗಳಂ |
 ಕಳಕಂಠಕೂಟಿತದೆ ಮೆಯ್ಯೆ ರಸನೆಗೆ ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಕಾಣ್ಕೆಗೆ ಕಿವಿಗೆ ||
 ನಲವನಿಂಪಂ ಸೊಗಸನಾಶ್ಚ ಯಮಂ ಕೌತೂ |
 ಹಳತೆಯಂ ಮಾಳ್ವದೊಡವಿಪುದು ವಿತರಿಪುದು ಸಂ |
 ಗಳಪುದೀವುದು ಜಗಂ ಪೊಗಪೆ ಕೊಂಡಾಡೆ ತಲೆದೂಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಸೆ ಬಯಸೆ ವನಮೆಸೆದುದು ||

ಸೂಳೆಯುಂ ಚರಣ (ವಾರ್ಧಿಕ).

ಎಲೆ ಗುಂಡಿ ನೀ ಗುಂಡಿ ಬೀಜ್ನಾಯೆ ನೀ ನಾಯೆ |
 ಉಲಿಯದಿರು ನೀನುಲಿಯದಿರು ಸಾಯ ನೀಸಾಯ |
 ಉಳುಕಾದಿರು ನೀನುಳುಕಾದಿರು ಚಂಡಿ ನೀ ಚಂಡಿ ಸಿಂಪೆ ನೀ ಸಿಂಪೆಯೆಂದು ||

ತಲೆಯೊತ್ತಿಯೊರ್ವರೊರ್ವರು ಕಚ್ಚಿ ತಾವು ಮುಂ |
 ದಲೆವಿಡಿದು ಹೊಡೆದ ಸೀರೆಗಳ್ಳೆಯದೇ ಬಿದ್ದು |
 ರುಳುವ ಚೌವಟಬೀಟಗಾರ್ತಿಯರ ಬಗಳಮಂ ಕಂಡು ನಗುತಿರ್ದನೂವ ||

ಕೃಷ್ಣ ರಾಯ್. 1275.

ಈತನು ದಾವಣಗೆರೆ 70 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಒರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ

ವಾಚಸ್ಪತಿಗೃಹದೇ ಸಂ | ಕೋಚದೆ ಶಾಸನಮನಿಶ್ವರಾಯ್ ಪೇರ್ದಿಂ

ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನವು ದೇವಗಿರಿಯ ರಾಜನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನ (1271-1309) ೮೪ ಕೆಯಲ್ಲಿ 1275 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾದ ತಿಪ್ಪರಸನು ಬಾಸವಳ್ಳೆಯ ನೂರುನೂರುಗಳ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇಂದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :-

ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ತುತಿ.

ಕನ್ನರದೇವಗುಡಯಿಸಿ | ಕಿನ್ನರಮಿಥುನಗಳಿಂದೆ ಪಾಡಿಸುವಂ ತ ||
 ನ್ನನ್ನರಿಣಿವೀವರುಂ ಕಡು | ಚೆನ್ನರಮಿಲ್ಲೆನಿಸಿ ರಾಮಚಂದ್ರನುಹೀಶಂ ||
 ಕಾಮಂ ಖ್ಯಾತಂ ಚೆಲ್ವಿಂ | ಭೀಮಂ ಭುಜಬಲದಿನಮೃತತನುವಿಂ ಸೋಮಂ ||
 ಕಾಮಂ ಭೀಮಂ ಸೋಮಂ | ರಾಮಮಹಿಮತಿಯೆ ತದ್ಗುಣಗಳನಿಸಿಪಂ ||

ಗುಹಾರಣ್ಯ.

ಗುಹಗಹನದ ಬಹುಮಹಿಮೆಯು | ನಡಮಹಮಿಕೆಯಿಂದಹೀಂದ್ರಜಿಹ್ವೆಗಳೊಳಗಾ ||
 ಗಹ ಎಣಿಸಲೆಯ್ದೆವೆಂದೊಣೆ | ಗಹಗಹಿಸಿಯೆ ನಗನಿಕೊಳ್ಳಯೆಣಿಸಿದೊಡಸ್ಯರ ||

ಬಾಲಚಂದ್ರ? 1283.

ಉನ್ನೋಗಸಾರವೆಂಬ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕವಿ ತಾನು ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿ "ಆತ್ಮಚ್ಚು" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿಕೊಂಡಿವಾನೆ. 1283 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರ. ಬಿ. 129 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ " ಶ್ರೀವನ್ಮಹಾಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯರುಂ ಶ್ರೀಮೂಲ ಸಂಘದ ಇಂಗಳೇಶ್ವರ ದೇಶೀಯು ಗಣಾಗ್ರಗಣ್ಯರುಂ ರಾಜಗುರುಗಳುಂ" ಆದ ಬಟ್ಟು

ನೇಮಿಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವನನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆತನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಚಂದ್ರನನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಬಾಲಚಂದ್ರನು ಈ ಉದ್ಯೋಗಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇದು ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ಕಂದರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಗಳೂ ಕೆಲವು ಗದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :-

ಬಯಸೆ ಸುಖವಾಗದೊಂದು | ನಿಯತಮುರೂದ್ಯೋಗಮಿಲ್ಲದುದುಪ್ಪಂ ರತ್ನ ||
ತ್ರಯಭಾವನಾತ್ಮಕಂ ಸಂ | ಶಯಮಿಲ್ಲದೆ ನೆಗೆಚ್ಚೊಡಿದನಡಕ್ಕಾಮವಶ್ಯಂ ||
ನಿರುಪಾಧಿ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಕ | ಪರಮಸಮಾಧಿಸ್ವರೂಪ ಸಫಲೋದ್ಯೋಗಂ ||
ನಿರವಧಿ ಸುಖೈಕಬಿಜಂ | ದೊರೆಕೊಳ್ಳೊಡದೇಕೆ ವಿಫಲವಾವೋದ್ಯೋಗಂ ||

ಗ್ರಂಥಾನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪಠ್ಯವಿದೆ :-

ಆನಮುಭವ್ಯನಿವಹ | ಶ್ರೀನಂದಿಮುನಿಂ ದ್ರವಂದ್ಯಜಿನದದದ್ದ ||
ಕಾನೇನಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಮು | ನೂನಮುದ್ಯೋಗಸಾರಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸುವೆಂ ||

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ :-

ಉದ್ಯೋಗಸಾರಮಂ ನಿರ | ವದ್ಯಗುಣಂ ಭವ್ಯಹೃದಯವನಜವನಾರ್ಕಂ ||
ವಿದ್ಯಾವಿದಗ್ಧಸಸ್ತನ | ಹೃದ್ಯಮೆನಲ ಪೇಡ್ಡಿನಾಂತ್ಯಂ ||
ಸೂಚಿತರತ್ನ ತ್ರಿತಯಂ | ಸೂಚಿತಸದರಚಿತಮುದ್ಧಿಪರಿವೃತವಿಲಸ ||
ವ್ಯೂಚಕ್ರದೊಳಿದು ಪಸರಿಸು | ಗಾಚಂದ್ರಾರ್ಕಂ ವಿನೇಯಭಾವ್ಯಂ ಕಾವ್ಯಂ ||
ಶ್ರುತನಿಧಿವಿಮಲವಯಾಂಬುಧಿ | ವಿತತಯಕೋಧಾಮನೇಮಿಚಂದ್ರಯತೀಂದ್ರ ||
ಶ್ರುತಲಕ್ಷ್ಮೀದ್ವಿತಯಕ್ಕಂ | ಸುತನೆನಿಸಿ ಸುತತ್ವದರ್ಶಿಯೆನಿಸುವುದರಿದೇ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಿಜೋದಧಿಕವಾದ ಹಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಬಂಧು ಲಲಿತ ನಾಗಿಯೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :-

ಪುನಿಯದ ನರಂಗಿ ವಾಕ್ಯತಿ | ಟೊಸೆಗುಂ ನಡನಡನೆ ನಡಗಿ ನುಡಿಗಿಳಲೊಡಂ ||
ಬಿಸಕೆಯ್ಲು ಮಬಿಳಲೋಕಂ | ಜಸಮುಂ ದೆಸದೆಸಗೆ ಕೊಡಿ ಪಸರಿಸಿಯೆಸೆಗುಂ ||
ನೋಡದೆ ನಿಜಗುಣಣಾನಿಯ | ನಾಡಿದೊಡನ್ಯಾಪವಾದಮಂ ನಿನಾಹವೆಂ ||
ದಾಡಿದವಳಾಡಿ ಹೋದಳ | ನೋಡಿದವಳ ಮೂಗು ಹೋದುದೆಂಬವೋಲಕ್ಕಾಂ ||
ಗುಣೆಯೆನಿವೊಡಬಿಳವಿಬುಧಾ | ಗ್ರಣೆಯೆನಿವೊಡೆ ಪರಮಮುಕ್ತಿರಮಣೇಸುಣಿಭೂ ||
ಪಣಮೆನಿವೊಡೆ ಕಾನಿನೋಳಂ | ಗಣೆಯೆನಿಸಲಾಗತರದೋಪಮಂ ಸ್ವಗುಣಮುಮಂ ||

ಪೊಗಲೊಡ್ಡೆ ನಿನ್ನಲ್ಲದ್ದುಗುಣ | ಮೊಗುಮೆ ಮೇಣುಳ್ಳ ನಿಜಗುಣಂಗಳ್ ಬೇಗಂ ||
 ಜಗ್ಗುಮೆ ತೆಗೆಪ್ಪೊಡೆ ಪೆಲರಿಂ | ಪೊಗಪ್ಪೆ ಮ ತೆಗೆಪ್ಪೆ ಮ ಸಮತ್ಯಮಂ ಪಡೆಯ
 ಮುನಿಸೊಸೆಗಳಂ ಮನದೊಳ್ | ಕನಸಿನೊಳಂ ನೆನೆಯದಾರೊಳಂ ಶಾಂತರಸಂ ||
 ತನಗೆ ನಿಜವೆನಿಸ ಮುನಿಸದ | ವನಜಮನನವರತಮಿರಿಸೆನ್ನೆಯ ನೊಸಲೊಳ್ ||
 ಪಗರಣೆಗರುಚಿತವಚನರ | ಸೊಗಯಿಸ ಪಲತೆದ ಜೋಡಮಂ ಪೊತ್ತು ಮನಂ |
 ಬುಗೆ ನಟಿಯಪಂತೆ ದೇಹಿಗ | ಳಗಣಿತಸಂಸಾರರಂಗದೊಳ್ ನಟಿಯಸುವರ ||
 ಹೆಣ್ಣೆಂಬ ಹೆಸರ್ಗೆ ಬೆಂಕೆಯ | ಬೆಣ್ಣೆಯವೋಲೆ ಕರಗಿ ಪರಿವ ಬಡಮನದವನಂ ||
 ಸಣ್ಣೆಗೆಯೊಳರೆದು ಭರದಿಂ | ಮಣ್ಣಿನ ನೋಣೆಯನೆ ಮನೋಜನಂಬ ಕೃತಾಂತಂ ||
 ಗುಣಲೇಖಮುಮಂ ಚಿಂತಾ | ಮಣೆಯಿಂಧಂ ಮಿಗಿಲೆ ಕಂಡು ಕೊಂಡಾಡಿ ಮನಃ ||
 ಪ್ರಣಯದಿನಾರಾಧಿಸುವಂ | ಗಣನೀಯನೆ ಮರ್ತ್ಯರೊಡನಮರ್ತ್ಯಸ್ತುತ್ಯಂ ||
 ಮತ್ತೆ ನಿಸಿದವಿಳಸಂಗನಿ | ವೃತ್ತಂ ನಿಶ್ಯಂಕನೆಯ್ದುಗುಂ ನಿರಪಹತಂ ||
 ಚಿತ್ತಹರಮುಕ್ತಿಪುರಮಂ | ಬತ್ತಲೆವೋಪಂಗೆ ಬಟ್ಟಿಯೊಳ್ ಭಯಮುಂಟೀ ||
 ಠಸೆಯಂ ಪೊಕ್ಕೊಡಮೇನಾ | ಗನಮಂ ಭರದಿಂದಮಡದೊಡಂ ನೆಲನನಿತಂ ||
 ಮನಗಿ ತೊಲಿತ್ತೊಡಮಕ್ಕಾಮೆ | ಜನಮರ್ಥಂ ಸೌಖ್ಯಮಕೃತಪ್ರಾಣ್ಯಂಗೊಂದುಂ ||

ಕವಿರಾಜಸಂಕಣ್ಣ . ಸು. 1287.1

ಈತನು ಸೆಂಠಬದ 291 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವೇನೋ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಆ ಕ್ಷರವೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹಸ್ತಿಮಲ್ಲ . 1290.

ಈತನು ಶಕ 1212 ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೆ. ಕೆ. ಬಿ. ವಾಠಕನು ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಇಂಡಿಯನ್ ಅಂಟಿಕ್ವರಿಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವಚಂದ್ರನು ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಸ್ತಿಮಲ್ಲಾಚಾರ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಆತನು ಗಣಭ್ರತಿಸ್ಯನಾದ ವೇದಾಗಮಸ್ತೋತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕರ್ತೃವಾದೆ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನ ಮಗನೆಂದೂ ಮದದ ಆನೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದುದ

ಸೆಂಠಬದ 291 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹಸ್ತಿಮಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತೆಂದೂ ಆತನಿಗೆ ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತ ವೊಂದಲಾದ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರೆಂದೂ ಆತನು ಉಭಯಭಾಷಾಪಾಠಶಕ್ತವರ್ತಿಯೆನಿಸಿದಂ ಎಂದೂ ಆತನ ಶಿಸ್ಯಲೋಕಪಾಲಾರ್ಯನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಈತನೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆದಿಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ಎನೋ ತಿಳಿಯದು

ಒಟ್ಟಕವಿ ಅಥವಾ ಅರ್ಹದಾದ್ಧನ. ಸು. 1300.

ಈತನು ಒಟ್ಟಮತವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಮಾರಸಂಹನ ಚಮೂಪತಿಯಾದ ಕಾಡಮರನ ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಜಿನನಗರಪತಿ, ಗಿರಿನಗರಾಧೀಶ್ವರ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆವುದೋ ನಗರಕ್ಕೆ ಇವನು ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವಂಶವರವೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಬಾಣೆಂದುರೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಮಾರಸಿಂಹರಾಜನ ಮತದಿಂದ, ಜಿನನಗರವಲ್ಲ ಭವಾದ ದ್ವಿಜವಂಶಶಿರೋಮುಣಿ ಕಾಡಮರನನು ತಳಕಾಡು ಕೋಟಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದಂಡನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಧ್ವಜವನ್ನು ಮುರಿದು ಕತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಸಾಮಂತರಂ ಗೆಲಿದು ತನ್ನ ದೊರೆಯನ್ನು ತುಳಿ ದೊರೆಯಿಂದ 25 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಕಾಡಮರನನ ಮಗ ಪ್ರಭುಚೋರ; ಮಗ ಆಯಕ, ಮಗ ಶುಭಾಕರ, ಮಗ ಧಾವ, ಮಗ ಶಿವಮಾರಿದೇವ, ಮಗ ಜನಾರ್ದನ, ಮಗ ಎಜಗಂಗ, ಮಗ ಎಣಿಯಪ, ಮಗ ಕಲಿವಿಕ್ರಮಾರ್ಯ, ಮಗ ಕಾಡಮರನ. ಇವನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂಚ, ಮೊಮ್ಮುಗ ಮಾಚ, ಮಗ ದೋರಪ್ಯು, ಮಗ ತಾರಪ್ಯು, ಮಗ ನಾಗಕುಮಾರ, ಮಗ 'ನಾಲ್ಕತ್ತೊಂದೊಕ್ಕಲಕುಲಕೆಲ್ಲಂತಿಲಕಂ' ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದ ಚಿಕ್ಕಪಯ್ಯ, ಮಗ ಗಂಗರ ವಿಶ್ವಸಕ್ತೆ. ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತನಾದ ಕುಂಚತೇಜ ಅಥವಾ ಜಯಬಂಧು, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಂತೆ ಘಳಿಯರ್ನು, ಜನವೈಯ, ಮಾಚಮಯ್ಯ ಎಂಬ ಮೂವರು ಪ್ರಭುಗಳಿದ್ದರು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಗಕುಮಾರನ ಮಗನೇ ಒಟ್ಟವೆಡಂಗ, ಸುಕವಿನಿಧಾನ ವೊಂದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ಒಟ್ಟಕವಿ. ಈತನು, “ಬೂತುಗುಗುಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಾಗಕುಮಾರನಿಗೆ ಬೂತುಗು ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಈ ಕವಿ ತನಗೆ ಅನೇಕ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಇಂಥದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಸುವ ನೆಗಳ್ಳ ಭಯಾನಂಬುಧಿ ನಿಜಸುತೆಗೆ

ಚಂದ್ರಲೇಖಿಗೆ ಪೇಲ್ವಿಪಂ ಕನ್ನಡದಿಂ— ಎಂಬ ವದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಈತನ ಹೆಸರು ಅಥ ಯಾಂಬಾಧಿ ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮಾರಸಿಂಹನೆಂಬ ಗಂಗರಾಜನು ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯು ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಕಾಡಮರಸನು ಇವನ ಬಳಿಯಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ಕಾಡಮರಸನಿಂದ ಕವಿಗೆ ಸುಮಾರು 15 ತಲೆಯಾ ಗುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲದಿಂದ ಬಹುಶಃ ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷ ಈಚೆ ಈ ಕವಿ ಇದ್ದಿ ರಬಹುದು. ಶಕ 14ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾಸ್ಕರನೆಂಬ ಆಂಧ್ರಕವಿ ಈ ಲಿಟ್ಟ ಮತವನ್ನು ತೆಲಗಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ¹ ಈತನು ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹಿಂದಣ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೋನೆ :-
 ಚಂದಿರಭಟ್ಟರ 2 ದಯೆಯಿಂ | ಸಂದೆಯಮಣಮಿಲ್ಲದಂತು ಕಲ್ಯಾಣದ ಮರ್ಚೆಯಂ || 1
 ಆತಿಶಯರತ್ನೋಜ್ವಲನಂ | ಕೃತಿಯೊಳ್ ಧನಕೀರ್ತಿಯೊಳ್ ವರಾಹಮಿಹಿರದೊಳ್ ||
 ರತಿಯೊಳ್ ಗಾಗ್ಯಾರ್ಚಾರ್ಯನ | ಮತದೊಳ್ ಸಲಮೇಘಮಾಲೆಯೊಳ್ ನಯದೀಪಂ ||
 ಎಸವ ಮಪೇಟೆನೊಳ್ ಬೋ | ಯಿಸಚಕ್ರಿಯೊಳುದಿತಕೀರ್ತಿನಾರಾಯಣನೊಳ್ ||
 ಮಿಸುಶ ಕುಕುನಗಳೊಳ್ ಭಾ | ವಿಸವೆಟ್ಟಿಂ ಮೆಚೆಯೆಕುಟುಕನೊಳ್ಳುವ ಒಟ್ಟಂ ||
 ನಂದಾಚಾರ್ಯರ ಮಾಡಿಧರ್ಫ ಖಂಡಮಂ ಪೇಚ್ಚೆಯೆಂ ||

ತನ್ನ ಗುಣವಿಗನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :-
 ಜನಕನುರಾಗದೊಗೆಟ್ಟಂ | ಜನನುತಗುಣಿ ವಿತತಕೀರ್ತಿರಮಣೀರಮಣಂ ||
 ಮನುಜನನ್ನಿ ಭವೆನಿಸಿದ | ವಿನಯಗುಣೋತ್ತಂಗನಸೆವ ಒಟ್ಟವೆದಂಗಂ ||
 ಗುಣಪಕ್ಷಪಾತಿ ಬೂಡುಗನೂಗಂ | ವಿನಯಾಂಬುರಾಶಿ ಸುಕವಿನಿಧಾನಂ ||
 ಪ್ರಣುತಜನಪಕ್ಷನೊಳ್ಳಿನ | ಕಾಣಿ ನಿರ್ಮಳ ಕೀರ್ತಿನೆಮಿಪುಸಿವರಶೂಲಂ ||

ಇದಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಮುಬಂಧು, ಜಿನದಾಸ, ಅರ್ಹದಾಸ, ಸವ್ಯಕ್ತರತಾ ಕರ, ಶ್ರೀಒಟ್ಟಕಂದರ್ಪ, ಕವಿಗಳಾಭರಣ, ಒಟ್ಟಕವಿಂಪ್ರ, ಕವಿಕಂಜಸಂಭವ, ಜಿನ್ನ ನಗರಪತಿ, ಸುಜಜಕವೀಶ್ವರ, ಜಿನಧರ್ಮವತ್ಸಲ, ಗಿರಿನಗರಾಧೀಶ್ವರ, ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಣಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ:-

ಒಟ್ಟಮತ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಸೂತ್ರ.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯ ಕಂದ ರಗಳಿ ಅಕ್ಕರ ತ್ರಿಪ ದಿ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಸುಮಾರು 900 ಇವೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ:-

1. Biographical Sketches of Dekkan Poets, P. 96. Wilson's Mackenzie Collection, P. 303, 2, 130ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಮಳೆಯ ಕುರುಹು, ಆಕಾಶಕಲಕ್ಷಣ, ಶಕುನ, ವಾಯುಚಕ್ರ, ಗೋಪ್ರವೇಶ, ಭೂಕಂಪ, ಭೂಜಾತಫಲ, ಮಳೆಯ ನಯ, ಉತ್ಪಾತಲಕ್ಷಣ, ಪರಿವೇಷಲಕ್ಷಣ, ಇಂದ್ರ ಧನುರ್ಲಕ್ಷಣ, ಪ್ರಥಮಗರ್ಭಲಕ್ಷಣ, ದ್ರೋಣಸಂಖ್ಯೆ, ಮಿಂಚಿನಲಕ್ಷಣ, ಪ್ರತಿಸೂರ್ಯ ಲಕ್ಷಣ, ಸಂವತ್ಸರಫಲ, ಗ್ರಹಗಳ ಪಾಕಳೆ, ಮೇಘಗಳ ವಾಮಕುಲವರ್ಣಧ್ವಾನವಿಚಾರ, ದೇಶವೃಷ್ಟಿ, ಮಾಸಫಲ, ರಾಯಚಕ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಫಲ, ಬಿತ್ತುವ ಶಕುನ, ಉದಕಾರ್ಗಳ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿಫಲ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸ್ವೇದಜಮಂಡಜಬಿಜಬ | ಮಾದರದ ಜರಾಯುಜಂಗಳೆನಿಸಿದ ನಾಲ್ಕುಂ ||
ಭೇದದ ಸಸ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ | ಮೇದಿನಿಜಲವರ್ಕರಕ್ತಿಪವನಂ ಮುಖ್ಯಂ ||
ಖರಕರನ ತಾಪದಿಂದಂ | ಧರಣತಳಂ ಬೀಡವಿಟ್ಟು ತಾಪದೊಳಂ ಭೋ ||
ಗರಮ ಮಹೇಗಜಿಯೆನಿಶ್ವಂ | ಭರೆ ಬೆಳೆಗುಂ ಮನಕೆ ಬಂದಧಾವ್ಯವ್ರಜಮಂ |
ಮಾವು ಬರೆ ನನಣೆ ಬೆಳೆಗುಂ | ಬೇವಿನೊಳೆಳ್ಳಕ್ಕುಮೆಸವ ಹುಣಿಸೆಗಳೊಡವಿಂ ||
ಭಾವಿಸೆನೆಲ್ಲಂ ಬೆಳೆದವು | ದಾವುದುಮೆಕ್ಕೆಯೊಳೆಬೆಳೆವುದೊಲ್ಲನಜಟ್ಟು ||
ದಿನಸಕರದಿಂಪಿಯಿಂದುವಿ | ನವೋಲಿರೆಯುಂ ತಾಂ ಘನಾಳ ಕಾಗೆಂನು ಬಸುಂ ||
ದನನೊಳಕೊಂಡಿರೆಯಂತೀ | ದುವಪವನಂ ನಿರುತಿಯೊಳಗೆ ಮುಪ್ಪಿಯೆಲ್ಲೆಂದಂ ||
ಜಲಜಸಖಬಿಂಬಮತ್ಯು | ಜ್ವಲಮವೊಡೆ ವಾಯು ಪವನನೊಳೆ ಬೇಸುವೊಡಂ |
ಜಲದಂಗಳರುಚಿಗಳೆ ನಿ | ಪುಳವವೊಡಮಧಿಕವೃಷ್ಟಿಯಕ್ಕುಂ ಜಟ್ಟು ||
ಕಾಗೆ ಬಿಳಿದಾದೊಡಿರುಳಾ | ದಾಗಳೆ ಸುರಚಾಪಮಾದೊಡಂ ಕಪ್ಪಿಗೆ ಚೆ ||
ಲಾವ್ಗಿಯೆ ಚೆಂಡಿಕೆನೊಡೊಡ | ಮಾಗದುಮುಪ್ಪಿಡಾವರಂಗಳಕ್ಕುಂ ಜಟ್ಟು ||
ಬಾವಿಯಕೇರನಿಟ್ಟಗೆಯೆ ಷಟ್ಟಸು ಸುಣ್ಣಮನಿಕ್ಕುಕಲ್ಲೊಳಾ |
ವೋ. ಡೆಗೊಳ್ಳದಂತರನೆ ಷಟ್ಟಸು ಕರ್ಚಿನೊಳಕ್ಕು ಮತ್ತಮಾ ||
ಬಾವಿಯ ಬಟ್ಟನೀಳ್ಳಗಲೆ ಕೆಗಳ ನೊಳ್ಳತನಿಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ನೀಂ |
ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲುಂ ಮದಿಲನಿಕ್ಕಿಸು ಮಾಡಿಸುಧೀರ ಭಾಷಕಂ (?) ||
ನೆಲ್ಲಿಯಸಟ್ಟು ಬಾಳನುಸಿತಾಂಜನಮೊಳ್ಳಿ ಹಮುಸ್ತೆಯ. ಕೇ |
ಡಿಲ್ಲದ ಚಿಲ್ಲಗೊಪ್ಪೆನೊಸಖೇರಿಯೆಬಿತ್ತಿ ನೊಳಾದ ಬೂದಿಯಂ ||
ನಿಲ್ಲದೆ ಬಾವಿಯೊಳೆ ಕೆಲ . . . . . ಬಾಣದೊಡಲೊಳೆ |
ಫೊಲ್ಲವಿವೆಂಬ ಬಾವಿಗಳ ನಿರಮ್ಪುತೋಸಮಮಾಗೆ ಜಟ್ಟುಗಾ ||

ದ್ವಿಜವಂಶಾಂಬುಧಿಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನನಮುಖ್ಯಾತಂ ಭರದ್ವಾಜಗೋ |
 ತ್ರಬನುದ್ಧಂಡಮನೋಹರಪ್ರಚುರಕಿವ್ಯಂ ದಾನಕಲ್ಪದುಮಂ ||
 ತ್ರಿಬಗನ್ಮೃಗಗಳಮೂರ್ತಿ ವಿಟ್ಟಲಪದಾಂಭೋಜಾತಭೃಂಗಂ ಗುಣ |
 ವ್ರಜಯುಕ್ತಂ ಕವಿತಾವಿಳಾಸನೆವಲಂ ಚೌಡಂ ದಯಾಮಂಡನಂ ||
 ನರಮಧುಸೂದನಂ ಜನಕನೋಪ್ಪವಮಲ್ಲವೆ ನೂತೆಯಗ್ರಜಂ |
 ಸರಸಕಾವೀಶ್ವರಂ ತನಗೆವಲ್ಲಭೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆನಿಪ್ಪ ಸೆಂಪು ಬಿ ||
 ತ್ತುರಿಸುವೊಡಗ್ಗಲಂ ನಿಜಮೆನಲ ಮೆಹೆವಂ ಹರಿಪಾದಶೋಣಸಂ |
 ಕರುಹಮಧುವ್ರತಂ ಶುಕವಿಚೌಡರಸಂ ಕವಿರಾಜಶೇಖರಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ :-

ಅಭಿನವ ದಶಕುಮಾರ ಚರಿತೆ.

ದಂಡಿಕವೀಶ್ವರನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಾನು ಚಂಪೂ ರೂಪವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ

ಮೊದಲೊಳ್ ದಂಡಿಕವೀಶ್ವರಂ ದಶಕುಮಾರಾಖ್ಯಾತ ಚಾರಿತ್ರಮಂ |
 ಸದಪಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಿಂ ರಚಿಸಿದಂ ಧಾತ್ರೀಜನಸ್ತೋತ್ರಂ ||
 ಮೃದವವೃತ್ತದನಾಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯವತಾರಾಕಾರಮಂ ನಟ್ಟುಪಂ |
 ವಿದಿತಂ ರಂಗದೊಳಾಡಿ ತೋರ್ಪ ತೆಜದಿಂ ವೇದ್ಯೆಂ ಸುಕರ್ಣಾಟದಿಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರವಾಗಿವೆ. ಆದರಲ್ಲಿ ಹದಿಮೂರಾಶ್ವಾಸಗಳೂ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತು ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಮಂತ್ರಗುಪ್ತ ನಿರೋಷ್ಠ ಕಫಾವೃತ್ತಾಂತವೆಂಬ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಆಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ನಿರೋಷ್ಠವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ - ಪಂಡರೀರಾಯನಾದ ಅಭಂಗವಿಟ್ಟಲನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಈಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ವಿನಾಯಕ, ಚಂಡಿಕೆ ಇವರನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ :-

ಇದು ನಿಖಿಂಬುಧವಮನೋವನವನದಿವಾಕರಕಿರಣಪ್ರತಿಮಪ್ರಸನ್ನಕ್ರೀಮದಭಂಗವಿಟ್ಟಲಪದಾಂಭೋಜಮತ್ತಮಧುಕರಮಧುಸೂದನನೂದನ ಸರಸಕವಿ ಚೌಡರಾಜನಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಅಭಿನವದಶಕುಮಾರಚರಿತದೊಳ್.

ಇವನ ಬಂಧು ಲಕ್ಷಣಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. -

ನೆಲ್ಲಗದ್ದೆ.

ದಸಗೆ ಕವಲ್ತು ಗಂಟೊಡೆದು ನುಣ್ಣುಸುರಿಂ, ಪೊರೆಯೇಣಿ ಕೊರ್ವಿಯು
ಬಿರ್ಸಿ ಪೊಡೆದುಂಟಿ ಪಾಲ್ದೆನೆಗಳ್ಳುಬೆರ್ ಕರಂ ತಲೆವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನಿಂ ||
ದಸೆವುಳಿ ನೀಳ್ವ ತಮ್ಮ ಮುಖದೊಪ್ಪಮನೊಪ್ಪಿರೆ ನೀರ್ಗಳೊಳ್ ನಿರೀ
ಷ್ಠೆಸೆವವೊಲಾವಗಂ ಕಾತೆಸಂತತಿಗಳ್ ಕಳಮಪ್ರದೇಶದೊಳ್ ||

ಮಂದವನಾರತ.

ಆಲರ್ದಲದೊಂಗಲಂ ಕುಣಿಸುತುಂ ಸೊನೆಸೊನೆಯನೆಯ್ನೆಯ್ನೆ ಸೂಸುತುಂ |
ತಳರ್ಗಳನಿಂಪಿನಿ ನುಸುಳುತುಂ ಮಕರಂದಮನವ್ವುತ್ತುಂ ಕೊಳಂ ||
ಗಳ ತಡಿಯೊಳ್ ವಿಹಾರಿಸುತೆ ಪಾಡುವ ಸೋಗಿಗಳಂ ಬಿಡಿರ್ಪುತುಂ |
ಪಲವು ವಿನೋದದಿಂ ಸುಳವುದಾಬನದೊಳ್ ಮಿಗೆ ಮಂದವನಾರತಂ ||

ಮಾವು.

ತಳರ್ವನೆಯೊಳ್ ಪೊರಳ್ಳು ಸೊನೆಬಂದುಗಳೊಳ್ ನನುನಾಂದು ಗಂಡುಗೋ |
ಗಲೆಗಳದುಂಬಿಗಳ್ಳಗದು ತಂಕಾಣಾಳಿಗೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತೆ ಪೂ ||
ಗಳ ನುಜೆನೊಂಕಿ ಚ್ಯುತ್ರವಿಟನೆೊಳ್ ವಿರಹಾತುರೆಯಾದ ಕಾಂತವೋಲ |
ವಿಲಿತವನಾಗ ಮಾಮರದೊಳೆದುಳವು ಮಾವಿನ ಪಣ್ಣೊಳ್ಳುಗಳ್ ||

ಬಕ್ಕೆವಲಸು.

ಕುಸುಮಂ ತೀವಿರೆ ಪೊದುಗುಂ ಮಧುಪನಂಗಳ್ಳೆ (ಶಮೆಂದಂತದಂ |
ಬಿಸುಟತ್ಯದ್ಭುತದಿಂ ಮೊದಲ್ದಿದಿವರಂ ಕಾಯ್ವೊಳ್ಳಂ ಪೇಣಿ ಕ ||
ಣ್ಣೆ ಸೆದೊಪ್ಪಂಬೆಡೆದಿರ್ಪ ಬಕ್ಕೆವಲಸಂ ಮುಂ ಕಂಡು ಪದ್ಮೋದ್ಭವಂ |
ರಸವನು ಪ್ರಕರಂಗಳಂ ಬಿಕ್ಕದೇಂ ಮಾಡಲ ಮನಂದಂದನೋ ||

ಮಕ್ಕಳ ಬಯಕೆ.

ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟು ನುಣ್ಣೊದಳ್ಳಂ ಕಿವಿಗಿಂಪನೊಡರ್ಚಿ ಗೆಜ್ಜೆಗಳ್ |
ಸಾಲಿಕೆವಿನಂತಿರೆಯ್ನು ಬಿಗಿಯೆಪ್ಪಿ ಕುಚಂಗಳನುಂಡು ಸೊಂಕಿಲೊಳ್ ||
ಮಲಗಿ ಮನಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮದವನಿವ ಕುಮಾರಕನಂ ಮದಿಯ ಸ |
ತ್ಕುಲಗೃಹದೀಪನಂ ಪಡೆವ ಸೈಪಿನ ಸುಗ್ಗಿಯದೆಂದು ಸಾಗುಮೋ ||

ಕತ್ತಲೆ.

ಸೊಂಕಿಂ ಸ್ಥಾನವರಮಂ ಮಾ | ತಂಕೇಳ್ವುದರಿಂದೆ ಜುಂಜಮಂಗಳನಣಿವರ ||
ತಾಂಕಾಣ್ಣೆಗರಿದನಲ್ ಬಗೆ | ಗೇಂ ಕಡುಮಂವೈಸಿ ನಿಂದುದೋ ಘನತಿಮಿರಂ |
ಬಗದುಳುಗಲರದು ಮೋಡಲ್ | ಬಗೆಯಲ್ ಕ್ಷಣ್ಣೊದೊಯ್ಯವಣಿಯಿಡೆ ಚಿತ್ತ
ಕೊಟ್ಟುಗೆಮತಿಭೀತಿಯಿನಲು | ವಿಗೆ ದಬ್ಬಿಸಿದುರ್ದಕಾರಾಕಾರಂ ||

ಪಡೆಂದೆಂಬರಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಚ್ಚೆ ಕೊಳಲೆಂದೆತ್ತು ಕ್ಯಾದಿಂ ಕಾಜ್ಜಳಂ |
 ಪುದಿದೊಪ್ಪಿದರ್ ಕಾರಂಸಮಂ ತೆಂದು ತನ್ನು ತ್ತಾಹದಿಂ ಮುಚ್ಚುಳಂ ||
 ಮುದುಂದಂ ತೆಗೆಯುತ್ತ ಮಿಸರ್ ಪದದೊಳೆ ಕೈತಪ್ಪಿ ಬಿಟ್ಟುಂಜನಂ |
 ಕೆದಪುತ್ತೆಂಬಿನಮುರ್ಬಿ ಮರ್ಬು ಪರಿದತ್ತೆಂ ದಿಶಾಬಿತ್ತಿ ಯೊಳ್ ||

ಧರ್ಮ.

ಗಾಡಿಯೊಳರ್ಥಕಾನುವೆರಡಂ ಗಜಾಸಲೆ ಬುಗಿದಂದು ಧರ್ಮಮಂ |
 ನೊಡಿದೊಡಂತದೆಲ್ಲಿ ಯದು ಸಂತತನಿರ್ಮಳಮಪ್ಪ ಧರ್ಮಮಂ ||
 ಮಾಡುವೊಡರ್ಥಕಾನುವೆರಡುಂ ಕಿವೆಂದೆಹಿದಿರ್ಮ ಧರ್ಮದೊಳ್ |
 ಕೂಡುವರೆಕೆ ಮಿಕ್ಕಪುರುಷಾರ್ಥನುನಜ್ಜರೆನಿಪ್ಪ ಮಾನವರ ||

ನಾಚಿರಾಜ. ಸು. 1300.

ಈತನು ಅವರಕೋಶಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ, ಇದಕ್ಕೆ ನಾಚಿರಾಜೀಯವೆಂದು ವ್ಯವಹಾರವಿದೆ.

ಇವನು ಜೈನಮತದವನು. ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗುಳದ ಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಅವರಕೋಶದ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ — “ಶಕ 1318 ನೆಯ ಯ.ವದಲ್ಲಿ ರಾಯರಾಜಗುರುಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯ ರಾಯವಾದಿಸಿತಾನುಹ ಸಕಲವಿದ್ಯಜ್ಞನಚಕ್ರವರ್ತಿ ನಿಖಿಳಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿಶಾರದ ಶ್ರೀಮಲಭಾರಿನಾಗಚಂದ್ರಭಟ್ಟಾರಕರ. ಶಿಷ್ಯರಪ್ಪ ಶ್ರೀಧರ್ಮಭೂಷಣ ಶ್ರೀಅಭಯಚಂದ್ರಸೈದ್ಧಾಂತಿಕದೇವನು ಬರೆದ ಶ್ರೀಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಯೋಗಾವ್ಯತ, ಅನುರಸಂಹದ ವೃತ್ತಿ, ನಾಚಿರಾಜ. ಕೌಮಾರವ್ಯಾಕರಣ.” — ಎಂದು ಇರುವುದರಿಂದ ನಾಚಿರಾಜನ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಮೂಡಬಿದರೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಚಿರಾಜೀಯದ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಧನಂಜಯ, ರಘನ, ಹಲಾಯುಧ, ಇವರುಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಾಚಿರಾಜನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಹಲಾಯುಧನು ದೇವಗಿರಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ (1217 — 1260) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಅವನ ಕವಿರಹಸ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ¹ ನಾಚಿರಾಜನು ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

1 ಅಸ್ತ್ರಗಸ್ತ್ರಮುನಿಶ್ಯೋತ್ಸಾನ್ ಸವತ್ರೇದಕ್ಷಿಣಾಪಥೇ ||
 ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ರಾಜಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೀಪ್ತಿಕಾ ||

ನವಿಲ್ಲಂದದ ಮಾದಿರಾಜ. ಸು. 1300.

ಎರಡನೆಯ ಗುಣನರ್ಮನಿಂದ (ಸು. 1235.) ರಚಿತನಾದ ಪುಷ್ಪದಂತ ಪುರಾಣದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಈ ಮಾದಿರಾಜನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳುವ ಈ ಎರಡು ವ್ಯತ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ:—

ಶಲ್ಯವಿದೂರಬಂಕರಸನಂಕದ ಮಾಚಿಯು ತಂದೆ ನಿತ್ಯಪಾಂ |
 ಗಲ್ಯಸುಶೀಲಯುಕ್ತೆ ಮಹದೇವಿಯ ನಲ್ಲಭನೊಳ್ಳುವತ್ತೆ ಸಾ ||
 ಕಲ್ಯಕುಲಾಮೃತಾಂಬುನಿಧಿಸೋಮನ ಚಾಮನ ಸೂನುಪ್ಪೊಳ್ಳು ಸಾ |
 ಕಲ್ಯಗುಣಾಸ್ವದಂ ಬರೆದಸಂ ಬುಧಸಾಧವನೀಪ್ರಬಂಧಮಂ ||

ಬಿಂದುವಿನೊಂದು ಶೋಭೆ ತಲೆಕಟ್ಟಿನ ಪೊರ್ಕುಲಿ ಚಿಲ್ವು ಮಾತ್ರೆಯೊಳ್ |
 ನಿಂದ ಬೆಡಂಗು ಬಳ್ಳಿಯೊಳೊಡಂಬಡುತಿರ್ಪ ನಯಂ ವಿರ್ಗದೊ ||
 ಲ್ಪೊಂದಿರಲಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಬರೆವಂ ಚದುರರ ಪರಿವರ್ತಿಸಲ ನವಿ |
 ಲ್ಗಂದದ ಮಾದಿರಾಜವಿಬುಧಂ ವಿಬುಧೋದಿತನವ್ಯಕಾವ್ಯಮಂ ||

ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನವಿಲ್ಲಂದದ ಮಾದಿರಾಜನು ಕವಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ—ಇವನು ಸಾಕಲ್ಯಕುಲದವನು; ಇವನ ತಂದೆ ಚಾಮ, ಹೆಂಡತಿ ಮಹದೇವಿ, ಇವನ ಸ್ಥಳ ನವಿಲ್ಲಂದ, ಇವನ ಬರಹವು ಸುಂದರವಾದುದು—ಎಂಬಾಶಗಳು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಇವನಿಗೆ ಬುಧಸಾಧವ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸು. 1235 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನು 'ವಿಬುಧೋದಿತನವ್ಯಕಾವ್ಯಮಂ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಗಳ ಶೈಲಿಯಿಂದಲೂ ಮಾದಿರಾಜನು ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ. 1320:

ಶಿವನೊಗ್ಗ 69 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಈತನು ಬರೆಸಿದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ "ಬರಸಿದಾತ ಕವೀಶ್ವರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವ . . ." ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 'ಕವೀಶ್ವರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೇ ತಿಳಿಯದು.

ನಾಗರಾಜ, 1331.

ಇವನು ಪುಣ್ಯಾಸ್ತ್ರವಚಂಪುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಜೈನವಂಶದವನು; ಕೌಶಿಕಗೋತ್ರದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ಸೇಜೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಜಿನಶಾಸನದೀಪಕನಾದ ವಿವೇಕವಿಟ್ಟಲದೇವ; ತಾಯಿ ಭಾಗೀರಥಿ; ಸಹೋದರ ತಿಪ್ಪರಸ; ಗುರು ಅನಂತವೀರ್ಯಯೋಗಿ. ಸಗರದ ನಗರದವರು ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಗರ ಎಂಬುದು ಮೈಸೂರುಸೀಮೆಗೆ ಸೇರಿದ ಸಾಗರವೆಂಬ ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ "ಮಾಸಿವಾಳದ ನಾಗರಾಜ" ಎಂದೂ ಉಭಯಕವಿತಾವಿಳಾಸ ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1253 ನೆಯ ಪ್ರಚಾಪತಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ಧ 1331 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆವಂತೆ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ—ಪುರಶರಯುಗ್ಮಚಂದ್ರಪುರ ಸಂಖ್ಯೆ ಶಕ-ಬ್ಧವ.ದ.ಗೆ ವತ್ಸರಂ ಸರಸಿಜಗರ್ಭನಾಮವಚವಟ್ಟರಲ್—ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ

ಈತನಿಗೆ, ಸುಲಲಿತಕವಿತಾಕಲ್ಪವಲ್ಲಿವಸಂತ, ಭಾರತೀಭಾಳನೇತ್ರ, ಸರಸ್ವತೀಮುಖತೀಲಕ, ಕವಿಮುಖಮುಕುರ, ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಬಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.—

ವೊನ್ನಿಗನೋಜಿ ಪಂಪರಸನೊಪ್ಪುವ ಕಾವ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯಾವಗಂ |
ಜನ್ನನೊಳೊಪ್ಪುವೆತ್ತ ಪೊಸಮಾತು ಗಜಾಂಕುಶನರ್ಪಗರವಂ ||
ಮುನ್ನಿನ ಬಂಧುವರ್ಮಗುಣವರ್ಮರ ಜಾಣ್ಣಿಡಿ ನಾಗುಕಂದ್ರನ |
ತೃಪ್ಪನ್ನತಿವೆತ್ತ ದೇಸೆ ನೆಲಸಿಕೆ ಮದೀಯಕಥಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್ ||

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಚಾರತುರಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಕೌಶಿಕಗೋತ್ರನತ್ಯಧಿಕಪುಣ್ಯಪವಿತ್ರನುದಗ್ರತತ್ವನ |
ಭ್ಯಾಸಿತಸತ್ಕವಿತವನೀತಲವಂದ್ಯನಂದ್ಯನೇನನಂ ||
ತಾನನಶೀಲನರ್ಫಿಜನತಾಪ್ರತಿಪಾಲನನಂತವೀರ್ಯಯೋ |
ಗೀತಪದಾಬ್ಜಭೃಂಗನಭಿಮಾನನುರೇಂದ್ರವಿನೋತಭೋಧವಂ ||
ನಿರನದ್ಯಂ ವಿಜ್ಞವಿದ್ಯಾಪತಿ ಸಕಲಗುಣಾಖಂಕೃತಂ ಸೂಕ್ತಿರತ್ನಾ |
ಕರನರ್ಪತ್ನಾವಸಂಕೇರುಪದಭಟುಚರಣಂ ಕೀರ್ತಿಕಾಂಠಾಮನೋಜಂ ||
ಸ್ಥಿರವಾಕ್ಯಂ ಭವ್ಯಸೇವ್ಯಂ ಸರಸಕವಿಜನಾನಂದಮಂದಾರಭೂಜಂ |
ಧರೆಯೊಳ್ ತಾಂ ಪಂಪುವೆತ್ತಂ ಸುಲಲಿತಕವಿತಾಕಲ್ಪವಲ್ಲಿವಸಂತಂ ||

ಬೆಜಿಗಂ ಪತ್ತಿಸಿ ಬೇಡಿದೊಂದು ಪದವಿನ್ಯಾಸಂ. ಸಮಾಸಂ ಬಿಲಂ |
 ಮುಜುಕಂ ಪೆತ್ತೆ ದಿನಲ್ಕುಲಂಕೃತಿಗಳಿಂ ತಳ್ಳೊಯ್ದೆ ಚಿತ್ರಾರ್ಥದೊಳ್ ||
 ಮೆಕೆದಿಂಪಂ ಪಡೆಯೆಲ್ಲೆ ಪೇಶೋಡೆ ವಲಂ ನಾಗಂ ಕಲಾವಲ್ಲಭಂ |
 ನೆನೆ ಬಿಲ್ಲಂ ಬಿಡು ಗರ್ವಮಂ ಕುಳಕಮಂ ಸತ್ಯಾವ್ಯಬಂಧಂಗಳಂ ||
 ತವರಾಜದ ಸಿರಿಯಂತಿವೆ | ಸವಿಯಂ ಸಾಲಿಡುವುದವಿಳಬುಧತತಿಗೆಲ್ಲಂ ||
 ಕಿವಿಯೊಳ್ ನಾಗೇಂದ್ರನ ನಿಜ | ಕವಿತೆಯ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಯ ಬೆಡಗಿನ ಗಡೇಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಪುಣ್ಯಾಸ್ತವ.

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; 12 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 52 ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಸಗಂಧ ನಗರದವರಿಗೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ಗ.ರು ಅನಂತವೀರ್ಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ, ಗುರೂಪಾಸ್ತಿ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಸಂಯಮ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು ಎಂಬ ಸಾಕಾರಧರ್ಮವನ್ನು—ಅಥವಾ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು—ವಿವರಿಸಿ “ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಲಿ ನೆಗೆತೆಯೊಳೋರೊರ್ವರ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆದು ಸ್ವರ್ಗವರ್ಗಂಗಳನೆಯಿದ ಪುರಾಣಪುರುಷರ ಕಥೆಗಳಂ” ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನೇಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿವ್ವಾದಿಗಳು, ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ವೀರಸೇನನಿಂದ ಅನಂತವೀರ್ಯವ್ರತಿಯ ವರೆಗೆ¹ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಧಿಕಾರಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ —

ಇದು ದಿವಿಪರಾಜರಾಜಿತಕಿರಿ(ಟತಟಘಟಿತ ನೂತ್ತರತ್ತಪ್ರ)ತಾನಮುರಿ(ಚಿಮಂಜ ರೀರಂಜಿತ ಭಗವದರ್ಹತ್ತರಮೇಶ್ವರಪಾದಾರವಿಂದಾಮಂದಮಕರಂದಮಧುಕರಾಯಮಾನ ನ ಶ್ರೀಮದನಂತವೀರ್ಯಮುನೀಂದ್ರ) ಪದನಖಮಯೋಖಲೇ(ಖಾಲಲಾಮಂ ಭಾರತೀಭಾಳನೆ(ತ್ರ)ನುಭಯಕವಿತಾವಿಳಾಸಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಾಸಿವಾಳದನಾಗಧಾಪವಿರಚಿತಮುಪ್ಪ. ಪುಣ್ಯಾಸ್ತವದೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

---

1 ವೀರಸೇನ, ಜಿನಸೇನ, ಸುಂಕಣಂದಿ, ವೃದ್ಧಗೃಹಪಿಂಫಾಚಾರ್ಯ, ಕುರಡಕುಂಜಾಚಾರ್ಯ, ಗುಣಭದ್ರ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಅಕಳಂಕಮುನಿ, ಸೇನಗಣಾಕ್ರೋಳನಾರಸೇನವ್ರತಿ, ಧರಸೇನಜೀನ, ಅನಂತವೀರ್ಯವ್ರತಿ.

ದುಷ್ಕವಿದುಷ್ಕಣ.

ಕುದಿದೆಡೆಯಾಡಿ ನೋಡಿ ಪದನೊಂದೆರಡಂ ಸರಗೋದು ಮೇಲುಗಾ +
ಣದೆ ಬಲಕಂ ಮನಂಬರಮ ಜಾನಿಸಿ ಚಂತಿಸಿ ಗೂಡುಗೊಂಡುಮಾ ||
ಗದೆ ಮಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಡಗೆಯನೇಜಿದ ಕೋಡಗದಂತೆ ಹಾಸ್ಯಸಂ 1
ಪದಕೆಡೆಯಪ್ಪ ದುಷ್ಕವಿಗಳಲ್ಲದೊಡೇನಿಳೆ ಶೂನ್ಯವುಪ್ಪುದೇ ||

ವಸಂತ.

ಮಾಗಿಸುನೊಕ್ಕಲಿಕ್ಕಿ ಮಕರಧ್ವಜನಾಜ್ಞೆಯನಾಂತು ನೆತ್ತಿಯೊಳೆ |
ಕೋಗಿಲೆಗಿತ್ತು ನಾಲಗೆಯ ಸಂಪದಮಂ ಮದವನ್ನದಾಳುಗಳೆ ||
ರಾಗಿಸೆ ಬಳ್ಯಮಾವುಗಳ ಕಾವಣದೊಳೆ ನೆಲೆವೀಡುವಿಟ್ಟು ಚೈ |
ತ್ರಾಗಮು ಮೊಪ್ಪಿದತ್ತು ವಿರಹಪ್ರಕರಂ ನಡುಗುತ್ತ ಮಿರ್ಪಿನಂ ||

ಕಾಡು.

ವಿಕಸಿತಪ್ಪದಂತರಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಕರವಂತೆ ಬನ್ನಿ ಬಂ |
ಧಕಿಯರ ನಾಮದಂತೊಡೆ ಪಾದರಿ ರೋಗಿಗಳಂತೆ ತಾಣೆ ಪಾ ||
ನಕನ ಶರೀರವಂತರಳು ಸುಂಕಿಗನಂತಿರೆ ಚೆಲ್ಲು . . . |
ನ ವಿಯೋಗದಂತೊಡೆ ಬೊಬ್ಬಲಿ ಪರ್ವಿಡುಪ್ಪವೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ರಾಜ್ಯ.

ಇಜಿಹಂ ದಾಯದೊಳುಪ್ಪ ವನ್ನಿ ಮುಖದೊಳೆ ಯುದ್ಧಂ ದಿಟಂ ಮಲ್ಲರೊಳೆ |
ಮುಖಂ ಮಿಥೈಯೊಳಾವಗಂ ನೆಗಟ್ಟಂ. ಶಂಕಾಕುಳಂ ಪುಲೈಯೊಳೆ ||
ತೊಪ್ಪಿಹಂ ಪ್ರೇಮದಂಗಳೊಳೆ ಬಡತನಂ ಸ್ತ್ರೀಮಧ್ಯದೊಳೆ ಕೀಟಗಂ |
ದೇಹಂ ಗೋವಿನೊಳಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಪೆಜಿತನಾರಯ್ಯೆಡಾ ರಾಜ್ಯದೊಳೆ ||

ಮುದುಹಾರುವ.

ಮಿನಿಮಿನಿಗಣ್ಣೆ ತಜಂಟುದಲೆ ಜೋಲ್ವಿದ ಮೆಯ್ಯೊವಲರ್ದಿ ಪೊಟ್ಟಿ ಮೂ |
ಗಿನ ಪನಿ ಬಿರ್ದ ಪುರ್ವ ತೆರೆಗೊಂಡ ಮುಖಂ ನಡುಗುತ್ತ ಮಿರ್ಪ ಕೈ ||
ಕಾನುಗದ ಬೆನ್ನು ಬೀಡೆವರಿರ್ದಿದ ಮಡಂ ಪೆರೆಗೊಂಡ ಕಾಲ್ಕಳಂ |
ಮನಕೆ ವಿರಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆದು ಮುಪ್ಪಿನ ಪಾರ್ವನದೊರ್ವನೊಪ್ಪಿದಂ ||

ಸಂವಾರ.

ನುಡಲೀಸಂಸೃತಿಯೆಂಬುದು | ಕಡಲಿನ ತೆರೆ ಮುಗಿಲ ನೆರವಿ ಮಂಜಿನ ಪುಂಜಂ ||
ಕುಡುಮಿಂಚಿನ ಸಿರಿ ಗಾಳಿಯ | ಸೊಡೆಗುಡಿ ಸುರಚಾಪದೇಕಮೆನೆ ನುಕ್ಕು ಪರೇ ||

ಎತ್ತು.

ಮೊನೆ ಮುಖದಿರ್ದ ಸೀಳ್ಳ ಕೋವೆಗೊಡುಗಳಂ ಮಿಡಿಗೊಂಡ ಬಾಬದಿಂ |
ಘನತರಮಾಗ ಜೋಲ್ವು ಗಳಕಂಬಳದಿಂ ತೆರೆಗೊಂಡ ಪುರ್ವನಿಂ ||

ತೋನಿವೀಕುಲುಂ ಭಯಂಕರಮನಿತ್ತು ಲಣಂಕಾರಿಸುತ್ತೆ ಬಂದುದೀ |
 ಲನ ವ್ಯಪ್ತೇಂದ್ರದಂತೆ ಮಲೆಯುತೆ ಮಹಾಬಳನೊಂದು ಕಾಳ್ಯಂಕಂ |

ಶಿವಕವಿದೇವ. ಸು. 1340.

ಈತನು ಆರಾಧ್ಯಶೈವ ಪ್ರಾಹ್ಮಣನು ; ಬಸವವ್ರರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಭೀಮಕವಿಯ (1369) ತಂದೆ. ಇವನನ್ನು ಭೀಮಕವಿ—ವಿಮಳಸದ್ಗುರುಸೇವೆಯಲಿ ಜಂಗಮಭಜನೆಯಲಿ ಲಿಂಗನಿಷ್ಠಾ ಸಮತೆಯಲಿ ತನುಮನಫನಂಗಳನಿತ್ತಭವಭಕ್ತಿಸಮಯವಾರ್ಥವಿವರ್ಧನೋಜ್ಜ್ವಲಿತುಮಗು—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಯೆಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಏನಾದರೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಬಸವಲಿಂಗನ (18 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಶರಣುಬಸವರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಲ ಚಂದ್ರನಗರದ ಒಬ್ಬ ಶಿವಕವಿ ವಸ್ತುಕರೂಪವಾದ ಒಂದು ಬಸವಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚಿನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಿವಕವಿ ಬಾಯಿಬಿಡರೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಿತಾಳನೊಡನೆ ವಾದಿಸಿದಂತೆ —1 ವರಶಿವಕವೀಶನಂವಾಬಾಯಿಬಿಡರೆಯಲಿ ! ಸುರಿತಾಳನೊಡನೆ ವಾದಿಸಿ ಸತ್ತ ಕುದುರೆಗಂ | ಹರಣವಂ ಪಡೆದು ಸುರಿತಾಳನ ಮಗಂ ಸಾಯಲವನ ಪರಣವನು ಪಡೆವಂ—ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಸುರಿತಾಳನು ಭಾಮಿನೀರಾಜ್ಯದ ತುರುಷ್ಕರಾಜನಾಗಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಭೀಮಕವಿಯ ತಂದೆಗೆ ದೇವ ಎಂಬುದೇ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರಾಗಿ ಶಿವಕವಿಯೆಂಬುದು ಬರಿಯ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಸಬರುವುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳೂ ಬೇರೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಯಶಚಂದ್ರ, ಪುಷ್ಪದಂತ. ಸು. 1350.

ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿವಾಂವಸರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಮಧುರನೊ (ಸು. 1385), ಜೀವಂಧರಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಭಾಸ್ಕರನೊ (1423) ಒಬ್ಬ ಯಶಚಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಧುರನು ಒಬ್ಬ ಪುಷ್ಪದಂತ ಕವಿಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕವಿಗಳು ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. 1385 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಧುರನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿಗಳು ಅವನಿಗೆ

1 ಚಿನ್ನಬಸವಪುರಾಣ. p. 452, ಕಾಂಡ 5, ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 74.

ಹಿಂದೆ ಇದ್ದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರೋ ತಿಳಿದುಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 1350 ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕೇಶವವರ್ಣಿ. 1359.

ಈತನು ಗೊಮ್ಮಟಸಾರ, ಅಮಿತಗತಿಶ್ರಾವಕಾಚಾರ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ದೇವಚಂದ್ರನು (1838) ರಾಜಾವಳೀ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಈತನು ಸಾರತ್ರಯಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಂಗರಾಜನು I (ಸು. 1360) ಈತನನ್ನು 'ಸಾರತ್ರಯವೇದಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಕವಿಯೂ ಸಾರತ್ರಯವೇದಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ದೇವಚಂದ್ರನು ಹೇಳುವುದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈತನು ಜೈನಮತದವನು ; ಅಭಯಸೂರಿಂದ್ಧಾಂಶಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಗೊಮ್ಮಟಸಾರದ ಕರ್ಣಾಟಕವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಧರ್ಮಭೂಷಣಭಟ್ಟಾರಕಂ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ - ಶಕವರ್ಷ 1281 ರಲ್ಲಿ - ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದ 1359 ರಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಿದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ :-

ವೋದೀರ್ಧೂರ್ತಜನೋಪನರ್ಗಮನಿಶಂ ಬಿಂಬತ್ತೆ ಬಿಂಬೀಬದಾ |
ನೋದೀಂ ಗೊಮ್ಮಟಸಾರವೃತ್ತಿಯವಿದಂ ಕರ್ಣಾಟವಾಕ್ಯಂಗಳಿಂ ||
ಪ್ರಣೂತರ್ ಧೀಧನರುಂ ಬಹುಶ್ರುತರಿದಂ ತಿದಿಂ ಬುಧರ್ ಧರ್ಮಭೂ |
ಪೂರ್ವಭಟ್ಟಾರಕದೇವರಾಜ್ಜಿಯವಿದಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮಂ ಮಾಡಿದಂ ||
ನೆರೆದು ಶಕಾಬ್ದಮಿಂದುವಸುನೇತ್ರಶಕ್ತಿಪ್ರವಿತಂಗಳಾಗಿ ಸಂ |
ದಿರುತಿರೆಯುಂ ವಿಕಾರವರವತ್ಸರಕೈತ್ರವಿಶುದ್ಧಪಕ್ಷಭಾ ||
ಸುರತರಪಂಚಮಿವಿನನದಂದಿದು ಗೊಮ್ಮಟಸಾರವೃತ್ತಿಶ್ಲಾ |
ಸ್ವರನೋದಂ ವಿನೀಯಜನಕೃತ್ಸರಸೀಜಮನುಳ್ಳಲರ್ಪತುಂ ||

ಈ ಗೊಮ್ಮಟಸಾರವು ಜೀವಕೌಂಡ, ಕರ್ಮಕೌಂಡ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ವೃತ್ತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ :-

ಇಂತು ಭಗವದರ್ಹತರಮೇಶ್ವರಚಾರುಚಲಣಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ಯವೆಂದನಾನಂದಿತ
ಪುಣ್ಯಪುಣ್ಯಾಯಮಾನ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜರಾಯಗುರುಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾನಾದವಾದೀ
ಶ್ವರ ರಾಯವಾದಿಪೀಠಮಹ ಸಕಲವಿದ್ವಜ್ಜನ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀಮದಭಯಸೂರಿಂದ್ಧಾಂಶ

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀಪಾದಸಂಕಾಪ ರಜೋರಂಜಿತಲಲಾಟಪಟ್ಟಂ ಶ್ರೀಕೇಶವವಿರಚಿತ ಗೊ ಮ್ಬಟಸಾರಕರ್ಣಾಟಕವೃತ್ತಿ ದೇವತತ್ವಸುದೀಪಿಕೆಯೊಳ್.

ಅಮಿತಗಲಿಶ್ರಾವಕಾಚಾರಕರ್ಣಾಟಕವೃತ್ತಿ 15 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ —

ಇಂತು ಪರಮಜಿನಸಮಯಸಿದ್ಧಾಂತಋಷಿಯೂಷಾರ್ಣವವರ್ಧಿಪ್ಪುಕುಮುಡುಲಾಂ ಧವ ಶ್ರೀಮದಭಯಸೂರಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮಾರಾಧಕನವ್ವ ಸಾರತ್ರಯ ವೇದಿಕೇಶಣ್ಣವಿರಚಿತಾವಿತಗಲಿಶ್ರಾವಕಾಚಾರವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಮುಂಗರಾಜ.

ವಿಚಾರಂ.

ಈ ಹೆಸರಿನವರು ಮೂವರು ಕವಿಗಳದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯವನು ಖಗೇಂದ್ರನುಣಿದರ್ಪಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈತೆಂಬುದ್ದವನಾದುದರಿಂದ ಅಭಿನವಮುಂಗರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಎರಡನೆಯವನು ಮುಂಗರಾಜನಿಘಂಟು ಅಥವಾ ಅಭಿನವನಿಘಂಟು ಎಂಬ ಕೋಶವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮೂರನೆಯವನು ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಿಕೌಮುದಿ, ಜಯಕುಮಾರಪಟ್ಟದಿ, ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿ, ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಭಂಜನಚರಿತೆ, ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ, ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮೊದಲನೆಯವನು ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ದೇವಳಗೆಯನಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ಮುಗಳಿಯ ಪುರದ ಅಧಿಸನಂದೂ ಪೂಜ್ಯಪಾದನ ಕಿಷ್ಕನಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. “ಧರೇಗನುರಾಗಮಂ ಹರಿಹರಕ್ಷಿತಿಮಂ ಕುಡುತಿರ್ಪನೊಲ್ಲೆಯಿಂ” ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ಹರಿಹರರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯವನು ಕಮ್ಮೆಕುಲದ ವಿಶ್ವಮಿತ್ರಗೋತ್ರದ ರೆಮ್ಮಾರ್ಯರಾಮರಸರ ಮಗನು. ಶಶಿಪುರದ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಶಕ 1320 ರಲ್ಲಿ—ನಿಂಧವೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದ 1398 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಮೂರನೆಯವನು ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಹೊಸವೃತ್ತಿಯ ನಾಡಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಅಧಿಸನಂದೂ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರಚಂಗಾಳ್ಳಭೂಮಿಪಾಲನ ಸಚಿವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನಂದೂ ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭುವಾದ ವಿಜಯೇಂದ್ರನ ಮಗನಂದೂ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಿಕೌಮುದಿಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1431 ರಲ್ಲಿ—ನಿಂಧವೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದ 1509 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅಲ್ಲದೆ 1433 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀ ಬಿ. 108 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಓದಿ ಮಂ
ಗರಾಜನು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದ ಪದ್ಯದಿಂದ 1
ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಮಂಗರಾಜ I. ಸು. 1360.

ಈತನು ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಜೈನಮತದವನು; ಹೊಯ್ಸಳರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಳಿಗೆಯೆಂಬ ನಾ
ಡಿನ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟಣವಾದ ಮುಗುಳಿಯಪುರದ ವಿಭು. ಇವನ ಗುರು ಪೂಜ್ಯಸಾ
ದಮುನಿ. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಮಲತೆ. ಇವನಿಗೆ ಮೂವರು ಪುತ್ರರಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿ
ಯುತ್ತದೆ.

ಈತನು—ಧರಣಿಗನುರಾಗವಂ ಪರಿಪರಕ್ಷಿತಿಪಂ ಕುಡುತಿರ್ಪನೋತ್ಮಯಿಂ—
ಎಂಬುದರಿಂದ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ಹರಿಹರನ (1336—1350) ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಾರತ್ರಯವೇದಿಯಾದ ಕೇಶವವರ್ಯನನ್ನು (1359)
ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಈಜೆಯೋ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.
ಸುಮಾರು 1360 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.²

ಈತನಿಗೆ ಸುಲಲಿತಕವಿಕವಸಂತ, ವಿಭುವಂಶುಲಾವನು, ಕವಿಜನೈಕಮಿತ್ರ,
ಅಗಣಿತಗುಣನಿಕಯ, ಅಖಿಳವಿದ್ಯಾಜಲನಿಧಿ, ಪಾಚಗುರುಪದಾಂಬುಜಭೃಂಗ,
ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನೋಹರಚರಿತ,
ಕವಿಪದ್ಮಭಾಸ್ಕರ, ಸುಜನವರೇಣ್ಯ, ಬುಧಮಿತ್ರ, ಗುಣಗಣನಿಕಯ, ಅಹಿತವಚನ,
ಅಹಿಮದಗರಡ, ಸಾಹಿತ್ಯವೈದ್ಯವಿದ್ಯಾಂಬುನಿಧಿ, ವಿದಗಾಭರಣ, ಭಿಷಗ್ವರತೀಲಕ,
ಸಕಲಸುಜನಸೇವ್ಯ, ವಿದಗ್ಧಚೂಡಾರತ್ನ, ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ, ವೋದಲಾದ ಸಂ
ಬೋಧನೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆತನು ಸಂಪೋಧಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೇಳಿರ
ಬಹುದೋ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಇವನ ಬಿರುದುಗಳೆಂದಲೂ ಕವಿ
ಗಳು ಸ್ವಕೃತಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ
ಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಸಂಬೋಧನಗಳು ಕವಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸ
ಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

1 ಪ್ರಬಂಧಧ್ವನಿಸಂಬಂಧಾ ಸದ್ರಾಗೋಶ್ವಪನಕ್ಷಮಾ | ಮಂಗರಾಜಕವೀರ್ವಾಣಾ
ವಾಣೋವೀಣಾಯತೇ ತರಾಂ ||

2 ಶ್ರೀ ಬಿ. 82 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (1362) ಬಿಟ್ಟು ಮಂಗಪವಂತನಾಳವನ್ನು ಸ್ತುತಿ
ಸಿಡಿ ಅವನು ಬೇರೆ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಗುಣಾವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :-

ಶ್ರೀಜಿನಪಾದಪದ್ಮಮಧುಪಂ ಪರಮಾತ್ಮವಿಲೀನಕೇತನಂ |
 ಭೋದವಳೇಕ್ಷಣಂ ಪರಮಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತದಿವ್ಯದೇಹದಿಂ ||
 ರಾಜಸಮಾನನಿಂದ್ರವರವೈಭವಸಜ್ಜನಪಾರಿಜಾತನಂ |
 ದೀಪಗವಲಿತ್ತಿಯದೆ ಮಿಗೆ ಬಣ್ಣಿಸುಗುಂ ವಿಭುಮಂಗರಾಜನಂ ||
 ಸುರುಚಿರವೃತ್ತರತ್ನಸದನಂ ಜನರಕ್ಷಣದಕ್ಷನಬ್ಜಮಂ |
 ದಿರಿಯ ಸುಜನ್ಮಭೂಮಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಸಂಗತನಾವಗಂ ಶುಭಾ ||
 ಕರವಿಸತನ್ರಸಸ್ವತಿ ನಿರಂತರಮಪ್ಪುದಜೀಂದೆ ಸಿಂಧುಗಂ |
 ದೊರೆ ಮುಗುಳಪುರಪ್ರಭು ವಿದಗ್ಧಶಿಖಾಮಣಿ ಮಂಗಳೋತ್ತಮಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ :-

ಬಗೆಂದ್ರ ಮಣಿ' ದರ್ಪಣ.

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತರೂಪವಾದ ವಿಸವೈದ್ಯಗ್ರಂಥ ; 19 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾ
 ಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಿಸ್ತರಿಸ್ತೋಷ್ಣಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಕನ್ನಡದಿಂ ಸಮಸ್ತಜನ
 ಗೋಚರಮಪ್ಪವೊಲ್ಲಣ್ಣ ಪೆ. ಟ್ಪುದು ನೀಂ ನಮಗೆಂದು ಭವ್ಯರೋಸೆದಲ್ಪಿಯೊಳಾ ಬೆಸ
 ಗೊಳೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು
 ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಭೇಷಜವು ವೋಕ್ಷ ಸಾಧನವೆಂಬಂಶವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
 ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :-

ಮರನಂ ಗಾಳಿಯ ದೂಳಿಯಂ ರಜನಿಯಂ ನೀರಾಟಮಂ ಚೇಟಮಂ |
 ಸುರೆಯಂ ಸೂಳೆಯರಂ ವಿಟಾಟವಿಕರಂ ಕೊಂಡಾಡಿ ಚೆಂಡಾಗದೀ ||
 ಧರೆಯೊಳೆ ಸರ್ವಜನೋಪಕಾರಮೆನಲೀ ಮಂತ್ರೈಸಧಿವ್ರಾತಮಂ |
 ನಿರುತಂ ಭಾವಿಸಿ ಪೇಟ್ಟಿ ಮಾನವನೆ ತಾಂ ದೇವಂ ಧರಾಚಕ್ರದೊಳೆ ||
 ಎಂದೋಪಬುಧಜನೋಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಸ್ಥಾಪರಜಂಗಮಕೃತ್ರಿಮಪ್ರಭೃತಿ ನಾನಾವಿವಾಸಹರ
 ಣಕಾರಣಮಪ್ಪ ಗ್ರಂಥಮಂ ಪೇಟಿಲೊಡಚೆದೊಂ.

ನರಗರುಜತೆ ಭೇಷಜದಿಂ | ಧರುಜತೆಯೆಂ ದೇಹ ದೇಹದಿಂದಂ ಜ್ಞಾನಂ ||
 ಪರಮಜ್ಞಾನವೆ ವೋಕ್ಷಂ | ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಮದೆಂದು ಪೇಟ್ಟಿಪೆಂ ಭೇಷಜಮಂ ||

ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಆರೈರ ಪುಸ್ತಕ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟು
 ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪರವಿಷಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು
 ಭಾಗವನ್ನು ಪೂಜ್ಯಪಾದನ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥದಿಂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ
 ಹೇಳುತ್ತಾನೆ :-

ಪರಹಿಂಸಾಚನಾಂಭೋರಾಶಿಯೊಳ್ ತಮ್ಮಧೀಮಂ |
 ದರಸುನುಥನಜಾತಂ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಾಪ್ಯುತಂ ತ ||
 ದ್ವರಮುನಿಸತಿಯಪ್ಪೀ ಪೂಜ್ಯಪಾದೋಕ್ತಿಯೊಳ್ ಸ್ಥಾ |
 ವರನಿಷಹರಮಂ ಸಂಜ್ಞೇಪದಿಂದೊಪ್ಪೆ ಪೇಜ್ಜಿಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ :-

ಉರಗಮ್ಯುಗಮಾಖು ವ್ಯಕ್ತಿ ಕ | ಸುರೆ ಕೀಟಕಮುಂ ಕುಧಾನ್ಯತಂಬುಲಕನಕಂ ||
 ನಿರುಪಮಿತಕ್ರೃತ್ರಿನುಂಗಳ್ | ಪರಿಕಿವೊಡಿವು ದಕವಿಧಂ ವಿಷಂಗಳೆನಿಕ್ಕುಂ |

ಇವಲೋಕ್,

ಸ್ಥಾನರಬಂಗಮಕ್ಯತ್ರಿನು | ಮಾವಾವ ವಿಷಕ್ಕೆ ತತ್ಸತ್ರಿಕಾರಮುಮಂ ||
 ಜೀವಹಿತಮಪ್ಪುಂದಂ ಪರಿ | ಭಾವಿಸಿ ಪೇಜ್ಜಿಂ ಜಿನಾಗಮೋಕ್ತಕ್ರಮದಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳೂ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪದ್ಮೆ, ಗಣಧರರು ಇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ನಮಂಃಭದ್ರನಿಂದ ಕೇಶವವರ್ಯನವರೆಗೆ 1 ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶ್ವನಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ :-

ಇದು ಸಕಲವಿದಮುಲಜಿನೇಂದ್ರೋಕ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಸಯೋಪಯೋಧಿಪಾರಗಶ್ರೀ ಪೂಜ್ಯಪಾದಮುನಿಂದ್ರ ಚಾರುಚರಣಾರವಿಂದಗಂಧಗುಣಾನಂದಿತಮಾನಸಂ ಶ್ರೀಮದಬಲಿ ಕಳಾಗಮೋತ್ತಂಗಳಂಗಳಿಭುವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣೋಳ್.

ವಿಷಯವು ವೈದ್ಯವಾದರೂ ಪದ್ಯಗಳು ಒಲಿತವಾಗಿಯೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಪ್ರಾಧಿಕವಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಈತನ ಬಂಧದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಪದ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ :-

ಪ್ರಾಸಂ ಪದಬಂಧಮಮು | ಪ್ರಾಸಂ ಯಮಕಂ ರಸಾನುಭಾವಂ ಸಾರ್ಥಾ ||
 ದೇಸೀಯಂ ಗಣನಿಯಮಂ | ಭಾಸುರದಿಂ ನುಂಗನುಸಿರ್ವ ಕವಿತೆಗೆ ಸೇಜಂ ||

ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಆವುಗಳ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣದಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವೇದವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :-

---

1 ನಮಂತಭವು, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ವೀರಸೇನ, ಕೊಂಕುಂವ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಭಾನುಕೀರ್ತಿಮಲಧಾರಿಮುನಿ, ಸೋಮ, ಧರ್ಮಭೂಷಣ, ಸ್ವಗುರು ಪೂಜ್ಯಪಾದಮುನಿ, ಅಭಿನವಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ, ಮಾರಾಕೃನಂದ, ಸಾರತ್ರಯವೇದಿ ಕೇಶವವರ್ಯ.

ಓಷಧಿಯ ಅವಯವದ ಗಣಗಳ ತಾರತಮ್ಯ.

ಪ್ರಸವಕ್ಕೆ ಪತ್ರ ಪತ್ರ | ಕ್ಷೇಸವ ಫಲಂ ಫಲಕೆ ವಲ್ಲಿ ನಲ್ಲಿಗೆ ಪಣ್ಣಂ ||
 ತಸದ್ಯಶದ ಪಾತ್ಯೆ ಬೇರ್ಗಳ್ | ವಿಶೇಷತರವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯುಕ್ಕೆಂಟುಗುಣಂ ||

ಸದ್ವೈದ್ಯ.

ಸ್ಥಿರತರಬುದ್ಧಿ ಭಾವಯುತನನ್ವಯಶುದ್ಧನನೂನಮೂರ್ತಿ ಸ |
 ತ್ವರುಪನನೂನವಾಕ್ಯನಮಲಾಂಗನಕುತ್ಸಿತ್ಕಾರ್ಮನಾಗಳುಂ ||
 ಪರಹಿತವೃತ್ತನೊಳ್ಳಿದನುದಾರಗಭೀರಗುಣಾಢ್ಯನಸ್ವಮಂ |
 ಧರಗೆ ಭಿಸಗ್ವರಾಗ್ರಣಿಯೆನಿಪ್ಪನತಂದ್ರನವದ್ಯವರ್ಜಿತಂ ||

ವಿಷದೋಷದ ಲಕ್ಷಣ.

ಅತಿಸಾರಂ ಮೂರ್ಛೆ ದಾಹಂ ಮತಿವಿಕಳತೆಯುಂ ಭ್ರಾಂತಿ ಹೃಚ್ಛೋಲೆ ತಾಪಂ |
 ಗತನತ್ವಂ ನೇತ್ರವಾಂದ್ಯಂ ಪ್ರಕೃತಿವಿಕೃತಿಯುಂ ಗದ್ಗದಧ್ಯಾನಕಾಂತಂ ||
 ಗತಿಭಂಗಂ ಶ್ವಾಸಕಾಸಂ ರುಧಿರವಮನಮುಂ ಸ್ವೇದಮತ್ಯಂತಬೇದಂ |
 ಧೃತಕೋಪಂ ತಾಮಿವೆಲ್ಲಂ ವಿಷಮತರಮೆನಿಪ್ಪಂಗಳಿಹ್ನಂಗಳಕ್ಕುಂ ||

ಚಿಕಿತ್ಸೆ.

ವಮನೋಪಸಾಸಮಂತ್ರ | ಕ್ರಮದಿಂ ಮಾಡಿಪಿ ಮಲಾಪಹರಣಮನಿಂಬಿಂ ||
 ಸಮನಿಸಿ ಬಿ ಚಿಕ್ಷಮವರ್ಗಂ | ದು ಮಹಾಭೇಷಜಮನೀಯೆ ವಿಷಹರಮಕ್ಕುಂ ||

ವಮನಪ್ರಯೋಗಾದಿ.

ಮದನಫಲಲೋಭ್ರಮೆಂಬಿವ | ನುದಕದೊಳಂ ಕುಡಿಯೆ ಕುಡುವುದಂತಲ್ಲದೊಡೆ |
 ವುದು ಬಿಜೆಯೊಳುಪ್ಪುಮಂ ಬೆರೆ | ಸದು ವಮನಮದಾಗೆ ಸರ್ವವಿಷಸಂಹರಣಂ ||
 ಉದಕದೊಳೆ ಬಿಳಿಯ ಬೇರಂ | ಪದನಶೋಧಿಯೆಟ್ಟಿ ವಿಷಮನಲೆಗಾನಮನಂ ||
 ಆದು ದೊರಕದಂದು ಚುಂಚಿನೊಳ್ಳೊದವಿದ ಬೀಜಮ್ನುಮನರೆದು ಕೊಡುವುದು ಬೇಗಂ ||
 ನೀರೊಳ್ ಮುಟ್ಟುಗಿಸಿ ಕೊಡು ಕಾ | ಅಸ್ಪೀರೆಯ ಬೇರಂ ಸಮಾಕ್ಷೀಕಂ ಸಘೃತಂ ಸಂ |
 ಹಾರಿಸುಗುಂ ವಮನಂ ವಿಷ | ದಾರುಣಿಮಂ ತತ್ಕ್ಷಣಂ ಭಿಸಗ್ವರಮತದಿಂ ||
 ಮರದಿಗುಣೆಗೂಡಿ ಕೊತ್ತುಂ | ಬಿರಿಯಿಂದಂ ಕಳೆವುದೆತ್ತಿ ಹಾಲಾಹಲಮಂ ||
 ನಿರುತಂ ಗುಡಕಾರ್ಪಸದ | ಸುರಸಂಗಳ್ ಕಾಲಕೂಟಮಂ ಸಂಹರಿಕುಂ ||
 ನೀರಿಂದೆ ಬಿಳಿಯಗುಂಜಿಯೆ | ಬೇರಂ ಬಜಿವೆರಸು ರಾಗದಿಂ ಕುಡಿಸಿರೊಡಂ ||
 ದಾರುಣವಿದಗ್ಧಂ ಸಂ | ಸಾರದೆ ಪೆಹತೇಂ ವಿಘಾಪಹಾರಮದಕ್ಕುಂ ||
 ಜಂಬೀರಪುತ್ರಜೀವಿಯೆ | ನಿಂಬಿಂ ಕುಡಿಸಲ್ಲದಂದು ಹೆಸಬಿವಿವ ಹೊಸಕ ||
 ಟ್ಟೆಂಬುದುಮಂ ಕುಣೆ ಜೀಷಾ | ಳಂಭೊಳೆದ ವಿಷಗಳಂ ವಲಂ ಸಂಹರಿಕುಂ ||

ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನ ವಿಷಮಂ | ತಿಲಜಂ ಮೇಣುಪ್ಪಿನೆಸರ ಮಾವಿನ ಕಾಯಂ ||
 ಘೃಲಿನೆ ಶುಂಠಿಯುಮೇಲೆಯು | ವಿಲಗಂ ಜಾಯಿಫಲ ಹಿಂಗು ತಕ್ರಂ ಕಳೆಗುಂ ||
 ಕೊಡಸಿಗೆಯ ರಸಂ ಮೇಣಂ | ಕುಡುವುದು ಮೇಣಂ ತಕ್ರನಾಗರಂಗಳನೊಲವಿಂ ||
 ಕುಡುವುದು ಬಾಳೆಯ ಸಣ್ಣೆಂ | ತೊಡರ್ಡ ವಿಷಂ ಕೆಡುವುದಲ್ತೆ ಮರಿಚೆದೊಳೆ ವಿಷಂ ||
 ನಸುಗುನ್ನಿಯ ತಿನಿಸಿಂಗಂ | ಪಸುವಿನ ಘೃತಮಲ್ಲದಂದು ಭಸಿತಂ ಮೇಣಂ ನೀ ||
 ಲಿಸಮೇತಹಂಸಪಾದಿಯು | ಮೆಸವ ಸುಗಂಧಿಗಳೆ ಬಗೆಯೆ ನಿರ್ವಿಷಮುಕ್ತಂ ||
 ನರುವಂಜೆನಿಲಾವರಿಕೆಯ | ತುರುಚೆಯ ಕರಿಯಂ ಜಲಾನಿಷಿತಂ ಪೂಸುಗೆ ಮೇಣಂ ||
 ಪಗ್ಗುಂ ಪಂಕವಿಲೇಪದಿ | ನರಿ ನಸುಗುನ್ನಿಯ ವಿಷಂ ಭಿಷಗ್ವರತೀಲಕಾ ||
 ಏಲಕ್ಕಿ ಕಿರುಕುಸಾಲೆಯ | ದಲ್ಲದೊಡೆಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಮಯಣಿಯುತಮಾದುದಪಿಂ ||
 ದಲ್ಲದೊಡೆ ಮಧುಕಫೃತದಿಂ | ನಿಲ್ಲವು ಭಲ್ಲಾ ತಕಾಖ್ಯದೊಂದಿದ ಪುಣ್ಯಂ ||
 ನೀರೊಳೆ ನೆಯ್ಯಂ ಪೊಯ್ಯಂ | ಜಾರಿಸಿ ತಳ್ಳಿಯೊಳು ಬಿಡದೆ ಮೂರ್ಘಾ ದ್ವಿರೇಂ ||
 ನೀರಿಂದೆ ತೊಳೆದು ಪೂಸೆ ನಿ | ವಾರಿಸುಗುಂ ಗೇರಪುಣ್ಯನಂತಾಕ್ಷಣದೊಳೆ ||
 ಆದರದಿಂದಳೆಯನು | ಪೊದಕದಿಂ ಕಡೆದ ತಕ್ರದೊಳೆ ಬೆರಸಿಯದಂ ||
 ಭಾದೇಂ ಕುಡಿಸಲ್ ಮಧ್ಯದೊ | ಳಾವ ಮದಂ ಕಿಡುಗುಮೆಂಬುದದು ಕೇವಳಮೇ ||
 ನೀರುಮನಾಕೌಂತಂ | ಪೂರಿಸಿದ ನರಂಗಳಮದುರ್ಮವಳ್ಳಯ ಬೇರಂ ||
 ಜಾರಿಸಿ ಕಳೆಯಂ ಕುಡಿಸಲ್ | ವಾರಿ ಮರಲ್ದೊಡಲಿನಾನರಂ ಬೇವಿಸುಗುಂ ||
 ಕುಂಭಾಕರ ತಿಗುರಿಯೊಳಿ | ಟ್ಟಂಜಿನೊಳಂ ತಿರುಪಿ ನೀರೊಳಟ್ಟಿದರೊಳಂ ||
 ತುಂಬಿದ ನೀರಂ ಕಳೆ ಬಿ | ಕಂ ಬಿಡದಗ್ಯಯೊಳೆ ಕಾಸಿ ಮಾಟ್ಟಿದು ಮರ್ಪಂ ||
 ಪೂಸುವುದು ಭಸಿತಮಂ ತಾಂ | ಕಾಸುವುದು ಶರೀರಮಂ ಬಿಮರ್ವನೆ ಗಮುಪ ||
 ವಾಸಮಿರಿಸುವುದು ಹಿತಮ | ತ್ರಾಸಂ ನೀರ್ಗುಡಿದು ಬಿಸಿಜುಬಾತನ ತನುಮಂ ||
 ಕಲ್ಲುಗಳೊತ್ತಿ ಕಾಲೊಳುಕೆ ನೊಂದೊಡೆ ಬಾತು ಸಿಗುರ್ಗಳಿಂದೆ ನೋ |
 ವುಳ್ಳೊಡೆ ಭಾನುದುಗ್ಧಮನೆ ಪೊಯ್ಯಂ ಕರಂ ಸೊಗಸಪ್ಪ ಮಾಷ್ಟ್ರಿಯಂ ||
 ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಟ್ಟಿ ಕಾಯೊಲೆಯನಾಗಳೆ ಮಾಷ್ಟ್ರ ಮದಕೆರ್ ಬಾವಿನಿ |
 ಮುಳ್ಳು ಸಿಗುರ್ಗಳಂ ಪೂಜಗಮುಚ್ಚೆ ಳಕುಂ ವಿಭುಮಂಗಳನುಕ್ತಿಯಂ ||

ಅಭಿನವಶ್ರುತಮುನಿ. ಸು. 1365.

ಈತನು ಮಲ್ಲಿಷೇಣರಚಿತವಾದ ಸಜ್ಜನಚಿತ್ತವಲ್ಲ ಭಕ್ತೆ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವ.ದರಾಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯು

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ — ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಖ್ಯಾ — ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯಮಿನಶ್ರೀಷ್ಯೇಣ ಪುಷ್ಯಾ ತ್ಮನಾ — ಎಂದು ಬಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿನವಶ್ರುತಮುನಿನಾಕೃತಾ ಎಂದು ಮು ತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಆ ಪ್ರತಿ ಶಕ 1439 ರಲ್ಲಿ ಬರೆಮದು. ಶ್ರವಣಬೆಟ್ಟ ಕದ 105 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (1368). ಒಬ್ಬ ಅಭಿನವಶ್ರುತಮುನಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷ ವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಈತನೇ ಕವಿಯಾಗಬಹುದು. ಮೇಲಣ ಶಾಸನವು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಒಂದೆರಡು ಶತಕ ಹಿಂದೆ ಈತನು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಸುಮಾರು 1365 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುವ ತ್ತದೆ.

ಭೀಮಕವಿ. 1369.

ಈತನು ಬಸವಪುರಾಣವನ್ನೂ ಭೀಮಕವೀಶ್ವರರಗಳೆಯೆಂಬ ಗ್ರಂಥವ ನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಆರಾಧ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಇವನ ತಂದೆ ಶಿವಕವಿದೇವ. ತಾನು ಉಭಯಕವಿತ್ವಸಮರ್ಥನು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಬಸವಪುರಾಣವನ್ನು 'ಉಡು.ದೇವನಿಧಿನಯನೇಂದು' ಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಸಾಮ್ಯವರ್ಷದಲ್ಲಿ (ಶಕ 1291 ರಲ್ಲಿ) — ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ಧ 1369 ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕೊಂಡಗೊಳಿಯಕ್ಕೇಶಿ ಸಿರಿಪಂಡಿತ, ಶಿವಲಿಂಗಮಂಚೂಪಂಡಿತ, ಗುರುಮ ಳ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ, ಇವರುಗಳಿತ್ತದ್ದೆಂದನಂತಿಯಿಂದ ಬಸವದಂಡನಾರ್ಥ ಕೃತಿಯ ನ್ನು ಬರೆಸೆನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ — ಹರೀಶ್ವರರಾರಾಘವಾಂಕರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ :-

ಸರಸಮೃದುಮಧುರೋಪಮೆಗಳಂ | ಕುರಿಸೆ ವಸ್ತುಕವರ್ಣಕಂಗಳ |
 ನೆರಪಿ ಹರಸಂ ಹರಗಣಂಗಳನ್ನೈದೆ ಕೀರ್ತಿಸಿದ ||
 ಧರಗುಣಯುಕವಿಶರಭಘೇರುಂ | ಡರಸುಕವಿ ಹರಿಬ್ಬುಧವರನ ತ |
 ದ್ವರಸುತನ ರಾಘವನ ಕೃಪೆಯುಂ ರಚಿಸುವೆಂ ಕೃತಿಯಾ ||

ಈತನನ್ನು ಪದ್ಮಣಾಂಕ (ಸು. 1385), ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತ (1585), ಷಡಕ್ಷರಿ (1657) ನೊದಲಾದ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ತನ್ನ ಕವಿತೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :-
 ಮೈರಿಪದವಸಶಬ್ದವಚನು | ತ್ಕಾರಮಧುರೋಪಮೆ ವಿಯತಿ ಪದ |
 ಪೂರಕಂ ದುಸ್ಸಂಧಿಯನಿಬಿಧ್ಧಂ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ ||
 ನೀರಸಂ ಶೈಥಿಲ್ಯವರ್ಣಂ | ಕಾರಕವಿರಹಿತಂ ಕ್ರಿಯಾಳಂ |
 ಕಾರಹೀನವೆನಿಪ್ಪ ಖೋಳ್ಳಂ ತೋಷಿ ಕಳೆದಿಂತು ||

ಸರಸಮೃದುತರಯಮಕಗಮಕವಿ | ಸರಸಮಾಸಪ್ರಾದೇಶೀ |
 ಸರಣಿಶಬ್ದಾರ್ಥೋಪಮಾಚಾರ್ಯಮಾಧುರ್ಯಂ ||
 ಸರಳಸದಶಯ್ಯಾದ್ಯಥವ್ಯಾ | ಕರಣಯುತಲಾಲಿತ್ಯನಿಯಮಾ |
 ಪ್ಲರಸಲಕ್ಷಣಭಾವಮಾಗರೆ ರಚಿಸುವೆಂ ಕೃತಿಯಾ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ :-

ಬಸವಪುರಾಣ.

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 8 ಅಶ್ವಾಸ 61 ಸಂಧಿ 3621 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. 1 ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಚರಿತನೂ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಪವಾಡಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರ ಕಥೆಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. “ಬಡಮತಿಯಾದ ನಾನು ಬಸವ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ರಚಿಸಲಿ” ಎಂದು ಕವಿ ಶಿವಯೋಗನಿದ್ರಾಮುದ್ರಿತದೊಳಿರಲು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶನೂ ಅನಘದೇವಾರ್ಯನೂ ಕನಸಿನೊಳು ಬಂದು “ನಾವು ನಿನ್ನೊತ್ತದೊಳಗಿದ್ದು ಬಸವಕಥೆಯನ್ನು ವಿರಚಿಸುವೆವು. ಬರೆಮಕೊಳ್” ಎನ್ನಲು ಅವರಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿರಸಾಹಿಸಿ ಮತಿವೆತ್ತು—ಅಸಮಲಿಂಗೈಕ್ಯಾನುಭಾವಪ್ರಸರವಂತಿಕವಿ ಸೋಮನಾಥಂ | ರಸವೊಸರೆ ಮುನ್ನುಸಿದುಗದನೆ ಕನ್ನಡಿಸಿ ಪೇಟಿತ್ತೆಂ—ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧವಟಧಾಮನಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ :-

ಇದು ಸಕಳಮಾಶೇಶ್ವರಾಮಳ | ಪದಸಯೋಜನರಾಗಮದಳ |
 ಟ್ಪದಯನಿಪ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕಾರುಣ್ಯ ||
 ಬದಗದಬಿಳಕಳಾಪ್ರಪೂರಿತ | ಹೃದಯಭೀಮಕವಿಪ್ರೇತಾ |
 ಭೃದಯಬಸವಪುರಾಣಕಥೆಯೊಳ್...||

---

1. ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದ (೧೬ ನೆಯ ಕತಮಾನ) ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರದ ವೊದಲು ಬಿಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಪುರಾಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದೆ :- ಬಸವಪುರಾಣದ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಷಟ್ಪದಂಗಳು ಸೂತ್ರತಪ್ಪಿ ಹಿಂಚುಮುಂಚಾಗಿಯೂ ಪೂರ್ವಾರ್ಧಪರಾರ್ಧಗಳು ಹಿಂಚುಮುಂಚಾಗಿಯೂ ಕಥೆಯೂ ಕಾಂಡಗಳೂ ಹಿಂಚುಮುಂಚಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಾಂದಿಯೇ ಪುನರನಿ ಬಂದಿವೆ. ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗಿ. ಅಂತು ಕಾಂಡ ೮ ಕ್ಕೆ ಸಂಧಿ ೬೦ ಕ್ಕೆ ಸವ ೩೬೨೧ ಕ್ಕುಂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿವುದು, ಕತಮೆಯಾಗುವರೆ ಲೇಖನದೋಷವೆಂದರಿವುದು. ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಪೂರ್ವವಾಗಿ ತಿದ್ದಿ ನೇರವಡಿಸುವರು ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯರು.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ಕೈಲಾಸ.

ಇಂದುರುಚಿ ಬಲಿದುದೊ ಹರಸ್ಮೇ | ರಂ ದಿವಿಯೊಳಾಕಾರಮಾಯ್ತೊ ಹಿ |
ಮಂದಳೆದುಮೋ ಕಾನಮಂ ಸುಧೆ ಬೆಳೆದಚಲಮಾಯ್ತೊ ||
ಕುಂಡಕಂದನಮಲ್ಲಿ ಕಾಹರಿ | ಚಂದನಾಮರಸಿಂಧುಜಲಸಿತ |
ವೃಂದಮಿರೂಪಾದುದೆನೆ ರಜತಾದ್ರಿ ರಂಜಿಪುದು ||

ಭೃಂಗಿ.

ಆಂಗವಂ ನ ಶುಗಸುತೆ ಬಿಸು ೫೦ | ಪೊಂಗಸುತಲಕ್ಕುಳಿಸುತುಂ ವಾ |
ದ್ಯಂಗಗಳಿಗೆ ಬಿಕ್ಕುತ್ತೆ ಬಿದಿಲುತೆ ಬಾಯನುಜುಗಸುತೆ ||
ಕಂಗಳಂ ಮೆಳ್ಳಿಸುತೆ ಪಲ್ಲಿರಿ | ದುಂಗುಟಂಗಳನಣಿ ನಡೆಯುತೆ |
ಭೃಂಗಿ ನಗಸುತ್ತೆಡಿಸುತೆ ಶಿವನಿಡಿರೊಳಾಡಿದನು ||

ನಾಗಲಾಂಟಿ.

ಕಂದದಂದು ದಿನದಿನಕೆ ಕಾಳೆ | ಗುಂದದಂದು ರಾಹುಬಾಧೆಯೊ |
ಳೊಂದದಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನದಂದು ಶರದಂದು ||
ಕುಂದಗಂಧಿಯ ನದನರುಚಿಗೊರೆ | ವಂದುದಂವನಿಪ್ಪುದೆಳವೆಣೆ |
ಯಿಂದವತಿಕಾಂತಿಯೊಳೆಸೆವುದಬಲೆಯ ಮಿಸುಪ ನೊಸಲು ||
ಮದಹಿಕಂ ಮುಟ್ಟದ ತಳಿರೊ ಸೆ | ಟ್ಪದವೆಗದರಲೋ ಶುಕಂ ಮು |
ಟ್ಟದ ಫಳವೊ ಗಚಿ ಮುಟ್ಟದಂಗಜನಂಬೊ ಕಳಹಂಸೆ ||
ಕಾರ್ಕಾದ ಮೃಣಾಳವೊ ಶರಧಿಯು | ಪ್ಪುದಕನೊಂದದ ಮಣೆಯೊ ಫಣಿ ಹಿಡಿ |
ಯದ ಸುಧಾಕರಬಿಂಬವೋ ಅವಳೆಸೆವ ಕನ್ನಿಕೆಯೋ ||

ಸೂರ್ಯೋದಯ.

ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಗಳಿಕ್ಕೆಗೊಂಡುವು | ಪಕ್ಕಿಗಳು ಗಗನಕ್ಕೆ ನೆಗೆದುವು |
ಸಿಕ್ಕಿದಳಿ ಹೊಣವಂಟುವುಂಗಳ ಬಸುಣೊಳುರ್ಬು ||
ಉಕ್ಕು ಬಿಚಿತದು ಚಂದ್ರಮನ ಮುಸು | ಕಿಕ್ಕಿದುವು ನೆಂಟು ಲೆಗಳುದುಗಳು |
ದಿಕ್ಕುಗಟ್ಟುವು ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಪದ್ಮಂಗಳರಳುವು ||

ಬಸವಸ್ತುತಿ.

ಆಚ್ಚೆ ಶಿವನೊಂದಾಪ್ಪು ಭಕ್ತಿಯು | ನುಕ್ಕು ಶರಣರ ಮುಚ್ಚು ಹಿರಿಯರ |
ಮುಚ್ಚು ಸತ್ಯದ ಕೆಚ್ಚು ಪರವಾದಿಗಳೆದೆಯ ಕಿಚ್ಚು ||

ಮಚ್ಚರಿಸುವರಬಿಚ್ಚು ಕುಸನರ | ಬೆಚ್ಚು ಶಾಂತಿಯಹೆಚ್ಚು ಧೂರ್ತರ |
ಕೊಚ್ಚು ಕಲಿತನಡುಚ್ಚು ಸುಖಕಾಣೆ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲ ||

ಬೇಡರು.

ಒಡಲುಗೊಂಡ ತಮಂಧಸಟಲವೊ | ನಡೆವ ನೀಲಾದ್ರಿಗಳೊ ಕೈಕಾ |
ಲ್ಪವೆದ ಕಜ್ಜಲಗಿರಿಗಳೋ ಕರ್ಪೊನ್ನಭಿತ್ತಿಗಳೋ ||
ನುಡಿಗಲಿತಮಾತಂಘಸಂಘವೊ | ಹೆಣೆಯುಡುಗದಸಿತಾಹಿಗಳೊ ಎನ |
ಲೆತೆವಿಡದೆ ಸಂಡಣಿಸಿ ಬೇಡರು ಬಂದರಾಯೆಡೆಗೆ ||

ಭಕ್ತಿವಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ಮವಾರ್ಗವಲಂಬನೆ.

ಹುಟ್ಟಿಯೊಳು ಸುರಥೇನು ಬಂದಳ | ವುಟ್ಟರಲು ಗೊಡ್ಡಂ ಪಿಡಿಮ ಮತಿ |
ಗಟ್ಟು ಕರೆದಪೆನೆಂಬನವೊಲು ಪಿರಿಮತವರಾಜ ||
ಕಟ್ಟದಿವೊಳಾಗಳುಮಿರಲ್ಕದ | ಬಿಟ್ಟು ತಪ್ಪಡಂ ಮುಕ್ಕುವನವೊಲು |
ಗಟ್ಟವಪ್ರವಿರಲ್ಕೆ ಸುರಗಿಯನರ್ಪಿಸಿದನವೊಲು ||

ನೃಸಿಂಹಕವಿ. 1382.

ಈತನು ಮಳವಳ್ಳಿಯ 21 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನವ ಕೊನೆಯು —

ಪದ್ಯಂ ವಿರಚಿಸಿದಂ ನಿರ | ವದ್ಯಂ ಸುಕವಿಂ ದ್ರಲಪನ ಮಾಣಿಯಮುಕಾರಂ ||
ಮಾದ್ಯತ್ಕಂಠರವರವ | ಸುದ್ಯತ್ತುಹಿಮಾಂಶುಕಿರಣಕೀರ್ತಿವೃಷಿಂಹಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನವು ವಿಜಯನಗರದ ಹರಿಹರರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ 1382 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಡವರಕುಲತೀಕ ಲೋಭಿರಾಯ ಗಜಾಕುಶಕೀರ್ತಿದೇವತನಾಭವ ಭಟ್ಟರ ಬಾಣಿಯಪ್ಪನವರು ತುಂಗಭದ್ರಾತೀರದಲ್ಲಿ ಪರಮಪದವನೆಯ್ದಲು ಆತನ ಮಗ ಬುಕ್ಕಣ್ಣನು ಶಾಸನವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ಬಾಚಸ್ಪತಿ.

ಶೂರತೆಯಂ ಮೃಗಾಧಿಪನೊಳಾಕ್ಷಮೆಯಂ ಕ್ಷಿತಿಯೊಳ್ ಗಭೀರಮಂ |
ವಾರಿಧಿಯೊಳ್ ಮನೋರಮತೆಯಂ ಮಕಾರಧ್ವಜನೊಳ್ ಸುಶಾಂತಿಯಂ ||
ವಾರಿಜವೈರಿಯೊಳ್ ಪತಮ ಪದ್ಮಜನಿರ್ಮಿಸಿದಂತಿರಂಜಿತಂ |
ಚಾರುಚರಿತ್ರಕೀರ್ತಿಯ ತನೂಭವ ಬಾಚನುರೂರನುರ್ವಿಯೊಳ್ ||

ಮಧುರ. ಸು. 1385.

ಈತನು ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣವನ್ನೂ ಗುಮ್ಮಟಸ್ತುತಿಯೂಪವಾದ ಒಂದು ಅಷ್ಟಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಜೈನಮತದವನು ; ವಾಚಿಸಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು ; ಇವನ ತಂದೆ ವಿಷ್ಣು, ತಾಯಿ ನಾಗಾಂಬಿಕೆ. ಬುಕ್ಕರಾಜಸುತ ಹರಿಹರರಾಯನ ಪ್ರಧಾನನಾದ ಮುದ್ದದಂಕೇಶ್ವರನು ಇವನ ಪೋಷಕನು. 'ಭೂನಾಥಾಸ್ಥಾನ ಜೂಡಾಂಮಣಿ ಮಧುರಕವೀಂದ್ರಂ,' ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಹರಿಹರನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಕೊಟ್ಟು ಲೋಕಿಯ ವಿಭುವಾದ ಬೊಮ್ಮಿಸೆಟ್ಟಗೂ ಬೈಚಾಂಬೆಗೂ ಬ್ರಹ್ಮ,¹ ನಾಗ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಇವರು ಜೈನರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಅಥವಾ ಮಲ್ಲಿನಾಥನು ಕೊಂಡಕುಂದಾನ್ವಯದ ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶಿಗಣದ, ಬಲ್ಲಾಳರಾಯ ಜೀವರಕ್ಷಾಪಾಳರೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತರ ಪಟ್ಟಕ್ಕಮಾಗತರಾದ ರಾಜಪೂಜಿತರಾದ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಜಿನಮಾರ್ಗಮೆಮಾರ್ಗಮೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅಭಿನವಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತಚಾರ್ಯರ ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗೋಮುಟೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಆನೇಕಾವೃತ್ತಿ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ಪಂಡಿತದೇವರ ಶಿಷ್ಯನು. ಅಹಾರಾಭಯಭೈಷಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಾನಗಳಿಂದ ನೆಗೆಳ್ಳೆವಡೆದ ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಮಧುರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಾನಾವಸ್ತುಪ್ರತಿಯತ್ತಿಯಂ ಸಲಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಧರ್ಮಭೂಷಣನ ಹಿಂದೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭಟ್ಟಾರಕರಾಜ ರಾಯಗುರುವೆನಿಸಿದ ವರ್ಧಮಾನಮುನಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೊಯ್ದು ಅವರಿಂದ ಹೇಳಿಸಲು ಕವಿಯಾಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಬುಕ್ಕರಾಜನ ಮಗನಾದ ಹರಿಹರರಾಯನು 1399 ರಿಂದ 1405 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ರಾಜನ ದಂಡಾಧಿಪನಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದ ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1385 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಲ್ಲಿನಾಥನಿಗೆ ವರ್ಧಮಾನಸ್ವಾಮಿ ಗುರ ವಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯವೂ ಧರ್ಮಭೂಷಣ, ಅಭಿನವಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ಪಂಡಿತದೇವ, ಮುದ್ದದಂಕೇಶ, ಇವರ ವಿಷಯವೂ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷಯವೂ ಶಾಸನಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಈತನಿಗೆ ಕಲಾವಿಲಾಸ, ಕವಿರಾಜಕಲಾವಿಲಾಸ, ಕವಿಮಾಧವ, ಮಧುರಮಾಧವ, ಸರಸಕವಿರಮಾನವಸಂತ್ರ, ಭಾರತೀಮಾನಸಕೇಳೀರಾಜಕುಂಸ, ವಿಶ್ವವಿವ್ಯಾಸಮುದಯಸುಮನಸ್ಸಂಚರಚ್ಚಂಚರಿಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಿರತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

1 ಇವನನ್ನು 'ವಿನಾತಾಶೇಷಕಲಾವಿಲಾಸರಚನಾ ವಿಸ್ತಾರದಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕರುಪುಪರಿಂಪ ಇವನೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಜನ್ನ, ಇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರುತರಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಜನ್ನ, ರನ್ನ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ಗಜಾಂಕುಶ, ಮನಸಿಜ, ಶ್ರೀವಿಜಯ, ಸುಜನೋತ್ತಮ, ಯಶಶ್ಚಂದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :-

ಕವಿತಾತ್ರೇಗೆ ಜನಾರ್ದನಂ ಪುರುಷರತ್ನಂ ಪುಷ್ಪದಂತಂ ರಿಪು |
 ಪ್ರವರೋತ್ತುಂಗಗಜಾಂಕುಶಂ ಮನಸಿಜಾಕಾರಂ ಸಖಾಮಧ್ಯಲ ||
 ಬ್ಧವರಶ್ರೀವಿಜಯಂ ಸಮಸ್ತ ಸುಜನೋತ್ತಮಂ ಯಶಶ್ಚಂದ್ರನು |
 ತ್ಸವಲಿಲಾರಥನೇಮಿಯೇದು ಮಧುರಂ ಪತ್ತಂ ಮಹಾಖ್ಯಾತಿಯಂ ||

ಇವನನ್ನು ಮಂಗರಸ III (1509) ವೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರುತರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :-

ಮದನನ ಬಿಲ್ಲಬಲೈ ಬಲಿದತ್ತು ವಸಂತದ ಮೋಹನಂ ಪೊದ |
 ಲ್ಲಿದು ಕಡುಗಾಡಿವೆತ್ತಲೆವ ತೆಂಕಣಗಾಯ ಸೊಂಕುಸೊರ್ಕುವೆ ||
 ತ್ತುದು ಪುದುವಂದುದು ನೆಲೆವೆರ್ಚಿರೆ ಭಾವರಸಂ ರಸಜ್ಞಿಯೊಳ್ |
 ಮೈದುಪದವಿಟ್ಟಳಕ್ಕುಮೆನೆ ಭಾರತಿ ಬಂದು ಕಳಾವಿಳಾಸನಾ ||

ಆನರಸಾತಿರೆಕಮೊ ಕರಾಗ್ರದೊಳೊದುವ ರಾಜಕೀರಲೀ |
 ಲಾವಹನಂಗಳೊಗಡಿಸಲುಕ್ಕೆವದಿ ಕುಡುಕೆಂದುತಂದು ಚಂ ||
 ಚೂವಿನರಕ್ಕೆ ಮಾಣಿಕದ ಮುದ್ರಿಕೆಯಂ ಪಡಿಗತ್ತು ಭಾರತೀ |
 ದೇವಿ ನಿರಂತರಂ ಸವಿನಳಾತನ ನವ್ಯವಚೋವಿಳಾಸಮಂ ||

ಕವಿಮಧುರನ ಮಾತುಗಳೇಂ | ಸವಿಯೊ ಮದಪ್ಪವಕೆ ಮೊರೆವ ಮಹದುಂಬಿಗಳಂ ||
 ತವೆ ತೊಲಗಿಸಿ ತನ್ನ ಯಮೊಳ | ಗಿವಿಯಂ ಮೊಗೆ ಮೊಗೆದು ಸುಮುಖನಾಸ್ವಾದಿಸುವಂ ||

ಪೆಸರೆಸಕದ ಪಾಲ್ಯೆಯಂ | ಪೊಸತೆನೆಳೆದುಂಬುದಂಬಿಲಂ ಗಡಮೆಂಬೀ ||
 ಗಸುತೆಯೊಳೊಂದದೆ ನೆಗೆಪೊಡ್ಡಿ | ಳೈಸರುಂ ಮಧುರಂ ದಲವನಮಾತುಂ ಮಧುರಂ ||
 ಗಣೆದಂಗೊಳ್ಳೊಡೆ ಮಿಕ್ಕಿ ನಕ್ಕರದ ಮಾತಂತಿರ್ಕೆ ತನ್ಯಾಣೆ ಗೋ |
 ಸಣೆ ಸಲ್ಲಂ ಸುಕವೀಂದ್ರವ್ಯಂದ ಸಭೆಯೊಳ್ ತಾನೆಂದೊಡಮ್ಮ ಮ್ಮಧಾ ||

ಠಣೆಯೊಳ್ ಕೇಲ್ದಟಿಯಾ ಬತಾ ಮಧುರನಂ ನೀರ್ತೆತರ್ಕಣ್ಣಾಟಲ |
 ಪ್ಪಣಭಾಪಾಕವಿರಾಜನಂ ಪ್ರವಿಲಸದ್ವಾಣೀಮುಖಾಂಭೋಜನಂ ||

1ನೆರೆಯುಟಿಯದ ಜೊವೆಯುಟಿಯದ | ಬಿರುದುಗಳೇಕೆಮಗೆ ಕೃತಿಯನೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಿಗೆ ಮು |
 ಚ್ಚರಿಸುಂ ಕವಿಯೆರ್ದ ಬಿಕ್ಕನೆ | ಬಿರಿರಿದುದೆ ಬಿರುದು ಮಿಕ್ಕ ಬಿರುದುಂ ಬಿರುದೇ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ :-

1 ಈ ಪದ್ಯವು ಕಬ್ಬಾ ನುಕಾಸನದ 121 ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ಕೆಳಗೆ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ.

1. ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ.

ಇದು 15ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಧರ್ಮನಾಥನ ಚರಿತೆ. (ನಮಗೆ ಸಮಗ್ರವಾದ ಪ್ರತಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾರೆವು.) ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ, ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :-

ಬಿಣ್ಣಿನೆಯ ಕುಸುರಿವಾತುಗ | ಛೇದಿರ ತೇ ದಿನನ್ನ ದಿನದೊತ್ತಾಂ ||
ಬಿಣ್ಣಿನೆಯ ಕವಿತೆಗೆ | ಕಣ್ಣೆಲೆಯಾದುದು ಕಲಾವಿಲಾಸನ ಕಾವ್ಯಂ ||
ಆದಿಪುರಾಣಂಗಳ್ ಪಳ | ದಾದುವೆನಲ್ ಮತ್ತೆ ಮಧುರಕವಿತಾಮೃತಮು ||
ತ್ಸಾದಿಸೆ ಚೋದ್ರವಿಮಿಡಭಿನವ | ಮಾದುದು ಧಾರಿಣಿಗೆ ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣಂ ||

ಗ್ರಂಥಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳ ಯಕ್ಷಿಯಕ್ಷರು ಸರಸ್ವತಿ ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳು, ಕೇವಲಿಗಳು, ದಶಪೂರ್ವಧರರು, ಏಕಾದಶಾಂಗಧಾರಿಗಳು, ಇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ 1 ಜಿನಸೇನನಿಂದ ಮಹಾನಂದಿಯೋಗಿಯ ವರೆಗೆ ಗರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ :-

ಇದು ಸಕಲಮಕವಿಜನಮನಸ್ಸು ಧಾಕರಕಾಂತ ಸತತದ್ರವಿ(ಕರಣಕಾರಣ ಕರ್ಣಾಟಕವಿತಾಕಲಾವಿಲಾಸವಿಧುಮಧುರಕವೀಂದ್ರ) ನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣದೊಳ್.

ಇವನು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದವನಾದರೂ ಇವನ ಬಂಧವು ಹಿಂದಣ ಜೈನಕವಿಗಳ ಬಂಧದಂತೆಯೇ ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನೂ (16ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಶ್ವಾನುಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನೂ (1694) ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :-

ನೆಲ್ಲುಗದ್ದೆ.

ಮೊಳವ ಪದಂ ಮಡಲಿಹಿದುಹೆ | ಬೆಳವಪದಂ ಪೊಡೆಗಳೊಡೆದುಸಾಲೊನ್ನೆದುಹುಗ |
ಲ್ಲಳವಪದಂ ಗಿಳವಿಂದುಗ | ಳಳವ ಪದಂ ಕೆಯ್ಗೊಳ್ ಪದಂಬಡೆಸೆಗುಂ ||

ಉದ್ಯಾನವನ.

ಸೀವೊದವಿದ ಮಣ್ಣೊನೆಯಂ | ತೊಪ ರಸದ್ರಾಕ್ಷೆಗೆಸೆವಕುಸುಮದಂಜದಿಂ ||
ಕಾಪುನರಿದೊನರ್ಪಸೊನೆಯಂ | ತೊಪಿಲೆವರಸಾಲಲತೆಗಳೇನೊಪ್ಪಿದುವೊ ||

1 ಜಿನಸೇನ, ಎರಸೇನ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಅಕಳಂಕ, ಘಟ್ಟವಾಡ, ಗುಣಭದ್ರ, ಕುಂಠಕುಂದ, ಕವಿರಸಮೇಷ್ಟಿ, ಬಲಾಶ್ಯಾಸಗಣವ ಧರ್ಮಭೂಷಣವೀವರರು, ಇವರ 'ಸಿಂಹಾಸನವನೇಸಗಿಡ' ವರ್ಧಮಾನಮುನಿ, ಮಹಾನಂದಿಯೋಗಿ

ಕೆಂಗು.

ನಾರಿಕೇಳಮೆಸೆಗುಂ ಫಲಾಳಿಯಂ | ನಾರಿ ಕೇಳ ನೆಗಡ್ಡೆ ಮೊಳ್ಳೊಪ್ಪುವಿಂ ||
ನೀರದಾವಸವಿನೋಡಿಮೆಂದಾಂ | ನೀರದಾವಳಿಗೆ ನೀಡುವದಂ ||

ದಾಳೆಂಬ.

ಕೇಂಬರಲೆಣೆಮಾಡುವರೇ | ಕೇಂಬ ರಸಂಬುಡೆದು ರಂಜಿವೊಳ್ಪತ್ತಿನ ದಾ ||
ಘೆಂಬವ ಬನದ ಶುಕಾಳಗ | ಘೆಂಬದವಣ್ಣೆಹಗಿ ತುಣಿಗಿದುವು ನೋಡಬಲೇ ||

ಮಂದಮಾರುತ.

ಬಿಡದುಗುವ ಸೊನೆಯಸೋನೆಯ | ಕಡುಗೆಸತೊಳ್ ಸಿಳ್ಳಿ ಬಂದ ಮಾವಿನ ಕೆಯ್ಯಂ ||
ಪಿಡಿದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ | ನಡೆವುದು ಕಾಣ್ಕು ರುಡನಂತಿರುಪವನ ಸವನಂ ||

ದೇಶ.

ನಳನೀಗರ್ಭವಿಚಿತ್ರ ಕಿಲ್ವಗೃಹಮಪ್ಪಾದೇಶದೊಳ್ ಸಂತತಂ |
ದಳತಾಂಭೋಜಕುಳಂ ಕೊಳಂ ಪರಿಮಿಳ್ಪದ್ಭೃಂಗಾಳ ತಂಗಾಳ ನಿ ||
ಮಳಳರತ್ತಾ ವೃತಕಂದರಂ ದರಮುದಂಚಚ್ಚಂದನಂ ನಂದನಂ |
ವಿಳಸದ್ಧುರಿಧನಂ ಜನಂ ಪೃಥುಘಟಾಪಿನಾಕುಲಂ ಗೋಕುಲಂ ||

ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ.

ಒಯ್ಯನೆ ಬಂದಂಬರದೊಳ್ | ಮೆಯ್ಯಂ ಮುಪ್ಪೆನಾಡಿ ಕಲಸಿದಮೃತದ ತುತ್ತಂ |
ಸುಯ್ಯದೆಳೆದುಂಬ ಕಾಲನ | ಕೆಯ್ಯನೆ ನಿಮಿರ್ದತ್ತು ರಾಹು ಸಸಿವಿದಿಡೆಯೊಳ್ ||

ಅಶೋಕ.

ಮದಕಲಮರಾಳಗಮನೆಯ | ಪದಮಂ ಪಲ್ಲವದೆ ಪೋಲ್ವಿನೆಂಬನುರಾಗಂ ||
ಪುದಿದಿದ್ ಶೋಕವಲ್ಲರಿ | ಸುದತಿಯರೆಡಗಾಲೊಳೊದಸಿಕೊಂಡಪುದಿನ್ನುಂ ||

ಒನೆಯ ಮರಿ.

ಮೊಲೆಗಳನುಂಬ ಪೆಪ್ಪಳಿಸಿನೋಡುವ ತಾಯ್ಯಡಿ ಮೆಲ್ಲೆ ಸಲ್ಲಕೀ |
ದಲಮನಲಂಪಿನಿಂ ತೆಗೆದು ಸೂಸುವ ಸುಂಡಲನೆತ್ತಿ ಸುತ್ತೆ ನಾ ||
ಲೆಗಲೊಳಡುರ್ತುಪಾಯ್ಕು ಪರಿಧಾಡುವನೆಕರ ಸಾನುಭವಮ |
ಗ್ಗಲಿಸದೊಂದು ಪಲ್ಲಮರಿ ಲಲ್ಲೆಯ ಚಿಲ್ಲಮನೆನೋಡರ್ತಿತೋ ||

ಮಾಲೆಗಾರ್ತಿ.

ನೋಡಿದೊಡೀಕೆ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸನೆಯ್ಲಿ ಮಾಲೆಗಳಾದುವೋತುಮಾ |
ತಾಡಿದೊಡೀವೋ ಬಂದುಗೆಯ ಮಾಲೆಗಳಾದುವು ಮಂದಹಾಸಮಂ ||
ಮಾಡಿದೊಡಚ್ಚ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಾಲೆಗಳಾದುದೊಂದುಚೋದ್ಯಮಂ |
ನೋಡಿರೆ ಮಾಲೆಗಾರ್ತಿಯೊಡುಟಕ್ಕಿ ವಳಗ್ಗದ ಮಾಯಕಾರ್ತಿಯೋ ||

ರಾಜ.

ಪದ್ಮರಂಭಂಗೆಯ್ಯೊಡೊಂದಲ್ಲದೆ ಕರಮೆರಡಿಲ್ಲೋವೊ ದಿಗ್ಗಂತಿಗೊಲ್ಲಾ |
ದರದಿಂ ಬಾಯೊಡಲಿಚ್ಚಿವೊಪೊಸೆ ಸುಡುಪಲವುಂ ನಂಬುವಾಯ'ಪನ್ನಗೇಂದ್ರಂ |
ಗೆರೆದಾನೋರಂತೆ ಬೆಂಬತ್ತೆಯುಮೆದೆಗುಡದಿಗ್ಗಾ ದಿಕೂಮರ್ಗಂನುತ್ತು |
ವರ್ರೆ ಬಿಟ್ಟುಮೂವರಂ ಭೂವರನ ಭುಜದೊಳುಪಳ' ಮನೋರಾಗುಂಪಂ ||

ಪ್ರತ್ಯದೋಹವ.

ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಲಗರೆ ಕದಸಂ | ಮೆಲ್ಲನೆ ಜಕ್ಕುಲಿಸೆ ನಕ್ಕು ಮಗನಗಿದೊಬೆಯಲ' ||
ಮೆಲ್ಲಡಿಗೇ ಸಿಲ್ವಿಹಾರಂ | ಝಲ್ಲನೆ ಪಜಿದೊಕ್ಕಮುತ್ತನೆಂದಾಯಪೆನೋ ||
ಬಿನದಿನೋಡುತಂದುಗೆಯ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಮೆಲ್ಲುಲಿಯುಣ್ಣೆ ಪ್ರೇಣ್ಣೆಭೋಂ |
ಕನೆ ಪರಿತಂದು ನುಣ್ಣೊದಳ ಮಾತುಗಳಂ ಕಿರ್ದಾಡಲಾನದೇ ||
ನೆನಕಡುನಾಣ್ಣೆ ಪಾಯ್ದು ಕೊರಲಂಬಿಗಿಯಪ್ಪಿಮಲ್ಲು ನೋಲ್ಪಿನಂ |
ದನನಳಲೋಳವಾಯ ಸವಿಮುದ್ದಿನ ಸಮ್ಮದಮಂಠು ಸಾರ್ಗುಮೋ ||

ನಾಸ್ತಿಕವಾದ.

ನೆನೆದಿಲ್ಲದ ಪರಸುಖಮಂ | ಕನಸಿನ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಗೋಣಿಯೊಯ್ಯವೊಲಿಕದೊಳ' ||
ತನಗತನುಸುಖಮನೀವೀ | ತನುವಂ ತಪಕೊಡಿ ಗೊಡ್ಡುಮಾಪುವನೆಗ್ಗಂ ||
ಕಟ್ಟಿದಿರ ಸುಖಮನನಿತಂ | ಬಿಟ್ಟಿಗಳೆ ಬರ್ಪುದೆಂದು ಬರೆದಗೆಮಜುವುಂ ||
ಕೊಟ್ಟು ಪರಲೋಕದೋಲಿಯ | ನಟ್ಟದರಾರಾರ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹರಸಾ ||
ವೊದಲೊಳ' ಲಜ್ಜೆಯನೆಯ್ದೆ ಸುಟ್ಟು ಕುರುಳಂ ಕೊಟ್ಟುಟ್ಟುದಂ ಬಿಟ್ಟು ಲೋ |
ಕದ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೊಳಗಸ್ವ ಬೂತುಗಳಮಾತೇಂ ಸತ್ತು ಕಾಣ್ಣೊಂದು ಸ ||
ಗ್ಗದಿ ನಿರ್ದಲಿಯೆ ನಾಡೆಕಾಣ್ಯ ನರಕಂ ಲೇಸೆಂದು ಮೆಯ್ಯೊಲ್ವಲೋ |
ಕದ ಬಾಯೊಡೆಯನೆಯ್ದೆ ಕೇಳ್ವು ಮೆಲೆಧಾತ್ರೀನಾಥ ಬೇಳವುದೇ ||

ನೀತಿ.

ನವರಂಭಮೆಂಬ ಕನ್ನಂ | ಸವೆದಿರಲೊಡಲೆಂಬ ಮನೆಯನೊಯ್ಯನೆವೊಕ್ಕಾ ||
ಜವನೊಬಾರಡಿಗಳ್ಳಂ | ತನಕದಿನನುವೆಂಬ ವಸುವನೊಯ್ಯದೆ ಮಾಣಂ ||
ಕಪ್ಪೋಗರಮಿಲ್ಲದೆ ಗದ | ಬಟ್ಟೆಗರಡಿಯೆತ್ತರಡಸಿಕಡುನಿಷುವನೆಯಣಂ ||
ಮುಟ್ಟರೆ ಸಂಬಳದನ್ನಂ | ಗಟ್ಟದೆ ಮುಖಭವದ ಬಟ್ಟಿವೋಪನಿಗ್ಗಂ ||

2. ಗುಮ್ಮಟಸ್ತುತಿ.

ಇದು ಶ್ರವಣವಿಕ್ಕುಳದ ಗೋಮುಖೇಶ್ವರನ ಸ್ತುತಿಯೊಪವಾದ ಅಷ್ಟಕವು ಎಂ
ಬಂತವು ಈ ಗ್ರಂಥಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ :-

ಭೂವಾಘಾಸ್ಥಾನ ಚೂಡಾಮುಖಮಧುರಕವೀಂದ್ರಂ ವಿನೇಯಾನುಕಂಪಾ !
 ಧೀನಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಬಿತ್ತ ರಿಸಲಭಿನವ ಪ್ರಾತಿಹಾರ್ಯಂ ಒಪೋಲಿಂಬಾ ||
 ದೀನವ್ಯಶ್ರವ್ಯದಿವ್ಯಾಷ್ಟಕಮನಿ ನುಡಿಡಗೋದಿದರ್ಗಾವಗಂ ನಿ |
 ತ್ಯಾಸಂದ ಶ್ರೀಯನೀವಂ ಬೆಳುಗುಳನಗರೇನಾಯಕಂ ಗುಮ್ಮಟೇಶಂ ||

ಇದರಲ್ಲಿ 9 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯವೂ ಗುಮ್ಮಟೇಶಂ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದೊಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಶ್ರೀಪಾದಾಂಭೋಜದೊಳೆ ಮುಂಬರಿದೆಂದುಗುತಮುಳ್ಳುಂ ಬಿಯಂತಟ್ಟುಟ್ಟಿನಾ |
 ಭೀಪೂರ್ಣಾವರ್ತದೊಳೆ ತತ್ತಲಿಸುತುಮೆಳಮಿನಾಂತೆ ವಕ್ತ್ರೇಂದುವಂ ಸಾ ||
 ದಾರ್ಪೋಯ್ಯುಂನರ್ತನಂಗೈಯ್ದು ಚಟುಳಚಕೋರಾಳಿಯಂತೆನೈತ್ರಂ |
 ಲಾಪಿನ್ನೆಂತಪ್ಪಲಾವಾಣ್ಯದ ತವನಿಧಿಯೋ ನಿನ್ನಮೆಯ ಗುಮ್ಮಟೇಶಾ ||
 1 ಮಳೆಗೆಂದು ಕೋಡದುಗ್ರಾತಸಕೆ ಸೆತೆಯದುದ್ಯದ್ಧಿಮಕ್ಕುಳ್ಳದೋರಂ |
 ತೋಲವಿಂ ಸವ್ಯುಕ್ತಪೋಮಾರ್ಗದೊಳೊದವಿದವಂಗಕ್ಷಯಶ್ರೀ ಕರಂ ಕೈ ||
 ಯ್ಯೊಳಗಪ್ಪುಳೆ ತಪ್ಪಳೆಂದುರ್ವರಗನುವಿಸುವಂತಾವಗಂ ತೋಱುವೀ ನಿ ||
 ಶ್ವಲಮೂರ್ತಿಶ್ರೀಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮನಣಿಮರುಳರ ಬಲ್ಲರೇ ಗುಮ್ಮಟೇಶಾ ||

ಪದ್ಮಣಾಂಕ. ಸು. 1385.

ಇವನು ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ಆರಾಧ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. 2 ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ತನ್ನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಶಿವಯೋಗಿಮಲ್ಲರಸ ಅಥವಾ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ; ಮಗ ಸಕಳೇಶವಾದರಸ; ಮಗ ಮಾಯಿಪೇವ; ಮಗ ಕೆರೆಯಪದ್ಮಣಾರ್ಯ; ಮಗ ಕುಮಾರಪದ್ಮರಸ, ಮಗ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ, ಮಗ ದೇವಾರಾಧ್ಯ, ಮಗ 'ನೂರೊಂದು ಪಾದದ ಗದ್ಯವನುಸಿದುರ್ ಪೂವಂ ಪಡೆದ' ಗೌರಾರ್ಯ; ಮಗ ದೇವಾರ್ಯ, ಮಗ ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ, ಮಕ್ಕಳು ಪದ್ಮಣಾರ್ಯ, ಚಾಮುಂಡಾರ್ಯ; ಪದ್ಮಣಾರ್ಯನ ಮಗ ಕವಿಪದ್ಮಣಾಂಕ. ತನ್ನನ್ನು ಉಭಯಕವಿ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನಿಂದ (ಸು. 1165) ಎಂಟನೆಯ ತಲೆಯವನಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷ ಈಜೆಯವನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು, ಆದುದರಿಂದ ಈತನು ಸುಮಾರು 13ನೇ ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ

1. ಇದು ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನಸೂತ್ರ 140 ರ ಕೆಳಗೆ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ.
 2. 189 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ :-
 ಪವಮಿರದಾಶ್ರಯಿಸ್ತೋನಗಿಸಿತಕಂಠ |
 ಪದಭಕ್ತನುಡ್ಧಟಗತುಳಕವಿ ರಾಘವಂ |
 ಗುಡಿತಕುಕವಿಮುಖೇಂದು ರಾಹುಭೋಜಂಗೆ ಮಂಗಳಮಯಹರ್ಣಶಂಕಂ ||
 ಸದಯದೇವಾರ್ಯಭೀಮಂಗೆ ಗುರುತರಗುಣಾ |
 ಸ್ವದಮಯೂರಂಗೆ ಚಿತ್ರಯುಷಕೇತುರೂಪನಿನಿ |
 ಸಿದ ಮುಲುಹೂಂಗೆ ಲೋಕಾಪ್ತಭಾರವಿಗೇತುಗುವೆ ನನಗ್ರಹಬಲಾರ್ಥಂ ||

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರತುರಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇತರರು ಹೊಗಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :-

ರಸದಾಳಿಯೆಸೆವ ಪಾಲೊಪ್ಪಿನಲೊ ಸೊಗಯಿಸವೊಚ್ಚೆ |
 ವೊಸಜೇನ ಸೋನೆಯೋ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸಸಿಯ ಬ |
 ಟೊಪ್ಪಸದುರ್ಪರಿತರ್ಪ ದಿವ್ಯಾವೃತದ ತೊರೆಯೊ ಪಾಲ್ಗಡಲುರ್ಪಿ ಮೇರದಪ್ಪಿ ||
 ಒಸೆದುದಾಂಗುಡಿವಿಟ್ಟು ಪಸರಿಸಿತೊ ಈ ಕೃತಿಯ |
 ರಸವೊ ಪೇಳೆಂದೆಲ್ಲ ರಸಿಕರಾನಂದಿಸಂ |
 ತೆಸಗುವುದು ತದ್ವಿಧಿಯೊಳೆಸಗದಿದರ್ಡೆ ಬಿಯ್ಯರೇ ಬಿಡವರೇ ಜಡವರೇ ||
 ನುಡಿ ಬೆಡಂಗಂಬೀಟೆ ರೀತಿ ವಿಖ್ಯಾತಿಯಂ |
 ಮಡಲಿತಿ ಚಮತ್ಕಾರಮಮಮ ಸಾಕ್ಷರಮಂ |
 ಸಡಗರಿಸೆ ಮೋಹನಂ ಮೋಹರಿಸೆ ಗಾಡಿ ಪರಿಹಾಡಿ ವೊ - ವೊಣ್ಣೆ ಸೂಸೆ ||
 ಕಡುಜಾಣೆತ್ತೆ ಕೈಗಳೆತ್ತೆ ಮೃದುಪದಂ ಸಂಪದಮ |
 ನಸರೆ ಭಾವಂ ಸತ್ಪ್ರಭಾವಮಂ ಕೈಗೈಯೆ |
 ಪಸೆದು ಕೃತಿಯಂ ಕಿವಾರ್ಪಿತವನೆಸಗುವ ನಿನ್ನ ಸೈಹಿಂಗೆ ಸಾಟಿಯುಂಟೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ :-

ಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣ.

1 ಇದು ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನ ಚರಿತನು. ವಾರ್ಧಿಕಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ :-

2 ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯ ಭೇದಮಂ ಐತಿಹಾಸಗಳ್ಲಮ |
 ನತಿಶಯದ ಗಮಕಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಂಗಳಂ |
 ಶ್ರುತಿಸಹ್ಯಸಂಧಿಯಂ ತದ್ಧಿತವಮನಪಭ್ರಂಶದೇಶೀಯಂಗಳಂ ||

---

1. 189-190 ಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. 2. ಕಬ್ಬಿಮೂಡರ್ಪಣವ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ - ಗಮಕಸಮಾಸರಿಂ ಎಂದಾರಂಭಿಸುವ ಪದ್ಯದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ.

ನುತಮಾಗೆ ಯೋಗಿಸ ಸಮಾಸಮಂ ಸುಸಮಸಂ |

ಸ್ತೃತಮಂ ವಿರಹಿತಾವ್ಯಯೋರು ಸಂಸ್ಕೃತಲಿಂಗ |

ತತಿ ಶಿಥಿಲಪದಮುಖಾದ್ಯುಕ್ತಲಕ್ಷಣಮಪಿವ ಚತುರರೀಕೃತಿಗೋಲಿಯುರೇ ||

ಸರಸತ್ವದಿಂ ಸಲಕ್ಷಣದಿಂ ಬೆದಂಗನಿಂ |

ಪರಮಸೌಂದರ್ಯದಿಂ ಜಾತಿಯಿಂ ಗುಣದಿಮು |

ತ್ವರವೃತ್ತಿಯಿಂದಲಂಕಾರದಿಂ ಮೋಹನದೇ ಭಾವದಿಂ ನಿರ್ದೋಷದಿಂ ||

ನಿರುಪಮಮೃದೂಕ್ತಿಯಿಂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂ ರೀತಿಯಿಂ |

ನರಗಮುಕದೇಸಕದಿಂದೊಬ್ಬಂ ಸಕಲಕಾಲಾ |

ಸ್ಫುರಣದಿಂದೊಪ್ಪುವೀಕೃತಿಯುವತೆ ಕೋವಿದನನೇಂ ಸೋಲಿಸದೆ ಬಿಡುವಳೇ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನು ಲೋಕಾಯತಿಕಾರ್ಹತಬಾಧವಿರಾ ಮಾಂಸಕಭಾಟ್ಟಶಾಕ್ತಮತಗಳನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ಪಾಪಕ್ಷಯ ಧರ್ಮಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ವಿರಚಿಸಿದಂ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೊಯ್ಯಳವಂಶವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಹೊಯ್ಯಳಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇತರರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆಯೇ - ಒಬ್ಬ ಯತಿ ಸಳನಿಗೆ ಸೆಳೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹುಲಿಯನ್ನು ಹೊಯ್ಯೆಂದು ಹೇಳಲು ಹೊಯ್ಯದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿ, ಬಸವ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ, ವೀರಭದ್ರ, ಭೃಂಗಿ, ಷಣ್ಮುಖ, ಪ್ರಮಥಗಣ, ಅನುವತ್ತುಮೂವರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತರುವಾಯ -

ಶ್ರೀ ವಿಶುಧ್ಧಪ್ರಕರಣಂಗಳನೇಸಗಿ ವೇದ |

ಶೈವತಂತ್ರಾವಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವುಂ ದೀಪಿಕೆಯ |

ನಾವೃತ್ತಿಯಂ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಂ ಬರೆದ ಬೋಧಾಯನಾರ್ಯನುರುಶಂಕಾರ್ಯಂ ||

ಓವೊ ಹರದತ್ತರ್ ತ್ರಿಲೋಚನಾಘೋರಶಿವ |

ದೇವಗುಣನಿಲಯಸರ್ವಾತ್ಮ ಶಂಭುಗಳಾನ |

ಶಾನನು' ಭೂತಿಕಂಠಾದಿವೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ'

ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಂಗ್ರಹಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನೆನಿಸಿದ ನೀಲಕಂಠನಾಗಾರ್ಯ, ಒಸವ ರಾಜೇಯಮಂ ನೆಗಟ್ಟು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರ, ಸಾರೋದ್ಧಾರಮಂ ಪಡೆದ ಅಕ್ಷೀಧರಾರಾಧ್ಯಪಂಡಿತ... ದೀಪಿಕೆಯನೋರಂತೆ ರಚಿಸಿದನು. ಪವನುಲ್ಲಿಕಾ ಋಣನಾಚಾರ್ಯ, ಶಿವಲೆಂಕಮಂಚಣ್ಣ, ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ - ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ :-

ಮದಕುಧರವಿದಳನಭಿದುರಸರಮುಖವಿಭಕ್ತಾ |
 ಪದಶತದಳಾದಭ್ರಮಕರಂದಲಿಲಾಪು |
 ಮದಸರವಶೀಭೂತಮಧುಕಾರೋಷಮ ಪದ್ಮಜಾಂಕಪ್ರಾಣೇತಮಾಗಿ ||
 ಸದಮಳಾಖಿಳಶಾಸ್ತ್ರಸಾರಮೆಂದೆನಿಸುವ |
 ಭೃಗುದಯಕರಪದ್ಮರಾಜಪುರಾಣಕಥೆಯೊಳ್ ||

ಎಂದಿದೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಅಕ್ಷಣಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :-

ವಸಂತ.

ಅಸುಕೆ ನೇಣಿಲೆ ಮಾಮರಂ ಪಲಸು ಮೊದಲಾಗಿ |
 ಮಿಸುಪ ಮರಗಳ್ ಕರ್ನೂರನರ್ ಚಿಗುರರ್ ಚಂದಳರ್ | .
 ಪೊಸನವೆಗಳೊಳ್ಳರಲೆ ಕಸುಗಾಯ್ ಕರಂ ದೋರೆ ತನಿವಣ್ಣಳಾಂತು ಮೆಚೆಯೆ ||
 ಬಸೆದವಚಿ ಸವಿಯನುತೆ ಸವಿದು ಪಡಿಯುಟವಕ್ಕಿ |
 ಯೆಸೆವರಲ್ಪಕ್ಕಿ ಕನ್ನಡವಕ್ಕಿ ಮೆಲ್ಲಲಿಯು |
 ನೆನೆಗೆ ರುಂಕೈತಿಗೆಯೈ ಸವಿವಾತನಾಡೆ ಕಣ್ಣೆ ಸೆದುದು ವಸಂತನಮಯಂ ||
 ಪಚೆಯೆ ಮದಮಂ ಮಾಗಿ ಕಾಡಿಯೆ ಸೊಗಸಂ ಮಾವು |
 ನೆಚೆಯೆ ಕಳೆವೆಚೆ ಸಸಿ ಮೆಚೆಯೆ ಮಾಧವಿ ಪೂತು |
 ತೊಚೆಯೆ ಲಜ್ಜೆಯನವನಿ ಜಿರಿಯೆ ತಸನುಂ ಯಮಿಗಳ್ಚೆಯೆ ನನಗಣ್ಣೆಯೋಸರಂ ||
 ಮುಚೆಯೆ ವಿರಹಿಯಗುಟ್ಟು ಬಿರಿಯೆ ಕಾಸುಮೇಷು ಕುಕಿ |
 ಲಿಚೆಯೆ ಕೋಕಿಲೆ ದುಖವಱಿಯೆ ಸುಖವನಕೆ ಕ |
 ಪ್ಪೆ ಳಿದುದು ವಸಂತಮಾಸಂ ಭೋಗಿತತಮುಖವಿಕಾಸಂ ಸುಖೈಕವಾಸಂ

ಸಮುದ್ರ.

ವಿದ್ರಮವನಾವೃತಂ ವಿದ್ರಮವನಾವೃತಂ |
 ಭದ್ರಮುಕ್ತಾ ಶೋಭಿ ಭದ್ರಮುಕ್ತಾ ಶೋಭಿ |
 ಯುದ್ರಾವಮೈನಾಗವರಶರಣಮುದ್ರಾವಮೈನಾಗವರಶರಣಕಂ ||
 ಸದ್ರತ್ನ ಸಂಘಸತ್ವೋದ್ರೇಭಶರನಿಚಯ |
 ಸದ್ರತ್ನ ಸಂಘಸತ್ವೋದ್ರೇಭಶರನಿಚಯ |
 ಮುದ್ರಿಕೆ ತಾಶೂನ್ಯಮುದ್ರಿಕೆ ತಾಶೂನ್ಯಮುಂಭೋಧಿಯುಜ್ಜ್ವಲಂಭಿಕಾಂ ||

ಗಂಗೆ.

ಆದೆಯುರ್ಬುತದೆಯೊತೆಯುತದೆ ತೋಱುತದೆ ವೀರು |
 ತದಯುಣ್ಮತದೆ ಪೋಣ್ಮತದೆ ಪೋಗುತದೆ ಪೋಳೆಯು |
 ತದೆ ಸುಖಯುತದೆ ಸೂಸುತದೆ ಪರ್ವತದೆ ಪರಿಯುತದೆ ಪರಿಕಲಿಸುತಡರುತೆ ||
 ಆದೆ ಹೋಗುತದೆ ಪೂರ್ವತದೆ ಬುಧ್ಧು ದಂದೋಱು |
 ತದೆ ನೋರೆಯನೋದವಿಸುತ್ತದೆ ತೆರೆಯನಾಗಿಸು |
 ತ್ತದೆ ಭೋರ್ಗರೆಯುತೆ ಬರುತದೆಯೆಂದು ನೆರೆದ ಸಭೆಯುಲಿಯುತಿರಲೈತಂದುದು ||

ವಾದೇವಿಯ ವರ್ಣನೆ.

ಚಂಚಲಾಕ್ಷಿಗಳ ಡಾಳಂ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚರ ಪ |
 ಲಂಚಲೆಯೆ ಕಿವಿಗಳಾ ಕ್ರೀಕಾರದಾಕಾರ |
 ಮಂ ಚುನ್ನವಾಡೆ ಕುಡುವುರ್ವು ಕರ್ವಿನ ಬಿಲ್ಲ ಬಿಂಕಮಂ ಕೊಂಕುಗೈಯೆ ||
 ಮಿಂಚುನ ನೋನಲ್ ತೋಳಗುವೆಳವೆತೆಯ ಮೋಹನಕೆ |
 ಸಂಚತ್ವಮಂ ಸಾರ್ಕೆ ನಗಮೋಗಂ ಪೂರ್ಣೇಂದ್ರ || [೪೫ ||
 ಮಿಂ ಚೆಲ್ವುದೋತೆ ಕಾಮುರ್ಗಲಪಮೆಗೆ ನೂರ್ವುಡಿನೆ ಮುಡಿಯದೇಂ ಮೆಚೆದ

ಕೆರೆಯಪವ್ವರಸನ ಸ್ತುತಿ.

ಸ್ಪುರಿಸಿ ಲಿಂಗತ್ರಯಮನಾಕ್ರಿಯಾಕಾರಕೋ |
 ತ್ಕರನಾಗ ತದ್ಧಿ ತಮನಜುಪಿಯಂತಸ್ಥೋರು |
 ತರವಿಧಿಯನೋರೆಯ ವಕ್ತವ್ಯಮಿಂತೆಂದು ಬೋಧಿಸಿಯನಾಗುವುದ ಹೃದಯಮಂ
 ನಿರವಿಸಿ ಲಸತ್ಪ್ರತ್ಯಯಂಬೆಟ್ಟಿ ಮೇಣ್ ಪ್ರಕೃತಿ |
 ಪುರುಷವೃತ್ತಿಯನೈದೆ ಕಾಣಿಸುವ ಸೂತ್ರದಿಂ |
 ಚರಪವೋಲಿಸಿಗೆ ಐಬ್ಬಿ ಕರ ಗುರುವೆನಿಸಿ ಕೆಪೆಪವ್ವರಸು ||

ಪರಮತಖಂಡನ.

ಕಿವುವೀಪ್ರಪಂಚಮಂ ಸತ್ಯವೆಂಬೆ ಬಾ |
 ಯ್ಬುಡಿಕ್ ಮೀಮಾಂಸಕಾ ನಿಂ ಸುಮ್ಮನಿರ ಪುಂಸ್ತ್ವ ||
 ಬದಭಾರಪುರುಷಪ್ರಕೃತಿಗಳ ವಿವೇಕಿಸಿಯಣಿಯೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಸಾಂಖ್ಯಾ ||
 ಉಡುಗು ಪಡ್ವಿಂಶಮಿಶ್ರತತ್ತ್ವವೆಂದು ನಿಜ |
 ದೆಡೆಯನಣಿಯೆದೆ ಭವಕೆ ಬರ್ವ ಪಾತಂಜಲನೆ |
 ಮುಡಿಯದಿರ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಜೀವತೆಯನೋರವ ವೇದಾಂತಿ ನಿರ್ಗತೇಱಿವೈ ||

ಕವಿಮುಖಕನಾಟ ಪದ್ಯ. (ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತಪದ್ಯ)

ವರವಿತನುನಿರಭೀಗಕನಾತಿಕಭನಶಿನ |
 ನಿರತತನುವಿರುಚಾರುಚವರಾತನುಪಶುಪಸು |
 ಸರಸರಸಕಮರಣರತವಿರತಹಯತಯಬಳಕುಶಲಕರ ಶಶಕಾಂಕ ||

ಕರಕಾಕಶರಕಲಕುಕಜಯತಯುಹಿತವಿ |
 ತರಣರಮಕನರಸರನುಪಶುಪನುತರಾಜ |
 ಚರುಚಾರುವಿನುತತರನಿವಶಿಸಭಕವಿತಾನಕಾಭಿರನಿನುತವಿರವ ||

(ಕರ್ಣಾಟವಿಭಕ್ತಿಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಚ್ಛಾಯೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಲೋಮಾರ್ಥದಮಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕವಿಮುಖಕವಾಟಾಖ್ಯಾಸಾರ್ಥಕಮಾದ ಮುಖಾ ಪ್ರಬಂಧಮಿದು.)

ವಜ್ರ, 1393.

ಈತನು ಸೊರಬದ 284 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ ವಪ್ರವಂ ಗೋಪತಿಯುಡಿಯಲ್ | ವಿಪ್ರಳತರಪೋಷ್ಣನುತಿಯ ಪೇಟ್ಟಿಂ ವಜ್ರಂ | ತಪನಶಶಿಯಿರ್ಪಿನಂ ವ | ತಿಪ ತೇಜದಿಂ ಸದ್ಭುಧಾಳ ಪೊಗಲಿಲ್ ಕೃತಿಯಂ || ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ 1318ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದ 1393 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾದ ಮಹಾಪ್ರಭು ಕುಪ್ಪಟೊರ ಗೋಪಿನಾರ್ಥನ ಸ್ಮಾರೋಪವಾದ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಅನೇಕಭಾಗವು ಹೀಗಿವೆ. ಅವುಗಳಾವ ಬಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಮನೋರಥಾರ್ಥಮಂ |

ಕುಡುವನದಾರೊ ಬಂಧನವಿದ್ದ ರನಕ್ರಮದಿಂದೆ ಬೇಗಿಂ ||
 ಬಿಡಿಸುವರಿಲ್ಲ ಬಂಧುಗಳ ಪಾಲನೆ ಪೋದುದು ಗೋಪಿನಾರ್ಥ ಹಾ |
 ಮದಿದನನುತೆ ಕ್ಷಾನಿಯು ತಂದುದು ಕುಂದದೆ ಧಾರಣೀಜನಂ ||

ಅಭಿನವಮಂಗರಾಜ, 1398.

ಈತನು ಅಭಿನವನಿಘಂಟು ಅಥವಾ ಕವಿಮಂಗಾಭಿಧಾನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚಿಂತಾಮಣಿಪತಿಪದವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಒರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಕಮ್ಮೆಕುಲದವನು; ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಗೋತ್ರದವನು. ಈತನು ಎಂ ಪೆ ರಿವನ್ಯಾಯರಾಮರನು. ಶತಿಸ್ತದ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಈ ನಿಘಂಟುವು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸೋಮೇಶನ ಅದಿತ್ತನಾಹತಮತಿಯ ಕ. ದಿಂ ಸಿನಭಿನವಮಂಗ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರಲಾನೆ.

ಈ ನಿಘಂಟುವನ್ನು—“ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂಬರಾಂಬಕವನ್ನೀ.ಕಶಬ್ಬದಲಿ ಬಹು ಧಾನ್ಯಮಿಷುದು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಶಕ 1320 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಸ್ತಾಬ್ಬ 1398 ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನಿಗೆ ಬಾಲಶಾರದೆ, ಅಭಿನವಬಾಲಸರಸ್ವತಿ, ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ನಿಘಂಟುಕಾರರನ್ನು, ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವರರುಚಿಯ ಜಾಣ್ಮೆ ಗೋಪಾಲಕನ ಬೆಡಗು ಭಾ |

ಗುರಿಯ ಗೊಡತೆ ಧನಂಜಯನ ಪರ್ಯಾಯ ಸುರ |

ಹರಿಯ ಸುವಿಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಕಾಶದ ಚದುರು ನಾಗವರ್ಮನ ಕನ್ನಡಂ ||

ವರವೈಜಯಂತಿಯ ನಯಂ ಹಲಾಯುಧನ ವಿ |

ಸ್ತರವ ವಚನೋಕ್ತಿಯೆಂಬಿಂತಿವೆಲ್ಲವನು ಸಂ |

ವರಸಿಯಭಿನವಮಂಗನುಸಿರಿದಂ ಸ್ತ್ರೀಬಾಳರಜಿವಂತುಚ್ಚಿಘನಮಂ |

ತನ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು—ಅಭಿನವಮಂಗನುಸಿರಿದ ಸತ್ಕವಿತೆಯಂ ಜಲಿವರಾಃ ವ.ಲಿವರಾಃ ಮಿಕ್ಕರೋಲ ಮನುಜಶಿಕ್ಷಾಪ್ರೇಯಿಂಪಾದನೇ || ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಅಭಿನವನಿಘಂಟು ಅಥವಾ ಮಂಗಾಭಿಧಾನ.

ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ನಾಗವರ್ಮನ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಭಿನವನಿಘಂಟು ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಇದು ಉದ್ದಂಡಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ವಾರ್ಧಿಕಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ, ಭೂ, ಪಾತಾಳ, ಸಾವ್ಯಾನ್ಯ, ನಾನಾರ್ಥ ಎಂಬ 8 ಕಾಂಡಗಳಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಾಂಡವೂ ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಶ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಪಡೆದ ತಾಯಂತಲಂಕಾರದಂದನುನಿವ್ರಿ |

ದಡರ್ದ ಹಿತನಂತೆ ಲಕ್ಷಣಸುಶಬ್ದಮನಿವ್ರಿ |

ದೊಡೆಯನಂತೆ ಪದಾರ್ಥವಿವ್ರದಂಗನೆಯಂತೆ ಭಾವರಸಗಳನಿವ್ರದು ||

ಕಡ:ಗುರುವಿನಂತೆತಿವಿಭಕ್ತಿ ಲಿಂಗವನಿವ್ರಿ |

ದೊಡನಾಡಿಯಂತೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವಿವ್ರದಂ |

ದೊಡರಸಿದನಭಿನವನಿಘಂಟನಭಿನವಮಂಗನಭಿನವವಿಲಾಸದಿಂದೆ ||

.. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮೋಮೇಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಒಳಕೆ ಸರಸ್ವತೀವಿನಾಯಕರನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾಂಡಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ :-

ಇತಿ ಶಕ್ತಿಯುರಾಧಿವಾಢನೋಮೇಶ್ವರಚಾರುಚರಣಾರವಿಂದಮಧುಸೇವಿತಮಧು
ಕರಾಯಮಾನ ಸಕಲವಿಬುಧಜನಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸನಿವಾಸ ಆಭಿನವಖೂಲಸರಸ್ವತಿ ಮಂಗ
ರಾಜವಿರಚಿತಮಪ್ಪಭಿನವಾಭಿಧಾನದೋಳ'

ಎಂಬ ಗವ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂವ ಒಂವೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :-

ಕೇಂಕೃತಂ ಪಕ್ಷಿಯೊಳಗೀಂಕೃತಂ ವಾತನೊಳು |
ಯೇಂಕೃತಂ ತುಂಬಿಯೊಳು ಚೀತ್ಕೃತಂ ರಥಗಳೊಳು |
ಭೀಂಕೃತಂ ಬಾಣದೊಳು ಫೀಟೈತಂ ಕಲಭದೊಳು ಬೃಂಹಿತಂ ಮದಗಜದೊಳು |
ಟಂಕೃತಂ ಬಿಲ್ಲಿನೊಳು ಸೀತ್ಕೃತಂ ಸುರತದೊಳು |
ಹೂಂಕೃತಂ ಧೀರರೊಳು ಮಾಂಕೃತಂ ಪರ್ಣಿಯೊಳು |
ಝಂಕೃತಂ ಕಾಟಕದೊಳು ಹೇಷಾಕೃತಂ ವಾಜಿತತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿಕುರ್ಕಂ ||
ಕೈಕಾಲಮೋಟನಾದಂ ಕುಣಿಕನೆನಿಸಿಕುರ್ಕಂ |
ಕೈಕಾಲ ಕಿಞ್ಞಾಗೆ ವಾಮನೆನಿಸಿಕುರ್ಕಮಾ |
ಕೈಕಿತಂ ಪೃಶ್ನಿಯೆನೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮದವನಕ್ಕು ಕುಬ್ಜಂ ಗುಡ್ಡನೆಂದೆನಿಕ್ಕುಂ ||
ಏಕಹಸ್ತಂ ವಿಕಳಪಾಣಿಯೊಕ್ಕೈಯನ |
ಕೈ(ಕಾಂಘ್ರಿಯೆನೆ ಕುಂಟನಕ್ಕು ಗತವಾಸಿಕಂ |
ಮೂಕೊದಿಯನಕ್ಕು ಕಿವಿಯಿಲ್ಲದವ ಮೂಟಿನಕ್ಕದ್ವಿಜಂ ಬೋಡನಕ್ಕುಂ ||

ಅಭಿನವಚಂದ್ರ. ಸು. 1400.

ಈತನು ಅಶ್ವವೈದ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು, ತಾನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಸೋಮಣಯ್ಯನ ತಮ್ಮನು ಎಂದು -

ವಿಪ್ರಕುಲಭೂಷಣಂ ಸುಜ | ನಪುಣುತಂ ಸೋಮಣಯ್ಯನನುಜಂ ಹಯಶಾ ||

ಸ್ತ್ರಪ್ರೌಢಪನಮನೋನಯ | ನಪ್ರಿಯನಕಲಂಕಾಚರತನಭಿನವಚಂದ್ರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಚಂದ್ರವರ್ಣಿ, ಚಂದ್ರವರ್ಮ ಎಂದೂ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಜೈನಕವಿಯಾಗರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮದನತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರರಾಜನು (1079) ತಾನು ಹಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಈ ಕವಿ ಚಂದ್ರರಾಜನ ಹೆಸರನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅಭಿನವಚಂದ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಸ.ಮಾಂ 1400 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನಿಗೆ ಸುಕರವಿಳಾಸ, ಬುಧಬಂಧು, ಏಬುಧದಿನಕರ, ಗುಣರತ್ನ ಎಂಬ ಜಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಒರೆದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಮತವನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡದಿಂದ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :-

ಅನುಸಮಹಯಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮು | ವನನಿಧಿಯೊಳ್ ಸಿಂಹದತ್ತ ಕೃತಿಲಕ್ಷಣಮಂ ||
ದಿನಕರತನಯನ ರೇವಂ | ತನ ಮತಮಂ ಪೇಷ್ಯನಿಸೆಯೆ ವೊಸಗನ್ನಡದಿಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ :-

ಅಶ್ವವೈದ್ಯ.

ಮದರಾಸು ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ " 16 ಅಧ್ಯಾಯ 2,300 ಗ್ರಂಥ " ಎಂದಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಅಸಮಗ್ರವಾದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 18ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಇಷ್ಟಧ್ಯಾಯವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾರೆವು. ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಕೃತಿನಾ ಥಾಭ್ಯುದಯಕರಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಆವನೋ ಒಬ್ಬ ದೊರೆಗೋಸ್ಕರ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಂಗಪರೀಕ್ಷೆ, ವರ್ಣ, ಸುಳಿ, ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ವಯಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು, ಹಯವಯೋಲಕ್ಷಣ, ಪೋಷಣವಿಧಿ, ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವೇದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಂದಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ.

ಇದು ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ :-

ಅತಿಹೂರಂ ಪಯಣಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಗೆ ವಿನೋದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂದಿಗ್ಧದೂ |
ಬೆಳತಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ರಣಾಜಿರಕ್ಕೆ ಭಟರುಂ ಗಂಧೇಭಮುಂ ಸುತ್ತಿ ಮು ||
ತ್ತಿ ತುಱುಂಬಿದ ಪದಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿತಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಕಾರ್ಮಗಳೂ |
ಬೆಳತಮಪ್ಪಂತು ನಿಜಾಧಿಪಂಗೆ ತುರಗಂ ಮಾಱ್ಕಿಂ ಸುಖೋಪಾಯಮಂ ||
ಶ್ರೀಯಂ ಮೆಹೆಯಲ್ ನೆಲನಂ | ಕಾಯಲ್ ಮನಮೆಯ್ ದಿಜೆಯನೆಯ್ ಬಗೆಯಂ ||
ಪಾಯಲ್ ಬಯಸುವೊಡಾಜಾ | ನೇಯತುರಂಗಮನೆಯ್ ಪೊರವುದು ಭೂಪಂ ||
ಉರಮುಂ ಲಠಾಟಪಟ್ಟಂ | ತರಮುಂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಮಾಗೆ ಕೆಲಿಗಣ ಕಡವ ||
ಲೈರಡುಮತಿಧವಳಮಾಗು | ತ್ತಿರೆ ಪನ್ನೊಂದನೆಯ ತಿಂಗಳಭಿನವಚಂದ್ರಾ ||
ಪುರಿವುದು ಕಾಡುಬಿಸಿಯಪ್ಪಂ | ತಿರೆ ಮಳಲಂ ನಾಂದ ಸೀರೆಯೊಳ್ ಪೊಯ್ಪುದು ನಯಂ ||
ಬೆರಸಿರೆ ಸೇಕಂಗೆಯ್ಪುದು | ತುರಗದ ವೋಷಕ್ಕೆ ಮಳಲ ಸೇಕಂ ದಿವ್ಯಂ ||

ಪಡುಗುಂ ವೊರಳ್ಳು ಮೇಲಿಟ್ಟಿಂ | ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಕ್ಕುಂ ಬೆಮರ್ಗುಮುನ್ಮುಳುಗುಮಾ |
 ಗಡೆ ತಲೆಯಂ ಕೆಲಿಗಿಡುವುದು | ಮಡಿಗಡಿಗೆ ಸುಭಿಕ್ಷಶೂಲೆ ಕೆರಳ್ಳ ತುರಂಗಂ ||

ಬಾಲಂಬೀಸದು ನುಡಿಗಳ | ನಾಲಿಸದಾಹಾರಚಿಂತೆಯ್ಯದು ಕಿವಿಗಳ್ ||
 ಕೇಲಿಸೆ ಕಂಪಿಸೆ ಜಾನಿಸೆ | ಕಾಲಮುಖಪ್ರಾಪ್ತಿಯಕ್ಕುಮುಭಿನಮಹಂದ್ರಾ ||

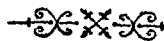
ಪಡುವೊಡಮೇಚ್ಚೆನ್ನೊಡಂ ತಲೆಯನಿಕ್ಕು ವೊಡಂ ಬಿಸುಸುಯೊಡಂ ಬೆಮ |
 ವೊಡಮುದರಂ ವಿಜೃಂಭಿಸುವೊಡಂ ಕಾರನಾಮದೊಳೊಂದಿ ಲದ್ದಿ ವೋ ||
 ವೊಡಮುಱು ಶೂಲೆಯೆಂದಿರದೆ ವಾದೆಗೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಶುಂಠಿ ಸ್ಯಂಧನಂ |
 ಗಿಡಿವುದು ಮೂಗಿನೊಳ್ ನಯನದೊಳ್ ..... ಮಿಗೆ ಮೇಠ್ರದೇಶದೊಳ್ ||

ಆರಿದಾಳಂ ವೊಸನುಣ್ಣುಮಿದ್ರಯವೆಯಂ ಗಂಧೋತ್ಪಲಂ ದಾರು ಸಿಂ |
 ಧುರಕಲ್ಲುಪ್ಪು ಕಾಟುತ್ರಯಂ ರಜನಿ ಸದ್ಯಕ್ಷಾರಮೆಂಬಿಂತಿವಂ ||
 ಸರಗೊಂಡಾವಿನ ದುಗ್ಧದಿಂ ಸಮನೊಂಡೆಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಿಂದಟ್ಟು ತಂ |
 ದಿರಿಸಿಂಬಾಗಿರೆ ಪೂಸೆ ಕಜ್ಜೆ ಮೊದಲಾದಶ್ವಪ್ರಾಣಂ ಪಿಂಗುಗುಂ ||

ಜಿನಾಚಾರ್ಯ, ಸು. 1400.

ಶೃಂಗಾರಕವಿಹಂಸರಾಜನು (16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ತನ್ನ ರತ್ನಾಕರಾ
 ಧೀಶ್ವರಶತಕದಲ್ಲಿ — ಪೊಂಗಿರ್ದರ್ಗಳನೇಮಿರತ್ನಕುಮುದೇಂದುಶ್ರೀ ಜಿನಾಚಾರ್ಯ ಕಾ
 ವ್ಯಂಗಳ್ ಮಾಡವೆ ಮೋಹಮಂ ಮುಕುತಿಯಂ¹ — ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ
 ಈತನನ್ನು ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಾದ ಅಗ್ಗಳ (1189), ನೇಮಿ (ಸು. 1170), ರನ್ನ
 (993), ಕುಮುದೇಂದು (ಸು 1270), ಇವರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ
 ಈತನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು. ನಮಗೆ ಅವನೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.
 ಈತನು ಶೃಂಗಾರಕವಿಹಂಸರಾಜನ (16 ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ
 ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಸುಮಾರು 1400 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹು
 ದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

1. 88 ನೆಯ ಪದ್ಯ.

ಪ ರಿ ಶಿ ಷ್ವೈ I.

**ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆಯ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ
ಕೆಲ ಕವಿಗಳ ವಿಷಯ.**

ಸೈಗೊಟ್ಟ ಶಿವಮಾರ.— (ಸು. 780—814)

ಈ ಗಂಗರಾಜನು ಶಿವಮಾರಮತವೆಂಬ ಒಂದು ಗಜಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ನಗರದ 35 ನೆಯ ಶಾಸನದ ಈ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ :—

ಶಿವಮಾರದೇವಂ ಸೈಗೊಟ್ಟನೆಂಬೆರಡನೆಯ ಪೆಸರಂ ತಾಳ್ವಿ ಶಿವಮಾರಮತ ಮೆಂದು ಗಜಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮಾಡಿ ಮತ್ತಂ—

ಏವೇಳ್ವುದೊ ಶಿವಮಾರಮ | ಹೀವಳಯಾಧಿಪನ ಸುಭಗಕವಿತಾಗುಣಮಂ ||

ಭೂವಳಯದೊಳ್ ಗಜಾಷ್ಟಕ | ಮೋವನಿಗೆಯುಮೊನಕೆವಾಡುಮಾಡುದೆ ವೇಳ್ಗಂ ||

‘ ಒನಕೆವಾಡಾಯ್ತು ’ ಎಂಬುದರಿಂದ ಇದು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸುಕರಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ.— ಸು. 1030

ಸೊರಬದ 138 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಎಕ್ಕಲದೇವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ “ ಸುಕರಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣಾಧ್ಯನೇಕಕವಿಜನಪ್ರಿಯ ” ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸುಕರಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಎಕ್ಕಲದೇವನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿ ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಾದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನಿಗೂ (ಸು. 1170) ಸೋಮನಾಥ ಪಂಡಿತನಿಗೂ (1238) ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದೆ. ಈತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆವರಿಬ್ಬರೂ ಈ ಬಿರುದನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

ಮೇಲಣ ಶಾಸನವು ಚಾಲುಕ್ಯ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ (1018—1042) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು.

ಕಪ್ಪಣಭಟ್ಟ— 1037

ಸೊರಬದ 184 ನೆಯ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿರಾಜವಲ್ಲಭಂ ಕಪ್ಪಣಭಟ್ಟರ ಲಿಖಿತಂ—ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿರಾಜವಲ್ಲಭಂ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ‘ ಲಿಖಿತಂ ’ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಶಾಸನವು ಏತದ್ರಚಿತವೋ ಅಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಇದು ಶಕ 959 ರಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1037 ರಲ್ಲಿ—ಹುಟ್ಟಿದುದು.

ಏಚಮೆ— 1041

ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಶಕ 963 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಏಚಮನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಪದ್ಯವು ಬರೆದಿದೆ:—

ಭರತನೋಳಂ ಮೇಣ್ ನಾರದ | ಗೋರವನೋಳಂಭೋಜಭವನೋ.....ಳಂ ||
ಕುರಿಸಿದ ಭರತಾಗಮಲತೆ | ಧರೆಯೊಳ್ ಪಲ್ಲವಿಸೀತೀಗಳೇಚಮನಿಂದಂ ||

ಇದರಿಂದ ಈತನು ಒಂದು ಭರತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ದಿವಾಕರಣಂದಿ— 1062

ಈತನು ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ನಗರದ 57 ನೆಯ ಶಾಸನದ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

ಜಡರುಂ ಬಾಳಕರುಂ ಬುಧಪ್ರಕರಮುಂ ತತ್ವಾರ್ಥಮಂ ಕಲ್ಪಘಂ |
ಕಿಡೆ ಸಮ್ಯಕ್ತಮನೆಯ್ಧಿ ಸಪ್ತಪರಮಸಾಧನಾಪ್ತಿಯಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ||
ಪಡೆಯಲ್ ಮಾಡಿದರೊಪ್ಪೆ.....ರ್ ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಕ |
ನ್ನಡದಿಂ ವೃತ್ತಿಯನೆಲ್ಲೆಗಂ ನೆಗಳ್ಳಿನಂ ಸಿದ್ಧಾಂತರತ್ನಾಕರಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈತನಿಗೆ ಉಭಯಸಿದ್ಧಾಂತರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಗುರು ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಭಟ್ಟಾರಕ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಶಕ 984 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸೊರಬದ 58 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಈತನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಈತನು ಪಟ್ಟಣಸ್ವಾಮಿ ನೊಕ್ಕನಿಗೆ ಗುರುವೆಂದೂ ಸಕಲಚಂದ್ರನು ಈತನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಈತನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಧಿಗತ ಪಂಚಮಹಾಕಲ್ಯಾಣಾಷ್ಟ್ಯ ಮಹಾವ್ರತಿಹಾರ್ಯ
ಚತುಸ್ತ್ರಂಶದತಿಶಯ ವಿರಾಜಮಾನಂ ಭಗವದರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರ ಪರಮಭಟ್ಟಾರಕ
ಮುಖಕಮಲ ವಿನಿರ್ಗತ ಸದಸದಾದಿ ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ ಪ್ರವೀಣರುಂ
ಸಿದ್ಧಾಂತಾವೃತ್ತವಾರ್ಧಿವಾರ್ಧಾತ ವಿಶುದ್ಧೇದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಸಮೃದ್ಧರುಭಯಸಿದ್ಧಾಂತ
ರತ್ನಾಕರರಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ಧಿವಾಕರಣಂದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದೇವರ್.

ಗುಣಿಗಳ್ ಸಿದ್ಧಾಂತರತ್ನಾಕರಮಳಚರಿತ್ರರ್ ಮಹಾಯೋಗಿಬೃಂದಾ |
ಗೃಣಿಗಳ್ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಿನಾಥಕ್ರಮಕಮಳಯುಗಾರಾಧಕರ್ ಭಾರತೀ ||
ಭೂಷಣಬುದ್ಧರ್ ಜ್ಞಾನಿಗಳ್ ದೇಶಿಕಗಣತೀಲಕರ್ ಜೈನಸಿದ್ಧಾಂತಚೂಡಾ |
ಮಣಿಗಳ್ ಶ್ರೀ ಪಟ್ಟಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಗುರುಗಳೆನಲ್ ನೊಕ್ಕನಂತಾರ್ ಕೃತಾರ್ಥರ್ ||

ಚಾರುಚರಿತ್ರರಿದೊರೆಯರಾರೆನಿಪೊಳ್ಳಿನ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಭ |

ಟ್ಟಾರಕರಗ್ರಶಿಷ್ಯರಘುಹಾರಿಗಳಾರ್ಹತತ್ಪವಸ್ತುವಿ ||

ಸ್ವಾರಕರಂಗಜಾರಿಗಳಶೇಷವಿಶೇಷಗುಣಾವಳಿ ಮನೋ |
ಹಾರಿಗಳೆಂಬಿನಂ ನೆಗಳ್ಲರಲ್ಲಿ ದಿವಾಕರಣಂದಿಸೂರಿಗಳ್ ||

ಮಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಲ್ಲಿನಾಥ— 1062

ಈತನು ನಗರದ 57 ನೆಯ 58 ನೆಯ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನು ಪಟ್ಟಣಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನೊಕ್ಕನ¹ ಮಗ. ದಿವಾಕರಣಂದಿ¹ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಸಕಲಚಂದ್ರನ ಗುಡ್ಡ. ತನ್ನನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಸುಜನಜನಕಮುದಚಂದ್ರನ | ಸುಜನಜನಾನನವಿಲೋಕಮಣಿಮುಕುರನನಾ ||
ಸುಜನಜನವನಜಹಂಸನ | ಸುಜನಜನಂ ಪೊಗಳಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥಂ ನೆಗಳ್ಲಂ ||

ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವಾರಾತಿಯೆನಿಸಿದ ನೊಕ್ಕನು ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ದಿವಾಕರಣಂದಿ ಸ್ತುತಿಯೊಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.¹ ಇನ್ನು ಕೆಲವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ನೊಕ್ಕನ ಸ್ತುತಿ.

ಹರಿಸಂಘಾತದೆ ಕಟ್ಟುವೆತ್ತ ಬಡವಜ್ವಾಳಾಳಿಯಿಂ ಬೆಂದ ಭೀ |
ಕರಪಾಠೀನತಿಮಿಂಗಳಿಗಳಿಯನತಿಕ್ಷೋಭಕ್ಕೆ ಸಂದಿದರಗ ||
ಸ್ವರಿಸಂಪ್ರಾಶನಕ್ಕೆದೆ ವಾರದತೀಕ್ಷ್ಣಕ್ಷಾರವಾರಿಪ್ರಭಂ |
ಗುರವಾರಾತಿಯೊಳಿಂತು ಪೋಲಿವುದೊ ಪೇಳ್ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವಾರಾತಿಯಂ ||

ಸಿರಿಗಾವಾಸಮನೇಕರತ್ನನಿಚಯೋತ್ತಮಶ್ರಯಂ ಭೀರುರ |
ಕ್ಷರತಂ ಚಂದ್ರಕಳಾಪ್ರವರ್ಧನಮುದಂ ಪಿಯೊಷಪಿಂಡಾಸ್ವದಂ ||
ವರವೇಳಾವಳಯಾವ್ಯತಂ ಸಮತೆಯಿಂ ವಾರಾತಿ ಪೋಲ್ತುಂ ಮನೋ |
ಹರದಾನತ್ತದಿನೆಯ್ಲಿ ಪೋಲದೆ ವಲಂ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವಾರಾತಿಯಂ ||

ವುದಿದ ತಮಸ್ತಮಃಪಟಲವೊಂದಿದ ಚಿಂತೆ ತಗುಳ್ಳು ತಳ್ಳು ಪ |
ತ್ತಿದ ರುಜಿ ಪೆರ್ಚೆ ಸಾಚೆದ ದರಿದ್ರತೆ ಬಟ್ಟಿಯೊಳಾದ ಸೇದೆ ಪಿಂ ||
ಗಿದವುದು ಕಂಡ ಕಾಣ್ಕೆಯೊಳೆ ತಪ್ಪದು ಪಟ್ಟಣಸಾಮಿ ನೊಕ್ಕನ |
ಲ್ಲದೊಡೆ ಬಳಲ್ಪು ಬಂದ ಬುಧಮಂಡಳಿಗೀನುಲೆ ಶೂನ್ಯನಾಗಡೇ ||

ಬಲ್ಲಲನಪ್ಪ ವೆರ್ಬುಸಿಯ ಬಯ್ಯೆಗೆ ಭಾಜನವಾದ ದೊಳ್ಳಿ ಬೀ |
ಳಲ್ಪರಿವಂತೆ ನೆಲ್ಲ ನರಗಡ್ಡದ ದೊಡ್ಡರ ಬೆಲ್ಲವಾತುಗಳ್ ||
ಕೊಲ್ಲುವವರ್ಕೆ ಕೆಮ್ಮನೆಡೆಯಾಡದಿರೋವೆಲೆ ಶಿಷ್ಯ ಬೇಡಿಕೊ |
ಳೊಲ್ಲೊಡೆ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ತವರ್ಮನೆ ಪಟ್ಟಣಸಾಮಿನೊಕ್ಕನಂ ||

1 362 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಶಾಂತರ ನೈವೇದ್ಯ ತಿ.

ಧುರದೊಳಸಿಲತೆಯನುರ್ಚಿದೊ | ಡರಿನೈಪಯುವತಿಯರ ಮುಗುಳಕಂಕಣದಾ ಕೀಲ್ ||
ತರತರದನುರ್ಚಿದುವು ನಿಜ | ಕರಖಡ್ಗಮವರ್ಕೆ ಕೀಲೆ ಶಾಂತರ ನೈವೇದ್ಯ ||

ಸ್ವಗುರು ಸಕಲಚಂದ್ರಸ್ತುತಿ.

ಸಕಲಚಂದ್ರಮುನಿನಾಥರುರ್ವರಾ | ಸಕಲದೊಳ್ ಪರಮಯೋಗ್ಯರೆಂಬುದಂ ||
ಕಕುಭದಂತಿಗಳ ದಂತದೊಳ್ಕರಂ | ಪ್ರಕಟಮಾಗಿ ಬರೆದಂ ಪಿತಾಮಹಂ ||

ಶಾಂತಿನಾಥ— 1068

ಈತನು ಸುಕುಮಾರಚರಿತ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ವರ್ಣಕ' ರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಶಿಕಾರಿಪುರದ 136 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (ಶಕ 990 ಕೀಲಕ) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈ ಶಾಂತಿನಾಥನು ಭುವನೈಕಮಲ್ಲನ (1068—1076) 'ಪಸಯಿತ' ನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣೈಪನ ಕೈಯಕೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ "ಬನವಸೆ ಪನ್ನಿಭಾಸಿರಕ್ಕಮರ್ಥಾಧಿಕಾರಿಯುಂ ಕಾರ್ಯಧುರಂಧರನುಂ ತದ್ರಾಜ್ಯಸಮುದ್ರಣನುಂ" ಎನಿಸಿದ್ದನು. ಈತನು ಜೈನಮತದವನು. ಇವನ ಗುರು ವರ್ಧಮಾನವ್ರತಿ; ತಂದೆ ಗೋವಿಂದರಾಜ; ಅಣ್ಣ ಕನ್ನಪಾರ್ಯ; ತಮ್ಮ ವಾಗ್ಭೂಷಣನಾದ ರೇವಣ; ಸ್ವಾಮಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣೈಪ. ಈತನನ್ನು 'ದಂಡನಾಥಪ್ರವರಂ', 'ಪರಮಜಿನಮತಾಂಭೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಂ', 'ಸರಸ್ವತೀಮುಖಮುಕುರಂ', 'ಸಹಜಕವಿ', 'ಚತುರಕವಿ', 'ನಿಸ್ಸಹಾಯಕವಿ' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಪ್ರಾಥಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣೈಪನು ಬಳಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಾಂತೀರ್ಥೇಶ್ವರನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಿಲಾಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಕವಿ ಶಾಂತಿನಾಥನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಇರೆ ಬನವಸೆ ಪನ್ನಿಭಾ | ಸಿರಕ್ಕಮರ್ಥಾಧಿಕಾರಿಯುಂ ಕಾರ್ಯಧುರಂ ||
ಧರನುಂ ತದ್ರಾಜ್ಯಸಮು | ದ್ಧರಣನುವೆನೆ ನೆಗಳ್ ಮಂತ್ರಿ ಮಂತ್ರಿನಿಧಾನಂ ||

ಕವಿತಾಚೂತಾಂಕುರಶ್ರೀಮದಕಲಕಲಕಂಠೋಪಮಂ ಕಾವ್ಯಸೌಧಾ |
ಉವವೇಳಾಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಂ ಸಮವಿಷಮಮಹಾಕಾವ್ಯವಲ್ಲಿಲತಾಂತೋ ||
ತ್ಸವಚಂಚಿಚ್ಚಂಚಿರೀಕಂ ವಸುಧೆಗೆನೆದನುವೀನುತಂ ದಂಡನಾಥ |
ಪ್ರವರಂ ಶ್ರೀ ಶಾಂತಿನಾಥಂ ಪರಮಜಿನಮತಾಂಭೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಂ ||

ಕುನಯಂಗಳ್ ಜೈನಮಾರ್ಗಾಮೃತದೊಳಿರೆ ಜಲಕ್ಷೀರದಂತಲ್ಲಿ ಸದ್ವ್ಯಾ |
ಕೃಣಿಶಾತೋಚ್ಚಂಚುವಿಂದಂ ಕುಮತಕಲುಷಪಾನೀಯಮಂ ತೂಳ್ ಜೈನಾ ||
ನನನಿಯತ್ಸತ್ಸದುಗಾಲ್ಮಯತಮನಖಿಳಭವೈತ್ಯೇಶ್ವರಂ ಮೆಚ್ಚಲಾಸ್ಯಾ |
ದನೆಗೆಯೊಳ್ಳಿಂದವಾದಂ ಪರಮಜಿನಮತಾಂಭೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಂ ||

ಪರವಾತ್ಮಂ ನಿಷ್ಕಿತಾತ್ಮಂ ಜಿನಪತಿ ಪರಮಸ್ವಾಮಿ ತದ್ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಂ |
 ಗುರು ವಂದ್ಯಂ ವರ್ಧಮಾನವ್ರತಪತಿ ಜನಕಂ ಸಂದ ಗೋವಿಂದರಾಜಂ |
 ಪಿರಿಯಣ್ಣಂ ಕನ್ನಪಾಯಾಂ ತನಗಧಿಪತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ಣಮಾಪಾಲನಾತ್ಮಾ |
 ವರಜಂ ವಾಗ್ಗೋಷಣಂ ರೇವಣನೆನೆ ನೆಗಲ್ದಂ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ಶಾಂತಿನಾಥಂ ||
 ಸಹಜಕವಿ ಚತುರಕವಿ ನಿ | ಸ್ನಹಾಯಕವಿ ಸುಕವಿ ಸುಕರಕವಿ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾ ||
 ಪಹಕವಿ ಸುಭಗಕವಿ ವಿನುತ | ಮಹಾಕವೀಂದ್ರಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖಮುಕುರಂ ||
 ಸುಕರರಸಭಾವದಿಂ ವ | ಣಕದಿಂ ತತ್ಪಾರ್ಥನಿಚಯದಿಂ ಸೂಕ್ತಮೆನಲ್ ||
 ಸುಕುಮಾರಚರಿತಮಂ ಪೇ | ಳ್ಲ ಕವೀಂದ್ರಾಗ್ರಣಿ ಸರಸ್ವತೀಮುಖಮುಕುರಂ ||
 ಅಸಹಾಯನಾಗಿಯುಂ ಸುಜ | ನಸಹಾಯಂ ಮದವಿಹೀನನಾಗಿಯುಮರ್ಥಿ ||
 ಪ್ರಸರೋತ್ಕಟದಾನಾಥಿಕ | ನಸದ್ಯಶವಿಭವಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖಮುಕುರಂ ||
 ಹರಹಾಸಾಕಾಶಗಂಗಾಜಳ ಜಳರುಹ ನೀಹಾರ ನೀಹಾರಧಾತ್ರೀ |
 ಧರ ನೀಹಾರಾಂಶುತಾರಾವನಿಧರ ಶರದಂಭೋಧರ ಕ್ಷೀರನೀರಾ ||
 ಕರ ತಾರಾಭಾರತೀದಿಗ್ರದನಿರದನ ಪೀಯೂಷಡಿಂಡೀರಮುಕ್ತಾ |
 ಕರಕುಂದೇಂದ್ರೇಭಹಂಸೋಜ್ಜ್ವಲವಶದಯಶೋವಲ್ಲಭಂ ಶಾಂತಿನಾಥಂ ||
 ಒಡವೆಯನೊಳ್ಳಿನಿಂ ಪಡೆದು ಪುಂಜಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಕೋಣತಾಣದೊಳ್ |
 ಮಡಗದೆ ಶಿಷ್ಟರಿಟ್ಟೆಡೆಗೆ ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲ ಮೆಗಪ್ಪುದೆಂದುಮೆ ||
 ನೊಡವೆ ಶರೀರಮೆನ್ನದು ನಿಯೋಗದ ಪರ್ವಮಿದೆನ್ನದೆಂದು ಮೆ |
 ಳ್ಲದದಿರಮೆಂದು ಗೋಸಣಿತೊಳಲ್ಪುದು ದೆ.....ಶಾಂತಿನಾಥನಾ ||

ಹರಿಯಣ್ಣ — 1075

ಈತನು ಸೊರಬದ 262 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ “ ಬಮ್ಮರ ಹರಿಯಣ್ಣ ಹೇಳ್ವ ಶಾಸನ ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ಜೈನ ಮತದವನು.

ಈ ಶಾಸನವು ಕದಂಬರಾಜನಾದ ಕೀರ್ತಿದೇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 997 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿದೇವನ ಮಹಿಷಿಯಾದ ಮಾಳಲದೇವಿ ಕುಪ್ಪು ಟೂರ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಕುಪ್ಪು ಟೂರು.

ಬಳೆದ ಸುಗಂಧಿಶಾಲಿವನದಿಂದೊಳಗೊಪ್ಪುವ ನಾಳಿಕೇರಕಾ |
 ದಳನವಪೂಗನಾಗಲತಿಕಾವನದಿಂ ಪರಿ.....ಳದಿಂ ||
 ವಳಯಿತಮಾಗಿ ವಿಪ್ರಸುರಚಿತ್ರನಿಕೇತನಮಾಲಿಯಿಂದೆ ಕ |
 ಣ್ಣೊಳಿಪುದು ಕುಪ್ಪು ಟೂರ್ ಸಕಳವಿದ್ಯೆಗೆ ತಾನೆನೆ ಜನ್ಮಭೂತಳಂ ||

ಪದ್ಮನಂದಿ.

ಶಾಂತರಸಂ ಪೊನಲ್ಪರಿದು ಸಂಯಮವಲ್ಲಿ ಮಡಲ್ಪು ಪರ್ಬಿತೋ |
 ಪರ್ಂತೆ ಚಿಂಚರವ್ರಜಮನಾತ್ಮವಚೋಮೃತದಿಂ ವಿನೇಯರಾ ||

ಸ್ವಾಂತರಜೋಮುಳಂ ತೋಳಿದು ಪೋಯ್ತೆನೆ ಪೇಳ್ ಬುಧಪದ್ಮನಂದಿಸೈ |
ದ್ವಾಂತಿಕಚಕ್ರವರ್ತಿಯನದಾರ್ ಪೋಗಳರ್ ಗುಣಶೀಲಮೂರ್ತಿಯಂ ||

ಕೊಮ್ಮರಾಜ—1080

ಸೊರಬದ 293 ನೆಯ ಶಾಸನದ (ಚಾಲುಕ್ಯವಿಕ್ರಮವರ್ಷ 4) ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿ “ ಮುದ್ರಾವಣದ ಪೆರ್ಗಡೆ ಗೋವಿಂದರಾಜನ ತಮ್ಮಂ ಕೊಮ್ಮರಾಜಂ ಬರೆವರ ಬದಗಂ ಭಾರತೀಕರ್ಣವೂರಂ ” ಎಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಮ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಭಾರ ತೀಕರ್ಣವೂರ ಎಂದು ಬಿರುದಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕಣ್ಣಮಾತ್ಯ ಅಥವಾ ಕನ್ನುಗಮಾತ್ಯ —1090

ಈತನು ಸಾಂತರ ತೈಲಪದೇವನ ಅಮಾತ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಈತನಿಗೆ ‘ ವಿಬುಧಜನಮನಃಪದ್ಮಿನೀರಾಜಹಂಸಂ ’ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಸಾಗರದ 103 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (ಚಾಲುಕ್ಯವಿಕ್ರಮಸಂವತ್ಸರ 14) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಬಿರುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೇಲಣ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಕನ್ನುಗಸ್ತುತಿ.

ಕನ್ನುಗಮಾತ್ಯ ನೀಂ ತಿಗುಣಿಸಲ್ಕಲಗಂ ಧುರದಲ್ಲಿ ಭಾಳಿಭಾ |
ಪ್ಪೆನ್ನದರಾರಾತಿಭಯದಿಂದೆಲೆ ತೈಲಪನಂಕಕಾರರ ||
ಕೈನ್ನದರಾರ್ ಕರಂಮುಗಿದು ದೇವನಿವಾಸಮನೋಡಿ ಪೊಕ್ಕು ಕಾ |
ಯೆನ್ನದರಾರ್ ಬುಧಾಳಿ ನಿನಗಕ್ಕೆ ಜಯಾವಹಮೆನ್ನದಿರ್ಪರಾರ್ ||

ಸೇನಬೋವ ಮಾದಿಮೈಯ—1098

ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು “ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಕಾರ ” ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಅಚರಾಜ, ಮಲ್ಲಿ ದೇವ—1104.

¹ಅಬ್ಬಲೂರಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕನ್ನಡದ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಕರಕವಿಯಪ್ಪಚರಾಜನುಂ ಸಹಜ ಕವಿಮಲ್ಲಿದೇವನುಂ ಬರೆದರ್ ಎಂದಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಚಾಲುಕ್ಯವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ (1076-1126) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಈ ಕವಿಗಳು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಮಾದಿರಾಜ— 1124

ದಾವಣಗೆರೆಯ 2 ನೆಯ ಶಾಸನದ (ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮವರ್ಷ 48) ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿ 'ಕವಿಮಾದಿರಾಜಂ ಬರೆದಂ' ಎಂದಿದೆ. ಈ ಮಾದಿರಾಜನು ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದೋ ತಿಳಿಯದು.

ಮಹಾಪ್ರಭು ಕೇಶಿರಾಜ— 1124

ಚೆನ್ನ ಗಿರಿಯ 81 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮವರ್ಷ 48) ಒಬ್ಬ ಕೇಶಿರಾಜನನ್ನು 'ವಿಬುಧಜನವನಜವನಕಳಹಂಸಂ' 'ಸರಸ್ವತೀ ಕಂಠಾವತಂಸಂ' ಎಂದು ಹೊಗಳಿದೆ. ಈ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಕಣಿ ಸತ್ಯದ | ಕರು ಪರ್ಮೆಯ ನೆರ್ಮಮೆಂದು ವಿಬುಧಾಗ್ರಣಿಗಳ್ ||
ಕರಮಲ್ತಿಯಿಂದೆ ಪೊಗಳಲ್ | ಧರೆಗೆಸೆದಂ ಕೇಶಿರಾಜನೂರ್ಜಿತೇಜಂ ||

ವಿನಯನಿಧಾನನೂರ್ಜಿತಮಹಾಮಹಿಮಾಸ್ವದನಬ್ಧಿವೇಷ್ಟಿತಾ |
ವನತಳಪೂಷ್ಯನಿಷ್ಪಜನಕಲ್ಪಮಹೀರುಹನೇಕವಾಕ್ಯಾನೆಂ ||

ದನುನಯದಿಂದಿ ಬುಧರ್ ಪೊಗಳ್ವರಾಗಳುಮಾ ನೆಗಲ್ದಿದರ್ ಕೇಶಿರಾ ||
ಜನನಿನತೇಜನಂ ದ್ವಿಜಸರೋಜನನಾಶ್ರಿತಳಕ್ತಭೂಜನಂ ||

ವಿಷ್ಣು ದಂಡಾಧಿಪ— 1130

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು 137ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಶಕ 1051) ಈತನನ್ನು 'ಉಪನಿಷದ್ಗಿರಾಂ ಆಹರ್ತಾ' 'ಸತ್ಯಾನ್ಯಗೋಷ್ಠೀಶ್ರಿಯಃ ಜನಯಿತಾ' ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಹೊಯ್ಸಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ (1104—1141) ಆಶ್ರಿತನಾದ ರಾಯಣದಂಡನಾಥನ ಮಗನು. ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮಹಾದೇವಭಟ್ಟ— 1144

ಅಬ್ಬಲೂರಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕನ್ನಡಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ಸಹಜಕವಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಮಹಾದೇವಭಟ್ಟನ ಬರಪ" ಎಂದಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ (1138—1150) ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು.

ಕವಿಕಾಳಿದಾಸ— 1147

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು 140ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಶಕ 1069) ಕಾಳಿದಾಸನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನ ವಿಷಯವಾದ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಜನಕಂ ವೆರ್ಗಡೆ ಚೌಂಡಮೈಯ ಜನನೀಚಂದ್ರಾಮತೀದೇವಿಗೊ |
 ಲ್ಲಿನ ಪುತ್ತಂ ಕರಭವ್ಯಮೂರ್ತಿ ಶಿವಭಕ್ತಂ ಕಾವರಾಜಂ ಜನಾ ||
 ದರ್ಶನಂದಂ ಗುಣಿ ಮಲ್ಲಿ ದೇವನೇನೀ ಭ್ರಾತಂ ಕ . . ಬಂದು ಪಂ |
 ಪನೆ ತಾಳ್ಲ್ ಕವಿಕಾಳಿದಾಸನೆ ವಲಂ ಧನ್ಯಂ ಪೆರರ್ ಧನ್ಯರೇ ||

ಶಂಕರವಿಬುಧ— 1150

ಸೊರಬದ 19ನೆಯ ಶಾಸನದ (ಶಕ 1072) ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಡುಜಾಣಂ ಸತ್ಯವೀಂದ್ರಶಂಕರವಿಬುಧಂ' ಎಂದಿದೆ. ಈತನು ಆ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ಕಲ್ಲವೆರ್ಗಡೆ ತಾಂ ಮುಳಿದೆತ್ತಿ ಬಂದು ಕೊಡಕಣಿಯದುರ್ಗಮಂ ಮೊರು ಸುತ್ತಾಗಿ ಮುತ್ತೆ ಆ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಕೇತಿಗಾವುಂಡಂ ಗಡಿಯಂಕಸಿಂಹನುಂ ಬಿತ್ತರನ ಬಿರುದಂ ಬಿತ್ತರಿಸಲೆಂದು ಹರಿಗೆಯಂ ದಂಡೆಗೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಿತ್ತಗಲಾರದಿಂ ವಂಕಮಂ ತೆಗಿಸಿ ನಿಸ್ಸಂಕವೃತ್ತಿಯಿಂ ಪೊರಮಟ್ಟು ಮುಂತಾದ ಮಾರ್ಬಲದುರವಣೆಯಂ ಕಂಡು ಆನೆಗಂಡ ಸಿಂಗದಂತೆ ಪಿರಿದು ಕೋಪಾಟೋಪದಿಂ ಕಾಲಾಳನಿಟ್ಟೊರಸಿ ಕಾಲಾಳಕ್ಕಂ ಕಳಲೆಗುಟ್ಟಿ ಸಬಳಿಗರಂ ಸಾಹಸಂಗುಂದಿಸಿ ರಾಹುತರನಾಹುತಿ ಗೊಂಡು ಕಲ್ಲನ ಎಲ್ಲಾ ಸೇನೆಯಂ ಬರಿಕೆಯ್ದು . . . . . ಕಿತ್ತಿಗೊಂಡಂ ಶಿವಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತನಾದಂ.

ಚಾವುಂಡರಾಯ. ಸು. 1150

ಈತನು ಲೋಕೋಪಕಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಶಾಸತನೂಜಂ" ಎಂದು ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕವಿತಾ ವಿಶಾಸ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 'ಕವಿಶಾಸ' ಎಂದು ತಪ್ಪು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಕವಿ ತಾವಿಶಾಸ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಸು. 1100 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (93 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.) ಚಾವುಂಡರಾಯನು ಈ ಕವಿತಾವಿಶಾಸನ ಮಗನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸು. 1150 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. "ಹರವರಪ್ರಸಾದೋತ್ಪನ್ನವಾಗ್ವಿಳಾಸಂ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಬಂಧುನಂದನ, ಶಿಷ್ಯಕಲ್ಪದ್ರುಮ, ಆಚಳಿತವಚನ, ಬುಧೈಕಾಶ್ರಯ ಎಂಬ ಅಂಕಿತಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಇವನ ಬಿರುದುಗಳಾಗಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು. ಜಯಬಂಧುನಂದನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿರುವ ಪದ್ಯಗಳು ಆತನ (15 ನೆಯ ಪುಟ) ಗ್ರಂಥದ ಪದ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದು.

ಈ "ಕವಿಶಾಸ" ಎಂಬುದು "ಕಲಾವಿಶಾಸ" ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಾವುಂಡರಾಯನು ಕಲಾವಿಶಾಸನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಾವಿಶಾಸನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಕನ್ನಡಕವಿ ಇದ್ದಂತೆ ಅಭಿನವವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಕಾವ್ಯಸಾರದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಆತನ ಕಾಲವಾಗಲಿ ಗ್ರಂಥವಾಗಲಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈತನ ಗ್ರಂಥ—

ಲೋಕೋಪಕಾರ.¹

ಇದರ ಸಮಗ್ರವಾದ ಪ್ರತಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ ; 5, 6 ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸಗಳು ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 5 ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಉದಕಾರ್ಗಗಳವರ್ಣನವೂ 6 ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಸಾಮುದ್ರಿಕಲಕ್ಷಣವೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥದ ಈ ಭಾಗವು ಕಂದವೃತ್ತರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ:—

ಇದು ಸಮಸ್ತಭುವನಜನವಿನೂತಂ ಹರವರಪ್ರಸಾದೋತ್ಪನ್ನವಾಗ್ನಿವಾಕ್ಯಾಸಂ
ಶ್ರೀಮತ್ಕವಿಳಾಸತನೂಜಂ ಶ್ರೀಚಾವುಂಡರಾಯ ವಿರಚಿತಮಪ್ಯ ಲೋಕೋಪಕಾ
ರದೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ತುರುಗಿ ತಳಿತು ಫೂತು ಫಲವಾದೆಲಿಯಕ್ಕಿದ ಕೊಂಬುಗಳ ನೆಲ |
ಕೊಕ್ಕರಗದ ನುಣ್ಣುವೆತ್ತ ಮರನುಳ್ಳಿಡೆಯೊಳ್ ಜಳಮಕ್ಕುಮಲ್ಲಿಯೆಂ ||
ದರಿವುದು ತಾರಿದಂಬಿದ ನರುಂಕಿದ ಕೊಂಬೊಣಗಿದರ್ ಫೂಟಿಯೆ |
ದೊರ್ಗದ ವೃಕ್ಷದಿಂದರಿವುದಾಯೆಡೆಯೊಳ್ ಜಲಮಾಗದೆಂಬುದಂ ||
ಪುಲ್ಲಿದ ನೆಲದೊಳ್ ಪಸು | ಪುಳಲದೊಡಮಲ್ಲದಂದು ಪುಲ್ಲುಳ್ಳಿಡೆಯೊಳ್ ||
ಪುಲ್ಲಿನಿತುಮಿಲ್ಲದಿದೊರ್ಡ | ಮಲ್ಲಿಯೆ ನೀರಕ್ಕುಮಲ್ಲಿ ಮೇಣ್ ನಿಧಿಯಕ್ಕುಂ ||
ಬೆವರದೆ ಬೆಚ್ಚನಾಗಿ ಮೃದುನಪ್ಪಡಿ ನೆಟ್ಟನೆ ಕೆಂಪುವೆತ್ತು ಮಿಂ |
ಚುವನಖವಾದವೊಂದಿದಬೆರಲ್ಲಳಡಂಗದ ಗುಲ್ಲುವೊಡ್ಡಿ ತೋ ||
ರುನಮಡಮುನ್ನತಾಂಘ್ರಿ ಪರಿವೃತ್ತಮನೋಹರಜಂಘಿ ಹಸ್ತಿಹ |
ಸ್ತವನಿಳಪುತ್ತುಮಿರ್ಪ ತೊಡೆಗಳ್ ಪಡೆಗುಂ ಶುಭಮಂ ನಿರಂತರಂ ||

ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯ— ಸು. 1160

ಈತನು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನು. ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯನ ವಚನವೆಂದು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಹಂಸದೇವ— 1161

ಈತನು ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ 32 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಬಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿರುವ—ಹೇಳಿದ ಕವಿ ಹಂಸದೇವಂ—ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಹೊಯ್ಸಳ ನಾರಸಿಂಹನ (1136—1171) ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ 1161 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು

ದೇವಭದ್ರಮುನಿ— 1161

ಈತನು ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ 21 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುಬಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ:—

1 ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ.

ಉಚಿತಪದಾಳಂಕಾರಂ | ಪ್ರಚುರರಸಂ ನೆಗಳಲಿಂತು ಜಿನಶಾಸನಮಂ ||
ರಚಿಯಿಸಿದಂ ಹರಹಾಸ | ದ್ರುಚಿರಯಶಂ ದೇವಭದ್ರಮುನಿಪೋತ್ತಂಸಂ ||

ಈ ಶಾಸನವು ಹೊಯ್ಸಳ ನಾರಸಿಂಹನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1136—1171) ಶಕ 1083 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತಗೋವಿದೇವನು ಹೆಗ್ಗರಿಯ ಚೆನ್ನಪಾ ಶ್ವರ್ದೇವರ ಬಸದಿಗೆ ಸವಣೂಗೆರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದ ಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೇವಭದ್ರನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಧಾಮಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವಿಷ್ಣು ನೃಪ ಸ್ತುತಿ.

ಅರವುರದೊಳ್ ಧಗ್ಲಿಗಿಧಗ್ಲಿಗಿಲೆಂಬುದರಾತಿಭೂಮಿಪಾ |
೪೨ ತಿರದೊಳ್ ಗರಿಲ್ಲರಿಗರಿಲ್ಲರಿಲೆಂಬುದು ವೈರಿಭೂತಳೇ ||
ರರ ಕರುಳೊಳ್ ಚಿಮಿಲ್ವಿ ಮಿಜಿಮಿಲ್ವಿ ಮಿಲೆಂಬುದು ಕೋಪವೆಚ್ಚು ದು |
ಧರತರವೆಂದೊಡಕ್ಕುರದೆ ಕಾದುವರಾರ್ ಮಲೆರಾಜರಾಜನೊಳ್ ||

ಬಿಟ್ಟದೇವಸಾಮಂತ.

ನಲಿದುಲಿಡಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕವಿತರ್ಪ ವಿರೋಧಿಬಳಕ್ಕೆ ಭೀತಿಯಿಂ |
ನಿಲವೊನೆನ್ನದಲ್ಲದಿದು ಪೆರ್ಬಲವೆನ್ನದೆ ದೋಪ್ರತಾಪದಿಂ ||
ಗಿಲಿಗಿಲಿಗಂಬನಾಡಿಸುವನಾಹವದೊಳ್ ಕಲಿಬಿಟ್ಟಿದೇವನಿ |
ನ್ನೆಲೆಗಿಳವಂಗಿ ಸಂಗರದೊಳಾಂವನೆ ಗಾಂಪನವಾಯಕಶೌರ್ಯನೊಳ್ ||
ಹೊಡವ ಬರಸಿಡಿಲ ಕಾಳನ | ಕುಡುದಾಡಿಯ ಹರನ ನೊಸಲ ಕಣ್ಣು ಪೊಡವಂ ||
ಪಡವುದು ಸವರದೊಳೆಡರಿದ | ಕಡುಗಲಿಗಳ ಕಣ್ಣೆ ಬಿಟ್ಟಿದೇವನ ಸಬಳಂ ||

ಗೋವಿದೇವಸ್ತುತಿ.

ಎರೆದವರ್ಗಿತ್ತ ಚಾಗವದು ಬಿತ್ತನಲೀಶ್ವರನದ್ವಿಮಧ್ಯದೊಳ್ |
ಗಿರಿಜೆಯಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣದೊಳಂಕುರಿಸಿ ದ್ಯುನದೀಪ್ರಪಾಹದಾ ||
ಪರಿಕರದಿಂದೆ ಪಲ್ಲವಿಸಿ ದಿಗ್ಗಜದಂತವಡರ್ಪೆನಚ್ಚಿ ಭಾ |
ಸುರವನೆ ಗೋವಿದೇವನ ಯಶೋಲತೆ ಪರ್ಬಿದುದೆಯ್ವಿ ಲೋಕಮಂ ||

ರೇಚಣಮಂತ್ರಿ— 1174

ಅರಸಿಯಕೆರೆ 89ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಶಕ 1098) ಈತನಿಗೆ 'ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಹೇಳಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗೆರುವ 'ನೀತಿಸಾರ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ¹ ದುರ್ಗಸಿಂಹ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಅಗ್ಗಳ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ರೇಚುಗ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನೇ ಆಗಿ

1 126 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ರೇಚಣಮಂತ್ರಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೇಲಣ ಶಾಸನದಿಂದ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ಕುಲವಂ ಪೇಳೊಡೆ ವಾಜವಂಶತಲಕಂ ಸಂತಂತ್ರಮಂತ್ರಿತ್ವದೊಳ್ |
ಹಲರುಂ ಜೀಯನೆ ದೇವಮಂತ್ರಿಯೊಲವಂ ಸಲ್ಲಿಲಿಯಿಂ ತೋರುವಂ ||
ಚಲದಿಂದಾನ್ತರನಿಕ್ಕಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಪಡೆವಂ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಂ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ |
ನಲವಿಂ ರೇಚಣಮಂತ್ರಿಯಾರ್ಗಮಧಿಕಂ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾಧರಂ ||

ರೇವಾಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ— ಸು. 1180

ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಈತನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವರಿ XII ನೆಯ ಸಂಪುಟದ 96 ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಭಾಗವು ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ:—

ಪೆಂಡವಾಸದ ಸೂಳೆಯರ್ ಪೆರಗನೇರಿ ಇಕ್ಕೇಲದೊಳಂ ಚಾಮರಂಗಳನಿಕ್ಕು ತುಂ ಬರೆ ಬೆಳ್ಳೊಡೆಗೆ ವಾಲಿಕೇತನಧ್ವಜಂಗಳುಂ ಚಂದ್ರಾದಿತ್ಯಕರ್ಕಳುಂ ಸಿಂಹವ್ಯಾ ಘ್ರಮಕರಮತ್ಸ್ಯಧ್ವಜಂಗಳುಂ ಮೊದಲಾಗೊಡೆಯ ರಾಜಚಿಹ್ನಂಗಳುಂ ಮುಂದೆ ಪರಿಯೆ ಪಂಚಮಹಾಶಬ್ದಂಗಳುಂ ಬದ್ದವಣದ ಪರೆಗಳುಂ ಬಾಜಿಸೆ ವಂದಿಮಾಗಧ ಯಾಚಕಪ್ರಭೃತಿಜನಂಗಳ್ಳಂ ದೀನಾನಾಥಕರ್ಗಳ್ಳಂ ತುಷ್ಟಿದಾನಮಂ ಕುಡುತ್ತುಂ ಪೋಗಿ ಸಹಸ್ರಕೂಟಚೈತ್ಯಾಲಯಮನೆಯ್ನಿ ಪಟ್ಟವರ್ಧನದಿಂದಿಳಿದು ಬಸದಿಯಂ ತ್ರಿಪ್ರದಕ್ಕೆ ಣಂಗೆಯ್ದು ದೇವರಂ ಬಂದಿಸಿ . . . . . ಇಂತೆಂದಂ (ವಿದ್ಯುಚ್ಛೋರಂ).

ಸಿಂಗದೇವ— 1197

ಸೊರಬದ 140ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಶಕ 1119) ಈತನನ್ನು—ಸರಸೋದಾರಕವಿತ್ತತ್ತಚತುರಾಸ್ಯಂ—ಎಂದು ಹೊಗಳಿದೆ. ಈತನು ಬೆಡ್ಡುಳಿಗೆಯ ಎಕ್ಕಲದೇವನಿಗೂ ಚಟ್ಟಳದೇವಿಗೂ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ಯಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ನಾಗದೇವ— 1217

ಕಡೂರು 129ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಶಕ 1129) ಈತನನ್ನು ಕವಿತಿಳಕ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ಗೌತಮಗೋತ್ರದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ನಾಗದೇವ, ತಾಯಿ ಚಾಮವ್ವೆ. ಈತನು ಆವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಪ ರಿ ಶಿ ವ್ಯಾ 11.

15ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಟ್ಟಿ.

<p>ಅಕಾರಾದಿ ವೈದ್ಯನಿಘಂಟು ಅಘಭೇದ ಟೀಕೆ ಅನುಭವ ಮುಕುರ (ಚಂ) ಅಭಿಧಾನ ರತ್ನಮಾಲಾ ಟೀಕೆ ಅಮರಸಿಂಹದ ವೃತ್ತಿ ಅರ್ಧೇಂದು ಮೌಳಿ ಶತಕ— ? ಗುಮ್ಮಟಾಯರ್</p> <p>ಅರ್ಹಧ್ಯಾಸನ ಆಚಾರಸಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ— ? ಕೇಶವವರ್ಣಿ ಆತ್ಮಾನುಶಾಸನ ಟೀಕೆ ಆಸ್ರವಕ್ಕೆ ತ್ರಿಭಂಗಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕನ್ನಡ ರತ್ನಕರಂಡಕ— ಆಯತವರ್ಮ ಕಬ್ಬಿಜೊನ್ನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಪ್ರಾಭೃತ—ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾಚಾರ್ಯ ಕಾರ್ತಿಕೇಯಾನುಪ್ರೇಕ್ಷಾ ಟೀಕೆ— ಶುಭಚಂದ್ರ</p> <p>ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಹೋರಾಶಾಸ್ತ್ರ— ಚಂದ್ರಸೇನ ಸೂರಿ</p> <p>ಕ್ರಿಯಾಸಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕ್ಷಪಣಸಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ— ? ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಗುಮ್ಮಟ ಸ್ತೋತ್ರ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತುತಿ— ವಾಗ್ಗಲ್ಲುಕೀವೈಣಿಕ ಚರಿತ್ರೆಸಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಚೈತ್ರಾಲಯ ವರ್ಣನೆ (ವೃ) ಜೀವಸಂಬೋಧನಾಷ್ಟಕ ಜೈನ ಕಥೆಗಳು ಜೈನಮತ ಸೂತ್ರ ಜ್ಞಾನಲಾಲಿನೀಕಲ್ಪ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತತ್ಪಾರ್ಥಟೀಕೆ</p>	<p>ತತ್ಪಾರ್ಥ ವೋಕ್ಷ ಶಾಸ್ತ್ರ ತ್ರಿಭಂಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ದಶಭಕ್ತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ದಾನಸಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ— ? ಕೇಶವವರ್ಣಿ ದ್ರವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ಟೀಕೆ ದ್ವಂದ್ವಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಧನ್ವಂತರಿನಿಘಂಟು ಟೀಕೆ ಧ್ಯಾನಸ್ವರೂಪ ನೋಂಪಿಗಳು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಸ್ವರೂಪ— ? ಬಾಲೇಂದು</p> <p>ಪದಾರ್ಥಸಾರವ್ಯಾಖ್ಯೆ— ? ಮಾಘಣಂದಿ ಪರಮಾಗಮಸಾರ— ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಟೀಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾನೀತಿವಾಕ್ಯಾಮೃತ— ಸೋಮದೇವಸೂರಿ</p> <p>ಪ್ರತಿಷ್ಠಾತಿಲಕವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಪ್ರರೂಪಣಾ ಟೀಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗ್ರಂಥ ಟೀಕೆ ಬಾಲಗ್ರಹ ಚಿಕಿತ್ಸೆ— ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ ಭಾವನಾಸಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಘಣಂದಿಶ್ರಾವಕಾಚಾರ ಟೀಕೆ ವೋಹಾನುಭವಮುಕುರ ಯಶೋಧರಕಾವ್ಯ ಟೀಕೆ ಯೋಗರತ್ನಕರ— ? ಜಯಕೀರ್ತಿ ಯೋಗಾಮೃತ ರತ್ನಕರಂಡವ್ಯಾಖ್ಯೆ— ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ ರಯಣಸಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ರಾಮ ಕಥೆ— ಮಾಘಣಂದಿ</p>
---	---

ಲೀಲಾವತೀ ಗಣಿತ		ಸಾಗಾರಧರ್ಮಾಮೃತ ಟೀಕೆ
ವರ್ಧಮಾನಕಾವ್ಯ ಟೀಕೆ		ಸಿದ್ಧಚಕ್ರನೋಂಪಿ
ವಾತ್ಸರ್ಯನೀಯಟಿಪ್ಪಣಿ		ಸಿದ್ಧಚರಿತ್ರೆ
ವಿದಗ್ಧಮಂಗಳಮಂಜರಿ		ಸಿದ್ಧಸೋತ್ರ ಟೀಕೆ
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸೋತ್ರ		ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ ಟೀಕೆ
ವೈದ್ಯನಿಘಂಟು—	ಅನ್ಯತನಂದಿ	15 ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರ
ವೈರಾಗ್ಯಷಟ್ಪದೀಕಾವ್ಯ—	ಸೋಮೇಶ್ವರ	ಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು
ಶಬ್ದಸಾರ (ನಿಘಂಟು)		(ಇವರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ)
ಸಂಕ್ಷೇಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ		ಮಾಧವ; ಯಶಶ್ಚಂದ್ರ; ರವಿಚಂದ್ರ;
ಸಕಲಾಗಮಸಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ		ಸರಸ್ವತೀಮುಖತೀಲಕ.
ಸಮಯಪರಿಚ್ಛೇದ		
ಸಹಜಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶವ್ಯಾಖ್ಯೆ—	ಕನಕಚಂದ್ರ	

ಪರಿಶಿಷ್ಟ III.

ಗ್ರಂಥಶುದ್ಧಿ.

ಪುಟ	ಸಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
2	31	ಕಾಸ್ಥಾನ್ಯೇಷಾಂ	ಕಾಸ್ಥಾನ್ಯೇಷಾಂ.
6	22	ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ	ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.
8	ಕೆಳಗಣ 3 ನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ—		

ಅಥ ತುಂಬಲೂರನಾಮಾಚಾರ್ಯೋಭೂತ್ತುಂಬಲೂರ ಸದ್ಗ್ರಾಮೇ ||
 ಪಷ್ಠೇನ ವಿನಾ ಖಂಡೇನ ಸೂಃ (ಓ) ಸಿದ್ಧಾನ್ತಯೋರುಭಯೋಃ ||
 ಚತುರಧಿಕಾಶೀತಿಸಹಸ್ರ ಗ್ರಂಥ ರಚನಯಾ ಯುಕ್ತಾಂ || (?)
 ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾಕೃತ ಮಹತೀಂ ಚೂಡಾಮಣಿಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಂ ||
 ಸಪ್ತಸಹಸ್ರಗ್ರಂಥಾಂ ಪತ್ಯಸ್ಯ ಚ ಪಂಚಿಕಾಂ ಪುನರಕಾಸೀರ್ತ ||
 ಶ್ರೀಂದಿನಂದಿಯತಿಕೃತ ಶ್ರುತಾವತಾರ, ಪದ್ಯಗಳು 165—167

- 9 ದಂಡಿಯ ಕಾಲವು 6 ನೆಯ ಶತಮಾನವೇ ಎಂದು ವಾಶಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರು ಈಚೆಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಕಾರಣ ಅವನಿಂದ ಸ್ತುತನಾದ ಶ್ರೀವರ್ಧದೇವನು ಆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಾದರೂ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.
- 12 7 1200 1300
- 13 ಶ್ರೀ. ಬಿ. ಶಾ. 54 ರಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಶ್ರೀವಿಜಯನು 10 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಗರಾಜನಾದ ಬೂತುಗನ ಗುರುವೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ (ಬೇಲೂರು 17 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ನೋಡಿ.) ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಶ್ರೀವಿಜಯನಲ್ಲ.
- 14 10 1200 1300
- 18 ಶ್ರೀವಿಜಯನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ “ಶ್ರೀವಿಜಯರ ಕವಿಮಾರ್ಗಂ” ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯ (13 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ) ‘ಕವಿಮಾರ್ಗಂ’ ಎಂಬುದು ‘ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ’ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಾದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀವಿಜಯಕೃತವೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ಮೆ. ಫ್ಲೀಟ್, ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ದ್ವಿತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದ ಆಧಾರದಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ (Indian Antiquary: Vol. xxxiii-P. 258ff) ಈ ಗ್ರಂಥವು ನೃಪತುಂಗನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ಕವೀಶ್ವರನೆಂಬವನಿಂದ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

23	ಕೆಳಗಣ	ಟಿಪ್ಪಣವನ್ನು	ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು.
27	ಕೆಳಗಣ	ಟಿಪ್ಪಣ	ಪುಟಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ' 24 ನೆಯ ' ಸೇರಿಸಿ.
29	12	ಬಣ್ಣ ಮನೆ	ಬಣ್ಣ ಮನೆ.
31	4	ವರ್ಷಕಾಲ	ವರ್ಷಕಾಲ.
”	29	ನೆಳೆ	ನೆರೆ
”	”	ತಕ್ಕನೆ	ತಕ್ಕನ
32	27	ಆದದರಿಂದ	ಆದುದರಿಂದ.
34	20	ಆಜಿತ	ಅಜಿತ.
34	28	ಸಮಭೂಷಣ	ಸಮಯಭೂಷಣ.
35	5	ಸು 1380	ಸು 1385 (ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ)
36	28	ಅರ್ಹದ್ವಲ	ಅರ್ಹದ್ವಲಿ.
38	27	ಸಜ್ಜಾ	ಸಜ್ಜಾ.
40	7	ಚಲದಂಕಗಂಗಂ ; ಗಂಗರಭಟನೆನಿಸಿದ	ಚಲದಂಕಗಂಗನುಂ ಗಂಗರಭಟನುಮೆನಿಸಿದ
42	28	ಪೋಬರಿಯನ ಳಿಯದೆ	ಪೋಬಳಿಯನ ರಿಯದೆ.
43	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಚಾಮುಂಡರಾಯನ ಕೀರ್ತಿ	ನಾಗವರ್ಮ.
44	4	ನಾಕಿಕಗನಂ	ನಾಕಿಗನಂ.
45	5	ಶವವರ್ಮ	ಶರ್ವವರ್ಮ.
46	7+11	ತಮ್ಮ ನನ್ನು ಕೊಂದಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ತಮ್ಮ ನನ್ನು ಕೊಂದವನನ್ನು ಕೊಂದಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.	
47	17	ಪತ್ತೆಂದನೆ	ಪತ್ತೆಂದನೆ.
49	ಕೆಳಗಣ } ಟಿಪ್ಪಣ }	ಪುಟಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ	' 43 ನೆಯ ' ಸೇರಿಸಿ.
52	10	ಎಳೆಯೆರ್ಕೆ	ಎಳೆಯೆರ್ಕೆ.
53	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಪುಂಡರೀಕನು ಮೃತ ನಾದಾಗ ಕಪಿಂಜ ಳನ ಪ್ರಲಾಪ.	ಕಾದಂಬರಿ.
54		ರನ್ನ ನಿಘಂಟು.	

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿ ದೊರೆತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 12 ಕಂದಗಳಿವೆ; ಕಂದಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ' ಕವಿರತ್ನ ' ಎಂದು ಮುಗಿ

ಯುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯು ತ್ತೀವೆ:—

ಸಣ್ಣದಿನಲ್ ಕಿರಿದಕ್ಕುಂ | ಪಣ್ಣಿನೆ ಮಾಡೆಂಬವಾಚಿ ಬಳಿಯೆನೆ ವಂಶಂ ||
 ಎಣ್ಣಿನೆ ಲೆಕ್ಕಪುಡುಂ ಬಿಸು | ಗಣ್ಣಿನೆನಲ್ ಗೊರವನಪ್ಪುದಲೆ ಕವಿರತ್ತಾ ||
 ಕೋಸಿತನಲ್ ಘೋಣಿಸಿದುದು | ಸೂಸಿದುದನೆ ತುಳ್ಳತೆಂಬುದುಂ ಪರಿಮಳಮುಂ ||
 ವಾಸತಮೆನೆ ಕಂಪುಂ ಮಿಗೆ | ಸೌಸವಮೆನೆ ಸಮ್ಮದಾರ್ಥಮೆಲೆ ಕವಿರತ್ತಾ ||

- 57 ಕೆಳಗಣ } “ ಸಿದ್ಧರು ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ‘ 2 ’ ಸೇರಿಸಿ.
 ಟಿಪ್ಪಣಿ }
- 59 15 ಪೊನ್ನ ಗಂಟೆ ಪೊನ್ನ ಗಟ್ಟಿ ?
- 62 6 ಬೆರೆದಿರ ಬೆರೆದಿರ.
- 64 ಒಂದನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನು ಶೂದ್ರಕ ಎಂಬ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ, ಗಂಗಚಕ್ರಾಯುಧಾಂಕ, ಗಂಗರಜುರನ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಗಂಗರಾಜನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ಶೂದ್ರಕರಾಜನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಂಗರಾಜರಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳವನು ಎರೆಯಪ್ಪ ಎಂಬವನೊಬ್ಬನೇ. ಈತನು 908—938 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈತನೇ ಕವಿಯ ವೋಷಕನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನು ಈ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 925 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.
- 64 6 ಸು 1050 ಸು 925. (ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ)
- 71 ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್ ಬ್ರಹ್ಮ, ಚಂದ್ರರಾಜ ಚಂದ್ರರಾಜ
- 71 ಕೆಳಗಣ ಟಿಪ್ಪಣಿ } ಉದ ಉದ್ಧ.
 ಪಂಕ್ತಿ 4 }
- 80 12 ವಂಶೋತ್ಪಸು ವಂಶೋತ್ಪನ್ನ
- ” ಕೊನೆಯ ಪಂಕ್ತಿ ಎಳಿಸದರು ಎಳಿಸದಿರು.
- 87 ಕೆಳಗಣ ಟಿಪ್ಪಣಿ } ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿತ್ಯೆ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿತ್ಯೆ.
 ಪಂಕ್ತಿ 10 }
- 90 17 ಒರಸಿ ಒರಸಿ
- 91 ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್ ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣ ಕಂತಿ
- ” 23 ಪೇಳುತ್ತಂ ಪೇಳುತ್ತಂ
- 99 2 ದಳವೇರಿ ದಳವೇರಿ
- ” 3 ಕೂರ್ಪೇರಿ ಕೂರ್ಪೇರಿ

100	6	ತೋರಿ	ತೋರಿ
101	2	ಜೋಡೆಯರ್	ಜೋಡೆಯರ್
103	2	ಮೆರಿದ	ಮೆರಿದ
104	18	ಗೆಂದೊಂದು	ಗೆಂದೊಡೊಂದು
110	10	ಅಧಿಕಾರಿ	ಅಧಿಕಾರ
112	9	ಮದು	ಮಡು
„	ಕೊನೆಯದು	ದರ್ಮಗೆ	ದರ್ಮಗೆ
121	23	ಸು 1180	1209
122	1	ಶರ್ಮವರ್ಮ	ಶರ್ಮವರ್ಮ
123	25	ತಾದಾನ	ತಾಧಾನ
124	1		ಭಾವಾಭೂಷಣದ ದ್ವಿತಿ ಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ 269 ಸೂತ್ರಗಳು ಇವೆ. ಕವಿಚ ರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸೂ ತ್ರಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸು ತ್ತವೆ.

„ 19 ವರ್ಧಮಾನವನ್ನು ವರ್ಧಮಾನನನ್ನು
 „ ನಾಗವರ್ಮನ ವಸ್ತುಕೋಶದ ಒಂದು ಪ್ರತಿ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆಯಿತು.
 ಅದರ ಆದಿಭಾಗದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ :—

ದೇವಾದಿದೇವನಭವಂ | ಕೇವಲಬೋಧಪ್ರಬುದ್ಧತತ್ತ್ವಂ ಮುಕ್ತಿ ||
 ಶ್ರೀವಲ್ಲಭನಮಗೀಗೆ ಸು | ಖಾವಾಪ್ತಿಯನೊಸೆದು ವರ್ಧಮಾನಜನೇಂದ್ರಂ ||
 ವರರುಚಿ ಹಲಾಯುಧಂ ಭಾ | ಗುರಿ ಶಾಶ್ವತಮನುರಕೋಶಮೆಂಬಿವು ವೊದಲಾ ||
 ಗಿರೆ ಪೂರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಸಂ | ಹರಿಸಿ ಮನಂಗೆಣಿ ನಿಘಂಟುವಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ ||
 ಪುದಿದ ಮನಸ್ತಮಮುಂ ಬಿಡೆ | ಬೆದರೆ ಸದರ್ಥಪ್ರಕಾಶಮುಂ ಮಾಡುಗುಮ |
 ವ್ನುದರಿಂ ಸಮಸ್ತವಿದ್ಯಾ | ಪ್ರದೀಪಮಭಿಧಾನಕೋಶಮಲ್ಲದೆ ಪೆರತೇಂ ||
 ಕರಮೆ ಜಡಮತಿಯುಮರಿವಂ | ತಿರೆ ಕನ್ನಡದಿಂ ಜಲಕ್ಕನಾಗಿರ್ಪಿನೆಂ ||
 ವಿರಚಿಸಿದಂ ಕವಿಕಂಠಾ | ಭರಣಸಿದಂ ನಾಗವರ್ಮನೆನ ಮೆಚ್ಚೆ ದರಾರ್ ||
 ಅವಿಭಿನ್ನಾರ್ಥಂ ಸಾಮಾ | ನೈವಾಚಕಂ ಭಿನ್ನವಾಚ್ಯಮೆಂಬುದುಮೆಂದಿಂ ||
 ತಿವು ಮೂರುಮಲ್ಲಿ ಕಾಂಡ | ಪ್ರವಿಭಾಗದೊಳೊಂದಿತೋರ್ಕುಮನುಗತಿಯಿಂದಂ ||
 ಪರ್ಯಾಯಶಬ್ದದೊಳ್ ತಾ | ತ್ವರ್ಯದಿನರಿದರ್ಥಗತಿಯನನ್ವರ್ಥತೆಯಿಂ ||
 ಪರ್ಯಾಯಲೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಾ | ಹಾರ್ಯಮಿದಂದನಭಿಂತದೊಳಭಿಯೋಗಪರರ್ ||

ಸಾಮಾನ್ಯಕಾಂಡದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯ:—

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಚಿಗಳನೀತರದಿಂದನನ್ಯ |
 ಸಾಮಾನ್ಯಮಾನ್ಯಸುಚರಿತ್ರಗುಣಾವತಾರಂ ||
 ಸಾಮಾನ್ಯಮಪ್ಪ ಜನಮುಂ ತಿಳಿವಂತು ಪೇಳ್ವಂ |
 ದಾಮೋದರಪ್ರಿಯಸುತಂ ಕವಿಕರ್ಣಪೂರಂ ||

ಮೇಲಣ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ನಾಗವರ್ಮನಿಗೆ ಕವಿಕಂಠಾಭರಣ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕಾಂಡಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ಸಮಸ್ತ ಭುವನಜನಸಂಸ್ತಾಯಮಾನ ಮಾನಾನೂನಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ
 ಶ್ರೀ ನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪಭಿಧಾನವಸ್ತು ಕೋಶದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 17 ವರ್ಗಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಪ್ರಮಾಣ 800.

131	1, 2	1138—1150	1139—1149.
”	3	31000	32000.
135	7	ಸಂಶಯಿಲ್ಲ	ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.
136	18	ಸು 1200	ಸು 1300
140	26	ಬೆನ್ನುರೆ	ಬೆನ್ನುರೆ
141	11	ನಾಲ್ಕನ	ನಾಲ್ಕನ
145	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಬಸವ	ಚೆನ್ನ ಬಸವ
147	”	ಚೆನ್ನ ಬಸವ	ಮಡಿವಳ ಮಾಚಯ್ಯ
158	3	ಕಂಟಣಿಸಿ	ಕಂಟಣಿಸಿ
165	25	ಬೆಳದಿದ	ಬೆಳದಿದ
166	ಕೆಳಗಣಟಿಪ್ಪಣ	ದೊಳಂ	ಛಂದೋಂ
167	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಹರೀಶ್ವರ	ಹರೀಶ್ವರಾದಿಗಳು
169	”	ಹರೀಶ್ವರ	ಉದ್ಭಟ
174	27	ಎಚ್ಚ ರಿಸು	ಎಚ್ಚ ರಿಸು
181	26	ನಳಿದು	ನುಳಿದು
185	27 ನೆಯ	ಪಂಕ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ	186 ನೆಯ ಫುಟದ 18—20 ನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಗಳು ಬರಬೇಕು
187	9	ದಾಳಿ	ದಾಳಿ
”	ಕೊನೆಯದು	ಪಾರೆ	ಪಾರೆ
189	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ರಾಘವಾಂಕ	ಕೆರೆಯಪದ್ಯ ರಸ

189	1	ಗ್ರಂಥು	ಗ್ರಂಥ
191	ಕೆಳಗಣ ಟಿಪ್ಪಣಿ }	182	194
194		23	ಒಲಸು
200	23	ಪರಿವಾದಿ	ಪರವಾದಿ
205	8	ಕೇಡಿನ್ನಲಸಿ	ಕೇಡಿಂಗಲಸಿ
207	11	ಮಾಯದೆ ಮೂಣಿಸೆಂ ದೊದೆದ	ಮಾಯದ ಮೂಣಿ ಸೆಂಡೊದೆದ
219	19	ಮಿಗರೊಳೆ	ಮಿದರೊಳೆ
220	29	ನೀವೆಮೆಂಬ	ನೀಮೆಂಬ
224	8	ಗಳಪಪ್ಪ	ಗಳಪರ್ಪ
226	7 ; 14	ಎಸಳ	ಎಸಳ
”	9	ಚೆಲ್ವನೊ	? ಚೆಲ್ವನೊ
227	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಅಗ್ಗಳ	ಚಿಮ್ಮರವಾಸು ದೇವಾದಿಗಳು
228	21	ನೆತ್ತಲಿ	ನೆತ್ತರ
”	ಕೆಳಗಣ ಟಿಪ್ಪಣಿ	— ನೆಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ , 222 ' ಸೇರಿಸಿ	
229	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಹರಿಹರಸೂರಿ	ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ
235	18	1185	1195
236	22	ನಂಗಿಯೋಗೀಶ್ವರ 1	ನಂದಿಯೋಗೀಶ್ವರ
237	16	ಶ್ರೀವಿಜಯಂ	ಶ್ರೀವಿಜಯಂ
240	9	ಅಳುತಿರ್ಪ	ಅಳುತಿರ್ಪ
243	23	ರವಿವೇಕ	ರಸವಿವೇಕ
244	23	ದಿದ್ವಾದೆ	ದಿದ್ವಾನೆ
246	7	ಬಂಧ	ಬಂಧನಂ
”	9	ತಗುಳ್ಳ	ತಗುಳ್ಳ
248	13	ಬಳೆ	? ದಳೆ
”	19	ನೆತ್ತಲಿ	ನೆತ್ತರ
250	3	ಅರ್ಥದೇಶಿ	ಅರ್ಥದರ್ಶಿ
252	19	ತಟ್ಟಿ	ತಟ್ಟ
”	26	ಮುಳುಗಿ	ಮುಳುಗಿ
255	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಸ್ವಯಂಭುರುದ್ರನ	ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತ

261	8	1138 - 1150	1139 - 1149
264	1	ನಲ್ಕುರೆ	ನಲ್ಕುರೆ
265	2	(ವೀರಬಲ್ಲಾಳ	ವೀರಬಲ್ಲಾಳ
„	3	1172	(1172
266	1	[3 ನೆಯ	[13 ನೆಯ
268	28	179 ;	(179)
269	10	45 ;	(45)
274	16	ನಿಟ್ಟಿಸಳ್	ನಿಟ್ಟಿಸಳ್
„	22	ಬಿಹಿವಂತು	ಬಿಹಿವಂತು
277	14	1129	1229
284	13	ಸಗಿವಾಳ್‌ಮ	ವಾಸುಗಿ
285	3	ಮಳಿವೊಕ್ಕು	ಮರೆವೊಕ್ಕು
286	26	ವೊಲುತಿ	ವೊರೆ
288	21	ವೊದಲ್ಲ	ವೂದಲ್ಲ
290	26	ಸಗ	ಸಿಗ
292	2	ರಮಣೀಮ	ರಮಣೀಯ
„	5	ದಮಜ	ದಜ
293	11	ಣನಿ	ಣ್ಣನಿ
„	27	ಬಾಳೆಯ	ಬಾಳೆಯ
294	10	ಚರಿ	ಚ್ಚರಿ
295	21 - 22	ದಾಣಿಂಗೇಡೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ	ಡಾಳಿಂಗೇಡೆ ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರ
306	8	ಗಭೀರತ	ಗಭೀರತೆ
309	ಕೆಳಗಣಿಪ್ಪಣ 1 ನೆಯ ಪಂಕ್ತಿ	} ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ	ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ
309	2		ಕುಮುದೇಂದುಮು,
309	8	ಸಿದ್ದಾರೆ	ಸಿದ್ದಾನೆ
„	14	ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ	ಗ್ರಂಥದಿಂದ
310	8	ವನೇಭಮ	ವನೇಭಮದ
311	8	ಮುಸುರೆ	ಮುಸುರೆ
„	ಕೊನೆಯದು	51	15
312	7	ಒಡರಸಿ	ಒಡರಿಸಿ
314	11	ಉದ್ದರಿಸಿ	ಉದ್ದರಿಸಿ
„	16	ಷೇಣಮಂ	ಷೇಣನುಂ

314	22	ನೂರೆಂಬತ್ತು	ನೂರೆಂಬತ್ತು
318	10	ತೊರಿ	ತೊರೆ
319	2	ಪೆತ್ತು	ವೆತ್ತು
,,	11	ವರ್ಧನಿ	ವರ್ಧನಿ
322	24	ಮಾಡಿದ್ವಾರೆ	ಮಾಡಿರುವಂತೆ ತೋರು ತ್ತದೆ
322	ಕೆಳಗಣಟಿಪ್ಪಣ	ಸೊರಬದ	1 ಸೊರಬದ
323	22	ಜಯಬಂಧು,	ಜಯಬಂಧು.
,,	25	ಮಾದಲಾದ	ಮೊದಲಾದ
,,	29	ನೆಗಟ್ಟ	- ನೆಗಟ್ಟ
324	12	ಮಳೆಯಂ ¹	ಮಳೆಯಂ .
,,	13	ರತ್ತೋಜ್ಜವ್	ರತ್ತೋಜ್ಜವ್
,,	16	ಮಳೆಯ	ಮಳೆಯ
325	ಹಡ್ಡಿಂಗ್	ರಟ್ಟಕವಿ	ಉಟ್ಟಕವಿ
,,	11	ಮರೆಗಳೆಯೆ	ಮಳೆಗರೆಯೆ
326	12	ವಿಷ್ಟು	ವಿಷ್ಟು
,,	16	ರುದ್ರಭಟ್ಟ	ರುದ್ರಭಟ್ಟನನ್ನು
,,	18	ದೊರೆತಿಲ್ಲ	ದೊರೆತಿಲ್ಲ.
,,	21	ಸರಕವಿ	ಸರಸಕವಿ
328	10	ಸುಳಿ	ಸುಳಿ
,,	15	ಳಿದುರ್ವು	ಳಿದುರ್ವು
329	23		ಹಲಾಯುಧನು ಎಂಬು ದರಿಂದ ನಾಚಿರಾಜನು ಎಂಬುದುರ ವರೆಗೆ ಇರು ವ ಭಾಗವನ್ನೂ ಕೆಳಗ ಣ ಟಿಪ್ಪಣವನ್ನೂ ಬಿಡ ಬೇಕು.
334	ಕೊನೆಯದು	1385	ಸು. 1385
336	17	ಮುಗಳಿ	ಮುಗುಳಿ
337	ಕೆಳಗಣ ಟಿಪ್ಪಣ ಪ 1.	ವಾಣಿ	ವಾಣೀ
340	23	ದಾರುಣಿಮಂ	ದಾರುಣಿಮಂ
343	ಕೆಳಗಣ ಟಿಪ್ಪಣ ಪ 7	ಪೂರ್ವ	ಪೂರ್ವ

345	6	ಮಾತಂಘ	ಮಾತಂಗ
346	15	ಅಹಾರಾ	ಆಹಾರಾ
„	17	ಪ್ರತಿನತ್ತಿ	ಪ್ರತಿಸತ್ತಿ
„	22	ಗುರುವಾಗಿ	ಗುರುವಾಗಿ
„	24	ಕಡಿಮೆ	ಕಡಮೆ
348	7	ಪಳ	ಪಳ
„	8	ಧಾರಿಣಿ	ಧಾರಿಣಿ
„	19	1694	1604
„		ಕೆಳಗಣಿಪ್ಪ } ಎರಸೇನ ಣ ಪ 1 }	ಎರಸೇನ
349	17	ದೇಳೆ	ದೇಳೆ
„	25	ಪಲ್ಲಮರಿ	ಪಲ್ಲಮರಿ
350	16	ಗುರುಪುಂ	ಗುರುಪಂ
351	9	ವೋಚ್ಚಂ	ವೂಚ್ಚಂ
„	14	ನರಿ	ನರೆ
352	12	ತೊರೆ	ತೊರೆ
„	14	ವೇಳೆ	ವೇಳೆ
„	15	ದಿದ್ಡೆ	ದಿದ್ಡೆ
352	2	ಮಾರು	ಮಾರು
356	21	ಪತಿಪದ	ಪ್ರತಿಪದ

SUPPLEMENT.

ಅನುಬಂಧ.

15 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲೆ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ
ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾದ ಪಟ್ಟಿ.

ಆನಂತಜಿನೇಶ್ವರಾಷ್ಟಕ.
ಆನಂತನಾಥಾಷ್ಟಕ (ವೃತ್ತ).
ಅನುಭವಮುಕ್ತಾರ (ತ್ರಿಪದಿ)—ಪರಂಜ್ಯೋ
ತಿಯತಿ.
ಅರುನತ್ತು ಮೂವರ ರಗಳೆ—? ಮಲ್ಲಿಕಾರ್
ಜುನ.
ಆಶ್ವವೈದ್ಯ (ವೃಂ.)—ಬಾಚರಸ.
ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ (ವಾ. ಪಂ.)—ನೀಲಕಂ
ಠದೇಶಿಕ.
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನ — ಗಿರಿ
ನಾಥ.
ಐವುರೀಶ್ವರಶತಕ (ವೃಂ.)—ಮುಗ್ಧಮಾಯಿ
ದೇವ.
ಕಾಲ್ಪಿಗರಕೈಪಿಡಿ—ಲಿಂಗ.
ಕಾರಸ್ಥಲದ ನಾಗದೇವರ ತ್ರಿವಿಧಿ.
ಕಾರಸ್ಥಲದ ನಾಗದೇವರ ವಚನ.
ಕಾರ್ಣಾಟಕ ನಿಘಂಟು (ವೃತ್ತಂ).
ಕಾರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದ.
ಕಾರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಸಂಚರಿ—ತೋಂಟದಾ
ರ್ಯ.
ಕಾರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿ.
ಕಾಲ್ಪಸಂಗ್ರಹ (ವೈದ್ಯ).
ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕಟೀಕ—? ಬಗದ್ವಳ.
ಕವಿಕಂಠಪಾಠ.

ಕವಿಕಾಮದೊರೆ.
ಕವಿಸಮಯ.
ಕುವಾರಿ.
ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕ.
ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ—ಗುಬ್ಬಿಮಲ್ಲಣ.
ಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ.
ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕ (ವೃತ್ತಂ).
ಗುಹೇಶ್ವರ ಗುಟ್ಟು.
ಗುಹೇಶ್ವರ ವಚನ ಟೀಕೆ.
ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕ (ವೃತ್ತಂ).
ಚತುರಾಸ್ಯನಿಘಂಟು—ಬೊಮ್ಮರಸ.
ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜಿನಸ್ತೋತ್ರಂ.
ಚವ್ವೀಸಪಾಣ ಟೀಕೆ.
ಚಿಕ್ಕಶ್ರಾವಣಕಾರ.
ಚಿತ್ತಲಾಲಿಂಗ ಚಿತ್ತೋನವಸಂಯೋಗ ಬಿಡ
ಮೃತಸಾರ.
ಚೂರ್ಚಾರತ್ನ ಶತಕ.
ಚೆನ್ನಬಸವಪಟ್ಟಣ ವಿವರಣೆ.
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಶತಕ—ಚೆನ್ನಮಲ್ಲ.
ಚೋಳಸಾಂಗತ್ಯ.
ಜನವಶ್ಯ ಅಥವಾ ಮದನತೀಲಕ—ಕಲ್ಲರಸ.
ಜಿನಸ್ತುತಿ (ಕಂದ).

ಜೀವಂಧರ ಪಟ್ಟದಿ (ಭಾ. ಪ.)—ಭಾಸ್ಕರ
(ಶಕ 1345).

ಜೀವಸಂಯೋಧನಾಷ್ಟಕ.

ಜೈನ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ.

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಾಮಣಿಶತಕ (ವೃತ್ತ).

ನಿರ್ಮಲಶೂಪಸ್ತುತಿ.

ನೋಂಪಿಯ ಕಥೆ (ಗದ್ಯ).

ಪಂಚಕೋಶನಿರ್ಣಯ (ಗದ್ಯ).

ಪಂಚಸದಮಂತ್ರ ಮಹಿಮೆ.

ಪಂಚಸದಾಷ್ಟಕ.

ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಕೀರ್ತನೆ.

ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಾಷ್ಟಕ.

ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ.

ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದ ಟೀಕೆ—

ಕಲ್ಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವ.

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ (ಭಾ. ಪ.)—ಚಾಮರಸ.

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ? ಚಿಕ್ಕಣಾಯಕ.

ಪ್ರಸಾದವಾಕ್ಯ—ಎರಡನೆಯ ಚಿನ್ನಬಸವ.

ಭದ್ರಬಾಹುಸಾಮುದ್ರಿಕ ಟೀಕೆ.

ಮುಗ್ಧಮಾಯಿದೇವರ ವಚನ.

ಮಹಲಿಂಗದೇವರ ವಚನ.

ಮಲೆಬಸವಪುರಾಣ—ಸಿಂಗರಾಜ.

ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ — ಮಾಧವ.

ರಾಮನಾಥಶತಕ (ವೃತ್ತ).

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ (ವಾ. ಪ.)—ಮಲ್ಲಣ್ಣಿ (ಶಕ 1335).

ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ (ಗದ್ಯ).—ಕಲ್ಮಠ

ಠದ ಪ್ರಭುದೇವ.

ಲೋಕವಿಭಾಗ—? ಸಿಂಹಸೂರಿ (ಶಕ

1380)

ವಚನರಾಮಾಯಣ—? ಮಣಿಭಟ್ಟಾರಕ.

ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣ—ವಿವಿರಾಜ.

ವರ್ಧಮಾನಾಷ್ಟಕ.

ವಾಗದ್ವೈತನಿರಸನೆ ತ್ರಿವಿಧಿ.

ವಾತೂಲತಂತ್ರ ಟೀಕೆ—ಗುಬ್ಬಿ ಮಲ್ಲಣ.

ವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕ.

ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನಾರ್ಣವೆ (ಚಂಪು)—

ಚಂದ್ರಶೇಖರ.

ವೀರಜೇನೇಶ್ವರಾಷ್ಟಕ.

ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಂಗ್ರಹಟೀಕೆ—

ಶ್ರೀಧರ.

ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಟೀಕೆ—ಉಜ್ಜ

ನೀಶ.

ವೈಷಭನಾಷ್ಟಕ.

ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥ—? ಅಭಿನವಚಾವುಂಡರಾಯ.

ವ್ಯಾಘ್ರಮುಖಸ್ತಂಭನಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳು.

ಶಕುನಪ್ರಪಂಚ (ವೃತ್ತ) — ಚಾಕರಾಜ.

ಶಕುನಸಾರ—ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂಕ.

ಶಾಂಕರಸಂಹಿತಾ ಟೀಕೆ.

ಶಾಂತಬೆನಾಷ್ಟಕ.

ಶಿವತತ್ತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ (ವಾ. ಪ.)—ಲಕ್ಷ್ಮ

ಣ್ಣಿದಂಡೇಶ.

ಶಿವಸ್ತುತಿ (ಕಂ.).

ಶಿವಾಧವಶತಕ (ವೃ.)—ಮುಗ್ಧಮಾಯಿದೇವ.

ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ (ವೃ.) ,,

ಶ್ರೀಣಿಕಾಚರಿತ್ರ—ಜಿನದೇವಣ್ಣಿ (ಶಕ 1366)

ಪಟ್ಟಣಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಚಾರಿತ್ರ—ಗುರುರಾಜ.

ಪಟ್ಟಣಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಸಾರಾಮೃತ—ತೋಂಟದ

ಸಿದ್ಧ.

ಸಂಗಮೇಶ್ವರಶತಕ.

ಸಂಸ್ಕೃತಸಹೋದರಿ.

ಸಾಹಿತ್ಯಸಂವೇಷನ—ಗಣೇಶ್ವರ.

ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ತ್ರಿಪದಿ.

15 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಕೆಲಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು (ಇವರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ):-

ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥ, ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ, ಚೌಂಡಿ, ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ, ವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ, ಶ್ರೀನಾಥ.

ಆಲ್ಲದೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬಿರುದುಗಳು ಆಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಅವ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಯೋ ತಿಳಿಯದು:-

ಕವಿವಂಚಮಾರ್ಗಣ, ಗುಣರತ್ನ, ಚಂದನತೀಲಕ, ಚೂಡಾರತ್ನ, ಜಿನಮುನಿಪಾದ, ಬುಧಜನಮಿತ್ರ, ಭೂಭುಜರತ್ನ, ಭೂಸುರತೀಲಕ, ಮದನಾಂಗನಾಶನ, ವರಕವಿಚಂದ್ರ, ವಾಣೀಮುಕುರ, ವಿದ್ವಂಗಳಲಾಮ, ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ, ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ, ಸುಗುಣಕರಂಡ, ಸುಗುಣಾಭರಣ, ಸುಜನಮನೋಜ, ಸುಜನಮುಖಮಣಿಮುಕುರ, ಸುಜನ್ಯಕುಶಾಂಧನ.

16 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾದ ಪಟ್ಟಿ.

ಅಂಜಿಕೆಯರಸಶತಕ—ವೀರಭದ್ರ.
 ಅನಾದಿವೀರಶೈವಸಂಗ್ರಹ ಟೀಕೆ—ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧ ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ.
 ಅನುಭವ ರಸಾಯನ — ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ.
 ಅನುಭವಸಾರ—ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ.
 ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ.
 ಅಮರಕ (ಷ.)—ದೇವ.
 ಅಮೃತೇಶ್ವರ ಭಾಷ್ಯ ಟೀಕೆ.
 ಆರುವತ್ತು ಮೂವರ ತ್ರಿಪದಿ—ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ.
 ಅನಧೂತಗೀತೆ—ಗುರುಬಸವ.
 ಅಷ್ಟಾವರಣದ ಮಹತ್ವದ ಸ್ತೋತ್ರ.
 ಅಷ್ಟಾವರಣ ಸ್ತೋತ್ರಪಟ್ಟಿ—ಗುರುನಂಜೇಸ್ವಾಮಿ ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಅಹಂಸಾಚರಿತೆ—ಪಾಯಣ್ಣ.
 ಆಚರಣೆಯ ಸಂಬಂಧ ವಚನ—ಚಿನ್ನನಂಜೇಸ್ವಾಮಿ ಸೇರಿಸಿದುದು.

ಆಚರಣೆಯ ಸಂಬಂಧವಚನ—ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧ ವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಆತ್ಮಲಿಂಗಪ್ರಣವನಯೋಗ } ಚಿನ್ನಮಲ್ಲ.
 ಸ್ಥಳದ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಅಥವಾ }
 ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ }
 ಉಗ್ರಾಧಿತ್ಯಕೃತಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಕೆಗೆ ಟೀಕೆ.
 ಉದಯರಾಗ—? ಕೃಂಗಾರಕವಿ.
 ಉದಯರಾಗದ ವಚನ.
 ಉದ್ಧರಣೆಯ ವಾಚ್ಯ.
 ಉದ್ಧ ಓದೇವಚರಿತೆ—ಬಸವಾಂಕ.
 ಉಪನಾಸಕಲ್ಪ (ಗದ್ಯ).
 ಉಪನಾಸಹೇಶ್ವರಶತಕ—ವೀರಭದ್ರ.
 ಉಪನಾಸೋತ್ರಪಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀ ಸ್ತೋತ್ರ — ಗುರುನಂಜೇಸ್ವಾಮಿ ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಐರಾವತ (ಷ.).
 ಕಂದಶತಕ—ವೀರಭದ್ರ.
 ಕನಸಿನ ಫಲ (ಗದ್ಯ).
 ಕಬೀರದಾಸರ ಪದಗಳು.

ಕಬ್ಬಿ ಗರಕಾಮ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಬೇವನ—ಶೃಂಗಾರಕವಿ.

ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ—ಗುರುಬಸವ.

ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ—ಈಶ್ವರಕವಿ.

ಕವಿಲಿಂಗನಪದ.

ಕಾಲಜ್ಞಾನ—ಎಮ್ಮೆಬಸವ.

ಕಾಲಭಂಡನ ಚಾರಿತ್ರ (ಸಾಂ)—? ಮ

ಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನ.

ಕಾವ್ಯಸಾರ—ಆಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ.

ಕೀರ್ತನೆಗಳು—ಪುರಂದರದಾಸ.

ಕುಮಾರರಾಮನ ಕಥೆ (ಸಾಂ)—ನಂಬುಂಡ.

ಕೃಷ್ಣ ಲೀಲಾಭ್ಯುದಯ—ವೆಂಕಯಾರ್ಯ.

ಕೃಷ್ಣಲಯಪದ್ಧತಿ—ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ.

ಗಣಿತಸಾರಸಂಗ್ರಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ—ದೈವಜ್ಞ
ವಲ್ಲಭ.

ಗರೀಶ ಶತಕ.

ಗುರುದತ್ತ ಚರಿತ್ರೆ (ಸಾಂ)—ದೇವರಸ.

ಗುರುಬೋಧಾಮೃತ (ತ್ರಿ.)—ಕೆರೆಯೂರ

ಗುರುದೇವ.

ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರ—ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ.

ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದ ಆಫವಾ ಆತ್ಮಲಿಂಗಪ್ರಾಣ

ವಸಂಯೋಗಸ್ಥಳದ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಟೀಕೆ

—ಚೆನ್ನಮಲ್ಲ.

ಚಂದನೆಯಕಥೆ (ತ್ರಿ.)—ಅಗಲಪಾಯಣ್ಣ.

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆ (ಸಾಂ)—ದೊಡ್ಡಯ್ಯ.

ಚಾಯಣಭಾರತ (ವಾ. ಪ.)—ಸುಕುಮಾರ

ರಭಾರತಿ.

ಚೂಡನಾಸ್ಥಾನ (ಚಂ.)—ಪ್ರಭುಗ.

ಚೆನ್ನ ಬಸವಪುರಾಣ — ವಿರೂಪಾಕ್ಷ (ಶಕ

1507).

ಚೇರಮಕಾವ್ಯ—ಚೇರಮಾಂಕ (ಶಕ

1448).

ಚೋರಕಥೆ (ತ್ರಿ.)—ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನರಾಯ.

ಚೋರಚಿಹ್ನೆಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ }
ಆಫವಾ ಭಕ್ತಿ ಮೋಹನಸಾರ } -ಬಸವ.

ಚೋಳರಾಜ ಸಾಂಗತ್ಯ—ಲಿಂಗ.

ಬಂಗಮಾಧಿಕೃತಸಂಗ್ರಹ ಟೀಕೆ.

ಬಯನೃಪಕಾವ್ಯ—ಮಂಗರಸ.

ಜೈನಧರ್ಮ.

ಜ್ಞಾನಸಾರ.

ತಂತ್ರಸಾರ ಟೀಕೆ—ರಂಗನಾಥದೀಕ್ಷಿತ್.

ತೊರವೆರಾಮಾಯಣ - ಕುಮಾರವಾಳ್ವೀಕಿ.

ತೋಟದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ—ಶಾಂತದೇಶಿ
ಕ (ಶಕ 1483).

ತ್ರಿಪುರಸುಂದರಿಸ್ತೋತ್ರ) ಗುರುನಂಜೇಸ್ವಾ

ಆಫವಾ ಉಮಾ } ಮಿ ಸೇರಿಸಿ

ಸ್ತೋತ್ರಪಟ್ಟಿ. } ದುದು.

ತ್ರಿಭುವನತೀಲಕ—ವಿರುಪಾಕ್ಷೇಂದ್ರ (ಶಕ
1441).

ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ — ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ (ಶಕ
1479).

ತ್ರಿಪ್ರಸ್ಥಿಪುರಾತನವಿಲಾಸ—ಸುರಂಗಕವಿ.

ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ—ವಿಜಯಣ್ಣ.

ದ್ರೌಪದೀವಿವಾಹ (ಪ.).

ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ — ಬಾಯಬಲಿ.

ಧವಳದಹಾಡು.

ನರಪಿಂಗಳಿ (ಕಂ.)—ಶುಭಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತ

ಯೋಗಿ.

ನಳಚರಿತ್ರೆ—ಕನಕದಾಸ.

ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆ (ಸಾಂ.)—ಬಾಯಬಲಿ.

ನಾನಾರ್ಥಕಂದ—ಚೆನ್ನಕವಿ.

,, —? ಧೀರದ್ರವಿಡ.

ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರ—ದೇವೋತ್ತಮ.

ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಳ—ಬಕ್ಕಣಾಯಕ.

ನೇಮಿಜೀವೇಶಸಂಗತಿ (ಸಾಂ.)-ಮಂಗರಸ.
 ಪಂಚತಂತ್ರ (ಗದ್ಯ).
 ಪಂಚೀಕರಣ.
 ಪರಮಶಿವಾಧಿಕೃತ್ಯಚೂಡಾಮಣಿ—ಸಿದ್ಧ ನಂಜಯತಿ.
 ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ—ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ.
 ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ—ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ.
 ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ—ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ.
 ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶ ತಾರಾವಳಿ—ನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯ.
 ಪಾದಸೋತ್ರ—ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಪಾರ್ವತಿಯಸೋಬಾನೆ—? ರಾಮಚಂದ್ರ.
 ಪಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಶತಕ—ವೀರಭದ್ರ.
 ಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭ ಶತಕ.
 ಪುರಾತನರಗಳೆ—ಗುಣ್ಣಿ ಮಲ್ಲಣ.
 ,, —ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತುನ.
 ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಟೀಕೆ—ಯಾಗಂಟ ಚೆನ್ನವೀರ.
 ಪ್ರಭಂಜನುಕರಿತೆ—ಮಂಗರಸ.
 ಪ್ರಭುದೇವರ ಟೀಕಿನ ವಚನ—ಕುಮಾರಬಂಗುನಾಥ.
 ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣ.
 ಪ್ರಭುಲಿಂಗದ ಕಂದ—ಮುರಿಗಾಶಾಂತಿ ವೀರಸ್ವಾಮಿ.
 ಪ್ರಸನ್ನಲಿಂಗನ ಹಾಡು.
 ಪ್ರಾಣನಾಥಶತಕ—ವೀರಭದ್ರ.
 ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾವ್ಯ—ಆದ್ಯಶ್ಯಕವಿ ಅಥವಾ ಅದ್ವೀಶಪ್ಪ.
 ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆ—ಕುಮಾರಚೆನ್ನ ಬಸವ.

ಬಸವಶತಕ—ಸಿದ್ಧ ನಂಜೀಶ.
 ಬಸವಸೋತ್ರದ ಕಂದ.
 ಬಸವಸೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ.
 ಬಸವಸೋತ್ರದ ವಚನ—ಚೆನ್ನ ನಂಜೀಸ್ವಾಮಿ ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಬಸವಸೋತ್ರದ ಪಟ್ಟದಿ— ,,
 ಬಸವೇಶ್ವರದೇವಸೋತ್ರ.
 ಭಕ್ತಾಧಿಕೃತ್ಯರತ್ನ ವಳಿಯ ಟೀಕೆ.
 ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದ ರಗಳೆ.
 ಭಕ್ತಿವೋಹನಸಾರ ಅಥವಾ ಚೋರಚಿಕ್ಕೈಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ. } ಕುಮಾರಚೆನ್ನ ಬಸವ.
 ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ — ರತ್ನಾಕರಕವಿ (ಶಕ 1479).
 ಭರತೇಶ್ವರ ವೈಭವ.
 ಭಾಗವತ—ನಿತ್ಯಾತ್ಮ ಶುಕಯೋಗಿ.
 ಭಾರತ—ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ.
 ,, —ತಿಮ್ಮ.
 ,, —ನಿತ್ಯಾತ್ಮ ನಾರಾಯಣ.
 ,, —ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವಿ.
 ,, —ಸಾಳ್ವ.
 ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ — ಗುಣ್ಣಿ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ (ಶಕ 1435).
 ಭಾವರತ್ನಾ ಭರಣ—ಸಿದ್ಧ ನಂಜೀಶ.
 ಭಿಕ್ಷಾಟನುಕರಿತೆ—ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು.
 ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ (ಸಾಂ.)—ನಂಬುಂಡ.
 ಮಣ್ಣೇಶ್ವರಪುರಾಣ.
 ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯ—ಗುರುಬಸವ.
 ಮನ್ಮಥವಿಜಯ—ಕವಿಮಲ್ಲ.
 ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತುನಬಸವ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕ—ರಾಮಚಂದ್ರ.
 ಮಲ್ಲೇಶಸ್ತೋತ್ರ (ಷ.).
 ಮಹಿಮ್ನು ಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ—ರೇವಣಾರಾ
 ಧ್ಯ.
 ಮಿಶ್ರಸಟ್ಟದಿಸ್ತೋತ್ರ—ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿ
 ದ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರ—ಚನ್ನನಂಜೇ(ಸ್ವಾಮಿ ಸೇ
 ರಿಸಿದುದು.
 ಮುಕ್ತಾಯಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆ (ಗದ್ಯ)—
 ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧ ಲಿಂಗೇಶ್ವರ.
 ಮೈರಾವಣಚರಿತೆ—ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ.
 ಮೋಹನತರಂಗಣಿ—ಕನಕದಾಸ.
 ಯೋಗರತ್ನಾ ಕರ—ಶಾಂತರಸ.
 ದಟ್ಟನಜಾತಕ—ಗಂಗಾಧರ.
 ರತ್ನ ಶೇಖರಚರಿತೆ (ಸಾಂ.) — ಪಟ್ಟಾಭಿ
 ರಾಮ.
 ರತ್ನಾ ಕರಣ್ಣಿಗಳ ಪದ.
 ರತ್ನಾ ಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕ— ಕವಿಹಂಸರಾಜ.
 ರಸರತ್ನಾ ಕರ—ಸಾಳ್ಯ.
 ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರ ಸಿದ್ಧ ನಂಜೇಶ ಅಥವಾ
 ಚಿಕ್ಕ ನಂಜೇಶ.
 ರಾಮಚಂದ್ರ ಪಟ್ಟದಿ.
 ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ—ಕನಕದಾಸ.
 ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ (ಚಂ.)—ಸದಾಶಿವಯೋಗಿ
 ಗಿ (ಶ 1476).
 ರಾಮನಾಥಶತಕ (ವೃತ್ತ).
 ರೇವಣಸಿದ್ಧಿ ಶ್ವರಪುರಾಣ—ಬೊಮ್ಮರಸ.
 ಲಿಂಗವಿಕಲಾವಸ್ಥೆಯ ಮಹನ.
 ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರದ ಮಹನ—ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿ
 ದ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರಪಟ್ಟದಿ.
 ಲಿಂಗಾರ್ಚನರಗಳೆ—? ವಿರೂಪಾಕ್ಷ.
 ಲೋಕಸ್ವರೂಪ (ಕಂ.).

ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆ (ಸಾಂ.)— ಕವಿಸದ್ಧ
 (ಶಕ 1450).
 ವಾತುಲಾಗಮ ಟೀಕೆ—ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.
 ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆ(ಸಾಂ.)—ಶು
 ತಕೀರ್ತ ಅಥವಾ ರಾಮಚಂದ್ರ ಅಥವಾ
 ಚಂದ್ರವರ್ಣಿ (ಶಕ 1477).
 ಆದೇ—ಚಂದನವರ್ಣಿ ಅಥವಾ ಅಕಲಂಕ ಅ
 ಥವಾ ರಾಮಚಂದ್ರ (ಶಕ 1488).
 ವಿದ್ಯಾ ಚೂಡಾಮಣಿ—ವಿಟ್ಟಲ.
 ವಿದುರನೀತಿ.
 ವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ—ಕುಮಾರಚೆನ್ನ ಬಸವ.
 ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ—ವಿದಗುಣಶಿವಯೋಗಿ.
 ವೀರಭದ್ರರಾಜಸ್ತುತಿ—ರಾಮಚಂದ್ರ.
 ವೀರಭದ್ರಶತಕ—ವೀರಭದ್ರ.
 ವೀರಮಾರ್ಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಾರೋದ್ಧಾರ ಟೀಕೆ
 —ಸಾನಂದಶಿವಯೋಗಿ.
 ವೀರಶೈವತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶ.
 ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಯ ಟೀಕೆ—
 ರೇವಣಾರಧ್ಯ.
 ವೀರಶೈವಾನಂದಪ್ರಕಾಶಿಕೆ—ನಂಜನಾಥಾರ್ಯ.
 ವೀರಶೈವಾಮೃತ—ಗುಬ್ಬಿ ಮಲ್ಲಣ.
 ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ.
 ವೈಷ್ಣವಗೀತೆ—ಗುರುಬಸವ.
 ವೈಷ್ಣವಸಾಂಗತ್ಯ—ಸಾಳ್ಯ.
 ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ—ಪುಭುಗ.
 ಶಂಭುಪುರಾಣವಿಧಿ—ಕುಮಾರಚೆನ್ನ ಬಸವ.
 ಶಂಭುಲಿಂಗದ ಕಂದ.
 ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರ (ಚಂಪು).
 ಶರಣಸ್ತೋತ್ರದ ಮಹನ—ಏಳುಮಲೆಯಗು
 ರುಶಾಂತದೇವರು ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆ—ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿಮುನಿ(ಶಕ
 1440).

ಶಾರದಾವಿಲಾಸ.
 ಶಿಖಾಚಕ್ರವಚನ.
 ಶಿವಗೀತೆ (ವಾ. ಪಂ.)—ತಿರುಮಲಭಟ್ಟ.
 ಶಿವಭಕ್ತ ರ ಪುರಾಣ—ಗುಬ್ಬಿ ಮಲ್ಲಣ.
 ಶಿವಮಹಿಮಾಶತಕ—ಚಿನ್ನಮಲ್ಲ.
 ,, —ರಾಮಚಂದ್ರ.
 ಶಿವಯೋಗಾಂಗ ವಿಭೂಷಣ — ಗುರುಬಿ
 ಸವ.
 ಶಿವಲಿಂಗನಾಂದ್ಯ — ಇಮ್ಮಡಿಮುರಿಗಾ
 ಸ್ವಾಮಿ.
 ಶಿವಲೋಕಾನಾಥನ.
 ಶಿವಸ್ತುತಿ.
 ಶಿವಾಧಿಕೃತಶಿಖಾಮುಣಿಯ ಟೀಕೆ — ರೇವಣಾ
 ರಾಧ್ಯ.
 ಶೃಂಗಾರಶಿವಸ್ತುತಿ.
 ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ—ವೀರಭದ್ರ.
 ಶ್ರೀಪಾಲಶರೀತೆ—ಮಂಗರಸ.
 ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ —(ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾ
 ಜನ ಗುರು) ಶ್ರೀರಂಗಾಚಾರ್ಯ.
 ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕ —ಸಿರಿನಾಮುಢೇ
 ಯಮಾಹೇಶ್ವರ.
 ಶ್ವೇತನಸಾಂಗತ್ಯ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧ ಸಾಂಗತ್ಯ—
 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.
 ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಂಪಾದನೆ.
 ಷಟ್ಸ್ಥಲ ವಿವರಣೆ (ವಚನ).
 ಷಟ್ಸ್ಥಲ ವಿವೇಕ (ಶಕ 1450)
 ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಸಾರಾಮೃತ.
 ಷಟ್ಸ್ಥಲಸ್ತೋತ್ರ—ವಿಳುಮಲಿಯ ಗುರು
 ಶಾಂತದೇವರು ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಷಟ್ಸ್ಥಲೋಪದೇಶ—ಕುಮಾರಬಂಗುನಾಥ.

ಸಂಬಂಧದ ವಚನಗಳು—ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿ
 ಧ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿದುದು.
 ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ—ಗುರುಬಸವ.
 ಸನತ್ತುಮಾರವಟ್ಟದಿ—ಬೊಮ್ಮರಸ.
 ಸನತ್ತುಮಾರ ಚರಿತ್ರೆ (ಸಾಂ.)—ಪಾಯಣ
 ಮುನಿ (ಶಕ 1508).
 ಸಮಾಧಿಕ್ರಿಯೆಯ ವಚನ.
 ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಿಕೌಮುದಿ—ಪಾಯಣ್ಣವ್ರತಿ.
 ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಿಕೌಮುದಿ—ಮಂಗರಸ (ಶಕ
 1431).
 ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ತ್ರಿವಿಧಿ—ಸಂಪಾದನೆ
 ಯ ಸಿದ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿ
 ದುದು.
 ಸಾಕಾರಸಿದ್ಧಾಂತಚರಿತ್ರೆ.
 ಸಾರಸ್ವತವ್ಯಾಕರಣ ಟೀಕೆ.
 ಸಾಸಿಲಭೈರವೇಂದ್ರಚರಿತೆ—ಕುಮಾರಚಿನ್ನ
 ಬಸವ.
 ಸಿದ್ಧ ಸಾಂಗತ್ಯ ಅಥವಾ ಶ್ವೇತನ ಸಾಂಗತ್ಯ—
 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.
 ಸುಗ್ರೀವನಿಮಿತ್ತ (ಕಂ.).
 ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ—ಮಂಗರಸ.
 ಸೋಬಗಿನ ಸೋನೆ—ದೇಶ.
 ಸೌಂದರಪುರಾಣ—ಬೊಮ್ಮರಸ.
 ಸೌಂದರವಿಳಾಸ—ಅಣ್ಣಾಜಿ.
 ಸೌಂದರ್ಯಕಥಾರತ್ನ (ತ್ರಿ.)—ರಾಮೇಂದ್ರ.
 ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ — ಜಿಕ್ಕಣಾ
 ಮಾತ್ಯ.
 ಸ್ವರೂಪಾಮೃತ—ಗುರುಬಸವ.
 ಹರಿಭಕ್ತಿ ಸಾರ—ಕನಕದಾಸ.
 ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ-ರಾಮರಸವಿರೂಪಾಜ್ಞ
 (ಶಕ 1460).
 ಹಾಡುಗಳು—ಕನಕದಾಸ.

16 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಇತರ ಕವಿಗಳು :—ಪ್ರಟ್ಟಣಾಂಕ,
 ಹುಚ್ಚಪ್ಪ, ರೇವಣಾಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ.

17 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ
ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮದ ಪಟ್ಟಿ.

ಅಂಗಜುಬೋಧೆ.
ಅಂಗಸ್ವರ್ಣಫಲ.
ಅಂಡಸ್ಥಲದ ಲಕ್ಷಣ.
ಅಕ್ಷರಚರಿತೆ (ಭಾ. ಪ.)—ಸೋಮ
ನಾಥ.
ಅಕ್ಷರಮಾಲಿಕಾಸಂಗತ್ಯ — ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
ಅಕ್ಷರಲಕ್ಷಣ ಟೀಕೆ.
ಅಖಂಡಸ್ವರೂಪ.
ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನ.
ಆಜಾಮಿಳಕಥೆ.
ಅನಾದಿವೀರಶೈವಪುರಾಣ
ಅನಾಮಯಸ್ತೋತ್ರ ಟೀಕೆ—ಗುರುದೇವ.
ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ—? ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ.
ಅನುಭವದ ವಚನ
ಅನುಭವ ಮುದ್ರೆ (ಸಾಂ.).
ಅನುಭವವೈದ್ಯಚಿಕಿತ್ಸೆ.
ಅನುಭವಶತಕ (ಕಾಂ.)—ಶಾಂತವ್ಯಪಭೇಶ.
ಅನುಭವಸ್ತೋತ್ರ.
ಅನುಭವಾಮೃತ (ಭಾ. ಪ.)—ಮಹಲಿಂಗ
ರಂಗ.
ಅನ್ಯಮತನಿರಸನಸ್ಥಲ.
ಅಪ್ರತಿವೀರಚರಿತ —ತಿರುಮಲಾರ್ಯ.
ಅಮರವ್ಯಾಖ್ಯೆ - ಕವಿವಿಟ್ಟಲ.
ಅಮರಕಶತಕ—ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ.
ಅರ್ಥಪಂಚಕ (ಚಂ.)—ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
ಅರ್ಥಪಂಚಕದ ಟೀಕೆ.
ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಅಷ್ಟಕ.
ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಸಂಗೀತ.

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಸ್ವಾಮಿಯ ನಟನತಾರಾವಳಿ.
ಅವಧೂತಗೀತೆ—ಶಿವಯೋಗೀಂದ್ರ.
ಅಷ್ಟವರ್ಣ—ರುದ್ರದೇವ.
ಅಷ್ಟವರ್ಣದ ವಚನ.
ಅಷ್ಟವರ್ಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.
ಅಷ್ಟವರ್ಣಸ್ತೋತ್ರ—ವಿಳುವುಲಿಯ ಗು
ರುಶಾಂತದೇವರು ಸೇರಿಸಿದುದು.
ಅಷ್ಟಶ್ಲೋಕಿಯ ಟೀಕೆ.
ಅಪ್ಪಾವರಣ ತಿಲಕ—ಮಹಲಿಂಗ.
,, —ಮಹಿಮೋರ್ಥಿ.
ಅಪ್ಪಾವರಣಸ್ತೋತ್ರ —? ಚಿಕ್ಕರಾಮೇ
ಶ್ವರ.
ಆಗಮವಚನ.
ಆಚರಣಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದಿ.
ಆತ್ಮಚಿಂತನೆ.
ಆದಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯ—ಚಿಕ್ಕನಂಬ.
ಆದಿತ್ಯಪುರಾಣ (ಭಾ. ಪ.).
ಆದೀಶ್ವರಸ್ತೋತ್ರ—ನಂಬಿಯರು ನಂಬಪ್ಪ
ಯ್ಯ.
ಆನಂದಕಲ್ಯಾಣ ಟೀಕೆ—ಅವಧೂತ ಸದಾ
ಶಿವಯೋಗಿ.
ಆರೋಗ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ.
ಆಸ್ಥಾನಚಿತ್ರಗೌಳೀಫಲ.
ಆಸ್ಥಾನವೈದ್ಯೀತಿ (ಕಾಂ.).
ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದುನಾಂದ್ಯ—ಶಾಂತವೀರದೇಶಿಕ.
ಇಮ್ಮಡಿಹಮ್ಮರಾಯಕೊಪರಾಯ ಪದಗಳು.
ಇಪ್ಪಲಿಂಗ ಚಾರಿತ್ರ.
ಈಶ್ವರಗೀತ.
ಉಚಿತಕಥೆ.

ಉತ್ತರಗೀತೆಯ ಟೀಕೆ.
 ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣ (ಭಾ. ಪಂ.)—ತಿರುಮ
 ಲೆವೈದ್ಯ.
 ಉಪ್ಪರಣೆಯ ಕಟ್ಟು.
 ಉಪ್ಪರಣೆಯ ಸಂಬಂಧ.
 ಉಪದೇಶಸಂಗ್ರಹ.
 ಉಪಸರ್ಗಕೇವಲಿಗಳ ಕಥೆ.
 ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನರ ತ್ರಿವಿಧಿ.
 ಏಕಸಂಧಿ ಭಟ್ಟರಕರ ಸಂಹಿತೆ
 ಏಕಾಂತರಾವಿ. ತಂದೆಗಳ ರಗಳೆ.
 ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸಂಬಂಧ.
 ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ—ಪುಲಗಿರಿಯ ಮಠ
 ಲಿಂಗದೇವ.
 ಐದುಬಗೆಯ ಸ್ತೋತ್ರ.
 ಔಷಧಯೋಗವಿವರಣ (ಗಂ.).
 ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜ ಚರಿತೆ—ನುಜಕವಿ.
 ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜ ವಿಜಯ—ಗೋವಿಂದ
 ವೈದ್ಯ.
 ಕಂಠೀರವರಾಜ ಪದಗಳು.
 ಕಂತೆಯ ಸಿದ್ಧನ ಸಾಂಗತ್ಯ.
 ಕಂದಸಂಚಸ್ತೋತ್ರ.
 ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ತಾರಾವಳಿ.
 ಕಥಾಸಾಗರ.
 ಕದಂಬ ನೀತಿಯ ವಚನ.
 ಕದಂಬರಾಜರ ಚರಿತೆ.
 ಕನ್ನಡ ಗಣಿತ.
 ಕನ್ನಡ ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನ.
 ಕರ್ಪೋತಪಕ್ಷಿ ಚಾರಿತ್ರ (ಸಾಂ.).
 ಕರ್ಪೋತವಾಕ್ಯ (ಸಾಂ.)—ನುಜಕವಿ.
 ಕಟ್ಟಿಗೆರ ಕೈಪಿಡಿ (ಕರ್ಣಾಟಕನಿಘಂಟು).
 ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಚಂ.)—ಚಿಕು
 ಸಾಧ್ಯಾಯ.

ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಗಂ.)—ಗೋಪಾ
 ಲಭೂಮಾಲ.
 ಕರಣಸಿಗಿಯ ಬಯಲನುಡಿ.
 ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಯ್ಯನ ಕಥೆ—ರುದ್ರಶಿವ.
 ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗದೇವರ ತ್ರಿಪದಿಯ
 ಟೀಕೆ—ಸರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ.
 ಕರಸ್ಥಲದ ವಿರಣ್ಣಿಗಳ ವಚನ.
 ಕರಿಕಾಲಚೋಳ ಚರಿತೆ.
 ಕರ್ಣಾಟಕ ಕೊರವಂಜಿ.
 ಕರ್ಣಾಟಕ ಧಾತುಮಾಲಿಕೆ.
 ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಮಂದಿರಿಯ ಟೀಕೆ.
 ಕಲ್ಮಲೆಯ ವೃತ್ತ.
 ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ನಿರೂಪ.
 ಕಲ್ಯಾಣಪುರಮಹಿಮೆ.
 ಕವಿಕಂಠಹಾರ (ಕಂ.)—ನೂರೈಕವಿ.
 ಕಳ್ಳಿಂಗನೀತಿ
 ಕಾದಂಬರಿ (ಗದ್ಯ).
 ಕಾಮಂದಕ ಟೀಕೆ—ಚಿಕುಸಾಧ್ಯಾಯ.
 ಕಾಮಂದಕ ನೀತಿ—ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.
 ಕಾಮಚರಿತದ ಹಾಡುಗಳು.
 ಕಾಮದೇವನ ತೊರವಿ.
 ಕಾಮನ ಕಥೆ (ಸಾಂ.)—ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ.
 ಕಾರ್ಕಳದ ಗುಮ್ಮಟಸ್ವಾಮಿ ಚರಿತೆ—ಚಂ
 ದ್ರಮು (ಶಕ 1568).
 ಕಾಲಚಕ್ರ.
 ಕಾಲಜ್ಞಾನ—ಸಿಂಹಗಿರಿಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯ.
 ,, —ಚಿನ್ನಪ್ಪ.
 ,, —ಸದಾಶಿವ.
 ಕಾವೇರೀ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಭಾ. ಪಂ.)—ರಂ
 ಗಯ್ಯ.
 ಕಾಶೀಕಾಂಡ ಟೀಕೆ.
 ಕಾಳಿಕಾಪುಟ ಟೀಕೆ.
 ಕೀರ್ತನಾಲಕ್ಷಣ.

ಕೀರ್ತನೆಗಳು —ವೀರಣಕವಿ.
 ಕುಮಟರಾನನ ಕಥೆ (ಸಾಂ.)—ಗಂಗುಗ.
 ಕುರುಬರ ರಮಲುವಿದ್ಯೆ.
 ಕುಶಲನ ಕಥೆ (ಗ.).
 ಕುಸುಮಮಂಜರಿ.
 ಕೃಷ್ಣಕರ್ಣಾಮೃತ (ಭಾ. ಪ.)—ಕೃ
 ಸ್ವರಾಯ.
 ಕೃಷ್ಣಗೋಪಿವಿಲಾಸ ಸಾಂಗತ್ಯ.
 ಕೃಷ್ಣಚರಿತ್ರೆ.
 ಕೃಷ್ಣಸಾಂಗತ್ಯ—ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯ.
 ಕೈವಲ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ—ದೊಡ್ಡ ತಿಮ್ಮದಾಸ.
 ಕೈವಲ್ಯಸೋಪಾನ.
 ಕೊಟ್ಟಿರು ಬಸವಪುರಾಣ—ಬಸವಲಿಂಗ.
 ಕೋಶತ್ರಯಖಂಡ.
 ಗಂಗಾಗಿರಿಜಾಸಂವಾಧ.
 ಗಗನತಾರಾವಳಿ (ಭಾ. ಪ.)—ಸಹವಾಸಿವಿ
 ರಂಬನಾವಧೂತ.
 ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ.
 ಗಣಸಾಂಗತ್ಯ.
 ಗಣಾಡಂಬರ—ಚಿನ್ನ ಬಸವ.
 ಗಣಿತಸಾರಸಂಗ್ರಹ ಟೀಕೆ.
 ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ—ಗಂಗ
 ಗಿರಿಜಾಸಂವಾಧ.
 ಗೀತಗೋಪಾಲ—ತಿರುಮಲಾರ್ಯ.
 ಗೀತಾಭಾರತ—ಸದಾನಂದಯೋಗಿ.
 ಗುಂಡಬೊಮ್ಮಗಳ ಸಂಗ.
 ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಕಥೆ (ತ್ರಿ.).
 ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಕಿವನೊಬ್ಬಿ.
 ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ.
 ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಸುವಿ.
 ಗುಮ್ಮಟಾಧೀಶವಂಚಕ.
 ಗುಮ್ಮಟಾಪುರದ ಸಿಧ್ಧಿ ಲಿಂಗೇಶ್ವರರ ವಚನ.

ಗುರುಬೋಧಸ್ಥಲದ ವಚನ.
 ಗುರುಬೋಧೆ.
 ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರ ಚರಿತೆ (ವಾ. ಪ.)—
 ಪ್ರಾಸಭೂಷಣ ಅಥವಾ ಪಮ್ಮಿಸೆಟ್ಟಿ.
 ಗುರುಭಕ್ತಿಚಿಂತಾಮಣಿ ಕಥೆ.
 ಗುರುರಗಳೆ.
 ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಚಾರಿತ್ರೆ (ಸಾಂ.)—ಮ
 ರುಳುಸಿದ್ಧೀಶ.
 ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಶತಕ (ವೈ.)—ಶಂಕರ
 ದೇವ.
 ಗುರುಕಿಷ್ಕವ್ಯಸಂಯೋಧೆ.
 ಗುರುಸ್ತೋತ್ರ (ಭಾ. ಪ.).
 ಗೋಕನ ಸಂಪಾದನೆ.
 ಘನಲಿಂಗದೇವರ ವಚನ.
 ಘೋರಾಸುರ ಯುದ್ಧ (ವಾ. ಪ.).
 ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕ.
 ಚಂದ್ರಸ್ವರಫಲ.
 ಚತುರಾಚಾರ್ಯ ಚರಿತೆ (ಶಕ 1619).
 ಚತುರ್ವಿಂಶತಿತೀರ್ಥಕರರ ಉದಯರಾಗ.
 ಚತುರ್ವಿಧಾರ್ಪಣ (ಗ.).
 ಚತುಶ್ಲೋಕಿಯ ಟೀಕೆ.
 ಚಾಣಕ್ಯನೀತಿ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜ ಚೌಪದ—? ಸಿಂಗರಾರ್ಯ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜಬಸವನ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜ ಬಿನ್ನ ಪ—ಚಿಕದೇವರಾಜ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜ ಯಶೋಭೂಷಣ (ಗ.).
 ಚಿಕದೇವರಾಜ ಶೃಂಗಾರ ಪದಗಳು—ಚಿಕ್ಕ
 ಪಾಠ್ಯಾಯ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜ ವಂಶಪ್ರಭಾವ (ಗ.).
 ಚಿಕದೇವರಾಜ ವಂಶಾವಳಿ (ಚಂ)—ವೇಣು
 ಗೋಪಾಲ ವರಪ್ರಸಾದಿ.

ಚಿಕದೇವರಾಜ ವಂಶಾವಳಿ (ಗ.) — ?ತಿರು
 ಮಲಾರ್ಯ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ — ತಿರುಮಲಾರ್ಯ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜಶತಕ — ತಿರುಮಲಾರ್ಯ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜಸುಪ್ತ ಪದಿ — ಚಿಕದೇವರಾಯ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜಸೂಕ್ತಿ ವಿಲಾಸ ಭಾಗವತ ಟೀಕೆ
 — ಚಿಕದೇವರಾಜ.
 ಚಿತ್ರಭಾರತ.
 ಚಿತ್ರಶತಕ ಸಾಂಗತ್ಯ — ಚಿಕುಸಾಧ್ಯಾಯ.
 ಚಿಕ್ಕನುಕಾರಿತ್ರ.
 ಚಿನ್ಮಯಚಿಂತಾಮಣಿ ಅಥವಾ ಹರದ ನೀತಿ
 (ಕಂ.) — ? ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ.
 ಚಿನ್ನ ಬಸವಸ್ತೋತ್ರ.
 ಚಿನ್ನ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಕಥೆ.
 ಚಿನ್ನ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪದಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದ
 ಟೀಕೆ.
 ಚಿನ್ನ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದ ಟೀಕೆ.
 ಚಿನ್ನ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕದ ಟೀಕೆ.
 ಚಿನ್ನಾಂಬಿಕಾಸ್ತೋತ್ರ — ಬಸವರಾಯ.
 ಚೋರಬಸವಚರಿತೆ — ಶಂಕರಕವಿ.
 ಚೋಳಪಾಂಡ್ಯನ ಚರಿತ.
 ಚೋಳರಾಜಪಾಂಡ್ಯರಾಜ ಚರಿತ.
 ಛಂದಸ್ಸಾರ — ಗಣಕಂದ್ಯ.
 ಜಂಗಮಚರಿತೆ (ಚಂ.).
 ಜಂಗಮಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಟೀಕೆ.
 ಜಂಗಮರಗಳೆ.
 ಜಂಗಮಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಟೀಕೆ.
 ಜಂಗಮವಚನ.
 ಜಪಲಕ್ಷಣ (ಗ).
 ಜಿನಗೇಹಗಣನೆ (ಸಾಂ.).
 ಜಿನದತ್ತರಾಯ ಚರಿತೆ — ಪದ್ಮವಾಭ.

ಜಿನಧರ್ಮ (ಸಾಂ.).
 ಜನಮುನಿತನಯ (ಕಂ.) — ನೂತನಾಗಚಂ
 ದ್ರ.
 ಜಿನವಚನಾಮೃತಶರಧಿ (ಸಾಂ.) — ನೇಮಿವ್ರತಿ.
 ಜಿನಸ್ತುತಿ (ಕಂ.) — ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ.
 ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಬೋಧೆ.
 ಜೈನಜಯಮಾಲೆ.
 ಜೈನಧ್ಯಾನ — ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ.
 ಜೈನವ್ರಜಾಬಿಧಾನ.
 ಜೈನಬಿರುದಾವಳಿ.
 ಜೈನಮತತತ್ವ.
 ಜೈನರ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರ.
 ಜೈನರ ಧವಳದ ಹಾಡು.
 ಜೈಮಿನಿಭಾರತ — ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ.
 ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಮಂತ್ರ.
 ಜ್ಯೋತಿಷ — ಶಿವಗ.
 ಜ್ಞಾನಕಂದ್ಯಪಟ್ಟಿ.
 ಜ್ಞಾನ ಚರಿತೆ.
 ಜ್ಞಾನ ತಿಲಕ.
 ಜ್ಞಾನೋದಯಸಾರಾಮೃತ.
 ತತ್ವತ್ರಯ (ಗ.).
 ತತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕೆ.
 ತತ್ವಬೋಧಸಾಂಗತ್ಯ.
 ತತ್ವಭೇದ — ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ.
 ತತ್ವಮಾಲೆ.
 ತತ್ವವಿವೇಕ.
 ತಾಂಡವಸ್ತೋತ್ರ.
 ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹ ಟೀಕೆ — ಅನ್ನದಾನಿ ಮ
 ಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯ.
 ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ ಟೀಕೆ — ಚಿಕುಸಾಧ್ಯಾಯ.
 ತೀರ್ಥಕರ ಪುರಾಣ (ಗ.).

ತುರಂಗಧಾಟಿ (ದಂಡಕ).
 ತುಲಸೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಷ.).
 ತೂರ್ಯ—ಪ್ರಣ್ಮುಖಸ್ವಾಮಿ.
 ತ್ರಿಪುರದಹನ ಸಾಂಗತ್ಯ.
 ತ್ರ್ಯವರ್ಣಿಕಬೋಮುಕ್ತೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಸಂ
 ಹಿತೆ.
 ದಶಕಂಠರಾಮಾಯಣ (ಗ.).
 ದಶಗ್ರಂಥಿಯ ಟೀಕು.
 ದಶವಿಧಸಾದೋದಕ.
 ದಶಾವತಾರಚರಿತೆ (ಚಂ.)—ಮಲ್ಲರಸ.
 ದಿವ್ಯಸೂರಿಚಾರಿತ್ರ (ಚಂ.)—ಚೆಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನ (ಷ.).
 ದೀಪದಿಕಲಿಕಥೆ (ಭಾ. ಷ.).
 ದೀಪದಕಲಿಯಾರಕಾವ್ಯ (ಸಾಂ.)—ಚೆನ್ನಮ
 ಲ್ಲೇಶ.
 ದೂತಲಕ್ಷಣ.
 ದೇವರಾಜವಲ್ಲಭಾಶ್ವಕ (ವೃ.).
 ದೇವರಾಜವಿಜಯ—ಚೆನ್ನಯ್ಯ.
 ದೇವರಾಜಸಾಂಗತ್ಯ—ಚಾಮಯ್ಯ.
 ದೇವೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಷ.).
 ದೇವೀಸ್ತೋತ್ರ.
 ದೋರ್ಬಲಿಶತಕ.
 ದ್ವಾತ್ರೈಂಶದಸುಕಾರಗಳು.
 ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ (ಸಾಂ.).
 ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ (ವೃ.)—ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ.
 ದ್ವೈತಸಂಪ್ರೇಕ್ಷೆ (ಚಂ.).
 ಧನಂಜಯನಿಘಂಟು ಟೀಕೆ.
 ಧನ್ಯಕುಮಾರ ಚರಿತೆ (ಸಾಂ.)—ಆದಿಯ
 ಪ್ಪ.
 ಧರ್ಮನೀತಿ (ಷ.).
 ಧರ್ಮಶರ್ಮಾಭ್ಯುದಯದ ಟೀಕೆ.

ಧನಳಶೋಭಾನ.
 ಧ್ಯಾನಲಕ್ಷಣ (ಗ.).
 ನಂಬನಗೂಡು ಮಹಿಮೆ (ಭಾ. ಷ.).
 ನಂದಿಕೇಶ್ವರಚಿಂತಾಮಣಿ.
 ನಂದಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ವಾ. ಷ.)—ಗೋ
 ವಿಂದ.
 ನಂದೀಶನ ಲಕ್ಷಪ್ರಶ್ನೆ.
 ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ (ಚಂ.)—ಮಾದೇ.
 ನನ್ನಯ್ಯಚಾರಿತ್ರ—ರಾಮಕವಿ.
 ನರಹಿಂಗಳ (ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರ) (ಕಂ.)—ಮಾ
 ಧವದೇವ.
 ನರಸರಾಜವಿಜಯ (ಸಾಂ.)—ಭಾರತಿನಂದ.
 ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿ—ಪತ್ತಿಯಣ್ಣ.
 ನವಚಕ್ರವಿಣಯ.
 ನವರತ್ನ ಚಿಂತಾಮಣಿ.
 ನವರತ್ನ ಸೂತ್ರದ ವಚನದ ಟೀಕೆ.
 ನವರಾತ್ರಿವರ್ಣನೆ.
 ನಾಗಯ್ಯ ಚರಿತೆ.
 ನಾಡೀನಿದಾನ (ಗ.).
 ನಾಡೀಪರೀಕ್ಷೆ—ವೀರರಾಜ.
 ನಾನೂರು ಒಡಗು.
 ನಿಜಲಿಂಗವಚನ.
 ನಿರ್ಮಲಚರಿತಸ್ತುತಿ.
 ನಿರ್ಮಲರೂಪಸ್ತುತಿ.
 ನಿಷ್ಕಲಶತಕ.
 ನೀತಿಬೋಧಕಶತಕ.
 ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣ (ಕಂ.)—ನಂಜುತಾರ್ಯ.
 ನೀತಿವಾರ್ಧಿಕ.
 ನೀತಿಶತಕ (ಕಂ.).
 ನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ—ಚೆಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ.
 ನೀತಿಸಂಗ್ರಹ.

ನೀತಿಸಾರ.

ನೀಲಮ್ಮನ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಟೀಕೆ.

ನೀಲಮ್ಮನ ಸ್ತೋತ್ರ (ವಾ. ಪ.).

ನೀಲಾಂಬಿಕಾಲಲಿತಸ್ತೋತ್ರ (ಭಾ. ಪ.).

ನೂರೊಂದು ರಗಳೆ.

ನೃಸಿಂಹನವ—? ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯ.

ಪಂಚಕೋಶನಿರ್ಣಯ (ಸಾಂ.).

ಪಂಚತಂತ್ರ—? ಗಿರಿಭಟ್ಟ.

ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ.

ಪಂಚವಿಂಶತಿ ಲೀಲಾಕಾವ್ಯ (ಪ.)—ಬೀಟಿ
ರಾಯ.

ಪಂಚಕವಿಸ್ತೋತ್ರ.

ಪಂಚಾಂಗಗಣಿತ ಟೀಕೆ.

ಪಂಚೀಕರಣದಪದಗಳು—ವರ್ತಿಸೋಮಣ್ಣಿ.

ಪಂಚೀಕರಣದ ಪದಗಳ ಟೀಕೆ.

ಪಟವನನ ಚರಿತ್ರೆ (ಸಾಂ.)—ಆದಿಯಪ್ಪ.

ಪದ್ಮಾವತೀಚರಿತ್ರೆ—ಪದ್ಮನಾಭ.

ಪದ್ಮನೀಕಲ್ಯಾಣ—ಸಿಂಗಾರವೃತ್ತ.

ಪದ್ಮನೀಪರಿಣಯ—ಚಿನ್ನಯ್ಯ.

ಪರಮತಗಣವಾಂಕುಶ.

ಪರಮಮೂಲಬಿಜ್ಜಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

ಪರಮರಹಸ್ಯ.

ಪರಮಾರ್ಥತತ್ವಬೋಧೆ.

ವರವಸ್ತುಸ್ವರೂಪನಿರ್ಣಯದ ಟೀಕೆ.

ಪರವಾದಿ ಗಣವಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿ— ಚಿಕ್ಕಚಿ

ನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ.

ಪರಾಶರಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಟೀಕೆ (ಗ.).

ಪರ್ವಾಯಮಂಜರಿ (ವೈದ್ಯನಿಘಂಟು).

ಪರೃತಚರಿತ್ರೆ (ಭಾ. ಪ.).

ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಶತಕ—ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯಕವಿ.

ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಯಕಸ್ತೋತ್ರ.

ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಯಕಾತ್ಮವೈ (ಗ.).

,, —ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.

,, (ಚಂ.)—ಕವಿತಮ್ಮ.

ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ—ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.

ಪಾರಮೇಶ್ವರ ಟೀಕೆ:

ಪಾಲಕಾಪ್ಯಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದದ ಟೀಕೆ—
ಭದ್ರರಾಜ.

ಪಾರ್ವತೀಕೊರವಚಿ.

ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಾಷ್ಟಕ.

ಪುರಂದರ ಸಾಂಗತ್ಯ:

ಪುರಾತನವಚನ.

ಪುರುಷವಿರಹದ ಸಾಂಗತ್ಯ— ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.

ಪುಷ್ಪಲಿಂಗ ಚರಿತ್ರೆ.

ಪೂಜಾಂಗಸಂಗ್ರಹ ತ್ರೈವರ್ಣಿಕ.

ಪ್ರತಿಪಾದಕಶತಕ.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾತಿಲಕ ನೇಮಿಚಂದ್ರಯ್ಯಗಳ ಸಂ
ಹಿತ.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪಕ್ಷಿಶಕುನ (ಗ.).

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಚರಿತ್ರೆ.

ಪ್ರಭುದೇವತಾರಾವಳಿ ಅಥವಾ ಶೃಂಗಾರಪದ್ಯ.

ಪ್ರಭುನಟನಾರಾವಳಿ— ಮರಿರಾಚವಟ್ಟಿಯ
ಸ್ವಾಮಿ.

ಪ್ರಭುನಾಟಕ.

ಪ್ರಭುಲೀಲೆ (ಸಾಂ.).

ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಚಿಂತಾಮಣಿ.

ಪ್ರಸಾದಚಾರಿತ್ರ (ಸಾಂ.)—ವೀರಣಾರ್ಯ.

ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿ (ಸಾಂ.)—? ವೀರಣಾ
ರಾಧ್ಯ.

ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿ—ಜಡೆಯ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇ
ಶಸ್ವಾಮಿ.

ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಟೀಕೆ—ಶಾಂತಾ
ಚಾರ್ಯ.

ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯ—ಮಲ್ಲ.

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆ (ಭಾ. ಪ.)—ನರಹರಿ.

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆ—? ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂಡ.

ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ನಿರ್ಣಯ.

ಬಲ್ಲಾಳ ಚರಿತೆ (ತ್ರಿ.).

ಬಸವಕವಚದ ಮಂತ್ರ.

ಬಸವಚರಿತೆ.

ಬಸವನ ಆನುಭವ.

ಬಸವನ ಪವಾಡದ ವಚನ.

ಬಸವನ ಪವಾಡದ ರಗಳೆ.

ಬಸವಪುರಾಣದ ಟೀಕೆ.

ಬಸವಪುರಾಣಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ (ಗ.).

ಬಸವವೃತ್ತಾಂತ.

ಬಸವಾದಿಪ್ರಮುಖರ ಚರಿತೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪವಾಡ.

ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ — ಉತ್ತ

ರದೇಶದ ಬಸವಲಿಂಗದೇವರು.

ಬಹು ನೀತಿಭಾಸ್ತ್ರದ ಕಂದ.

ಬಾಣಂತಿಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಬಾಣದ ವದನೆ.

ಬಾಲಗ್ರಹಚಿಕಿತ್ಸೆ (ಗ.).

ಬಾಲರಾಮಾಯಣ.

ಬಿಜ್ಜಳರಾಯಚರಿತ (ಸಾ.)—ಧರಣೀಸಂಹಿತ.

ಬಿಡುಪದಗಳು.

ಬಿರುದುಗದ್ಯ.

ಬಿಳಗಿ ಆರಸರ ವಂಶಾವಳಿ (ಚಂ.)—? ತಿರು

ಮಲೈಯಂಗಾರ್.

ಬುದ್ಧಿ ಸಾಗರ ಚರಿತೆ.

ಬೇತಾಳಪಂಚವಿಂಶತಿ (ಚಂ.).

,, (ತ್ರಿ.).

ಬ್ರೀಹಾರಣೀತ — ಅಭಿನವಭಾಸ್ಕರ.

ಬ್ರಹ್ಮಗೀತೆ (ಷ.).

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಸುವಿವಿ— ಮರದಳಿಯರಾಮ
ಯ್ಯ.

ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಕಾಂಡ (ಗ.)—ಚಾಮರಾಜ.

,, (ಭಾ. ಪ.)—? ಮಹದೇವ.

ಭಕ್ತಿರಸನೋನಿ—ಮಂಚಯ್ಯ.

ಭಕ್ತಿರಸಾಯನ — ಸಹಜಾನಂದ.

ಭಗವಚ್ಚರಿತೆ—ವಿಜಯವೆಂಕಟರಮಣಕವಿ.

ಭಗವದ್ಗೀತೆ (ಭಾ. ಪ.) ನಾಗರಸ.

ಭರತಶಾಸ್ತ್ರ ಟೀಕೆ—? ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

ಭವ್ಯಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ—ವಿಜಯಣ್ಣ.

ಭಸ್ಮವಿಧಾನಕ್ರಮ (ಗ.).

ಭಾಗವತ (ಗ)—ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ.

ಭಾಗವತ (ಎಂ. ಪ.)—? ವೆಂಕಟಶಾರಿ.

ಭಾಗವತಪುರಾಣಾತಿಶಯ.

ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥ—ನಾರಾಯಣಕವಿ.

ಭಾರತ (ಗ.)—ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ.

,, (ಗ.)—ಬಕ್ಕ ಭೂಪಾಲ.

,, —ಸುಕುಮಾರಭಾರತಿ.

ಭಾರತನಿಘಂಟು.

ಭಾರತಸಾವಿತ್ರಿ (ಗ.).

ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನದ ಟೀಕೆ—ಪಟ್ಟುಗಂಬಳಿ ಸಿ
ದ್ಧಲಿಂಗ.

ಭಾವಾರ್ಥಶತಕ (ಕಂ.).

ಭಾಷಾಕುಸುಮಮಂಜರಿ —ರಾಮಬ್ರಹ್ಮಾ
ನಂದನರಸ್ವತಿ.

ಭಾಷಾಮಂಜರಿ.

ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಮಯ ಹಾಡು.

ಭಿಕ್ಷಾಟನ ಕಾವ್ಯ ಟೀಕೆ.

ಭಿಕ್ಷಾದಾನ ಕಾವ್ಯ—ಕುಮಾರಮಲ್ಲಯ್ಯ.

ಭೇಮಸೇನನೂಪಶಾಸ್ತ್ರದ ಟೀಕೆ.
 ಭೀಷ್ಮಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗವೃತ್ತಾಂತ.
 ಭುಜಬಲಿಕವಿಕ—? ಪಂಚಲೋಕ.
 ಭುಜಬಲಿವ್ರೂಪಿ (ಕಂ.).
 ಭುವನಕೋಶ (ಗ).
 ಭುವನವರ್ಣ.
 ಭೂಗೋಳವಿಸ್ತಾರ (ಗಂ.).
 ಭೇಕನರ್ಥಾಖ್ಯಾನ—ಪಾಯಣ್ಣಿ.
 ಭೇಷಜಕಲ್ಪ ಟೀಕೆ.
 ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಥಾಭರ್ಗಸೂತ್ರ—ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕ (ಶಕ 1595).
 ಭೋಜನರಗಳೆ.
 ಮಂತ್ರಮಹತ್ವ.
 ಮಂತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಕಂದ—ಮಲೆಯ ಗುರುಶಾಂತದೇವ.
 ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ ಟೀಕೆ.
 ಮಗ್ಗನಾಯದೇವಶತಕತ್ರಯದ ಟೀಕೆ.—
 ತೋಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇಶಿಕ.
 ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನ ತಾರಾವಳಿ.
 ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನ ಸಂಗೀತ.
 ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ.
 ಮಣ್ಣೇಶ್ವರನ ಪುರಾಣದ ಟೀಕೆ.
 ಮದನಪ್ರದೀಪಿಕೆ (ಚಂ.).
 ಮದನವೋಹಿನೀ ಕಥೆ—ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ.
 ,, ನರಸಿಂಹ.
 ಮನನ.
 ಮನೋವಿಕಾರವಿರಸನರಗಳೆ.
 ಮನೋವಿಜಯತಾತ್ಪರ್ಯ ಟೀಕೆ—ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇಶಿಕ.
 ಮನ್ಮಥವಿಜಯ (ಚಂ.)—ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವಿ.
 ಮಲಯರಾಜಸೂತ್ರದ ಟೀಕೆ—ಗುರುದೇವ.

ಮಲ್ಲಮರತರವಚನ.
 ಮಲ್ಲೇಶಶತಕ (ಷಂ.)—? ಗುರುಬಸವ.
 ಮಲ್ಲಣಸೂತ್ರ ಟೀಕೆ—ಗುರುದೇವ.
 ಮಹತ್ತಿನ ಸಾಂಗತ್ಯ—ಸಿದ್ಧೇಶ.
 ಮಹದೇವೀಚಾರಿತ್ರ.
 ಮಹಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ವಚನ.
 ಮಹಾದೇವರಗಳೆ.
 ಮಹಾವಾಕ್ಯ.
 ಮಹಾವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ—ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ.
 ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವ ಟೀಕೆ—ಗುರುದೇವ.
 ಮಾದೇಶ್ವರ ಸಾಂಗತ್ಯ.
 ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣ (ಜ್ಯೋತಿಷ)—
 ಬೇಟರಾಯ.
 ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಾಮಾಯಣ (ಷಂ.) — ತಿಮ್ಮರಸ.
 ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದ—ಸಿಂಗರಾರ್ಯ.
 ಮಿಶ್ರಸೂತ್ರ (ಸಾಂ.).
 ಮಿಶ್ರಸೂತ್ರ ವಚನ.
 ಮುಕ್ತೇಶ್ವರ ಚೋಳರಾಜ ಚರಿತೆ.
 ಮುಕ್ತಿಸಾರವೆಂಕವೇಶ್ವರಶತಕ (ಭಾ. ಷಂ.)
 —ಚಿನ್ನರಾಜಪ್ಪ.
 ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ (ಸಾಂ.)—ಚಿದಾನಂದಕವಿ.
 ಮುರಿಗಾಶಾಂತಿವೀರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಕಂದದ ಟೀಕೆ—ಸರ್ಪತನಯೋಗಿ.
 ಮುರಿಗೀಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕಂದ.
 ,, ತಾರಾವಳಿ.
 ,, ಮುಕ್ತಿಪ್ರದೀಪಿಕೆ.
 ,, ವಚನ.
 ,, ಸಮಾಧಿಕ್ರಿಯೆ.
 ಮೂರುಸಾವಿರದ ಒಂಬಯ್ಯರು ವಚನ.

ಮೂರು ಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ.
 ಮೇಘನಾಲೆ—ಮಾಡಿರಾಜ.
 ಮೈದುನರಾಮಯ್ಯನ ರಗಳೆ.
 ಮೈದುನರಾಮಯ್ಯನ ಸುವಿವಿ.
 ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಚೌಪದ.
 ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ವಂಶಾವಳಿ (ಗಂ).
 ಯಜುರ್ವೇದ ಭಟ್ಟಭಾಸ್ಕರ ಭಾಷ್ಯಟೀಕೆ—
 ಗುರುನಂಬ.
 ಯದುಗಿರಿ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಕೀರ್ತನೆ.
 ಯದುಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಗಂ).—ಚಿಕ್ಕುಪಾ
 ಧ್ಯಾಯ.
 ಯಾವವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಸಾಂ.)—,
 ಯಾವವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಗಂ).
 ಯಾವವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಟೀಕೆ.
 ಯಾವವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಚಂ.)—ಕವಿ
 ತಿಮ್ಮ.
 ಯಾವವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ.
 ಯೋಗತತ್ವ ಟೀಕೆ.
 ಯೋಗಸಾರ.
 ರಂಗಕ್ಷೇತ್ರಾಪ್ಪತೀರ್ಥಮಹಿಮೆ (ಗಂ).
 ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿ ಸಾಂಗತ್ಯ—ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾ
 ಯ.
 ರಂಗನಾಯಕರಂಗನಾಯಕೀಸ್ತುತಿ (ಸಾಂ.)
 —ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರ
 ಣೆ—ಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ರಟ್ಟಶಾಸ್ತ್ರ).
 ರತ್ನ ಕರಂಡಕ ಟೀಕೆ.
 ರತ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಟೀಕೆ.
 ರಸರತ್ನ ಸಮುಚ್ಚಯ ಟೀಕೆ.
 ರಹಸ್ಯತ್ರಯ (ಗಂ).
 ರಾಜನೀತಿ.

ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ—ಷಡಕ್ಷರಿ ದೇವ (ಶಕ
 1579).
 ರಾಜಸಂಗೀತ.
 ರಾಮಚರಿತೆ.
 ರಾಮಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕಥೆ (ಸಾಂ.)
 ರಾಮಾನುಜವಿಜಯ—ದೊಡ್ಡತಿಮ್ಮದಾಸ.
 ರಾಮಾನುಜರ ಆಜ್ಞಿಕೆ.
 ರಾಮಾಯಣ (ಗಂ)—ಚಾಮರಾಜ.
 ರಾಮಾಯಣ ಟೀಕೆ—(ಚಾಮರಾಜೇಶ್ವರಿ
 ವಿಲಾಸ).
 ರಾಮಾಷ್ಟಕ.
 ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತೆ (ಚಂ.)—ಚಿಕ್ಕುಪಾ
 ಧ್ಯಾಯ.
 ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತೆ (ಸಾಂ.) ಪೂರ್ಣ
 ಸೋಮ.
 ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತೆ (ವಾ. ಪ.)—ಲಕ್ಷ್ಮ
 ಕವಿ.
 ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತೆ (ಸಾಂ.)—ಶೇಷ.
 ರುದ್ರದೇವರ ಕಾವ್ಯ.
 ರುದ್ರಭಾರತ—ಚಿನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ.
 ರುದ್ರಭಾಷ್ಯ—ಗುರುನಂಬ
 ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಹಿಮೆ (ಪಂ.)
 ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯಚರಿತ (ಸಾಂ.)—ಬಸವ.
 ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಗಳೆ — ಜಜಿಯಸಿದ್ಧ ಲಿಂ
 ಗೇಶಸ್ವಾಮಿ.
 ಲಕ್ಷಣಾಕಲ್ಯಾಣ—ವೆಂಕಮ್ಮ.
 ಲಿಂಗಚಾರಿತ್ರ (91 ಪ್ರಸಂಗ).
 ಲಿಂಗಯ್ಯ ಚರಿತ.
 ಲಿಂಗಪುರಾಣದ ಪದಗಳು.
 ಲಿಂಗರಳೆ.
 ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿನೋದ.
 ಲಿಂಗಸ್ತುತಿ.

ಲಿಂಗಾಂಗ ಪ್ರಾಣವಸಂಯೋಗವದ್ರಿಪಿಕೆಯ
 ಟೀಕೆ—ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇ
 ವರು.
 ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ (ದ್ವಿಪದಿ).
 ಲೆಕ್ಕದ ಚೌಪದಗಳು.
 ಲೋಕವಿಭಾಗ.
 ಲೋಕಸ್ವರೂಪ - ಚಂದ್ರಮು.
 ಲೋಕಾಕಾರ—ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ.
 ವಚನಸಾರ.
 ವಜ್ರಬಾಹುಕಥೆ.
 ವರನಂದೀ ಕಲ್ಯಾಣ (ಯ.).
 ವರಾಂಗವ್ಯಸೂಕರಿತೆ (ಭಾ. ಪ.)— ಧರಣೀ
 ಸಂಹಿತೆ.
 ವರ್ತನೆಯ ಪುಸ್ತಕ.
 ವಾಕ್ಯಸುಧಾಟೀಕೆ —ರಾಮಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ.
 ವಾಸ್ತು ಪುರುಷಲಕ್ಷಣ ಟೀಕೆ.
 ವಿಂಶತಿವೇದಾಂತ - ಆವಧೂತ ಶಿವಯೋಗೀಂ
 ದ್ರ).
 ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ (ಸಾಂ.)—ವೀರಜನಪತಿ.
 ವಿಜಯಕುಮಾರನ ಕಥೆ—ಸದ್ಮರಾಜ.
 ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಕಾಲಜ್ಞಾನ.
 ವಿನಾಯಕ ರಗಳೆ.
 ವಿನಾಯಕಾಷ್ಟಕ.
 ವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕ—ಕವಿರಂಗ.
 ವಿನೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ.
 ವಿಶುದ್ಧ ವೈದಿಕಾಧ್ಯೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ.
 ವಿಶೇಷಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯ ಟೀಕೆ.
 ವಿಶ್ವಪತಿವೀತಿ (ಕಂದ).
 ವಿಸ್ತಾರಮೂರ್ತ.
 ವಿಸ್ತಾರಮೂರ್ತರ (ಗ.).
 ವಿಸ್ತಾರಪುರಾಣ (ಚಂ.)—ಚಿಕುಸಾಧ್ಯಾಯ.
 ,, (ಗ.)— ,,

ವಿಷ್ಣುಸ್ತೋತ್ರ (ಕಂ.).
 ವೀರಜನೇಶ್ವರಾಷ್ಟಕ.
 ವೀರಭದ್ರದೇವಕರಿತೆ—ವೀರೇಶ್ವರಕವಿ.
 ವೀರಭದ್ರಮಂತ್ರ.
 ವೀರಭದ್ರ ಸಾಂಗತ್ಯ—ಸೋಮ.
 ವೀರಶೈವಪ್ರದೀಪಿಕೆ.
 ವೀರಶೈವಸಂಪಾದನೆ.
 ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಜ್ಞಾನ.
 ವೀರಶೈವಸುಧಾನಿಧಿಟೀಕೆ —ಸಂಗನ ಬಸ
 ವಸ್ತು.
 ವೀರಶೈವಾಚಾರಪೇಟಿಕೆ.
 ವೀರಶೈವಾಚಾರಪ್ರದೀಪಿಕಾಟೀಕೆ.
 ವೀರಶೈವೋತ್ಕರ್ಷಪ್ರದೀಪಿಕೆಯ ಟೀಕೆ.
 ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆ (ಸಾಂ.)—ಸಿದ್ಧ
 ಮಲ್ಲೇಶ.
 ವೀರಾಗಮು.
 ವೀರೇಶ್ವರ ಚರಿತೆ (ಸಾಂ.) —ಚಿನ್ನಣ.
 ವೀರೇಶ್ವರನ ಕಂದ.
 ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರದ ಟೀಕೆ.
 ವೃಷಭಜನಸ್ತುತಿ.
 ವೃಷಭಸ್ತೋತ್ರ.
 ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ—ಷಡಕ್ಷರದೇವ (ಶಕ
 1593).
 ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಚಂ.)—ಕವಿತಿ
 ಮ್ತು.
 ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಟೀಕೆ—ಚಿಕುಸಾ
 ಧ್ಯಾಯ.
 ವೆಂಕಟೇಶದಂಡಕ.
 ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧ (ಚಂ.) — ವೆಂಕ
 ಕವಿ.
 ವೇದಾಂತತತ್ವ (ಗ.).
 ವೇದಾಂತವಚನ—ವೈದ್ಯದಾಸಜ್ಞಾ
 ವೈದ್ಯ (ಕಾಶ್ಮೀರಕಲ್ಪ).

ವೈದ್ಯಕೊಂಡ.
 ವೈದ್ಯಕೊಳ್ಳು ಟೀಕೆ.
 ವೈದ್ಯಕೊಂಡಮಾಣಿ ಟೀಕೆ.
 ವೈದ್ಯರತ್ನಾಕರ ಟೀಕೆ.
 ವೈದ್ಯರಾಜತಂತ್ರ ಟೀಕೆ.
 ವೈದ್ಯಸಾರ.
 ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ—ನಂದನಾಭಿಷೇಕಪಾಲ.
 ,, —ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ.
 ವೈದ್ಯಾಪ್ಯುತ ಟೀಕೆ—ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣ—ಗುರುಪ್ರಸಾದಿ.
 ಶಂಕರಶ್ವೇತಿಯ ಬಸವಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಟೀಕೆ—
 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.
 ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ (ಷ.)—ಮ
 ಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನ.
 ಶಂಕರದೇವರ ಶತಕ.
 ಶಂಕರಭಾರತಿ.
 ಶಂಕರವಾರ್ಧಿಕ.
 ಶಂಕರಲಿಂಗಶತಕ.
 ಶಂಕರಶತಕ.
 ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ—ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ.
 ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ (ಷ.)—ಮುಮ್ಮಡಿತಿಮ್ಮ.
 ಶಂಭುಲಿಂಗದ ಕಂದದ ಟೀಕೆ
 ಶಕುನುಗಳು.
 ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸ—ಸಡಕ್ಕರದೇವ,
 ಶಬ್ದರತ್ನಾಕರ.
 ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ — ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ (ಶಕ
 1626).
 ಶರಣಸ್ತೋತ್ರ.
 ಶರಭಚಾರಿತ್ರ.
 ಶಾಂತಿಕರಸ್ತೋತ್ರ ಟೀಕೆ.
 ಶಾಂತಿಗಣೇಶ್ವರಸಂಗತ್ಯ.
 ಶಾಂತಿಜಿನಾಸ್ತ್ಯಕ.

ಶಾರದಾಗದ್ಯ.
 ಶಾಲಿಹೋತ್ರಾಶ್ಯವೈದ್ಯ—ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿ.
 ,, ಟೀಕೆ.
 ಶಿತಿಹಂಠವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.
 ಶಿರೋಮಣಿಹೃದಯ - ಪಾಲ್ಕಿಯ.
 ಶಿವಕವಚ.
 ಶಿವಗಣಪಾರಿತ್ರ (ಸಾಂ.)—ಶಾಂತವೀರದೇ
 ಶಿಕೆ.
 ಶಿವಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರ—ಶಾಂತವೀರದೇಶಿಕೆ.
 ಶಿವತತ್ವಜ್ಞಾನಬೋಧೆ.
 ಶಿವಪೂಜಾವಿಧಾನ—ನಿರ್ವಾಣಮಂತ್ರಿ.
 ಶಿವಪಾರ್ಥನಾಶತಕ (ಕಂ.).
 ಶಿವಭಕ್ತರ ರಗಳೆ.
 ಶಿವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.
 ಶಿವಯೋಗ (ಗ.).
 ಶಿವರಹಸ್ಯ.
 ಶಿವಲಿಂಗಚಾರಿತ್ರ (ಚಂ.)—ಚೆನ್ನಾಶ್ಯ ಆಥ
 ವಾ ಶಾಂತವೀರಕವಿ.
 ಶಿವಶರಣಂ—ಬಸವರಾಜಯ್ಯ.
 ಶಿವಶರಣಂ ಕಥೆ.
 ಶಿವಶರಣಾಷ್ಟಕ.
 ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿ—ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗಿ.
 ಶಿವಸೂತ್ರ). ,,
 ಶಿವಾಕ್ಷರಮಾಲೆ.
 ಶಿವಾಗಮತತ್ಯ.
 ಶಿವಾದ್ವೈತಮಂಜರಿ.
 ಶಿವಾಧಿಕೃತಪುರಾಣ—ಮಾಧವಶಾವಯ್ಯ.
 ಶಿವಾಧಿಕೃತಪುರಾಣ ಆಥವಾ ಬೆಳ್ಳಗಾವಿ ಮಾ
 ಹಾತ್ಯೆ—ಬಸವಲಿಂಗ(ಶಕ ? 1533).
 ಶಿವಾಧಿಕೃತವಳ್ಳಿ.
 ಶಿವಾನಂದಲಹರಿಯ ಟೀಕೆ.

ಶೀಲವಂತನ ತ್ರಿವಿಧಿ—ಶಾಂತಾರೂಢ.
 ಶುಕ್ಸಪ್ತತಿ (ಭಾ. ಪ.).
 ,, (ಗ.)—ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ಶೂಡಿಕ್ಕುಡುತ್ತ ನಾಚ್ಚಿಯಾರ ನಿವಾಹ.
 ಶೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು—ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ಶೃಂಗಾರಪದಗಳು—ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ಶೃಂಗಾರಪದಗಳು.
 ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ—ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ —ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ಶೇಷಕಲಾನಿಧಿ (ಚಂ.)—ತಿರುಮಲಾರ್ಯ.
 ಶೇಷಧರ್ಮ—ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ,, —ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ಶೈವಪಟಲ.
 ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕಂದಗಳು.
 ಶೈವಾದ್ವೈತ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಟೀಕೆ.
 ಶ್ರಾವಣಾಚಾರ (ಸಾಂ.).
 ಶ್ರೀಗಂಗಾಧರ ವೈಷ್ಣವೊಂಡನ.
 ಶ್ರೀಪಾಲ ಚರಿತೆ (ಸಾಂ.)—ಪೇವರನ.
 ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಚರಿತೆ—ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ.
 ,, ವರ್ಣನೆ (ವಾ. ಪ.).
 ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಗ.)-ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.
 ,, (ಚಂ.)— ,,
 ,, (ಗ.)—ದೊಡ್ಡತಿಮ್ಮದಾಸ.
 ,, (ಚಂ.) —ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.
 ಶ್ರೀರಂಗರಾಜವಂಶಪ್ರಭಾವ (ಗ.).
 ಶ್ರೀರುದ್ರಭಾಷ್ಯ ಟೀಕೆ—ರೇವಣಾರಾಧ್ಯ.
 ಶ್ರೀವಚನಭೂಷಣ (ಗ.).
 ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಾಕ್ಷಿ ಕೆ.
 ಶ್ವೇತಾಂಗವೀಕ್ಷಣೆ (ಸಾಂ.).

ಷಟ್ಪಕ್ರಭೂಷಕೃ.
 ಪಟ್ಟದೀಲಕ್ಷಣ.
 ಪಟ್ಟಲಚರಿತೆ.
 ಪಟ್ಟಲ ತಿಲಕ.
 ಪಟ್ಟಲಸ್ಮೋತದ ವಚನ—ನಿರಾಲಂಬಕರಣ.
 ಪಟ್ಟಲನೀರ್ಯ ಪರಮರಹಸ್ಯ.
 ಪಟ್ಟಲಲಿಂಗಾಂಗಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನ—
 ಗುಮ್ಮಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ.
 ಪಟ್ಟಲಸಾರಾಯದಂದ.
 ಪದಪುರ ರಗಳೆ.
 ಪದ್ಧಿಗಳ್ಗೆ ವಚನ.
 ಪದ್ಧಿಂಗವಿವರ.
 ಸಂಕ್ಷೇಪಭಾರತ.
 ಸಂಕ್ಷೇಪರಾಮಾಯಣ.
 ಸಂಗಮಲಿಂಗಾಷ್ಟಕ.
 ಸಂಪ್ರದಾಯವಚನ.
 ಸಂವತ್ಸರಗಳ ಫಲ.
 ಸಕಲಮತಬಂಧನ.
 ಸಕಲಸಂಹಿತಾಸಾರಸಮುದ್ರ—ವೀರರಾಜ
 ಸಬ್ಬನಟತವಲ್ಲಭ ಟೀಕೆ.
 ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳನ ಕಥೆ.
 ಸನತ್ತು ಜಾತನೀತಿ.
 ಸಪ್ತ ಋಷಿನಾಕ್ಯ.
 ಸಭಾಪತಿಲಕ್ಷಣ.
 ಸಮಾಧಿತತ್ವ ಟೀಕೆ.
 ಸರಸ್ವತೀಕಾವ್ಯ (ಚಂ.) —ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಕಾವಿ.
 ಸಹಸ್ರಗೋನಾಮು—ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.
 ಸಹಸ್ರಗೋನಾಮುತಾರಾವಳಿ-ಶಾಂತವೀರೇಶ.
 ಸಂಗಾರಧರ್ಮಾಮೃತ ಟೀಕೆ.
 ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ — ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯ.

ಸಾಧಾರಣ್ಯಕಟ್ಟಳೆ.
 ಸಾನಂದಕೃತಿ.
 ಸಾನಂದಾಣೋತ್ಪನ್ನರನ ರಗಳೆ.
 ,, ಸಾಂಗತ್ಯ—ಗಿರಿಯು.
 ಸಾಮುದ್ರಿಕಾಲಕ್ಷಣದ ಟೀಕೆ.
 ಸಾರಂಗಧರಕಥೆ—ರಂಗರಾಜೀಂದ್ರ.
 ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ವೈದ್ಯ ಟೀಕೆ—ವಿಜಯಣೋಪಾಧ್ಯಾಯು.
 ಸಾಸಲಭೈರವೇಶ್ವರನ ಕಥೆ.
 ಸಿದ್ಧನೀತಿ (ಕಂ.)—ಸಿದ್ಧ.
 ಸಿದ್ಧಯೋಗವಾರ್ತ.
 ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕಥೆ (ಸಾಂ.).
 ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದ ಕಥಾಗರ್ಭ.
 ಸಿದ್ಧರಾಶಿ—ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ.
 ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಪುರಾಣ — ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯ.
 ಸಿದ್ಧಶಿವಯೋಗಿಯ ಗ್ರಂಥ.
 ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ.
 ಸಿದ್ಧಾಪ್ಪಕ.
 ಸಿದ್ಧವಿನಾಯಕಾಷ್ಟೋತ್ತರ.
 ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರತ್ರಿವಿಧಿ.
 ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ (ಷಂ.)—ಮರಿತೋಂಟದಾರ್ಯ.
 ಸಿರಿಯಾಳಸೆಟ್ಟಿಯ ರಗಳೆ.
 ,, ವಾರ್ಧಿಕ.
 ,, ಸಾಂಗತ್ಯ—ಮಹಾದೇವ.
 ಸಿರುಮನ ಕಥೆ—ಶಿವಕವಿ.
 ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ—ಸಿದ್ಧ.
 ಸೀತಾದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಡು.
 ಸೀಮಂತರತಾ ಕರ.
 ಸುಪ್ರಭಾತಗಳು—ಚಾಮರಾಜ.
 ಸುಭಾಷ್ಯಸಂಗ್ರಹ.

ಸುಯೋಗೀಚಾರಿತ್ರ (ವಾ. ಪಂ.)—ಗುರುಪ್ರಸಾದಿ.
 ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರ—ಕೆಳದಿ ಹಿರಿಯ ಬಸಪ್ಪನಾಯಕ.
 ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗಮಟೀಕೆ.
 ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ (ಗಂ.).
 ಸೂರಾಸಾನಿಯ ಕಾವ್ಯ.
 ಸೂರೈಸಿದ್ಧಾಂತಭಾಷ್ಯಟೀಕೆ.
 ಸೂಳಿಕೆರೆಯ ಸಾಂಗತ್ಯ.
 ಸೇತುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಷಂ.) (ಶಕ 1636).
 ಸೋಮನಾಥ ಚರಿತ್ರೆ.
 ,, ಶತಕ.
 ಸೋಮಶೇಖರ ಚಿತ್ರಶೇಖರ ಚರಿತ್ರೆ—ಕಸ್ತೂರಿ ಸಿದ್ಧ.
 ಸೌಂದರೇಶನ ಅರುವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಲೀಲೆ.
 ಸೌಂದರ್ಯಕಾವ್ಯ (ಸಾಂ.).
 ಸ್ವಾಮಂದಪುರಾಣ.
 ಸ್ಥಲಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ವರವಚನಗಳು.
 ಸ್ಯಮಂತಕಮಣಿ ಕಥೆ (ಸಾಂ.).
 ಸ್ವತಂತ್ರಗುರುಸಿದ್ಧಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿಗಳ ವಚನ.
 ಸ್ವರಭೇದ.
 ಸ್ವರಶಾಸ್ತ್ರ ಟೀಕೆ.
 ಹಂಪೆಯ ರಗಳೆ.
 ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ನಾಂದ್ಯಗಳು.
 ,, ರಗಳೆ.
 ಹದಿಬದಿಯ ಧರ್ಮ (ಸಾಂ.)—ಸಂಚಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮ.
 ಹವಿಶ್ಯಾರಕಾವ್ಯ ಅಥವಾ ರಾಜೀಂದ್ರವಿಜಯ (ಚಂ.).
 ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯ — ಪದ್ಮಣಿ (ಶಕ 1549).

ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ (ಷ.) — ಜಗನ್ನಾಥವಿ	ಹಲ್ಲಿಯ ಶಕುನ.
ಛಲ್ಲ.	ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಚಂ.) — ಚಿಕುಪಾ
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ — ಹಲಗ.	ಧ್ಯಾಯ.
,, — ಗಿರಿಯ.	ಹಸುಬನ ಶಕುನ (ಕಂ.).
,,	ಹಿರಿಯಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದ ಟೀಕೆ.
ಹರಿಹರಾಂಕನ ಸ್ತೋತ್ರ.	ಹುಡುಗರ ಕಂದ.
ಹಲಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರ ಟೀಕೆ — ಗುರುದೇವ.	ಹೇರೂರ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಾಂಗತ್ಯ — ಮಹದೇವ.

18 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ
ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾದ ಪಟ್ಟಿ.

ಅಂಕನಾಥಭಕ್ತಿವಿಜಯ (ಷ.) — ಸಿದ್ಧರಾಜ.	ಅರ್ಜುನಕೋರವಂಜಿ.
ಅಂಬಿಕಾವಿಜಯ (ಷ.) — ಬೊಂಬ್ಬರ ರಂಗ.	ಅಲ್ಲಮಸ್ವಾಮಿ ನಟನು ಟೀಕೆ — ಮರಿರಾಜ
ಅಕ್ಷರಕೇವಲಿ (ಗ.).	ವಟ್ಟಿ.
ಅಕ್ಷರಾದಿನಿಘಂಟು — ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.	ಅಕ್ಷಿನೀಸಂಹಿತಾವೈಕ್ರಂತ್ಯವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಟೀ
ಅಖಂಡಾನಂದಸ್ವರೂಪ (ಗ.) — ವೆಂಕಟದಾ	ಕೆ.
ಸ.	ಅಸ್ಪೃಶ್ಯವರಣತೀಲಕ (ಷ.) (ಶಕ 1695).
ಅಜಾಮಿಳ ಚರಿತೆ (ಹಾಡು).	ಅಪಾರಕ್ರಮ (ಸಾಂ.) — ವಿಜಯಣ್ಣ.
ಅಜಿತನೇನಕೃತಶ್ರತೋಧದ ಟೀಕೆ.	ಅನಂದರಾಮಾಯಣ (ಭಾ. ಷ.) — ತಿಮ್ಮಾ
ಅದ್ಭುತರಾಮಾಯಣ (ಗ.).	ರೈ.
ಅಧ್ಯಾತ್ಮರಾಮಾಯಣೋತ್ತರಕಾಂಡ — ಶಾ	ಅನೇಗೊಂದಿ ಆರಸುಗಳ ವಂಶಾವಳಿ.
ಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.	,, ಮೈಸೂರರಸರ ಪ್ರಭುತ್ವ.
ಅನುಭವರಸಾಯನ — ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.	,, ರಾಜರ ಚರಿತೆ.
ಅನುಭವಶಿಖಾಮಣಿ — ರಾಮಚಂದ್ರ.	ಆರಾಧನಾಸಾರ ಟೀಕೆ — ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿ (ಶಕ
ಅಪ್ರಸ್ತುತಪ್ರಶಂಸಾಶತಕ — ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣ	1677).
ರಾಜ.	ಆಳವಂದಾರ್ ಸ್ತೋತ್ರ ಟೀಕೆ.
ಅಭಿಮನ್ಯುಕಾಳಗ — ಮಾಧವ.	ಇಂದ್ರಕೀಲ ಚೌಸದ — ? ರಾಮಸೂರಿ.
ಅಮರ ಟೀಕೆ — ಲಕ್ಷ್ಮಣಶಾಸ್ತ್ರಿ.	ಇಕ್ಕೆರಿ ಆರಸರ ವಂಶಾವಳಿ.
ಅನ್ಯುನವರ ಚರಿತೆ — ಸದ್ಯನಾಥ.	ಉಂಗುರ ಸಂಧಿ (ಯ.).
ಅರಿಕುಲಾರದ ವೂರ್ವೋತ್ತರ.	ಉದಯರಾಗಗಳು (ಹಾಡು).
ಆರುಂಧತಿಯ ಹಾಡು.	ಉದ್ದಾ ಲಕನ ಕಥೆ.

ಉದ್ಧವಪ್ರಶ್ನೆ ಟೀಕೆ.
 ಉಪ್ಪಾವಿಗರ ಉತ್ಪತ್ತಿ.
 ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಕೇಣಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ.
 ಐರಾವತ (ಯ.).
 ,, (ಹಾಡು).
 ,, (ಸಾಂ.)—ಎಂಬಾಚಯ್ಯ.
 ಓಗಟಿಯ ಚೌಪದ.
 ಔಷಧವಿಧಾನ.
 ಕಂದರ್ಪಕೊರವಂಜಿ—ಬ್ರಹ್ಮಣಾಂಕ.
 ಕಕ್ಕುಡಿ ರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಕಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಕದಂಬಪುರಾಣ—ಚಂದ್ರಸಾಗರಪರ್ತಿ.
 ಕದಿರೆಯರ ಪೂರ್ವವೃತ್ತ.
 ಕನ್ನಡ ಗಾಡೆಗಳು.
 ಕನರಾದೇಶದ ಜೈನರಾಜಮಂಶಾವಳಿ.
 ಕನ್ನಡ ಲೀಲಾವತಿ—ಬಾಲವೈದ್ಯ ಚೆಲುವ.
 ಕರಿಬಸವೇಶ್ವರ ವಚನ.
 ಕರಿಯಬಂಟನ ಕಥೆ—ಸಾಂಬಯ್ಯ.
 ,, —ದೇವಣ (ಭಾಳಾಕ್ಷ).
 ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗಯ್ಯನಚರಿತ್ರೆ(ಸಾಂ.)
 —ಕಿವನುಗ (ಶಕ 1672).
 ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತಕಥೆ (ಸಾಂ.)—ಪ್ರಧಾನಿ
 ತಿರುಮಲಾರ್ಯ.
 ಕರ್ಣಾಟಕಕಾವಲಯಾನಂದ (ಷ.)—ಜಿ
 ಯೇಂದ್ರ).
 ಕರ್ಣಾಟಕ ರಘುವಂಶ (ಭಾ. ಪ).
 ಕಾಲಾವತೀಪರಣಿಯ (ಗ.)—ಯಾದವ.
 ಕಸ್ತೂರಿತೀಕಪಂಚಾಶತ್ತಿನ ಟೀಕೆ.
 ಕಾಪಾಲಿಕಮತದ ವರ್ಣನೆ.
 ಕಾಮವಿಡಂಬನ—ಚಿದಾನಂದಾವಧೂತ.
 ಕಾಲಜ್ಞಾನ — ಪೋತಲೂರು ವಿರಬ್ರಹ್ಮ
 ಯ್ಯ.

ಕಾಶೀನುಹಿಮಾರ್ಥದರ್ಪಣ—ಕಳಲೆ ನಂಬ
 ರಾಜ.
 ಕಾಶೀಕಾಂಡ—ಕಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಕುಂದಾಪುರದ ವರ್ಣನೆ.
 ಕುಶಲವರ ಕಾಳಗ (ಯ.).
 ಕುಶಲವೋಪಾಖ್ಯಾನ (ಗ.).
 ಕೃಷ್ಣಕರ್ಣಾಮೃತ ಟೀಕೆ—ಚೆಲುವಾಂಬೆ.
 ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ—ಆಪ್ಪರಾಲ ತಮ್ಮಣ್ಣಿ.
 ಕೃಷ್ಣರಾಯ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ವಿವರ.
 ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಕಾಳಗ (ಸಾಂ.)—ಎಂಬಾ
 ಚಯ್ಯ.
 ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಸಂಗರ (ಷ.)—ಕೋನ
 ಯ್ಯ.
 ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂಗ್ರಾಮ (ಯ.).
 ಕೆಳದಿ ಆರಸರ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ—ಚೆನ್ನಭಂ
 ಡಾರ ಪುರುಷೋತ್ತಮಯ್ಯ.
 ಕೆಳದಿ ಆರಸರ ವಂಶಾವಳಿ.
 ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ (ಚಂ.).
 ಕೇರಳಪ್ರಶ್ನೆ (ಷ.).
 ಕೇಶವಶತಕ—ಆದ್ವೈತಾನಂದ.
 ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ—ಷಡಕ್ಷರಸ್ವಾಮಿ.
 ,, ಟೀಕೆ.
 ಕೈವಲ್ಯಸ್ವಯಪ್ರವರ್ತನಸಾರ — ಪರಮ
 ಹಂಸಾವಧೂತಯೋಗಿ.
 ಕೊಂಕಣಿಗರ ಮತವರ್ಣನೆ.
 ಕೊಂಬುಕಾಳೆ ಮಾಡುವ ವರ್ಣನೆ.
 ಕೊಕ್ಕೋಕ (ಭಾ. ಪ.).
 ,, ಟೀಕೆ.
 ಕೊರವಂಜಿ—ಇಮ್ಮಡಿ ಮುರಿಗಾಸ್ವಾಮಿ.
 ಕೋರಡಿ (ಹಾ.)—ಚಿದಾನಂದ.
 ಕ್ರಿಸ್ತಮತ ಬೋಧೆ (ಗ.).
 ಕ್ಷಪಣಸಾರ.

ಫ್ರೆಂಚರೊಡಗಿಯ ಟೀಕೆ.
 ಖಗ್ರಕಾಶಟೀಕೆ.
 ಗಂಗಾರೋರಿಸಂವಾದ (ಸಾಂ.).
 ,, —ತರಳಚರಸತಿ.
 ,, (ಯ.).
 ಗಂಗಾವತರಣ (ಚಂ.)—ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಣಪ್ಪ.
 ಗಂಗೋದಯದ ಟೀಕೆ.
 ಗಜಗೋರೀವ್ರತಕಥೆ (ಗಂ.)—ದೇವಣಾಪುರದ
 ವೆಂಕಟರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ).
 ಗಯಚರಿತ್ರೆ (ಭಾ. ಪ.)—ಕೋನಯ್ಯ.
 ,, (ಸಾಂ.).
 ,, (ಯ.).
 ಗರಳಪುರೀಮಹಿಮಾದರ್ಶ (ಗಂ.) —ಕಳಲೆ
 ನಂಬರಾಜ.
 ಗರುಡಸಂಚಾರಶ್ತಿನ ಟೀಕೆ.
 ಗರುಡಪುರಾಣಟೀಕೆ.
 ಗರುಡನುಂತ್ರಟೀಕೆ.
 ಗರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ (ಹಾ.).
 ಗೀತಗೋಪಾಲಟೀಕೆ — ಅಪ್ರಮೇಯ
 ಶಾಸ್ತ್ರಿ).
 ಗೀತಗೋವಿಂದ ಟೀಕೆ — ಅಪ್ರಮೇಯ
 ಶಾಸ್ತ್ರಿ).
 ಗೀತವೀತರಾಗದ ಟೀಕೆ.
 ಗುರುದತ್ತ ಚರಿತ್ರೆ.
 ಗುರುಬೋಧಾಮೃತ (ತ್ರಿ.).
 ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರ ಶತಕ (ಷಂ.).
 ಗುರುಕಿಷ್ಕಬೋಧೆ—ಕೃಷ್ಣಯೋಗೀಂದ್ರ).
 ಗೋರಕನಾಥಮತವರ್ಣನೆ.
 ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.
 ಗೋವಿನ ಕಥೆ (ಷಂ.).
 ಗೋಳಶಕುನ.

ಚಂದನೆಯ ಕಥೆ (ಯಂ.)—ಚಂದ್ರಸಾಗರವ
 ಣೀ.
 ಚಂದಸ್ಸನವರ ಪದ.
 ಚಂದ್ರದ್ರೋಣಾರ್ಪಣತದ ವರ್ಣನೆ.
 ಚಂದ್ರಹಾಸನ ಕಥೆ (ಸಾಂ.)—ಹೆಳವನಕಟ್ಟಿ
 ಗಿರಿಯಮ್ಮ.
 ಚಿಕದೇವರಾಜ ಜನನ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ.
 ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ವಂಶಾವಳಿ.
 ಚಿತ್ರಸೇನಕಾಳಗ—ಮಾಧನ.
 ಚಿದಂಬರಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರ.
 ಚಿದಾಂಬಾನುಭವಸಾರ (ಷಂ.)—ಚಿದಾನಂದ.
 ಚಿದಾನಂದರ ವಚನ.
 ಚೇಳನ ಹಾಡು.
 ಚೋರಕಥೆ—ಕಾಸ್ತೂರಿಸಿದ್ಧ.
 ಚೌಪದ್ಯಗಳು.
 ಚಂಬೂನದಾಂಬರನ ಚರಿತ್ರೆ.
 ಚಗದೇವರಾಯನ ಕಾವ್ಯ.
 ಚೆನ್ನತ್ತರಾಯ ಚರಿತ್ರೆ—ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ.
 ಚೆನ್ನಾರತ—ಬ್ರಹ್ಮಕವಿ.
 ಚೆನ್ನಮುನಿ (ಷಂ.)—ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ
 (ಶಕ 1736).
 ಚೆನ್ನಸ್ತೋತ್ರ.
 ,, ಸಂಗ್ರಹ.
 ಚೆನ್ನೇಂದ್ರಮಾಲೆ (ಕಂ.).
 ಚೇವಂಧರಚರಿತ್ರೆ (ಸಾಂ.)—ಬ್ರಹ್ಮಕವಿ.
 ಚೇವೇಶ್ವರ ಸಾಂಗತ್ಯ.
 ಚೈನಮತವರ್ಣನೆ—ಮದ್ದಗಿರಿ ಪದ್ಮಯ್ಯ.
 ಚೈನರ ಭಾಗವಂತಿಗೆ ಹಾಡು.
 ಚೈನಸಾರಕ್ರಿಯಾನಂಗ್ರಹ ಟೀಕೆ.
 ಚ್ಚಾನಜೋತಿ.
 ಚ್ಚಾನಜೋಧೆ.
 ಚ್ಚಾನಸಿಂಧು—ಚಿದಾನಂದಾನಂದೂತ.

ಟೀಕಿನ ಕೀರ್ತನೆ—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಟೀವುಸುಲ್ತಾನನ ಚರಿತೆ.
 ತತ್ವದ ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ.
 ತತ್ವಪದ (ತಿ.).
 ತತ್ವವಿವರ ಟೀಕೆ.
 ತತ್ವಸಾರ ಟೀಕೆ.
 ತತ್ವಾರ್ಥಾಧಿಗಮಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರ ಟೀಕೆ—
 ಚಿದಾನಂದಕವಿ.
 ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ—ವಾದಿರಾಜಾಚಾರ್ಯ.
 ತಿರುವೆಂಗಡಾಚಾರ್ಯಶತಕ—ಅದಿಕೇಶವ.
 ತುರಂಗಭಾರತ.
 ತುಲಾಕಾವೇರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಶ್ರೀನಿವಾಸ.
 ತುಳಸೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಹಾಸು).
 ತುಳುವದೇಶವರ್ಣನೆ.
 ತೆಂಕಲಿವೈಷ್ಣೋತ್ಪತ್ತಿ.
 ತೆನ್ನ ಲರಾಮಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆಗಳು.
 ದಕ್ಷಾಧ್ಯರಧ್ವಂಸಚಾರಿತ್—ದೇವಣಾರ್ಯ.
 ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ಚರಿತೆ—ಹೊಳೆಹೊನ್ನೂರು
 ಸುಬ್ಬಯ್ಯ.
 ದತ್ತಾತ್ರೇಯಕವಚಟೀಕೆ.
 ದಿಳ್ಳಿ ರಾಜರ ಚರಿತೆ.
 ದುರ್ಗಾಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಗ.).
 ದುರ್ಗಾವಿಜಯ (ಯ.).
 ದೂರ್ವಾಸಖುಷಿಚರಿತೆ.
 ದೃಷ್ಟಿಮಂತ್ರ.
 ದೇವಗೌಡನ ದಳ್ಳಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ.
 ದೇವಾಂಗಪುರಾಣ (ಸಾಂ.)—ದೇವ.
 ದೇವಾಂಗಪೂರ್ವೋತ್ತರ.
 ದೇವೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಚಿದಾನಂದಸ್ವಾಮಿ.
 ದ್ರೌಪದೀ ಸ್ವಯಂವರ.
 ಧರ್ಮಗುಪ್ತಚರಿತೆ (ಯ.) —ಶಾಲ್ಯದ ಕೃ
 ಸ್ಥರಾಜ.

ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಟೀಕೆ.
 ಧ್ರುವಚರಿತೆ.
 ನಕ್ಷತ್ರಚೂಡಾಮಣಿ (ಗ.).
 ನಕ್ಷತ್ರದೋಷ ಟೀಕೆ.
 ನಗರದ ವಿರಭದ್ರನಾಯಕನ ವಂಶಾವಳಿ.
 ನರಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ (ಭಾ. ಪ.).
 ನವಗ್ರಹಚಿಂತಾಮಣಿ.
 ನಳಚರಿತೆ.
 ನಳನಾಟಕ—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ನಾಗಾನಂದನಾಟಕ (ಗ.).
 ನಾಣ್ಯಗಳ ವರ್ಣನೆ.
 ನಾನಾರ್ಥಕನ್ನಡ ಧಾತುಶಬ್ದಮಂಜರಿ.
 ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಟೀಕೆ.
 ನಿಜದೀಪಿಕಾರತ್ನ —ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ನಿಜಲಿಂಗಶತಕ (ವಾ. ಪ.) —ನಿಜಲಿಂಗಾ
 ರಾಧ್ಯ.
 ನಿಡುಗಲ್ಲ ರಸರ ವಂಶಾವಳಿ.
 ನಿರ್ಣಯಶಿಖಾಮಣಿ—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ನಿರ್ವಾಣಮಂತ್ರಿಕೃತಶಿವಪೂಜಾವಿಧಾನದ
 ಟೀಕೆ.
 ನಿಷ್ಕಳರ ವಚನ—ಚಿದಾನಂದಯೋಗಿ.
 ನಿಷ್ಣಾಮವಚನಾನುಮಾಲೆ — ನಿರಂಜನಾಸ
 ಧೂತ.
 ನೀತಿಸಾರಟೀಕೆ.
 ನೈಜಾಮುಲ್ಮುಲ್ಕರ ಭಯದ ವರ್ಣನೆ.
 ನೋಂಪಿಗಳು.
 ಪಂಚಕಾಲಟೀಕೆ.
 ಪಂಚತಂತ್ರಟೀಕೆ.
 ಪಂಚಪಕ್ಷಿಶಕುನ.
 ಪಂಚಮೋದ್ಧವಕಾವ್ಯ.
 ಪಂಚಾಚಾರ್ಯವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ.
 ಪಂಚೀಕರಣ—ಚಿದಾನಂದ.

ಸಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕ (ಭಾ. ಪಂ.)—ಹಿರಿ
ಯೂರ ರಂಗ.
ಪತ್ತಿವೃತ್ತಾಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮ.
ಪದ್ಮಪುರಾಣಟೀಕೆ.
ಪದ್ಮಾವತೀದೇವಿಯ ಕಥೆ—ಸುರಾಲ (ಶಕ
1683).
ಪರನುರಹಸ್ಯೋಪದೇಶಸಂಗ್ರಹ ಟೀಕೆ.
ಪರನಾರ್ಥಜ್ಞಾನ ತ್ರಿಸದಿ.
ಪರಶುರಾಮಭಾರತ — ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ
(ಶಕ 1733).
ಪರಶುರಾಮರಾಮಾಯಣ(ಪಂ.)—ಬೊಂಬೊ
ರ ರಂಗ.
ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಟೀಕೆ.
ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ).
ಪಾರಿಜಾತನಾಟಕ.
ಪಾರ್ವತೀಕಲ್ಯಾಣ (ಸಾಂ.).
ಪಾರ್ವತೀಕೊರವಂದೆ—ವೆಂಕಯ್ಯ.
ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಬಳೆತೊಡಿಸಿದುದು (ಹಾ.).
ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೋಬಾನಿ.
ಪುರಾಣಸ್ತೋತ್ರ—ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ.
ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಚರಿತ್ರೆ (ಸಾಂ.)—ಪದ್ಮರಾಜ
ದೇವಚಂದ್ರರು (ಶಕ 1714).
ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯತನಿಯನುಗಳ.
ಪ್ರಪನ್ನಾಮೃತ—ರಾಯಸದ ವರದಾರ್ಯ.
ಪ್ರಭುಲಿಂಗದ ಕಂದದ ಟೀಕೆ.
ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆ (ಸಾಂ.)—ಚನ್ನಿಗ.
ಪ್ರಾಣೇಶಶತಕ (ವೃ.)—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣ
ರಾಜ.
ಪ್ರಾಣೇಶಶತಕ (ಪಂ.).
ಬಿಗಲಾಂಬಾಸ್ತೋತ್ರ—ಬಿದಾನಂದಾನಂದಧೂತ.
ಬಿಟ್ಟೆಮಾಡುವ ವರ್ಣನೆ.
ಬಿಣದೇಗರ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ.

ಬತ್ತಿ (ಸುಖುತ್ತಲಕಥೆ) (ಚಂ.) — ದೇವ
ಣಾರ್ಯ.
ಬತ್ತಿ ಸರಾಗ.
ಬಿಭುವಾಹನ ಕಾಳಗ.
,, ದ ಹರಕೆ (ಹಾ.).
ಬಿಸವಸ್ವನಾಯಕನ ಚರಿತ್ರೆ.
ಬಿಸವೇಶ್ವರ ಸಂಗೀತ.
ಬಿಳೆಮಾಡುವ ವರ್ಣನೆ.
ಬಾಗಡಿಕೋಟೆಮೈಳದ. ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ —ನು
ಸೇಗೌಡ.
ಬಾಣಗಾರಿಕೆ.
ಬಾಲಲೀಲೆಯ ಜೋಗುಳದ ವಚನ.
ಬಾಹಟದ ಟೀಕೆ—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
ಬಿಡುವಚನ (ಹಾಡು).
ಬಿಳಕಲ್ಲ ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾರಿಜಾತ—ಸಾ
ಮಿಕವಿ.
ಬಿಳಗಿರಿರಂಗನಾಥನ ಪಾರಿಜಾತ—ರಾಯಸ
ಯ್ಯ.
ಬುಕ್ಕರಾಯಚರಿತ್ರೆ.
ಬೆಟ್ಟವರ್ಧನಚರಿತ್ರೆ (ಸಾಂ.) — ಚಂದ್ರ
ಸಾಗರವರ್ಣಿ.
ಬೆದನೂರು ಸೀಮೆಯ ಮೈಗಳ ವರ್ಣನೆ.
ಬೆಳಗುತ್ತಿ ಅರಸುಗಳ ಚರಿತ್ರೆ.
ಬೆಳಗೊಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಚರಿತ್ರೆ
(ಸಾಂ.)—ಆನಂತಕವಿ.
ಬೇಡರ ಚರಿತ್ರೆ.
ಬೇತಾಳಪಂಚವಿಂಶತಿ—? ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ.
ಬ್ರಹ್ಮಕೊರವಂದೆ.
ಬ್ರಹ್ಮಗೀತೆಯ ಟೀಕೆ.
ಬ್ರಹ್ಮಶತಕೋಶ—ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ.
ಭಕ್ತವಿಲಾಸದರ್ಪಣ (ಗಂ.)—ಕಳಲೆ ನಂಬ
ರಾಜ.
ಭಕ್ತಾಧಿಕಾರ್ಯದ ಟೀಕೆ.

ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಸರೋವರ — ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣ
 ರಾಜ.
 ಭಗವದ್ಗೀತೆ—ಹರಿದಾಸ.
 ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಟೀಕೆ.
 ಭಟ್ಟಾ ಕಳಂಕಚರಿತೆ.
 ಭದ್ರಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ — ಕಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಭರ್ತೃಹರಿಸುಭಾಷಿತ ಟೀಕೆ.
 ಭವ್ಯಾಮೃತ—ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ತೆ.
 ಭಸ್ಮಿಸುರನ ಕಾಳಗ.
 ಭಾಗವತಕ್ಕೆ ಏಕಾಕಾರದ ಟೀಕೆ.
 ಭಾಗವತಸಾರ.
 ಭಾರತ—ಕಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಭಾರತವಾಕನ.
 ಭೀಷ್ಮಶರತ್ಪ (ಗ.).
 ಭೀಷ್ಮಕಲ್ಪಸಾರಸಂಗ್ರಹಟೀಕೆ.
 ಮಂಡನಮಿಶ್ರಚರಿತೆ.
 ಮಣಿಪುರದ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ.
 ಮದಕೇರಿ ರಾಜೇಂದ್ರದಂಡಕ—ಚಂದ್ರಭೀ
 ಮಕವಿ.
 ಮದಗಿರಿನಾಯಕ ಚರಿತೆ.
 ಮದ್ದೂರ ಚೆನ್ನಪಟ್ಟಣದ ಸೈಯದ್ ಯಾ
 ಕೂಬನ ಚರಿತೆ.
 ಮಧ್ವದಾಸರ ಪದಗಳು.
 ಮನೀಷಾಪಂಚಕ ಟೀಕೆ.
 ಮಯಮತಟೀಕೆ.
 ಮಹಾನವಮಿ ಚೌಪದ.
 ಮಾಗಧಿಪಾಲೆಯಗಾರರ ಚರಿತೆ.
 ಮಾಧವದಾಸರ ಪದಗಳು.
 ಮಾನಸಪೂಜೆ (ಯ.).
 ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಪುರಾಣ — ಕಳಲೆ ನಂಬ
 ರಾಜ.
 ಮುಕ್ತಾಂದಮಾಲಾ ಟೀಕೆ.

ಮುರಿಗೇಂದ್ರವಿಜಯ.
 ಮುಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರ (ಷ.)—ಚಂದ್ರಸಾಗರವ
 ರ್ತೆ.
 ಮುಹೂರ್ತಮುಕ್ತಾವಳಿ ಟೀಕೆ.
 ಮೂಗೂರರಸರ ಚರಿತೆ.
 ಮೂಲಕರಾವಾಯಣ.
 ಮೈಸೂರರಸರ ಕಥೆ.
 ,, ಪಾರಂಪರ್ಯ.
 ,, ವಂಶಾವಳಿ.
 ಮೈಸೂರಲ್ಲಿರುವ ಮರಾಟಿಯರ ಆಟದ ವ
 ರ್ಣನೆ.
 ಮೈಸೂರರಸುಗಳ ಪೂರ್ವಾಭ್ಯುದಯ—ನ
 ಗರದ ಪುಟ್ಟಯ್ಯ (ಶಕ 1635).
 ಮೈಸೂರುರಾಜರ ಚರಿತೆ—ವೆಂಕಟರಮಣ
 ಯ್ಯ.
 ಮೈಸೂರುರಾಜರ ದಿಗ್ವಿಜಯ.
 ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷ್ಮೀಮಂದಿರ (ಹಾ.) ಶಾಲ್ಯದ
 ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಮೋನಪ್ಪಯ್ಯನ ಪಾಕನ
 ಮೋನೇಶ್ವರಪುರಾಣ.
 ಯಯಾತಿಕಾವ್ಯ—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಭಾ. ಷ.).
 ರತಿರಹಸ್ಯದೀಪಿಕೆ.
 ರತ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರ (ವಾ. ಷ.)—ಉಲವೈದ್ಯದ
 ಚಿಲುಪ.
 ರಮಾಭ್ಯುದಯ (ಚಂ.)—ವೆಂಕಾಮಾತ್ಯ.
 ರಾಜವಶ್ಯಟೀಕೆ.
 ರಾತ್ರಿಯನಲ್ಲ ನ ಪದ್ಯಗಳು.
 ರಾಮಕಥಾವತಾರ — ದೇವಕೆಂದ್ರ (ಶಕ
 1719).
 ರಾಮಚರಿತದ ಹಾಡು.
 ರಾಮರಾಯವೋಗಲದ ಯುಧ್ಧರ್ವರ್ಣನೆ

ರಾಮಾಯಣ (ವಾ. ಪ.)—ವೆಂಕಾಮಾತ್ಯ.
 ,, (ಪ.)—ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ.
 ,, ಮಹನಕಥೆ.
 ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ (ಗ.)—ಮುದ್ದಣ.
 ರಾಯದುರ್ಗದ ಆರಸರ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ.
 ,, ರಾಜರ ವಂಶಾವಳಿ.
 ರುಕ್ಮಾಂಗಡುಕರಿತ್ರ—ತಿಪ್ಪೇಂದ್ರ.
 ರುದ್ರಭಾರತ ಟೀಕೆ.
 ರುದ್ರಯಕ್ಷಗಾನ—ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ.
 ರೇವಣಸಾಂಗತ್ಯ—ಚೆನ್ನ ಬಸವ.
 ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ವಯಂವರ (ಯ.).
 ,, ದ ಸೋಬಾನೆ.
 ಲಘುಪುರಾಣ (ಗ.).
 ಲನಕುಶರ ಕಾಳಗ (ಯ.).
 ಲಿಂಗಪುರಾಣಟೀಕೆ.
 ಲಿಂಗಾವಧೂತವಚನ.
 ವಜ್ರಮಕುಟರಾಯನ ಕಥೆ.
 ವರದವಿಟ್ಟ ಲರಾಮಾಯಣ (ಭಾ. ಪ.) (ಶಕ 1674).
 ವರಾಹತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಪದಗಳು.
 ವರಾಹಪುರಾಣಟೀಕೆ.
 ವಸ್ತಾರ ಆರಸರ ವಂಶಾವಳಿ.
 ವಾಕ್ಯರಾಮಾಯಣ.
 ವಾಕ್ಯಾವಳಿ.
 ವಾಣಿಜ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿ (ವಾ. ಪ.).
 ವಾಮಲೂರಿಕಥಾವಳಿ—ದೇವನಾರ್ಯ.
 ವಾರ್ಷಿಕತಂತ್ರಟೀಕೆ—ಹರಿಭಟ್ಟ.
 ವಾಸುದೇವಪಾರಿಜಾತ—ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ.
 ವಿಘ್ನೇಶ್ವರವ್ರತಕಲ್ಪ—ಕಾಳಿ ನಂಬರಾಜ.
 ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆ.
 ವಿಟ್ಟ ಲಪದಗಳು.

ವಿದ್ಯಾಮಾಧವೀಯಟೀಕೆ.
 ವಿದ್ಯಾಮೃತ—ದೇವನಾರ್ಯ.
 ವಿಭೀಷಣವೀತಿ.
 ,, ಬುದ್ಧಿ.
 ವಿರಕ್ತರ ಕಾವ್ಯ—ರುದ್ರ (ಶಕ 1658).
 ವಿರಕ್ತ ಪಡಕ್ಷರಿಯ ಮಹನಗಳು.
 ವಿವೇಕಾಭರಣ (ವಾ. ಪ.)—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃ
 ಸ್ವರಾಜ (ಶಕ 1692).
 ವಿಶ್ವಕರ್ಮಕಥೆ.
 ವಿಶ್ವಕೃತಿಪರೀಕ್ಷಣ—ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಕವಿ.
 ವಿಸ್ತೃತಕವಚ.
 ವಿಸ್ತೃತಮಾನಸಪುಟಿ.
 ವಿರಗುಂಡಯ್ಯನ ಕಥೆ (ಗ.).
 ವಿರಭದ್ರವಿಜಯ (ಭಾ. ಪ.)—ವಿರಭದ್ರ.
 ವಿರಶೈವಮಹಾತಂತ್ರ ಟೀಕೆ.
 ,, ಪಟ್ಟನಿಧಿ ಲಸಿದ್ಧಾಂತ—ಶಿವಯೋಗೀ
 ಶ್ವರ.
 ವಿರಸಂಗಯ್ಯನ ಚೌಪದ—ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಯ್ಯ.
 ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸಗಳ
 ಘಟ್ಟಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಟೀಕು.
 ವೈಷೋತ್ತರಜನವಿಧಿಟೀಕೆ.
 ವೃಷ್ಟಿಶಾಸ್ತ್ರಟೀಕೆ.
 ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಟೀಕೆ.
 ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಶತಕ (ಭಾ. ಪ.)—ಚೆನ್ನ
 ರಾಜ.
 ವೇದಾಂತಕೀರ್ತನೆ.
 ,, ಡಿಂಡಿಮಟೀಕೆ—ಕೃಷ್ಣಕವಿ.
 ,, ಪಂಚದಶೀಟೀಕೆ.
 ,, ವಾರ್ತಿಕ.
 ,, ವಿವೇಕಸಾರ ಟೀಕೆ.
 ವೈಕಾಂಠನಾರಾಯಣ ಶತಕ (ವೃ.)
 ವೈದ್ಯಶತಕೋಶೀಟೀಕೆ.

ವೈದ್ಯಸಾರ (ಕಂ.)—ಬ್ರಹ್ಮ.
 ,, ಸಮುದ್ರಟೀಕೆ.
 ವೈವರ್ತೇಶಯತಕ—ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಣಪ್ಪ.
 ವೈಷ್ಣವಧರ್ಮ.
 ವ್ರಣವೈದ್ಯಸಂಗ್ರಹ.
 ವ್ರತಚರ್ಮ—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಶಂಕರಕಥೆ.
 ,, ತತ್ವ—ಶಂಕರದೇವ.
 ,, ವಿಜಯಟೀಕೆ (ಗ.).
 ಶಕುನಪ್ರಪಂಚ—ದೇವಣಾರ್ಯ.
 ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸದ ಟೀಕೆ.
 ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಶನದ ಟೀಕೆ—ನಿಟ್ಟೂರ ನಂ
 ಬಯ್ಯ.
 ಶಬ್ದಾರ್ಥಮಂಜರಿ—ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ.
 ಶರಣಬಸವರಗಳೆ—ಬಸವಲಿಂಗ.
 ಶರಣರ ಕಥೆ (ಯ.).
 ಶರಣವಿಲಾಸಮೃತ—ಚಿನ್ನಪ್ಪ.
 ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರಸಮುಚ್ಚಯವೃತ್ತಿ.
 ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಟೀಕೆ.
 ಶಿವಗಂಗಾಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಟೀಕೆ — ಕಳಲೆ ನಂ
 ಬರಾಜ.
 ಶಿವಗೀತೆ—ಕಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಶಿವಚಿಂತಾಮಣಿ (ಗ.).
 ಶಿವಧರ್ಮೋತ್ತರ—ಕಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಶಿವಪೂಜಾಕ್ರಮ.
 ಶಿವಪೂಜೆಯ ಫಲ.
 ಶಿವಭಕ್ತಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಕಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸಾರ (ಭಾ. ಪ.)—ಶಿವರಾಮ.
 ಶಿವಯೋಗಾಷ್ಟಕ—ವಿರಕ್ತ ಪಡಕ್ಕರಿ.
 ಶಿವಲಿಂಗವಾದ್ಯ — ಇಮ್ಮಡಿ ಮುರಿಗೀಸವ್ವ
 ಮಿ.

ಶಿವಲೋಕಾಸ್ಥಾನವರ್ಣನೆ (ವಾ. ಪ.).
 ಶಿವಸಟ್ಟದಿ—ಪ್ರಧಾನಿ ವಂಕಪ್ಪ.
 ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತಟೀಕೆ.
 ಶಿವಾಧಿಕೃತಪುರಾಣದ ಟೀಕೆ.
 ಶಿವಾರ್ಚನಮಾಲೆ (ಹಾಡು).
 ಶೃಂಗಾರತೀಲಕರಸಮಂಜರಿ (ಪ.) — ಜಾ
 ಯೇಂದ್ರ.
 ಶೃಂಗಾರಮಂಜರಿ ಟೀಕೆ.
 ಶೈವಧರ್ಮ—ಕಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಶ್ರೀಕಥೆ—ದೇವಣಾರ್ಯ.
 ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಚರಿ
 ತ್ರೆ—ಬೋರಯ್ಯ.
 ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಉಸಾಧ್ಯಾಯ ಶಿಂ
 ಗಾರ್ಯ.
 ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ (ವಾ. ಪ.)—
 ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ.
 ಶೈವತಾಂಗವ ಕಥೆ.
 ಪಟ್ಟಿತ್ರಯ—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಪಟ್ಟಿನಿಲಜ್ಜಾನಸಾರಾಮೃತ.
 ಪೋಷಕಶಕ್ರಿಯಾಟೀಕೆ.
 ಸಂಗೀತಚೂಡಾಮಣಿಟೀಕೆ.
 ಸಂಸ್ಕೃತಗಣಿತವಿಲಾಸದ ಟೀಕೆ.
 ಸತ್ಯಭಾಮಾಕಲ್ಯಾಣ.
 ಸದಾಶಿವಶತಕ—ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಸದ್ಧರ್ಮಸಾತ್ಯೋಕ್ತಕೃತ್ಯಟೀಕೆ.
 ಸಪ್ತಣ್ಣನ ವಚನ.
 ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿ.
 ಸರ್ವೇಶ್ವರನಿರೂಪಣ.
 ಸಾನಂದಾಣೇಶ್ವರ ಕಥೆ.
 ಸಾರಂಗಧರನ ಕಥೆ—ಸಾಂಬಯ್ಯ.
 ಸಾರಸಂಗ್ರಹಗಣಿತಟೀಕೆ.
 ಸಾಲಗ್ರಾಮಲಕ್ಷಣಟೀಕೆ.

ಸೀತಾಕಲ್ಯಾಣ (ಸಾಂ.)—ಹೆಳವನ ಕಟ್ಟಿ
 ಗಿರಿಯಮ್ಮ.
 ಸೀನಿನಫಲ.
 ಸುಗಂಧಪಾರಿಜಾತ.
 ಸುಭದ್ರಾಕಲ್ಯಾಣ.
 ಸುಭಾಷಿತಕ್ಕ ಟೀಕೆ.
 ಸೂಪಶಸ್ತ್ರ ಟೀಕೆ.
 ಸೂಳಾದಿ.
 ಸೂಳೆಕೆರೆ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ.
 ಸೇತುವುಹಿಮಾದರ್ಶ—ಕಾಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಸೋಮವಾರಶಿವಪೂಜಾ ವ್ರತಕಥೆ.
 ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿ ಟೀಕೆ.
 ಸೌಮಿನೀ ಕಥೆ (ಪ.)—ಬಸವಲಿಂಗ.
 ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮ.
 ಸ್ತ್ರೀವೈದ್ಯ—ತಿಮ್ಮರಾಜೇಗೌಡ.
 ಸ್ವರಕೊರವಂಜಿ - ಚಂದ್ರಸಾಗರವರ್ಣಿ.
 ಸ್ವರತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ ಟೀಕೆ.
 ಸ್ವರವಚನ.
 ಹಂಸವಿಂಶತಿಕಥೆ.
 ಹನುಮದ್ವಿಜಯ (ಯು)
 ಹನುಮದ್ವಿಜಯ (ಚಂ.)—ತಿಪ್ಪಣಾರ್ಯ.
 ,, (ಪ.)—ವೆಂಕಾಮಾತ್ಯ.

ಹರಕೆ ಸೋಬಾನೆ.
 ಹರದತ್ತಾ ಚಾರ್ಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಕಾಳಲೆ ನಂ
 ಬರಾಜ.
 ಹರದ ನೀತಿ—? ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ.
 ಹರಿಭಕ್ತಿರಸಾಯನ (ಪ.)—ಚಿದಾನಂದ.
 ಹರಿಲೀಲೆ.
 ಹರಿವಂಶ—ಕಾಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಹರಿಹರದೇವಸ್ಥಾನದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.
 ಹರೈಷ್ಟ್ಯಕೆ.
 ಹಸೆಗೆ ಕರೆಯುವ ಶೋಭಾನೆ.
 ,, ಹಾಡು.
 ಹಸೆಗೆ ಬಂದ ವರ್ಣನೆ.
 ಹಸ್ತಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಟೀಕೆ.
 ಹಳೆಯ ಪೈಕಾದವರ ಮತವರ್ಣನೆ.
 ಹಳೆಯಬೀಡು ಪೂರ್ವೋತ್ತರ.
 ಹಾಡುಗಳು—ಹೆಳವನಕಟ್ಟಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮ.
 ಹಾರನಹಳ್ಳಿಯ ವರ್ಣನೆ.
 ಹಾಲಾಸ್ಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಕಾಳಲೆ ನಂಬರಾಜ.
 ಹಿಮಕೀರ್ತನ ಕಥೆ (ಸಾಂ.)—ಚಂದ್ರಸಾ
 ಗರವರ್ಣಿ.
 ಹಿಂದುಗಳ ಆಟದ ವರ್ಣನೆ.
 ಹೈದರನ ವಂಶಾವಳಿ.
 ಹೈದರಲ್ಲಿಯ ವರ್ತಮಾನವಿವರ.

19 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ
 ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾದ ಪಟ್ಟಿ.

ಅಂಗದಸಂಧಾನ (ಯು.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ಅಂಬಾಸ್ತೋತ್ರ—ಮಹಾಂತದೇಶಿಕೆ.
 ಅಕಾಲಂಕಾಚರಿತಟೀಕೆ.
 ಅಕಾಲಂಕಾಪ್ಪ ಕಾಟೀಕೆ.

ಅಕಾರಾದಿನಿಘಂಟು—ಲಕ್ಷ್ಮಣಪಂಡಿತ.
 ,, ವೈದ್ಯನಿಘಂಟು.
 ಅಬೃಂದಕಾವೇರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಟೀಕೆ — ಕ್ಕ
 ಪ್ಪರಾಜ.

ಅತಿಕಾಯನ ಕಾಳಗ.
 ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಾಮಾಯಣ ಟೀಕೆ-ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಅನುಭವಸಂಚರತೆ.
 ಅನುಭವಾಮೃತ (ಹಾಡು).
 ಅಸರಾಧಸೋತ್ರ — ದೇವಲಾಪುರದ ನಂ
 ಬುಂಡ.
 ಅಸರೋಜಾನುಭೂತಿಟೀಕೆ.
 ಅಭಿನವಸಂಚರತೆ.
 ಅಭಿಮನ್ಯುಕಾಳಗ.
 ಅಮರುಕಟೀಕೆ—ವೆಂಕಟರಾಮ ಶಾಸ್ತ್ರಿ.
 ಅಮಾಸೋನುವ್ರತ ಟೀಕೆ—ವೆಂಕಟರಾಮ
 ಶಾಸ್ತ್ರಿ.
 ಅಮೃಣ್ಣಿ ಪಾರಿಜಾತ.
 ಅರ್ಕಪುಸ್ತಕೋಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ — ಕೃಷ್ಣ
 ರಾಜ.
 ಅರ್ಹವತಾರವಿಲಾಸ (ಷ.)—ಗೊರೂರು
 ಶ್ರೀನಿವಾಸೈಯಂಗಾರ್ಯ.
 ಅರ್ಜುನಕೊರವಂದೆ.
 ಅಶೋಕಸುಂದರೀಪ್ರಣಯ.
 ಆನಂದಕಂದದ ಟೀಕೆ.
 ಇಂದ್ರಕೀಲ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ (ಶಕ
 1789).
 ಉತ್ತರಗೀತೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತ ಕಥೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ,, ಚರಿತೆ.
 ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ (30) ಟೀಕೆ.
 ಉಪಾಪ್ರಣಯ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಉಪಾಪ್ರಣಯನಾಟಕ—ಶಾಂತಕವಿ.
 ಎಲಹಂಕನಾಡಪ್ರಭು ಕೆಂಪೇಗೌಡರೈಯನ
 ವರ ವಂಶಾವಳಿ.
 ಏಕಾದಶೀಪ್ರಸಂಗ — ಶಾಂತಕವಿ.
 ಐರಾವತಕಥೆ (ಗ.).

ಕನ್ನಡ ಭಂಡಸ್ಸು—ಶಾಂತಿರಾಜಪಂಡಿತ.
 ಕನ್ನಡವ್ಯಾಕರಣ (ಕಿ). 1820).
 ಕಮಲಾಚಲದ ಕೋಟಿಯ ಕೈಪಿಯತ್ತು.
 ಕರ್ಣಪರ್ವ—ಶಾಂತಕವಿ.
 ,,
 ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಮಂದಿರಿ (ಅಶೋಕಪು
 ಕ್ರಿಯೆ).
 ಕರ್ಣಾಟಕಾಪ್ಯಸದಿ—ಸುರಪುರದ ವೆಂಕಟ
 ಕವಿ.
 ಕರ್ಣಾಟಕಜುನರ ಕಾಳಗ.
 ಕಾದಂಬರಿ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಕಾರ್ತಿಕವಾಹಾತ್ಮ್ಯ,
 ಕಾವೇರಿ ,,
 ಕಾರ್ತಿಕಾಂಡ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಕಾಳೀಯಮರ್ದನ—ತಿಪ್ಪಣಾರ್ಯ.
 ಕೀಚಕವಧೆ—ಶಾಂತಕವಿ.
 ಕೀಚಕಸಂಹಾರ.
 ಕುಚೇಲೋಪಖ್ಯಾನ—ತಿಪ್ಪಣಾರ್ಯ.
 ಕುಮಾರರಾಯಚರಿತೆ—ರಂಗಯ್ಯ.
 ಕುರುಬರಟ್ಟುಮತ.
 ಕುವಲಯಾನಂದಟೀಕೆ.
 ಕುಶಲವರ ಕಥೆ(ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ (ಶಕ
 1788).
 ಕೃಷ್ಣಕಥಾರತ್ನಾಕರ —ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶಕ
 1787).
 ಕೃಷ್ಣಕಥಾಸಾರಸಂಗ್ರಹ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಕೃಷ್ಣಗೋಪೀಸಂವಾದ (ಹಾ.).
 ಕೃಷ್ಣಜಯೋತ್ಸರ್ವ—ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ.
 ಕೃಷ್ಣಪಾರಿಜಾತ—ತಿಪ್ಪಣ್ಣಿ.
 ,,
 ಕೃಷ್ಣಬಾಲಲೀಲೆ—ಲಿಂಗರಾಜ(ಶಕ 1789).
 ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ವಂಶಾವಳಿ—ವಂ
 ಶಾವಳಿ ರಾಮಯ್ಯ (ಶಕ 1787).

ಕೃಷ್ಣರಾಜಗುಣರತ್ನ ಮಾಲೆ —ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ (ಶಕ 1737).	ಗಯಚರಿತ್ರೆ (ಗ.)—ಕೃಷ್ಣರಾಜ. (ಯ.).
ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಡೋಲೋತ್ಸವ ಚರಿತೆ—ಸೋಬಾನೆ ರಂಗದಾಸ.	ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ(ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ (ಶಕ 1783).
ಕೃಷ್ಣರಾಜಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವರ್ಣನೆ (ಸಾಂ.) —ದೇವಲಾಪುರದ ನಂಬುಂಡ.	,, —ಶಾಂತಕವಿ.
ಕೃಷ್ಣರಾಜಭಕ್ತಿ ಸಾರ (ಷ.)—ದೇವಲಾಪುರದ ನಂಬುಂಡ.	,, (ತ್ರಿ.).
ಕೃಷ್ಣರಾಜಭೋಗಾವಳಿ— ,,	,, (ಸಾಂ.).
,, ಮಂಗಳಮಂದಿರಿ—ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯಂಗಾರ್ಯ.	,, (ಹಾಡು).
ಕೃಷ್ಣರಾಜಶೃಂಗಾರಶತಕ —ದೇವಲಾಪುರದ ನಂಬುಂಡ.	ಗೊಮ್ಮಟಾಧ್ಯಾಯ —ನೂರಿಸಂಹಿತೆ.
ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಸೋಬಾನೆ.	ಗೋತ್ರಪ್ರವರನೀರ್ಣಯಟೀಕೆ.
ಕೃಷ್ಣರಾಜಾಭ್ಯುದಯ ಟೀಕೆ.	ಗೋಪದ್ಯವ್ರತಮಹಿಮೆ.
ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರನಿಲಾಸ (ವಾ. ಷ.)— ಮಧುಗಿರಿ ನಂಬಪ್ಪ.	ಗೋಪಿಯ ಹಾಡು.
,, (ಯ.) ಶ್ರೀನಿವಾಸಸಿದ್ಧಾಂತಿ.	ಚಂದ್ರಹಾಸನ ಕಥೆ - ನಂಬುಂಡ.
,, ವೃತ್ತರತ್ನವಳಿಟೀಕೆ—ದೇವಲಾಪುರದ ನಂಬುಂಡ.	ಚಂದ್ರಾವಳಿ ಕಥೆ—ಲಿಂಗರಾಜ(ಶಕ1787).
ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಕಾಳಗ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.	ಚಂದ್ರಾವಳಿಯುಜೋಗಿಹಾಡು—ಲಿಂಗರಾಜ.
ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ದುಂದುಮೆ—ಬಸವಲಿಂಗ.	ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರವಂಶರತ್ನ ಕರ.
ಕೃಷ್ಣೇಂದ್ರಗೀತೆ—ದೇವಲಾಪುರದ ನಂಬುಂಡ.	ಚಾಮುಂಡಿಕಾಲಘಟಿನಿಘಂಟುಟೀಕೆ.
ಕ್ರಿಸ್ತಮತಬೋಧೆ.	ಚಿಕ್ಕಿತ್ನಾಸಂಗ್ರಹ ಟೀಕೆ.
ಕಂವರಾಯರ ಹಾಡು.	ಚಿಕ್ಕ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ—ಲಿಂಗರಾಜ.
ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ—ಸಪ್ತಣ್ಣ ಸ್ವಾಮಿ.	ಚಿತ್ರಶೇಖರಸೋಮಶೇಖರಚರಿತ್ರೆ.
ಕೊಕ್ಕೋಕದ ಟೀಕೆ.	ಚಿತ್ರನೇನಕಾಳಗ.
ಕ್ರೈಸ್ತ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಶತಕ (ಕ್ರಿ. 1838). ಜ್ಞುದ್ರಮಂತ್ರ.	ಚುಂಚನಕಟ್ಟಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ —ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ (ಯ.)—ಶಾಂತಕವಿ.	ಚೂಡಾಮಣಿ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
ಗಯಚರಿತ್ರೆ (ಚಂ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.	ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು.
	ಜರಾಸಂಧನ ಕಾಳಗ—ಶಾಂತಯ್ಯ.
	ಜಲಂಧರಕಾಳಗ—ಲಿಂಗರಾಜ(ಶಕ1783).
	ಜಲಕ್ರೀಡೆ (ದ್ವಿಸದಿ.).
	ಜಾತಕಚಂದ್ರಿಕಾಟೀಕೆ — ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿ.
	ಜಾತಕಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಟೀಕೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
	ಜಿನಮತಸ್ವರೂಪ.

ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ಆಶ್ವಮೇಧಿಕಸರ್ವದ ಟೀಕೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಜ್ಞಾನೋಗತರಂಗೀಣಿ—ಭಾಗವತಂ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿ.
 ತಂತ್ರಸಾರ—ವರದೇಂದ್ರಮುನಿ.
 ತಪತೀಪರಿಣಯನಾಟಕ —ಸರಗೂರು ವೆಂಕಟವರದಾಚಾರ್ಯ.
 ತತ್ವದ ಸುವ್ಯಾಲಿ—ಬಗ್ಗೂ ಥಡಾಸ.
 ತಾರಕವಧಿ—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ತಾರಾಶಶಾಂಕನಾಟಕ—ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ.
 ತಿಟ್ಟಾಂಬಿಕಾಶತಕ — ದೇವಲಾಪುರದ ನಂಬುಂಡ.
 ತುಲಾಕಾವೇರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ತೆನ್ನಾ ಲರಾಮಕಥೆ.
 ತ್ರಿಪುರದಹನ (ಯ.)—ನಂಬಯ್ಯ.
 ,, —ಮಂಬುನಾಥ.
 ದಕ್ಷಾಧ್ವರಕಥೆ—ನಂಬನರಸತಿ.
 ದಶಕುಮಾರಕಥಾಕಲಾನಿಧಿ —ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ದಶಾವತಾರಸ್ತೋತ್ರ—ಭೂಮಿಾಶಕವಿ.
 ದಾನವ್ರತಕಥೆ (ಯ.).
 ದಾಸಬೋಧಿ—ಸದ್ಮನಾಭಮಹಾರಾಜ.
 ದಾಸರಸದಗಳು.
 ದುಂದುಮೆಸದ —ಶಾಂತಕವಿ.
 ದೃಗ್ವೈಶ್ಯವಿವೇಕ (ಪ.)—ಭೋಗಾನಂದ.
 ದೇವೀಭಾಗವತತಾತ್ಪರ್ಯಟೀಕೆ — ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ದೇವೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ —ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶಕ 1738).
 ,, ಸಪ್ತಶತೀ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ದೇವೀಸಾಯುಜ್ಯದ ಸೀಸಮಾಲಿಕೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ದೋಷರಸರ್ಪ—ಶಾಂತಕವಿ.
 ,, (ಯ.)

ದ್ರೌಪದೀಸ್ವಯಂವರ —ಲಿಂಗರಾಜ (ಶಕ 1784).
 ಧನುರ್ಮಾಸಮುಹಮೆ—ದೇವಾಂಡಹಳ್ಳಿ ವೆಂಕಟರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ.
 ಧಾತುಮಂಬರಿ—ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯ.
 ನಂಬುಂಡಶತಕ (ಕಂ.) —ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶಕ 1770).
 ನಂಬುಂಡೇಶಚರಿತ್ರೆ.
 ನಂದಿಘಂಡಸ್ಸು.
 ನಗರದ ಸರ್ಜಪ್ಪನಾಯಕನ ಲಾವಣಿಗಳು - ಗಂಗ.
 ನರಸತಿಚರಿತ—ಲಿಂಗರಾಜ (ಶಕ 1789).
 ನವಗ್ರಹಚಿಂತಾಮಣಿ.
 ನಳಕೂಬರವಿಲಾಸ (ಚಂ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ನಳಚರಿತ್ರೆ—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ನಳೋಪಖ್ಯಾನ (ಯ.)—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ,, ,,
 ನಾಡೀಪುಕರಣ—ಹೊಸಸಂಡಿತ ಭೀಮರಾಯ.
 ನಾಡೀಸ್ವರಶಾಸ್ತ್ರಶಿಲ್ಪ—ವೇದಗಿರ್ಯಾಚಾರ್ಯ ನಿಗಮಸಾರಾಮೃತ—ಸದ್ಮನಾಭಮಹಾರಾಜ.
 ನಿರಾಳಗುರುಸ್ತೋತ್ರ.
 ನೂರೊಟು ದಿವ್ಯದೇಶಗಳ ವಿವರ.
 ನೈಸಿದ್ಯಪುರಾಣಟೀಕೆ —ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ರಂಗ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ.
 ಪಂಚತಂತ್ರ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಪಂಚಭಾಷಾಪ್ರಬಂಧ (ಚಂ.).
 ಪಂಚವರ್ಣರಾಮಾಯಣ.
 ಪಂಚವಿಂಶತಿಲೀಲೆ—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕೆ.
 ಪಾರಿಜಾತ—ಮುದ್ದ.
 ,, —ಲಿಂಗರಾಜ:(ಶಕ 1790).

ಪಾರ್ಥನ ಜೋಗಿಣಿಕಾಡು—ವಿರಭದ್ರ.
 ಪಾರ್ವತೀಕಲ್ಯಾಣ (ಹಾಡು).
 ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಬಳಿ ತೊಡಿಸಿದ ಸೋಬಾನೆ.
 ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಹಸೆಗೆ ಕರೆದ ಸೋಬಾನೆ.
 ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.

ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಚರಿತ್ರ—ಸೂರಿಪಂಡಿತ.
 ಪ್ರಭಾವತೀಪರಿಣಯ (ವಾ. ಪ.)—ಲಿಂಗ
 ರಾಜ.

ಪ್ರಭಾವದೀಪಿಕೆ.
 ಪ್ರಶೋತ್ತರರತ್ನ ಮಾಲಾಟಕೆ.
 ಪ್ರಸನ್ನ ಕೃಷ್ಣಕೊರವೆಂಬೆ
 ,, ಪರಿಣಿತ-ತಾಳೂರುವೆಂಕಟ
 ರಮಣ.

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆ (ಯ.).
 ಬತ್ತಿಸಪುತ್ರಳ ಕಥೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಬಭ್ರುವಾಹನಕಾಳಗ — ಲಿಂಗರಾಜ (ಶಕ
 1789).

ಬಲಿಚರಿತೆ—ನಂಬುಂಡ.
 ಬಾಣಾಸುರನ ಕಾಳಗ—ಸುಬ್ಬ.
 ಬಾಣಾಸುರವಿಜಯ—ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯ.
 ಬಾಲಲೀಲೆ—ಲಿಂಗರಾಜ.

ಬೀತಾಳಪಂಚವಿಂಶತಿ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಿವರ (ಗ.).
 ಭಕ್ತವಿಲಾಸದರ್ಪಣ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಭಕ್ತಿವಿಜಯ.

ಭಕ್ತಿಸುಧಾರಸ.
 ಭಗವದ್ಗೀತೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ,, ಯುಟೀಕೆ—ರಾಮಕೃಷ್ಣ.

ಭಗವದ್ಗೀತಾರ್ಥಕೀರ್ತನಟೀಕೆ.
 ಭರತಸಾರಸಂಗ್ರಹಟೀಕೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.

ಭವ್ಯಜನಚಿಂತಾಮಣಿ—ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿ
 ತ.

ಭಾಗೀಂದ ದಾಸರ ಪದಗಳು
 ಭಾಗವತ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ,, ಸೋಬಾನೆ.
 ಭಾಗಾನಗರದ ಕಥೆ.

ಭಾಮಾಕಥೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ
 ಭಾರತ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವ—ಶಾಂತಕವಿ
 ಭುವನಪ್ರದೀಪಿಕಾಟೀಕೆ.

ಮಕರಾಂಕನೆನಕಥೆ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ಮದಾಲಸಾಪರಿಣಯ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ
 (ಶಕ 1775).

ಮಹಲಿಂಗ ಶತಕ (ಕಂ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ಮಹಲಿಂಗೇಂದ್ರವಿಜಯ (ವಾ. ಪ.)—ಮ
 ಹದೇವ (ಶಕ 1792).

ಮಾನಮಧುರೆದಾಸರಪದಗಳು.
 ಮಾಳವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರೀಯ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ಮುದ್ರಾಮಂಜುಷ — ಕೆಂಪುನಾರಾಯಣ
 ಶಾಸ್ತ್ರಿ.

ಮೇಘದೂತ (ವಾ. ಪ.)—ಶಾಂತಕವಿ.
 ಮೈರಾವಣಕಥೆ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ,, ಕಾಳಗ (ಯ.).

ಮೈಹಾರಿದಳಲ.
 ಮೋಡಿನಾಟಕ—ಲಿಂಗರಾಜ.

ಮೋನೇಶ್ವರಬಾಲಲೀಲೆ.
 ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ರಂಗವೊಲಿದದಾಸರ ಪದಗಳು.

ರತಿರಹಸ್ಯದ ಟೀಕೆ.
 ರತ್ನ ಕರಂಡಕಟೀಕೆ—ಕಮಲಪಂಡಿತ.
 ರತಾ ಪಳಿ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.

ರಾಜವಂಶರತ್ನಪ್ರಭೆ (ಚಂ.)—ತಮ್ಮಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿ.
 ರಾಜಾವಳಿಕಥೆ (ಗ.)—ದೇವಚಂದ್ರ (ಶಕ 1760).
 ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮ (ಗ.)—ಮದಿಕೆರೆವೀರರಾಜೇಂದ್ರ (ಶಕ 1730).
 ರಾಜೇಶ್ವರ ಶತಕ—ಮಹಾಂತದೇಶಿಕ.
 ರಾಧಾವಿಲಾಸ (ಯ.)—ನಂಜಯ್ಯ.
 ರಾಮಕಥಾಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ರಾಮಧ್ಯಾನಾಮೃತ.
 ರಾಮಾಯಣಟೀಕೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶಕ 1790).
 ರಾಮಾಯಣ ತಾತ್ಪರ್ಯದೀಪಿಕಾಟೀಕೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ರಾಮಾಯಣದ ಸೋಬಾನೆ.
 ರಾಮೋದಯಕಥೆ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ರಾವಣದಿಗ್ವಿಜಯ—ಶಾಂತಕವಿ.
 ರಾವಣೋದ್ಭವ.
 ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ,, (ಯ.).
 ರುಕ್ಮಿಣೀ ಕಲ್ಯಾಣ (ಸಾಂ.).
 ,, ಸ್ವಯಂವರ—ನುಬ್ಬ.
 ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಸೋಬಾನೆ.
 ,, ಗೆ ಹೂಮುಡಿಸಿದುದು—ಶಾಂತರಾಜಪಂಡಿತ.
 ಲಲಿತೋಪಾಖ್ಯಾನ — ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶಕ 1745).
 ಲವಕುಶಲಕಾಳಗ (ಯ.).
 ಲವಣಸಂಹಾರ (ಯ.)—ಶಾಂತಕವಿ.
 ಲವಣಾಸುರಕಾಳಗ (ಯ.).
 ಲಾವಣಿಗಳು—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ಲಿಂಗವದ್ವೈಕ.

ಲಿಂಗಸ್ತುತಿ (ವ್ಯ.)—ದೇವಲಾಪುರದ ಚಂದ್ರ.
 ಲೈಂಗಪುರಾಣ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ವಂಶರತ್ನಾಕರದ ಟೀಕೆ (ಗ.).
 ವತ್ಸರಾಜನ ಕಥೆ (ಗ.)—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ವತ್ಸಲಾಹರಣ (ಯ.)—ಶಾಂತಕವಿ.
 ವನನಾಸರಾಮಾಯಣ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
 ವರನಂದೀಕಲ್ಯಾಣ (ಸಾಂ.)—ಚಿಲುನಾಬೆ.
 ವಾಸಿಷ್ಠರಾಮಾಯಣ ಟೀಕೆ—ಭಾಗವತಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ.
 ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕಚರಿತ್ರೆ.
 ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
 ವಿಜಯದಾಸರ ಪದಗಳು.
 ವಿಜ್ಞೋಬಚರಿತ—ವೆಂಕಪೇಶಭಟ್ಟ.
 ವಿರಹತರಂಗ (ಷ.)—ಶಾಂತಕವಿ.
 ವಿರಾಟಸರ್ವ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ (ಶಕ 1789).
 ವಿರಭದ್ರಶತಕ (ವ್ಯ.)— ,,
 ವಿರಸಂಗಯ್ಯನ ದುಂದುಮೆ—ಚಿನ್ನಬಸವ.
 ವೇದಾಂತತತ್ವರಸಾಯನ.
 ವೈಕುಂಠನರ್ಣನೆ—ವಾದಿರಾಜಯತಿ
 ವೈದ್ಯಸಂಗ್ರಹ—ನೂರಪಂಡಿತ.
 ,, — ಹೊಸಪಂಡಿತ ಭೀಮರಾಯ.
 ವೈರಾಗ್ಯದ ಹಾಡುಗಳು—ಗುರುಕೃಷ್ಣ.
 ಶಂಕರವಿಜಯದ ಕಥೆ.
 ಶಂಕರಸಂಹಿತಾಟೀಕೆ—ಮಾದಪ್ಪ.
 ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶಕ 1742).
 ,,
 ಶಂಕರಾಷ್ಟಕ—ದೇವಲಾಪುರದ ನಂಜುಂಡ.
 ಶಂಬರಾಸುರನ ಕಾಳಗ (ಯ.)—ನುಬ್ಬಹಳ್ಳಿ.

ಸೋಪಾಖ್ಯಾನ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶಕ
ಪ್ರ.)
ಒತ್ತಿ—ಫರರಾಮಾಯಣ.
ಶಿವತೃಯೋದಕೀವ್ರತ— ವೆಂಕಟರಾಮಶಾ
ಸ್ತ್ರೀ):
ಶಿವಶಿಖರಕಥೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
"ರಣಬಿಸವರಗಳೆ—ಬಿಸವಲಿಂಗ.
ಶಿವಾತ.
ಶಿವಶಿಖರಕಥೆ.
ಶಿವಶಿಖರಕಥೆ (ಷ.).
" "
ಶಿವಶಿಖರಕಥೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶಕ 1742).
"ರನೂತೋದಾಹರಣಪದ —ಲಿಂಗರಾ
ಜ.
ಶಿವಶಿಖರಕಥೆ—ದೇವಲಾಪುರದ ನ
ಬುಂಡ.
ಶಿವಶಿಖರಕಥೆ—ವಾದಿರಾಜ.
ಶಿವಶಿಖರಕಥೆ—ಬಾಲಲೀಲೆ (ಚೌಪದ).
" ಸ್ವಾಮಿಯ ದಾನಕೊಟ್ಟ ಪದ
(ಸಾಂ.).
"ರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಮಹಿಮೆ.
"ಶಿವಶಿಖರಕಥೆ ಜೋಗುಳದ ಪದ.
ಶಿವಶಿಖರಕಥೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
ಸಂಜ್ಞೇಪನೋಗಂಧಿಕಾಪರಣಿಯ — ಕೃಷ್ಣ
ರಾಜ.
ಸಂಖ್ಯಾರತ್ನ ಮಾಲಾಟೀಕೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶ
ಕ 1771).
" ಕೋಶ ಟೀಕೆ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
ಸದ್ಯವೇದಪರಿಚ್ಛೇ.
ಸತ್ಯೋಪದೇಶ.
ಸಭಾಪರ್ವ (ಯ.).
ಸಮುದ್ರಮುಖಸಕಥೆ (ಯ.)— ದೇವಲಾಪು
ರದ ನಂಬುಂಡ.

ಸರ್ವಾಹನುಮೇಂದ್ರಿಯಕೋವಿಲಾಸ —ಆ
ಶುಕವಿಕ್ಯಾಪ್ಯಶರ್ಮ.
ಸಹಸ್ರಾಯುಕಥೆ—ಸೀತಾರಾಮನೂರಿ.
ಸಾತ್ವತಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ (ಗ.).
ಸಾರಂಗಧರನ ಕಥೆ—ನಂಬುಂಡ.
ಸಾಲಗ್ರಾಮ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.
ಸಿದ್ಧಾಂತಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಟೀಕೆ.
ಸಿರಿಯಾಳಸತ್ಯಪರಿಚ್ಛೇ—ಶಾಂತಕವಿ.
ಸೀತಾಕಲ್ಯಾಣ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
" (ಯ.)—ಶಾಂತಕವಿ.
ಸೀತಾಪಹಾರ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ (ಶಕ
1789).
ಸೀತಾರಣ್ಯಪ್ರವೇಶ (ಯ.)—ಶಾಂತಕವಿ.
ಸೀತಾವಿಯೋಗ (ಯ.)— " "
ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
ಸುಂದೋಪನುಂದವಧೆ (ಯ.)—ಶಾಂತಕವಿ.
ಸುಂದಾಮಚರಿತೆ (ಷ.).
ಸುಧಸ್ವನಕಾಳಗ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ (ಶ
ಕ 1788).
" "
ಸುಬೋಧಾಮೃತ.
ಸುಭದ್ರಾಕಲ್ಯಾಣ—ಶಾಂತಕವಿ.
" (ಯ.).
" "
ಸುರಭಿಸುಧಸ್ವನಕಾಳಗ (ಯ.)—ಶಾಂತಕವಿ.
ಸೇತುಬಂಧ (ಯ.)—ಲಿಂಗರಾಜ.
ಸೋಮಶೇಖರಚಿತ್ರಶೇಖರಕಥೆ — ನುಬ
ಯ್ಯ.
ಸೋಗಂಧಿಕಾಪರಣಿಯ (ಸಾಂ.)—ದೇವಲಾ
ಪುರದ ನಂಬುಂಡ.
" (ಭಾ. ಷ.)—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.
" (ಗ) — " "
" (ದ್ವಿಪದಿ.)—ತಮ್ಮಯ್ಯ.

ಸ್ತ್ರೀಪುನರ್ವಿವಾಹ—(ಶಕ 1774).

ಸ್ಯಮಂತಕೋಪಾಖ್ಯಾನ (ಯ.)—ಲಿಂಗ
ರಾಜ (ಶಕ 1775).

ಸ್ವಪ್ನಾಧ್ಯಾಯ ಟೀಕೆ —ಶ್ರೀರಂಗವಟ್ಟಣದ
ರಂಗಶಾಸ್ತ್ರಿ (ಶಕ 1738).

ಸ್ವರೂಪಸಂಬೋಧನಾಟೀಕೆ —ಬ್ರಹ್ಮಸೂರಿ
ಪಂಡಿತ.

ಹಯಗ್ರೀವ ದಾಸರಸದಗಳು.

ಹರಿವಂಶ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.

ಹರಿವಂಶಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಚರಿತೆ (ಯ.)—ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರೋಪಾಖ್ಯಾನ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ (ಶಕ
1742).

ಹಳಗನ್ನಡನುಡಿಗನ್ನಡಿ — ಶ್ರೀರಂಗವಟ್ಟಣದ
ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯ.

ಹಾಲಾಸ್ಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ—ಕೃಷ್ಣರಾಜ.

ಹೈದರನಾಮೆ.

ಹೊಸಗನ್ನಡನುಡಿಗನ್ನಡಿ —ಶ್ರೀರಂಗವಟ್ಟಣ
ದ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯ (ಶಕ 1761).

ಅನುಬಂಧಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು.

15 ನೆಯ ಶತಮಾನ.

<p>ಏಕಸ್ವರೂಪನತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಕರ್ಮಪ್ರಕೃತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ</p>	<p>ಚಾರಿತ್ರಸಾರ ಟೀಕೆ—ಪ್ರಭೇಂದುಮುನಿ ರೂಪಾವಳಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ</p>
---	---

16 ನೆಯ ಶತಮಾನ.

<p>ಕನ್ನಡಪದ ಭಂಡಾರ ಕನ್ನಡಪದ ಮಂಜುಷಿ ಕಾಮಲೀಲಾತಂತ್ರ ಯೋಗಾಮೃತ</p>	<p>ರಸಚಂದ್ರಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ರಕಾಶ ಶಬ್ದಚಂದ್ರಿಕೆ ಸರಸ್ವತೀವಿಲಾಸ</p>
--	---

17 ನೆಯ ಶತಮಾನ.

<p>ಅನುಭವಶಾಸ್ತ್ರ ಟೀಕೆ—ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವ ಗುರುಬಸವರೂಢರ ವಚನ ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ—ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ ಚಂದನಾಂಬಿಕಾಕಥೆ (೨) ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣ ಚೈತ್ಯಾಲಯವಂದನೆ (ಸಾಂ) ಜಯಸ್ತೋತ್ರ ದಶಾಂಗಸೃಷ್ಟಿ ನುಲಿಯಚಂದಯ್ಯನ ಕಥೆ—ಕರಪುರದ ಚೆನ್ನ ಬಸವ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ಲಿಂಗಾರ್ಪಣ ಕ್ರಮ ಟೀಕೆ</p>	<p>ಬಸವಲಿಂಗನಾವಾಷ್ಣೇತ್ತರ ಮತಸ್ವರೂಪ ಮುರುಳದೇವರ ಕಂದಸಾರ—ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ ಮೂರೇಳು ದೀಕ್ಷೆಯ ಪದ (ಷ) ಯೋಗರತ್ನಾಕರ—ಪದ್ಮನಾಭ " —ಬ್ರಹ್ಮಜಯಕೀರ್ತಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ (ಷ)—ಕವಿಮಲ್ಲ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ —ಬೊಮ್ಮರಸ ಶೇಷಧರ್ಮ —ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯ ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ (ಸಾಂ) —ವರ್ಧಮಾನ ಷಟ್ಸ್ಥಲನಿರ್ಣಯ ಟೀಕೆ ಷಡಕ್ಷರ ಮಹಿಮೆ (ಷ) ಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದ ಟೀಕೆ—ವೀರಭದ್ರರಾಜ</p>
---	--

18 ನೆಯ ಶತಮಾನ.

<p>ಅಂಬರೀಷನೃಪಾಲಚರಿತೆ (ಷ) ಕರವೀರರಾಯ ಚರಿತೆ ಕೀರ್ತಿರಾಜವಿಜಯ (ಗ) ತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ (ಗ)—ಚಿದಾನಂದ ಲಿಂಗಾಚಾರ ರಚನಾಗಮ—ಗುರುಸಿದ್ಧಯೋಗಿ ವಿಗಾಲರಾಯ ಚರಿತೆ</p>	<p>ವೀರಶೈವಚಿಂತಾಮಣಿ ಟೀಕೆ ವೀರಶೈವೋಪನಿಷತ್ತೀಕೆ—ಶಿವಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ವೀರಾಂಕ ಚರಿತೆ (ನಾಟಕ) ಶಿವಪೂಜಾವಿಧಾನ ತೀಕೆ—ಮೃತ್ಯುಂಜಯಗುರು ಶಿವಯೋಗಪ್ರವೇಶಕಾಟೀಕೆ—ಬಸವರಾಧ್ಯ ಷಡ್ವಕ್ರಸ್ತೋತ್ರ ಟೀಕೆ</p>
--	--

19 ನೆಯ ಶತಮಾನ.

ಅಕ್ಷರಚರಿತ್ರೆ (ಯ) — ರಂಗಾಚಾರ್ಯ
 ಅಕ್ಷರಪ್ರಶ್ನೆ
 ಇಂದ್ರಜಿತು ಮೈರಾವಣರ ಕಾಳಿಗ (ಯ)
 ಕಂಸವಧೆ (ಯ)
 ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳು
 ಕುಂಭಕರ್ಣಿಯುದ್ಧ
 ಕೃಷ್ಣ ರಾಜ ಖಡಿಕೆ
 ಕೃಷ್ಣ ರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ ವರ್ಣನೆ
 ಕೃಷ್ಣೇಂದ್ರಭಕ್ತಿ ಸಾರಾಂಶೋತ್ತರ ಶತಕ (ಷ)
 ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿ ಕಥೆ (ಯ) ವಿಷ್ಣುದಾಸ
 ಚಂದ್ರಕಳಾವತೀ ವಿಲಾಸ (ಯ) — ವೆಂಕಟರಮಣ
 ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ತತ್ವಬೋಧವಸಾರ (ಹಾ)
 ತತ್ವದ ಕೀರ್ತನೆ (ಹಾ)
 ತತ್ವದ ಸೊಬಗಿನ ಸೋನೆ (ಹಾ)
 ನಾನಾರ್ಥಗುರುಬೋಧಾಸಾರ
 ನೈಷಧ ಟೀಕೆ

ಪದ್ಮಾವತಮ್ಮನವರ ಯಕ್ಷಗಾನ — ರಾಮಿ
 ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ
 ಪುಂಡರೀಕಚರಿತ್ರೆ (ಯ)
 ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತ್ರೆ (ಯ) — ವೆಂಕಟರಮಣ
 ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರ ಖಂಡ
 ಭಕ್ತಿ ಕೀರ್ತನೆ
 ಮಹಾಶೃಂಗಾರನಾಟಕ (ಯ) ವೆಂಕಟರಮಣ
 ಯೋಗಪ್ರಭಾವ ಸೂತ್ರ
 ರಘುವಂಶಟೀಕೆ
 ರಾಮಾಯಣವಚನಕಥೆ (ಗ)
 ರಾಸಕ್ರೀಡಾಕಥೆ (ಯ)
 ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಚರಿತ್ರೆ
 ಸಂಕ್ಷೇಪರಾಮಾಯಣ ಟೀಕೆ
 ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸರಣಿ
 ಸಾವಿತ್ರೀಚರಿತ್ರೆ (ಯ)
 ಸೌಗಂಧಿಕಾಪರಣಿಯ (ಯ) ವೆಂಕಟರಮಣ

00049551

